

วารสารวิชาการ

มจร บุรีรัมย์

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (2567) : มกราคม-เมษายน ● Vol. 9 No. 1 (2024) : January-April

ISSN 2651-1150 (Print)
ISSN 2985-010X (Online)

AMBJ

Academic MCU Buriram Journal

AMBJ

วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์
Academic MCU Buriram Journal

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม - เมษายน 2567
Vol. 9 No. 1 (January– April 2024)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน
- ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม
- ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม

วัตถุประสงค์

วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยของคณาจารย์ นิสิตและบุคลากรทั่วไปในสาขาวิชา ดังต่อไปนี้

- สาขาวิชาด้านครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และจิตวิทยา
- สาขาวิชาด้าน รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์
- สาขาวิชาด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความแต่ละบทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กลั่นกรองบทความวารสารอย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้นิพนธ์อื่น ที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อนพร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

เจ้าของ: สำนักวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ 281 หมู่ 13 ถนนบุรีรัมย์-ประโคนชัย ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
โทรศัพท์ 08 97102920, 06 4946 1595
E-mail: ambj.mcu@gmail.com
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/ambj/index>

คณะกรรมการที่ปรึกษา (Advisors)

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.	ที่ปรึกษาอธิการบดี
พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.	อธิการบดี
พระธรรมวชิรสุตาภรณ์, ดร.	เจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์
พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระเทพวัชรจารีย์, รศ.ดร.	คณบดีคณะพุทธศาสตร์
พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย,
พระสุนทรธรรมเมธี, ดร.	รองเจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์
พระศรีปริยัติธาดา, ผศ.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์
พระครูศรีปัญญาวิกรม, ผศ.ดร.	ผอ.หลักสูตร พธ.ม. สาขาวิชาปรัชญา
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

บรรณาธิการ (Chief Editor)

รองศาสตราจารย์ ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน

ผู้ช่วยบรรณาธิการ (Assistant Editor)

นายมงคล สอนไธสง

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาดนอม อานนโท, ดร.
พระมหาพจน์ สุวโจ, ผศ.ดร.
พระมหาไสว สิริปัญญา
ผศ.ดร.รุ่งสุริยา หอมวัน
ดร.ภักขวิชช์ สุขเสน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หน่วยงานภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบูรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมพร ชื่นไพบูลย์
รองศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์ ศิริกัญญาภรณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญาวัฒน์ โพธิ์सान
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง
รองศาสตราจารย์ ดร.วีระชัย ยศโสธร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คัมภีรภาพ อินทะนุ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุเทน วิชระศิโนรส
ดร.พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู

มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
วิทยาเขตสุรินทร์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลง (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.
พระวชิรภักดีบัณฑิต, รศ.ดร.
พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.
พระครูศรีปัญญาวิกรม, ผศ.ดร.
พระมหาพจน์ สุวโจ, ผศ.ดร.
พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญญา, ผศ.ดร.
ศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรหมทา
รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชาบุตตรบุญตริก
รองศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิศักดิ์ ทองทิพย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์ ชันแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งสุริยา หอมวัน
ดร.ธนรัฐ เอี่ยมสะอาด
ดร.ภักขวิชร์ สุขเสน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน
รองศาสตราจารย์ ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ภมร ชันธหัตถ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ปาโนรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิวัช ศรีโกคางกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก
รองศาสตราจารย์ ดร.อัครพล เนื้อไม้หอม
รองศาสตราจารย์ ดร.วีระชัย ยศโสธร
รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วิวาห์สุข
รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ โพธิ์सान
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง พันธุ์จันทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ บัวเจริญ
รองศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ
รองศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์ ศิริกัญญาภรณ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยพายัพ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ผลเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คัมภีร์ภาพ อินทะนุ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตยากร ลดาวัลย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุเทน วัชรชีโนรส
ดร.พิสุทธ์พงศ์ เอ็นดู

ดร. วิมลพร สุวรรณแสนทวี
ดร. ชัชชนกข์ จันวงศ์เดือน
ดร.ประทวน วันนิจ

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
วิทยาเขตสุรินทร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บันทึกข้อมูลและพิสูจน์อักษร: มงคล สอนไธสง

ออกแบบปก: มงคล สอนไธสง

พิมพ์ที่: บริษัท ไอพริ้นท์ แอนด์ เทคโนโลยี (ไทยแลนด์) จำกัด
433/8-9 ถ.จिरะ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ 31000

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ (Academic MCU Buriram Journal) ดำเนินการเผยแพร่ผลงานวิชาการ และงานวิจัยของนิสิตนักศึกษา และนักวิชาการ ทั้งภายในและภายนอก ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ ของมหาวิทยาลัย คือ การผลิตบัณฑิตและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิ รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัย ในระดับชาติและนานาชาติ ตามตัวบ่งชี้คณะกรรมการอุดมศึกษาองค์ประกอบที่ 2 ว่าด้วยการวิจัย นอกจากนี้ การจัดทำวารสารนี้มีความสอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการ วิชาการ และการจัดการความรู้ โดยเป็นระบบการประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากหลากหลายสถาบัน ตั้งตั้งแต่ 2 ท่านขึ้นไป

ในนามคณะผู้จัดทำวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกรูปทุกท่าน คณาจารย์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งในส่วนวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์และภายนอก รวมถึงนักวิชาการ ในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำวารสารวิชาการนี้ ทำให้การขับเคลื่อนงานวิชาการ เดินหน้าต่อไปด้วยความมั่นคงและยั่งยืน พร้อมนี้ขอขอบพระคุณเจ้าของบทความทุกท่านที่ได้มอบความ ไว้วางใจให้วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ได้มีส่วนในการเผยแพร่ผลงานของท่านสู่สาธารณชน

รองศาสตราจารย์ ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน
บรรณาธิการ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสารฉบับนี้
ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของบรรณาธิการ

บรรณาธิการแถลง

บทความวิจัย: Research Article

- แนวทางในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ธนาคารน้ำใต้ดิน กรณีศึกษา ตำบลลานป่า
อำเภอห่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 1

Sustainable Water Management Guidelines Underground Water Bank Case Study
Lan Ba Subdistrict Lom Sak District, Phetchabun Province

พุทธสุดา นุดลา, ศุภธเนศ ยมสีดา, อภิญญา บำรุงจิตต์, เตือนใจ ผางคำ
Buddhasuda Nudla, Suthanes Yomseeda, Apinya Bumrunggit, Tuenjai Phangkham
- การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 15

Development of Primary Students' Competency Using Collaboration of
Active Learning Management

เบญจพร วรณูปถัมภ์, โกวิท วัชรินทรางกูร, วิไลวรรณ ศิริเมฆา, เฉลิมชัย เจริญเกียรติกานต์,
วิภารัตน์ อิมรัมย์, ชัชชนพงษ์ จันทวงศ์เดือน

Benchaporn Wannupatam, Kovit Vajarintaragoon, Wilaiwan Sirimekha,
Chaloemchai Charoenkiatkan, Wiparat Imram, Chatsaphon Chanwongduen
- การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี 28

ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ

Integrated Learning Management Using Community Learning Resources Good Citizen Learning
Unit according to the Philosophy of Sufficiency Economy Professional Diploma Class

ณัฐพงษ์ พลศรี, สิริพัฒน์ ลาภจิตร, ชาตรี เกษโพหนอง

Natthaphong Phonsi, Siripat Rabjit, Chatree Ketphontong
- การพัฒนาความสามารถฟังและการพูดภาษาจีน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 41

โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ

Development of Chinese Listening and Speaking Ability Based on 2W3P With Role Play
of Gade 4 Students

อริสา พานิชนอก, ศิริพร พึ่งเพ็ชร

Arisa Panichnork, Siriporn Puengpetch
- การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา 54

เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

The Development of Inquiry-based Learning Package (5E) to Increase Learning
Achievement in Biology on the Topic of Structure and Growth of Flowering Plants for
Matthayomsuksa 5 Students

ธมลวรรณ แสงสว่าง, อัมพร วัจนะ

Thamonwan Sangsawang, Umporn Wutchana

- **ง่อว : คำอูทานเสริมบทยุคดิจิตัล**

Ngao : An Exclamation to Enhance the Role of the Digital Age

วิไลวรรณ เข้มขัน

Wilaiwan Kemkan

67
- **ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพสู่มรดกโลก กรณีศึกษา ตำบลศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์**

Strategies for Driving Si Thep park to World Heritage Sites, Case Studies Si Thep Subdistrict Si Thep District, Phetchabun Province

พุทธสุดา หนูดหละ

Buddhasuda Nudla

79
- **ตัวชี้วัดธรรมะเพื่อครอบครัวผาสูก: การสังเคราะห์งานวิจัย เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา**

Dhamma Indicators for Family Well-being: A Synthesis of Research on Buddhist Principles

มนตรี วิวาหส์สุข

Montree Wiwasukh

91
- **ดนตรีเรียมมะมีวด : การเปลี่ยนผ่านจากดนตรีศักดิ์สิทธิ์สู่นตริเชิงพาณิชย์**

Reum Mamuad Music : The Transition from Sacred Music to Commercial Music

เตชถน ทองเติม, พิทักษ์ มีดี, น้ำผึ้ง ท่าคละ่ง, จีรนันท์ แก้วมา

Tachapon Tongterm, Pitak Medee, Nhumpung Thaklong, Jeeranan Kaewma

105
- **แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษาเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดบุรีรัมย์**

The Guideline of the Application of Buddhist Principle for Resolving the Drug Adducting: A Case Study of the Youth in Juvenile Observation and Protection of Buriram Province

พระประวิทย์ ปวิชโช, พระมหาพจน์ สุวโจ, พระมหาถนอม อานนโท

Phra Pravit Pavijjo, Phramaha Phocana Suvaco, Phramaha Thanorm Arnando

120
- **แนวทางการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรมของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์**

Guidelines for Creating Happiness Using Buddhist Principles of the Salakdai Sub-district Community Mueang Surin District, Surin Province

พระครูภัทรธรรมนิทัศน์, พระมหาพจน์ สุวโจ, พระมหาถนอม อานนโท

Phrakhru Phattarathamnithat, Phramaha Phocana Suvaco, Phramaha Thanorm Arnando

134
- **แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์**

A Guideline of the Application of Buddhists Doctrines for Solving Drinking Problem of Non Din Daeng People, Non Din Daeng District, Buriram Provin

พระนะ สุรปญโญ, พระมหาถนอม อานนโท, พระมหาพจน์ สุวโจ

Phra Na Surapaño, Phramaha Thanorm Arnando, Phramaha Phocana Suvaco

149

- การศึกษาวิเคราะห์สติปัฏฐาน 4 ในอานาปานสติ
An Analytical Study of the Four Foundations of Mindfulness in Anapanasati
พระครูประจักษ์วิริยาทธ (ดวงใจ), พระมหาพจน์ สุวโจ, พระครูศรีปัญญาวิกรม
Phrakhu Prachakviriyathorn (Duangchai), Phramaha Phocana Suvaco, Phrakrusripanyavikrom

161
- แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
จังหวัดบุรีรัมย์
The Guideline of Application for Buddhist Principle for Administration of
Phrapariyatthidhamma School, General Education Section of Buriram Province
พระปลัดศุภชัย สุนทรโร, พระมหาถนอม อานนโท, พระมหาพจน์ สุวโจ
Phrapalad Supachai Sundaro, Phramaha Thanorm Arnando, Phramaha Phocana Suvaco

173
- การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี โดยใช้สื่อมัลติมีเดียและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
The Development of Comparing Academic Achievement History Course of Mathayom 4
Students at Suankularb Wittayalai Saraburi School using Multimedia and Traditional Learning
พิมพ์กา กิ่งก้าน, อรุณช ลิมตศิริ
Pimpaka Kingkan, Oranuch Limtasiri

187
- ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
Strategic Leadership of School Administrators Affecting Teachers' Academic
Performance Under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2
ศิตา ประสานสุข
Sita Prasansook

201
- การศึกษาแรงจูงใจและพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ไม่ใช่
วิชาเอกภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
The Study of Non-English Major Undergraduate Students' Motivation and English
Learning Behavior: A Case Study of Physical Education Undergraduate Students at
Buriram Rajabhat University
สุดารัตน์ โพธิ์สระ, อมรเทพ วันดี
Sudarat Phosa, Amorntheap Wandee

214
- การพัฒนารูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2
The Development of Budget Management Process of Schools under Primary
Educational Service Area Office 2
ศิริวรรณ ทัสนา, ปาริชาติ บัวเจริญ
Siriwan Tassana, Parichat Buachareon

228

- 242
■
 การพัฒนาหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อก ร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 The Curriculum Development of Reading Comprehension using Four Blocks with Storyline Diagram for Grade 6 Students
 วนิดา วงศ์ไทยดี, ปริญญา สีสทอง
 Wanida Wongthaidee, Parinyapast Seethong
- 254
■
 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
 Guideline for the Local Curriculum Administration to Improve Lisu Ethnic's Livelihood in Educational Opportunity of the Expansion School Group under the Chiang Mai Primary Educational Service Area 3
 สิริพิงค์ ดีดู
 Siriping Deedoo
- 266
■
 แนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์
 Promotion Guidelines of the Morale for Job Performance of Teachers Under Phetchabun Secondary Educational Service
 ฐานิตา ใจแสน
 Thanita Jaisean
- 278
■
 กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร
 Academic Management Strategies of School Administrators of Watchongnonsee School under the Bangkok Metropolitan Administration
 ประภา บุญรักษ์, ธดา สิทธิธาดา
 Prapa Boonrak, Thada Siththada
- 291
■
 ความสัมพันธ์ของทักษะทางการบริหาร และการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู
 The Relationship Between School Administration Skills and Academic Administration Under the Epidemic Situation of Covid-19 in Schools Under the Secondary Educational Service Area Office Loei-Nongbualamphu
 พงษ์มนัส บุญทิพย์, คณิศร จีกระโทก, นวัตกร หอมสิน
 Pongmanas Boontee, Kanisorn Jeekratok, Nawattakorn Homsin
- 303
■
 เปรียบเทียบพฤติกรรมโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย
 Compare the Teachers Coaching Behavior of School Administrators Under Secondary Education Service Area Office Nongkhai
 ธนาบุณย์ จันทรวีไล, คณิศร จีกระโทก, นวัตกร หอมสิน
 Thanaboon Chantharawilai, Kanisorn Jeekratok, Nawattakorn Homsin

- 317

 ■ แนวทางการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤต ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
 The Crisis Management of School Administrators in Opportunity expansion Schools
 Under the Primary Educational Service Area Nongbualumphu Office 2
 ศราวุธ ดลราศรี, คณิศร จีกระโทก, นวัตกร หอมสิน
 Sarawut Donrasri, Kanisorn Jeekratok, Nawattakorn Homsin
- 329

 ■ การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT
 The Development the Ability to Think Analytically Scientific Graders Using 4 MAT
 Learning Management for 6th Grade Students
 ธนากร กาเผือก
 Thanakorn Kaphuek
- 340

 ■ การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะโอ ตำบลม่วงงาม
 อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
 Application of the Principles of Brahma Vihara Dhamma in the Life of the Ban Pa O
 Community, Muang Ngam Subdistrict, Singhanakhon District, Songkhla Province
 พระประยุทธ์ โกวิโท (ใสสะอาด), พระครูโฆสิตวัฒนานุกูล, พระใบฎีกาไพจิตร รตนญาโน,
 พระชีพ รุกขิตธมโม (แก้วนิล), พระลิขิต สุขะฐิติ (สอนมา)
 Phra Prayut Kowito (Saisaart), Phrakru Kositwattananukul, Phrabaitika Paichit
 Rattanayano, Phra Cheep Rukkitatummo (Kaewnil), Phra Likit Sukatito (Sornma)
- 349

 ■ การพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้
 แบบผังความคิดและเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
 The Development of Reading and Writing Ability in English Vocabulary by Using Mind-
 map-based Learning Management and Games for Grade 3 Students
 สุปาจรรย์ เนืองโนราช, สมร ทวีบุญ
 Pajaree Nuangnorach, Samon Thaweeboon
- 366

 ■ การพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC
 ร่วมกับผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 The Development of English Reading and Writing Comprehension Ability by Using the
 CIRC Technique in Conjunction with Graphic Organizer of Prathomsuksa 4 Students
 อรญา บุญพิมพ์, สมร ทวีบุญ
 Oraya Boonpim, Samon Thaweeboon

บทความวิชาการ: Academic Article

- การใช้หลักสารานุกรมเพื่อสร้างความสามัคคีในงานบุญทอดกฐิน 381
The Using States of Conciliation Principles to Create Unity in
the Kathin Merit-Making Ceremony
พระมหาโชตนิพิฐพนธ์ สุทนต์โต, พระราชวิมลโมลี, พระครูใบฎีกาเวียง กิตติวณฺโณ, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม,
ภักขวัชร์ สุขเสน
Phramaha Chotniphitphon Suttajitto, Phraratvimolmolee, Phrakrubaidika Weang Kitiwanno,
Thanarat Sa-ard-iam, Phatchavat Suksen
- เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 395
Augmented Reality Technology to Promote Analytical Thinking Abilities
วศินี ทาสสุวรรณ
Wasinee Thasuwan
- แนวทางการยกระดับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 408
Guidelines for Upgrading the Universal Health Coverage Project
ศิวัฒน์ ศรีสิทธิ์นฤวัต, โชติมา นวลจันทร์, วิเชียร ชวดสูงเนิน, ณัฐพงษ์ โชติปรีชารัตน์, กำปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
Siwachat Sirasitnaruewat, Chotima Nuanchan, Wichiar Chuadsungnoen, Nathatchaphong
Chotpreecharat, Kampanart Wongwatthanaphong

บทวิจารณ์หนังสือ: Book Review

- ศาสนากับสังคม 419
RELIGION and SOCIETY
พระมหาโชตนิพิฐพนธ์ สุทนต์โต, พระครูใบฎีกาเวียง กิตติวณฺโณ, ภักขวัชร์ สุขเสน
Phramaha Chotniphitphon Suttajitto, Phrakrubaidika Weang Kitiwanno, Phatchavat Suksen

ภาคผนวก

- กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ 433
- คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ 434

แนวทางในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ธนาคารน้ำใต้ดิน กรณีศึกษา
ตำบลลานป่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
Sustainable Water Management Guidelines Underground Water
Bank Case Study Lan Ba Subdistrict Lom Sak District,
Phetchabun Province

พุทธสุดา หนูดลละ¹, ศุภเนศ ยมเสิดา³, อภิญญา บำรุงจิตต์⁴
Buddhasuda Nudla¹, Suthanes Yomseeda³, Apinya Bumrunggit⁴
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์^{1, 3, 4}
Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchabun Rajabhat University
E-mail: Buddhasuda.nud@pcru.ac.th¹, Suthanes.yom@pcru.ac.th³,
apinya.bum@pcru.ac.th⁴
เตือนใจ ผางคำ²
Tuenjai Phangkham²
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์²
Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University
E-mail: tuenjai.pha@pcru.ac.th²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการน้ำโดยใช้รูปแบบ
ธนาคารน้ำใต้ดินในพื้นที่ ตำบลลานป่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) ศึกษาปัญหา
อุปสรรค ในการดำเนินการบริหารจัดการน้ำใต้ดินแบบธนาคารน้ำใต้ดินในพื้นที่ ตำบลลานป่า
อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ 3) ศึกษาแนวทางการในการบริหารจัดการน้ำอย่างสมดุล
และยั่งยืนโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม
ตำบลลานป่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า

- การบริหารจัดการน้ำโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดินในพื้นที่ ตำบลลานป่า
อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้วิธีการเติมน้ำใต้ดินแบบบ่อปิด จำนวน 45 บ่อริมแม่น้ำป่าสัก
ซึ่งเป็นลักษณะบ่อเติมน้ำแบบปิดใช้เติมเพียงอย่างเดียว และวิธีการทำธนาคารน้ำใต้ดินแบบ
วางระบายน้ำในชุมชนในแบบปิดเพื่อแก้ไขน้ำท่วมถนน
- ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการบริหารจัดการน้ำใต้ดินแบบธนาคารน้ำใต้ดิน
มี 4 ประเด็น คือ 1) ประชาชนขาดองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการกักเก็บน้ำ
ในรูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน 2) ความยากลำบากในการขนย้ายเครื่องจักรที่มีขนาดใหญ่
3) ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณน้ำใต้ดินลดลง 4) ข้อจำกัดด้านงบประมาณ

ได้รับบทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2567; แก้ไขบทความ: 16 มีนาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 20 มีนาคม 2567

Received: February 20, 2024; Revised: March 16, 2024; Accepted: March 20, 2024

3. แนวทางการในการบริหารจัดการน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืนโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดินมี 3 แนวทาง คือ 1) ทำระบบบ่อบังคับในที่อยู่อาศัย 2) ทำระบบบ่อบังคับแบบวางระบายน้ำในชุมชน 3) ทำระบบบ่อบังคับในพื้นที่ริมแม่น้ำป่าสัก

คำสำคัญ: แนวทาง, การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน, ธนาคารน้ำใต้ดิน

Abstract

The purpose of this research were: 1) To study water management using the underground water bank model in Lan Ba Subdistrict, Lom Sak District, Phetchabun Province. Obstacles in the implementation of groundwater bank management In the Lan Ba subdistrict area 3) To study ways to manage water in a balanced and sustainable manner using the groundwater bank model. To solve the drought problem and solve the flood problem. Lan Ba Lom Sak District, Phetchabun Province This research is a qualitative research.

The research results found that:

1. Water management using the underground water bank model in the area of Lan Ba Subdistrict, Lom Sak District, Phetchabun Province. Using the method of filling groundwater with closed ponds, totaling 45 ponds along the Pa Sak River. This is a closed water filling pond that can only be used for filling. and how to make a closed underground water bank in the community to solve road flooding.

2. Problems and obstacles in the operation of groundwater management in the form of an underground water bank, there are 4 issues: 1) People lack knowledge and understanding about the operation of storing water in the form of an underground water bank. 2) Difficulty in moving large machines big. 3) Problems with the amount of groundwater decreasing 4) Budget constraints

3. There are 3 approaches to managing water in a balanced and sustainable manner using the underground water bank model: 1) making a closed pond system in a residence, 2) making a closed pond system with drainage in the community, 3) making a closed pond system in Area along the Pa Sak River.

Keywords: Guidelines, Sustainable Water Management, Underground Water Banks

1. บทนำ

การแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำแบบสมดุลและยั่งยืนถือเป็นประเด็นปัญหาที่ทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนต่างต้องร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาภัยจากน้ำไม่ว่าจะเป็นภัยแล้งและ อุทกภัยล้วนเป็นภัยทางธรรมชาติที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนและพื้นที่นั้น ๆ ทั้งยัง ต้องสูญเสียงบประมาณจากรัฐเป็นจำนวนมากในการช่วยผู้ประสบภัย ศักยภาพของการผลิต คำนการเกษตรที่ต้องอาศัยน้ำฝน จึงมีความจำเป็นต่อการเลือกใช้น้ำที่เหมาะสมกับ โครงการและการเกษตรในพื้นที่ชลประทานซึ่งต้องมีการจัดการน้ำสำหรับป้องกันสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความตระหนักในทั่วโลกและได้มีดำเนินการแล้วในพื้นที่แถบแอฟริกา อเมริกา ยุโรปและ เอเชียโดยมีการวิเคราะห์ว่าการทำเกษตรที่ต้องอาศัยน้ำฝนและเขตที่มีระบบการจัดการ ชลประทานที่ดีต่างมีความสามารถเพียงพอที่จะทำการผลิตอาหารให้เพียงพอสำหรับอนาคต ได้อีกประมาณ 50 ปี แต่ต้องมีการจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพในภาคเกษตรกรรม (De Fraiture, C., & Wichelns, D, 2010: 502-511) การศึกษารัชนีทางองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ร่วมมือศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารการจัดการน้ำอย่าง ยั่งยืน โดยการศึกษาทางธรรมชาติเกี่ยวกับปัญหาทรัพยากรน้ำของจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย การขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งและมีปัญหาเรื่องอุทกภัยในฤดูฝน ซึ่งเกิดมาจาก ปัจจัยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ช่วงฤดูหน้าแล้ง ปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอ ทั้งยังเกิดการขยายตัว ของประชากรในพื้นที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้มีอัตราการเข้าถึงแหล่งน้ำสาธารณะเพิ่มขึ้นด้วย เช่นกัน ส่วนปัญหาด้านการเกษตร เกษตรกรได้มีการปลูกพืชที่ไม่เหมาะสมกับดินและน้ำ ทั้งยัง ปลูกขวางทางการไหลผ่านของน้ำ และขาดการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตรมีไม่เพียงพอต่อความ ต้องการของประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยในแต่ละปีมีความต้องการใช้น้ำปีละ 800 ล้าน ลูกบาศก์เมตร และคาดว่าจะมีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นอีกในอนาคตและอาจจะเพิ่มถึง 1,000 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งการกักเก็บน้ำสามารถเก็บน้ำได้เพียง 223 ลูกบาศก์เมตรยังไม่ เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำของประชาชน และประเด็นปัญหาเกี่ยวกับน้ำในจังหวัดเพชรบูรณ์ จะประสบกับปัญหาอุทกภัยในฤดูฝน โดยจะมีปริมาณน้ำจำนวนมากไหลลงสู่แม่น้ำป่าสัก (องค์การบริหารส่วนตำบลลานป่า, 2566) และทางจังหวัดไม่สามารถกักเก็บน้ำจากแม่น้ำป่าสัก ไว้ได้หมดจึงส่งผลให้แม่น้ำป่าสักไหลเข้าท่วมพื้นที่ทางการเกษตรและที่อยู่อาศัยของประชาชน ที่อาศัยอยู่บริเวณแม่น้ำป่าสัก ส่งผลให้ประชาชนได้รับความเสียหายทั้งพืชผลทางการเกษตร และที่อยู่อาศัยที่เกิดจากภัยแล้งและอุทกภัยในทุก ๆ ปี องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์มี แผนยุทธศาสตร์ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับน้ำในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จึงได้มีการวางแผนในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับภัยแล้งและปัญหา อุทกภัยเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้ผลกระทบ โดยจัดให้มีการดำเนินการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการบริหารการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน การเก็บกักน้ำตอนบนของลำน้ำสาขาลำน้ำป่าสัก ไว้ให้มากเพื่อใช้ด้านการเกษตรและป้องกันอุทกภัย เนื่องจากน้ำเหนือเขื่อนป่าสักมีปริมาณมาก และให้พิจารณาจัดเก็บให้เหมาะสม เพื่อใช้เป็นแหล่งกักเก็บน้ำสำหรับอุปโภค บริโภค และ

การเกษตรกรรมให้แก่ราษฎรในช่วงฤดูแล้ง รวมทั้งบรรเทาปัญหาอุทกภัยให้แก่ราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวและบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการกักเก็บน้ำในช่วงฤดูฝนในรูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อนำมาสู่การทดลองและการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ระบบธนาคารน้ำใต้ดิน คือ ระบบธนาคารน้ำใต้ดิน (Groundwater Bank) คือ การบริหารจัดการน้ำในลักษณะการใช้น้ำบาดิน ผิวดิน และน้ำฝน ที่ตกลงมาด้วยการนำหลักการเติมน้ำลงใต้ดิน เป็นการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ราบ หรือพื้นที่ลุ่มมีน้ำขัง เมื่อน้ำไหลมารวมกันปริมาณมาก ๆ ในฤดูน้ำหลาก ต้องทำบ่อเก็บน้ำ เพื่อการส่งน้ำลงใต้ดิน ให้ขุดบ่อถึงชั้นหินอุ้มน้ำ ทำให้มีน้ำจำนวนมากเก็บไว้ใต้ดิน เป็นกรณีศึกษา การบริหารจัดการน้ำในระดับท้องถิ่นจะมีลำธาร ร่องน้ำ และคลองเล็ก ๆ เป็นแหล่งน้ำของหมู่บ้านและเป็นต้นน้ำที่ทำให้เกิดลำห้วยหลาย ๆ สาย เมื่อฝนตกน้ำฝนทั้งหมดในหมู่บ้านจะไหลรวมกันที่ลำธาร ร่องน้ำ หรือคลองเล็ก ๆ การเก็บน้ำไว้ที่ต้นน้ำทุกลำธารด้วยการทำฝายหยุดน้ำ เพื่อการส่งน้ำไว้ใต้ดินถึงชั้นหินอุ้มน้ำ (Aquifer) จะทำให้พื้นที่ในหมู่บ้านต้นน้ำไม่เกิดความแห้งแล้ง กลางน้ำและปลายน้ำไม่เกิดน้ำท่วมเมื่อน้ำหลากจากผลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ น้ำผิวดินและน้ำใต้ดินถึงชั้นหินอุ้มน้ำเกิดขึ้นทุกลำธาร ลำห้วยจะมีน้ำเต็มตลอดฤดูกาลครบรอบ 12 เดือน

การศึกษานี้ได้ใช้แนวคิดของพระเทศศาสนาคณ (สมาน สิริปัญญา) หลักการทำธนาคารน้ำใต้ดิน คือการนำน้ำไปเก็บไว้ที่ชั้นใต้ดินในระดับชั้นหินอุ้มน้ำ ถ้าหากนำมาเปรียบเทียบกับธนาคารการเงินก็เหมือนกับเวลาที่เรามีเงินเหลือใช้แล้วนำไปฝากไว้กับธนาคาร วันใดที่เดือดร้อนก็สามารถเบิกเงินออกมาใช้ได้ ซึ่งธนาคารน้ำใต้ดินก็มีเป้าหมายที่จะเก็บน้ำเหลือใช้ในช่วงหน้าฝน ธนาคารน้ำใต้ดินจะช่วยดูดซับน้ำเพื่อนำไปกักเก็บไว้ที่ชั้นหินอุ้มน้ำ เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ในยามจำเป็น โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง หลักการทำธนาคารน้ำใต้ดินแบ่งออก 3 รูปแบบ คือ 1) ระบบบ่อปิดเพื่อใช้น้ำแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังในครัวเรือน ในชุมชน และในพื้นที่เกษตร 2) ระบบบ่อเปิดใช้แก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเค็ม หรือน้ำเน่าเสีย และสามารถนำน้ำกลับมาใช้ได้ หากมีการบริหารจัดการตามหลักการเครือข่ายน้ำใต้ดินตามทิศและแรงหมุนรอบตัวเองของโลก และ 3) ระบบบ่อมหัศจรรย์ทูอินวัน ซึ่งเป็นระบบที่ผสมผสานจุดเด่นของระบบปิดและระบบเปิดไว้ด้วยกัน คือมีการเก็บกักน้ำตามแนวทางของระบบปิดแต่มีความลึกถึงชั้นหินอุ้มน้ำและมีน้ำผุดขึ้นมาให้สามารถนำมาใช้ได้ตามระบบบ่อเปิด อย่างไรก็ตามทุกธนาคารน้ำใต้ดินล้วนเกิดประโยชน์อย่างเด่นชัดเช่นเดียวกัน คือ การคืนน้ำสู่ระบบนิเวศ เพื่อเป้าหมายให้สามารถเก็บน้ำไว้ใต้ดินให้มีแหล่งน้ำต้นทุนเพียงพอที่จะใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภคบริโภคและการผลิต (พินิจ ลากษานานนท์ และเร้งรัต สุทธิสน, 2565: 21-27)

จากหลักการบริหารจัดการน้ำดังกล่าว องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ได้นำแนวคิดและหลักการทำธนาคารน้ำใต้ดินมาใช้ในการบริหารจัดการน้ำ เพื่อนำแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำจากภัยแล้งและภัยจากอุทกภัยให้กับพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จึงนำไปสู่การศึกษาถึงแนวทางในการบริหารการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตำบลลานป่า อำเภอบัว

หล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษานำร่องในการทำธนาคารน้ำใต้ดินเพื่อแก้ไขปัญหาภัยพิบัติจากน้ำ และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการบริหารน้ำอย่างยั่งยืนให้กับจังหวัดเพชรบูรณ์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการน้ำโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน ในพื้นที่ตำบลลานป่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการบริหารจัดการน้ำใต้ดินแบบธนาคารน้ำใต้ดินในพื้นที่ ตำบลลานป่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการในการบริหารจัดการน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืนโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้งและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ตำบลลานป่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืน “ธนาคารน้ำใต้ดิน” กรณีศึกษา ตำบลลานป่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) บุคคลที่เกี่ยวข้องขอบเขตด้านเวลาดำเนินการวิจัยตั้งแต่ เดือนกันยายน พ.ศ. 2566 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 4 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยเริ่มจากประเด็นที่ต้องการวิจัยนำไปสู่การทบทวน ข้อกฎหมายระเบียบและวรรณกรรม รวมทั้งบริบทของพื้นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาวิจัย จากนั้นจึงดำเนินการออกแบบวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จนนำไปสู่ข้อค้นพบ ส่วนในบทที่ 3 ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ การออกแบบการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการเข้าถึงข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนที่สำคัญ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม (Field Data) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ข้อมูลด้านวิชาการจากแหล่งข้อมูล สื่อ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น เอกสาร นิตยสาร เอกสารการประชุมการระดมองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของสื่อมวลชนที่ได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามี ความสำคัญพอ ๆ กับการสัมภาษณ์ กล่าวคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารโดยกำหนด

ประเด็นที่ต้องศึกษา และทำการค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย เพื่อตอบคำถามการวิจัย และตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data) การเก็บข้อมูลภาคสนาม แบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 คือ การสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกผู้ถูกสัมภาษณ์จากการประกอบอาชีพ และ ประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการวิจัย โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แบ่งออก 3 กลุ่ม จำนวน 25 คน ดังนี้

1) ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มนายช่าง นักวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ ธาราคารน้ำใต้ดิน และทำหน้าที่ในการขุดเจาะ จำนวน 2 คน

2) กลุ่มนักวิชาการ ข้าราชการและประชาชนทั่วไปทั้งที่อยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลลานป่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และกลุ่มประชาชนทั่วไปที่อยู่นอกพื้นที่ ตำบลลานป่า อำเภอหล่มสัก แต่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ ธาราคารน้ำใต้ดิน จำนวน 19 คน

3) กลุ่มข้าราชการที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำธาราคารน้ำใต้ดิน จำนวน 4 คน รวมจำนวน 25 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ด้วยเทคนิควิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า หรือที่เรียกว่า การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (non-structured interview) ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นสำหรับการสัมภาษณ์โดยครอบคลุมประเด็นที่สำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแยกประเด็นคำถามออกเป็น 3 กลุ่มคำถาม เพื่อใช้สัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม โดยประเด็นคำถามจะครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเด็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักครอบคลุมประเด็นหลัก ดังนี้

1) แนวทางในการบริหารจัดการน้ำ โดยใช้รูปแบบธาราคารน้ำใต้ดินมีลักษณะและวิธี ดำเนินการอย่างไร

2) ด้านปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการ กักเก็บน้ำในรูปแบบธาราคารน้ำใต้ดินมีสาเหตุ และปัจจัยมาจากอะไรบ้าง

3) แนวทางในการปฏิบัติโดยใช้รูปแบบวิธีการแบบธาราคารน้ำใต้ดินมีแนวทางและขั้นตอนในการปฏิบัติอย่างไรบ้าง เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมในพื้นที่

4) การแก้ไขปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมโดยใช้แนวทางแก้ปัญหาแบบธาราคารน้ำใต้ดินสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร

5) แนวทางในการบริหารจัดการน้ำโดยใช้รูปแบบธาราคารน้ำใต้ดินสามารถแก้ไขปัญหาภัยแล้งและปัญหาน้ำท่วมได้อย่างสมดุลและยั่งยืนหรือไม่อย่างไร

3.3 การตรวจสอบข้อมูล

เพื่อความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูล 3 ลักษณะ ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2552: 128-130)

1. การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation Method) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบ คือ การตรวจสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ เช่น กรณีสัมภาษณ์ตัวแทนจากหน่วยงานราชการที่ต่างกันใช้คำถามเดียวกันในการสัมภาษณ์ และเวลาสถานที่ที่ต่างกัน แต่ได้ข้อมูลที่เหมือนกันซึ่งเป็นการยืนยันว่าข้อมูลที่ได้มีความเชื่อถือได้

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถาม พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย เช่น ใช้ข้อมูลในการบริการการจัดการน้ำ ในรูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งคำตอบตรงกับเนื้อหาจากเอกสาร ที่ใช้ประกอบในการสัมภาษณ์ แสดงว่าข้อมูลที่ได้นั้นมีความเชื่อถือได้

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นั้นมาเรียบเรียงแบบบูรณาการและหาความสัมพันธ์ของคำตอบที่ได้จากข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึกและเอกสารต่าง ๆ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนาเป็นหลัก จากนั้นนำข้อมูลมานำเสนอเป็นข้อค้นพบ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุป การตีความ และตรวจสอบ ความถูกต้องแม่นยำของผลการวิจัยต่อไป โดยผู้วิจัยได้วางเค้าโครงของข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2552: 148)

1. นำเสนอข้อมูลที่ได้รับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และอภิปรายผล

2. อภิปรายผลจากข้อมูลที่นำเสนอโดยวิเคราะห์ทั้งในส่วนที่เป็นคำพูดจากการสัมภาษณ์ เอกสารไปพร้อม ๆ กัน โดยให้ความสำคัญทั้งความหมายภาษา และการตีความในข้อมูลนั้น ๆ ภายใตกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปภาพรวมให้เห็นภาพทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อไปสู่ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

4. สรุปผลการวิจัย

การบริหารจัดการน้ำโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน ในพื้นที่ตำบลลานป่า อำเภอลำสนัก จังหวัดเพชรบูรณ์

4.1 การบริหารจัดการน้ำโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน ในพื้นที่ตำบลลานป่า อำเภอลำดัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ใช้ในหลักการบริหารจัดการน้ำเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งและปัญหาน้ำท่วมขังให้กับประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้หลักการกักเก็บน้ำลงสู่ใต้ดินหรือการเติมน้ำใต้ดินไว้ให้มากที่สุด เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำใต้ดินให้กับพื้นที่และยังสามารถแก้ปัญหาภัยแล้งและปัญหาน้ำท่วมขัง หลักในการบริหารจัดการน้ำดังกล่าว องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้พื้นที่ตำบลลานป่าเป็นพื้นที่นำร่องในการจัดการบริหารน้ำ โดยใช้หลักการบริหารแบบธนาคารน้ำใต้ดิน โดยใช้หลักการเติมน้ำใต้ดิน ตามหลักวิธีการทำธนาคารน้ำใต้ดิน ทั้งนี้ได้มีการสำรวจจำนวนราษฎรและความต้องการน้ำ พร้อมกับออกแบบจุดจ่ายน้ำให้สอดคล้องกับความต้องการของราษฎร บางแห่งมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำขึ้นมารองรับด้วย และได้มีการทำความเข้าใจกับกลุ่มผู้ใช้น้ำถึงแนวทางในการบริหารจัดการน้ำ รวมทั้งให้กลุ่มผู้ใช้น้ำเข้ามาร่วมรับทราบแผนการดำเนินงานโครงการและร่วมตัดสินใจในการก่อสร้างจุดจ่ายน้ำต่าง ๆ ด้วยตนเอง รวมถึงการติดตามผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ การประเมินผลการบริหารจัดการน้ำ ตลอดจนมีการพบปะเยี่ยมเยียนติดตามปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้ข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปัญหาอย่างใกล้ชิด ในการบริหารการจัดการน้ำในครั้งนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ทำความเข้าใจและได้ใช้หลักแนวความคิดการบริหารจัดการน้ำตามแนวคิดของพระนิเทศศาสนคุณ (สมาน สิริปัญญา) หลักการเติมน้ำใต้ดินตามแนวคิดหลักการธนาคารน้ำใต้ดินสถาบันน้ำนิเทศศาสนคุณ เป็นรูปแบบหนึ่งของการเติมน้ำลงชั้นใต้ดินโครงการธนาคารน้ำใต้ดิน หลักการ คือ การเติมน้ำลงไปเก็บไว้ใต้ดิน และนำออกมาใช้ได้เมื่อยามต้องการเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งนี้ หลักการพัฒนาระบบธนาคารน้ำใต้ดินจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ เพื่อกำหนดรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม ให้เกิดประสิทธิภาพในการไหลซึมของน้ำในชั้นหินอุ้มน้ำ และการเคลื่อนที่หรือการไหลของน้ำใต้ดินจะขึ้นอยู่กับแรงดันและความชื้นได้ของน้ำในชั้นหินอุ้มน้ำและความลาดชันของระดับชั้นกรวดทราย โดยกระบวนการทำให้รูปแบบของธนาคารน้ำใต้ดิน ระบบปิด การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการบริหารจัดการน้ำโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดินในพื้นที่ตำบลลานป่า อำเภอลำดัก จังหวัดเพชรบูรณ์

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อสร้างการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนให้กับประชาชนในท้องถิ่น โดยการบริหารจัดการน้ำเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งและปัญหาน้ำท่วมให้กับประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ในพื้นที่ตำบลลานป่า เป็นพื้นที่นำร่องในการจัดการบริหารน้ำโดยใช้หลักการบริหารแบบธนาคารน้ำใต้ดิน โดยใช้หลักการเติมน้ำใต้ดิน ตามหลักวิธีการทำธนาคารน้ำใต้ดิน โดยนำหลักการบริหารจัดการน้ำโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน ตามแนวคิดของพระนิเทศศาสนคุณ (สมาน สิริปัญญา) มาใช้ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ ตำบลลานป่า อำเภอลำดัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้การเก็บน้ำไว้ใต้ดิน หลักการ คือ การเติมน้ำลงไปเก็บไว้ใต้ดินและนำออกมาใช้ได้เมื่อยามต้องการ เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งนี้ ในการพัฒนาระบบธนาคารน้ำใต้ดินจะต้องคำนึงถึงความ

เหมาะสมของแต่ละพื้นที่ เพื่อกำหนดรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมให้เกิดประสิทธิภาพ ในการไหลซึมของน้ำในชั้นหินอุ้มน้ำ และการเคลื่อนที่หรือการไหลของน้ำใต้ดินจะขึ้นอยู่กับ แรงดันและความชื้นได้ ของน้ำในชั้นหินอุ้มน้ำและความลาดชันของระดับชั้นกรวดทราย โดยกระบวนการ ทำให้รูปแบบของธนาการน้ำใต้ดิน ระบบบ่อบิด การบริหารจัดการน้ำ ซึ่งจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ ธนาการน้ำใต้ดินระบบบ่อบิดในที่อยู่อาศัย ธนาการน้ำใต้ดิน ระบบบ่อบิดแบบวางระบายน้ำในชุมชน และธนาการน้ำใต้ดินระบบบ่อบิดในพื้นที่น้ำท่วม ขนาดใหญ่ หรือน้ำท่วมทุ่ง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การบริหารจัดการน้ำขององค์การบริหารส่วน จังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้หลักการการเติมน้ำลงสู่ใต้ดิน ซึ่งเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของจังหวัด เพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำของกลุ่มแม่น้ำป่าสัก ซึ่งมีความลาดชันสูงในฤดูฝน มักจะมีน้ำหลาก ปริมาณน้ำเยอะแต่ก็จะไหลลงสู่พื้นที่ตอนล่างสู่จังหวัดลพบุรี สระบุรี ออยุธยา ไปรวมกับแม่น้ำ เจ้าพระยา โดยพื้นที่ต้นน้ำ คือ จังหวัดเพชรบูรณ์มีปัญหาน้ำท่วมน้ำแล้งอยู่เป็นประจำ

4.2 ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการบริหารจัดการน้ำใต้ดินแบบธนาการน้ำใต้ดิน ในพื้นที่ ตำบลลานบ่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการบริหารจัดการน้ำใต้ดินแบบธนาการน้ำใต้ดิน ในพื้นที่ ตำบลลานบ่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มี 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ประชาชนขาดองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการ กักเก็บน้ำในรูปแบบธนาการน้ำใต้ดิน การทำธนาการน้ำใต้ดินระบบบ่อบิดในบ้านเรือนโดยทาง จังหวัดเพชรบูรณ์ได้ดำเนินการให้ประชาชนในทุกครัวเรือนได้จัดทำบ่อธนาการน้ำใต้ดินระดับ ครัวเรือนเพื่อช่วยในการกักเก็บน้ำและลดน้ำท่วมซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการทำงานของน้ำใต้ดิน ซึ่งประชาชน โดยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับกลไกวิธีการทำงานของระบบแบบธรรมชาติอย่างธนาการน้ำใต้ดิน และได้อยู่ใน กระบวนการทดลองทำบ่อไว้สังเกตการณ์ด้วยตัวเองที่ครัวเรือนซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการ พิสูจน์ถึงความสำเร็จในการกักเก็บและเติมน้ำใต้ดิน

ประเด็นที่ 2 ปัญหาด้านเส้นทางในการนำเครื่องมือและอุปกรณ์ในการขุดเจาะ มีความยากลำบากในการเดินทาง เนื่องจากเครื่องจักรมีขนาดใหญ่ ซึ่งบางพื้นที่ถนนไม่สามารถ รองรับน้ำหนักของรถขนาดใหญ่ขับผ่านได้ทั้งขนาดความกว้างของถนนมีอยู่อย่างจำกัด

ประเด็นที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณน้ำใต้ดินลดลง ปัจจุบันน้ำใต้ดินถูกนำมาใช้ ในฤดูแล้ง เป็นจำนวนมากทำให้ปริมาณน้ำใต้ดินลดระดับลง ซึ่งเป็นปัญหาให้ทุก ๆ ปีปริมาณของ น้ำบาดาลขาดแคลนเป็นสาเหตุให้ชาวบ้านต้องขุดเจาะเพื่อหาน้ำใต้ดินลึกลงไปเรื่อย ๆ ปริมาณ น้ำใต้ดินจะลดเรื่อย ๆ หากไม่มีการเติมน้ำใต้ดิน ดังนั้น ปัญหาเรื่องน้ำถือเป็นปัญหาสำคัญ อย่างมากเพราะส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตรของประชาชน ในหลาย ๆ พื้นที่

ประเด็นที่ 4 งบประมาณสนับสนุนมีข้อจำกัด ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพชรบูรณ์ไม่สามารถดำเนินการจัดทำบ่อเติมน้ำในรูปแบบธนาคารน้ำใต้ดินให้กับทุกตำบล และทุกอำเภอได้ในคราวเดียวกัน จึงใช้พื้นที่ตำบลลานบ่าเป็นพื้นที่นำร่องในการดำเนินการ ในจัดทำ และได้ทำการศึกษาวิจัยไปพร้อม ๆ กับการจัดทำเพื่อยืนยันว่าผลของการดำเนินการจะได้ผลมากน้อยเพียงใด ดังนั้น ข้อจำกัดด้านงบประมาณจึงถือเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญในการ ดำเนินการโครงการ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการบริหารจัดการน้ำใต้ดิน แบบธนาคารน้ำใต้ดิน ในพื้นที่ตำบลลานบ่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มี 4 ประเด็นหลัก ๆ และเป็นประเด็นปัญหาที่นำไปสู่การศึกษาหาแนวทางในการบริหารจัดการน้ำอย่างสมดุลและ ยั่งยืนโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ตำบลลานบ่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

4.3 แนวทางการในการบริหารจัดการน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืนโดยใช้รูปแบบ ธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ตำบลลานบ่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ การบริหารจัดการน้ำขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เพชรบูรณ์ โดยการใช้หลักการเติมน้ำใต้ดินเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำใต้ดินและลดปัญหาน้ำท่วมขังทั้ง ยังได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการจัดทำธนาคารน้ำใต้ดิน สามารถนำเสนอ เป็นแนวทางในการบริหารจัดการน้ำได้ 3 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 การทำธนาคารน้ำใต้ดินระบบบ่อปิดในที่อยู่อาศัย ธนาคารน้ำ ใต้ดินระบบปิด ได้รับการส่งเสริมโดยจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ส่งเสริมและให้ความรู้ต่อผู้นำในชุมชน เกี่ยวกับความสำคัญและวิธีการทำ ซึ่งโครงการดังกล่าวได้สอดคล้องกับโครงการเติมน้ำใต้ดิน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ การทำบ่อปิดในที่อยู่อาศัยเปรียบเสมือนรากฝอยของ ต้นไม้ที่ช่วยในการดูดซับน้ำส่วนการธนาคารน้ำใต้ดินแบบบ่อปิดขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เพชรบูรณ์เปรียบเสมือนรากแก้วของต้นไม้ ดังนั้น การดำเนินการทำธนาคารน้ำใต้ดินแบบบ่อปิดทั้ง สองฝ่ายอยู่ในพื้นที่เดียวกันก็สามารถช่วยกักเก็บน้ำไว้ชั้นใต้ดินได้มากขึ้น การทำธนาคารน้ำใต้ดิน ระบบบ่อปิด คือ การเปิดช่องผิวดินเพื่อการเติมน้ำลงใต้ดินโดยตรงในระดับบนสุดของชั้นผิวดิน เพื่อการเติมน้ำลงใต้ดินโดยตรงในระดับบนสูงสุดของชั้นผิวดิน หลักการของระบบบ่อปิดคือการ เก็บน้ำไว้ใต้ดิน แต่ไม่ทะลุชั้นดินเหนียวลงไปสู่ชั้นดินอุ้มน้ำ เพื่อเป้าหมายสร้างความชุ่มชื้น ให้กับดินในบริเวณบ่อปิด สามารถแก้ปัญหาหน้าท่วมขัง ลดการไหลบ่าของน้ำ และแก้ปัญหา น้ำเน่าเสียได้

แนวทางที่ 2 การทำธนาคารน้ำใต้ดินระบบปิดแบบรางระบายน้ำในชุมชน การทำธนาคารน้ำใต้ดินระบบบ่อปิดเพื่อการระบายน้ำในชุมชน ซึ่งมักจะมีเป้าหมายหลัก เพื่อการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังบนถนนหรือในอาคารสถานที่ สามารถทำได้ทั้งในรูปแบบขุดริมถนน และรูปแบบรางระบายน้ำริมถนน โดยมีวิธีทำ คือ มีการขุดเป็นหลุมเพื่อระบายน้ำสำหรับพื้นที่

ไหล่ทาง มีวิธีการทำเช่นเดียวกับการขุดบ่อปิดในบ้านเรือน แต่จะมีขนาดใหญ่กว่า แล้วแต่สภาพปัญหาและงบประมาณ การทำหลุมบ่อปิดในลักษณะเดียวกันนี้ยังสามารถนำไปทำได้ในพื้นที่เกษตรกรรมได้ด้วยเพื่อช่วยในการระบายน้ำท่วมขังและการสร้างความชุ่มชื้นของดินในพื้นที่ โดยการทำบ่อในลักษณะนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลลานบ่าได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังริมถนนและน้ำท่วมขังบ้านเรือนในหมู่ที่ 5 โดยการทำรางระบายน้ำระบบบ่อปิดเพื่อช่วยแก้ปัญหาน้ำท่วมขังได้ดี

แนวทางที่ 3 การทำธนาคารน้ำใต้ดินระบบบ่อปิดในพื้นที่ริมแม่น้ำป่าสัก แนวทางทำธนาคารน้ำใต้ดินระบบบ่อปิดในการดำเนินการครั้งนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้เลือกพื้นที่ในการทำธนาคารน้ำใต้ดินบริเวณริมแม่น้ำป่าสักในพื้นที่ตำบลลานบ่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นแหล่งที่มีแหล่งน้ำที่สามารถเติมน้ำลงบ่อได้อย่างเพียงพอและสามารถเติมน้ำลงสู่ ชั้นใต้ดินได้ โดยมีหลักการสำคัญคือเป็นการกักเก็บน้ำไว้ใต้ดินทะลุชั้นดินเหนียวถึงชั้นหินอุ้มน้ำ การทำธนาคารน้ำใต้ดินระบบบ่อปิดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ได้ดำเนินการบริเวณตำบลลานบ่าเป็นจำนวน 45 บ่อ เป็นลักษณะของบ่อปิดโดยวิธีจะเป็นลักษณะการเติมน้ำใต้ดินเพียงอย่างเดียว

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า แนวทางการในการบริหารจัดการน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืนโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อแก้ปัญหายแล้งและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ตำบลลานบ่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นลักษณะเป็นบ่อเติมน้ำเพียงอย่างเดียว ซึ่งสามารถเติมได้ทั้งแนวตั้งและแนวด้านข้างซึ่งเป็นไปตามแนวแรงเหวี่ยงในการหมุนของโลก ซึ่งเป็นทิศทางการหมุนของโลก เพราะการไหลของชั้นน้ำใต้ดินจะต้องอาศัยแรงเหวี่ยงของโลก ทำให้สามารถเติมน้ำใต้ดินมากขึ้น และเป็นการเพิ่มของปริมาณน้ำใต้ดิน โดยลักษณะวิธีการดำเนินการจัดทำธนาคารน้ำใต้ดินในลักษณะนี้ อาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่และการเลือกพื้นที่ในการดำเนินการ โดยเฉพาะด้านงบประมาณค่าใช้จ่ายในการทำ องค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงมีแนวทางในการดำเนินการแรกเริ่มในพื้นที่ ตำบลลานบ่าเป็นจำนวนทั้งหมด 45 บ่อ โดยเลือกพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำป่าสักซึ่งเป็นบริเวณ ที่มีน้ำให้เติมลงใต้ดินได้เพียงพอและสามารถกักน้ำให้ลงสู่ชั้นใต้ดินให้ได้มาก ซึ่งการดำเนินการในจุดเจาะที่มีความลึก 10 เมตร มีความจำเป็นต้องใช้เครื่องจักรในการขุดเจาะจึงทำให้การดำเนินการต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการทั้งหมด จำนวน 45 บ่อ ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจึงจำเป็นต้องวางแผนในการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินการในการจัดทำธนาคารน้ำใต้ดินเพื่อนำไปสู่ความคุ้มค่าในการลงทุนและความสำเร็จต่อการเพิ่มปริมาณน้ำใต้ดินได้และสามารถแก้ปัญหาคาราคาเข่งน้ำในช่วงหน้าแล้งได้

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน “ธนาคารน้ำใต้ดิน” กรณีศึกษา ตำบลลานบ่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีข้อค้นพบ ดังนี้

การบริหารจัดการน้ำโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน ในพื้นที่ตำบลลานป่า อำเภอลำสนัก จังหวัดเพชรบูรณ์

การศึกษาวิจัยการบริหารจัดการน้ำโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดินในพื้นที่ ตำบลลานป่า อำเภอลำสนัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้หลักแนวคิดการบริหารจัดการน้ำตามแนวคิดของพระนิเทศศาสนคุณ (สมาน สิริปัญญา) โดยการเติมน้ำลงชั้นใต้ดิน และนำออกมาใช้ได้เมื่อความต้องการ ผลการวิจัยพบว่า

5.1 การบริหารจัดการน้ำโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดินในพื้นที่ ตำบลลานป่า อำเภอลำสนัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้วิธีการเติมน้ำใต้ดินแบบบ่อบปิด จำนวน 45 บ่อ ริมแม่น้ำป่าสัก ซึ่งเป็นลักษณะบ่อบเติมน้ำแบบปิดใช้เติมเพียงอย่างเดียว และวิธีการทำธนาคารน้ำใต้ดินแบบวางระบายน้ำในชุมชนในแบบปิดเพื่อแก้ไขน้ำท่วมถาวร

5.2 ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการบริหารจัดการน้ำใต้ดินแบบธนาคารน้ำใต้ดินมี 4 ประเด็น คือ 1) ประชาชนขาดองค์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการกักเก็บน้ำในรูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน 2) ความยากลำบากในการขนย้ายเครื่องจักรที่มีขนาดใหญ่ 3) ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณน้ำใต้ดินลดลง 4) ข้อจำกัดด้านงบประมาณ

5.3 แนวทางการในการบริหารจัดการน้ำอย่างสมดุลและยั่งยืนโดยใช้รูปแบบธนาคารน้ำใต้ดินมี 3 แนวทาง คือ 1) ทำระบบบ่อบปิดในที่อยู่อาศัย 2) ทำระบบบ่อบปิดแบบวางระบายน้ำในชุมชน 3) ทำระบบบ่อบปิดในพื้นที่ริมแม่น้ำป่าสัก

การศึกษากำหนดธนาคารน้ำใต้ดินระบบบ่อบปิดในพื้นที่ตำบลลานป่า จังหวัดเพชรบูรณ์สามารถแก้ปัญหาเรื่องน้ำได้ซึ่งในช่วงฤดูฝนจะมีปริมาณน้ำจำนวนมากทั้งที่ไหลลงสู่แม่น้ำป่าสักเกิดการท่วมขังและเอ่อล้นมาท่วมถาวรหนทางและบ้านเรือนของประชาชน แนวทางในแก้ปัญหาในรูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน สามารถลดความเดือดร้อนของประชาชนลงได้ในการศึกษารุ่นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปกิตน์ สันตินิยม, (2564: 240-243) ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วมอย่างยั่งยืนในจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้หลักแนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนต้องได้รับความร่วมมือในทุกภาคส่วนทั้งภาคประชาชน การทำธนาคารน้ำใต้ดินแบบปิดโดยใช้หลักการเติมน้ำใต้ดิน ในการศึกษารุ่นนี้ก็มีความแตกต่างจากงานวิจัยของ พิณิจ ลาภธนานนท์ (2564: 83-87) เรื่องการบริหารจัดการแหล่งน้ำชุมชนเพื่อการมีน้ำใช้อย่างสมดุลและยั่งยืน (ธนาคารน้ำใต้ดิน) จังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งมีการทำธนาคารน้ำใต้ดินแบบระบบเปิด ซึ่งในการศึกษารุ่นนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ดำเนินการเฉพาะธนาคารน้ำใต้ดินแบบบ่อบปิดเพียงอย่างเดียว ในการศึกษารุ่นนี้สามารถสรุปได้ว่า แนวทางการบริหารการจัดการน้ำในรูปแบบปิดในครัวเรือนและในรูปแบบปิดในทางระบายน้ำริมถนนสามารถเห็นผลได้และประสบผลสำเร็จ ส่วนการทำธนาคารน้ำใต้ดินในลักษณะบ่อบเติมน้ำบริเวณริมแม่น้ำป่าสักต้องใช้เวลาในการเก็บข้อมูลและศึกษาวิเคราะห์อย่างน้อยอีก 1 ถึง 3 ปี เพื่อให้มีการขุดเจาะวัดปริมาณน้ำใต้ดิน

ดังนั้น แนวทางในการบริหารน้ำอย่างยั่งยืน ธนาครน้ำใต้ดิน แนวทางในการจัดการบริหารให้ประสบผลสำเร็จต้องมีความพร้อมในด้านงบประมาณและการสร้างความรู้ความเข้าใจของประชาชนซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการ ทั้งยังสามารถช่วยในการดูแลน้ำและสามารถช่วยในการเติมน้ำใต้ดินได้ การจัดเก็บน้ำใต้ดินตามโครงการธนาครน้ำใต้ดินจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะนำมาเติมน้ำลงไปให้ถึงชั้นดินอุ้มน้ำ จากการศึกษาทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ได้ดำเนินการทำธนาครน้ำใต้ดินมีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการและมีความหวังว่าจะมีน้ำใต้ดินไว้ใช้อย่างเพียงพอในช่วงหน้าแล้ง สามารถเพิ่มระดับน้ำใต้ดินได้และจะช่วยลดการไหลหลากของน้ำเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวและภัยแล้ง โดยสามารถสร้างบ่อได้เองตามครัวเรือนและจำนวนบ่อจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก หากมีการส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชนให้เข้าใจหลักการทำงานของธนาครน้ำใต้ดินอย่างถ่องแท้ และสามารถนำไปสู่การสร้างพื้นที่ให้มีน้ำใต้ดินไว้ใช้ซึ่งนำไปสู่แนวทางการจัดการน้ำให้กับจังหวัดเพชรบูรณ์ได้อย่างยั่งยืนโดยแท้จริง

6. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ธนาครน้ำใต้ดินกรณีศึกษา ตำบลลานป่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะนำไปใช้

1. หลักการเติมน้ำใต้ดินในควมลึกที่เหมาะสมในการขุดเจาะทะลุชั้นดินเหนียวและดินดาน ไปสู่ชั้นเติมน้ำใต้ดินในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ในบางจุด หากต้องการให้มีการเติมน้ำให้ได้มากจะต้องขุดเจาะชั้นดินให้มี ความลึก 12-15 เมตร

2. ขนาดความกว้างของบ่อ ควรปรับขนาดความกว้างของบ่อจากเดิมมีขนาดความกว้าง 60 เซนติเมตร ซึ่งมีขนาดเล็กเกินไปเติมน้ำได้ไม่มากพอ ซึ่งควรขยายความกว้างของบ่อเป็น 80 เซนติเมตร จะสามารถกักเก็บน้ำได้มากพอ หรือสามารถเลือกปรับขนาดได้ตามลักษณะของพื้นที่

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ภาครัฐหรือผู้นำในท้องถิ่นต้องให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับประโยชน์ของการทำธนาครน้ำใต้ดินและวิธีการทำ โดยเฉพาะประชาชนที่มีบ้านเรือนอยู่ใกล้จุดบริเวณที่ทำบ่อเพื่อลดความเคลือบแคลงสงสัย และสามารถเป็นผู้ที่ดูแลรักษาบ่อธนาครน้ำใต้ดินได้เป็นการมีส่วนร่วมโดยแท้จริง

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การศึกษาวิจัยแนวทางในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ธนาครน้ำใต้ดินกรณีศึกษาตำบลลานป่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีองค์ความรู้จากการวิจัย คือ หลักการทำระบบธนาครน้ำใต้ดินของพื้นที่ตำบลลานป่า อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

พบว่า การไหลซึมของน้ำในชั้นหินอุ้มน้ำ และการเคลื่อนที่หรือการไหลของน้ำใต้ดิน และความชื้นของน้ำเป็นไปได้ดี เพราะลักษณะดินมีความลาดชันของระดับชั้นกรวดทราย ทำให้การซึมของน้ำเป็นไปได้ดี และลักษณะชั้นดินเป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งจะขุดเจาะอยู่ที่ช่วงความลึก 5-6 เมตร ซึ่งบางจุดของพื้นที่จะต้องขุดเจาะ อยู่ที่ความลึก 10 เมตรแต่ไม่ถึง 15 เมตร ซึ่งถือเป็นการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ถึงหลักวิธีการทำธนาคารน้ำใต้ดินของจังหวัดเพชรบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- ปภิตน์ สันตินิยม. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดินเพื่อการแก้ไขปัญหาภัยแล้ง และน้ำท่วมอย่างยั่งยืนในจังหวัดอุบลราชธานี. **คุณภูมินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พินิจ ลาภธนานนท์. (2564). การบริหารจัดการแหล่งน้ำชุมชนเพื่อการมีน้ำใช้อย่างสมดุล และยั่งยืน (ธนาคารน้ำใต้ดิน) จังหวัดร้อยเอ็ด. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พินิจ ลาภธนานนท์ และเร้งรัต สุทธิสน. (2565). **ศูนย์เรียนรู้ธนาคารน้ำใต้ดินมูลนิธิพระนิเทศ ศาสนาคูณ สังฆพัฒนาเพื่อสร้างชุมชนสุขภาวะ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลลานป่า. (2566). **แผนพัฒนาตำบล พ.ศ. 2561-2565**. เข้าถึงได้จาก <https://www.lanba.go.th/plan/local> (สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2566).
- De Fraiture, C., & Wichelns, D. (2010). Satisfying future water demands for agriculture. **Agricultural Water Management**, 97(4), 502–511.

การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา
ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง
Development of Primary Students' Competency Using
Collaboration of Active Learning Management

เบญจพร วรณูปถัมภ์, โกวิท วชิรินทรารังกูร, วิลาวรรณ ศิริเมฆา,
เฉลิมชัย เจริญเกียรติกานต์, วิภารัตน์ อิมรัมย์, ชัชชนพงษ์ จันทวงศ์เดือน
Benchaporn Wannupatam, Kovit Vajarintarangoon, Wilaiwan Sirimekha,
Chaloemchai Charoenkiatkan, Wiparat Imram, Chatsaphon Chanwongduen
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Faculty of Education, Buriram Rajaphat University
E-mail: benjaphorn.wn@bru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สํารวจข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา และแนวทางการพัฒนาครู 2) สร้างและพัฒนา และนำโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังไปใช้ในการพัฒนาครู และ 3) ศึกษาสมรรถนะของนักเรียนหลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูระดับประถมศึกษา จำนวน 138 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และนักเรียนจำนวน 34 คน ปีการศึกษา 2566 เครื่องมือ ได้แก่ โปรแกรม แบบสอบถาม แบบประเมินสมรรถนะ แบบสอบถามความพึงพอใจ และแบบสังเกตสมรรถนะ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกของครู ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แนวทางการพัฒนาครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความสนใจในการฝึกอบรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก
2. โปรแกรมมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเป็นมา โดยมียุทธศาสตร์ชาติมุ่งพัฒนาคนรอบด้าน โดยเฉพาะสมรรถนะผู้เรียน 5 ด้าน ผ่านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ส่วนหลักการ เป็นการพัฒนาครู เพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียน โปรแกรมมีความยืดหยุ่นด้านเวลา เน้นการปฏิบัติร่วมกับ PCL มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ โครงสร้างของโปรแกรม มีจำนวน 5 หน่วย ใช้เวลา 18 ชั่วโมง

มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นต้น สื่อที่ใช้ ได้แก่ เอกสารประกอบการฝึกอบรม เป็นต้น และมีการประเมินผลก่อนและหลังการอบรม

3. การนำโปรแกรมไปใช้ พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจ หลังสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูมีความพึงพอใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. นักเรียนมีสมรรถนะหลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: สมรรถนะ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน

Abstract

The purpose of this research were: 1) explore basic information on proactive teaching and learning, competency development for primary school students and teacher development guidelines. 2) create and develop and apply the teacher development program on collaborative active learning to develop teachers and 3) study student competencies after learning with collaborative active learning to develop the competencies of elementary school students. The target group includes 138 primary school teachers, 5 experts, and 34 students, academic year 2023. Tools include teacher development programs, questionnaires, competency assessment forms, satisfaction questionnaires and performance observation form. Statistics were used in the research included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and content analysis.

The research result found that:

1. Proactive teaching and learning management by teachers is overall at a moderate level. The overall needs for promoting student competency are at the highest level. Overall teacher development guidelines are at a high level and interest in training is mostly at a high level.

2. The program has 7 elements, including the background of the national strategy aimed at developing all-round people, especially student competencies in 5 areas, through the management of proactive learning in a combined 5 steps. As for the principle, it is about developing teachers to promote student competency. The program is flexible in terms of time and focuses on practice with PCL. The objective is to provide teachers with knowledge, understanding according to the specified content. The program structure has 5 units and takes 18 hours. There is content about active learning

management, etc. The media used include training documents, etc., and there is an evaluation before and after the training.

3. Using the program, it was found that teachers had higher knowledge and understanding after the training than before the training, with statistical significance at the .05 level. Teachers were overall satisfied at the highest level.

4. Students had competency after learning with 5 steps of active learning management, overall at a high level.

Keywords: Competency, Active Learning Management, Co-5 STEPS Process

1. บทนำ

สมรรถนะมีความสำคัญที่ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการบุคคลและทรัพยากรมนุษย์ โดยสามารถพัฒนาผ่านการฝึกอบรม การประเมินการปฏิบัติงาน และการบริหารจัดการผลตอบแทน เป็นต้น ทั้งนี้ มนุษย์เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงสมรรถนะขององค์กร เนื่องจากการบริหารจัดการมนุษย์ เป็นปัจจัยนำที่สำคัญให้คนในองค์กรมีผลงาน สามารถประเมิน หรือวัดผลออกมาเป็นตัวเลขได้ และนำไปใช้กำหนดสมรรถนะพื้นฐานในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้านอื่น ๆ (ณรงวิทย์ แสนทอง, 2547; อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์, 2551: 28) สมรรถนะมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ด้านบุคลิกภาพประจำตัวของบุคคล และด้านแรงจูงใจและเจตคติ (สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2548: 48) ดังนั้น สมรรถนะจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกคนในสังคม ทั้งนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิตและการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 6-7)

การจัดการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของตนเอง เพื่อจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ (ประกาศิต อาณาภาพแสนยากร, 2556: 212) ซึ่งครูต้องมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ทั้งด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านหลักสูตร ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้และด้านการวัดและประเมินผลโดยทุกด้านต้องอาศัยผู้สอนหรือครู เนื่องจากครูมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องมีสมรรถนะด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ (สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2548: 17) รวมถึงครูต้องจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมผ่านการฟัง พูด อ่าน เขียน และแสดงความคิดเห็น นักเรียนใช้กระบวนการคิดขั้นสูง โดยมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ขั้นเสนอสิ่งเร้าและระบุ

คำถามสำคัญ ชั้นแสวงหาสารสนเทศและวิเคราะห์อย่างรวมพลัง ชั้นรวมพลังอภิปรายและสร้างความรู้ ชั้นสื่อสารและสะท้อนคิดอย่างรวมพลัง และชั้นรวมพลังประยุกต์และตอบแทนสังคม (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาวี ยินดีสุข, 2563: 54-60)

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552: 9) เสนอแนวคิดการพัฒนาครูสามารถทำได้โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ ทั้งนี้ โปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพครูเป็นระบบแผนโครงสร้างที่กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบมาเพื่อช่วยเหลือครูให้ทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมงาน โดยทุกกิจกรรมล้วนมีแนวทางเพื่อจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของครู (ปริญา มีสุข, 2552: 24) โปรแกรมพัฒนาครู ประกอบด้วย การวินิจฉัยความต้องการและความจำเป็นของสังคม การเลือกเนื้อหาสาระ การจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์ การเรียนรู้ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ และการกำหนดวิธีการประเมินผล (Taba, 1962: 15) ทั้งนี้ ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดองค์ประกอบของโปรแกรมไว้ 7 ประการ ได้แก่ ความเป็นมา หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ สื่อการจัดกิจกรรม และการวัดและประเมินผล เพื่อใช้ประกอบพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูต่อไป

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงกำหนดหัวข้อวิจัย เรื่องการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนในระดับประถมศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังเพื่อพัฒนาให้กับครู และครูพัฒนาผู้เรียนตามลำดับต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา และแนวทางการพัฒนาครู
2. เพื่อสร้างและพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังสำหรับครูระดับประถมศึกษา
3. เพื่อนำโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังไปใช้ในการพัฒนาครู
4. เพื่อศึกษาสมรรถนะของนักเรียนหลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็นระยะ ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา และแนวทางการพัฒนาครู

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1-4 และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 100 คน ปีการศึกษา 2566 ที่มีความสนใจเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาครู

2. เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามข้อมูลที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา และแนวทางการพัฒนาครู และตอนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเมื่อดำเนินการสร้างเสร็จแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า ได้ค่าดัชนี ความสอดคล้องเท่ากับ 1 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยติดต่อประสานงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1-4 และครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่มีครูกลุ่มเป้าหมายสังกัดอยู่ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จากนั้นลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ทั้งนี้ มีเกณฑ์การแปลผล 5 ระดับ ได้แก่ 4.51-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด 3.51-4.50 อยู่ในระดับมาก 2.51-3.50 อยู่ในระดับปานกลาง 1.51-2.50 อยู่ในระดับน้อย และ 1.00-1.50 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2 ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังสำหรับครูระดับประถมศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ที่สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการฝึกอบรม และด้านการวิจัยทางการศึกษา โดยเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ชุด มีผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพ จำนวน 5 คน โดยมีเครื่องมือและการหาคุณภาพ ดังนี้ 1) โปรแกรมพัฒนาครู มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด (4.92, 0.29) และมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ 2) แผนการดำเนินการอบรมตามโปรแกรมพัฒนาครู จำนวน 5 หน่วย ทุกหน่วยมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด 3) แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของครู มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และ 5) แบบสังเกตสมรรถนะของนักเรียนหลังการเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3.3 ระยะที่ 3 การนำโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังไปใช้ในการพัฒนาครู

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1-4 และครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวนครู 38 คน ปีการศึกษา 2566 โดยเป็นกลุ่มที่เข้ารับการอบรมตามโปรแกรม

2. ดำเนินการฝึกอบรม แบ่งออกเป็น 1) ก่อนดำเนินการอบรม คือ การติดต่อประสานงานกลุ่มเป้าหมาย วิทยากร จัดเตรียมการอบรม 2) ระหว่างดำเนินการอบรม คือ การทำพิธีเปิดการอบรม การประเมินก่อนการอบรม และดำเนินการอบรมตามโปรแกรม 3) หลังดำเนินการอบรม คือ การประเมินหลังการอบรม และประเมินความพึงพอใจ ทั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการอบรม จำนวน 2 วัน ตั้งแต่เวลา 08.00-17.00 น.

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ทั้งนี้ มีเกณฑ์การแปลผลข้อมูล 5 ระดับ ได้แก่ 4.51-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด 3.51-4.50 อยู่ในระดับมาก 2.51-3.50 อยู่ในระดับปานกลาง 1.51-2.50 อยู่ในระดับน้อย และ 1.00-1.50 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4 ระยะที่ 4 การศึกษาผลการใช้โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนในระดับประถมศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 34 คน ปีการศึกษา 2566 โดยเป็นกลุ่มนักเรียนที่เรียนห้องเรียนของครูระดับประถมศึกษา ที่เข้ารับการอบรมตามโปรแกรม

2. เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตสมรรถนะของนักเรียนหลังการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนระดับประถมศึกษาสำหรับผู้สอน 5 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และใช้เทคโนโลยี จำนวน 30 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยติดต่อประสานงานไปยังผู้อำนวยการและครูระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสังเกตสมรรถนะของนักเรียน รวมถึงนัดหมายวันเวลา และดำเนินการการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งนี้ มีเกณฑ์การแปลผล 5 ระดับ ได้แก่ 4.51-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด 3.51-4.50 อยู่ในระดับมาก 2.51-3.50 อยู่ในระดับปานกลาง 1.51-2.50 อยู่ในระดับน้อย และ 1.00-1.50 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย นำเสนอผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

4.1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกของครูการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา และแนวทางการพัฒนาครู 1) การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกของครูระดับประถมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 2) ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 3) แนวทางการพัฒนาครูที่จะเกิดประโยชน์ต่อครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 4) ความสนใจในการฝึกอบรม ส่วนใหญ่

มีความสนใจในการฝึกอบรมระดับมาก จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีความสนใจในการฝึกอบรมระดับปานกลาง จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 และมีความสนใจในการฝึกอบรมระดับน้อย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00

4.2 การสร้างและพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังสำหรับครูระดับประถมศึกษา พบว่า โปรแกรมพัฒนาครูระดับประถมศึกษาด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเป็นมาของโปรแกรม โดยการพัฒนาประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มุ่งเน้นพัฒนาคนทุกช่วงวัยที่ครอบคลุมรอบด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน เพื่อสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กำหนดสมรรถนะผู้เรียนไว้ 5 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี โดยการพัฒนาสมรรถนะให้ผู้เรียน ผู้สอนจะต้องใช้วิธีการสอนที่เหมาะสม คือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อพัฒนาสมรรถนะให้กับผู้เรียน ส่วนหลักการของโปรแกรม คือ การพัฒนาครูระดับประถมศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียน โปรแกรมมีความยืดหยุ่นด้านเวลานั้นการปฏิบัติร่วมกับกระบวนการ PCL โดยมีวัตถุประสงค์ของโปรแกรมเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ มีโครงสร้างของโปรแกรม จำนวน 5 หน่วย ใช้เวลาทั้งหมด 18 ชั่วโมง เนื้อหาสาระของโปรแกรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การออกแบบ การจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน การวัดและประเมินผลสมรรถนะ และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สื่อการจัดกิจกรรม ได้แก่ เอกสารประกอบการฝึกอบรม กิจกรรม บทบาท ผู้ดำเนินการอบรมและวิทยากร กิจกรรมการแลกเปลี่ยน และการนิเทศติดตามผลหลังการอบรม และการประเมินผลของโปรแกรม โดยประเมินก่อนอบรม ระหว่างและหลังการอบรม

4.3 การนำโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังไปใช้ในการพัฒนาครู พบว่า 1) ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สำหรับครูประถมศึกษา พบว่า ภาพรวม ก่อนอบรม ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 11.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.94 มีคะแนนหลังอบรม ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 15.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.51 และ มีความก้าวหน้า ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.53 2) การเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สำหรับครูประถมศึกษา ระหว่างก่อนและหลังการอบรม พบว่า หลังการอบรม สูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อการอบรมในโปรแกรมพัฒนาครูระดับประถมศึกษาด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

4. การศึกษาผลการใช้โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนในระดับประถมศึกษา พบว่า สมรรถนะของนักเรียนหลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

5. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผล ผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

5.1 การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกของครูในระดับประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันครูในระดับประถมศึกษายังคงคุ้นเคยกับการจัดการเรียนการสอนในแบบเดิมที่ผ่านมา โดยเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กำหนดไว้ยังคงคุ้นเคยกับการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ ไม่ค่อยนำวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ และวิธีสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนของตนเอง ยังขาดการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่นำนวัตกรรมทางการศึกษาเข้าไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนของตนเอง รวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนานวัตกรรมให้กับผู้เรียน หรือพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่เป็นเพียงแต่การมุ่งเน้นที่เนื้อหาสาระที่กำหนดในหลักสูตรเท่านั้น จึงอาจเป็นอีกเหตุผลที่ส่งผลให้การศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครูในระดับประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิช ชัยมงคล (2556: 61) ได้ทำวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในพื้นที่สูง พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่สูง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

5.2 ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบริบทสังคม ผู้เรียนและการเรียนรู้ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การจัดการเรียนรู้แบบเดิมไม่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุมตามที่ผู้เรียนต้องการ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ของครูจะต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยมีลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากยิ่งขึ้น การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมผ่านการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ Marzec (2015: 63) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ แนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในเนื้อหาของรายวิชาที่ผู้สอนได้จัดขึ้นผ่านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการสะท้อนคิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร มะสุใส (2565: 123) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน

ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นของพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

5.3 โปรแกรมพัฒนาครูระดับประถมศึกษาด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเป็นมาของโปรแกรม หลักการของโปรแกรม วัตถุประสงค์ของโปรแกรม โครงสร้างของโปรแกรม สารของโปรแกรม สื่อการจัดกิจกรรม และการประเมินผลของโปรแกรม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโปรแกรมพัฒนาครูระดับประถมศึกษาด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้สร้างตามองค์ประกอบของโปรแกรมที่นักพัฒนาโปรแกรมเสนอไว้ มีองค์ประกอบของโปรแกรมครอบคลุมกระบวนการของโปรแกรมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงกระบวนการสุดท้ายของการพัฒนาโปรแกรม ส่งผลให้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีผลประสพการณ์เกี่ยวกับการฝึกอบรมครูระดับประถมศึกษาด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน มีคุณภาพและครอบคลุมกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมด เมื่อนำโปรแกรมที่สร้างขึ้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพ จึงพบว่า โปรแกรมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบของโปรแกรม สอดคล้องกับแนวคิดของนักพัฒนาโปรแกรมการศึกษา ดังเช่น บริญญา มีสุข (2552: 46) กำหนดองค์ประกอบของโปรแกรม 8 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพปัญหา วัตถุประสงค์ โครงสร้างเวลา คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโปรแกรม เนื้อหาที่ใช้ เอกสารที่ใช้ การจัดการเรียนรู้ในโปรแกรม และการประเมินผลโปรแกรม นอกจากนี้ Taba (1962: 15) กำหนดองค์ประกอบของโปรแกรมไว้ 7 ประการ ได้แก่ การวินิจฉัยความต้องการและความจำเป็นของสังคม การเลือกเนื้อหาสาระ การจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสพการณ์การเรียนรู้ การจัดประสพการณ์เรียนรู้ และการกำหนดวิธีการประเมินผล ดังนั้นแล้ว โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นต้องครอบคลุมตามองค์ประกอบที่นักพัฒนาโปรแกรมการศึกษาที่กำหนดไว้ อาจมีองค์ประกอบที่มีความแตกต่างกัน แต่โดยรวมแล้วจะต้องครอบคลุมส่วนของการศึกษา ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องจนถึงส่วนของการวัดและประเมินผลของโปรแกรม เพื่อให้ครอบคลุมผลประสพการณ์การเรียนรู้ในโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น นำไปสู่การพัฒนาครูหรือผู้เข้ารับการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เถลิ้มพล สุปัญญาบุตร, (2562: 175) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า โปรแกรม ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา และวิธีการพัฒนา และการวัดและประเมินผล มี 4 โมดูล คือ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรม

เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง และโปรแกรมที่เสริมสร้างมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.4 ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สำหรับครูประถมศึกษา หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก โปรแกรมที่สร้างขึ้นมีกระบวนการอบรมฝึกอบรวมออกแบบที่เน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และเน้นลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เน้นการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาในเรื่องที่ผู้เข้ารับการอบรมมีความสนใจ ซึ่งเป็นการมุ่งพัฒนาผู้เข้ารับการอบรมให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถตามที่โปรแกรมกำหนดไว้ จึงเป็นอีกเหตุผลที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สำหรับครูประถมศึกษา หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ ผลการวิจัย สอดคล้องกับแนวคิดของ สมชาย กิจจรยง (2552: 10) กล่าวถึง การฝึกอบรมเป็นกระบวนการในการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะ และแลกเปลี่ยนเจตคติตามความมุ่งหวังที่กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2564: 336) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา กลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีครูบางคนที่มีคะแนนก่อนและหลังการอบรมไม่แตกต่างกันมากนัก ทั้งนี้ เนื่องมาจากครูบางคนติดภารกิจอื่น ๆ ที่ไม่สามารถอยู่อบรมได้ครบตามเวลาของหน่วยการเรียนรู้ที่โปรแกรมกำหนดไว้ จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้คะแนนความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ของครูบางคนระหว่างก่อนอบรมและหลังการอบรมไม่แตกต่างกันมาก ทั้งนี้ การอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอนสำหรับครู จึงจำเป็นต้องอบรมให้ครบเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมตามที่กำหนดไว้

5.5 ความพึงพอใจที่มีต่อการอบรมในโปรแกรมพัฒนาครูระดับประถมศึกษา ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโปรแกรมพัฒนาครูที่พัฒนาขึ้นมีความสำคัญต่อการนำไปออกแบบ และใช้จัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนของครูระดับประถมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะ 5 ด้าน ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

(ฉบับปรับปรุง 2560) ที่กำหนดไว้ในการพัฒนาให้กับผู้เรียน รวมถึงวิธีการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นกลุ่ม ช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นการร่วมมือกัน ดังนั้น โปรแกรมการพัฒนาครูเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน จึงมีความสำคัญต่อครู จึงส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยที่ ไพฑูรย์ และคณะ (2550: 45) กล่าวถึงการเรียนรู้แบบรวมพลัง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการร่วมมือร่วมใจในการศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ถือเป็นความสำเร็จของกลุ่ม เน้นการทำงานคละความสามารถของสมาชิก ดังนั้น การกระทำใด ๆ ของสมาชิกย่อมมีผลกระทบต่อกลุ่มและสมาชิกคนอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตดิน เพลงสันเทียะ (2564: 122) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกระดับมาก

5.6 สมรรถนะของนักเรียนหลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดนี้ อาจเนื่องมาจากโปรแกรมพัฒนาครูที่พัฒนาขึ้น มุ่งพัฒนาครูระดับประถมศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ มีการฝึกปฏิบัติการออกแบบ และการจัดการเรียนรู้ให้ที่มีลักษณะคล้ายกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนจริง เมื่อผ่านการอบรมจากโปรแกรมแล้ว สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงคณะผู้ทำวิจัยมีการนิเทศติดตามครูในการพัฒนาสมรรถนะให้กับนักเรียนหลังจากการอบรมผ่านไปแล้ว ซึ่งอาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่สมรรถนะของนักเรียนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดการฝึกอบรมของ ชูชัย สมितिไกร (2558: 5) กล่าวถึงการฝึกอบรมเป็นกระบวนการจัดการเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างหรือเพิ่มความรู้ ทักษะความสามารถ และเจตคติ อันจะช่วยปรับปรุงให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตดิน เพลงสันเทียะ (2564: 122) ได้ทำการวิจัย เรื่องผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูระดับประถมศึกษา ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา เป็นต้น ควรมีการนำโปรแกรมพัฒนาครูไปใช้ฝึกอบรมให้กับครูครบทุกตัวแปรตามที่กำหนดไว้ รวมถึงอบรมให้กับครู ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ก็ได้ หรือทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. การนำโปรแกรมพัฒนาครูระดับประถมศึกษาด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอนไปใช้ในการพัฒนาครู ควรเน้นการปฏิบัติการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการทดลองจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางให้ครูนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเอง

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยขยายผลการนำโปรแกรมพัฒนาครูระดับประถมศึกษา ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ไปใช้กับครูระดับมัธยมศึกษา

2. ควรมีการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูระดับประถมศึกษาด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนด้านอื่น ๆ ที่สอดคล้องและจำเป็นสำหรับผู้เรียนยุคในศตวรรษที่ 21

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ได้ข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน และแนวทางการพัฒนาครู เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังสำหรับครูระดับประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิตติน แพลงสันเทียะ. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**, 9(4), 122-136.
- จิราพร มะสุใส. (2565). สภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2. **วารสารรัชต์ภาคย์**, 16(47), 238-253.
- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชูชัย สมितिไกร. (2558). **การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงวิทย์ แสนทอง. (2547). **มารู้จัก COMPETENCY กันเถอะ**. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- ประกาศิต อานุกาภาพแสนยากร. (2556). **การจัดการเรียนรู้**. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- ปริญญา มีสุข. (2552). ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู. **วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2563). **การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2550). **สถิติลา : หลัก 7 ประการสำหรับการเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยา เชียงพุด, 6(7), 334-349.**
- สมชาย กิจจรยง. (2552). **เทคนิคการจัดอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพมหานคร: เอชเอ็นกรุ๊ป.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **สมรรถนะหลัก 6 ด้าน.** เข้าถึงได้จาก <https://cbethailand.com/A3> (สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2566).
- สุกัญญา รัตมีธรรมโชติ. (2548). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency based learning.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- สุพิช ชัยมงคล. (2556). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในพื้นที่สูง. **วารสารบริหารการศึกษา มศว, 10(18), 61-71.**
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2551). **กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพมหานคร: เอชอาร์ เซ็นเตอร์.
- Marzec, R. P. (2015). **Militarizing the environment : Climate change and the security state.** University of Minnesota Press.
- Taba, H. (1962). **Curriculum development theory and practice.** New York: Harcourt, Brace & World, INC.

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้
พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ
Integrated Learning Management Using Community Learning
Resources Good Citizen Learning Unit according to the Philosophy
of Sufficiency Economy Professional Diploma Class

ณัฐพงษ์ พลศรี, สิริพัฒน์ ลามจิตร์, ชาตรี เกษโพหนอง
Natthaphong Phonsi, Siripat Rabjit, Chatree Ketphontong
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University
E-mail: Jeffypolsri@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนสาขาวิชาช่างกลเกษตร ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2/2 ปีการศึกษา 2566 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ จำนวน 1 ห้อง มีจำนวน 15 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วย T-test dependent รายงานผลการวิจัยโดยพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากหน่วยเรียนรู้หน่วยที่ 6 และการปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตั้งใจ และมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มเป็นอย่างดี โดยนักเรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และมีความเข้าใจในการเป็นพลเมืองดีที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสามารถอธิบาย นำเสนอและนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในภาพรวมระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, การบูรณาการ, แหล่งเรียนรู้ในชุมชน, เศรษฐกิจพอเพียง

ได้รับบทความ: 1 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2566

Received: November 1, 2023; Revised: December 25, 2023; Accepted: December 26, 2023

Abstract

The purpose of this research were 1) to study the effects of integrated learning management using learning resources in the community and 2) to study students' satisfaction with integrated learning management using learning resources in the community. Vocational Certificate Level 2 Academic Year 2023, Buri Ram Agricultural and Technology College 1 room with 15 students Purposive Sampling Research tools include learning management plans, academic achievement tests, and student satisfaction questionnaires. Perform data analysis by computer programs. Statistics used in the research include frequency, percentage, mean, standard deviation, and test the research hypothesis with t-test dependent.

The research results found that:

Integrated learning management using community-based learning resources Good Citizenship Learning Unit based on Sufficiency Economy Philosophy Vocational Certificate Level from Unit 6 and Implementation of Learning Plan found that students are enthusiastic, determined, and participate in group work well, with all students being able to express their opinions freely and have an understanding of being good citizens according to the Sufficiency Economy Philosophy which can be explained, presented and applied in daily life. The post-study achievement was statistically significantly higher than before the .05 level, which was in line with the established assumptions, and overall satisfaction with the activities was very high. It has an average of 4.28.

Keywords: Learning Management, Integration, Community Learning Resources, Sufficiency

1. บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง ความมุ่งมั่นและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การศึกษายังมีความสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น การที่จะพัฒนาประเทศชาติ ต้องพัฒนาประชาชนโดยให้การศึกษาเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพตามที่ต้องการ จึงมีความจำเป็นที่การจัดการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพของประชาชน และเพิ่มขีดความสามารถ

ของประเทศให้สูงขึ้น ดังนั้นองค์กรหลักที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จคือคุณภาพของการศึกษา (หอสุมุด ครุสภา, 2566)

ปัจจุบันการศึกษาไม่เพียงแต่จัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้เท่านั้น เพราะในสังคมยังคงให้ความสนใจกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งสิ่งยั่วยุรอบตัวเช่นนี้ที่ส่งผลให้ผู้ปกครองที่เป็นบุคคลในสังคมนั้นเกิดความคาดหวังต่อการศึกษาของบุตรหลาน ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการเผชิญสิ่งต่าง ๆ ในอนาคตจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติถึงแนวทางการจัดการศึกษาหมวด 4 ตามมาตรา 22 ไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมีสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจ รวมทั้งความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ ตามสติปัญญาและความสามารถของตนการจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทั้งนี้หลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ยังให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศโดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นกำลังที่สำคัญของชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น หรือแก้ปัญหาของชุมชน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และอยู่ในระหว่างการหาแนวทางแก้ปัญหา ได้แก่ ปัญหาสภาพเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียนและผู้นำชุมชนต้องจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชให้กับนักเรียน ตลอดจนให้ความสำคัญในการปลูกฝังนักเรียนให้ยึดแนวทางดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง และเป็นการแก้ปัญหาของชุมชนต่อไป เมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ก็จะทำให้นักเรียนสามารถปรับตัว ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ถึงแม้ว่าจะเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจอย่างไรก็ไม่สามารถส่งผลกระทบต่อผู้เรียนและชุมชนได้ (อังคณา ตุงคะสมิต และคณะ, 2554: 292)

ดังนั้น ในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครูผู้สอนจำเป็นต้องเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน รู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษาสิ่งแวดล้อมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ ความเป็นไทย (อัจฉรา วัลย์ศรี. 2566: 3) ซึ่งการ

จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนหรือแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและความต้องการของชุมชนเป็นกลยุทธ์หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหา ตามหลักสูตร ให้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานเป็นฐาน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้เรียน และกลุ่มคนในชุมชน กระบวนการสำคัญของการเรียนรู้ใช้การสะท้อนการคิดเชิงวิพากษ์ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ในเนื้อหาตามหลักสูตรและเข้าใจชุมชนมากขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้และทักษะอย่างหลากหลาย (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2564: 80) สอดคล้องกับ ประยูร วงศ์จันทร์ตา (2555: 346-347) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เกิดจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัวทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงนอกห้องเรียนและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้ในทุกด้าน พร้อมทั้งช่วยในการสร้างจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นอีกด้วย ดังนั้นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้อย่างคุ้มค่าและเป็นประโยชน์มากที่สุดช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เป็นการสร้างทักษะทั้งความรู้ ความจำ การสังเกต และเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งที่อยู่รอบตัว

จากความสำคัญของการบูรณาการเรียนรู้อยู่โดยเฉพาะการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งเป็นการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างบทเรียนของผู้สอนและอาศัยแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่าย ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียน การทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในด้านต่าง ๆ โดยสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิต สังคม และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีและสร้างความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

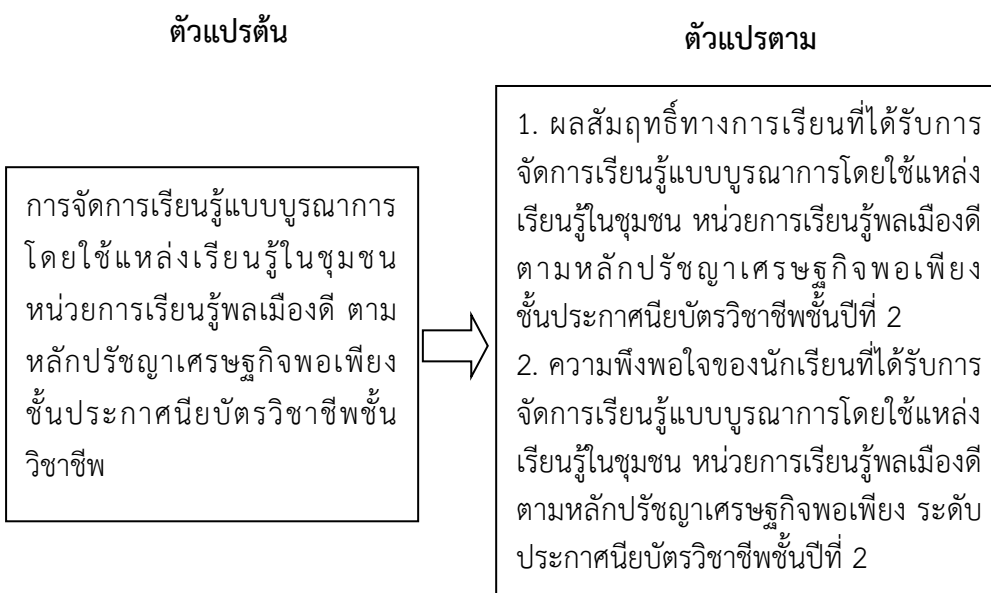
1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แนวทางการจัดการเรียนรู้การศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการ แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแนวคิดเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจและบริบทวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ จากนั้นได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2566 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขต 1 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์จำนวน 3 ห้องเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 116 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนสาขาวิชาช่างกลเกษตร ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เขต 1 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 ห้อง มีจำนวน 15 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เรื่อง พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยมีจำนวน 1 แผน ซึ่งประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ครอบคลุม 5 กรอบ ได้แก่

กรอบที่ 1 หลักการเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบที่ 2 วิธีการและแนวปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบที่ 3 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

กรอบที่ 4 พลเมืองดี

กรอบที่ 5 พลเมืองดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แต่ละกรอบใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอน กรอบละ 2 ชั่วโมง รวมเป็น 10 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

มีขั้นตอนในการสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 1 แผน เวลา 10 ชั่วโมง โดยการศึกษาหลักสูตรทฤษฎี แนวคิด หลักการ เอกสารงานวิจัย คู่มือครู คู่มือการวัดและประเมินผลการศึกษาในการเรียนเทียบเท่าระดับมัธยมศึกษา สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนหน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ประกอบด้วย สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน การวัดผลประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 กรอบ ได้แก่ กรอบที่ 1 หลักการเศรษฐกิจพอเพียง กรอบที่ 2 วิธีการและแนวปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง กรอบที่ 3 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน กรอบที่ 4 พลเมืองดี และ กรอบที่ 5 พลเมืองดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการนำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสมความสอดคล้องครอบคลุมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมจำนวน 3 ท่าน โดยใช้เกณฑ์

การประเมินระดับความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งมีระดับความเหมาะสมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) มีผลการทดสอบเท่ากับ 5.00 สามารถนำไปใช้ได้

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอิงเกณฑ์ กำหนดเนื้อหาและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก การหาประสิทธิภาพเครื่องมือโดยการนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำไปแก้ไข จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ผ่านการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ด้วยการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 จำนวน 15 คน วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ไม่ใช่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งนี้ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก(Discrimination) หาค่าความยากง่าย (Difficuly) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่า ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าระหว่าง 0.29-0.66 สามารถนำไปใช้ได้ และค่าความยากง่าย (p) มีค่าระหว่าง 0.26-0.79

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 โดยวิธีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ คือ ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบ ด้านการจัดกิจกรรม และด้านประโยชน์จากการเรียนรู้ โดยแบ่งความคิดเห็นเป็น 5 ระดับดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษานำแบบประเมินความพึงพอใจ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนใช้วิธีการตรวจสอบรายการ (Checklist) แล้วผู้ศึกษานำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.6-1.00 อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานดังนี้

1. ก่อนการศึกษา เป็นขั้นตอนที่ผู้ศึกษาได้เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และเตรียมพร้อมด้านร่างกายเพื่อการจัดการเรียนรู้
2. ขั้นตอนการศึกษา เป็นขั้นตอนที่จะดำเนินการศึกษาโดยนำเครื่องมือที่ผ่านการหาประสิทธิภาพแล้วไปใช้ในการทดลอง การดำเนินการทดลองจะใช้เวลา 10 ชั่วโมง โดยทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน 1 ชั่วโมง (นอกเวลาที่ใช้ทำการทดลอง) การจัดการเรียนรู้ 8 ชั่วโมง ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน 1 ชั่วโมง (นอกเวลาที่ใช้ทำการทดลอง) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566
3. จัดเตรียมห้องเรียน และออกแบบกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) เพื่อตรวจสอบความรู้ก่อนเรียน
5. ครูชี้แจงวิธีการจัดการเรียนรู้พร้อมทั้งแจกเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพโดยใช้เวลาทำการทดลองทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง
6. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Posttest)
7. นำแบบประเมินความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบ
8. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติและตรวจสอบสมมติฐานต่อไป

3.5 วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสรุปคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเมินผลความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ T-test แบบ Paired – Sample T- test

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.67 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 48.33 และคะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.60 คะแนนจากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 78.00 ผลต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 5.93คะแนนคิด

เป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 29.67 เมื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการทดสอบสถิติ Paired samples t-test มีผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ

การทดสอบ	N	\bar{X}	S	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	15	9.67	1.54	2.02	11.40*	.000
หลังเรียน	15	15.90	1.18			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

4.2 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		ความหมาย
		\bar{X}	S.D.	
1	หน่วยการเรียนรู้มีกรอบและเนื้อหาเหมาะสม	4.39	.737	มาก
2	จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	4.43	.690	มาก
3	เนื้อหา มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและระดับการศึกษา	4.39	.629	มาก
4	การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	4.43	.742	มาก
5	เนื้อหาสาระที่เรียนมีประโยชน์และนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาต่าง ๆ ได้	4.14	.891	มาก

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		ความหมาย
		\bar{x}	S.D.	
6	กิจกรรมที่นำมาใช้แต่ละเรื่องมีความน่าสนใจ ชวนให้ติดตาม ไม่น่าเบื่อ	4.14	.591	มาก
7	มีกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ท้าทายสอดแทรกและ เชิญชวนให้ติดตามและเกิดการเรียนรู้	4.54	.508	มากที่สุด
8	แหล่งเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์การเรียนมี จำนวนเพียงพอแก่นักเรียน	4.18	.723	มาก
9	คำชี้แจงขั้นตอนการปฏิบัติในแต่ละกิจกรรม มีความเหมาะสม	4.04	.881	มาก
10	ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ สามารถนำไป ปฏิบัติและปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง	4.18	.819	มาก
	รวม	4.28	.361	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในภาพรวมระดับมาก (\bar{x} = 4.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด คือ มีกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ท้าทายสอดแทรกและเชิญชวนให้ติดตามและเกิดการเรียนรู้ (\bar{x} = 4.54) รองลงมาได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน และการจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน (\bar{x} = 4.43) หน่วยการเรียนรู้มีกรอบและเนื้อหาเหมาะสม และเนื้อหามีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและระดับการศึกษา (\bar{x} = 4.39) ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจลำดับสุดท้าย คือ คำชี้แจงขั้นตอนการปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม (\bar{x} = 4.04)

5. อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้จะเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ที่มีการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีประโยชน์ที่สามารถนำความรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยนักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง เป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนสนใจเนื้อหาวิชา ซึ่งครู นักเรียน ได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจากการศึกษาจากหน่วยการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนกำหนด ซึ่งเป็น การบูรณาการความรู้จากภาคทฤษฎีร่วมกับภาคปฏิบัติเกิดความสัมพันธ์กัน จึงทำให้นักเรียน เข้าใจมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมลมาศ ยะอนันต์ และคณะ (2558: 110) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนโรงเรียนศรีถ้อยสุนทร ราษฎร์วิทยา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ที่พบว่า หลังจากที่ครูผู้สอนใช้คู่มือการบริหาร จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โรงเรียนศรีถ้อยสุนทรราษฎร์วิทยา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ร้อยละ 84.26 และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรินทร์ ธารพระจันทร์ (2560) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการ จัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน เรื่อง ธรรมชาติกับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังใช้รูปแบบ สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมในภาพรวมระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ มีกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ทำทาสอดแทรกและเชิญชวนให้ติดตามและเกิดการเรียนรู้ สอดคล้อง จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน มีกรอบและเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ทำให้นักเรียนมี ความกระตือรือร้นในการเรียน และมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น นักเรียนมีคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งสามารถนำความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนัก ห่วงแทนภูมิปัญญา แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของตนเอง จึงทำให้เกิดความพึงพอใจในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย ของ พิมลมาศ ยะอนันต์ และคณะ (2558) ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนโรงเรียนศรีถ้อยสุนทรราษฎร์วิทยา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า มีความพึงพอใจต่อคู่มือการบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ใน ชุมชนชุมชน โรงเรียนศรีถ้อยสุนทรราษฎร์วิทยา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงรายในภาพรวม มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากถึงมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.60 – 5.00 และมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หากมีการกำหนดกระบวนการ ขั้นตอนและสอดแทรกกิจกรรมเน้นหนักการเพิ่มจำ ช่วยให้นักเรียนเกิด ความกระตือรือร้น ตั้งใจ และอยากเรียนมากขึ้น

2. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ หากผู้สอนมีการดำเนินการตามขั้นตอนของแผนจะทำให้การสอนเกิดประสิทธิผลมากขึ้น และควรมีการทบทวนแผนการจัดการเรียนรู้ จากกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อปรับแผนการสอน

3. สถานศึกษาควรมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สามารถให้นักเรียนได้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาอื่น หรือกลุ่มสาระอื่น โดยบูรณาการร่วมกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่หลากหลาย ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น

2. ควรศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่สอดคล้องกับการลงมือปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะและประสบการณ์

3. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกับชุดกิจกรรม เพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่มตลอดจนสามารถจัดกิจกรรมเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ได้องค์ความรู้ในรูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ประกอบด้วยกระบวนการของรูปแบบ ดังนี้ 1) การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร 2) การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 3) กำหนดรูปแบบและวิธีการบูรณาการ 4) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 6) ดำเนินการจัดการเรียนรู้ และ 7) ประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดทักษะ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน: ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2564). กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: บทสะท้อนจาก ประสบการณ์และการเรียนรู้. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน**, 2(3), 78-85.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประยูร วงศ์จันทร์. (2555). **วิทยาการสิ่งแวดล้อม**. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- พิมลมาศ ยะอนันต์ และคณะ. (2558). การบริหารจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่ง เรียนรู้ในชุมชนโรงเรียนศรีถ้อยสุนทรราชภัฏวิทยา อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศศิรินทร์ ธารพระจันทร์. (2560). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ธรรมชาติ กับการเปลี่ยนแปลง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. เข้าถึงได้จาก http://www.kraipakdee.ac.th/webboard-show_87072 (สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2566).
- หอสุมุดครุสภา. (2566). **กลยุทธ์การบริหารสู่ความสำเร็จ**. เข้าถึงได้จาก https://elibrary.ksp.or.th/index.php?lvl=cmspage&pageid=4&id_article=180 (สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2566).
- อังคณา ตุงคะสมิต และคณะ. (2554). การศึกษาความสามารถในการตัดสินใจ และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL). **วารสารศึกษาศาสตร์**, 5(2), 66-71.
- อัจฉรา วรรษศรี. (2566). **การจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง**. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/414168> (สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2566).

การพัฒนาความสามารถการฟังและการพูดภาษาจีน นักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ
Development of Chinese Listening and Speaking Ability Based on
2W3P With Role Play of Grade 4 Students

อริสา พานิชนอก, ศิริพร พึ่งเพ็ชร

Arisa Panichnork, Siriporn Puengpetch

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

Faculty of Education, Vongchavalitkul University

E-mail: arisa_Pan@vu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถการฟัง พูดภาษาจีน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับ
กิจกรรมบทบาทสมมติ 2) เปรียบเทียบความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ หลังเรียนกับเกณฑ์
ร้อยละ 60 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปี
การศึกษา 2566 โรงเรียนอนุบาลประจักษ์ร์ อำเภอนายาย อ่างทอง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน
ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผนแบบทดสอบความสามารถการฟังภาษาจีน
และแบบประเมินความสามารถการพูดภาษาจีน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X})
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ T-test Dependent for
Samples และ T-test One Sample Sample

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียน
และหลังเรียนโดยการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ พบว่า หลังเรียนสูงกว่า
ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการ
เรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ คิดเป็นร้อยละ 78.15 พบว่า หลังเรียนสูงกว่า
เกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความสามารถการฟัง-พูดภาษาจีน, การเรียนรู้แบบ 2W3P, กิจกรรมบทบาทสมมติ

ได้รับบทความ: 28 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 26 มกราคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 29 มกราคม 2567

Received: November 28, 2023; Revised: January 26, 2024; Accepted: January 29, 2024

Abstract

The purposes of this research were: 1) to compare chinese listening and speaking abilities of grade 4 students before and after learning by 2W3P with role play. 2) to compare chinese listening and speaking abilities of grade 4 students by 2W3P with role play activities to be effective according to criteria 60. The sample was cluster randomly assigned to a group of 30 students of grade 4 students at Preparat School, Phimai District, Nakhon Ratchasima Province in the first semester of 2023 academic year. The instruments were the 3 lessons Chinese listening test, multiple choice test, and assessment of Chinese speaking ability. The statistical used in data analysis were mean (\bar{X}), percentage of the average, standard deviation (S.D.), T-test for dependent Samples and T-test and One Sample.

The research results found that:

1. The learning ability in Chinese listening and speaking of grade 4 students after learning based on 2W3P with role play had higher than before significantly at the level of .05.

2. The learning ability in Chinese listening and speaking of grade 4 students after learning based on 2W3P with role play had 78.15 percent that was higher than the criterion of 60 percent with significantly at the level of .05.

Keywords: Development of Chinese Listening and Speaking, 2W3P, Role Play

1. บทนำ

ประเทศจีนหรือสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศมหาอำนาจในด้านเศรษฐกิจ ทั้งในระดับอาเซียนหรือระดับโลก ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเข้ามาติดต่อด้านการเกษตรและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยในแต่ละปีมีคนจีนเข้ามาภายในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะมาลงทุนทำธุรกิจหรือด้านการท่องเที่ยว ทำให้เกิดรายได้ให้ประเทศไทยเป็นจำนวนหลายล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) โรงเรียนอนุบาลประภารัตน์ ตั้งอยู่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งแต่ละสถานที่ได้รับความนิยมไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือชาวจีน ดังนั้น ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศที่สองที่มีคนสนใจเรียนมากที่สุด โดยรัฐบาลมีนโยบายให้นักเรียนและประชาชนสื่อสารและประชาชนสื่อสารในการสื่อสาร เพราะเศรษฐกิจจีนมีความมั่นคงและก้าวไกล การลงทุนระหว่างจีนและไทยและประเทศต่าง มูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 250-259)

อย่างต่อเนื่อง ประเทศจีนเข้ามาทำธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ การศึกษา และการท่องเที่ยว ทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้วิชา ภาษาจีนอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและได้กำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริม การเรียนการสอนภาษาจีน โดยในปีพ.ศ. 2544 ได้กำหนดให้ภาษาจีนเข้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศจัดการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของสถานศึกษา จึงส่งผลให้มี โรงเรียนจำนวนมากเปิดสอนวิชาภาษาจีนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ในปี พ.ศ. 2548-2549 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริม การสอนภาษาจีน เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของผู้เรียน และส่งเสริมการสอนภาษาจีน ให้ชัดเจนขึ้น ในเวลาต่อมาได้ร่วมมือกับรัฐบาลจีนส่งผู้สอนอาสาสมัครชาวจีน ปีละ 1000 คน เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาภาษาจีน

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching (CLT) เป็นวิธีการของผู้อพยพไปอาศัยอยู่ที่ยุโรป ที่เน้นการสื่อความหมายเพื่อให้เข้าใจไม่ได้นั้น ไวยากรณ์ (Savignon, 1983: 8-9) การจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่การเชื่อมโยง ระหว่างความรู้ทางภาษา ทักษะทางภาษา และความสามารถในการสื่อสารเพื่อให้นักเรียนมี ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาและความถูกต้องดังที่ Savignon (1999: 8-9) กล่าวถึง การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการที่นักเรียนมีความสามารถในการสื่อความหมายได้ใน สถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและ Harmer (2003: 43-44) กล่าวถึง การสอนภาษา เพื่อการสื่อสาร เป็นการเน้นการเรียนการสอนการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ไม่ได้เน้นการใช้ ไวยากรณ์เพียงอย่างเดียว และดังที่ ชรินทร์ทิพย์ ปฎิมาประกร (2565: 9) เป็นการจัดกิจกรรม การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ที่ดึงดูดความสนใจ จนนักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาและนำบทบาทสมมติเข้ามาช่วยในการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้การกล้าแสดงออก ดังที่ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2552: 163) เป็นวิธีการสอนที่ ผู้สอนสร้างสถานการณ์ และให้นักเรียนแสดงออกของการใช้ภาษาผ่านพฤติกรรมของผู้แสดง โดยต้องใช้ความรู้และความเข้าใจของผู้แสดง และทิสนา แคมมณี (2545: 358-359) กล่าวถึง บทบาทสมมติ เป็นการที่นักเรียนแสดงออกตามความรู้สึกลึกซึ้งของตนผ่านการแสดง และ ความสามารถการฟังและการพูด ดังที่ พรสวรรค์ สีป้อ (2550: 24-25) กล่าวถึง การฟังและการพูด เป็นทักษะพื้นฐานของการเรียนภาษา โดยการฟังต้องฟังออกเสียงไวยากรณ์และคำศัพท์ของ เจ้าของภาษา จนสามารถนำมาพูดให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ผู้วิจัยได้จัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Warm up) เป็นขั้นที่นักเรียนได้ทำแบบทดสอบเพื่อความรู้ เดิมของนักเรียน และให้นักเรียนเล่นเกมตอบข้อคำถามเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียนจากโปรแกรม PowerPoint (ppt) เพื่อเตรียมความพร้อมเรียนบทเรียนใหม่ ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอ (Presentation) เป็นขั้นที่นักเรียนฟังการออกเสียงบทสนทนาจากเจ้าของภาษาจำนวน 3 รอบ นักเรียนได้ฝึก การออกเสียงบทสนทนา และนักเรียนออกเสียงตาม โดยผู้สอนอธิบายโครงสร้างทางไวยากรณ์ ขั้นที่ 3 ขั้นฝึก (Practice) เป็นขั้นที่นักเรียนฝึกบทสนทนาเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียน จนเกิดความ

คล่องแคล่ว แล้วผู้สอนอธิบายการแสดงบทบาทสมมติ และขั้นนี้นักเรียนแบ่งกลุ่มและร่วมกันฝึกเขียนบทการแสดงตามความสนใจ เพื่อนักเรียนจะได้เลือกใช้ภาษาด้วยตนเองและเวลาแสดงจะได้แสดงออกอย่างเต็มที่ ขั้นที่ 4 ขั้นการใช้ภาษา (Production) เป็นขั้นที่นักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษาของตนเอง มาแสดงบทบาทสมมติจากสถานการณ์ที่นักเรียนกำหนด ผู้สอนทำแบบประเมินและบอกข้อผิดพลาดให้กับนักเรียนเพื่อปรับปรุงและแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเอง และขั้นที่ 5 ขั้นสรุป (Wrap up) นักเรียนทำแบบทดสอบ และนักเรียนกับผู้สอนร่วมกันสรุปเรื่องที่เรียนมาแล้ว นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมความสามารถทางวิชาการของนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนผู้สอนภาษาจีนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จึงสนใจการจัดการเรียนรู้แบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับบทบาทสมมติ สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลประจักษ์ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาการฟัง พูดภาษา โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับบทบาทสมมติ ผู้เรียนฝึกและกล้าออกเสียงและฟังภาษาจีน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนดีขึ้น

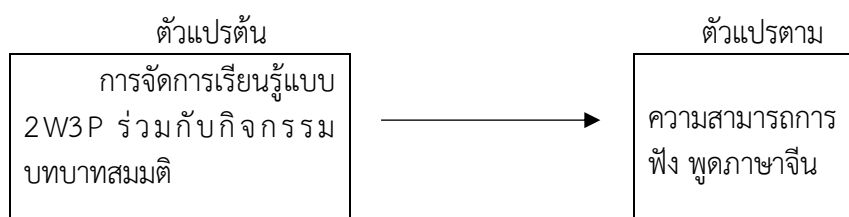
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Research) โดยใช้รูปแบบ One Group Pretest-Posttest Design โดยทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด หลักการและงานวิจัยต่าง ๆ ทฤษฎีโดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P เป็นแนวคิดของสถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558: 59) และกิจกรรมสมมติของ อารมณ์ ใจเที่ยง (2553: 163) ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลประจักษ์ร์ตัน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 60 คน ปีการศึกษา 2566

2. กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนอนุบาลประจักษ์ร์ตัน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดนครราชสีมา โดยสุ่มมา 1 ห้องเรียน ได้นักเรียน จำนวน 30 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ รายวิชา เพิ่มเติมภาษาจีน

2. แบบทดสอบความสามารถการฟังภาษาจีน

3. แบบประเมินความสามารถการพูดภาษาจีน

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ 2) แบบทดสอบความสามารถการฟังภาษาจีน และ 3) แบบประเมินความสามารถการพูดภาษาจีน มีรายละเอียดการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา

2) ศึกษาแนวคิด รูปแบบ และขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3) วิเคราะห์รายละเอียดของเนื้อหา

4) เขียนแผนการจัดการเรียนรู้

5) นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

6) ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้

7) วิเคราะห์ความเหมาะสมโดยนำความคิดเห็นจากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และแปลความหมายของคะแนนโดย

เปรียบเทียบกับเกณฑ์หาค่าความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมิน 5 ระดับ ซึ่งต้องมีค่าเฉลี่ยระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$)

2. การสร้างแบบทดสอบความสามารถการฟัง พูดภาษาจีน

การสร้างแบบทดสอบความสามารถการฟัง พูดภาษาจีน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ แบบทดสอบความสามารถการฟังภาษาจีน และแบบประเมินความสามารถการพูดภาษาจีน มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

2.1 แบบทดสอบความสามารถการฟังภาษาจีน

แบบทดสอบความสามารถการฟังภาษาจีน มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาและวิเคราะห์ผลการเรียนรู้

2) สร้างแบบทดสอบความสามารถการฟังภาษาจีน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก 15 ข้อ

3) นำแบบทดสอบความสามารถฟังภาษาจีน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ระหว่าง 0.67-1.00

4) นำแบบทดสอบความสามารถการฟังภาษาจีนไปทดลองกับนักเรียนจำนวน 30 คนที่เคยเรียนแล้ว

5) นำผลการทดลองมาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

(1) ค่าความยากง่าย (Difficulty) หรือ (p) อยู่ระหว่าง 0.53-0.77

(2) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) หรือ (r) อยู่ระหว่าง 0.24-0.65

(3) นำแบบทดสอบวัดความสามารถการฟังภาษาจีน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71

2.2 แบบประเมินความสามารถการพูดภาษาจีน

การสร้างแบบประเมินความสามารถการพูดภาษาจีน มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎี และแนวคิดความสามารถการพูดภาษาจีน พัฒนามาจากทฤษฎีของพรวินัส วุฒิสารวัฒนา

2) สร้างแบบประเมินความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนโดยมีการประเมิน 5 รายการ แบ่งคะแนนมีระดับตามความสามารถออกเป็น 3 ระดับ

3) นำแบบทดสอบความสามารถฟังภาษาจีน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.67-1.00

3.5 การดำเนินการทดลองและการเก็บข้อมูล

1. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ เป็นเวลา 7 ชั่วโมง

3. แบบประเมินความสามารถการพูดภาษาจีน รายวิชาเพิ่มเติม ภาษาจีน เรื่อง 教室里面有什么? (ในห้องเรียนมีอะไร) การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ แบบทดสอบภาคปฏิบัติ พูดเล่าเรื่อง

4. แบบทดสอบการฟังภาษาจีน หลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการฟังภาษาจีน ชุดเดียวกับแบบทดสอบความสามารถในการฟังภาษาจีนก่อนเรียน เป็นแบบประเมินคุณภาพ

5. ตรวจสอบให้คะแนนและนำผลที่ได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังพูดภาษาจีน มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีสถิติด้วยโปรแกรมทดสอบสมมติฐาน

6. รายงานผลการวิจัย และสรุป อภิปรายผลการวิจัย

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบการฟัง พูดภาษาจีน ก่อนและหลังเรียน แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. ตรวจสอบการแจกแจงปกติของคะแนนแบบทดสอบการฟัง พูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ โดยใช้ Kolmogorov-Smirnov test จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบทางการความสามารถการฟังพูดภาษาจีนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ โดยใช้สถิติการทดสอบแบบที่กลุ่มตัวอย่างสัมพันธ์กัน (T-test Dependent Group)

2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบทางการความสามารถการฟังพูดภาษาจีนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติกับเกณฑ์ร้อยละ 60 โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างเดียว (T-test One Sample Group)

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 เปรียบเทียบความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ

จากการทดสอบวัดความสามารถเปรียบเทียบความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ โดยใช้แบบทดสอบ จำนวน 15 ข้อ และแบบประเมินความสามารถการพูดภาษาจีน จำนวน 15 คะแนน จำนวนนักเรียน 30 คน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ

ทักษะภาษาจีน	ผลการจัดการเรียนรู้	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	S.D	ร้อยละ
การฟัง	ก่อนเรียน	30	15	2.24	0.67	14.93
	หลังเรียน	30	15	11.86	1.13	79.07
การพูด	ก่อนเรียน	30	15	2.10	0.99	14.01
	หลังเรียน	30	15	11.58	1.47	77.23
รวม	ก่อนเรียน	30	15	4.34	0.99	14.47
	หลังเรียน	30	15	23.44	1.86	78.15

*มีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ ก่อนเรียนมีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.99 คิดเป็นร้อยละ 14.47 และหลังเรียนมีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.86 คิดเป็นร้อยละ 78.15 โดยค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 เปรียบเทียบความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60

จากการทดสอบวัดความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60

ผลการเรียนรู้	n	คะแนนเกณฑ์	\bar{X}	S.D.	t	p
หลังเรียน	30	18	23.44	1.87	15.833	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ หลังจากจัดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ย 23.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.87 คิดเป็นร้อยละ 78.15 และเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างร้อยละของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60 พบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์ทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ

ความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนหลังการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติสูงกว่าก่อนเรียนการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ ในขั้นที่ 2 ขึ้นนำเสนอ (Presentation) ผู้สอนนำเสนอให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียนและรูปแบบประโยค ในขั้นที่ 3 ขั้นฝึก (Practice) นักเรียนได้ฝึกฟังการออกเสียงบทสนทนาจากเจ้าของภาษา ฝึกบทสนทนาเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียนเป็นขั้นเรียน และจับคู่กันฝึกพูดบทสนทนา จนนักเรียนเกิดความคล่องแคล่วและใช้รูปแบบภาษาได้ถูกต้อง และขั้นที่ 4 ขั้นการใช้ภาษา (Production) ผู้สอนให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม แต่ละกลุ่มฝึกเขียนบทสนทนา เพื่อแสดงบทบาทสมมติตามความสนใจของตนเอง ดังที่สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานและจอห์นสันสันและมอร์โรว์ ได้เสนอไว้ในการพัฒนาการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นขั้นที่นักเรียนฝึกฟังและออกเสียงบทสนทนาจากเจ้าของภาษา นักเรียนได้ฝึกการออกเสียงบทสนทนาทั้งชั้น เป็นคู่ เป็นกลุ่ม โดยผู้สอนได้รู้ถึงข้อผิดพลาดของนักเรียนในการใช้ภาษา ทำให้นักเรียนรู้ถึงแก้ไขข้อผิดพลาด และแก้ไขให้ดีขึ้น และการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ นักเรียนได้ใช้ความรู้และความเข้าใจ มาแสดงออกผ่านกิจกรรมบทบาทสมมติที่นักเรียนได้สร้างขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของทิสนา แชมมณี และพิชญภา กล้าวิจารณ์ ได้กล่าวว่า การสอนที่ใช้บทบาทสมมติ ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนกำหนด เมื่อนักเรียนได้สวมบทบาทจากสถานการณ์ที่สมมติ และแสดงออกตามความรู้สึกของตน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญฐมน จันทรเพ็งเพ็ญ (2560: 45-60) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีน โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการพูดภาษาจีนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ทางการเรียนรู้ด้านทักษะการพูดภาษาจีนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ

พัชชา กรรัมย์ (2565: 39-42) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้ Task-Based Learning ร่วมกับ 2W3P สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดวิชาภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 เปรียบเทียบความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60

นักเรียนมีความสามารถการฟัง พูดภาษาจีนหลังการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนฝึกการใช้ภาษาและการออกเสียง จากขั้นที่ 3 ขั้นฝึก (Practice) นักเรียนสามารถจดจำรูปแบบของการใช้ภาษาได้แล้ว ในขั้นที่ 4 ขั้นการใช้ภาษา (Production) ผู้สอนให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 คนเพื่อร่วมกันเขียนบทบาทสมมติด้วยตนเอง เช่น แนะนำอุปกรณ์ในห้องเรียน 学校用品 แนะนำอุปกรณ์การเรียน 文具 โดยนักเรียนสามารถเลือกใช้คำศัพท์และรูปแบบประโยคได้ด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจและกล้าแสดงในการใช้ภาษา โดยผู้สอนคอยแนะนำและช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Dale (1969: 15-20) เรื่อง กรวยประสบการณ์ว่าการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ แก้ไขปัญหา และนำเสนอผลงาน เป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับประสบการณ์ผ่านสถานการณ์จริง และได้ลงมือปฏิบัติ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้สึกรู้สึกของตนเองได้อย่างเต็มที่ ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เรียนรู้ 90 % และ พิษณุภา กล้าวิจารณ์ (2560: 50-59) ได้เสนอการสอนที่นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมติจากสถานการณ์ที่สมมติขึ้น โดยใช้ความรู้และความคิดแสดงออกตามที่กำหนด เพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจและการกล้าแสดงออก และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการฟังและการพูด เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้การแสดงออกทางด้านทักษะการฟัง และทักษะการพูดตอบโต้กับเพื่อน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ J. Revell (1979: 24-35) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐนรี คุ่มมือ (2565: 46-51) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง My Family ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบ 2W3P ร่วมกับ เกมประกอบการสอน พบว่า ผลการเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์ร้อยละ 70 กับร้อยละของคะแนนสอบของนักเรียนหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ 2W3P ร่วมกับเกมประกอบการสอน พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการวิจัยของ เจนจิรา ศรีทอง (2562: 66-69) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอน 2W3P ประกอบบทบาทสมมติ พบว่า นักเรียนมีความสามารถพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารคิดเป็นร้อยละ 82.78 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Huanhuan Ma (2562: 59-63) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการพูด

ภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการพูดภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน ชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

6. ข้อเสนอแนะ

6.1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอน 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ เป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษาด้วยตนเอง โดยนักเรียนสามารถนำคำศัพท์ และรูปแบบประโยคมาสร้างบทบาทสมมติได้ด้วยการใช้ภาษาของตนเอง ซึ่งผู้สอนสามารถนำแนวคิดไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทได้

2. ผู้สอนต้องเตรียมกิจกรรมให้พร้อม เนื่องจากขั้นการฝึกและขั้นการใช้ภาษา อาจจะใช้เวลาเรียนไม่เท่ากันอาจต้องเตรียมความพร้อมและเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม ผู้สอนคอยให้นักเรียนมีการเตรียมตัวนอกเวลาเรียน และนำมาใช้ในชั่วโมงเรียน จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

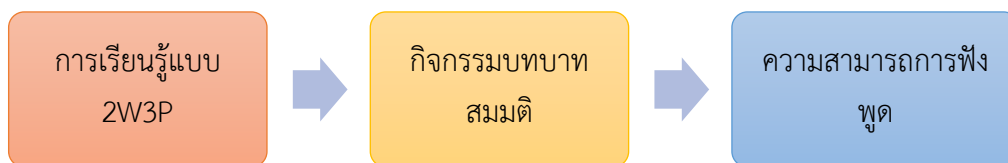
1. ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอน 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ในการพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน

2. ควรมีศึกษาวิธีการสอนเช่น การใช้เกมประกอบ วิดีโอ YouTube เป็นต้น ที่สามารถพัฒนาทักษะการฟัง พูดในรายวิชาภาษาจีนในกลุ่มนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือในกลุ่มนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการฟัง พูดภาษาจีน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนให้นักเรียนฝึกการโต้ตอบกันระหว่างคู่สนทนาในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เพื่อให้นักเรียนฝึกการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน โดยนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Warm up) นักเรียนได้ทำแบบทดสอบเพื่อความรู้เดิมของนักเรียน และนักเรียนเล่นเกมตอบข้อคำถามเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอ (Presentation) ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาใหม่ ได้แก่ คำศัพท์ บทสนทนา ขั้นที่ 3 ขั้นฝึก (Practice) นักเรียนฝึกบทสนทนาเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียน แล้วผู้สอนอธิบายการแสดง

บทบาทสมมติ นักเรียนแบ่งกลุ่มและร่วมกันฝึกเขียนบทการแสดงตามความสนใจ เพื่อให้นักเรียนจะได้เลือกใช้ภาษาด้วยตนเองและเวลาแสดงจะได้แสดงออกอย่างเต็มที่ ขั้นที่ 4 ขั้นการใช้ภาษา (Production) นักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษาของตนเอง มาแสดงบทบาทสมมติ จากสถานการณ์ที่นักเรียนกำหนด ผู้สอนทำแบบประเมินและบอกข้อผิดพลาดให้กับนักเรียน เพื่อปรับปรุงและแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเอง ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป (Wrap up) นักเรียนทำแบบทดสอบ และนักเรียนกับผู้สอนร่วมกันสรุปเรื่องที่เรียนมาแล้ว

ภาพที่ 2 แผนผังการพัฒนาความสามารถฟัง พูดภาษาจีน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). สถิตินักท่องเที่ยว. เข้าถึงได้จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=411 (สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2565).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เจนจิรา ศรีทอง. (2562). การพัฒนาความสามารถการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอน 2W3P ประกอบบทบาทสมมติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐมน จันทร์เพ็งเพ็ญ. (2560). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีน โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (ROLE PLAY) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนมูลนิธิบ้านไผ่วิทยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชรินทร์ทิพย์ ปฎิมาประกร. (2565). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ณัฐนรี คุ้มมือ. (2565). การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง My Family ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบ 2W3P ร่วมกับเกม

- ประกอบการสอน. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- ทีศนา แคมมณี. (2545). **วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ**. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรสวรรค์ สีป้อ. (2550). **สุดยอดวิธีสอนภาษาอังกฤษนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- พีชชา กรรัมย์. (2565). การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ Task-Based Learning ร่วมกับ 2W3P สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **วารสารวิชาการครุศาสตร์สวนสุนันทา**, 6(1), 11-21.
- พิชญาภา กล้าวิจารณ์. (2560). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (Role Play). **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). **หลักการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- Dale, E. (1969). **Audio-Visual Methods in Teaching (3rd ed.)**. Holt, Rinehart & Winston. New York: Dryden Press.
- J. Revell. (1979). **Inflation and Financial Institutions**. Financial Times. London.
- Huanhuan Ma. (2562). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Harmer, Jeremy. (2003). **The Practice of English Language Teaching**. London.
- Savignon, J. Sandra. (1983). **Communicative Competence Theory and Classroom Practice**. Massachusetts. Addition-Wesley Publishing Company.
- Savignon, J. Sandra. (1999). **Communicative Competence Theory and Classroom Practice**. Massachusetts: Addition-Wesley Publishing Company.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

The Development of Inquiry-based Learning Package (5E) to
Increase Learning Achievement in Biology on the Topic of Structure
and Growth of Flowering Plants for Matthayomsuksa 5 Students

ธมลวรรณ แสงสว่าง, อัมพร วัจนะ

Thamonwan Sangsawang, Umporn Wutchana

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

E-mail: kedsang56@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยาเรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน โดยใช้ การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยาเรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า t-test dependent samples

ผลการวิจัยพบว่า

- ค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 81.92/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80
- คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ได้รับบทความ: 5 ธันวาคม 2566; แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2566

Received: December 5, 2023; Revised: December 25, 2023; Accepted: December 26, 2023

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยาเรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E), ประสิทธิภาพตามเกณฑ์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purpose of this research were: 1) to develop an inquiry-based learning package (5E) in biology on the topic of structure and growth of flowering plants for Matthayomsuksa 5 students, 2) to compare the Matthayomsuksa 5 students' learning achievement before and after learning using the inquiry-based learning package (5E) and 3) to study the 32 Matthayomsuksa 5 students' satisfaction towards the inquiry-based learning package (5E). A simple random sampling technique was used to select the research sample. These research instruments were the inquiry-based learning package (5E) in biology on the topic of structure and growth of flowering plants for Matthayomsuksa 5 students, a learning achievement test on the topic of structure and growth of flowering plants, and a questionnaire about students' satisfaction towards the inquiry-based learning package (5E). The statistics used for data analysis were mean, standard deviation (S.D), and t-test dependent.

The research result found that:

1. The findings revealed that the efficiency of the inquiry-based learning package (5E) was 81.92/83.33 which was higher than the efficiency criteria of 80/80 as determined.

2. The students' post-test learning achievement scores were higher than their pre-test scores, statistically significant at 0.05.

3. The students were satisfied with the inquiry-based learning package (5E) at the highest level.

Keyword: 5Es Inquiry-based Learning Package (5E), Efficiency Criteria, Learning Achievement

1. บทนำ

โลกยุคศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษารวมถึงในสภาพแวดล้อมที่ประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น

เรื่อย ๆ และคาดไม่ถึงต่อการดำรงชีวิต ระบบการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อให้ทันสมัย โดยไม่ใช่แค่การปฏิรูปเพียงครั้งคราว แต่ต้องเป็นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการนำเอาประสบการณ์หรือสิ่งที่พบเห็นมาเชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่ ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติ เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้นักเรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้โดยครูตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลจนค้นพบความรู้หรือแนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้ควบคุมดำเนินการให้คำปรึกษาชี้แนะช่วยเหลือให้กำลังใจเป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนคิดรวมทั้งร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน (ทิตานา เขมมณี, 2553: 141)

นอกจากรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้จะมีผลโดยตรงต่อผู้เรียนแล้ว สื่อการจัดการเรียนรู้ยังเป็นสิ่งสำคัญ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชุดกิจกรรมถือเป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมและเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้สอนสามารถสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ และทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ดังที่ ทิวากร วงษ์เสน (2560: 58) กล่าวว่า ชุดกิจกรรม คือชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อการเรียนรู้สำเร็จรูปสอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย อุปกรณ์หลายชนิดผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในชุดเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพึ่งครูน้อยที่สุด ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างอิสระ ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการพึ่งพาตนเองในการศึกษาหาความรู้ และครูผู้สอนสามารถสร้างชุดกิจกรรมที่จัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมดึงดูดความสนใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้ โดยนักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้จากการลงมือปฏิบัติและจากสิ่งที่พบเห็นรวมกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม ทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่เดิมกับความรู้ใหม่ได้เข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียน (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2553: 96-97)

จากสภาพการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 รายวิชา ว 32243 วิชาชีววิทยา 3 พบว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา มีการใช้สื่อการสอนไม่เหมาะสมทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่ดึงดูดความสนใจ เข้าใจเนื้อหาได้ยากและไม่สร้างสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ในฐานะที่เป็นครูผู้สอนในรายวิชาชีววิทยาจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งยังเป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 71 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 502 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน 32 คน ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาโดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 ชุด ดังนี้
 - 1) ชุดที่ 1 เรื่อง เนื้อเยื่อพืช
 - 2) ชุดที่ 2 เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของราก
 - 3) ชุดที่ 3 เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของลำต้น
 - 4) ชุดที่ 4 เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของใบ
2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 แผน ดังนี้
 - 1) เรื่อง เนื้อเยื่อพืช
 - 2) เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของราก
 - 3) เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของลำต้น
 - 4) เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของใบ
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอกที่มีลักษณะเป็นแบบมาตรฐานวัดประมาณค่า 5 ระดับ

3.3 การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตร มาตรฐาน และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานรายวิชาชีววิทยา ที่ใช้สำหรับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) รวมถึงศึกษา เกี่ยวกับหลักการ และรายละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้

3) ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการสร้างและหาประสิทธิภาพของการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4) สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและถูกต้องของเนื้อหา

5) นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อาจารย์ตรวจสอบความถูกต้องแล้ว นำไปประเมินคุณภาพ โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านได้พิจารณา และนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำ

6) นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปหาประสิทธิภาพ โดยแบ่งการทดลองเป็น 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 การหาประสิทธิภาพแบบรายบุคคล นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน ประกอบด้วยนักเรียนกลุ่มเก่ง จำนวน 1 คน ปานกลาง 1 คน และอ่อน 1 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.50/80

ครั้งที่ 2 การหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มย่อย นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน ประกอบด้วยนักเรียนกลุ่มเก่ง จำนวน 3 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 3 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.05/83.33

ครั้งที่ 3 การหาประสิทธิภาพแบบภาคสนาม นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ประกอบด้วยนักเรียนกลุ่มเก่ง จำนวน 10 คน ปานกลาง 10 คน และอ่อน 10 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.92/83.33

ดังนั้น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

7) นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องและหาประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ 80/80 แล้ว มาใช้จริงกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 502 ในภาค

เรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยสระบุรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตร มาตรฐาน และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานรายวิชาชีววิทยา

2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) รวมถึงศึกษา เกี่ยวกับหลักการ และรายละเอียดของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

3) วิเคราะห์เนื้อหาสาระเรื่องโครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องระหว่างผลการเรียนรู้ สาระแกนกลาง และขั้นตอนของการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E)

4) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ จำนวน 4 แผน

5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

6) นำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่อาจารย์ที่ปรึกษาดูตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว นำไปประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ (5E) และประเมินค่าความสอดคล้ององค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ (5E) โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

7) นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ที่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแล้ว มาใช้จริงกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 502 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยสระบุรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตร มาตรฐาน และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานรายวิชา ชีววิทยา เรื่องโครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก

2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก

3) วิเคราะห์เนื้อหาสาระเรื่องโครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก และผลการเรียนรู้ เพื่อนำมาสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก

4) สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา และผลการเรียนรู้ ในด้านต่าง ๆ และนำไปสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

5) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้าง และการเจริญเติบโตของพืชดอก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อที่ครอบคลุมเนื้อหาและผลการเรียนรู้

6) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านได้พิจารณา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้ (IOC)

7) นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนคำนวณหาดัชนีความ สอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้และคัดเลือกข้อสอบที่ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผลการพิจารณา ค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

8) นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลอง (Try out) และวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ซึ่งพิจารณาจากค่า ความยากง่าย ($p=0.43-0.77$) และค่าอำนาจจำแนก ($r=0.20$ ขึ้นไป)

9) นำแบบทดสอบที่มีค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ ที่ใช้ได้แล้ว ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR-20 ของ KR-20 ของ Kuder-Richardson พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.82

10) จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ผ่านการตรวจคุณภาพเรียบร้อยแล้ว มาทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 502 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยสระบุรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

4. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดความ พึงพอใจ

2) สร้างแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการ เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืช ดอก จำนวน 10 ข้อ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และความชัดเจนของข้อคำถาม จากนั้นแก้ไขแบบสอบถามความพึงพอใจตาม คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3) นำแบบประเมินความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านได้พิจารณา ค่าความสอดคล้องของแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก

4) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 502 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยสระบุรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 502 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรีภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน 32 คน

2. ทดลอง โดยจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก โดยใช้คาบเรียนวิชาชีววิทยา จำนวน 8 ชั่วโมงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3. ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

4. ศึกษาความพึงพอใจ โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอกกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง โครงสร้างและ การเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามสูตรการหาประสิทธิภาพ E_1/E_2 ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ คือ 80/80

2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังเรียนด้วย t-test dependent samples

4. วิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก จำนวน 10 ข้อ โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีการวิเคราะห์และการแปลความหมายของข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก

การหาประสิทธิภาพ	จำนวนนักเรียน	คะแนนรวมระหว่างเรียน (E_1)	คะแนนหลังเรียน (E_2)
การหาประสิทธิภาพแบบรายบุคคล	3	82.50	80
การหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มย่อย	9	83.05	83.33
การหาประสิทธิภาพแบบภาคสนาม	30	81.92	83.33

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ การหาประสิทธิภาพแบบรายบุคคล มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.50/80 การหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มย่อยมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.05/83.33 และการหาประสิทธิภาพแบบภาคสนาม มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.92/83.33

4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง

นักเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	32	6.22	2.31	16.711	<.001
หลังเรียน	32	15.88	2.24		

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คะแนนสอบหลังเรียนมีค่าสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก

ข้อ ที่	รายการที่พิจารณา	ผลการประเมิน		
		\bar{X}	SD	การแปลผล
1	ครูมีการชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน	4.78	0.55	มากที่สุด
2	ครูมีการจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนโดยคละแก่่ง ปานกลาง อ่อน	4.67	0.64	มากที่สุด
3	ครูผู้สอนให้คำแนะนำ คอยดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง	4.81	0.40	มากที่สุด
4	ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ในการเรียนรู้	4.59	0.75	มากที่สุด
5	เนื้อหาที่ใช้มีความเหมาะสมและหลากหลาย	4.75	0.57	มากที่สุด
6	ชุดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	4.81	0.40	มากที่สุด
7	ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนง่ายขึ้น	4.72	0.63	มากที่สุด
8	ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน	4.93	0.25	มากที่สุด
9	ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น	4.66	0.65	มากที่สุด
10	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในวิชาอื่นได้	4.67	0.70	มากที่สุด
รวม		4.73	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่าความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก (โดยภาพรวม) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$, $SD=0.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 8) ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน ($\bar{X}=4.93$, $SD=0.25$) รองลงมาคือ ข้อ 3) ครูผู้สอนให้คำแนะนำ คอยดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง ($\bar{X}=4.81$, $SD=0.40$) และ ข้อ 6) ชุดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ($\bar{X}=4.81$, $SD=0.40$) ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน ตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นั้นศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอกสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

5.1 ผลการหาประสิทธิภาพ ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพมีค่าเท่ากับ $81.92/83.33$ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ $80/80$ เนื่องจาก นวัตกรรมทางการศึกษาที่สร้างขึ้นและกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง และลงมือปฏิบัติใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ และหาเหตุผลจนค้นพบความรู้สามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้อง กระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนคิดรวมทั้งร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การสร้างความสนใจ (Engagement) ขั้นที่ 2 การสำรวจและค้นหา (Exploration) ขั้นที่ 3 การอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) ขั้นที่ 4 การขยายความรู้ (Elaboration) และขั้นที่ 5 การประเมินผล (Evaluation) ส่งผลให้นักเรียนทำคะแนนระหว่างเรียนและหลังเรียนได้ดี เมื่อนำไปหาประสิทธิภาพ E_1/E_2 จึงมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ช่อผกา สุขุมทอง, 2563: 82-83) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเกมวิทยาศาสตร์เรื่องการเปลี่ยนแปลงของโลกระดับประถมศึกษา พบว่าประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่องการเปลี่ยนแปลงของโลก จะมีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ $82.25/87.50$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่า ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ ทั้งนี้เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่เดิมกับความรู้ใหม่ได้เข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียน (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2553: 96-97)

5.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนหลังเรียนเท่ากับ 6.22 และค่าเฉลี่ยคะแนนสอบหลังเรียนเท่ากับ 15.88 ซึ่งคะแนนสอบหลังเรียนมีค่าสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐวดี บุญรัตน์ (2562: 81) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับชุดกิจกรรม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับชุดกิจกรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ ดังนั้นการใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

5.3 ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.79$, $SD=0.51$) ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาชีววิทยา เรื่อง โครงสร้างและการเจริญเติบโตของพืชดอก ได้พัฒนาชุดกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน ทำให้เกิดความน่าสนใจ เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ สามารถค้นคว้าหาความรู้และหาคำตอบของปัญหาได้ด้วยตนเอง รู้จักคิด และแสวงหาความรู้เพื่อเชื่อมโยงความคิดไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาและสร้างสิ่งใหม่ ๆ ต่อไปและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนควรคำนึงถึงระยะเวลาและบริบทในชั้นเรียน
2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีคู่มือบอกถึงรายละเอียดในการทำกิจกรรมอย่างชัดเจน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาต่อด้านการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเนื้อหาสาระอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ต่อไป
2. ควรศึกษาต่อด้านการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้กับรูปแบบการสอนที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เป็นชุดกิจกรรมที่ได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) มาส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและหาความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ซึ่งผู้เรียนจะต้องศึกษาคำแนะนำในการใช้อย่างละเอียด โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือ ในการจัดการเรียนรู้นั้นได้พบเจอปัญหาในการบริหารเวลาและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน จึงนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ช่อผกา สุขุมทอง. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับ เกมวิทยาศาสตร์เรื่องการเปลี่ยนแปลงของโลกระดับประถมศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่องการเปลี่ยนแปลงของโลก. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาศาสตร์ศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ณัฐวดี บุญรัตน์. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้(5E) ร่วมกับชุดกิจกรรม. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการเรียนการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทิวากร วงษ์เสน. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการรักษาดุลยภาพของร่างกาย มนุษย์และสัตว์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การสอนแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือด้วย STAD. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทีศนา แคมมณี. (2553). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สุทธาคารพิมพ์.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). **นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

ง่อว : คำอุทานเสริมบทบาทดิจิทัล

Ngaw : An Exclamation to Enhance the Role of the Digital Age

วิไลวรรณ เข้มขัน

Wilaiwan Kemkan

สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Thai Language Department, Faculty of Education, Lamphang Rajabhat University

E-mail: viewwiwan1912@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาที่มาของคำศัพท์ คำว่า ง่อว ว่ามีการใช้ในบริบทใดบ้าง 2) ศึกษาวิธีการสร้างคำสแลงในปัจจุบัน มีวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า โดยการศึกษาการใช้คำสแลงโดยรวบรวมข้อมูลจากสื่อออนไลน์ twitter และ facebook จากประโยคที่ใช้กันในปี พ.ศ. 2560 จากนั้นจึงรวบรวมประโยคที่ปรากฏคำว่า ง่อว ว่ามีลักษณะการใช้ในลักษณะใด รวมถึงการศึกษาวิธีการสร้างคำสแลงโดยผู้วิจัยสังเคราะห์จากงานวิจัยและบทความที่ศึกษาเกี่ยวกับคำสแลง แล้วจึงนำข้อมูลมาสรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ที่มาของคำศัพท์ คำว่า ง่อว พบว่าบริบทของการใช้คำศัพท์ คำว่า “ง่อว” คือ 1) ใช้ในข้อความที่ใช้ล้อเล่นกันในหมู่หญิงชาย 2) แสดงถึงอารมณ์ผิดหวังเล็กน้อย 3) แสดงถึงความต้องการเสียดสีประชดประชัน คำว่า “ง่อว” เป็นคำอุทานสั้น ๆ ที่ใช้ในกลุ่มของวัยรุ่นไทย (2560) นิยมใช้พูดแบบสื่อความหมาย ในเชิงการแสดงความถูกใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือใช้แสดงความรู้สึก เพื่อย้าสถานการณ์หรือเหตุการณ์หนึ่งที่กำลังพูดคุย โดยมีนัยยะของภาษาเข้าใจกับเพียงบริบท-เหตุการณ์ที่กำลังสนทนากัน ในช่วงเวลานั้น ๆ และกลุ่มผู้พูดนั้น ๆ

2. ผลจากการศึกษาวิธีการสร้างคำสแลงจากการสังเคราะห์ พบว่ามีวิธีการสร้างจากกระบวนการสร้างคำสแลงเชิงโครงสร้างจากการประกอบคำ และกระบวนการสร้างคำสแลงจากลักษณะพิเศษอื่น ๆ

คำสำคัญ: ง่อว, วัยรุ่น, ภาษาแชท

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the origin of the word "Ngaw" and in what contexts it is used, 2) to study how to create slang today; The method of conducting the study was to study the use of slang by collecting information from online media Twitter and Facebook, from sentences used in 2017, and then collecting sentences in which the word "Ngaw" appeared that it is

ได้รับบทความ: 23 ธันวาคม 2566; แก้ไขบทความ: 5 กุมภาพันธ์ 2567; ตอรับตีพิมพ์: 21 กุมภาพันธ์ 2567

Received: December 23, 2023; Revised: February 5, 2024; Accepted: February 21, 2024

used in what manner; Including a study of how to create slang by the researcher, synthesizing research, and articles that study slang, and then summarizing and discussing the results.

The research result found that:

1. The origin of the word " Ngaw " found that context in which the word "Ngaw" is used is 1) in messages used to joke among men and women, 2) showing a slight feeling of disappointment, 3. shows the need for sarcasm; The word "Ngaw" is a short exclamation used among Thai teenagers. (2017), commonly used to convey meaning in expressing liking for something, or to express feelings to emphasize a situation, or an event being discussed; with the meaning of understanding language, with just Context-he events being discussed at that time. and that group of speakers; and the results of the study of methods for creating slang from synthesis.

2. It was found that there are methods of creating structural slang from word combinations and the process of creating slang from other special characteristics.

Keywords: Ngao, Teenager, Chat Language

1. บทนำ

ในอดีต มนุษย์ยังไม่รู้จักใช้ภาษาเหมือนในปัจจุบัน สันนิษฐานว่า ภาษาเริ่มแรกของมนุษย์ คือการใช้อวัยวะต่างๆในการสื่อสารให้เข้าใจกัน เช่น พรบมือ พยักหน้า ยกคิ้ว แลบลิ้น เป็นต้น ซึ่งเราเรียกว่า ภาษาใบ้ ต่อมามนุษย์เริ่มที่จะส่งเสียงเพื่อการสื่อสารให้เข้าใจกัน การส่งเสียงนี้ถือว่าเป็นกำเนิดของภาษา ซึ่งมนุษย์จะเลียนแบบมาจากเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงน้ำตก เสียงนกร้อง เสียงเด็กทารก เป็นต้น จากเสียงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มนุษย์ได้นำมาประดิษฐ์เป็นตัวอักษรเพื่อใช้ในการสื่อสาร มีการกำหนดระเบียบแบบแผนในการใช้ หลังจากนั้นตัวอักษรไทยได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมา ทั้งในเรื่องรูปลักษณะ การวางตัวอักษร และจำนวนของตัวอักษร ทั้งนี้ไม่แต่เพียงตัวอักษรไทยเท่านั้นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ความหมายของคำบางคำ และการนำอักษรไทยไปใช้ในการเรียงร้อยคำ หรือสำนวนโวหารยังแตกต่างกันไปตามกาลเวลาอีกด้วย

ภาษาไทยเป็นรูปแบบการสื่อสารที่สำคัญของคนไทย การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องจึงเป็น สิ่งสำคัญที่ช่วยให้เราสามารถสื่อสารบอกความต้องการ ความรู้สึกของเราได้ และภาษาไทยถือเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของไทยที่มีมาตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ที่ทรงได้ประดิษฐ์อักษรไทย ให้คนไทยได้ใช้มาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้การใช้ภาษาในปัจจุบันอาจมีความแตกต่างจากอดีตขึ้นอยู่กับการใช้ของแต่ละกลุ่มชน แต่ละช่วงวัย แต่ละท้องถิ่น ความแตกต่างอาจเนื่องมาจากอิทธิพลและปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ซึ่งปัจจุบันเราจะสังเกตได้ว่าการใช้ภาษามีกระแสการใช้ที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย เห็นได้ชัดจากการใช้ภาษาในหมู่วัยรุ่น

การใช้ภาษาของวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน มีคำศัพท์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยที่บางคำศัพท์ คนบางกลุ่มบางวัยอาจไม่เข้าใจในความหมายของคำเหล่านั้น แต่เป็นที่เข้าใจกันในกลุ่มของวัยรุ่น เมื่อพูดถึงคำศัพท์เหล่านั้นก็จะเข้าใจกันโดยทันที เห็นได้จากการพูดจากันในชีวิตประจำวัน กระทั่งภาษาในสื่อ Social Network มักจะพบว่าการพิมพ์ข้อความต่าง ๆ มักจะใช้คำศัพท์เฉพาะ คำศัพท์ที่มีความแปลกใหม่ที่กลุ่มคนบางกลุ่มอาจไม่เข้าใจความหมายของศัพท์เหล่านั้น การใช้ภาษาไทยที่เกิดจากอินเทอร์เน็ตนั้นเริ่มลูกกลมมาจากโปรแกรมแชทและเกมออนไลน์ ซึ่งดูคล้ายเป็นการสนทนากันธรรมดา แต่กลับพบว่ามีการใช้ภาษาที่มีการใช้ที่มีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปจากภาษามาตรฐานค่อนข้างมาก การสนทนาอันไม่มีขีดจำกัดของภาษาทำให้เกิดคำศัพท์ใหม่ขึ้น ด้วยสาเหตุไม่ว่าจะเป็นการกร่อนคำ และการสร้างคำใหม่ให้มีความหมายแปลกไปจากเดิม คำว่า “ภาษาแซท” เป็นคำเรียกของการใช้ภาษาที่เปลี่ยนแปลงไปและไม่ตรงกับหลักภาษาในด้านการสะกดคำ คำว่า “ภาษาแซท” ใช้เรียกรวมถึงการเขียนที่สะกดผิดบ่อยรวมถึงการใช้คำศัพท์ใหม่หรือคำศัพท์ที่สะกดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (กาญจนา นาคสกุล, 2552)

เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของวัยรุ่น ที่เห็นได้ชัดในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็น Twitter Facebook Instagram รวมไปถึงเว็บไซต์ที่ให้ความรู้ความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้การศึกษาของวัยรุ่นเป็นการศึกษาควบคู่ไปกับเทคโนโลยีที่เปิดกว้างมากกว่าบทเรียนในตำรา สิ่งต่าง ๆ บนโลกใบนี้ไม่มีสิ่งใดที่จะมีความสมบูรณ์แบบและดีทุกด้าน เทคโนโลยีก็เช่นกันหากไม่รู้จักรู้ใช้ให้เกิดประโยชน์ย่อมส่งผลร้ายต่อผู้บริโภค วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการสื่อสารด้วยคำที่ทันสมัย มีความหมายเฉพาะสำหรับกลุ่มและช่วงวัย โดยมีอิทธิพลของเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก วัยรุ่นในประเทศไทยยุคใหม่บางกลุ่มได้สร้างค่านิยมการใช้ภาษาไทยที่ผิดจากคำเดิม จึงทำให้ภาษาไทยของเราเปลี่ยนแปลงไป

ดังจะเห็นได้จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน ทำให้ประชาชนบางกลุ่มใช้ภาษาเปลี่ยนไป สาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากอิทธิพลการใช้ภาษาของสื่อมวลชนและภาษาโฆษณาที่เข้ามามีบทบาท จนทำให้เกิดการใช้คำแปลกใหม่ เพราะสื่อมวลชนเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลข่าวสารกับประชาชนทุกวัน โดยเฉพาะการใช้ภาษาในข่าวพาดหัวหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ต่าง ๆ เป็นต้น

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ (2542: 566-568) ทรงกล่าวถึงคำสแลงว่า คำประเภทยี่มีปรากฏในหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือนพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเรียกว่า ศัพท์แผลง หรือ คำแผลง และทรงเขียนอธิบายความหมายของคำแผลงไว้ท้ายเล่มว่า “คำแผลงเป็นของมีทุกภาษา มักเกิดแต่มีใครกล่าวเป็นอุทานขึ้นเฉพาะเรื่องอันหนึ่ง แล้วผู้อื่นชอบใจจำเอาไปพูดจนเลยเป็นคำสำหรับพูดกันแพร่หลายแต่คำแผลงไม่มีใครอยู่ยั่งยืน เพราะเหตุที่คำแผลงมีเกิดใหม่เสมอตั้งแต่โบราณจนถึงทุกวันนี้ คำแผลงเกิดขึ้นในชั้นไหนก็มักพูดกันอยู่เพียงชั้นนั้น ครั้นล่วงสมัยมามีคำเกิดขึ้นใหม่ในชั้นหลัง

คนชั้นหลังก็ใช้คำใหม่พูดจากัน คำแผลงชั้นเก่าก็เสื่อมสูญไป มีน้อยคำที่จะคงอยู่ได้นานถึงหลายชั่วบุรุษ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1140) อธิบายความหมายของคำสแลงไว้ว่า ถ้อยคำหรือสำนวนที่ใช้เข้าใจกันเฉพาะกลุ่มหรือชั่วระยะเวลาหนึ่ง ไม่ใช่ภาษาที่ยอมรับกันว่าถูกต้อง และพจนานุกรมออกซ์ฟอร์ด เวอร์ดเพาเวอร์ (2551: 744) อธิบายว่า คำสแลงเป็นถ้อยคำหรือสำนวนที่ใช้แพร่หลายในภาษาพูด โดยเฉพาะระหว่างคนในกลุ่มเดียวกันและมักจะอยู่ในความนิยมเป็นช่วงสั้น ๆ บางคำไม่เป็นคำสุภาพ

ปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษา นั่นก็คือความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำไปอย่างรวดเร็ว เราจึงพบการใช้คำศัพท์ภาษาไทยใหม่ ๆ ขึ้นมากมายจนเกือบจะกลายเป็นความคุ้นชิน โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น ยิ่งน่าเป็นห่วงมากที่สุด เป็นกลุ่มที่นิยมใช้ภาษาที่มีวิวัฒนาการทางภาษาที่เฉพาะกลุ่ม ซึ่งเป็นภาษาที่เกือบจะไม่มีไวยากรณ์ ไม่ว่าจะจากการรับส่งข้อความสั้น (SMS) การสนทนาออนไลน์ (Line) หรือแม้แต่การแสดงความคิดเห็นในโลกอินเทอร์เน็ต (Internet) มีคำมากมายที่ถูกบัญญัติขึ้นโดยกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นวัยรุ่น และนับวันยิ่งขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ ภาษาที่มีการบัญญัติคำศัพท์ใหม่ๆ ขึ้นมาใช้ในการสื่อสารเฉพาะในกลุ่ม หรือสังคมนั้น ไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่อะไร เพราะเป็นเพียงวิวัฒนาการของภาษาที่เกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ โดยจะนิยมพูดกันช่วงเวลาสั้น ๆ ตามกระแสเท่านั้น แต่เมื่อเวลาเลยผ่านไปคำศัพท์ ยอดฮิตเหล่านี้ก็จะล้าสมัยไปเอง

อาจกล่าวได้ว่าภาษาที่มีคนใช้พูดอยู่เป็นประจำย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นไปอย่างช้า ๆ ค่อย ๆ เปลี่ยนและหายไปทีละน้อย จึงไม่รู้สึกรู้สียงมีการเปลี่ยนแปลง เราก็สามารถทราบได้โดยการเปรียบเทียบระหว่างภาษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันกับภาษาในอดีต ภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ ตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นใช้ในสมัยสุโขทัย ก็มีการเปลี่ยนแปลงมาสู่สมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ตามลำดับ เมื่อเราเปรียบเทียบอย่างนี้จะเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนและจะเห็นการวิวัฒนาการของภาษาจากจุดหนึ่งมายังอีกจุดหนึ่ง จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามภาวะและเทศะ

จากการสังเกตภาษาพูดและภาษาเขียนในกลุ่มของวัยรุ่นในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก คำศัพท์ที่กำลังเป็นที่นิยมใช้กันในช่วงสมัยหนึ่ง คือ คำว่า “ง่อว” ซึ่งเป็นคำที่นิยมใช้กันในกลุ่มวัยรุ่น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบริบทของการใช้คำศัพท์นี้ รวมถึงศึกษาวิธีการสร้างคำสแลงว่ามีวิธีการสร้างคำในลักษณะใดบ้าง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาที่มาของคำศัพท์ คำว่า ง่อว ว่ามีการใช้ในบริบทใดบ้าง
2. เพื่อศึกษาวิธีการสร้างคำสแลงว่ามีลักษณะการสร้างคำแบบใด

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำสแลง
2. ศึกษาการใช้คำสแลงโดยรวบรวมข้อมูลจากสื่อออนไลน์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเฉพาะสื่อ twitter และ facebook จากประโยคที่ใช้กันในปี พ.ศ. 2560
3. คัดเลือกคำที่มีความแปลกใหม่จากปกติ ในด้านรูปคำ ความหมายหรือการออกเสียง เป็นคำให้ความหมายเชิงอารมณ์ เป็นคำที่ได้รับความนิยมในช่วงเวลาใดช่วงเวลานึง แม้ว่าจะเป็นคำที่สะกดผิดหรือสร้างผิดหลักไวยากรณ์ก็ตาม ในที่นี้ผู้วิจัยเลือกศึกษา การใช้คำว่า “ง่อว”
 4. รวบรวมประโยคที่ปรากฏคำว่า ง่อว ว่ามีลักษณะการใช้ในลักษณะใด เพราะเหตุใดจึงนิยมใช้พูดหรือพิมพ์ข้อความ
 5. สังเคราะห์ประโยคที่ปรากฏคำว่า ง่อว ว่ามีการใช้ในลักษณะใดบ้าง โดยผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและสังคม ภาษามีลักษณะเป็นสังคม กล่าวคือ เกิดจากการเรียนรู้ เลียนแบบ ถ่ายทอด มีการสร้างสรรค์ขึ้นมา ภาษามีหลายกลุ่มหลายระดับ และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในสังคม (จินดา เสงสมบุรณ์, 2542: 7)
 6. ศึกษาวิธีสร้างคำสแลงจากงานวิจัย และบทความวิจัยแล้วสังเคราะห์วิธีการสร้างคำสแลง
 7. สรุปและอภิปรายผล โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ที่มาของคำศัพท์ คำว่า ง่อว จากการศึกษาการใช้คำอุทานเสริมบทยุดคติจิตัล โดยเลือกศึกษาคำว่า “ง่อว” สรุปความหมายของคำศัพท์ คำว่า “ง่อว” เป็นคำอุทานสั้น ๆ ที่ใช้ในในกลุ่มของวัยรุ่นไทย (2560) นิยมใช้พูดแบบสื่อความหมาย ในเชิงการแสดงความถูกใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือใช้แสดงความรู้สึก เพื่อย้ำสถานการณ์หรือเหตุการณ์หนึ่งที่กำลังพูดคุย โดยมีนัยยะของภาษาเข้าใจกับเพียงบริบทเหตุการณ์ที่กำลังสนทนากันในช่วงเวลานั้น ๆ และกลุ่มผู้พูดนั้น ๆ

ทั้งนี้ สมภพ ไหญุโสมานัง (2545: บทคัดย่อ) ได้กล่าวถึงหน้าที่และการสื่อความหมายของคำอุทาน และในภาษาอังกฤษเรียกคำอุทานว่า Exclamation การร้องหรือเปล่งเสียงคำอุทาน Interjection การอุทานหรือคำอุทาน Ejaculation การพูดออกมากะทันหันและสั้น ๆ and Expletive คำเสริมหรือคำสบถสาบานและเป็นคำอุทานที่หยาบคาย คำเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในภาษา เพราะเป็นเครื่องแสดงความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ความประหลาดใจ ความดีใจ ความเสียใจ ความโกรธ ความหมั่นไส้ ฯลฯ ซึ่งเกิดขึ้นเอง เช่น คำว่า oh ในภาษาอังกฤษมีความหมายหลายอย่าง เป็นคำครอบจักรวาล แต่ก็ไม่ได้ตรงกับ โอ้ หรือ โอ๋ หรือ เออ ในภาษาไทย

คำอูทานเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่พบในทุกภาษาทั่วโลก (รุ่งทิภา ฉันทพันธ์ศรี, 2554: 1) ทั้งในบริบทการสื่อสารด้วยการพูดและในบริบทการสื่อสารด้วยการเขียน ผู้ใช้ภาษาใช้คำอูทานกันทั่วไป ในชีวิตประจำวันทั้งแบบเจตนาและแบบไม่เจตนา สังเกตได้จากในบทสนทนาในชีวิตประจำวัน ตลอดจนในงานเขียนประเภทต่าง ๆ เช่น ข่าวหนังสือพิมพ์ นวนิยาย กวีนิพนธ์ หรือการ์ตูน เนื่องจากการใช้คำอูทาน จะช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจสภาวะทางอารมณ์และเจตนาที่แท้จริงของผู้ส่งสารได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างคำอูทาน

คำว่า ชิ, ชิชะ, ชิชิ

พจนานุกรม ปี พ.ศ. 2493	พจนานุกรม ปี พ.ศ. 2525	พจนานุกรม ปี พ.ศ. 2542	พจนานุกรม ปี พ.ศ. 2554
ชิ, ชิชะ อ.เสียงที่เปล่ง ออกมาเมื่อรู้สึก เสียดายหรือโกรธ หน้า 338	ชิ, ชิชะ, ชิชิ อ.คำที่เปล่งออกมา เมื่อรู้สึกโกรธหรือไม่ ชอบใจ เป็นต้น หน้า 268	ชิ, ชิชะ, ชิชิ อ.คำที่เปล่งออกมา เมื่อรู้สึกโกรธหรือไม่ ชอบใจ เป็นต้น หน้า 363	ชิ, ชิชะ, ชิชิ อ.คำที่เปล่งออกมา เมื่อรู้สึกโกรธหรือไม่ ชอบใจ เป็นต้น หน้า 380

ความหมายของคำว่า “ง่อว”

จากผลการศึกษา คำศัพท์คำว่า “ง่อว” มีนัยความหมายไปในเชิงที่มีความหมายโดยนัยแฝงอยู่ และเกิดความเชื่อมโยงต่อไปในใจของคนฟังทันทีทันใด หรือเป็นวัตถุประสงค์ของคนใช้ที่ต้องการแบบนั้น นำมาใช้ในบริบทจำเพาะซ้ำ ๆ จนเกิดความเข้าใจ ด้วยความที่มีความจำเพาะ ก็ทำให้ง่ายขึ้นที่จะเกิดอารมณ์การรับรู้เป็นชุดออกมาอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านบวกและลบ ปลุกใจ หรือกดขี่ เทิดทูน หรือเหยียดหยาม หากตีความคำว่า “ง่อว” จากบริบทการใช้ คำศัพท์ในกลุ่มของวัยรุ่นจะพบว่า มีความหมายแฝงไปในเชิงของการเสียดสีประชดประชัน การเหยียดหยาม ความผิดหวังเศร้าใจ หรือใช้ในการหยอกล้อเล่นกันในหมู่ชายหญิง โดยส่วนมากจะใช้คำศัพท์ในตอนท้ายของประโยค เป็นการบัญญัติคำที่สื่ออารมณ์และอาจมีคำที่เกิดกระแสการใช้ในช่วงเวลาหนึ่ง รวมทั้งพบเห็นจากสื่อต่าง ๆ กระทั่งของใช้สติ๊กเกอร์ Line เสื้อ กระเป๋าและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สามารถผลิตเป็นเชิงพาณิชย์ได้

4.2 ลักษณะการใช้และตัวอย่างการใช้คำว่า “ง่อว”

ผู้วิจัยพบการพูดคำศัพท์ คำว่า ง่อว จากบริบทและสถานการณ์ต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น "ง่อววววว" มีการใช้ ในภาษาแชทใน facebook และtwitter ยกตัวอย่างเช่น

1. แสดงถึงอารมณ์ผิดหวังเล็กน้อย
2. แสดงถึงความต้องการเสียดสี ประชดประชัน
3. ใช้ในการลงท้ายข้อความที่ใช้ล้อเล่นกันในหมู่ชายหญิง

จากการวิเคราะห์ประโยคที่ใช้คำว่า ง่อว จะเห็นลักษณะการใช้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แสดงถึงอารมณ์ ผิดหวังเล็กน้อย	แสดงถึงความ ต้องการเสียดสี ประชดประชัน	ใช้ในการลงท้าย ข้อความที่ใช้ล้อเล่น กันในหมู่หญิงชาย	ลักษณะการใช้ ภาษา
หากเราไม่ระวังจน เดินชนโต๊ะแล้วต้อง เจ็บกายฉันใด การพลอรักใคร่โดยที่ ไม่ทันเผื่อใจก็ย่อม เจ็บใจฉันนั้น #งอว	รักหมาดีกว่ารักคน เพราะหมามันชอบ ชนแต่คนชอบนอกใจ #งอว	กินบะหมี่ให้เลือก เส้นแต่ถ้าอยากได้ แพนซีเล่นให้เลือก เรา #งอว	ใช้ใน ตอน ท้าย ประโยค
แสนดีไปทำไม สุดท้ายเค้าก็เลือกคน ที่ใช้ไม่ใช่คนที่ดี # งอว	ต่อแหลมาก็ต่อแหล กลับถึงไม่ใช่งานถนัด แต่ก็จัดให้ได้ #งอว	ถึงเราจะไม่ใช่เด็ก ช่าง แต่ถ้าใจเธอพัง เราช่วยซ่อมให้ได้ # งอว	ใช้ใน ตอน ท้าย ประโยค
สาเหตุที่เมนูเกาหลี แพงกว่าเมนูเส้น เพราะว่าคนไม่มีเส้น มักต้องจ่ายแพงกว่า เสมอ #งอว	ผู้หญิงนะ ไม่ใช่พิชซ่า เลือกหน้ากันอยู่ได้ #งอว	เมื่อเธอสบตาฉัน เธอคงจะรู้ว่าฉันมี บางคำ ที่สายตา กำลังพูดไป #งอว	ใช้ใน ตอน ท้าย ประโยค
เพราะหน้าตาไม่ พรั่งพร้อม เลยถูกทิ้งให้ เพร้างพร้าง #งอว	มีของสำคัญอยู่กับตัว แต่ไม่รักษาไม่ดูแล ระวังมันจะหายไปนะ หายไปโดยที่คุณ ไม่มี วันได้มันกลับมา # งอว	ที่ตื่นสายเพราะว่า นอนดึก แต่ที่ใจเต้นตึก ๆ เพราะเธอยิ้มมา # งอว	ใช้ใน ตอน ท้าย ประโยค

จากการศึกษา การใช้คำว่า งอว พบว่ามีการใช้ในลักษณะการลงท้ายข้อความที่ใช้ล้อเล่นกันในหมู่หญิงชายมากที่สุด รองลงมาคือใช้ในประโยคแสดงถึงอารมณ์ผิดหวังเล็กน้อย และแสดงถึงความต้องการเสียดสีประชดประชัน อันจะทำให้เห็นถึงระบบภาษาที่ถูกกลั่นกรอง และปรับแต่งจากการใช้ไวยากรณ์ต่าง ๆ ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา จัดเป็นสัญลักษณ์ประเภทหนึ่ง ความหมายของภาษาจึงจัดเป็นความหมายเชิงสัญลักษณ์ ที่ใช้ในการถ่ายทอดวิธีคิดของมนุษย์

ชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ได้ใช้ภาษาแชท โดยให้เหตุผลว่าภาษาแชทเป็นภาษาที่ใช้คำที่สั้น สะกดง่าย สะดวกในการพิมพ์ มีการใช้คำอุทานในการแสดงอารมณ์ เมื่อมีคำหยาบในการแชท ใช้ภาษาเหล่านี้เพื่อลดความหยาบคาย หากมองในทัศนคติที่ดี ทำให้ใช้เวลาในการพิมพ์รวดเร็วขึ้น หรือในอีกมุมหนึ่งในแง่ลบเป็นการใช้ภาษาที่ผิด การใช้ภาษาไม่ถูกต้อง ส่วน

หนึ่งเยาวชนเปลี่ยนแบบมาจากตารา สื่อมวลชน ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้ภาษาเหล่านี้คือวิวัฒนาการของภาษา บางทีอาจจะกลายเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ เกิดคำศัพท์ใหม่ ๆ ขึ้นใช้ในพจนานุกรม มีการบัญญัติคำศัพท์ใหม่ ๆ ขึ้นมาใช้ในการสื่อสารเฉพาะในกลุ่ม ทำให้มีคำศัพท์ใช้มากยิ่งขึ้น ซึ่งการศึกษาชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นมีความนิยมในเรื่องการใช้ภาษาแซทที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้กระแสนิยมในการใช้คำศัพท์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปด้วย

จะเห็นได้ว่าคำศัพท์มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่ทั้งนี้ไม่นานก็มีคำศัพท์ใหม่เกิดขึ้นมาแทนที่ สาเหตุที่ทำให้ภาษาเปลี่ยน อาจมาจากการใช้ภาษากันในชีวิตประจำวัน อิทธิพลของภาษาอื่น และสิ่งแวดล้อมนั่นเอง

สังคมและวัฒนธรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุดแต่การเปลี่ยนแปลงจะเร็วหรือช้าขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มาเกี่ยวข้อง ในที่นี้การเปลี่ยนแปลงของภาษาเกิดจากการใช้ภาษาของคนเฉพาะกลุ่ม ซึ่งก็คือ กลุ่มวัยรุ่น เปลี่ยนแปลงในลักษณะของการออกเสียง คำศัพท์และรูปแบบ โดยปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงไปโดยสรุปก็คือ กลุ่มคนที่ใช้ภาษา การค้นพบ การขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี รวมไปถึงสื่อมวลชน

ในส่วนของวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาวิธีการสร้างคำสแลง จากการสังเคราะห์งานวิจัยของ Mr.Junca Li (2555: บทคัดย่อ) การศึกษาเปรียบเทียบคำสแลงในภาษาไทยและภาษาจีน, สุพิศตรา อภิชาติ, ไพบูลย์ ดวงจันทร์ และสมิทธิ์ชาติ พุมมา (2564: บทคัดย่อ) ศึกษาการสร้างคำสแลงในหนังสือบันทึกของตุ๊ด, รัชณี ศิริไสยาสน์ (2551: บทคัดย่อ) การศึกษาการสร้างคำและความหมายของคำสแลงในพจนานุกรมฉบับมติชน และมนัญญา สุดสวาท (2550: บทคัดย่อ) การศึกษาคำสแลงในนิตยสาร Oops พบว่า

จากงานวิจัยของ Mr.Junca Li (2555: บทคัดย่อ) การศึกษาเปรียบเทียบคำสแลงในภาษาไทยและภาษาจีน พบว่า วิธีการสร้างคำสแลงในภาษาไทยและภาษาจีนต่างก็เน้นการเปลี่ยนแปลงคำที่มีอยู่ และมีวิธีการสร้างที่คล้ายคลึงกัน 9 วิธี ได้แก่ การขยายความหมายจากเดิม การย่อคำ การสร้างเป็นตัวเลข การพ้องเสียง การเกิดใหม่ การประสมคำใหม่ การยืมภาษาต่างประเทศ การยืมภาษาถิ่น การเลียนแบบ ส่วนวิธีการสร้างคำที่แตกต่างกันคือ วิธีการสร้างคำสแลงในไทยมีความหลากหลายมากกว่า ซึ่งวิธีการสร้างคำสแลงไทยมีอีก 5 วิธี ได้แก่ การซ้ำคำ การตัดคำ การเติมสร้อย การผวนคำ การสร้างคำพังเพย และวิธีการสร้างคำสแลงจีนอีก 1 วิธี คือ การสร้างคำเป็นภาษาอังกฤษ

สุพิศตรา อภิชาติ, ไพบูลย์ ดวงจันทร์ และสมิทธิ์ชาติ พุมมา (2564: บทคัดย่อ) ศึกษาการสร้างคำสแลงในหนังสือบันทึกของตุ๊ด ตั้งแต่เล่ม 1-3 มีเนื้อเรื่องทั้งหมด 105 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่าสามารถจำแนกลักษณะการสร้างคำสแลงในหนังสือของช่า บันทึกของตุ๊ด ได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การสร้างคำสแลงเชิงโครงสร้าง และการสร้างคำสแลงใน ลักษณะอื่น ๆ โดยการสร้างคำสแลงเชิงโครงสร้างจำแนกเป็นการสร้างคำสแลงด้วยวิธีการซ้ำคำ การซ้อนคำ การประสมคำ การรวมคำ การตัดคำ และการสร้างคำสแลงในลักษณะอื่น ได้แก่ การยืมคำ

การใช้คำภาษาถิ่น การสร้างคำขึ้นใหม่ การใช้คำเดิมซึ่งเปลี่ยนความหมาย การสร้างคำสแลง จากเหตุการณ์ สถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม การสร้างคำสแลงจากการเปลี่ยนแปลงการสะกดคำ และการสร้างคำจากการถอดอักษรภาษาอังกฤษแทนการใช้คำในภาษาไทย

กัญญ์ ชะนะจิตร์ (2560: บทคัดย่อ) ศึกษาการสร้างคำและความหมายของสแลง ในเฟซบุ๊ก ผลการศึกษาพบสแลงในเฟซบุ๊กแฟนเพจ สามารถจำแนก ตามลักษณะการสร้างคำได้ เป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ กระบวนการสร้างสแลงจากการประกอบคำ และกระบวนการสร้าง สแลงจากลักษณะพิเศษอื่น ๆ โดยแต่ละกระบวนการสามารถแบ่งออกเป็น กระบวนการย่อยได้ หลายกระบวนการ กล่าวคือ กระบวนการสร้างสแลงจากการประกอบคำสามารถแบ่งออกเป็น 2 กระบวนการ ได้แก่ 1) การสร้างสแลงเชิงโครงสร้าง ประกอบด้วย การซ้ำคำ การซ้อนคำ การประสมคำ การรวมคำ การตัดคำ การยืมคำ การใช้อักษรย่อ และการใช้คำเลียน 2) การใช้ ความหมายเปรียบเทียบ ประกอบด้วย การใช้คำ/ความเปรียบเทียบ การตั้งสมญานาม และการ สร้างวลี ส่วนกระบวนการสร้างสแลงจากลักษณะพิเศษอื่น ๆ สามารถจำแนกออกเป็น 5 กระบวนการ ได้แก่ การสะกดคำ การใช้คำแสดงท่าทาง การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ การใส่ เครื่องหมายและตัวเลข และการใช้สัญลักษณ์รูปแสดงอารมณ์

รัชณี ศิริไสยาสน์ (2551: บทคัดย่อ) การศึกษาการสร้างคำและความหมายของคำ สแลงในพจนานุกรมฉบับมติชน พบว่า การสร้างคำในพจนานุกรมฉบับมติชนใช้วิธีสร้างคำตาม ระบบหน่วยคำมากที่สุด รองลงมาคือ การสร้างคำโดยความหมาย วิธีที่พบน้อยที่สุด คือ การสร้างคำโดยระบบเสียง

มนัญญา สุตสวาท (2550: บทคัดย่อ) การศึกษาคำสแลงในนิตยสาร Oops ผลการศึกษาพบวิธีการสร้างคำสแลง 9 วิธีในนิตยสาร Oops พบคำสแลงที่ดัดแปลงจากคำเดิม มากที่สุด 90 คำ รองลงมาพบคำสแลงที่มาจากภาษาต่างประเทศ 81 คำ คำสแลงที่สร้างขึ้นใหม่ 38 คำ คำสแลงที่เปลี่ยนความหมายจากเดิม 26 คำ คำสแลงที่มาจากคำภาษาต่างประเทศกับ คำไทย 23 คำ คำสแลงที่ปรากฏร่วมกับคำไทยที่มีความหมายปกติ 20 คำ คำสแลงที่เปลี่ยนวิธี เปลี่ยนคำตามไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ 10 คำ คำสแลงที่มาจากภาพยนตร์และเพลง 5 คำ และพบคำสแลงที่มีคำขยายเพื่อสร้างความรู้สึกน้อยที่สุด 2 คำ

5. อภิปรายผลการวิจัย

สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้ การสร้างคำศัพท์ของวัยรุ่น คำว่า “ง้อว” ศัพท์นี้ถูกสร้างขึ้นใช้กันในกลุ่มของวัยรุ่น และได้รับการยอมรับและนิยมใช้กัน เมื่อพูดกันจะรู้ความหมายในทันที หากมองในแง่ดี บางทีศัพท์นี้ อาจจะมีการบัญญัติเป็นศัพท์ ใหม่ในอนาคต และในที่สุดสังคมอาจให้การยอมรับ และถูกใช้กันอย่างแพร่หลาย เป็นการสร้าง คำศัพท์ใหม่ขึ้นมาใช้ ทำให้มีคำศัพท์ใช้กันมากขึ้น

ผลจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ได้ใช้ภาษาแชท โดยให้เหตุผลว่าภาษา แชทเป็นภาษาที่ใช้คำที่สั้น สะกดง่าย สะดวกในการพิมพ์ มีการใช้คำอุทานในการแสดงอารมณ์

เมื่อมีคำหยาบในการแชท ใช้ภาษาเหล่านี้เพื่อลดความหยาบคาย หรือบางครั้งมีการใช้กลุ่มไอคอน เพื่อแสดงอารมณ์ หากมองในทัศนคติที่ดี ทำให้ใช้เวลาในการพิมพ์รวดเร็วขึ้น หรือในอีกมุมหนึ่งในแง่ลบเป็นการใช้ภาษาที่ผิด การใช้ภาษาไม่ถูกต้อง ส่วนหนึ่งเยาวชนเลียนแบบมาจากดารา สื่อมวลชน ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้ภาษาเหล่านี้อาจจะกลายเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ เกิดคำศัพท์ใหม่ ๆ ขึ้นใช้ในพจนานุกรมวันข้างหน้าได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2533: 14-15) กล่าวคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกันใช้ภาษาแตกต่างกันไปมีหลายประการ อาทิ อายุ เพศ อาชีพ ถิ่นฐาน โดยเฉพาะปัจจัยในเรื่องอายุ อธิบายได้ว่า เด็กที่เพิ่งหัดพูดใหม่ ๆ ก็พูดได้ต่างจากเด็กที่พูดได้เก่งแล้ว เด็กที่พูดได้แล้วเมื่อเป็นวัยรุ่นก็เปลี่ยนแปลงการพูดไปเป็นแบบอีกแบบหนึ่ง และเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยสูงอายุ เหตุที่คนวัยต่างกันมีการใช้ภาษาต่างกันอาจเป็นเพราะแต่ละวัยมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมือนกัน เช่น วัยหนุ่มสาวเป็นวัยที่ตื่นตัวกับการเปลี่ยนแปลง พร้อมเสมอที่จะรับสิ่งใหม่ ๆ และวัยนี้เป็นวัยที่ไวต่อการรับและใช้คำใหม่หรือคำสแลง เข้ามาใช้ในภาษาพูดของตน ทำให้ภาษาประเภทนี้มีชีวิตชีวามากขึ้นและมีลักษณะเฉพาะของตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่า มีความสอดคล้องกับ ประยูร ทรงศิลป์ (2554: 231) ที่กล่าวว่าสาเหตุจากความต้องการความสะดวกสบายและรวดเร็วในการใช้ภาษา และสภาพสังคมปัจจุบันไทยต้องดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แข่งกับเวลา มีผลให้การใช้ภาษาในบางกิจกรรม และบางกลุ่มต้องการความสะดวกและรวดเร็ว แข่งกับเวลาไปด้วย รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินทิพย์ เด่นดวง (2561: บทคัดย่อ) ศึกษาวัฒนธรรมไทยยุค 4.0 : การใช้ภาษาของคนไทยในสื่อสังคมออนไลน์ พบว่าปัจจุบันวิถีชีวิตของคนไทยเริ่มเปลี่ยนไปสู่ชีวิตดิจิทัลด้วยเทคโนโลยีที่เพิ่ม มากขึ้น จำนวนคนไทยรุ่นใหม่ที่ใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว มีความนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ติดต่อสื่อสารอย่างแพร่หลายในชีวิตประจำวัน การใช้ภาษาสนทนาอย่างรีบเร่งในเวลาจำกัดของคนไทยสมัยใหม่ก็ยิ่งผลักดันไปจากหลักภาษาไทย เพียงเพื่อช่วยให้การพิมพ์ง่าย สั้นและเร็วขึ้น ค่านิยมในการใช้ภาษาไทยรูปแบบใหม่ที่เรียกว่าภาษาไทยเน็ตเป็นเรื่องทันสมัย เกิดกระแสสังคมที่เห็นเรื่องการใช้ภาษาไทยที่บกพร่องเป็นเรื่องปกติ และนิยมสร้างคำใหม่เพื่อสื่อสารให้รวดเร็วขึ้น ในส่วนของวิธีการสร้างคำสแลงจากการสังเคราะห์ พบว่ามีวิธีการสร้างจากกระบวนการสร้างคำสแลงเชิงโครงสร้างจากการประกอบคำ และกระบวนการสร้างสแลงจากลักษณะพิเศษอื่น ๆ สอดคล้องกับ จินตนา พุทธเมตตา (2547: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาคำสแลงพบว่า การสร้างคำสแลงมีวิธีการที่หลากหลาย คำสแลงโดยทั่วไปเป็นคำที่เปลี่ยนแปลงได้เร็ว คือ ใช้กันอยู่ในเวลาสั้น ๆ และจะสูญหายไปแล้วก็สร้างขึ้นใหม่อีก ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป แต่วิธีการสร้างคำสแลงเหล่านี้ก็อยู่ในกรอบของวิธีการสร้างคำขึ้นในภาษาไทยทั้งสิ้น

6. ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาวจัย การใช้คำสแลงที่ใช้ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ว่ามีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบใดบ้าง อันจะนำไปสู่การทราบถึงสาเหตุและที่มาของการใช้คำสแลงตามยุคสมัยนั้น ๆ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ทำให้ได้ทราบถึงนิยามความหมายของคำศัพท์วัยรุ่น คำว่า “ง่อว” ว่าเป็นคำอุทานสั้น ๆ ที่ใช้ในกลุ่มของวัยรุ่นไทย (2560) นิยมใช้พูดแบบสื่อความหมาย ในเชิงการแสดงความถูกใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือใช้แสดงความรู้สึก เพื่อย้ำสถานการณ์หรือเหตุการณ์หนึ่งที่กำลังพูดคุย ซึ่งเป็นการใช้ภาษาของวัยรุ่นที่นิยมใช้กันในช่วงสมัยหนึ่ง โดยสามารถนำไปใช้ในบริบทต่าง ๆ เพื่อเสริมอารมณ์ความรู้สึกของการสื่อสารนั้น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กัญญ์ชัช ชะนะจิตร. (2560). ศึกษาการสร้างคำและความหมายของสแลงในเฟซบุ๊ก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจนา นาคสกุล. (2552). **วิบัติของภาษา ต้องรีบหาทางแก้**. เข้าถึงได้จาก <http://www.sahavicha.com/?name=knowledge&file=readknowledge&id=1386> (สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2560).
- จินดา เสงสมบุรณ์. (2542). **ภาษาศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- จินตนา พุทสมตะ. (2547). คำสแลง. **วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์**, 1(26), 75-87
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะอักษรศาสตร์ ศูนย์การแปลและล่ามเฉลิมพระเกียรติ, ผู้แปล. (2555). **พจนานุกรมออกซฟอร์ด-ริเวอร์ บุ๊คส์ อังกฤษ-ไทย**. กรุงเทพมหานคร: ริเวอร์ บุ๊คส์.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2542). **พระราชพิธีสิบสองเดือน พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2542). **แบบเรียนเร็ว เล่ม 1, 2, 3**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา.
- ประยูร ทรงศิลป์. (2554). **หลักและการใช้ภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- มัญญา สุตสาท. (2550). การศึกษาคำสแลงในนิตยสาร Oops. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- รัชณี ศิริไสยาสน์. (2551). การศึกษาการสร้างคำและความหมายของคำสแลงในพจนานุกรมฉบับมติชน. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์การศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.
- รุ่งทิวา ฉัททันต์รัศมี. (2554). การศึกษาคำอุทานในภาษาไทยที่ปรากฏในนิตยสารบันเทิง. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. (2533). *ภาษาและภาษาศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิรินทิพย์ เต็นดวง. (2561). วัฒนธรรมไทยยุค 4.0 : การใช้ภาษาของคนไทยในสื่อสังคมออนไลน์. *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สมภาพ ไชยโสมานั่ง. (2545). *การศึกษากการแปลคำอุทานในหนังสือการ์ตูนของวอลท์ ดิสนีย์ เป็นภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุพิศตรา อภิชาติ, ไพบุลย์ ดวงจันทร์ และสมิทธิ์ชาติ พุมมา. (2564). ศึกษาการสร้างคำสแลงในหนังสือบันทึกของตุ๊ด. *รายงานสืบเนื่องการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพสู่มรดกโลก กรณีศึกษา ตำบลศรีเทพ
อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์
Strategies for Driving Si Thep park to World Heritage Sites, Case Studies
Si Thep Subdistrict Si Thep District Phetchabun Province

พุทธสุดา นุดทะละ

Buddhasuda Nudla

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchabun Rajabhat University

E-mail: Buddhasuda.nud@pcru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลก 2) ศึกษาปัญหาและผลกระทบต่อชุมชนในการขึ้นทะเบียนเมืองโบราณศรีเทพเป็นมรดกโลก และ 3) กำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลก ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลกจะต้องมีการแบ่งแนวเขตของพื้นที่อุทยานให้ชัดเจนเพื่อการปรับปรุงแก้ไขผังเมืองรวมเพชรบูรณ์ และจัดทำข้อมูลให้ชัดเจนเพื่อนำเสนอเข้าสู่บัญชีมรดกโลก

2. ปัญหาแนวเขตโบราณสถานเมืองศรีเทพทับซ้อนกับชุมชนส่งผลให้มีการโต้แย้งจากชุมชน

3. ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลกมี 5 ข้อดังนี้

- 1) ประชาชนที่มีเอกสารสิทธิยืนยันยังมีสิทธิใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้
- 2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจร่วมกันกับประชาชน
- 3) ดำเนินการจัดทำผังเมืองรวมใหม่ของจังหวัดเพชรบูรณ์
- 4) กรมศิลปากรควรชี้แจงกับประชาชนเกี่ยวกับแนวเขตแดนอุทยานให้ชัดเจน
- 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของเมืองโบราณศรีเทพ

ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนศรีเทพเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมจะทรงคุณค่าหากประชาชนได้ตระหนักและให้ความสำคัญและช่วยกันบำรุงดูแลรักษาเพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้ถึงรากเหง้าของบรรพบุรุษในอดีตและคงคุณค่าความงดงามทางประวัติศาสตร์ที่ยากจะมีประเทศใดในโลกนี้จะมีได้

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, การขับเคลื่อน, อุทยานศรีเทพ, มรดกโลก

ได้รับบทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2567; แก้ไขบทความ: 20 มีนาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 3 เมษายน 2567

Received: February 20, 2024; Revised: March 20, 2024; Accepted: April 3, 2024

Abstract

This research has the objectives to 1) study the guidelines for driving Sri Thep Park to become a world heritage site, 2) study the problems and impacts on the community in registering the ancient city of Si Thep as a world heritage site, and 3) determine strategies for driving Sri Thep Park to become a world heritage site. world heritage which is qualitative research (qualitative research)

The research results found that:

1. The guideline for driving Sri Thep Park to become a World Heritage Site must be to clearly demarcate the boundaries of the park area in order to improve and amend the Phetchabun city plan. and prepare clear information for submission to the World Heritage List.

2. The problem of the boundaries of the ancient city of Si Thep overlapping with the community has resulted in opposition from the community.

3. There are 5 strategies for driving Sri Thep Park to become a World Heritage Site.

1) People with confirmed rights documents still have the right to use the area.

2) Relevant government agencies must have a mutual understanding with the public.

3) Proceed with the preparation of a new city plan for Phetchabun Province.

4) The Fine Arts Department should clearly explain to the public the boundaries of the park.

5) Promote and support the community to be aware of the importance of the ancient city of Si Thep.

The strategy for promoting Sri Thep to be a world cultural heritage site will be valuable if the people are aware and give importance to it and help maintain it so that future generations can study and learn about the roots of their ancestors in the past and maintain the value of its beauty. A history that is difficult for any country in the world to have.

Keywords: Strategy, Movement, Si Thep National Park, World Heritage Site

1. บทนำ

การศึกษาทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2447 เมื่อครั้งสมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสด็จตรวจราชการมณฑลเพชรบูรณ์ และทรงตั้งพระทัยสืบหาเมืองโบราณแห่งหนึ่งชื่อเมืองศรีเทพ โดยเคยพบเห็นชื่อเมืองนี้ใน

ทำเนียบเก่าบอกรายชื่อหัวเมืองและสมุดเล่มหนึ่ง ซึ่งเป็นเอกสารในสมัยกรุงศรีอยุธยา และทรงตั้งสมมุติฐานว่า เมืองศรีเทพคงอยู่ในลุ่มน้ำป่าสักระหว่างไชบาดาลกับเมืองเพชรบูรณ์ และพบว่าในป่าแดงใกล้เมืองวิเชียรบุรี มีเมืองโบราณขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ชื่อเมือง อภัยสาลี ซึ่งเป็นชื่อที่พระธุดงค์และชาวบ้านเรียกขานกันตามตำนานหรือนิทานพื้นบ้าน เมื่อเสด็จสำรวจเมืองอภัยสาลี ได้พบโบราณวัตถุ โบราณสถานต่าง ๆ มากมาย ทรงสันนิษฐานว่าเมืองโบราณศรีเทพที่ปรากฏตามในเอกสารดังกล่าว นับได้ว่าสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเรียกชื่อเมืองแห่งนี้ว่าเมืองศรีเทพ เป็นพระองค์แรกทำให้มีการเรียกขานชื่อนี้มาจนถึงปัจจุบัน (วิริยกุล วงศ์อ้อย, 2543: 100-101)

เมืองโบราณศรีเทพเป็นเมืองโบราณที่มีพัฒนาการมาจากยุคก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย ราว 1,500-1,700 ปีมาแล้ว หรือประมาณพุทธศตวรรษที่ 8 ด้วยตำแหน่งตั้งอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางของภูมิภาคประเทศไทย ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงเครือข่ายของการแลกเปลี่ยนของทรัพยากรธรรมชาติ แร่ธาตุ และของป่าจึงนำพาผู้คนจากพื้นที่ส่วนต่าง ๆ เข้ามาตั้งถิ่นฐานเกิดการเลือกเอาวัฒนธรรมอินเดียในช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 12 เข้ามาปรับใช้ส่งผลให้เกิดพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และศิลปกรรม ชุมชนโบราณแห่งนี้ จึงพัฒนาขึ้นเป็นสังคมเมืองในวัฒนธรรมทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 12-16) และวัฒนธรรมเขมรโบราณ (พุทธศตวรรษที่ 16-18) เมืองโบราณศรีเทพดำรงความสำคัญต่อเนื่องราว 700 ปี จึงล่มสลายไปเมื่อราวปลายพุทธศตวรรษที่ 18 คุณค่าความโดดเด่นอันเป็นสากลของเมืองโบราณศรีเทพนั้น ลำดับพัฒนาการในแต่ละช่วงสมัยแสดงออกถึงความสำคัญของการแลกเปลี่ยนคุณค่าของมนุษย์ในเขตพื้นที่ศูนย์กลางของภูมิภาคตอนในของประเทศ ซึ่งมีลักษณะรูปแบบเป็นชุมชนหรือเมืองภายในที่มีความต่อเนื่องทางวัฒนธรรม มีการพัฒนาด้านการเลือกสรรพื้นที่ตั้งของชุมชนหรือเมืองที่สามารถควบคุมหรือเชื่อมโยงเครือข่ายของการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมหรือเส้นทางการค้าสมัยโบราณระหว่างพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมถึงพื้นที่ทางตะวันออกและตะวันตกของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้านการออกแบบผังเมืองโบราณศรีเทพนั้น แสดงถึงภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของกลุ่มชนในลุ่มแม่น้ำป่าสักที่มีการจัดวางแผนผังให้เป็นเมืองในระดับนครอย่างมีระเบียบและสวยงาม เมืองโบราณศรีเทพเปรียบเสมือนรัฐกึ่งชนระหว่างอาณาจักรเจนละ กับอาณาจักรทวารวดี ปรากฏหลักฐานการนับถือทั้งศาสนาฮินดู และศาสนาพุทธ รวมคติความเชื่อในการบูชาพระอาทิตย์หรือสุริยเทพ ซึ่งพบน้อยมากในประเทศไทย การสร้างงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนามีรูปแบบที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถขั้นสูงของช่างเมืองศรีเทพ ในการผสมผสานรูปแบบของศิลปกรรมภายนอกทั้งจากอินเดีย ศรีวิชัย ทวารวดี และเขมรโบราณ เข้าด้วยกันจนมีลักษณะทางศิลปกรรมที่มีเอกลักษณ์ความงามและความลงตัวแบบสกุลช่างศรีเทพ เมืองโบราณศรีเทพ ถือเป็นเมืองที่มีความสำคัญในฐานะเป็นเมืองหนึ่งในอีกหลายเมืองบนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำป่าสัก มีพัฒนาการมาต่อเนื่องยาวนานโดยการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณ มีแม่น้ำป่าสักและลำน้ำสาขา ซึ่งอยู่ด้านทิศตะวันตกเป็นแหล่งน้ำสำคัญ ประกอบกับพื้นที่ในอดีตน่าจะเป็นป่าอุดมสมบูรณ์ มีแหล่ง

อาหารจำนวนมากถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนมาตั้งถิ่นฐานและอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังสามารถเดินทางไปมาเพื่อติดต่อค้าขายหรือแลกเปลี่ยนสินค้า ตลอดจนวัตถุศิลปะ ในท้องถิ่นไปยังชุมชนที่อยู่ห่างไกลออกไปจนกระทั่งได้รับอารยธรรมจากภายนอกมาผสมผสาน ชุมชนได้พัฒนาและเจริญขึ้น มีสภาพสังคมที่มีความซับซ้อนมากขึ้นเป็นลำดับ โดยมีกระแส วัฒนธรรมที่แพร่เข้ามาเริ่มจากวัฒนธรรมทวารวดี และวัฒนธรรมลพบุรี หรือเขมรโบราณจึงทำให้เมืองนี้เจริญภายใต้การนับถือศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ตั้งหลักฐานที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นโบราณสถาน เจดีย์ อาคารทางพุทธศาสนา และปราสาท เทวาลัย เป็นต้นรวมทั้งโบราณสถานวัตถุที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอีกจำนวนมาก (รั้วชัย ชัยไพศาลศิลป์, 2555: 179-180)

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ เป็นโบราณสถานสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดเพชรบูรณ์ อุทยานมีพื้นที่ครอบคลุมโบราณสถานในเมืองเก่าศรีเทพ ซึ่งเป็นเมืองโบราณที่อยู่ในท้องที่อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ห่างจากตัวเมืองเพชรบูรณ์ประมาณ 107 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณสองพันไร่เศษ มีกำแพงเมืองที่ก่อด้วยดินล้อมรอบ บริเวณคูเมืองนอกกำแพงมีคูดิน ล้อมรอบ มีประตูเมืองทั้งสี่ทิศ ภายในเมืองมีปราสาทสมัยลพบุรีอยู่สององค์ เรียกว่า ปราสาทองค์พี่และปราสาทองค์น้อง ทางทิศเหนือนอกกำแพงเมืองออกไปมีสระน้ำสองแห่ง ชื่อสระแก้วและ สระขวัญ ในสมัยก่อนเมืองศรีเทพต้องส่งส่วยน้ำจากสระทั้งสองนี้ เพื่อนำไปใช้ทำน้ำพิพัฒน์สัตยา เพราะถือว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ กรมศิลปากรได้ดำเนินการสำรวจ ขุดค้น ศึกษา และพัฒนาบรรดา โบราณสถานและโบราณวัตถุในเมืองศรีเทพตั้งแต่ พ.ศ. 2521 ได้ทำการบูรณะและบำรุงรักษา สิ่งก่อสร้างให้มั่นคงถาวร และแบ่งพื้นที่สำคัญออกเป็นสองส่วน ได้แก่ เมืองใน และเมืองนอก เมืองใน มีพื้นที่ประมาณ 1.87 ตารางกิโลเมตร (1,300 ไร่) ผังเมืองค่อนข้างกลม ภายในตัวเมือง มีภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลอนลูกคลื่น พบโบราณสถานกระจายตัวอยู่ 48 แห่ง ที่เกี่ยวข้องกับ พุทธศาสนาและ ศาสนาฮินดู มีรูปแบบศิลปกรรมในวัฒนธรรมทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 12-16) และวัฒนธรรมเขมรโบราณ (พุทธศตวรรษที่ 16-18) โบราณสถานที่สำคัญ อาทิ เขาค้างใน ปราสาทศรีเทพ และ ปราสาทสองพี่น้อง ตั้งอยู่เกือบกึ่งกลางเมืองค่อนข้างทิศตะวันตก นอกจากนี้ยังมีสระน้ำโบราณทั้งขนาดใหญ่ และเล็กอีกจำนวนมากกว่า 70 แห่ง เมืองนอก มีพื้นที่ ประมาณ 2.83 ตารางกิโลเมตร (1,589 ไร่) ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของเมืองใน ผังเมืองค่อนข้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามุมมน พบโบราณสถาน 64 แห่ง มีสระน้ำโบราณจำนวนมาก นอกคูเมืองกำแพงเมืองโบราณยังพบโบราณสถานอีก 50 แห่ง โบราณสถานที่สำคัญ อาทิ เขาค้างนอก ปราสาทฤๅษี กลุ่มเขาค้างสระแก้ว และสระแก้ว และเขามอรัตน์ ศาลเจ้าพ่อศรีเทพ อยู่ห่างจากประตูทางเข้าเล็กน้อยทางด้านซ้ายมือ ศาลเจ้าพ่อศรีเทพไม่ใช่โบราณสถาน แต่เป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านทั่วไป ปราสาทศรีเทพเป็นสถาปัตยกรรมแบบศิลปะขอม หันหน้าไปทางทิศตะวันตก ลักษณะของปราสาทสร้างด้วยอิฐและศิลาแลง ฐานล่างก่อด้วยศิลาแลง เป็นฐานบัวลูกฟัก แบบเดียวกับสถาปัตยกรรมเขมรทั่ว ๆ ไป เรือนธาตุก่อด้วยอิฐ ในการขุดค้น บริเวณนี้พบชิ้นส่วนทับหลังรูปลายสลักราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 ซึ่งน่าจะเป็นการสร้างเพิ่ม หลังจากโบราณสถานเขาค้างใน ต่อมาประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 มีการพยายามจะปรับปรุง

เปลี่ยนแปลงใหม่แต่ไม่สำเร็จ โดยได้พบชิ้นส่วนทิ้งกระจัดกระจาย ภายในอุทยานมีสถาปัตยกรรมสำคัญ คือ สระแก้วสระขวัญ โบราณสถานเขาค้างใน ปรากฏสองพี่น้องเขาค้างนอก (ประคอง เจียรทรัพย์, 2542: 11-13)

จังหวัดเพชรบูรณ์มีจุดที่ตั้งรอยต่อของภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคอีสานของประเทศไทย และยังเป็นบริเวณอนุทวีป อินโด-จีน่า ทางตะวันออกและฉาน-ไทย ทางตะวันตกมาปะทะกันจึงทำให้พื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์มีความพิเศษ มีความมหัศจรรย์ และมีความหลากหลายเกิดขึ้นอย่างมากมาย ทั้งในด้านวิถีชีวิตผู้คนและด้านปรากฏการณ์ธรรมชาติอันนำไปสู่แหล่งเรียนรู้และพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจังหวัดเพชรบูรณ์ได้มีนโยบายผลักดันให้เมืองโบราณศรีเทพเป็นมรดกโลก และมีขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มี 4 เส้นทางเชื่อมโยง 4 แหล่งมรดกโลกเข้าด้วยกัน ได้แก่ อุทยาน ศรีเทพ สุโขทัย และหลวงพระบางซึ่งทางจังหวัดเพชรบูรณ์จึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเมืองโบราณศรีเทพสู่มรดกโลก

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงได้รวบรวมข้อมูลสำคัญด้านประวัติของเมืองโบราณศรีเทพ และศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อ การขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกของอุทยานศรีเทพ เพื่อนำข้อศึกษาดังกล่าวมาทำเป็นแผนยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพเป็นมรดกโลกและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้กับประชาชนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้ศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมในพื้นที่ ตำบลศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลก
2. เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบต่อชุมชนในการขึ้นทะเบียนเมืองโบราณศรีเทพเป็นมรดกโลก
3. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยเริ่มจากประเด็นที่ต้องการวิจัยนำไปสู่การทบทวน ข้อมูหมายระเบียบและวรรณกรรมรวมทั้งบริบทของพื้นที่เขาค้อตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาวิจัย จากนั้นจึงดำเนินการออกแบบวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จนนำไปสู่ข้อค้นพบ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้รูปแบบงานวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการค้นคว้าแบบวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการลงสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการเข้าถึงข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนที่สำคัญ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม (Field Data) โดยผู้วิจัยได้ใช้เวลาประมาณ 9 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือน มกราคม-กันยายน 2565 สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านเอกสาร (Review Rata) และการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเชิงคุณภาพเป็นหลัก ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review Rata) ผู้วิจัยได้ศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data) การเก็บข้อมูลภาคสนาม แบ่งเป็น 3 ช่วง ดังนี้

2.1 ช่วงที่ 1 คือ การสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดย ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกผู้ถูกสัมภาษณ์จากการประกอบอาชีพ และ ประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการวิจัย โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แบ่งออก 3 กลุ่ม จำนวน 10 คน

2.2 ช่วงที่ 2 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Groups)

2.3 ช่วงที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพเป็นมรดกโลก (SWOT) โดยการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อทราบถึงยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ด้วยเทคนิควิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า หรือที่เรียกว่า การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (non-structured interview) ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นสำหรับการสัมภาษณ์โดยครอบคลุมประเด็นที่สำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแยกประเด็นคำถามออกเป็น 3 กลุ่มคำถาม เพื่อใช้สัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม โดยประเด็นคำถามจะครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ประเด็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

1) เพื่อศึกษาการแนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

2) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการขับเคลื่อนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพมีสาเหตุ และปัจจัยมาจากอะไร

3) กฎหมายและข้อบังคับที่ใช้ในการพิจารณาการจดทะเบียนอุทยานประวัติศาสตร์มีอะไรบ้าง

4) การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จากรัฐปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ภายใต้กฎหมายกำหนด

5) แนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพเป็นมรดกโลกมีแนวทางใดบ้างที่ปราศจากปัญหาอุปสรรค

2. ประเด็นคำถามที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่ม และการทำ SWOT จะมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาผลกระทบ และความต้องการของประชาชนที่ได้รับผลกระทบในการขับเคลื่อนอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพเป็นมรดกโลก และแนวทางในการแก้ปัญหา หรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ

การตรวจสอบข้อมูล เพื่อความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation method)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงแบบบูรณาการและหาความสัมพันธ์ของคำตอบที่ได้จากข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก และเอกสารต่าง ๆ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนาเป็นหลัก จากนั้นนำข้อมูลมานำเสนอเป็นข้อค้นพบเพื่อนำไปสู่ข้อสรุป การตีความ และตรวจสอบ ความถูกต้องแม่นยำของผลการวิจัยต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 แนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลก

แนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลก ทางจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ดำเนินการแจ้งให้กับหัวหน้าส่วนราชการและประชาชนให้รับทราบเกี่ยวกับปัญหา และมีการตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อน เพื่อประสานงานกับกรมศิลปากรเพื่อหาแนวทางในการขับเคลื่อนทั้งด้านเอกสารเกี่ยวกับอาณาเขตและการทำความเข้าใจกับประชาชนที่ได้รับผลกระทบสามารถสรุปออกได้ 3 แนวทางดังนี้

1. แบ่งแนวเขตของพื้นที่อุทยานให้ชัดเจนเพื่อการปรับปรุงแก้ไขผังเมืองรวมเพชรบูรณ์

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องขับเคลื่อนการนำเสนอแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพเป็นมรดกโลกโดยจัดทำข้อมูลให้ชัดเจน และจัดส่งไปยังศูนย์มรดกโลกเพื่อนำเสนอเข้าสู่บัญชีมรดกโลก

3. จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อน เพื่อประสานกับทางพื้นที่เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาแนวเขตแดน

สรุปได้ว่าแนวทางในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลกได้มีทุกหน่วยงานได้ให้ความสำคัญและได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของเขตอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพเพื่อนำไปสู่ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นแหล่งอารยธรรมที่ทรงคุณค่าแห่งหนึ่งของประเทศไทยและได้ร่วมมือกับทางจังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อความถูกต้องทั้งด้านสถานที่และแนวพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อหา แนวทาง

ในการสร้างความชัดเจนของพื้นที่อาณาเขตของอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาในการทับซ้อนที่ดินของประชาชน

4.2 ปัญหา และผลกระทบต่อชุมชนในการขึ้นทะเบียนเมืองโบราณศรีเทพเป็นมรดกโลก

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้พบปัญหาและผลกระทบต่อชุมชนในการขอขึ้นทะเบียนเมืองโบราณศรีเทพเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม ดังนี้

1. ปัญหาแนวเขตโบราณสถานเมืองศรีเทพทับซ้อนกับชุมชน

ปัญหาแนวเขตโบราณสถานเมืองศรีเทพทับซ้อนกับชุมชนบางส่วนใน ต.ศรีเทพ อ.ศรีเทพ จ.เพชรบูรณ์ พบว่าไม่สามารถเปลี่ยน น.ส.3 ก เป็นโฉนดที่ดินได้ โดยได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินจังหวัดเพชรบูรณ์ สาขาวิเชียรบุรีว่าถูกกรมศิลปากรคัดค้านการออกโฉนดเนื่องจากที่ดินอยู่ในเขตโบราณสถานเมืองศรีเทพ จึงส่งผลให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวตกใจกับข้อมูลที่ได้รับเพราะไม่เคยทราบมาก่อนว่าที่ดินของตนเองอยู่ในเขตโบราณสถาน เนื่องจากเข้าใจประโยชน์ในที่ดินมาตั้งแต่บรรพบุรุษตกทอดมาถึงทายาทรุ่นล่าสุดโดยไม่มีปัญหาใด ๆ ส่วนด้านกรมศิลปากร ไม่ได้เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เป็นเพียงผู้เข้ามาดูแลและอนุรักษ์โบราณสถานในพื้นที่ตามประกาศเท่านั้น ส่วนหน่วยงานที่ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินคือ กรมธนารักษ์ซึ่งพื้นที่ของกรมธนารักษ์มีเฉพาะในเขตเมืองโบราณศรีเทพจำกัดแนวเขตอยู่ที่คูน้ำและกำแพงดินเมืองเก่าเท่านั้น

2. ปัญหาต่อชุมชนโต้แย้งข้อมูลแนวเขตที่ดินยื่นมรดกโลกไม่ชัดเจน

รัฐบาลเสนอให้เมืองโบราณศรีเทพ เขาค้างนอก และถ้ำเขาอมורתน์เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม โดยอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลก ต่อมาเมื่อผู้สังเกตเห็นว่าแนวเขต Core Zone หรือพื้นที่หลักที่นำเสนอคณะกรรมการมรดกโลกยึดแนวเขตตามประกาศปี 2506 ของกรมศิลปากรโดยหลักการแล้ว พื้นที่ Core Zone คือพื้นที่อนุรักษ์เข้มข้น ห้ามก่อสร้างอาคารชั่วคราวและถาวร ห้ามทำเกษตรกรรม พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และห้ามถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยเด็ดขาด ห้ามปรับพื้นที่และเปลี่ยนแปลงภูมิประเทศชาวบ้านซึ่งมีปัญหาเรื่องแนวเขตที่ดินทับซ้อนกับแนวเขตโบราณสถานเมืองศรีเทพ จึงส่งผลให้ประชาชนกังวลว่าจะสูญเสียที่ดินทำกินหรือไม่ เนื่องจากที่ดินของตนเองอยู่ในพื้นที่ Core Zone และหากในอนาคตเมืองโบราณศรีเทพได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก พวกเขาจะได้รับค่าเวนคืนที่ดินและค่ารื้อถอนสิ่งปลูกสร้างได้อย่างไร รวมทั้งการพิสูจน์สิทธิในที่ดิน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ปัญหาแนวเขตโบราณสถานเมืองศรีเทพทับซ้อนกับชุมชน และปัญหาต่อชุมชนโต้แย้งข้อมูลแนวเขตที่ดินยื่นมรดกโลกไม่ชัดเจน ซึ่งในการหาแนวทางการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลกให้เป็นผลสำเร็จนั้นรวมทั้งยูเนสโก ก็ต้องการความชัดเจนของอาณาเขตพื้นที่อุทยาน

4.3 ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลก

แนวทางยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกที่นำเสนอเป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพเป็นมรดกโลก 5 ข้อดังนี้

1. ให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวและมีเอกสารสิทธิยืนยันยังมีสิทธิใช้ประโยชน์ในพื้นที่ด้านนอกโบราณสถานเมืองนอกและเมืองใน ซึ่งเป็นพื้นที่ด้านนอกคูเมืองและกำแพงเมือง แต่หากจะมีการเปลี่ยนแปลงขอใช้พื้นที่เพื่อทำการใด ๆ สามารถยื่นขออนุญาตได้ และเป็นอำนาจเฉพาะของอธิบดีกรมศิลปากรตาม พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) โบราณสถานโบราณวัตถุ ที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตต่อไป

2. ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงานร่วมกับผู้นำท้องถิ่นได้เข้าประชุมและทำความเข้าใจตรงกัน เพื่อคลายความกังวลในประเด็นการเวนคืนที่ดินและการยังคงกรรมสิทธิ์ ว่าประชาชนยังสามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินโดยไม่กระทบแต่อย่างใด

3. ให้เจ้าคณะทำงาน ประสานกรมศิลปากรมารังวัดเขตที่ดิน และหมุดที่ดินของเขตอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ เขตด้านนอกคูเมือง และบริเวณเขาค้างนอกเป็นพื้นที่บ้านเรือนอยู่อาศัยของประชาชนหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 11 ตำบลศรีเทพ เพื่อให้ประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในที่ดินโดยรอบได้ทราบเขตพื้นที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีการจัดทำผังเมืองรวมของจังหวัด

4. เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐต้องประสานกับกรมศิลปากรถึงการขออนุญาตและมีความจำเป็นในการถ่ายภาพพื้นที่โดยรอบทางอากาศของอุทยานศรีเทพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนแม่นยำต่อการยื่นการจดทะเบียนและสามารถนำมาชี้แจงกับประชาชนได้เพื่อป้องกันข้อโต้แย้งเรื่องพื้นที่ทับซ้อนพร้อมทั้งสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน

5. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนได้ตระหนักและมีความรักหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าเพื่อให้เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชุมชนเพื่อส่งต่อไปกับเยาวชนรุ่นหลังต่อไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่ายุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนศรีเทพเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมจะทรงคุณค่าหากประชาชนได้ตระหนักและให้ความสำคัญและช่วยกันธำรงดูแลรักษาเพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้ถึงรากเหง้าของบรรพบุรุษในอดีตและคงคุณค่าความงามทางประวัติศาสตร์ ที่ยากจะมีประเทศใดในโลกนี้จะมีได้

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลกมีข้อค้นพบ ดังนี้

5.1 การขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลก จะต้องทำการศึกษาลงอาณาเขตบริเวณที่ตั้งของอุทยานศรีเทพให้ครอบคลุมและชัดเจนและต้องได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีเขตแดนติดกับพื้นที่อุทยานศรีเทพทั้งยังต้องแจ้งอาณาเขตของอุทยานให้ประชาชนเพื่อป้องกันข้อโต้แย้งเรื่องการทับซ้อนของที่ดินระหว่างอาณาเขตของอุทยานและพื้นที่อาศัยของประชาชน ซึ่งจะได้ไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในการเวนคืนที่ดินหรืออาจกลายเป็นผู้บุกรุกที่ดินในเขตอุทยานได้อีก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธวัชชัย ชื่นไพศาลศิลป์ (2555: 179-180) ที่ว่าประวัติศาสตร์ คือ การศึกษาความเป็นมาของมนุษยชาติหรือสังคมใดสังคมหนึ่งตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน ถึงอนาคต โดยอาศัย

วิธีการที่เป็นที่รู้จักกันว่าวิธีของประวัติศาสตร์ คุณค่าของประวัติศาสตร์ไว้ว่าเป็นวิธีที่จะทำให้เข้าใจถึงสิ่งแวดล้อมทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้มนุษย์ในสังคม ๆ หนึ่ง ดำเนินการเพื่อประโยชน์ของตนเองและประโยชน์ของสังคมได้ และประวัติศาสตร์สอนวิธีคิดที่มีเหตุผลผลและวางอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง และเน้นความสำคัญของการจัดอคติ โดยรู้จักทำการตรวจสอบและวัดน้ำหนักความน่าเชื่อถือของหลักฐานการคิดอย่างเที่ยงธรรมและเป็นกลาง และมีการแก้ปัญหาอย่างฉลาดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้คุณค่าประวัติศาสตร์ยังมีคุณค่าต่อศาสตร์อื่น ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ ได้เช่นกัน ทั้งนี้ในการศึกษาพุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมจะต้องทำความเข้าใจประวัติศาสตร์อย่างลึกซึ้งเพื่อความคงอยู่และความงดงามของมนุษย์กับมรดกทางประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่า

ในการศึกษาพุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพเป็นมรดกโลกได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิงภรณ์ วงเวียน (2555: 86) ทำการศึกษาการพัฒนาพุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง ซึ่งพบว่าอุปสรรค ขาดการบูรณาการในการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ งบประมาณในการบริหารจัดการท่องเที่ยวและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ไม่เพียงพอ ขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ขาดการวางผังพื้นที่เฉพาะในการพัฒนา/อนุรักษ์เกาะเสม็ด และขาดหน่วยงานหลักหรือกลไกการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่เกาะเสม็ดอย่างจริงจัง ซึ่งในปัญหาอุปสรรคของการพุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพเป็นมรดกโลกยังถือว่าหน่วยงานภาครัฐยังขาดความชัดเจนในการดำเนินงานชี้แจงเรื่องแนวเขตแดนของอาณาเขตที่ชัดเจนของอุทยานเพื่อนำชี้แจงให้กับประชาชนเพื่อสร้างความเข้าใจและคลายข้อสงสัยเรื่องทับซ้อนของที่ดิน ถึงแม้ว่าจะมีการลงพื้นที่ทำประชาพิจารณ์กับประชาชนแต่ข้อมูลที่ประชาชนได้รับยังไม่มี ความชัดเจนเพียงพอที่จะยอมรับได้ว่าพื้นที่ที่อาศัยอยู่จะไม่เกิดปัญหาในอนาคตเพราะยังไม่สามารถออกเอกสารสิทธิเป็นโฉนดได้จึงถือเป็นอุปสรรคที่รบกวนการแก้ไขเพื่อความชัดเจนต่อไป

ดังนั้นทุกภาคส่วนต้องปรึกษาหารือและหาทางออกร่วมกันเพื่อความสำเร็จในการขึ้นทะเบียนอุทยานศรีเทพเป็นมรดกโลกโดยปราศจากข้อท้วงติงจากประชาชนและนำไปสู่ความตระหนักและรักหวงแหนในทรัพยากรที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ตกทอดมาจากอดีตเพื่อรักษาไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. การปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐที่ดำเนินการในการขึ้นทะเบียนอุทยานศรีเทพควรแจ้งให้ประชาชนรับทราบโดยมีเอกสารหนังสือที่ชี้แจงแนวเขตแดนของอุทยานอย่างชัดเจนเพื่อป้องกันข้อท้วงติงจากประชาชน

2. หน่วยงานภาครัฐต้องมีการร่วมมือกันในการปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาทางออกร่วมกันและการแก้ไขปัญหาจะไปในทิศทางเดียวกัน

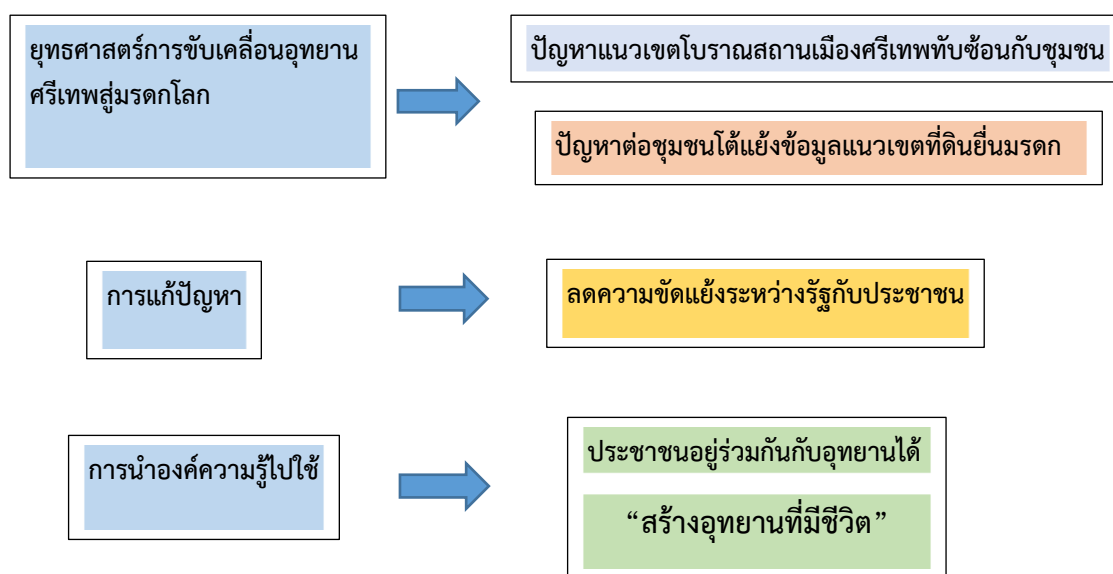
3. หน่วยภาครัฐต้องให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญในการขึ้นทะเบียนอุทยานศรีเทพเป็นมรดกโลกรวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนมีความตระหนักและหวงแหนช่วยกันดูแลรักษาในตัวอุทยานศรีเทพ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพขึ้นเป็นมรดกโลก ดังนั้น หากมีการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปต้องศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นในเขตอุทยานหากได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เพื่อเป็นแนวทางในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ของอุทยาน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนอุทยานศรีเทพสู่มรดกโลก กรณีศึกษาตำบลศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้เกิดองค์ความรู้จากการวิจัยนอกเหนือจากแนวทางที่เสนอไว้ในข้างต้นแล้ว ประเด็นที่สำคัญที่สุดนอกจากใช้วิธีการในการเวนคืนขอซื้อดินจากประชาชนในพื้นที่ที่มีแนวเขตแดนร่วมกับอุทยาน ซึ่งมีการค้นพบวัตถุประสงค์เพิ่มเติมในส่วนของพื้นที่ของประชาชนแล้ว การวิจัยครั้งนี้ได้องค์ความรู้ใหม่ถึงวิธีการแก้ปัญหาที่ลดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน จะต้องแก้ปัญหาโดยการให้ประชาชนอยู่ร่วมกันกับอุทยานได้ ใช้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม และร่วมกันอนุรักษ์มรดกที่อยู่ในพื้นที่ เรียกว่า “สร้างอุทยานที่มีชีวิต” นำเสนอดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- คณิงภรณ์ วงเวียน. (2555). ศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง. *ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ธวัชชัย ชื่นไพศาลศิลป์. (2555). *แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์จังหวัดเพชรบูรณ์*. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- นิตา ชูโต. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พรินต์โพร.
- ประคอง เจียรทรัพย์. (2542). *ศรีเทพเมืองเก่า*. สภาวัฒนธรรมอำเภอศรีเทพ: จังหวัดเพชรบูรณ์.
- วีรยุทธ วงศ์อ้อย. (2543). *ภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์ จังหวัดเพชรบูรณ์*. สำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์.

ตัวชี้วัดธรรมะเพื่อครอบครัวผาสุก: การสังเคราะห์งานวิจัย เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

Dhamma Indicators for Family Well-being: A Synthesis of Research on Buddhist Principles

มนตรี วิวาทสุข

Montree Wiwasukh

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Faculty of humanities and social sciences, Burapha University

E-mail: montree.wi@go.buu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์และสร้างตัวชี้วัดธรรมะเพื่อครอบครัวผาสุกจากงานวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นการวิจัยเอกสาร ใช้วิธีสังเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลระดับชาติ 2 ฐาน และระดับนานาชาติ 1 ฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์โครงสร้าง เนื้อหา และสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

บทความ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว มีจำนวน 31 รายการ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) การแก้ปัญหา 2) การสร้างความมั่นคง 3) การสร้างสันติสุข 4) ครอบครัวตัวอย่างและอื่นๆ และ 5) งานวิจัยในต่างประเทศ ตัวชี้วัดธรรมะเพื่อครอบครัวผาสุก มี 34 หัวข้อ แบ่งเป็นเชิงลบ 6 หัวข้อ เชิงบวก 16 หัวข้อ และผสมทั้งเชิงลบและบวก 12 หัวข้อ ในบรรดาตัวชี้วัดด้านความสัมพันธ์ หลักธรรมที่มีน้ำหนักมากที่สุด 3 หัวข้อ คือ ทิศก ศีล และสังคหวัตถุ ส่วนด้านความสำคัญ คือ ทิศก รองลงมา คือ ฆราวาสธรรม และสังคหวัตถุ ดังนั้น ทิศก จึงเป็นหัวใจตัวชี้วัดธรรมะเพื่อครอบครัวผาสุก ทั้งนี้ ครอบครัวที่จะมีความผาสุกในระดับมากที่สุด ต้องบรรลุตัวชี้วัดธรรมะทั้งเชิงลบและบวก 8 หัวข้อ ได้แก่ ทิศก ศีล สังคหวัตถุ ฆราวาสธรรม สมชีวิตรม พรหมวิหาร ไตรสิกขา และอภิญญากรรมคองค์ความรู้ใหม่ ได้แก่ “การไม่นอกใจคือหัวใจของครอบครัวผาสุก”

คำสำคัญ: รู้, ละ, ถีง, ทำ

Abstract

This research article aims to synthesize and create Dhamma indicators for family well-being from previous research on Buddhist principles. This study is documentary research. Both quantitative and qualitative synthesis methods were used. Data was collected from two national databases and one international database. Data were analyzed using structural, content, and descriptive statistics.

ได้รับบทความ: 15 มกราคม 2567; แก้ไขบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2567; ตอรับตีพิมพ์: 7 กุมภาพันธ์ 2567

Received: January 15, 2024; Revised: February 6, 2024; Accepted: February 7, 2024

The research results found that:

Articles, research papers, and theses on Buddhist principles involving family consist of 31 items and were divided into five groups: 1) solving problems, 2) building stability, 3) creating peace, 4) model families and others, and 5) foreign research. The result indicated 6 negative Dhamma indicators for family well-being, 16 positive items, and 12 items of a mix of negative and positive indicators. In terms of indicator relation, the three most vital principles are the Six Directions, the Precepts, and the Sangghahavatthu. In terms of important indicator, the most essential Dhamma principles are the Six Directions, followed by Gharavasa Dhamma and Sangghahavatthu. Therefore, the Six Directions are the heart of Dhamma indicators for family well-being. In remarking conclusion, the family will have the highest level of well-being must achieve both negative and positive Dhamma indicators in 8 items: Six Directions, Precepts, Sangghahavatthu, Gharavasa Dhamma, Samajivi Dhamma, Brahmavihara, Tisikkha, and Atthangghikamagga. New knowledge includes: "Not being unfaithful is the heart of a family well-being".

Keywords: Comprehension, Eradication, Realization, Practice

1. บทนำ

ครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคมมีหน้าที่ผลิตสมาชิก เลี้ยงดู พัฒนาความรู้ ความสามารถ และเชื่อมโยงกับสังคม (Duvall, 1977; สุริยา พองเกิด และคณะ, 2559: 133-142; ระพีพรรณ คำหอม, ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล และรุจา ภูไพบูลย์, 2020: 24-59; กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2559) ซึ่งครอบครัวจะทำหน้าที่เหล่านี้ได้ดีก็ต่อเมื่อครอบครัวเข้มแข็ง โดยความเข้มแข็งของครอบครัวนั้น ก่อส่งเสริมสถาบันครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2565) ระบุว่า มี 10 ตัวชี้วัด แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ สัมพันธภาพ บทบาทหน้าที่ การพึ่งตนเอง ทุนทางสังคม และการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัว

ปัจจุบันปรากฏข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ว่าปัญหาครอบครัวมีอยู่ทั่วไปซึ่งสอดคล้องกับรายงานสถานการณ์ครอบครัวไทยประจำปี 2565 ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2565) ที่ระบุว่าในรอบปี 2565 มีความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 2,347 ราย หมายความว่า มีความรุนแรงเกิดขึ้นทุกวัน วันละอย่างน้อย 6 ราย แสดงให้เห็นว่าการทำหน้าที่ของครอบครัวยังไม่สมบูรณ์เพราะครอบครัวยังไม่เข้มแข็ง จึงจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาและสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวซึ่งในที่นี้ เรียกรวมครอบครัวที่แก้ปัญหาได้และมีความเข้มแข็งว่า ครอบครัวผาสุก

แนวทางสร้างความผาสุกให้กับครอบครัวควรได้มาจากทุกศาสตร์ร่วมทั้งศาสนาด้วย โดยเฉพาะสังคมไทยซึ่งมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลัก ควรใช้ประโยชน์จากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้มาก ทั้งนี้ จากการสืบค้นจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ พบว่ามีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เพื่อการนี้เป็นจำนวนมาก แต่ยังคงจัดกระจาย ไม่ได้จัดกระทำให้เป็นข้อสนเทศเชิงวิชาการที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และความสำคัญของหลักธรรมแต่ละหัวข้อ ดังนั้น จึงเกิดบทความวิจัยนี้ขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสังเคราะห์และสร้างตัวชี้วัดธรรมะเพื่อครอบครัวผาสุกจากงานวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยใช้การสังเคราะห์เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ให้ความสำคัญทั้งเนื้อหา และจำนวน (Cooper and Hedges, 1997; สัญญา เคนาภูมิ, 2562: 89-106) มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ฐานข้อมูลที่ใช้สืบค้นงานวิจัย แบ่งเป็นฐานข้อมูลภาษาไทย 2 แห่ง และภาษาอังกฤษ 1 แห่ง ได้แก่ 1) ไทยลิส (ThaiLIS, Thai Library Integrated System) เป็นเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย 2) ไทยโจ (ThaiJO, Thai Journals Online) เป็นระบบจัดการและตีพิมพ์วารสารวิชาการในรูปแบบวารสารออนไลน์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Journal) ของไทย และ 3) EBSCOhost คือผู้ให้บริการฐานข้อมูลการวิจัยและเทคโนโลยีห้องสมุดสำหรับมหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงพยาบาล บริษัท รัฐบาล โรงเรียน และห้องสมุดสาธารณะทั่วโลก การสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลทั้ง 3 แห่งนี้ ดำเนินการผ่านห้องสมุดออนไลน์มหาวิทยาลัยบูรพา

2. คำค้นหามี 4 คำ ได้แก่ “ครอบครัว” “พุทธ” “Buddhism” และ “Family” โดยในฐานข้อมูล ThaiLIS กำหนดการสืบค้นขั้นสูง (Advanced search) ให้คำค้น “ครอบครัว” “พุทธ” ปรากฏในชื่อเรื่องพร้อมกันและกำหนดขอบเขตเป็น “บทความ” “งานวิจัย” และ “วิทยานิพนธ์” ส่วนในฐานข้อมูล ThaiJO ค้นด้วยคำว่า “ครอบครัว พุทธ” ในขณะที่ฐานข้อมูลภาษาอังกฤษ ค้นด้วยคำว่า “Buddhism Family” กำหนดเงื่อนไขการค้นให้เป็น “วารสารวิชาการ” “บทความฉบับสมบูรณ์” ทั้งฐานข้อมูลภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยไม่กำหนดขอบเขตด้านเวลา

3.2 ขั้นคัดเลือกข้อมูล จากฐานข้อมูล ThaiLIS พบบทความจำนวน 8 รายการ งานวิจัยจำนวน 25 รายการ วิทยานิพนธ์จำนวน 39 รายการ ฐานข้อมูล ThaiJO พบบทความจำนวน 36 รายการ รวมข้อมูลที่ได้จำนวน 108 รายการ และจากฐานข้อมูล EBSCOhost พบบทความจำนวน 523 รายการ ยุติการค้นหาเมื่อสิ้นสุดบทความรายการที่ 270 ในหน้าการค้นหาคำที่ 27 เนื่องจากมีจำนวนการค้นหามากกว่าครึ่งหนึ่งแล้ว นอกจากนี้ จำนวนชื่อเรื่องที่

ปรากฏไม่สัมพันธ์กับคำที่ค้นหา และภาษาที่ใช้เขียนบทความเป็นภาษาอื่น ได้แก่ บทความภาษาจีนปรากฏในลำดับที่ 52 98 และ 192 ในหน้าแสดงผลการค้นหาที่ 6 10 และ 20 บทความภาษาไทยปรากฏในลำดับที่ 58 และ 163 ในหน้าแสดงผลการค้นหาที่ 6 และ 17 บทความภาษาอินโดนีเซียปรากฏในลำดับที่ 71 ในหน้าแสดงผลการค้นหาที่ 8 บทความภาษาโปรตุเกส(บราซิล)ปรากฏในลำดับที่ 141 ในหน้าแสดงผลการค้นหาที่ 15 เมื่อตัดรายการที่ซ้ำกันออกแล้วคัดเลือกบทความที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และประเด็นวิจัย ทำให้ได้บทความจำนวน 31 รายการ แบ่งเป็นบทความภาษาไทย จำนวน 28 รายการ และบทความภาษาอังกฤษจำนวน 3 รายการซึ่งในที่นี้เรียกว่างานวิจัยต่างประเทศ

3.3 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์โครงสร้างและเนื้อหาตามแนววิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อกำหนดคุณสมบัติ อธิบายลักษณะ จัดกลุ่ม และค้นหา ความเหมือน ความต่าง ความสัมพันธ์ และบริบทที่เกี่ยวข้อง และใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณเพื่อกำหนดจำนวนและประเด็นจัดหมวดหมู่ แจกจ่าย และแทนค่าคุณภาพด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยในขั้นตอนสุดท้ายกำหนดค่าสถิติความผาสุกของครอบครัว 5 ระดับ ได้แก่ 1) ค่าความผาสุกร้อยละ 1-20 หมายความว่าความผาสุกอยู่ในระดับน้อยมาก 2) ร้อยละ 20.01–40 ระดับน้อย 3) ร้อยละ 40.01–60 ระดับปานกลาง 4) ร้อยละ 60.01–80 ระดับมาก และ 5) ร้อยละ 80.01–100 ระดับมากที่สุด

3.4 ขั้นสังเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนสรุปและประมวลผลจากการวิเคราะห์ จึงใช้แนวทางการสังเคราะห์เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณตามแนวทางการวิเคราะห์ข้างต้นเพื่อค้นหาข้อสรุปเชิงอุปนัยก่อเกิดชุดความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์

3.5 ขั้นนำเสนอข้อมูล ใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และประเด็นวิจัย โดยใช้ตารางและแผนภาพประกอบตามความเหมาะสมเพื่อให้สามารถเข้าใจได้ง่าย แนวคิดที่นำมาใช้ในการกำหนดและสร้างตัวชี้วัด คือ หลักอริยสัจ ที่แบ่งความจริงออกเป็น 2 มิติ คือ มิติที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ ทุกข์และสมุทัย และ มิติที่พึงประสงค์ ได้แก่ นิโรธและมรรค โดยมีมติแรกพระพุทธเจ้าทรงสอนให้กำหนด “รู้” (ปริยญาภิจ) และ “ละ” (ปหานภิจ) ส่วนมิติที่สองต้องบรรลุ “ถึง” (สัจฉิกิริยาภิจ) และลงมือ “ทำ” (ภาวนาภิจ) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2555) ในที่นี้ หลักธรรมที่นำไปใช้เพื่อ “รู้” และ “ละ” สิ่งที่ไม่พึงประสงค์ของครอบครัว เรียกว่า ตัวชี้วัดเชิงลบ หรือมิติเชิงลบ ส่วนหลักธรรมที่นำไปใช้เพื่อบรรลุ “ถึง” และลงมือ “ทำ” สิ่งที่พึงประสงค์ของครอบครัว เรียกว่า ตัวชี้วัดเชิงบวก หรือมิติเชิงบวก

4. สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยที่พบ

ข้อมูลที่ได้จากบทความ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องจำนวน 31 รายการ แบ่งเป็น 1) การแก้ปัญหาครอบครัว 6 รายการ 2) ความมั่นคงของครอบครัว 8 รายการ 3) สันติสุขของครอบครัว 9 รายการ 4) ครอบครัวตัวอย่างและอื่น ๆ 5 รายการ และ 5) งานวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมเกี่ยวกับครอบครัวในต่างประเทศ 3 รายการ ดังนี้

4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมเพื่อแก้ปัญหาครอบครัว

บทความ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับหลักธรรมเพื่อแก้ปัญหาครอบครัว จำนวน 6 รายการ ประกอบด้วย 1) การแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา (แม่ชีวงเพชร คงจันทร์, 2013: 43-61) 2) ทำอย่างไรครอบครัวจึงจะไร้ความรุนแรง (พูนสุข มาศรีงสรรค์, 2013: 107-120) 3) การจัดการความรุนแรงในครอบครัวเชิงพุทธบูรณาการ (พูนสุข มาศรีงสรรค์, 2016: 221-242) 4) การแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวตามแนวพุทธธรรม (วสมน ทิพนีย์, 2016: 51-60) 5) รูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงพุทธบูรณาการ: ศึกษาเฉพาะกรณีคดีครอบครัวศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง (ฐิติมา บุญประเสริฐ พระราชปริยัติมุนี (เทียบ สิริญาโณ) และแม่ชีกฤษณา รักษาโณม, 2018: 809-823) และ 6) การขัดเกลาทางสังคมเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาการข่มขืนบุคคลภายในครอบครัวในสังคมไทย (เดชฤทธิ์ โอธูสุ, 2019: 37-50)

4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมเพื่อความมั่นคงของครอบครัว

บทความ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับหลักธรรมเพื่อความผาสุกของครอบครัวด้านความมั่นคง จำนวน 8 รายการ ประกอบด้วย 1) รูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวเชิงพุทธบูรณาการ (แม่ชีวงเพชร คงจันทร์, 2016: 43-46) 2) การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับโมเดลของเดวิด เอช ออลสัน เพื่อการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง (พระกฤษณพล ปญญาโร พระโสภณพัฒนบัณฑิต และโสวิทย์ บำรุงภักดิ์, 2016: 35-45) 3) การสร้างครอบครัวที่มั่นคงในเชิงพุทธบูรณาการ (พระครูอาทรกิจจาภิรักษ์ (ฉัตรขมภู) และโสวิทย์ บำรุงภักดิ์, 2018: 158-194) 4) การประยุกต์ใช้หลักสัมมาอาชีวะในการเสริมสร้างครอบครัวไทยให้เกิดความมั่นคงในสังคมยุคดิจิทัล (พระชีพ รกขิตธมโม (แก้วนิล) สิทธิโชค ปาณะศรี และพระครูวิจิตรศีลาจาร, 2020: 148-157) 5) การบูรณาการพุทธ จริยศาสตร์และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการกำประกันความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุค (พระดิลก ถาวโร (สิงห์ทองไชย) กันยาวิร์ สัทธาพงษ์ และสวัสดิ์ อโณทัย, 2020: 52-66) 6) ศึกษากระบวนการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการ (อนันต์ อุปสอด และอณิษฐา หาญภักดีนิยม, 2020: 42-54) 7) หลักธรรมและหลักการเสริมสร้างความมั่นคงในครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา (วิฒนะ กัลยาณพัฒน์กุล พระครูนิรมิตสังฆกิจ พระครูสมุห์ณรงค์ ไชยสิทธิ์ อานนท์ เมธีวรฉัตร และสุวรรณ ฐาสีม, 2021: 84-94) และ 8) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของครอบครัวเข้มแข็งในสังคมไทย (พระมหาเผื่อน กิตติโสภโณ ศักดิ์ชัย สักกะบุชา พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภิฉินโท และนาฏนภางค์ โพธิ์ไพจิตร, 2022: 351-364)

4.3 งานวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมเพื่อสันติสุขของครอบครัว

บทความ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับหลักธรรมเพื่อความผาสุกของครอบครัวด้านสันติสุข จำนวน 9 เรื่อง ประกอบด้วย 1) การประยุกต์ใช้โอวาท 10 ในการเสริมสร้างครอบครัวสันติสุข (พระครูวาทิวรรวัฒน์ (กล้า พรหมณ์แก้ว), 2014: 35-46) 2) พุทธจิตวิทยาบูรณาการ: รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะองค์กรของครอบครัว

และสังคม (พระครูสิริรัตนานวัตร พระมหาไกรสร โชติปญโญ ประยูร สุขะใจ อนันต์ อุปสอด และसानุ มหัทธนาคุณ, 2559) 3) การประยุกต์ใช้หลักคาวธรรมาเพื่อเสริมสร้างครอบครัวสันติสุข (พระอภิชัย อภิวิฑฒโน, 2016: 147-187) 4) พระพุทธศาสนากับสถาบันครอบครัวไทยยุค 4.0 เพื่อการส่งเสริมความสุขในครอบครัว (มนูญ สอนโพนงาม และสุนันท์ เสนารัตน์, 2018: 46-54) 5) วิเคราะห์ครอบครัวสันติสุขเชิงพุทธ (ปิ่นทิพย์ มโนสุจริตธรรม พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และรุ่งโรจน์ ศิริพันธ์, 2020: 48-60) 6) วิฤตครอบครัวในสังคมไทย: ศึกษาและเสริมสร้างครอบครัวสันติสุขตามหลักฆราวาสธรรม (ปิ่นทิพย์ มโนสุจริตธรรม พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และรุ่งโรจน์ ศิริพันธ์, 2020: 48-60) 7) การส่งเสริมความรักความอบอุ่นความเอาใจใส่ในครอบครัวและชุมชนเชิงพุทธ (ณัฐดา แสคำ และสิงห์คำ รักป่า, 2021: 481-498) 8) การประยุกต์ใช้หลักสติเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ครอบครัวสันติสุข (กรธิดา เดียวเจริญ ชันทอง วัฒนประดิษฐ์ และพระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ, 2022: 3106-3116) และ 9) รูปแบบการส่งเสริมคุณภาพของครอบครัวเชิงพุทธบูรณาการ (พระมหาศิวกร ปญญาวิโร, พระครูวรารณ วิฑูรย์, พงษ์ประภากรณ์ สุระรินทร์ และชูชาติ สุทธิ, 2023: 99-122)

4.4 งานวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมเกี่ยวกับครอบครัวตัวอย่างและอื่นๆ

บทความ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับครอบครัวตัวอย่างและอื่น ๆ จำนวน 5 เรื่อง ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนา (พระพรหมเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม), 2560) 2) การพัฒนารูปแบบพฤติกรรมเชิงพุทธของครอบครัวในสังคมไทย (อานูรักษ์ สาแก้ว, 2560) 3) การดูแลบิดามารดาสูงอายุตามหลักคำสอนเรื่องทิศหกในพระพุทธศาสนาของครอบครัวไทยพุทธ (สมบุญ วัฒน, 2017: 147-164) 4) แนวทางส่งเสริมกตัญญูแก่เวทียุคใหม่ในสังคมไทย (สุวรรณฐา ลิ้ม และพระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), 2019: 424-434) และ 5) โปรแกรมพัฒนาชีวิตสำหรับครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา (มนัสนันท์ ประภัสสรพิทยา กมลาค ภูวนาธิพงษ์ วิชชุดา ฐิติโชติรัตน และอำนาจ บัวศิริ, 2021: 405-420)

4.5 งานวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมเกี่ยวกับครอบครัวในต่างประเทศ

บทความ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับครอบครัวในต่างประเทศ จำนวน 3 เรื่อง ประกอบด้วย 1) พระพุทธศาสนาและครอบครัวในเอเชียตะวันออก (Buddhism and family in East Asia) (Lancaster, L., 1984: 139-151) 2) จริยธรรมเชิงพุทธ: มโนทัศน์และหลักการเพื่อสร้างครอบครัวและสังคมไทยเข้มแข็งในศตวรรษที่ 21 (Buddhist Ethics: the concepts and principles to strengthen of strong family and social Thailand in the 21st century) (Sintabsan, P.; Arsanachai, S.; และ Kamphirapanyo, P. S.; 2020: 134-144) และ 3) การวิเคราะห์ความกตัญญูต่อมารดาบิดาตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท (Analysis of gratitude for parents following Theravada Buddhism) (Howtragool, V. และ Bharani, M., 2023: 2145-2153)

ตัวชี้วัดจากการสังเคราะห์งานวิจัย

จากบทความ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องข้างต้นทำให้สามารถกำหนดหลักธรรมเป็นตัวชี้วัดครอบครัวवासुक 34 หัวข้อ โดยจัดกระทำกับข้อมูลที่ได้ 4 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1 เรียงลำดับหัวข้อธรรมตามลำดับอักษร ชั้นที่ 2 จัดกลุ่มงานวิจัยเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่นำหลักธรรมไปแก้ปัญหาหรือมิติเชิงลบ และกลุ่มที่นำหลักธรรมไปสร้างความมั่นคงและสันติสุขหรือมิติเชิงบวก ชั้นที่ 3 รวมการนำไปใช้ทั้งในด้านน้ำหนักความถี่ในกลุ่มตนและความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่น และ ชั้นที่ 4 จัดลำดับความสำคัญตามผลรวมของชั้นที่ 3 ดังตาราง

ตารางที่ ตัวชี้วัดธรรมะเพื่อครอบครัวवासुक

ลำดับ	งานวิจัย หลักธรรม	เชิง	เชิง	รวม		ความสำคัญ		
		ลบ	บวก	น้ำหนัก	ความสัมพันธ์	น้ำหนัก	ร้อยละ	ลำดับ
1	กฎไตรลักษณ์	1	1	2	2	4	1.29	11
2	กตัญญูกตเวที	1	1	2	2	4	1.29	11
3	คารวธรรม		2	2	2	4	1.29	11
4	ขรवासธรรม	2	9	11	4	44	14.19	2
5	จตุรภาวนา		1	1	1	1	0.32	13
6	ไตรสิกขา	1	2	3	3	9	2.90	8
7	ทฤษฎีสัมมิกัตถ ประโยชน์		4	4	2	8	2.58	9
8	ทิศหก	3	10	13	5	65	20.97	1
9	ธัญญชัยเศรษฐี/ โอวาท		2	2	2	4	1.29	11
10	เบญจธรรม	2		2	1	2	0.65	12
11	ปรมัตถ ประโยชน์		1	1	1	1	0.32	13
12	ปุณณเศรษฐี		1	1	1	1	0.32	13
13	พรหมวิหาร	4	5	9	3	27	8.71	5
14	โภควิภาค	1		1	1	1	0.32	13
15	มงคล 38		1	1	1	1	0.32	13
16	มัจฉาอาชีวะ	1		1	1	1	0.32	13
17	โยนิโสมนสิการ	1		1	1	1	0.32	13
18	โลกपालธรรม		1	1	1	1	0.32	13
19	ศีล/เบญจศีล	1	4	5	5	25	8.06	6
20	เศรษฐีกรุง พาราณสี		1	1	1	1	0.32	13
21	สติ/สติปัฏฐาน	2	1	3	2	6	1.94	10

ลำดับ	งานวิจัย หลักการ	เชิง	เชิง	รวม		ความสำคัญ		
		ลบ	บวก	น้ำหนัก	ความสัมพันธ์	น้ำหนัก	ร้อยละ	ลำดับ
		1	2-5					
22	สทาร์สันโดษ		2	2	2	4	1.29	11
23	สมชวีธรรม	1	6	7	4	28	9.03	4
24	สังคหวัตถุ	3	5	8	5	40	12.90	3
25	สัมปรายิกัตถ ประโยชน์		1	1	1	1	0.32	13
26	สัมมาอาชีวะ		1	1	1	1	0.32	13
27	สารานียธรรม	1		1	1	1	0.32	13
28	หลักบุคคลหา ไต่ยาก		1	1	1	1	0.32	13
29	อคติ	1	1	2	2	4	1.29	11
30	อนาถบิณฑิก เศรษฐี		1	1	1	1	0.32	13
31	อปรีหานิย ธรรม	1		1	1	1	0.32	13
32	อริยสัง	1	1	2	2	4	1.29	11
33	อฏฐังคิกรมรรค		4	4	3	12	3.87	7
34	อุบาสกธรรม		1	1	1	1	0.32	13
รวม		28	71	99	67	310	100	352

จากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ตัวชี้วัดธรรมะเพื่อครอบครัวผาสุก แบ่งออกเป็น 2 มิติตามหลักอริยสัง ได้แก่ 1) มิติเชิงลบ คือ หลักธรรมเพื่อ “รู้” (ปริญา) และ “ละ” (ปหาน) สิ่งที่ไม่พึงประสงค์ (ทุกข์และสมุทัย) มี 6 หัวข้อ ได้แก่ หัวข้อลำดับที่ 10, 14, 16, 17, 27 และ 31 รวมน้ำหนักความสัมพันธ์ร้อยละ 8.96 ความสำคัญร้อยละ 2.26

2) มิติเชิงบวก คือ หลักธรรมเพื่อ “ถึง” (สังคกริยา) และ “ทำ”(ภาวนา) สิ่งที่พึงประสงค์ (นิโรธและมรรค) มี 16 หัวข้อ ได้แก่ หัวข้อลำดับที่ 3, 5, 7, 9, 11, 12, 15, 18, 20, 22, 25, 26, 28, 30, 33 และ 34 รวมน้ำหนักความสัมพันธ์ร้อยละ 32.84 ความสำคัญร้อยละ 13.87

3) นอกจากนี้ ยังมีหลักธรรมที่นำไปใช้แบบผสมทั้งมิติเชิงลบและเชิงบวก จำนวน 12 หัวข้อ ได้แก่ หัวข้อลำดับที่ 1, 2, 4, 6, 8, 13, 19, 21, 23, 24, 29 และ 32 รวมน้ำหนักความสัมพันธ์ 58.21 ความสำคัญร้อยละ 83.87

ภาพรวมด้านความสัมพันธ์ ตัวชี้วัดที่ถูกระบุในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครบทั้ง 5 กลุ่ม มี 3 หัวข้อ ได้แก่ ทิศก ศีล/เบญจศีล และสังคหวัตถุ ส่วนด้านความสำคัญ พบว่า ทิศก มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 รองลงมา คือ ฆราวาสธรรม และสังคหวัตถุ ตามลำดับ ดังนั้น ทิศก จึงถือเป็นหัวใจของตัวชี้วัดธรรมะเพื่อครอบครัวผาสุกทั้งในแง่ความสัมพันธ์และความสำคัญ

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ตัวชี้วัดธรรมะเพื่อครอบครัวผาสุกผสมทั้งเชิงลบและบวก มี 12 หัวข้อ ได้แก่ หัวข้อลำดับที่ 1, 2, 4, 6, 8, 13, 19, 21, 23, 24, 29 และ 32 รวมน้ำหนักความสัมพันธ์ 58.21 ความสำคัญร้อยละ 83.87 หมายความว่า ครอบครัวที่มีตัวชี้วัด 12 หัวข้อนี้ นอกจากจะ ทำหนึ่งแต่ได้สองแล้ว ยังเป็นครอบครัวที่มีระดับความผาสุกมากที่สุดด้วย ซึ่งหัวข้อธรรมเหล่านี้ ได้แก่ กฎไตรลักษณ์ กตัญญูทเวทิตี ฆราวาสธรรม ไตรสิกขา ทิศหก พรหมวิหาร ศีล/เบญจศีล สติ/สติปัฏฐาน สมชีวิธรรม สังคหวัตถุ อคติ และอริยสัจ

ครอบครัวที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ครบทั้ง 12 หัวข้อ แต่ปรารถนาให้ครอบครัวมีความ ผาสุกในระดับมากที่สุดจำเป็นต้องปฏิบัติให้ได้ 8 หัวข้อ ได้แก่ หัวข้อลำดับที่ 4, 6, 8, 13, 19, 23, 24 และ 33 รวมน้ำหนักความสำคัญอยู่ที่ระดับ 80.65 ซึ่งหัวข้อธรรมเหล่านี้ ได้แก่ ฆราวาส ธรรม ไตรสิกขา ทิศหก พรหมวิหาร ศีล/เบญจศีล สมชีวิธรรม สังคหวัตถุ และอภิวรรค เหตุผล ที่ควรเลือกปฏิบัติธรรมเหล่านี้เนื่องมาจากน้ำหนักความสัมพันธ์และความสำคัญของ แต่ละหัวข้อธรรม กล่าวคือ หัวข้อธรรม 3 หัวข้อ คือ ทิศหก ศีล/เบญจศีล และสังคหวัตถุ ปรากฏในงานวิจัยทุกกลุ่มทั้งด้านแก้ปัญหา ความมั่นคง สันติสุข ครอบครัวตัวอย่างและอื่น ๆ และงานวิจัยต่างประเทศ แต่เนื่องจากน้ำหนักความสำคัญของหัวข้อธรรมทั้งสามรวมกันอยู่ที่ ร้อยละ 41.94 ซึ่งจัดอยู่ในระดับความผาสุกปานกลาง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเพิ่มหัวข้อธรรม โดยในการเพิ่มหัวข้อธรรมนั้นใช้หลักความสัมพันธ์ในการเพิ่ม ทำให้ได้หัวข้อธรรมที่สัมพันธ์ ในระดับรองลงมา คือ ระดับ 4 มี 2 หัวข้อ ได้แก่ ฆราวาสธรรม และสมชีวิธรรม และ ระดับ 3 มี 3 หัวข้อ ได้แก่ พรหมวิหาร ไตรสิกขา และอภิวรรค จึงจะได้ผลรวมความสำคัญมีค่า น้ำหนักอยู่ที่ร้อยละ 80.65 ซึ่งอยู่ในระดับความผาสุกมากที่สุด

5.2 ทิศหกเป็นหัวใจของครอบครัวผาสุก โดยในบรรดาทิศหกนั้น ทิศที่สัมพันธ์กับ ครอบครัวมี 2 ทิศ คือ ปุรัตถิมทิศ หรือ ทิศเบื้องหน้า คือ พ่อแม่ และปัจฉิมทิศ หรือ ทิศเบื้องหลัง คือ ลูกและภรรยา พระพุทธเจ้าในสังคหสูตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย. (2539: ที.ปา. (ไทย) 11/242-274/199-218) ได้แนะนำหน้าที่ของลูกไว้ 5 ข้อ ได้แก่ 1) เลี้ยงดูพ่อแม่ 2) ช่วยเหลือ 3) ดำรงวงศ์สกุล 4) ประพฤติตนเหมาะสมเป็นทายาท 5) ทำบุญอุทิศ หน้าที่ของพ่อแม่ 5 ข้อ ได้แก่ 1) ไม่ให้ลูกทำชั่ว 2) ให้ทำความดี 3) ให้การศึกษา 4) ส่งเสริม ชีวิตคู่ 5) ให้ทรัพย์สมบัติ หน้าที่ของสามี 5 ข้อ ได้แก่ 1) ยกย่อง 2) ไม่ดูหมิ่น 3) ไม่นอกใจ 4) ให้บริหารบ้าน 5) ให้ของขวัญ หน้าที่ของภรรยา 5 ข้อ ได้แก่ 1) บริหารบ้าน 2) เอื้อเฟื้อญาติมิตร 3) ไม่นอกใจ 4) รักษาทรัพย์สมบัติ 5) ขยันหมั่นเพียร

ในสองทิศที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวนั้น มีข้อธรรม 1 ข้อ คือ “การไม่นอกใจ” โดดเด่นกว่าข้ออื่น ๆ เพราะในขณะที่ข้อธรรมอื่น ๆ เป็นหลักปฏิบัติของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ส่วน “การไม่นอกใจ” เป็นหลักปฏิบัติของสองฝ่าย คือ ทั้งภรรยาและสามี แสดงให้เห็นว่า เมื่อกกล่าวให้ถึงที่สุด ตัวชี้วัดธรรมสำหรับครอบครัวผาสุกที่สำคัญที่สุด คือ การไม่นอกใจ

นอกจากจะเป็นหลักปฏิบัติของสองฝ่ายแล้ว “การไม่นอกใจ” ยังมีความโดดเด่นในมิติความสัมพันธ์กับตัวชีวิตอื่นด้วย ได้แก่ ข้อ 3 ของเบญจศีล ข้อ 1 ของฆราวาสธรรม จากนั้น ศีล ก็สัมพันธ์กับไตรสิกขา และอภิญญสังคหกรรม ส่วนฆราวาสธรรม ก็สัมพันธ์กับสังคหวัตถุ ในที่สุด จากทิศหกสังเคราะห์ลงมาเหลือ “การไม่นอกใจ” ก็ครอบคลุมตัวชีวิตอันเป็นพื้นฐานของความผาสุกทุกมิติ คือ ศีล/เบญจศีล และสังคหวัตถุ ในขณะที่ฆราวาสธรรม ก็มีความสำคัญเป็นลำดับที่สองรองจากทิศหก โดยสังคหวัตถุ นอกจากน้าหนักด้านความสัมพันธ์อยู่ในลำดับหนึ่งเหมือนทิศหกและศีล/เบญจศีลแล้วยังอยู่ในลำดับที่สามด้านความสำคัญด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

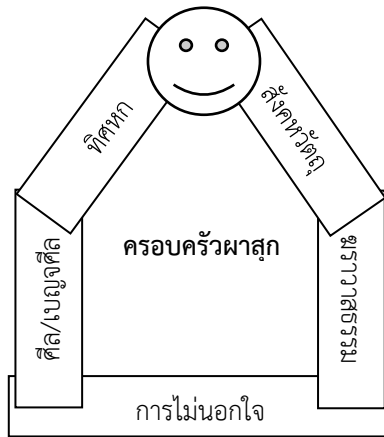
บุคคลและหน่วยงานระดับนโยบายควรส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยเชิงสังเคราะห์ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อจัดกระทำข้อมูลที่กระจัดกระจายอยู่ให้เป็นข้อเสนอเทศเชิงวิชาการอย่างเป็นระบบ และเมื่อได้องค์ความรู้ที่เป็นระบบแล้วควรส่งเสริมให้มีการนำไปใช้หรือวิจัยเชิงประยุกต์ต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการ ควรมีการศึกษาต่อยอดเชิงประยุกต์ ส่วนการใช้ประโยชน์เชิงบุคคลและสังคม ในเบื้องต้นควรนำหลักทิศหก ศีล/เบญจศีล และสังคหวัตถุ ไปใช้เป็นเครื่องประดับประดาชีวิตครอบครัว จากนั้นจึงเพิ่มธรรมหัวข้ออื่น ๆ จะทำให้ไม่รู้สึกว่ายากลำบาก และมีความเป็นไปได้ตามลำดับจากน้อยไปหามาก หรืออาจเริ่มต้นจากหลักธรรมที่จำเป็นก่อนซึ่งในที่สุดจะไปบรรจบหรือสัมพันธ์กับตัวชีวิตอื่น ๆ เพราะหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะสอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งหมดเมื่อปฏิบัติถูกต้อง

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้ คือ “การไม่นอกใจคือหัวใจของครอบครัวผาสุก” กล่าวคือ อริสก่อนแรกของครอบครัวผาสุก ได้แก่ การไม่นอกใจ หรือเมื่อพูดในเชิงบวก คือ สัจจะ ความซื่อสัตย์ หรือความจริงใจต่อกันของสามีและภรรยา ซึ่งเชื่อมโยงถึงและสอดคล้องกับตัวชีวิตด้านความสัมพันธ์หลัก 3 หัวข้อ ได้แก่ ทิศหก ศีล/เบญจศีล และสังคหวัตถุ และยังเชื่อมโยงถึงและสอดคล้องกับตัวชีวิตด้านความสำคัญหลัก 3 หัวข้อ ได้แก่ ทิศหก ฆราวาสธรรม และสังคหวัตถุ อาจเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพ การไม่อกใจคือหัวใจของครอบครัวผาสุก

8. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสังคมตามแนวพระสุตตันตปิฎก: กรณีศึกษาสถาบันครอบครัว” ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

เอกสารอ้างอิง

- กรธิดา เตียวเจริญ, ชันทอง วัฒนประดิษฐ์ และพระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ. (2022). การประยุกต์ใช้หลักสติเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ครอบครัวสันติสุข. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(7), 3106-3116.
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2560 - 2564*. กรุงเทพมหานคร: กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2565). *รายงานประจำปี 2565 กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว*. เข้าถึงได้จาก www.dwf.go.th (สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2566).
- ฐิติมา บุญประเสริฐ, พระราชปริยัติมณี (เทียบ สิริญาโณ) และแม่ชีกฤษณา รักษาโฉม. (2018). รูปแบบการไกล่เกลี่ยคดีข้อพิพาทเชิงพุทธบูรณาการ: ศึกษาเฉพาะกรณีคดีครอบครัวศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. *Journal of MCU Nakhondhat*, 5(3), 809-823.
- ณัฐรดา แฮคำ และสิงห์คำ รักป่า. (2021). การส่งเสริมความรักความอบอุ่นความเอาใจใส่ในครอบครัวและชุมชนเชิงพุทธ. *Journal of MCU Humanities Review*, 7(1), 481-498.

- เดชฤทธิ์ โอธสุ. (2019). การขัดเกลาทางสังคมเชิงพุทธเพื่อแก้ปัญหาการข่มขืนบุคคลภายในครอบครัวในสังคมไทย. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 2(2), 37-50.
- ปิ่นทิพย์ มโนสุจริตธรรม, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และรุ่งโรจน์ ศิริพันธ์. (2020). วิเคราะห์ครอบครัวสันติสุขเชิงพุทธ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(6), 2465-2473.
- ปิ่นทิพย์ มโนสุจริตธรรม, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และรุ่งโรจน์ ศิริพันธ์. (2020). วิกฤตครอบครัวในสังคมไทย: ศึกษาและเสริมสร้างครอบครัวสันติสุขตามหลักธรรมาวาสธรรม. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(sup), 48-60.
- พระกฤษณพล ปญฺญารโ, พระโสภณพัฒนบัณฑิต และโสวิทย์ บำรุงภักดี. (2016). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับโมเดลของเดวิด เอช ออลสัน เพื่อการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์*, 2(2), 35-45.
- พระครูวาทิวรวัฒน์ (กล้า พรหมณแก้ว). (2014). การประยุกต์ใช้โอวาท 10 ในการเสริมสร้างครอบครัวสันติสุข. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 2(1), 35-46.
- พระครูสิริรัตนานวัตร, พระมหาไกรสร โชติปญฺโญ, ประยูร สุยะใจ, อนันต์ อุปสอด และसानุ มหัทธนาตุล. (2559). พุทธจิตวิทยาบูรณาการ: รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมของครอบครัวและสังคม. *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช.
- พระครูอาทรกิจจาภิรักษ์ (ฉัตรขมภู) และโสวิทย์ บำรุงภักดี. (2018). การสร้างครอบครัวที่มั่นคงในเชิงพุทธบูรณาการ. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 18(3), 185-194.
- พระชีพ รุกขิตธมโม (แก้วนิล), สิทธิโชค ปาณะศรี และพระครูวิจิตรศีลาจาร. (2020). การประยุกต์ใช้หลักสัมมาอาชีวะในการเสริมสร้างครอบครัวไทยให้เกิดความมั่นคงในสังคมยุคดิจิทัล. *Journal of MCU Nakhondhat*, 7(5), 148-157.
- พระดิลก ถาวโร (สิงห์ทองไชย), กัญยาวิริ สัทธาพงษ์ และสวัสดี อโณทัย. (2020). การบูรณาการพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการค้ำประกันความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุค. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 5(5), 52-66.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2555). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.
- พระพรหมเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม). (2560). การเสริมสร้างค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนา. *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี.
- พระมหาเผื่อน กิตติโสภโณ, ศักดิ์ชัย สักกะบุชา, พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภินันโท และนาฏนภางค์ โพธิ์ไพจิตร. (2022). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของครอบครัวเข้มแข็งในสังคมไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(1), 351-364.

- พระมหาศิวกร ปถมนาวชิโร, พระครูวรธรรม วิฑูรย์, พงษ์ประภากรณ์ สุระรินทร์ และชูชาติ สุทธะ.
(2023). รูปแบบการส่งเสริมคุณภาพของครอบครัวเชิงพุทธบูรณาการ. **วารสาร
บัณฑิตแสงโคมคำ**, 8(1), 99-122.
- พระอภิชัย อภิวัฒน์. (2016). การประยุกต์ใช้หลักการวธธรรมะเพื่อการเสริมสร้างครอบครัว
สันติสุข. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**, 4(1), 174-187.
- พูนสุข มาศรีสรรงค์. (2013). ทำอย่างไรครอบครัวจึงจะไร้ความรุนแรง. **วารสารสันติศึกษา
ปริทรรศน์ มจร**, 1(1), 107-120.
- พูนสุข มาศรีสรรงค์. (2016). การจัดการความรุนแรงในครอบครัวเชิงพุทธบูรณาการ. **วารสาร
สันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**, 4(1), 221-242.
- มนัสนันท์ ประภัสสรพิทยา, กมลลาศ ภูวนาธิพงษ์, วิชชุดา ฐิติโชติรัตน์ และอำนาจ บัวศิริ.
(2021). โปรแกรมพัฒนาชีวิตสำหรับครอบครัวตามหลักพุทธจิตวิทยา. **วารสาร
มจร อุบลปริทรรศน์**, 6(3), 405-420.
- มนูญ สอนโพนงาม และสุนันท์ เสนารัตน์. (2018). พระพุทธศาสนากับสถาบันครอบครัวไทยยุค
4.0 เพื่อการส่งเสริมความสุขในครอบครัว. **วารสารมหาจุฬาลงกรณราชสาร**, 9(1), 46-54.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. ศึกษานิเทศก์ ปาฐกถารวด เล่ม 11 ข้อ 242-274 หน้า 199-218.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แม่ชีวงเพชร คงจันทร์. (2013). การแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในคัมภีร์
พระพุทธศาสนา. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**, 1(2), 43-61.
- แม่ชีวงเพชร คงจันทร์. (2016). รูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวเชิงพุทธบูรณา
การ. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**, 4(sp1), 257-269.
- ระพีพรรณ คำหอม, ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล และรุจา ภูไพบูลย์. (2020). ความอยู่ดีมีสุขของ
ครอบครัวไทยตามวงจรชีวิตครอบครัว: กรณีศึกษาภาคใต้. **Journal of Social Work**,
28(2), 24-59.
- วสมน ทิพนีย์. (2016). การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวตามแนวพุทธธรรม. **Journal
of Yanasangvorn Research Institute Mahamakut Buddhist University**,
7(1), 51-60.
- วัฒน์ กัลยาณพัฒน์กุล, พระครูนิรมิตสังฆกิจ, พระครูสมุห์ณรงค์ ไชยธรรมโม, อานนท์ เมธีวัชร
และสุวรรณ ฐาสี. (2021). หลักธรรมและหลักการเสริมสร้างความมั่นคงใน
ครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**, 9(1), 84-94.
- สมบุญ วัฒน์. (2017). การดูแลบิดามารดาสูงอายุตามหลักคำสอนเรื่องทิศหกใน
พระพุทธศาสนาของครอบครัวไทยพุทธ. **Academic Journal of Humanities
and Social Sciences Burapha University**, 25(49), 147-164.

- สัญญา เคนาภูมิ. (2562). หลักการและแนวทางการสังเคราะห์งานวิชาการ. **วารสารการบริหาร การปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น**, 3(2),89-106.
- สุริยา ฟองเกิด, สรวงทิพย์ ภูักฤษณา และสีบตระกูล ต้นตลานุกูล. (2559). บทบาทพยาบาลกับการสร้างเสริมสุขภาพครอบครัวบนพื้นฐานทฤษฎีพัฒนาการครอบครัว. **วารสาร มจร. วิชาการ**, 20(39), 133-142.
- สุวรรณ ฐาลิม และพระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน). (2019). แนวทางส่งเสริมกตัญญูทวดเวทีในสังคมไทย. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**, 7(2), 424-434.
- อนันต์ อุปสอด และอนิษฐา หาญภักดีนิยม. (2020). ศึกษากระบวนการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการ. **Journal of MCU Social Science Review**, 9(3), 42-54.
- อานรรักษ์ สาแก้ว. (2560). การพัฒนารูปแบบพฤติกรรมเชิงพุทธของครอบครัวในสังคมไทย. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่.
- Cooper, H. & Lindsay, J.J. (1997). Research Synthesis and Meta-Analysis. In Bickman, L. & Rog, D.J. (eds.). **Handbook of Applied Social Research Methods**. California: Sage Foundation.
- Duvall, E. M. (1997). **Marriage and Family Relationships**. 5th ed. Philadelphia: Lippincott.
- Howtragool, V., & Bharani, M. (2023). Analysis of gratitude for parents following Theravada Buddhism. **Journal of Pharmaceutical Negative Results**, 14(2), 2145-2153.
- Lancaster, L. (1984). Buddhism and family in East Asia. **Senri Ethnological Studies**, 11, 139-151.
- Sintabsan, P., Arsanachai, S., & Kamphirapanyo, P. S. (2020). Buddhist Ethics: the concepts and principles to strengthen of strong family and social Thailand in the 21st century. **Asia Pacific Journal of Religions and Cultures**, 4(2), 134-144.

ดนตรีเรียมมะมวด : การเปลี่ยนผ่านจากดนตรีศักดิ์สิทธิ์สู่นดนตรีเชิงพาณิชย์

Reum Mamuad Music : The Transition from Sacred Music
to Commercial Music

เดชภณ ทองเต็ม¹, พิทักษ์ มีดี², น้ำผึ้ง ท่าคล่อง³, จีรนันท์ แก้วมา⁴
Tachapon Tongterm¹, Pitak Medee², Nhumpung Thaklong³, Jeeranan Kaewma⁴

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ¹

Faculty of Liberal Arts and Science, Sisaket Rajabhat University

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 29 จังหวัดศรีสะเกษ²

Rajapranugroh 29 School, Sisaket Province

คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ³

Faculty of Education and Human Development, Sisaket Rajabhat University

วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา⁴

College of Innovation and Management, Songkhla Rajabhat University

E-mail: nhumpung.thaklong@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับดนตรีประกอบพิธีกรรมเรียมมะมวดในพื้นที่ศรีสะเกษ และ 2) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงอดีตจนถึงปัจจุบันของ การดนตรีประกอบพิธีกรรมเรียมมะมวดในพื้นที่ศรีสะเกษ สำหรับการศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการเก็บข้อมูลด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม โดยมีพื้นที่การศึกษาเป็นหมู่บ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร จำนวน 6 หมู่บ้าน มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มนักดนตรี จำนวน 6 วง 2) ผู้ที่ทำหน้าที่ในการดูแลพิธีกรรมเรียมมะมวด จำนวน 6 คน และ 3. ชาวบ้านที่เข้าร่วมพิธีกรรมเรียมมะมวด จำนวน 30 คน เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลครบถ้วนแล้วนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและแก่นสาระ

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษมีความเชื่อว่าดนตรีประกอบเรียมมะมวดมีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในพิธีกรรมเรียมมะมวด ซึ่งหากไม่มีเสียงดนตรีอาจจะทำให้มะมวดไม่พอใจ และไม่ลบลับตามสิ่งที่ร้องขอ

2. ปัจจุบันเยาวชนวัยรุ่นหันมาสนใจและเล่นดนตรีประกอบกิจกรรมเรียมมะมวดมากขึ้น โดยการว่าจ้างวงดนตรีประกอบกิจกรรมเรียมมะมวดไม่ได้มีความแตกต่างจากการจ้างวงดนตรีเพื่อจัดงานเลี้ยงหรือจัดงานมหรสพอื่น ๆ กล่าวคือ หากเจ้าภาพต้องการความยิ่งใหญ่ของการจัดงาน หรือต้องการวงดนตรีเรียมมะมวดที่มีชื่อเสียง เจ้าภาพก็จำเป็นต้องใช้งบประมาณการว่าจ้างที่สูงซึ่งแตกต่างจากสมัยอดีต

คำสำคัญ: เรียมมะมวด, การแพทย์พื้นบ้าน, ดนตรี, นักดนตรี, เยาวชน

ได้รับบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2567; แก้ไขบทความ: 13 มีนาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 14 มีนาคม 2567

Received: February 9, 2024; Revised: March 13, 2024; Accepted: March 14, 2024

Abstract

The purpose of this research were: 1) to study beliefs about music during Reum Mamuad in the Sisaket Province and 2) study the changes from the past to the present regarding playing music during Reum Mamuad activity in Sisaket Province. This qualitative research collected the data through documentary study, in-depth interview, and participatory observation. The study area included 6 villages of Thai-Khmer ethnic groups. There were 3 groups of key informants: 1) 6 groups of musicians, 2) 6 people who take care of the Mamuad activity, and 3. 30 villagers who participate in the Mamuad activity. The data was analyzed with the content and theme analysis.

The research results found that:

1. Thai-Khmer ethnic group in the area of Sisaket province, it is believed that the music accompanying the in Reum Mamuad is sacred and is an extremely important element in the in Reum Mamuad ritual. If there is no music, it may make Mamuad dissatisfied. and did not inspire according to what was requested.

2. Nowadays, young people are increasingly interested in and playing music to accompany Ruam Mamoud activities. Hiring a musical band to perform Ruam Mamoud activities is not different from hiring one. A band to organize a party or other entertainment event, that is, if the host wants the grandeur of the event or wants the famous Ruam Mamoud music. Organizers also need to use a high hiring budget, which is different from the past.

Keywords: Reum Mamuad, Folk medicine, Music, Musician, Youth

1. บทนำ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน ถือเป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญของประเทศไทย ด้วยเป็นดินแดนที่มีการสังสรรค์วัฒนธรรมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน มีอาณาบริเวณที่ถือได้ว่ามีความหลากหลายทั้งทางวัฒนธรรม ประเพณี และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของประชาชนในพื้นที่ (อุทิศ ทาหอม และสุนันท์ เสนารัตน์, 2561: 15) โดยชาวไทยเชื้อสายเขมร หรือกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร ถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในภาคอีสานที่มีขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่โดดเด่นและมีอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม สำหรับในประเทศไทยมักพบประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร อาศัยอยู่ในพื้นที่แถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศ กล่าวคือ กระจายอยู่ในแถบจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ มีบ้างเล็กน้อยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด สระแก้ว ปราจีนบุรี จันทบุรี สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา ราชบุรี และเพชรบุรี (ศิริกมล สายสร้อย, 2551: 22)

ซึ่งความเชื่อหนึ่งที่โดดเด่นของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร ตั้งแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบัน คือ การนับถือ “ผีบรรพบุรุษ” หรือที่เรียกว่า “โพนตา” อันหมายถึง ผีปู่ย่าตายาย และบุพการี ที่เสียชีวิตไปแล้ว พบว่าปัจจุบันประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร ยังคงนับถือและถือปฏิบัติ เกี่ยวกับความเชื่อนี้ในวิถีชีวิตประจำวัน (คุณวัฒน์ ดวงมณี และคณะ, 2561: 114-117) โดยกิจกรรมประเภทหนึ่งที่สามารถสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับการเคารพนับถือผีบรรพบุรุษของ ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร ได้เป็นอย่างดี คือ การจัดพิธีกรรมเรือมมะมีวด โดยประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร ส่วนใหญ่มักมีความเชื่อว่าการเจ็บไข้ได้ป่วยของบุคคล เป็นผลมาจากการกระทำของผีบรรพบุรุษหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ โดยเหตุที่ผีมา กระทำนั้นอาจเกิดขึ้นได้หลายสาเหตุ อาทิ มีการประพาศิตคนบวชกรรมนิยมประเพณีของสังคม ทำผิดศีลธรรม หรือล่วงละเมิดกฎเกณฑ์ที่ชุมชนนับถือ เป็นต้น (เชิดศักดิ์ ฉายถวิล, 2550: 68-69)

จังหวัดศรีสะเกษ ถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ สำหรับ กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร ถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีมากเป็นลำดับที่สองรองจากกลุ่มชาติพันธุ์ลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมรนี้มีภาษา วัฒนธรรม และประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์และมีลักษณะเฉพาะ หลายอย่าง เช่น ประเพณีแซนโพนตา (ไหว้บรรพบุรุษ) ปังออกเปรี๊ยะแค (ไหว้พระจันทร์) เลงตรด หรือเล่นตรด แซนการ์ จเรียง และเรือมมะมีวด เป็นต้น (วาสนา แก้วหล้า, 2553: 3-4) โดยเรือม มะมีวด มีชื่อเรียกที่แตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่ชุมชนและสำเนียงของประชาชนในท้องถิ่น นั้น ๆ อาทิ มะมีวด มอมีวด แม่เมด ปัญโกลมะมีวด โกลมะมีวด แกลมอ แกลออ เป็นต้น เรือมมะมีวดถือเป็นพิธีกรรมที่มีการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน บรรพบุรุษของชาว ไทยเชื้อสายเขมรได้ใช้ภูมิปัญญาดังกล่าวเพื่อการบำบัดรักษาโรคร้ายไข้เจ็บให้กับทั้งตนเอง คนในสังคม และลูกหลานของตนมารุ่นต่อรุ่น (น้ำผึ้ง ท่าคล่อง, 2564: 60-61; พระครูปลัด เสกสรร ชีรปัญญา และคณะ, 2564: 84-85) หรืออาจเรียกได้ว่า เรือมมะมีวดเป็นรูปแบบภูมิ ปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน (folk medicine) รูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานความสัมพันธ์ ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ซึ่งปัจจุบันพบการจัด พิธีกรรมเรือมมะมีวดในแถบอำเภอภูสิงห์ ขุขันธ์ ขุนหาญ ไพรบึง และกันทรลักษณ์ ของพื้นที่ จังหวัดศรีสะเกษ (เชิดศักดิ์ ฉายถวิล, 2563: 64; พิมวลี ดีสม และสวภา เวชสุภักษ์, 2563: 41) ในการจัดพิธีแต่ละครั้งต้องมีการจัดเตรียมองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ให้ครบถ้วน โดยหนึ่งใน องค์ประกอบที่สำคัญและมีผลต่อความสำเร็จในพิธีเรือมมะมีวดคือ ดนตรี ซึ่งนิยมมาบรรเลง ประกอบพิธีเรือมมะมีวด (วรวิทย์ วราสินธุ์ และเสาวภา พรสิริพงษ์, 2555: 79) จากการศึกษา งานวิจัยที่ผ่านมาคณะผู้วิจัยพบว่าการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพิธีกรรมเรือมมะมีวดส่วนใหญ่ เน้นศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของชุมชนกับระบบความเชื่อ (เตชภณ ทองเต็ม และคณะ, 2566: 193-194; พระปลัดวีระชนม์ เขมวีโร และคณะ, 2560: 123; พระปลัดเสกสรร ชีรปัญญา และคณะ, 2564: 75) ขั้นตอนการปฏิบัติพิธีกรรม (ธีรภรณ์ นำทอง, 2551: ก; เชิดศักดิ์ ฉายถวิล, 2563: 64) และมีการศึกษาระบบดนตรีและวิเคราะห์ท่าทางของการรำรำบ้างเล็กน้อย (สุภณี ช่วยบุญชู และนงนุชกา สุนทรชนผล, 2559: 43-47; กิรติ เปาริสาร, 2560: 555; 2561: 41;

พิมพ์ลี ดีสม และสวภา เวชสุรักษ์, 2563: 41) แต่ยังไม่มีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนกระทั่งปัจจุบันของการเล่นดนตรีประกอบพิธีกรรมเรอัมมะมัตวในฐานะเป็นเครื่องมือสนับสนุนการของชุมชนมาก่อน

จากความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะดำเนินการวิจัยเรื่อง “ดนตรีเรอัมมะมัตว : การเปลี่ยนผ่านจากดนตรีศักดิ์สิทธิ์สู่ดนตรีเชิงพาณิชย์” ทั้งนี้เพื่อมุ่งศึกษาความเชื่อและการเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนกระทั่งปัจจุบันของการเล่นดนตรีประกอบพิธีกรรมเรอัมมะมัตวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งคณะผู้วิจัยคาดว่าหากงานวิจัยนี้แล้วเสร็จจะเป็นประโยชน์ทั้งในด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทนี้ให้คงอยู่ การปรับเปลี่ยนรูปแบบดนตรีเรอัมมะมัตวให้เข้ากับสังคมในยุคสมัยปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับดนตรีประกอบพิธีกรรม เรอัมมะมัตวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงอดีตจนถึงปัจจุบันของการดนตรีประกอบพิธีกรรมเรอัมมะมัตวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการวิจัยเชิงเอกสารและการวิจัยภาคสนามที่เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม โดยงานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จาก คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เลขที่โครงการวิจัย 001/2564 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การวิจัยเชิงเอกสาร เป็นการศึกษาเอกสารทุติยภูมิเกี่ยวกับการจัดพิธีกรรมเรอัมมะมัตวของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร ซึ่งคณะผู้วิจัยได้อาศัยข้อมูลทุติยภูมิดังกล่าวมาช่วยเป็นกรอบในการศึกษาวิจัยภาคสนาม การสร้างเครื่องมือการวิจัย และการอภิปรายผลของการวิจัยที่ได้รับจากภาคสนาม

2) การวิจัยภาคสนาม เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่สนใจด้วยการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิผ่านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) ซึ่งเกิดจากการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (purposive selection) โดยการวิจัยเชิงเอกสารสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของกลุ่มคนที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ในพิธีกรรมเรอัมมะมัตวทั้งทางตรงและทางอ้อม การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มนักดนตรีจำนวน 6 วง 2) ผู้ที่ทำหน้าที่ในการดูแลพิธีกรรมเรอัมมะมัตว จำนวน 6 คน และ 3) ชาวบ้านที่เข้าร่วมพิธีกรรมเรอัมมะมัตว จำนวน 30 คน ทั้งนี้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการ

ป้องกันความเสี่ยงและผลกระทบเชิงลบต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยจึงดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

การเลือกพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) จากหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร ในจังหวัดศรีสะเกษที่มีหลักฐานการก่อตั้งหมู่บ้านมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี และตลอดระยะเวลา 10 ปี ที่ผ่านมา (ในช่วง พ.ศ. 2553 - 2563) มีการจัดพิธีกรรมเรือมมะมั่วดในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปี จำนวน 6 หมู่บ้าน คือ บ้านกระแซงเมืองใหม่ (อำเภอกันทรลักษ์) บ้านหนองปิงปอง (อำเภอ ขุขันธ์) บ้านโนนสูง (อำเภอขุนหาญ) บ้านประเสริฐพัฒนา (อำเภอภูสิงห์) บ้านศรีแก้ว (อำเภอศรีรัตนะ) และบ้านเมืองน้อย (อำเภอห้วยทับทัน) ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม 2564 - กันยายน 2564

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ร่วมกับวิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis) โดยวิเคราะห์ไปพร้อมกับการเก็บข้อมูลและนำประเด็นที่ได้จากการตีความไปตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้แน่ใจว่า คณะผู้วิจัยไม่ได้ตีความผิดไปจากความเป็นจริงที่ปรากฏจากข้อมูล และสร้างข้อสรุปนำเสนอรายงานการวิจัยโดยใช้ข้อสรุปดังกล่าวและรูปภาพประกอบ

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ความเชื่อเกี่ยวกับดนตรีประกอบพิธีกรรมเรือมมะมั่วดในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

วงดนตรีประกอบการจัดพิธีกรรมเรือมมะมั่วด ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดพิธีกรรมเรือมมะมั่วด โดยจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) ของคณะผู้วิจัย พบว่า ร้อยเปอร์เซ็นต์ของการจัดกิจกรรมเรือมมะมั่วดจำเป็นที่จะต้องมียวงดนตรีประกอบการจัดพิธีกรรมทุกครั้ง กล่าวคือ วงดนตรีถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะขาดไม่ได้ในการจัดพิธีกรรมเรือมมะมั่วด ซึ่งในด้านความเชื่อของการมียวงดนตรีประกอบพิธีกรรมเรือมมะมั่วดนั้น ชาวบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมรในจังหวัดศรีสะเกษ ไม่ได้มองแค่ว่าเป็นการให้จังหวะกับผู้รำเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเท่านั้น แต่เสียงดนตรีประกอบพิธีกรรมเรือมมะมั่วดถือเป็นเสียงที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นเสียงที่แสดงความเคารพต่อมะมั่วด และใช้เพื่ออัญเชิญมะมั่วดที่ตนเองนับถือให้มาเข้าร่วมพิธีกรรมที่จัดขึ้น โดยการบรรเลงเพลงของวงดนตรีมะมั่วดนั้นมีทั้งช่วงที่มีบทร้องแบบช้า บทร้องแบบเร็ว บางช่วงมีเฉพาะการเล่นดนตรี ไม่มีบทร้อง โดยมีทั้งช่วงดนตรีที่มีจังหวะช้า อาทิ ช่วงเริ่มพิธีกรรม ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดสมาธิ (ช่วงอัญเชิญมะมั่วด) และจังหวะเร็ว (ช่วงที่มะมั่วดเข้าร่างทรงแล้ว) ซึ่งความเชื่อที่มีต่อมะมั่วดและวงดนตรีประกอบพิธีกรรมเรือมมะมั่วดนี้ ยังส่งผลต่อการเลือกและการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของพิธีกรรมเรือมมะมั่วดด้วย

4.2 การเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนกระทั่งปัจจุบันของการเล่นดนตรีประกอบพิธีกรรมเรือมมะมวดในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

1. บทบาทหน้าที่ “ดนตรีศักดิ์สิทธิ์” สู่ “ดนตรีเชิงพาณิชย์”

ในประเด็นการเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน คณะผู้วิจัยพบว่า ในสมัยอดีตวงดนตรีเรือมมะมวดหรือในบางท้องถิ่นนิยมเรียกว่า “วงเจรียง” นั้น ถือเป็นวงดนตรีที่มีบทบาทและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดพิธีกรรมเรือมมะมวด โดยการบรรเลงดนตรีประกอบกิจกรรมจะต้องมีความสอดคล้องกับลักษณะประเพณีนิยมที่มีการยึดถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีต เพราะถ้าหากมีบรรเลงผิดกรอบความเชื่อ จะทำให้พิธีกรรมนั้นหมดความศักดิ์สิทธิ์หรือทำให้พิธีกรรมหยุดชะงักได้ กล่าวคือ ชาวบ้านมักมีความเชื่อว่า เพลงที่มะมวดไม่ชอบมะมวดก็จะไม่เข้าสิ่งร่างทรง (รูปมะมวด) นั่นเอง ดังนั้น การบรรเลงดนตรีในพิธีกรรมเรือมมะมวดจึงจำเป็นที่จะต้องมีการบรรเลงเป็นขั้นตอน นักดนตรีที่เก่งจะต้องมีความเชี่ยวชาญทั้งด้านทักษะดนตรีและขั้นตอนการปฏิบัติพิธีกรรมเรือมมะมวดเป็นอย่างดี ซึ่งนักดนตรีมักดำเนินงานร่วมกับพ่อครูหรือแม่ครูมะมวด กล่าวคือ หากเพลงที่นักดนตรีเล่นนั้น มะมวดไม่ชอบ พ่อครูหรือแม่ครูจะรู้ได้ด้วยญาณของตนเองและจะสั่งให้นักดนตรีเปลี่ยนจังหวะการเล่นได้จากการสังเกตของคณะผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการเก็บข้อมูลครั้งนี้พบว่า วงดนตรีประกอบพิธีกรรมเรือมมะมวด มีจำนวนสมาชิกน้อยที่สุด 3 คน (ดังภาพที่ 1) และมีมากที่สุด 7 คน สำหรับเครื่องดนตรีหลักที่ใช้บรรเลงในพิธีกรรมเรือมมะมวดมักประกอบด้วย กลองโทน ซอ ปี่ กรับ และฆ้อง ส่วนเครื่องดนตรีอื่น ๆ ที่พอจะพบได้บ้าง เช่น ฉิ่ง ฉาบ และแคน ซึ่งแคนถือเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ลาว แต่จากที่คณะผู้วิจัยได้กล่าวมาในตอนต้นแล้วว่า ปัจจุบันเกิดการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของประชาชนเพื่อการประกอบอาชีพ การแต่งงาน หรือสาเหตุอื่น ๆ ทำให้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษเป็นชุมชนแบบพหุวัฒนธรรม เกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของคนกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย รวมทั้งเครื่องดนตรีประกอบในวงดนตรีเรือมมะมวดในปัจจุบันก็มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยนั่นเอง อย่างไรก็ตามในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยพบว่าบางพื้นที่ในการศึกษามีข้อห้ามใช้แคนประกอบในวงดนตรีโดยเด็ดขาด โดยมีความเชื่อว่าถ้ามีแคนในวงดนตรี มะมวดจะไม่เข้าสู่ร่างทรง (รูปมะมวด) แต่บางพื้นที่ก็ไม่ได้มีข้อห้ามดังกล่าวนี้

ภาพที่ 1 วงดนตรีเรือมมะมวดที่มีนักดนตรี จำนวน 3 คน
(ที่มา: คณะผู้วิจัย)

สำหรับประเด็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ “ดนตรีศักดิ์สิทธิ์” สู่ “ดนตรีเชิงพาณิชย์” ที่จะกล่าวถึงนั้นพบว่า ในสมัยอดีตอาจไม่สามารถกล่าวได้ว่ามีวงดนตรีมะมั่วดในชุมชนดังเช่นในยุคปัจจุบันมากนัก จากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า นักดนตรีส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่ไม่ได้มีการรวมกลุ่มกันเป็นวงดนตรีโดยเฉพาะ กล่าวคือ การเล่นดนตรีได้นั้นเป็นความสามารถเฉพาะตัวที่มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษ หรือการเรียนรู้ด้วยความชอบส่วนบุคคล อาทิ บางคนมีความสามารถเป่าแคน บางคนมีความสามารถในการเป่าปี่หรือเล่นซอ เป็นต้น ดังนั้นการจัดพิธีกรรมเรือมมะมั่วดในสมัยอดีตจึงใช้วิธีการบอกกล่าวและขอความอนุเคราะห์บุคคลที่มีความสามารถทางดนตรีนั้น ๆ เป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้ นักดนตรีมาร่วมเล่นกันเฉพาะกิจ โดยอาจจะมีการนัดนักดนตรีหลักที่มีความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมเรือมมะมั่วดร่วมอยู่ด้วย ส่วนค่าตอบแทนมักจะเป็นการจัดเลี้ยงข้าวปลาอาหารและเครื่องดื่มตลอดการจัดพิธีกรรม (สมัยอดีตนิยมหมักเหล้าสาโทเพื่อใช้ในพิธีกรรมเรือมมะมั่วด) รวมถึงให้ของฝากเล็ก ๆ น้อย ๆ ภายหลังจากการจัดพิธีกรรมเสร็จสิ้นในวันถัดไป อาทิ ข้าวหนึ่ง อาหาร เนื้อสด ผลไม้ตามฤดูกาล เป็นต้น สำหรับสินน้ำใจที่เป็นค่าตอบแทนก็จะมีบ้างเล็กน้อยเพื่อเป็นค่าน้ำมันรถหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามฐานะทางเศรษฐกิจของเจ้าภาพที่จัดงาน ส่วนในปัจจุบันคณะผู้วิจัยพบว่า วงดนตรีในพิธีกรรมเรือมมะมั่วดนั้นมีหลากหลายวง ทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผู้จัดงานสามารถว่าจ้างข้ามเขตพื้นที่ได้ จากการเก็บข้อมูลครั้งนี้พบค่าจ้างวงดนตรีมะมั่วดที่น้อยที่สุด คือ 3,500 บาท และมากที่สุด คือ 8,000 บาท อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อมูลว่า วงดนตรีบางวงนั้นอาจมีค่าจ้างสูงถึงหลักหมื่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชื่อเสียงของวงดนตรี ชื่อเสียงของผู้ขับร้อง และระยะทางในการเดินทางเพื่อมาร่วมงาน เป็นต้น หากกล่าวถึงประเด็นนี้คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การจ้างวงดนตรีเรือมมะมั่วดในสมัยปัจจุบันไม่ได้แตกต่างจากการว่าจ้างวงดนตรีประกอบในงานมหรสพทั่ว ๆ ไปเท่าใดนัก หากเจ้าภาพมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีและต้องการให้การจัดงานเรือมมะมั่วดที่ตนเป็นเจ้าภาพมีความยิ่งใหญ่ มักจะว่าจ้างวงดนตรีเรือมมะมั่วดที่มีชื่อเสียงและมีขนาดวงที่ใหญ่ได้นั่นเอง โดยในปัจจุบันไม่พบวัฒนธรรมการขอความอนุเคราะห์ดังเช่นในอดีตอีกแล้ว การจัดหาวงดนตรีจะต้องมี “ค่าจ้าง” เข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ปัจจุบันมีอาชีพ “นักดนตรีเรือมมะมั่วด” เกิดขึ้น จากการสัมภาษณ์นักดนตรีมะมั่วดส่วนใหญ่ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า ชอบเล่นดนตรีและเห็นว่าอาชีพนี้สามารถใช้เป็นอาชีพที่เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่งานอื่น ๆ ค่อนข้างจะหาได้ยาก แต่การจัดพิธีกรรมเรือมมะมั่วดยังคงมีการจัดงานอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามนักดนตรีทุกคนต่างรู้ดีว่าพิธีกรรมเรือมมะมั่วดไม่ได้นิยมจัดตลอดทั้งปี จะมีเป็นช่วงฤดูกาลที่นิยมเท่านั้น ดังนั้นพวกเขาจำเป็นต้องมีอาชีพส่วนตัวอื่น ๆ ร่วมด้วย ส่วนประเด็นที่ว่าอาชีพนี้มีความเป็น “เชิงพาณิชย์” มากน้อยเพียงใดนั้น ผู้วิจัยพบว่า ในบางงานมีการว่าจ้างวงดนตรีเรือมมะมั่วดแบบจองข้ามเดือน บางงานยอมจัดพิธีกรรมเรือมมะมั่วดในช่วงกลางวันหรือไม่อาศัยฤกษ์ยาม แต่อาศัยคิวที่ว่างของวงดนตรีมะมั่วดเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อจะให้ตนเองสามารถจัดพิธีกรรมเรือมมะมั่วดได้ตามที่ตนบานไว้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั่นเอง ซึ่งนอกจากการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบการว่าจ้างวงดนตรีแล้ว ใน

บางพื้นที่คณะผู้วิจัยพบว่า ได้มีการประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีสมัยใหม่ อาทิ กลองชุด กีตาร์ไฟฟ้า เข้ามาร่วมในพิธีกรรมเรือมมะมีวดด้วย (ดังภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 วงดนตรีเรือมมะมีวดที่มีการใช้ดนตรีร่วมสมัยเข้ามาประยุกต์ (ที่มา: คณะผู้วิจัย)

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยพบว่า บางพื้นที่ได้ใช้การเปิดเพลงแดนซ์ร่วมสมัยผ่านชุดลำโพงขนาดใหญ่ (ดังภาพที่ 3) ภายใต้ความเชื่อที่ว่า มะมีวดที่เป็นวัยรุ่น (ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว) มีความชอบดนตรีสมัยใหม่มากกว่าดนตรีที่เล่นกันในสมัยอดีต ดังนั้น ถ้าหากวงดนตรีสามารถเล่นเพลงหรือจังหวะที่มะมีวดวัยรุ่นชอบได้ มะมีวดวัยรุ่นก็จะมาเข้าสังฆาร่างทรงและร่วมพิธีกรรมเรือมมะมีวดที่จัดขึ้นอย่างสนุกสนานและเป็นที่ยิ่งพอใจ โดยในพื้นที่วิจัยที่คณะผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตนั้น หากมีการบูรณาการดนตรีร่วมสมัยมักจะเห็นท่าทางการเต้นของรูปมะมีวดแบบร่วมสมัยที่คุ้นเคยและพบเห็นในตามคลับหรือบาร์ ต่าง ๆ มากกว่าที่จะเรียกว่าการรำรำดังเช่นในอดีต ส่วนชุดอุปกรณ์ขยายเสียงนั้นพบว่า เกือบทุกวงดนตรีเรือมมะมีวดจะมีชุดเครื่องขยายเสียงขนาดใหญ่เพื่อให้ผู้เข้าร่วมงานได้ยินอย่างชัดเจน

ภาพที่ 3 เครื่องขยายเสียงของวงดนตรีเรือมมะมีวด ในเขตอำเภอขุนหาญ (ที่มา: คณะผู้วิจัย)

2. การเปลี่ยนผ่านจาก “นักดนตรีสูงอายุ” สู่ “นักดนตรีเยาวชน”

จากที่คณะผู้วิจัยได้กล่าวถึง รูปแบบของการเปลี่ยนผ่านจากดนตรีศักดิ์สิทธิ์สู่รูปแบบดนตรีเชิงพาณิชย์ ที่เกิดขึ้นในการจัดพิธีกรรมเรือมมะมีวดของกลุ่มชาติพันธุ์ ไทย-เขมร

ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษในปัจจุบันไปแล้วนั้น อีกหนึ่งการเปลี่ยนผ่านที่มักพบเห็นได้ในวงดนตรี เรือมมะมี้วตก็คือ การเปลี่ยนผ่านจาก “นักดนตรีสูงอายุ” สู่ “นักดนตรีเยาวชน” (ดังภาพที่ 4)

กล่าวคือ ในสมัยอดีตวัยแรงงานส่วนใหญ่จำเป็นต้องทำไร่ ทำนา หรือ ประกอบอาชีพอื่น ๆ ทำให้อาชีพการเป็นนักดนตรีเรือมมะมี้วตไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนัก โดยนักดนตรีส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มวัยสูงอายุ ที่ถือเป็นวัยที่ว่างจากการประกอบอาชีพแล้ว และ เล่นดนตรีเพื่อเป็นรายได้เสริมเท่านั้น แต่ด้วยปัจจุบันการเป็นนักดนตรีเรือมมะมี้วต ถือเป็นอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้อาชีพหนึ่งและถือเป็นอาชีพที่สามารถทำงานในชุมชนของตนเองได้ จึงทำให้มีบุคคลที่ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นหันมาประกอบอาชีพนักดนตรีเรือมมะมี้วตมากขึ้น (จากการสัมภาษณ์นักดนตรีส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย) จากการสอบถามผู้ร่วมรำที่มีประสบการณ์การเป็นมะมี้วตมากกว่า 10 ปี มักจะได้ยินคำตอบที่ไปในทิศทางเดียวกันว่า ปัจจุบันนักดนตรีส่วนใหญ่เป็นวัยเด็กและ วัยรุ่นมากขึ้น ซึ่งไม่เหมือนกับสมัยอดีตที่มีเฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้นที่นิยมเล่นในวงดนตรีเรือมมะมี้วต ส่วนสาเหตุของการเข้ามาเป็นนักดนตรีเรือมมะมี้วตของกลุ่มนักดนตรีวัยรุ่นนั้น จากการศึกษาค้นคว้าให้เหตุผลไปในทิศทางเดียวกันคือ เป็นอาชีพที่สุจริตและเป็นอาชีพที่มี รายได้ดี กล่าวคือ ในบางเดือนที่มีงานชุก วงดนตรีมะมี้วตได้ออกร่วมเล่นในพิธีกรรมเรือมมะมี้วตแทบจะทุก ๆ วัน อีกประเด็นคือ ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 การไปทำงานต่างพื้นที่กระทำได้ลำบาก ทำให้เลือกที่จะเข้าสู่วงการวงดนตรีเรือมมะมี้วตนั่นเอง

ภาพที่ 4 ตัวอย่างนักดนตรีเรือมมะมี้วตวัยรุ่น
(ที่มา: คณะผู้วิจัย)

นอกจากการเข้าสู่วงการวงดนตรีเรือมมะมี้วตเพื่อรายได้ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปแล้วนั้น ปัจจุบันยังพบว่า บางโรงเรียนในพื้นที่วิจัยยังได้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น โดยมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้าน (สอนดนตรีเรือมมะมี้วต) และในบางครั้งครูผู้สอนก็ฝึกให้เด็กนักเรียนได้ออกแสดงตามงานเรือมมะมี้วตจริงด้วย (ดังภาพที่ 5) อย่างไรก็ตามแม้เด็กและเยาวชนในพื้นที่จะสนใจในดนตรีเรือมมะมี้วตมากขึ้น แต่ด้วยพิธีกรรมเรือมมะมี้วตที่จำเป็นต้องมีลำดับขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เข้มงวด นักดนตรีสูงอายุก็ยังคงรับบทบาทหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และคอยควบคุมวงดนตรีประกอบเรือมมะมี้วตอยู่ โดยตลอดช่วงระยะเวลาของการวิจัยคณะผู้วิจัยยังไม่พบวงดนตรีเรือมมะมี้วตใดที่มีเฉพาะเด็กและเยาวชนทั้งวง

ภาพที่ 5 ตัวอย่างนักดนตรีเรือมมะมั่วดวัยเรียน
(ที่มา: คณะผู้วิจัย)

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวงดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรมเรือมมะมั่วดที่พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษมีความเชื่อว่าดนตรีประกอบเรือมมะมั่วดมีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในพิธีกรรมเรือมมะมั่วด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเรือมมะมั่วดเป็นพิธีกรรมที่เกิดจากความเชื่อในวัฒนธรรมชุมชนและภูมิปัญญาของคนในอดีตที่สืบทอดมาถึงปัจจุบันโดยมีพิธีกรรมมาเกี่ยวข้อง และในพิธีกรรมนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อการบูชาครู การรักษาผู้ป่วย และเกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ดังที่ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม (2562: 37) ได้รายงานไว้ว่า เรือมมะมั่วด หมายถึง พิธีกรรมการรักษาผู้ป่วยโดยการ ทรงเจ้า ซึ่งเป็นพิธีกรรมของคนไทยเชื้อสายเขมรในแถบจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ ที่ยอมรับและปฏิบัติต่อเนื่องกันมา สำหรับพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายเขมร มีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรือมมะมั่วด คือ เรื่องการบูชาครู การรักษาผู้ป่วย และการเสี่ยงทาย สอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาวิระ สุขแสง (2550: 11-12) ที่พบว่ารูปแบบพิธีกรรมของเรือมมะมั่วดเกี่ยวข้องกับการเข้าทรงเพื่อรักษาคนป่วยตามความเชื่อของชาวไทยเขมร อีกทั้งเป็นการเข้าทรงเพื่อรักษาคนป่วยและบูชาครูกำเนิดของตนเองตามความเชื่อของชาวไทยภูย ในการจัดเรือมมะมั่วดมีองค์ประกอบของพิธีกรรม 5 อย่างโดยมีดนตรี เป็น 1 ใน 5 องค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ และผลการศึกษาของ เชิดศักดิ์ ฉายถวิล (2555: ก) ที่พบว่า พิธีเรือมมะมั่วดยังมีความสำคัญต่อวิถีการบำบัดรักษาโรคตามคติความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร และเสี่ยงดนตรีถือเป็นองค์ประกอบสำคัญเพื่อเป็นสื่อเชื่อมโยงระหว่างแม่ครู ผู้ป่วย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่เรียกว่า ของรักษาหรือครูกำเนิด เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีเรือมมะมั่วดสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มบรรเลงทำนอง (Melody) และกลุ่มควบคุมจังหวะ (Rhythm) บทเพลงที่ใช้บรรเลงในพิธีเรือมมะมั่วด แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ เพลงไหว้ครู เพลงอัญเชิญครู และเพลงประกอบการรำรำ หรือ เชิดศักดิ์ ฉายถวิล (2563: 64) ยังได้สรุปว่า พิธีกรรมรำแม่มดหรือเรือมมะมั่วด เป็นการประกอบพิธีกรรมเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรมีอัตลักษณ์ที่สำคัญคือ เป็นพิธีกรรมบำบัดโรคที่เกี่ยวข้องกับอาการป่วยที่เชื่อมโยงกับระบบความเชื่อ เรื่องผีบรรพบุรุษ และมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมดนตรีที่ถือว่าเป็นองค์ประกอบ

สำคัญของการประกอบพิธีกรรม รวมทั้ง Nikolsky & Benítez-Burraco (2023: 23) มองว่า สังคม วัฒนธรรม ความรู้ความเข้าใจ ดนตรีวิทยานั้นเชื่อมโยงกับวิวัฒนาการของเครือญาติและถูกจัดวางไว้ในทอไรไลน์ของวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน เช่นเดียวกับพิธีกรรมรำแม่มดเป็นการประกอบพิธีกรรมเฉพาะ

ในประเด็นการเปลี่ยนผ่านบทบาทหน้าที่จากดนตรีศักดิ์สิทธิ์สู่ดนตรีเชิงพาณิชย์ และการเปลี่ยนผ่านกลุ่มนักดนตรีจากอดีตที่เคยเป็นกลุ่มผู้สูงอายุกลับเปลี่ยนเป็นกลุ่มนักดนตรีเยาวชนมากขึ้นนั้น จากผลการศึกษาที่พบว่า ในการจัดพิธีกรรมเรือมมะมั่วด 1 ครั้ง เจ้าภาพจะมีราคาจ้างวงดนตรี ในราคาตั้งแต่ 3,500-8,000 บาท หรืออาจสูงถึงหลักหมื่นบาท ซึ่งราคาจะขึ้นอยู่กับชื่อเสียงของวงดนตรี (ในบางตำบล มีวงดนตรีหลายวง) ความสนิทสนมของเจ้าภาพกับนักดนตรี ระยะทางจากบ้านพักของนักดนตรีถึงบ้านเจ้าภาพที่จัดกิจกรรม (บางครั้งวงดนตรีต้องเดินทางไปเล่นดนตรีในอำเภอหรือจังหวัดใกล้เคียง) จำนวนนักดนตรีและเครื่องดนตรีที่เจ้าภาพต้องการ (ความยิ่งใหญ่ของงานที่เจ้าภาพต้องการ) เป็นต้น ในช่วงที่ชาวบ้านนิยมจัดพิธีกรรมนั้น (เดือน 3) วงดนตรีมะมั่วดบางวงมีคิวงานเกือบทุกวัน บางวันมีคิวงานถึง 2 งานพร้อมกัน (กลางวัน 1 งาน และกลางคืน 1 งาน) เมื่อเทียบกับอดีตนั้น วันและเวลาในการจัดพิธีกรรมเรือมมะมั่วดจะขึ้นกับพ่อครูหรือแม่ครู ที่ดูแลการจัดพิธีกรรมเพียงอย่างเดียว แต่ปัจจุบันพบว่า วันและเวลาในการจัดพิธีกรรมบางครั้งต้องอิงกับความสะดวกของวงดนตรีมะมั่วดเป็นหลัก กล่าวคือ วงดนตรีมะมั่วดมีคิวสะดวกวันไหนหรือช่วงไหน ชาวบ้านมักจะนิยมจัดพิธีกรรมให้สอดคล้องกับช่วงที่วงดนตรีที่ตนเองต้องการว่าง เพื่อความสะดวกเป็นหลักนั่นเอง และจากผลการศึกษาที่พบว่า ปัจจุบันนักดนตรีส่วนใหญ่เป็นวัยเด็กและวัยรุ่นมากขึ้น ต่างจากสมัยอดีตที่มีเฉพาะผู้สูงอายุเท่านั้นที่นิยมเล่นในวงดนตรีเรือมมะมั่วด โดยพบเหตุการณ์เลือกเข้าสู่วงดนตรีเรือมมะมั่วดของนักดนตรีเยาวชนวัยรุ่นที่ไปในทิศทางเดียวกันคือ เป็นอาชีพที่สุจริตและเป็นอาชีพที่มีรายได้ดี หรืองานของ Khairutdinova (2015: 383) ที่มีการศึกษาในด้านจัดฝึกอบรมเฉพาะ หรือการแสดงพิธีกรรมพื้นบ้านของนักศึกษา สิ่งนี้สามารถนำมาต่อยอดใช้ประโยชน์ต่อการเป็นนักดนตรีของนักศึกษาในอนาคตได้ เช่นเดียวกับงานของ Jones et al. (2004: 89) ที่มองว่าดนตรี หรือดนตรีบำบัดควรมีการเปิดสอนในโรงเรียนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ แต่ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ เชิดศักดิ์ ฉายถวิล (2555: ก) ที่ได้ศึกษาพิธีกรรมเรือมมะมั่วดของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร ในพื้นที่ 3 จังหวัดของไทย คือ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์ แล้วพบว่า นักดนตรีส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและยังขาดผู้สืบทอดที่เข้าใจต่อขนบธรรมเนียมการปฏิบัติอย่างถูกต้อง โดยสาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยคาดว่าอาจเนื่องมาจากระยะเวลาที่ศึกษาห่างกันเกือบ 10 ปี อีกทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่ทำให้ประชาชนทุกคนทุกพื้นที่ ต่างต้องดิ้นรนหารายได้เพื่อยังชีพ ดังนั้นจึงมีกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่นหันมาร่วมพิธีกรรมเรือมมะมั่วดทั้งเป็นผู้รำและนักดนตรีมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องด้วยถือเป็นอาชีพหนึ่งที่ก่อให้เกิดรายได้เสริมก็เป็นได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ควรมีการส่งเสริมการเล่นดนตรีระม่อมในในกลุ่มเด็กในโรงเรียนทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางหารายได้ให้กับเด็กและเยาวชนในชนบทอีกรูปแบบหนึ่ง

2. ควรมีการส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมประเภทอนุรักษ์พิธีกรรมระม่อมในจังหวัดศรีสะเกษ ทั้งที่เพื่อให้กลุ่มเด็กและเยาวชนได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของรากเหง้าทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นของตนเอง

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ ส่วนใหญ่คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักเฉพาะบุคคลที่สื่อสารภาษาไทยได้ แต่ในสภาพพื้นที่จริงพบว่า มีประชาชนหลายกลุ่มที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ ดังนั้น หากผู้วิจัยหรือทีมวิจัยที่สามารถเก็บข้อมูลเชิงลึกในกลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้ น่าจะเกิดประโยชน์ทางวิชาการ และทำให้เห็นความเชื่อมโยงของประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมระม่อมเพิ่มขึ้น

2. ในการดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการดำเนินงานวิจัย ดังนั้นหากผู้วิจัยได้รับการยอมรับเสมือนเป็นลูกหลานของคนในชุมชน ยิ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากขึ้น ซึ่งการรู้จักกับคนในชุมชน เช่น มีนักศึกษา หรือเพื่อนในชุมชน จะช่วยให้การดำเนินงานวิจัยประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การได้รับคำแนะนำจากพ่อครูหรือแม่ครู หรือผู้นำชุมชน จะได้รับการตอบรับในการช่วยเหลือในด้านการเก็บข้อมูลที่ดี เช่นเดียวกัน ดังนั้นหากมีการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรจะทำให้ความสำคัญในประเด็นนี้เพิ่มเติม

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

1. ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-เขมร ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษยังคงมีความเชื่อว่าดนตรีประกอบระม่อมมีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในพิธีกรรมระม่อม

2. การเปลี่ยนผ่านที่แตกต่างจากสมัยอดีตคือ ปัจจุบันเยาวชนวัยรุ่นหันมาสนใจและเล่นดนตรีประกอบพิธีกรรมระม่อมมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับในสมัยอดีต และการว่าจ้างดนตรีประกอบพิธีกรรมระม่อมไม่ได้มีความแตกต่างจากการจ้างวงดนตรีเพื่อจัดงานเลี้ยงหรือจัดงานมหรสพอื่น ๆ กล่าวคือ หากเจ้าภาพต้องการความยิ่งใหญ่ของการจัดงานหรือต้องการวงดนตรีระม่อมที่มีชื่อเสียง โด่งดัง เจ้าภาพจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณในการว่าจ้างที่สูงซึ่งแตกต่างจากสมัยอดีตที่เป็นการให้ของฝากและสินน้ำใจ เล็ก ๆ น้อย ๆ ตามที่สามารถจะจัดให้ได้เท่านั้น โดยถือเป็นการมาร่วมช่วยเหลือเจ้าภาพเป็นหลัก ซึ่งสามารถสรุปได้ดังแผนภูมิที่ 1

ดนตรีในพิธีกรรมเรือบมมะมวดในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ	
อดีต	ปัจจุบัน
<ul style="list-style-type: none"> - ดนตรีประกอบเรือบมมะมวดมีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในพิธีกรรมเรือบมมะมวด - นักดนตรีส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ - นักดนตรีเป็นคนในชุมชน ไม่ได้รวมกลุ่มรับงานโดยเฉพาะ เน้นการรวมตัวกันเฉพาะกิจเพื่อมาร่วมช่วยงานเจ้าภาพเป็นหลัก (ไม่ได้กำหนดค่าจ้าง) - การจัดงานพิธีกรรมใช้ฤกษ์ยาม ยึดตามคำแนะนำของ พ่อครู/แม่ครู เป็นหลัก - การจัดงานส่วนใหญ่เป็นช่วงกลางคืน กล่าวคือ ช่วงเสร็จกิจจรูระในชีวิตประจำวันของแต่ละครัวเรือน 	<ul style="list-style-type: none"> - ดนตรีประกอบเรือบมมะมวดยังคงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นต้องมีในพิธีกรรมเรือบมมะมวด - มีนักดนตรีเด็กและเยาวชนมากขึ้น - นักดนตรีมีการรวมกลุ่ม รับงานทั่วไป และมีหลากหลายของราคา (คิดตามความโด่งดังของวงดนตรีมะมวดและระยะทางถึงบ้านเจ้าภาพเป็นหลัก) - นักดนตรีมีส่วนในการกำหนดเวลาในการจัดงานของเจ้าภาพ กล่าวคือ ช่วงเวลาที่ไม่มีคิวงานว่าง แต่เจ้าภาพต้องการจัดงาน เจ้าภาพก็มักจะยึดตามคิวที่ว่าจ้างวงดนตรีได้เป็นหลัก ไม่ว่าจะช่วงกลางวัน หรือกลางคืนก็ตาม

แผนภูมิที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). **มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปี พุทธศักราช 2562**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กীরติ เปาริสาร. (2560). การศึกษาโครงสร้างทำรำในพิธีกรรมปัญญาโกลมะมวดในเขตอีสานใต้. **รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ครั้งที่ 1 “นวัตกรรมสร้างสรรค์ ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ไทยแลนด์ 4.0”**. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- กীরติ เปาริสาร. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบและโครงสร้างทำรำในพิธีกรรมปัญญาโกลมะมวดในเขตอีสานใต้. **วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์**, 5(1), 41-59.
- คุณวัฒน์ ดวงมณี, ธยายุส ขอเจริญ, พระพรสวรรค์ ใจตรง และสุทัศน์ ประทุมแก้ว. (2561). การศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนสี่เผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เชิดศักดิ์ ฉายถวิล. (2550). ดนตรีประกอบการรักษาโรคด้วยพิธีกรรม “เรือบมมะมวด” ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ. **รายงานการวิจัย**. สำนักงาน

- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- เชิดศักดิ์ ฉายถวิล. (2555). การแพทย์ทางเลือก : รูปแบบการสืบสานและพัฒนาคณิตศาสตร์บำบัดโรคในพิธีเรอมนะมัต ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรในภาคอีสาน. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์**. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เชิดศักดิ์ ฉายถวิล. (2563). สุขภาวะชุมชนในพิธีกรรมบำบัดโรค กับความมั่นคงทางวัฒนธรรมด้านสุขภาพบนพื้นฐานความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ. **วารสารงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ สาขามนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 7(1), 64-86.
- เตชภณ ทองเต็ม, พิทักษ์ มีดี และจิรนนท์ แก้วมา. (2566). เรอมนะมัต: คุณค่าทางนันทนาการ. **วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม**, 7(5), 181-198.
- ธีรภรณ์ นำทอง. (2551). เรอมนะมัต : ทางเลือกในการจัดการสุขภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา**. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- น้ำผึ้ง ท่าค่อง. (2564). รำแม่มด: การสร้างพลเมืองเข้มแข็งในสังคมสมัยใหม่ผ่านมโนทัศน์ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม. **วารสารพื้นที่โขง ซี มูล**, 7(1), 55-84.
- พระปลัดวีระชนม์ เขมวีโร, ธนันต์ชัย พัฒนะสิงห์, มณฑิรา สะแกทอง, รังสิทธิ วิหกเหิน และสงวนหล้าโพทนัน. (2560). ความคิดเห็นที่ปรากฏในพิธีกรรมของชาวจังหวัดบุรีรัมย์. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**, 5(2), 123-132.
- พระครูปลัดเสกสรร ธีรปญโญ, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม, และพระราชวิมลโมลี. (2564). ศึกษาอิทธิพลความเชื่อในการรักษาโรคด้วยพิธีกรรมโงลมะมัตของชาวไทยพุทธเชื้อสายเขมร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. **วารสารวณิฆ้องแหวกพุทธศาสตร์ปริทรรศน์**, 8(2), 75-86.
- พระมหาวีระ สุขแสง. (2550). มะมัต : พิธีกรรมและความเชื่อของกลุ่มคนพูดภาษาเขมรถิ่นอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเขมรศึกษา**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิมลลี ดีสม และสวภา เวชสุรักษ์. (2563). นาฏกรรมในพิธีกรรมปัญญาโงลมะมัตจังหวัดสุรินทร์. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**, 10(1), 41-55.
- วรวิทย์ วราสินธ์ และเสาวภา พรสิริพงษ์. (2555). การเปลี่ยนผ่านบทบาทหน้าที่ดนตรีกันตรึม: จากดนตรีศักดิ์สิทธิ์สู่ดนตรีพาณิชย์. **วารสารภาษาและวัฒนธรรม**, 31(1), 79-107.
- วาสนา แก้วหล้า. (2553). คุณค่าการแพทย์พื้นบ้านในระบบสุขภาพชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เขมรในจังหวัดสุรินทร์. **รายงานการวิจัย**. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ศิริกมล สายสร้อย. (2551). **เขมรในอรัญประเทศ**. สระแก้ว: โรงเรียนอรัญประเทศ.
- สุภณี ช่วยบุญชู และนักฎิกา สุนทรชนผล. (2559). เรอมนะมัต: ดนตรีในพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์

จังหวัดสระแก้ว. การประชุมวิชาการระดับชาติ ศิลปกรรมวิชาการ ครั้งที่ 1.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อุทิศ ทาหอม และสุนันท์ เสนารัตน์. (2561). การประยุกต์ใช้ทุนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนา
ชุมชนท้องถิ่นอีสาน. วารสารนวมทองแพทยศาสตร์ปริทรรศน์, 5(1), 15-24.

Khairutdinova, D.F. (2015). Boosting Research Skills in Music Students by Means
of Staging Folklore Rituals. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 191(2),
383-386.

Jones, C., Baker, F., and Day, T. (2004). From healing rituals to music therapy:
bridging the cultural divide between therapist and young Sudanese
refugees. *The Arts in Psychotherapy*, 31(2), 89-100.

Nikolsky, A. and Benítez-Burraco, A. (2023). **The evolution of human music in
light of increased prosocial behavior: a new model.** *Physics of Life
Reviews*, <https://doi.org/10.1016/j.plrev.2023.11.016>

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา
เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดบุรีรัมย์
The Guideline of the Application of Buddhist Principle for
Resolving the Drug Adducting: A Case Study of the Youth in
Juvenile Observation and Protection of Buriram Province

พระประวิทย์ ปวิษฐ, พระมหาพจน์ สุวโจ, พระมหาถนอม อานนุโธ
Phra Pravit Pavijjo, Phramaha Phocana Suvaco, Phramaha Thanorm Arnando
วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Buriram Buddhist College, Mahachulalongkomrajavidyalaya University
E-mail: pravitpanthong@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนกับยาเสพติด
ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดบุรีรัมย์ 2) ศึกษาหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการ
แก้ปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชน และ 3) ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อ
แก้ปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัด
บุรีรัมย์ การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยออกแบบเครื่องมือเพื่อสำรวจความคิดเห็นของ
เด็กและเยาวชนในสถานพินิจ เจ้าหน้าที่ผู้ดูแล และผู้ปกครอง รวม 25 คน แล้วนำมาวิเคราะห์
พร้อมนำเสนอด้วยการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ
เยาวชน จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 หากพิจารณาตามเกณฑ์
ที่ตั้งไว้ สภาพปัญหาเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหายาเสพติดของเด็กและ
เยาวชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 หากพิจารณาตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยรวม
อยู่ในระดับมาก
3. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดของเด็กและ
เยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
จำนวน 3 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.16 หากพิจารณาตามเกณฑ์
ที่ตั้งไว้ แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชนใน

ได้รับบทความ: 25 ธันวาคม 2566; แก้ไขบทความ: 18 กุมภาพันธ์ 2567; ตอรับตีพิมพ์: 22 กุมภาพันธ์ 2567

Received: December 25, 2023; Revised: February 18, 2024; Accepted: February 22, 2024

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ นอกนั้น อยู่ในระดับมากทุกข้อ

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม, ปัญหาเสพติด, เด็กและเยาวชน, สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดบุรีรัมย์

Abstract

The purpose of this research were: 1) study the problem of children and youth with drugs in juvenile observation and protection centers. Buriram Province 2) study Buddhist principles regarding solving drug problems among children and youth, and 3) study guidelines for applying Buddhist principles to solving drug problems among children and youth in juvenile detention and protection centers. Buriram Province. This research is quantitative research. By designing a tool to survey the opinions of children and youth in correctional facilities. Caregivers and parents, a total of 25 people, were analyzed and presented descriptively.

The research results found that:

1. The problems of the youth related to drugs in the Juvenile Observation and Protection of Buriram Province was very high of all numbers. The mean score (\bar{X}) was 3.62. However, having considered the criteria established, the problems of the youth related to drugs in the Juvenile Observation and Protection of Buriram Province is very high of all numbers.

2. The Buddhist principles for solving drug problems of the youth were very high of all numbers. The mean score (\bar{X}) was 4.07. However, having considered the criteria established, the Buddhist principles for solving drug problems of the youth was very high.

3. Guidelines for applying Buddhist principles to solve the drug problem of children and youth in juvenile observation and protection centers. Buriram Province Overall, 3 items were at the highest level. The rest were at a very high level. The average was 4.16 if considered according to the set criteria. Guidelines for applying Buddhist principles to solve the drug problem of children and youth in juvenile observation and protection centers. Buriram Province Overall, 3 items were at the highest level. Other than that, all items were at a high level.

Keywords: Buddhist Principles, Drug Problems, Youth, Juvenile Observation and Protection of Buriram Province

1. บทนำ

สภาพปัญหาเยาวชนคนไทยยุคโลกาภิวัตน์มาจากความสับสนวุ่นวายทางจิตใจ เนื่องจากเยาวชนไม่มีอะไรเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว จึงทำให้ติดยาเสพติดสร้างปัญหาและเป็นภัยคุกคามต่อสังคม และทำให้เกิดผลเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงต่อประเทศ ปัจจุบันประเทศไทยมียาเสพติดแพร่ระบาด ตั้งแต่อดีตมาจนปัจจุบัน แม้ทุกรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศ จะมีนโยบายปราบปรามและป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง โดยมีบทลงโทษรุนแรงต่อผู้ค้าหรือผู้จำหน่าย แต่ปัญหายาเสพติดก็มิได้หมดไปจากสังคม ยังคงสร้างปัญหาให้กับเยาวชนไทยตลอดเวลาจนเกิดเป็นปัญหาวิกฤตสืบสนหลายอย่าง ทั้งในระดับบุคคลและระดับประเทศที่ เพราะการแก้ปัญหามากเป็นการแก้ทางวัตถุซึ่งมุ่งเอาการบริโภคเป็นใหญ่ (เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ และคณะ, 2558, อังไฉ นิมิต ทัพพานนท์, 2560: 2)

นอกจากนี้ ยาเสพติดยังได้สร้างปัญหาความรุนแรงและความแตกแยกในระดับครอบครัว เยาวชนจำนวนมากซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติต้องตกเป็นทาสของยาเสพติด และนำไปสู่ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการกระทำความผิดต่อผู้อื่น ส่งผลกระทบต่อตนเอง สังคม สุขภาพอนามัย และมีผลกระทบด้านความมั่นคงของประเทศ ข้อเท็จจริงการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเยาวชน พบเห็นในรายงานสถานการณ์ปัญหายาเสพติดช่วงปฏิบัติการประเทศไทย เข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดยั่งยืน ภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 รื้อป้องกันระยะที่ 3 เดือนพฤษภาคม 2554 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (ประมวล รุจนเสรี, 2542: 2)

จากสถิติคดีความของศาลเยาวชนและครอบครัวในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งได้รวบรวมสถิติของคดีอาญา ตั้งแต่ ปี 2561-2562 พบว่า จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดบุรีรัมย์ ชาย 2,207 หญิง 173 รวม 2,380 คน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า เยาวชนภายในจังหวัดบุรีรัมย์มีความเสี่ยงต่อภัยยาเสพติดอย่างน่ากลัว และสถิติเยาวชนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีจำนวนค่อนข้างมาก สำหรับวิธีแก้ปัญหานั้นเห็นว่า พระพุทธศาสนาสามารถช่วยให้เยาวชนห่างไกลจากยาเสพติดได้จริง ส่วนกระบวนการแก้ไขปัญหานั้นคือการนำพาไปสู่การปฏิบัติตนนั้นคือ การนำพุทธธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน ส่งผลให้เยาวชนสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และนำพาชีวิตให้เจริญรุ่งเรืองนำไปสู่ความสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง การใช้หลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน สามารถสร้างความสามัคคีในหมู่คณะเป็นที่รักก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงษ์ภักดี, 2546: 70-75) สำหรับสถานพินิจเด็กและเยาวชนบุรีรัมย์นั้น เกิดขึ้นภายใต้พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัดจันทบุรี ศาลจังหวัดบุรีรัมย์ ศาลจังหวัดภูเก็ต ศาลจังหวัดลำปาง ศาลจังหวัดสระบุรี และศาลจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2540 ภายใต้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้เล็งเห็นความสำคัญกรณีเด็กและเยาวชนมีปัญหาเรื่องยาเสพติด จึงวางแผนรองรับและดำเนินการแก้ไขปัญหามาตั้งแต่ต้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว (พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก

และเยาวชนของแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัดจันทบุรี ศาลจังหวัดบุรีรัมย์ ศาลจังหวัดภูเก็ต ศาลจังหวัดลำปาง ศาลจังหวัดสระบุรี และศาลจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2540, 2540)

ส่วนหลักพุทธธรรมสำคัญที่สอนให้เยาวชนสามารถหลีกเลี่ยงจากยาเสพติด คือ การเลือกคบเพื่อน การพิจารณาเพื่อนที่ดี การคบกัลยาณมิตร มิตรที่ดี มีน้ำใจดีงาม เอื้อเฟื้อ เกื้อกูลประโยชน์ตน และประโยชน์มิตร เป็นผู้ยินดีในกุศลธรรม มีสุจริตธรรม บุคคลผู้ช่วยชี้แนะ บอกกล่าว สั่งสอนในทางที่เป็นกุศล กัลยาณมิตรรวมถึงบุคคลผู้อยู่ใกล้ชิดก็จัดเป็นกัลยาณมิตรแท้ เพราะมีน้ำใจ มีไมตรีมีเอื้อยดี มีน้ำใจเอื้อเฟื้อหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญในการคบหาการเสวนาคณดีที่เป็นกัลยาณมิตร พฤติกรรมที่เรียกว่าการคบเพื่อนนั้น พระพุทธองค์ทรงตรัสเน้นไปที่ประโยชน์สูงสุด สำหรับการคบค้าสมาคมกับกัลยาณมิตรที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือต้องรู้หลักการ และวิธีการเลือกคบมิตรที่ดีที่สามารถแนะนำให้หลุดจากทางแห่งความเสื่อม ชักนำเข้าสู่ทางที่ดีและถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: อก.เอก. (ไทย) 20/71-73/16)

หลักธรรมอีกข้อหนึ่งคือปรโตโฆสะ หรือเสียงจากผู้อื่นสามารถทำให้เกิดสัมมาทิฐิได้ กล่าวคือเสียงที่ดั่งงาม เสียงที่ถูกต้อง เสียงที่บอกกล่าวชี้แจงความเป็นจริงมีเหตุผล มีประโยชน์ เฉพาะอย่างยิ่งที่เกิดจากความรักและความปรารถนาดี เสียงที่ดั่งงามถูกต้องเกิดจากแหล่งที่ดีคือ คนดีคนมีปัญญา คนมีคุณธรรม หรือเรียกว่า สัตบุรุษ หรือบัณฑิต คนเช่นนี้ทำหน้าที่ช่วยเหลือ สั่งสอนชักนำสัมมาทิฐิให้แก่ผู้อื่น แต่บุคคลผู้แสวงสัมมาทิฐิไม่จำเป็นต้องรอให้สัตบุรุษหรือบัณฑิตมาหาตน ตรงข้ามเขาย่อมกระตือรือร้นที่จะไปหาไปปรึกษา ไปสดับฟัง ไปขอคำแนะนำ ชี้แจงสั่งสอน เข้าร่วมหมู่อยู่ใกล้ตลอดจนศึกษาแบบอย่างแนวทางจากบัณฑิตหรือสัตบุรุษนั่นเอง การกระทำแบบนี้เรียกว่า การเสวนาสัตบุรุษหรือคบหาคนดี ไม่ว่าสัตบุรุษจะทำหน้าที่ให้หรือคนนั้นไปคบหาสัตบุรุษเองก็ตาม ลักษณะเช่นนี้เองเรียกว่ากัลยาณมิตร (พระราชาวงมณี (ประยูรค์ ปยุตโต), 2529: 662-663)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยมองเห็นว่าหลักธรรมดังกล่าวเบื้องต้นสามารถแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งนับวันจะเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นเรื่องสำคัญที่ทุกภาคส่วนจะต้องให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยบูรณาการประยุกต์เข้ากับหลักธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนในสังคม ทำให้เยาวชนเข้าใจตนเอง เข้าใจสังคม เข้าใจในการเลือกคบมิตรและ นำไปสู่การนับถือตนเองเห็นคุณค่าตนเองเป็นที่ยอมรับของครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะ พัฒนาเยาวชนให้เจริญก้าวหน้าเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ นำพาให้เยาวชนในสังคมสงบสุขห่างไกลจากยาเสพติดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชน

3. เพื่อศึกษาแนวทางประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดบุรีรัมย์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นนัยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรม การศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย และบทความทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดบุรีรัมย์ รวมทั้งข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางเว็บไซต์ต่าง ๆ

3.2 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. เจ้าหน้าที่สถานพินิจเด็กและเยาวชนจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 5 คน
2. ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 5 คน
3. เด็กและเยาวชนในสถานพินิจ จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย
 - 1) เด็กและเยาวชนชาย จำนวน 10 คน
 - 2) เด็กและเยาวชนหญิง จำนวน 5 คนรวมทั้งหมดจำนวน 25 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม 3 ฉบับ คือ 1) แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับเด็กและเยาวชน 2) แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเด็กและเยาวชน และ 3) แบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับผู้ปกครองเด็กและเยาวชน

1. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

- 1) ศึกษาสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจเด็กและเยาวชนบุรีรัมย์
- 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
- 3) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษา

จากที่ปรึกษา

4) สร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

- 5) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อที่ปรึกษาวิจัยและผู้เชี่ยวชาญเพื่อ

ตรวจสอบความเที่ยงตรงและปรับปรุงแก้ไข

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบ

เครื่องมือที่สร้างไว้

2) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนภาษาที่ใช้ เพื่อให้สอดคล้องระหว่างข้อความถาม และวัตถุประสงค์ ทั้งด้านเนื้อหาสาระ โครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความถาม และวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index: IOC โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปทุกข้อ

3) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กและเยาวชนตามสถานศึกษา จำนวน 15 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (a coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .601

4) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริง ในการวิจัยต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคเอกสาร ผู้วิจัยทำการศึกษาหลักพุทธรธรรมที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือ บทความ วารสาร งานวิจัยและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต นำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงเรียงให้เป็นหมวดหมู่เพื่อศึกษาในประเด็นที่สำคัญต่อเด็กและเยาวชน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

การสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ขอหนังสือ และเอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบในการขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่, เด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

1) หนังสืออนุญาตให้เข้าสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ เด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดบุรีรัมย์ จากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

2) ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย และเอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

3) หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ

4) หนังสือรับรองความเสี่ยงและความปลอดภัยแก่ผู้เข้าร่วมวิจัย

5) หนังสือรับทราบข้อปฏิบัติในการเก็บข้อมูลสำหรับเด็กและเยาวชน

6) หนังสือรับทราบข้อปฏิบัติในการเก็บข้อมูลเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกจากการแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนในสถานพินิจจังหวัดบุรีรัมย์ เจ้าหน้าที่ผู้ดูแล และ ผู้ปกครองเด็กและเยาวชน จำนวน 25 คน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร
 - 1) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major Themes) หรือแบบแผนหลัก (Major Pattern) ที่พบในข้อมูล ซึ่งได้รับจากแบบสอบถามทั้งหมด
 - 2) จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major Themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (Sub-Themes) และหัวข้อย่อย (Categories) เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม
 - 3) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเสพติดตามหลักพุทธธรรม
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เน้นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ที่เน้นเก็บรวบรวมจากเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่ผู้ดูแล และผู้ปกครอง จำนวน 25 คน โดยมีขั้นตอนดังนี้
 - 1) เลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS
 - 2) แบบสอบถาม ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามตอนที่ 2 ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยวิเคราะห์คำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับในแต่ละด้านจากกลุ่มตัวอย่าง
 - 3) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อการศึกษาค่ากลางทางสถิติส่วนบุคคลกับความคิดเห็น
 - 4) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้วเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม

3.6 สรุปผลการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปกระบวนการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) จำแนกประเด็นเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การนำเสนอข้อมูลอยู่ในลักษณะการนำเสนอข้อมูลเชิงสถิติ ซึ่งประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ความถี่ และการวิเคราะห์ข้อมูลที่เชื่อมโยงกับสถิติการวิจัย การพรรณนาความ ประกอบการบรรยายเหตุการณ์ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของ

ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาความถี่ และค่าร้อยละโดยใช้การค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้การค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3) ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่น ๆ

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สภาพปัญหาเยาวชนกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับแนวทางการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน (n = 15)

สภาพปัญหาเบื้องต้น	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ข้าพเจ้าเห็นว่าสภาพทางครอบครัวที่มีความแตกแยก มีผลต่อการติดยาเสพติด	3.76	1.05	มาก
2. ข้าพเจ้าเห็นว่าการถูกชักจูงจากเพื่อนมีผลต่อการติดยาเสพติด	3.76	0.99	มาก
3. ข้าพเจ้าเห็นว่าการขาดความเชื่อมั่นของวัยรุ่นมีผลต่อการติดยาเสพติด	3.26	1.08	มาก
4. ข้าพเจ้าเห็นว่าความอ่อนไหวทางจิตใจและอารมณ์มีผลต่อการติดยาเสพติด	3.97	0.97	มาก
5. ข้าพเจ้าเห็นว่าสภาพแวดล้อมในชุมชนมีผลต่อการเสพยาเสพติด	3.85	1.23	มาก
6. ข้าพเจ้าเห็นว่าการขาดหลักธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจมีผลต่อการติดยาเสพติด	3.12	1.22	มาก
รวม	3.62	1.09	มาก

จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหา ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ สภาพปัญหาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงมาก คือข้อ 4 ว่า ข้าพเจ้าเห็นว่าความอ่อนไหวทางจิตใจและอารมณ์มีผลต่อการติดยาเสพติด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 รองลงมา คือข้อ 5 ว่า ข้าพเจ้าเห็นว่าสภาพแวดล้อมในชุมชนมีผลต่อการเสพยาเสพติด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือข้อ 6 ว่า ข้าพเจ้าเห็นว่าการขาดหลักธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจมีผลต่อการติดยาเสพติด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สภาพปัญหาเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

4.2 หลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์แก้ปัญหาเสพติดของเด็กและเยาวชน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชน (n = 15)

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ข้าพเจ้าเห็นว่าความเป็นกัลยาณมิตรในของสมาชิกในครอบครัวควรทำหน้าที่แนะนำเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติด	3.79	1.15	มาก
2. ข้าพเจ้าเห็นว่า การได้รับคำปรึกษาดีจากครูอาจารย์สามารถห่างไกลจากยาเสพติดได้	4.18	1.06	มาก
3. ข้าพเจ้าเห็นว่า การเลือกคบเพื่อนที่เป็นกัลยาณมิตรทำให้ห่างไกลจากยาเสพติดได้	4.29	0.94	มาก
4. ข้าพเจ้าเห็นว่า หากสังคมรอบข้างพร้อมให้อภัยคนติดยาเสพติด ก็สามารถทำให้คนติดยาเป็นคนดีของสังคมได้	4.62	0.78	มาก
5. ข้าพเจ้าเห็นว่า การศึกษาหลักธรรมปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีสามารถห่างไกลจากยาเสพติดได้	3.91	0.83	มาก
6. ข้าพเจ้าเห็นว่า การพิจารณาเลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องสามารถห่างไกลจากยาเสพติดได้	3.62	1.21	มาก
รวม	4.07	0.98	มาก

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงมาก คือข้อ 4 ว่า ข้าพเจ้าเห็นว่า หากสังคมรอบข้างพร้อมให้อภัยคนติดยาเสพติดก็สามารถทำให้คนติดยาเป็นคนดีของสังคมได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 รองลงมา คือข้อ 3 ว่า ข้าพเจ้าเห็นว่า การเลือกคบเพื่อนที่เป็นกัลยาณมิตรทำให้ห่างไกลจากยาเสพติดได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือข้อ 6 ว่า ข้าพเจ้าเห็นว่า การพิจารณาเลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องสามารถห่างไกลจากยาเสพติดได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4.3 แนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชน (n = 15)

การประยุกต์หลักธรรมในการดำเนินชีวิต	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ข้าพเจ้าเห็นว่า เยาวชนควรรับฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอน ของบิดามารดา	4.50	1.02	

2. ข้าพเจ้าเชื่อว่าสิ่งที่ดีที่สุดในการไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด คือ ความรัก ความห่วงหาอาทรของคนในครอบครัว	4.29	1.06	มากที่สุด
3. ข้าพเจ้าเห็นว่าการอธิบายถึงโทษของปัญหาเสพติดเพื่อให้เยาวชนเห็นและตระหนักถึงปัญหา เรื่องยาเสพติดได้	3.74	1.02	มาก
4. เมื่อทราบว่าเพื่อนติดยาเสพติด ข้าพเจ้าจะหาแนวทางช่วยเหลือบำบัดรักษา	3.88	1.15	มาก
5. ข้าพเจ้าเห็นว่าหากมีเพื่อนดีจะสามารถละเว้นยาเสพติดได้	4.24	1.13	มาก
6. หากเพื่อนชักชวนให้เสพยาเสพติด ข้าพเจ้าจะปฏิเสธทันที	3.97	1.27	มาก
7. ข้าพเจ้าเห็นว่าใช้ตัวอย่างบุคคลในการอธิบายลักษณะของโทษจากการเสพยาเสพติดได้	3.97	0.97	มาก
8. ข้าพเจ้าเชื่อว่าหากสามารถควบคุมอารมณ์การอยากสู้อายากล่องจะสามารถละเว้นยาเสพติดได้	4.35	0.95	มาก
9. ข้าพเจ้าคิดว่าควรมีการเผยแพร่หลักการป้องกันยาเสพติดเพื่อให้รู้ถึงโทษและภัยจากยาเสพติด	4.18	0.99	มาก
10. ข้าพเจ้าเข้าใจดีว่ายาเสพติดเป็นภัยต่อสังคม	4.71	0.76	มาก
11. ข้าพเจ้ารู้ว่ายาเสพติดมีอันตรายต่อตนเองและครอบครัว	4.56	0.79	มากที่สุด
12. ข้าพเจ้าเห็นว่าสังคมออนไลน์สามารถชี้ให้เห็นโทษของยาเสพติดได้	4.12	0.98	มากที่สุด
13. หากเกิดความเครียด ข้าพเจ้าจะหาวิธีผ่อนคลายด้วยการเล่นกีฬา	4.24	0.82	มาก
14. ข้าพเจ้าเห็นว่าความอยากรู้อยากลอง และขาดสติยังคิดเป็นหนทางในการเสพยาเสพติด	3.68	1.25	มาก
15. ข้าพเจ้าเชื่อว่าการรับฟังเสียงจากคนรอบข้างที่กล่าวถึงภัยของยาเสพติดจะทำให้ห่างไกลจากยาเสพติดได้	3.97	0.94	มาก
รวม	4.16	1.01	มาก

จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.16 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ คือข้อ 10 ว่า ข้าพเจ้าเข้าใจดีว่ายาเสพติดเป็นภัยต่อสังคม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 ข้อ 11 ว่า ข้าพเจ้ารู้ว่ายาเสพติดมีอันตรายต่อตนเองและครอบครัว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และข้อ 1 ว่า ข้าพเจ้าเห็นว่าเยาวชนควรรับฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของบิดามารดา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 รองลงมา คือข้อ 8 ว่า ข้าพเจ้าเชื่อว่าหากสามารถควบคุมอารมณ์การอยากสู้อายากล่องจะสามารถละเว้นยาเสพติดได้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือข้อ 14 ว่า ข้าพเจ้าเห็นว่าความอยากรู้อยากลอง

อยากลองและขาดสติยังคิดเป็นหนทางในการเสพยาเสพติด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 อย่างไรก็ตามหากพิจารณาตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ นอกนั้น อยู่ในระดับมากทุกข้อ

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 สภาพปัญหาเด็กและเยาวชนกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่เยาวชนชายที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะเป็นเพศชาย มีสถานภาพทางครอบครัวอาศัยอยู่กับพ่อแม่ รองลงมาคืออยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย มีอายุระหว่าง 15-18 ปี และ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงกล่าวได้ว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการปรับตัวทางด้านอารมณ์ และสังคม และสติปัญญา ต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงนำไปสู่การทดลองในสิ่งที่ไม่ดีกฎหมาย ถึงแม้ว่าจะอาศัยอยู่กับพ่อแม่ แต่วัยรุ่นหรือเยาวชนก็ใช้เวลาอยู่กับเพื่อนมากกว่าครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ โจทยก ขำเทศเจริญ (2547: 3) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปรับตัวทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อายุระหว่าง 13-16 ปี พัฒนารวมถึงการปรับตัวทางสังคมทั้งด้านการปรับตัวระหว่างเพื่อนด้วยกันและ สังคมแวดล้อม และด้านอื่น ๆ จึงเป็นวัยที่มีปัญหามากที่สุดคือในช่วงของวัยรุ่น ซึ่งมีอายุระหว่าง 13-16 ปี โดยปกติแล้ววิกฤตการณ์หรือปัญหายุ่งยากในการปรับตัวด้านอารมณ์สังคม และสติปัญญา เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของตนเกิดความมีความสุขความพอใจเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่เปลี่ยนจากความเป็นเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่และส่วนใหญ่จะศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นช่วงวัยแห่งการพัฒนาปัญญาบางครั้งมีความเครียดทางอารมณ์ สังคม นอกจากนี้การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในสังคม และปัญหาการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น โดยเฉพาะกับเพื่อนรุ่นเดียวกัน

5.2 หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชนในพระพุทธศาสนา ซึ่งเยาวชนเห็นว่าหากสังคมนอบข้างพร้อมให้อภัยคนติดยาเสพติดก็สามารถทำให้คนติดยาเป็นคนดีของสังคมได้ และเห็นว่าการเลือกคบเพื่อนที่เป็นกัลยาณมิตรทำให้ห่างไกลจากยาเสพติดได้ จึงกล่าวได้ว่าเยาวชนมีพฤติกรรมอย่างนั้น กัลยาณมิตรก็เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ ประภาสิต ชัยรัตน์ (2560: 22) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักพุทธธรรมกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน” พบว่า การแก้ไขและบำบัดด้วยมิตร การเจริญเติบโตของเยาวชนในแต่ละช่วงอายุมีพัฒนาการแตกต่างกันไป จะเห็นได้ว่าพอเยาวชนเริ่มเรียนระดับมัธยมจะเริ่มแสดงออกด้วยการแสดงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ อยากแสดงความกล้าหาญเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อน มักทำอะไรโดยขาดการไตร่ตรองให้รอบคอบก่อน ดังข้อสรุปงานวิจัยของ ฌภัสสร บุญเพ็ง เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนพบว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการ

กระทำผิดซ้ำมากที่สุด (ณภัตสร บุญเพ็ง, 2549: บทคัดย่อ) ดังนั้นเมื่อเยาวชนอยู่ในกลุ่มจะแสดงพฤติกรรมทั้งในด้านบวกและด้านลบ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและอยู่ในระดับต่าง ๆ ทั้งผู้นำและผู้ตามในกลุ่มเพื่อน ดังนั้นการชี้แนะเยาวชนเพื่อให้เยาวชนมีความรู้และความเข้าใจในการเลือกคบเพื่อนว่าเพื่อนเช่นไรคือเพื่อนที่ควรคบ เพื่อนเช่นไรไม่ควรคบตลอดจนการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เยาวชนเกิดการพัฒนาไปสู่การสร้างความสำเร็จ การคบเพื่อนจึงเป็นสิ่งสำคัญและมีผลต่อความเจริญก้าวหน้าหรือความเสื่อมของชีวิตอย่างมาก

5.3 แนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งพบว่าเยาวชนเข้าใจดีว่ายานาเสพติดเป็นภัยต่อสังคม รู้ดีว่ายานาเสพติดมีอันตรายต่อตนเองและครอบครัว และเห็นว่าเยาวชนควรรับฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของบิดามารดา ตลอดจนเข้าใจดีเชื่อว่าหากสามารถควบคุมอารมณ์การอยากสู้อยากลองจะสามารถละเว้นยาเสพติดได้ โดยพฤติกรรมของเยาวชนทั่วไปนั้นเมื่อเข้าไปอยู่กับกลุ่มเพื่อนแล้วจะต้องแสดงพฤติกรรมให้เพื่อนยอมรับหรือแสดงความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม แต่เมื่อจะแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยอาศัยหลักธรรมแล้ว จำเป็นจะต้องมีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเพ็ง หงษา (2548: 42) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์พุทธธรรมในหลักสูตรค่ายผู้นำเยาวชนต่อต้านยาเสพติดของกองทัพอากาศ” ผลการวิจัยพบว่า ยาเสพติดให้โทษทั้งต่อตนเอง ทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนครอบครัวคนรอบข้าง และ สังคม ยาเสพติดให้โทษทั้งในแง่ของกฎหมาย และศีลธรรมเป็นส่วนมาก แต่ก็มียาเสพติดบางชนิดที่ถือ ว่าผิดศีลธรรมแต่ไม่ผิดกฎหมาย เช่น บุหรี่สุรา ถึงแม้ว่าจะไม่ผิดกฎหมาย แต่ก็ให้โทษทั้งสาม ส่วนครบทั้งโทษต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม เมื่อเกิดโทษขึ้นแล้วผลกระทบก็ย่อมมีตามมาอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยง กล่าวคือเมื่อบุคคลใดได้เสพยาเสพติดเข้าไปแล้ว ย่อมมีผลกระทบต่อสุขภาพ เสียบุคลิกภาพ สติปัญญาเสื่อม เป็นต้น และเสียทรัพย์ในการซื้อขายยาเสพติดมาเสพ ส่วนผลทางอ้อม คือ เสียเวลาที่จะทำอย่างอื่นที่เป็นความดีส่วนผลกระทบต่อคนรอบข้างนั้น ก็เช่น ทำให้เสียชื่อเสียง วงศ์ตระกูล มีค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มขึ้น มีเวลาให้กับครอบครัวลดน้อยลง เสียเวลาที่ต้องดูแล บำบัด รักษาฟื้นฟู อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อสังคม เช่น เสียงบประมาณในการป้องกันปราบปราม ตั้งแต่การตรากฎหมายบังคับให้เป็นความผิด เมื่อมีผู้กระทำความผิดที่ผ่านกระบวนการทางกฎหมาย ทั้งมาตรการ ซึ่งจะสร้างความเสียหาย ให้กับหน่วยงาน องค์กรในสังคม ทำให้สังคมเสียโอกาสในการพัฒนาประเทศด้วย ยาเสพติดเป็นสิ่งที่ให้โทษแต่เพียงฝ่ายเดียว ที่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นสิ่งที่หาประโยชน์มิได้เลยทั้งประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษาเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดบุรีรัมย์” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบาย เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้นำไปใช้ ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมการให้ความรู้ ความเข้าใจยาเสพติดกับเด็กและเยาวชน ต่อปัญหาเสพติด ทำให้เด็กและเยาวชนไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว
2. ควรส่งเสริมให้มีการอบรม การสั่งสอน เผยแพร่ กระบวนการป้องกันยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจเด็กและเยาวชน
3. การส่งเสริมยุทธศาสตร์การป้องกันการติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชนจะเห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจนมาก คือ ต้องให้ผู้ปกครองคอยดูแล และเอาใจใส่

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในพื้นที่หลากหลาย
2. ศึกษาการส่งเสริมยุทธศาสตร์การป้องกันการติดยาเสพติดของเยาวชน
3. ศึกษารูปแบบและวิธีการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามหลักธรรมพุทธศาสนา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัย เรื่อง “แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาเสพติด: กรณีศึกษาเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดบุรีรัมย์” มีดังนี้ 1) ด้านสภาพปัญหา พบว่า ความอ่อนไหวทางจิตใจและอารมณ์ของเด็กและเยาวชน และสภาพแวดล้อมในชุมชนมีผลทำให้เด็กและเยาวชนติดยาเสพติดได้ง่าย 2) ด้านหลักธรรมทางพุทธศาสนา พบว่า สังคมรอบข้างซึ่งเป็นกัลยาณมิตรโดยให้กำลังใจคนเคยเสพยาเสพติด และการเลือกคบเป็นกัลยาณมิตร ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถห่างไกลจากยาเสพติดได้ 3) ด้านการประยุกต์หลักธรรมในการดำเนินชีวิต พบว่า การรู้เรี่ยวรายาเสพติดเป็นอันตรายต่อตนเองและครอบครัว และความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และการควบคุมการอยากสู้อยากลองสามารถละเว้นยาเสพติดได้ และ 4) ด้านหลักพุทธธรรมที่สามารถส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนสามารถละเว้นยาเสพติดได้ คือ (1) หลักกัลยาณมิตร คือ การที่มีเพื่อนดี สหายดี คอยชี้แนะที่จะช่วยเหลือไปในทางที่ดี ที่เป็นกุศล ละทางที่เป็นอกุศลทำให้เกิดสัมมาทิฐิ (2) หลักปรโตโมหะ คือ การรับฟังคำชี้แนะจากคนรอบข้างไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ครูอาจารย์ หรือเพื่อน ที่จะพูดแต่ในสิ่งที่เป็นจริง มีเหตุผล และเป็นประโยชน์ ประกอบด้วยความหวังดี ให้นำมาปฏิบัติ (3) หลักบัณฑิต คือ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ คอยตักเตือนผู้อื่นให้ได้รับความรู้ ชักนำสัมมาทิฐิ สร้างประโยชน์ให้แก่มวลมนุษย์ และสังคม และ (4) หลักสัทบุรุษ คือ เป็นผู้มีความศรัทธามีหิริ มีโอตตปปะ เป็นผู้แนะนำสิ่งที่ควรแนะนำ ให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ ให้รู้จักเว้นชั่วประพฤติดี ละสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ กระทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบัน และประโยชน์ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). **สร้างชุมชนนิยม ช่วยเยาวชนไทยห่างไกลยาเสพติด.** สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ.
- เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์ และคณะ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดและการพัฒนาคุณภาพชีวิต. **รายงานวิจัย.** คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.), อังโน นิมิต ทัพพนานต์. (2560). **การพัฒนาแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังไร้ญาติ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.
- ใจหยก ข้าเทศเจริญ. (2547). การปรับตัวทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณภัสสร บุญเพ็ง. (2549). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษา : สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดปทุมธานี. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม.** คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญเพ็ง หงษา. (2548). การประยุกต์พุทธธรรมในหลักสูตรค่ายผู้นำเยาวชนต่อต้านยาเสพติดของกองทัพอากาศ. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประกาศิต ชัยรัตน์. (2560). หลักพุทธธรรมกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน. **วารสารปรัชญาปริทรรศน์,** 22(1), 13-27.
- ประมวล รุจนเสรี. (2542). **การบริหารการจัการที่ดี (Good Governance).** กรุงเทพมหานคร: อสารักษาดินแดน.
- “พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของแผนกดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัดจันทบุรี ศาลจังหวัดบุรีรัมย์ ศาลจังหวัดภูเก็ต ศาลจังหวัดลำปาง ศาลจังหวัดสระบุรี และศาลจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2540”. (2540). **ราชกิจจานุเบกษา.** เข้าถึงได้จาก <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/33934> (สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2566).
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2529). **พุทธธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แนวทางการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรมของชุมชนตำบลสลักได
อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

Guidelines for Creating Happiness Using Buddhist Principles of the
Salakdai Sub-district Community Mueang Surin District,
Surin Province

พระครูภักตธรรมนิทัศน์, พระมหาพจน์ สุวโจ, พระมหาถนอม อานนุโธ
Phrakhru Phattarathamnithat, Phramaha Phocana Suvaco,
Phramaha Thanorm Arando
วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Buriram Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: phrakhru.phattarathamnithat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 2) ศึกษาพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการสร้างสุขทางสังคมในการอยู่ร่วมกัน และ 3) เสนอแนวทางการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรมของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา เอกสาร และงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการเขียนพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่าชุมชนขาดความน่าเชื่อถือไว้วางใจกัน ไม่เกื้อกูลกัน และขาดความสามัคคี โดยเฉพาะผู้นำและสมาชิกบางคนขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่เข้าร่วมประชุมตามวาระ จึงมีความคิดไม่ตรงกัน ทำให้สมาชิกส่วนใหญ่ขาดความน่าเชื่อถือ บางครั้งรับฟังข้อมูลข่าวสารเพียงด้านเดียวหรือสื่อสารไม่เข้าใจกัน จนนำไปสู่ความขัดแย้ง และชุมชนขาดการส่งเคราะห์เกื้อกูลกัน มีความคิดเห็นแก่ตัว เอาจริงเอาจังเปรียบ ชิงดีชิงเด่นกัน นอกจากนี้ ชุมชนยังมีปัญหาด้านการครองชีพ ต้องดิ้นรนขวนขวายหางานทำ เป็นสาเหตุทำให้ขาดความสามัคคีกัน

2. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการสร้างสุข ประกอบด้วย 1) ศีล 5 2) สังคหวัตถุ 4 และ 3) สาราณียธรรม 6

3. แนวทางการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรมของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 1) หลักศีล 5 พบว่า การรักษาศีล 5 ครบถ้วนทุกข้อสามารถทำให้ชุมชนสงบสุข ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ไม่สร้างความวุ่นวาย เพราะไม่มีการละเมิดสิทธิผู้อื่น ทุกคนในชุมชนควรมองว่าศีล 5 เป็นคุณธรรมพื้นฐานสามารถปฏิบัติได้ทุกคน และเป็น

ได้รับบทความ: 26 ธันวาคม 2566; แก้ไขบทความ: 18 กุมภาพันธ์ 2567; ตอรับตีพิมพ์: 22 กุมภาพันธ์ 2567

Received: December 26, 2023; Revised: February 18, 2024; Accepted: February 22, 2024

หน้าที่ของทุกคนในชุมชนต้องร่วมมือกันปฏิบัติ 2) หลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า เป็นหลักธรรมอันดีงามของสังคม เพราะสามารถสร้างชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเกื้อกูลกันและกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน พร้อมมีความปรารถนาดีต่อกัน เป็นหลักธรรมเกื้อกูลต่อการสร้างความสามัคคีของชุมชน และ 3) หลักสารณียธรรม 6 พบว่า เป็นหลักธรรมเหมาะสมกับสังคม เพราะสามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม สามารถส่งเสริมชุมชนให้สร้างความน่าเชื่อถือกันและกัน มีความเกื้อกูล เข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน ยอมรับในความแตกต่างของกันและกัน มีความสามัคคีและพึ่งพาอาศัยกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หลักธรรมเหล่านี้ควรมีการส่งเสริมและประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม เพื่อความผาสุกและความดีงามของชุมชน

คำสำคัญ: การสร้างสุข, แนวทางการสร้างสุข, หลักพุทธธรรม, ชุมชนตำบลสลักได

Abstract

The purpose of this research were: 1) study the problems of the Salak Dai Subdistrict community. Mueang Surin District Surin Province 2) study Buddhism regarding creating social happiness in living together and 3) propose guidelines for creating happiness using Buddhist principles of the Salak Dai Subdistrict community. Mueang Surin District Surin Province. This research is qualitative field research. By studying and analyzing information from the Tripitaka, commentary, documents, and related academic works. Then present the information in the form of descriptive and analytical writing.

The research results found that:

1. Problems of the community in Salak Dai Subdistrict Mueang Surin District Surin Province found that communities lacked trust in each other. They don't support each other. and lack of unity In particular, some leaders and members lack responsibility for their duties. Not attending the meeting according to the agenda So there are disagreements. causing most members to lack credibility. Sometimes listening to only one side of the news Or they don't understand each other. until leading to conflict and the community lacks mutual support have selfish thoughts exploit compete with each other. In addition, the community also has problems in making a living. Had to struggle hard to find work. It causes a lack of unity.

2. The principles of Buddhism related to creating happiness include 1) the 5 precepts, 2) the 4 saṅgaha vatthu, and 3) the 6 Saraniyadhamma.

3. Guidelines for creating happiness using Buddhist principles of the Salakdai Subdistrict community Mueang Surin District Surin Province consists of 1) 5 precepts. It was found that keeping all 5 precepts is complete. can make the

community peaceful don't quarrel. Don't create chaos. Because there is no violation of the rights of others. Everyone in the community should view the 5 precepts as basic morality that everyone can practice. And it is the duty of everyone in the community to work together to do so. 2) Principles of Sangha Vatthu 4 found to be good principles of society. Because the community can be built into a society of mutual support. Be generous to each other. Ready to have good wishes for each other It is a Dhamma principle supporting the creation of community unity and 3) Saraniyadhamma Principle 6 found to be a Dhamma principle appropriate to society. Because it can be put into practice appropriately can promote communities to build trust with each other. There is support. understand each other accept each other's differences. There is unity and dependence on each other. and help each other these principles should be promoted and applied appropriately. For the welfare and goodness of the community.

Keywords: Creating Happiness, Guidelines for Creating Happiness, Buddhist Principle, Salakdai Sub-district Community

1. บทนำ

จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานจังหวัดหนึ่ง จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ สันนิษฐานได้ว่าเป็นพื้นที่ที่เคยมีการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์เมื่อประมาณ 2,500 ปีล่วงมาแล้วในสมัยที่พวกขอมเรืองอำนาจอยู่ในบริเวณนี้ เมื่อขอมเสื่อมอำนาจลงเมืองสุรินทร์ได้ถูกทิ้งร้าง จนกลายเป็นป่าอยู่จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2306 หลวงสุรินทร์ภักดี (เชียงปุม) ซึ่งเดิมเป็นหัวหน้าหมู่บ้านเมืองที่ ได้ขอให้เจ้าเมืองพิมายกราบบังคมทูลขอพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จากพระเจ้าอยู่หัวพระที่นั่งสุริยามรินทร์ ย้ายหมู่บ้านจากบ้านเมืองที่มาตั้งอยู่ที่บริเวณบ้านคูประทาย บริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งเมืองสุรินทร์ในปัจจุบันนี้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นบริเวณที่มีชัยภูมิเหมาะสม มีกำแพงค่ายคูน้ำล้อมรอบ 2 ชั้น มีน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การ ประกอบอาชีพและอยู่อาศัย ต่อมาหลวงสุรินทร์ภักดีได้กระทำ ความดีความชอบเป็นที่โปรดปราน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านคูประทายเป็น “เมืองประทายสมันต์” และเลื่อนบรรดาศักดิ์หลวงสุรินทร์ภักดี เป็น “พระสุรินทร์ภักดี ศรีณรงค์จางวาง” ให้เป็นเจ้าเมืองปกครอง ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 1 (พ.ศ. 2329) พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อ “เมืองประทายสมันต์” เป็น “เมืองสุรินทร์” ตามสร้อยบรรดาศักดิ์ของเจ้าเมือง เมืองสุรินทร์มี เจ้าเมืองปกครองสืบเชื้อสายกันมารวม 11 คน จนถึง พ.ศ. 2451 ได้มีการปรับปรุงระบบบริหาร ราชการแผ่นดินเป็นแบบเทศาภิบาล ส่วนกลางจึงได้แต่งตั้งพระกรุงศรีบุรีรักษ์ (สุม สุมานนท์) มาดำรงตำแหน่งข้าหลวงประจำจังหวัดหรือ ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นคนแรกของเมืองสุรินทร์

สุรินทร์ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหรือ "อีสานใต้" มีชื่อเสียงด้านการเลี้ยงช้าง การทอผ้าไหม ข้าวหอมมะลิสุรินทร์ มีผู้คนหลายเผ่าพันธุ์และภาษา อาทิ เขมร กูย และลาว (ไทยอีสาน) มีประชากรมากเป็นอันดับที่ 11 และมีพื้นที่กว้างเป็นอันดับที่ 24 ของประเทศไทย สมัยทวารวดี พบมีหลักฐานการตั้งถิ่นฐานมาก่อนแล้วในดินแดนแถบอีสานใต้ ไปจนถึงบริเวณแถบอีสานกลางโดยชนชาติแรก ๆ ที่ได้เข้าอาศัยอยู่ชาติพันธุ์ตระกูลมอญ ละว้า ลัวะ และขอม สมัยอาณาจักรขอมรุ่งเรือง ราวพุทธศตวรรษที่ 16-18 เป็นต้นมา ซึ่งชาวขอมเป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมในแถบดินแดน อีสานใต้ และแถบลาว สยาม กัมพูชา และญวน (แผนพัฒนาจังหวัดสุรินทร์ พ.ศ. 2561-2565 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2563), 2563: 1)

ตำบลสลักไดเป็นตำบลเก่าแก่แห่งหนึ่งในหลายชุมชนของจังหวัดสุรินทร์ ดูจากลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นที่สูง มีคูเมืองล้อมรอบหมู่บ้านสลักได ซึ่งเป็นที่ดอนน้ำไม่ท่วม มีกำแพงเก่ารอบหมู่บ้าน บางส่วนได้ขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุแล้ว ประมาณปี พ.ศ. 2410 ทางการได้แต่งตั้งพระภิเษงศา (เพชร) มาเป็นผู้ปกครองหมู่บ้านคนแรก ต่อมามีการตั้งหมู่บ้านเพิ่ม โดยขึ้นตรงกับบ้านสลักได และได้ยกฐานะขึ้นเป็นตำบลสลักไดมีหลวงราชวรวิหาร สมบัติ (เกณท์ ผลินธร) เป็นกำนันตำบลสลักไดคนแรก ปัจจุบันตำบลสลักไดอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 16 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านสลักได หมู่ที่ 2 บ้านกันแสง หมู่ที่ 3 บ้านทง หมู่ที่ 4 บ้านตระแบก หมู่ที่ 5 บ้านประปิต หมู่ที่ 6 บ้านเสม็ดน้อย หมู่ที่ 7 บ้านตะบัล หมู่ที่ 8 บ้านตะวัน หมู่ที่ 9 บ้านเสม็ดใหญ่ หมู่ที่ 10 บ้านโคกบุรณ หมู่ที่ 11 บ้านปวงตึก หมู่ที่ 12 บ้านบุตาด หมู่ที่ 13 บ้านโคกกระชาย หมู่ที่ 14 บ้านโคกเพชร หมู่ที่ 15 บ้านตะเสา และ หมู่ที่ 16 บ้านจะแกโกน (องค์การบริหารส่วนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์, 2565)

จากข้อมูลดังกล่าว จะทำให้เห็นว่าชุมชนตำบลสลักไดมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็น ชุมชนเขมร ชุมชนลาว ชุมชนส่วยหรือกูย เป็นต้น ซึ่งมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ก่อเกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติเผ่าพันธุ์และศาสนา ประชาชนในบริบทเขตพื้นที่ตำบลสลักได ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ยึดหลักทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่หรือแบบแผนของการดำเนินชีวิต และวัฒนธรรมอันดีงาม มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมค่อนข้างมาก แต่ละกลุ่มล้วนมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองที่เด่นชัด โดยยึดหลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวแบบในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนดังกล่าวด้วยการที่ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างหลากหลายย่อมมีอุปสรรคและปัญหามากมายไม่ว่าจะเป็นปัญหาสังคม ปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองการปกครองที่เกิดจากความแตกต่างกันทางความคิด ค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆ ของสังคม เมื่อมีผู้คนที่มีความหลากหลายทางภาษาและความแตกต่างทางวัฒนธรรมมาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก การประกอบสัมมาอาชีพรวมทั้งการดำรงชีพของชุมชนย่อมมีอุปสรรคและปัญหาเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ดังนี้ 1) ปัญหาการขาดความน่าเชื่อถือไว้วางใจกัน 2) ปัญหาความไม่เกื้อกูลกัน และ 3) ปัญหาการขาดความสามัคคี เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรม เพื่อช่วยแก้ปัญหาของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ด้วยหลักพุทธธรรม ดังนี้ คือ 1) ศีล 5 2) สังคหวัตถุ 4 และ 3) สาราณียธรรม 6 เป็นแนวทางปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกันในชุมชน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการสร้างสุขทางสังคมในการอยู่ร่วมกัน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรมของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยวิธีพรรณนาตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 การวิจัยเชิงเอกสาร

ผู้วิจัยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องจากพระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2539 อรรถกถา หนังสือเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งเอกสารทางวิชาการประเภทต่าง ๆ ภายในประเทศรวมทั้งข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางเว็บไซต์ต่าง ๆ

3.2 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ศึกษาวิจัย แนวทางการสร้างสุขในชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งประกอบไปด้วยหมู่บ้านทั้งหมด 16 หมู่บ้าน คือ บ้านสลักได บ้านกันแสง บ้านทง บ้านตระแบก บ้านประปืด บ้านเสม็ดน้อย บ้านตะบัน บ้านตะวัน บ้านเสม็ดใหญ่ บ้านโคกบุรณ บ้านปวงตึก บ้านบุตาดี บ้านโคกกระชาย บ้านโคกเพชร บ้านตะเสา บ้านจะแกโกน ซึ่งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยคัดเลือกกลุ่มพื้นที่เป้าหมายแบบเจาะจง เพราะชุมชนมีความโดดเด่นในการอยู่ร่วมกันของคนหลากหลายชนชาติ หลายภาษาและประเพณีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน รวมทั้งการปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงอยากศึกษาวิจัยแนวทางการสร้างสุขในชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยกำหนดเกณฑ์ คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษา และเป็นผู้ที่ยินดีจะให้ข้อมูลเชิงลึกถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามบริบทของพื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ รวมทั้ง 25 รูป/คน ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มพระสงฆ์

จำนวน 5 รูป

- 2) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น จำนวน 5 คน
 3) กลุ่มตัวแทนชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้าน/นักวิชาการ จำนวน 15 คน
 รวมเป็น 25 รูป/คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยภาคสนาม คือ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อความที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบชี้แนะ อันเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อความที่มีความชัดเจนตายตัว หรือกระบวนการวิธีการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะที่ไม่มีคำถามที่เป็นมาตรฐาน กล่าวคือเป็นกระบวนการวิธีสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อความที่นำมาใช้ในการสัมภาษณ์อย่างชัดเจน เพียงแต่มีการกำหนดลักษณะของคำถามที่มีลักษณะเปิดกว้างมีความยืดหยุ่นและมีการนำคำสำคัญ มาใช้ประกอบในการชี้แนะในกระบวนการสัมภาษณ์ โดยที่ลักษณะของคำถามเช่นว่านี้สามารถที่จะปรับเปลี่ยนถ้อยคำหรือให้มีความสอดคล้องกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยหรือผู้ให้ สัมภาษณ์แต่ละคนหรือตามสถานการณ์ที่มีการขับเคลื่อนหรือเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมืออีกครั้ง ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปลงพื้นที่เก็บข้อมูล

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น พระไตรปิฎก อรรถกา หนังสือวิทยานิพนธ์ นิตยสาร วารสาร สื่อออนไลน์และสื่ออื่น ๆ และประสานงานติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ส่งหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์
2. ติดต่อบริษัทประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำแบบสอบถามไปสอบถามด้วยตนเอง เพื่อชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่าง
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้อง และความเหมาะสมของข้อมูลและนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกมาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก หรือแบบแผนหลักที่พบในข้อมูล ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลักมาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย และหัวข้อย่อย อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อย ของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ในระหว่างดำเนินการดำเนินการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น ผู้วิจัยได้นำเนืงกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยการพรรณนาข้อมูลตาม

ปรากฏการณ์ร่วมด้วย เพื่อแสวงหาหรือให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบจากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ อันเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะ ในการกำหนดสาระสำคัญของศึกษาแนวทางการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรม ของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ต่อไป

3.6 สรุปผลการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการเขียนพรรณนาเชิงวิเคราะห์

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สภาพปัญหาของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นในการอยู่ร่วมกัน มีหลากหลายชาติพันธุ์ ได้แก่ ชุมชนเขมร ชุมชนลาว ชุมชนส่วยหรือกวย ซึ่งมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประเพณี และมีความหลากหลายทางภาษา รวมทั้งวิถีปฏิบัติในการดำเนินชีวิตด้วย จากความหลากหลายดังกล่าว จึงทำให้เกิดสภาพปัญหาของชุมชน ดังนี้ คนในชุมชนขาดความเชื่อถือไว้วางใจกัน ไม่เกื้อกูลกัน และขาดความสามัคคี เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีหลายชาติพันธุ์ที่อยู่ในตำบลเดียวกัน โดยประชาชนส่วนใหญ่ดำเนินชีวิตด้วยการพึ่งพาอาศัยกัน แต่มีบางชุมชน บางกลุ่ม บางคน ที่ขาดความรับผิดชอบหน้าที่ และตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายจึงก่อให้เกิดความขัดแย้งในระดับผู้นำ ขาดการประชุมเป็นเนืองนิตย์ตามหลักอธิปไตยธรรม ตลอดจนมีความคิดไม่ตรงกัน จึงทำให้ประชาชนขาดความไว้วางใจกัน มีการรับฟังข้อมูลข่าวสารเพียงด้านเดียว หรือไม่มีการสื่อสารที่ชัดเจน จึงนำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม ชุมชน ขาดความสงเคราะห์เกื้อกูลกัน มีความคิดเห็นแก่ตัว เอาเปรียบ ชิงดีชิงเด่นกัน คนในชุมชนต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของสมาชิกในครอบครัวตนเอง เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ จึงทำให้สังคม ชุมชน ขาดความสามัคคีต่อกัน

4.2 พุทธธรรมที่เกี่ยวกับการสร้างสุขทางสังคมในการอยู่ร่วมกัน

หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการสร้างสุข ประกอบด้วย

1. **หลักศีล 5** หลักความสำคัญของศีล 5 คือช่วยเป็นเกราะกำบัง เป็นอาวุธ เป็นธรรมที่คุ้มครองคนในสังคมให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข เพราะผู้ที่พร้อมแล้วด้วยศีลย่อมเจริญในทุก ๆ ด้าน และเปี่ยมไปด้วยความสงบทางกาย วาจา ศีลจึงเป็นเสมือนกฎหมายในทางศาสนา ที่คอยเป็นตัวส่งเสริมกฎหมายบ้านเมืองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ศีลยังควบคุมความประพฤติของคนมิให้พลาดถลาลงในความชั่ว ศีล 5 จึงจัดเป็นหลักปฏิบัติขั้นมูลฐานที่จะนำไปสู่ความสงบของจิตใจ ถ้าหากความสะอาดทางกายและวาจามีแล้ว สังคม ชุมชนอยู่ร่วมกันมีความสุข

ในความเข้าใจของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ หลักศีล 5 คือ กฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันของสังคมเพื่อให้เกิดสันติสุข เป็นหลักธรรมที่สำคัญ

ต่อความสงบเรียบร้อยของชุมชน ศีล 5 เป็นหลักธรรมในการปฏิบัติเพื่องดเว้นจากการกระทำผิดทางกาย ทางวาจา ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ มิให้ล่วงละเมิดในสิทธิของผู้อื่น เป็นข้อห้ามในลำดับเบื้องต้น ซึ่งเป็นหลักคุณธรรมพื้นฐานของชาวพุทธ นอกจากนี้ ศีล ยังแปลว่า ปกติ หรือกติกาที่บุคคลจะต้องระวัง รักษาตามเพศและตามฐานะ การรักษาศีลเป็นการเพียรพยายามเพื่อจะระงับโทษทางกายและวาจา

2. หลักสังคหวัตถุ 4 หลักความสำคัญของสังคหวัตถุ 4 คือ เป็นหลักธรรมใช้ในการครองเรือน การคบหามิตรสหาย การช่วยเหลือกิจการสาธารณะ และการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นเครื่องดำเนินเพื่อความสามัคคีและเกื้อกูล ทำให้คนในชุมชนรู้จักการให้ การเสียสละ ได้แก่ ทาน เป็นคนพูดจาไพเราะ อ่อนหวาน น่าฟัง ได้แก่ ปิยวาจา การช่วยเหลือประโยชน์ของผู้อื่น ได้แก่ อุตถจริยา รู้รักสามัคคีในหมู่คณะ ปฏิบัติเสมอต้นเสมอปลาย ได้แก่ สมานตตตา ธรรมสี่ประการนี้ทำให้สังคม ชุมชน อยู่ร่วมกันด้วยความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน เอื้อเฟื้อเกื้อกูลและสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน นำชุมชนสู่ความสงบสุข เกิดความสามัคคีของสังคม

ในความเข้าใจของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ คือหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกมิตรและช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรักสามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมที่ก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมือง ในสังคม ชุมชน

3. หลักสารณียธรรม 6 หลักความสำคัญของสารณียธรรม 6 คือหลักธรรมการสร้างสามัคคีในการอยู่ร่วมกัน เป็นหลักเสริมสร้างให้สังคมปฏิบัติในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปันตามความจำเป็นและเหมาะสมให้กับสังคมที่อาศัยอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความรักสามัคคีในชุมชน ไม่ทะเลาะวิวาท เพื่อความพร้อมเพรียงเป็นอันเดียวกัน เป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จ เป็นแหล่งพลังอันยิ่งใหญ่ที่สามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงให้เกิดขึ้นได้ มีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน ไม่อิจฉาริษยา ไม่ว่าร้าย ทั้งความคิด คำพูด และการกระทำ

ในความเข้าใจของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ คือธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง ธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกัน เมตตาทายกรรม คือช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ เมตตาตวจีกรรม คือช่วยบอกแจ้งสั่งสอน สิ่งที่เป็นประโยชน์ เมตตาโมกกรรม คือตั้งจิตปรารถนาดี สาธารณโภคี คือเมื่อได้สิ่งใดมาด้วยชอบธรรมก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปัน สีสสามัญญตา มีศีลบริสุทธิ์ เสมอกัน คือความประพฤติสุจริต ทิฏฐีสามัญญตา มีทิฏฐิตีงาม เสมอกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือมีความเห็นชอบร่วมกัน เมื่อชุมชนระลึกถึงกัน จะทำให้มีความเคารพกัน ช่วยเหลือกันและพร้อมเพรียงกัน เป็นไปเพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือกันไม่ให้ทะเลาะวิวาทกัน นำไปสู่ความสามัคคีปรองดอง

4.3 แนวทางการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรม ของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

แนวทางการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรมของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ด้วยการปฏิบัติตามหลักศีล 5 หลักสังคหวัตถุธรรม และหลักสาราณียธรรม ที่เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือ ความเกื้อกูล และความสามัคคี อันนำไปสู่การสร้างสุขในชุมชน เพราะการอาศัยอยู่ในสังคมชุมชนต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาสกว่า ผู้มีธรรมอันสมบูรณ์แล้วย่อมมีความเอื้ออาทรกัน ทำให้ชุมชนอาศัยอยู่ร่วมกันโดยความรักความสามัคคีไม่ทะเลาะกัน อยู่ร่วมกันด้วยการใช้วาจาที่สุภาพมีความเป็นจริง และพูดถ้อยคำที่มีประโยชน์ น่าเชื่อถือ ไม่กระทบกับผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อันเป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จ ความสุขทั้งปวง

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยนี้ สามารถอภิปรายผล แนวทางการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรมของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ได้ดังนี้

5.1 สภาพปัญหาของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์

1. สภาพปัญหาด้านขาดความน่าเชื่อถือไว้ใจกัน

ชุมชนในตำบลสลักไดนั้น เป็นชุมชนที่อยู่แบบพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างมีความสุข แต่มีคนส่วนน้อยหรือบางกลุ่มที่ขาดจิตสำนึกที่ดี ขาดคุณธรรมจริยธรรมในตัวบุคคล มีความเห็นแก่ตัว ขาดความรับผิดชอบ มีความลำเอียง ผู้คนในชุมชนขาดการมีส่วนร่วม เกิดความขัดแย้งกัน ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ขาดการมีกิจกรรมร่วมกันในการแก้ไขปัญหา การพูดที่ไม่ตรงกับกรกระทำ การละเลยต่อสังคมส่วนรวม การที่ไม่เคยแสดงความมีน้ำใจต่อคนรอบข้าง มีความหวาดระแวงต่อกันในชุมชน ไม่เชื่อใจและไม่ไว้วางใจกัน จึงทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ มีความอิจฉากัน ไม่แยกแยะว่าสิ่งไหนควรหรือสิ่งไหนไม่ควรทำ มีการวางตัวที่ไม่ค่อยเหมาะสม มีการแบ่งเป็นพรรคเป็นพวก ไม่มีความจริงใจต่อกัน ผู้นำไม่จริงจังในการแก้ปัญหาให้กับชุมชน และประชาชนด้วยกันเองมีการพูดจาใส่ร้ายกันโดยฟังมาอีกอย่างหนึ่งแล้วนำไปพูดต่ออีกอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ตรงกับข้อเท็จจริง จึงทำให้ขาดความเชื่อถือไว้ใจกัน ซึ่งสอดคล้องกับฐานิสร์ พันธุ์ครุฑ (2562: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นกับความคุ้มค่าในการเข้ารับบริการจากกระบวนการยุติธรรมของประชาชน” สรุปความได้ว่า ปัจจัยความเชื่อมั่นด้านความซื่อสัตย์/ซื่อตรง ด้านความไว้วางใจ/ความน่าเชื่อถือ ด้านการเปิดเผยและความตรงไปตรงมา ด้านการเห็นใจและการเอาใจใส่ และด้านการใช้อำนาจ มีผลต่อการคุ้มค่าในการเข้ารับบริการจากกระบวนการยุติธรรมของประชาชน โดยปัจจัยทั้งหมดนี้มีผลในเชิงบวกต่อการคุ้มค่าในการเข้ารับบริการจากกระบวนการยุติธรรมของประชาชน ดังนั้นจึงควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมด้านต่าง ๆ

เช่น ด้านความสามารถ/สมรรถนะ ด้านความซื่อสัตย์/ซื่อตรง ด้านความไว้วางใจ/ความน่าเชื่อถือ ด้านการเปิดเผยและความตรงไปตรงมา ด้านการเห็นใจและความเอาใจใส่ และด้านการใช้อำนาจให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น อันจะสามารถให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น ไว้วางใจต่อกระบวนการยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น

2. สภาพปัญหาด้านการไม่เกื้อกูลกัน

ปัญหาของคนบางกลุ่มที่เกิดจากความขัดแย้งไม่เข้าใจกัน เกิดความสัมพันธ์ที่เพิกเฉยและไม่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน การวางตนไม่เหมาะสม ทำตัวชอบเอาไรต์เอาเปรียบ แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง การไม่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน คนในชุมชนต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของสมาชิกในครอบครัวตนเอง เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ จึงทำให้ขาดคุณธรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เพราะความเห็นแก่ตัวของคนบางกลุ่ม ที่ขาดความเสียสละและขาดความมีน้ำใจ ก่อเกิดการแข่งขันเพื่อผลประโยชน์

3. สภาพปัญหาด้านความสามัคคี

สภาพปัญหาของชุมชนในตำบลสลักได้นั้น โดยปกติเป็นชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีกัน แต่มีคนส่วนน้อยที่ขาดความสามัคคี คือมีความขัดแย้งกับคนในชุมชน ขาดการบ่มเพาะในความรักความสามัคคี พร่องในคุณธรรมจริยธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าการเสียสละเพื่อส่วนรวมและเพื่อสังคม มีการเอาไรต์เอาเปรียบ ไม่เคารพในการแสดงออกทางความคิดเห็นของผู้อื่น ขาดความยุติธรรมในสังคม มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ความคิดเห็นแตกแยก เนื่องจากคนในชุมชนขาดความรัก ความเมตตา และการขาดปียวาจาที่ไพเราะ ชุมชนจึงขาดการบูรณาการจัดกิจกรรมร่วมกันในชุมชนกับวัด ทั้งขาดการประชุมที่ต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมในชุมชนมีน้อย ไม่ค่อยมีจิตสำนึกในการรู้จักสามัคคีพัฒนาชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริสุตา ธนาวาณิชยกุล ปารีญา ราพา และฉัตรวิไล สุรินทร์ชมพู (2566: 8) ที่อธิบายว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและพัฒนาสภาพความรักสามัคคี พบว่า 1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจพบว่าในการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจของคนในชุมชนมีค่าเฉลี่ยในระดับเดียวกันคือ อยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านสูงสุดมีค่าเฉลี่ย 3.97 แสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานส่วนการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการวางแผนการดำเนินงานในกิจกรรมของหมู่บ้านนั้น เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นและผู้นำชุมชนมากกว่าให้คนในชุมชน 2) ปัจจัยการมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาชุมชนพบว่าถ้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านจะช่วยส่งเสริมความรักความสามัคคีของคนในชุมชน อยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 4.24 แสดงให้เห็นว่ามีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านขึ้นประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างมาก และเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมความรักสามัคคี โดยมีข้อสังเกตได้จากคนที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านเป็นอย่างมาก 3) ปัจจัยการได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมพบว่า คนในชุมชนมีความเห็นว่า

ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาความรักความสามัคคี คนในชุมชนได้
สังเกตเห็นถึงประโยชน์จากกิจกรรมนั้น ๆ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.34

5.2 หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการสร้างสุขทางสังคมในการอยู่ร่วมกัน

ชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มีความเข้าใจในความหมาย
และความสำคัญของศีล 5 สังคหวัตถุ 4 และสาราณียธรรม 6 เป็นอย่างดี เช่นศีล 5 หมายถึง
หลักธรรมพื้นฐานที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้ให้ปวงชนได้ปฏิบัติตามคำสอนของ
พระพุทธศาสนา ข้อที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ มิให้ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นเจตนาความ
ตั้งใจที่จะงดเว้นจากการทุจริต 3 และวจีทุจริต 4 เป็นหลักธรรมของปวงชนที่ต้องปฏิบัติตาม
ข้อบัญญัติ 5 ประการ คือ 1) งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ งดทำลายชีวิตของสัตว์ใหญ่ 2) งดเว้นจาก
การลักทรัพย์ ไม่ขโมยของที่ไม่ใช่ของตน 3) งดเว้นจากการประพฤติดินในกาม ไม่ยุ่งกับบุคคลที่
ไม่ใช่สามีภรรยาตน 4) งดเว้นจากการพูดเท็จ ไม่ควรพูดโกหกจนเป็นนิสัย และ 5) งดเว้นจาก
การเสพสุราเมรัย การดื่มเหล้าทำให้เกิดความประมาท อันเกิดการสูญเสียสิ่งทั้งปวง เนื่องจาก
ศีล 5 เป็นหลักธรรมพุทธศาสนิกชนทั่วไปสามารถเข้าใจความหมายและความสำคัญได้เป็นอย่างดี
เพราะได้รับการซึมซับ อบรมสั่งสอน มาตั้งแต่วัยเยาว์ที่สามารถสื่อสารได้ตอบโต้ ซึ่งสอดคล้องกับ
สุภาพรรณ ฦ บางช้าง และคณะ (2529: 22) ได้ศึกษาเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้
ในการพัฒนาชนบท” ผลการวิจัยพบว่า การที่จะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาให้คนในชุมชนมีเจต
คติและพฤติกรรมอย่างน้อยที่สุดในระดับศีล 5 และธรรม 5 ซึ่งเป็นขั้นพื้นฐานให้ได้นั้นจะต้อง
พัฒนาศาสนาให้มีสถานภาพที่พร้อมที่จะเป็นกลไกไปสู่การสร้างศีลธรรมทั้ง 5 ด้าน คือ ศาสนธรรม
ศาสนบุคคล ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ และศาสนพิธี และงานการพัฒนาศาสนาศีลธรรมในชนบท
จะสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการยอมรับปัญหาของคนในท้องถิ่นว่ามีอยู่จริง และจำเป็นต้องแก้ไข
คุณภาพและบทบาทของผู้นำ ฝ่ายพระและฆราวาส คุณสมบัติและการแสดงออกของผู้ทำงาน
การสร้างความสัมพันธ์และศรัทธา ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และ
สอดคล้องกับ พระสุทิน จุกวโร (ราชวัฒน์) (2563: ก) ได้ศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธ
ธรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของชุมชน บ้านหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด”
ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรม คือ สังคหวัตถุ 4 ที่เป็นหลักการสงเคราะห์มนุษย์ให้อยู่ร่วมกัน
อย่างมีความสุข และเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลให้สร้างสานความสัมพันธ์โดยผ่านการ
ให้การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ และการแบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้
และแนะนำสั่งสอน ปิยวาจา การพูดด้วยน้ำใจ คำกล่าวที่สุภาพไพเราะอ่อนหวาน มีประโยชน์มี
เหตุผลจงใจให้เชื่อมั่นเชื่อถือ อุตถจริยา การประพฤติประโยชน์คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ
บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดจนช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม สมานัตตตา
ความมีตนเสมอ คือทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่าเสมอกันในชนทั้งหลาย

5.3 แนวทางการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรม ของชุมชนตำบลสถึกได อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ชุมชนในตำบลสถึกได อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พบแนวทางการสร้างสุข ด้วยการปฏิบัติตามหลักศีล 5 หลักสังคหวัตถุธรรม และหลักสาราณียธรรมได้ บุคคลผู้นั้นก็จะ เป็นบุคคลที่ชุมชนให้ความนับถือ และเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือในชุมชน การอาศัยอยู่ในสังคม ชุมชนต้องมีการพึ่งพาศักดิ์ซึ่งกันและกันให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือคนที่ด้อย โอกาส เพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ผู้มีศีลสมบูรณ์แล้วย่อมมีความเอื้ออาทรกัน และเกื้อกูลกัน ทำให้ชุมชนอาศัยอยู่ร่วมกันโดยความรักความสามัคคี ไม่ทะเลาะกัน ช่วยเหลือ กันในทุก ๆ ด้าน ความสุขในชุมชนจะเกิดขึ้นโดยเฉพาะในการช่วยเหลือเกื้อกูลและอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุข และมีการใช้วาจาคำที่สุภาพ ถ้อยคำที่มีประโยชน์ น่าเชื่อถือ ถ้อยคำที่เป็นจริง ไม่กระทบกับผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เอื้ออาทรกันภายในชุมชนในครอบครัว แก่สังคมรอบข้าง การให้ การเสียสละหรือการเอื้อเฟื้อ แบ่งปันของตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นถือเป็นการ เกื้อกูลให้ชุมชนเกิดความสามัคคี สามารถผูกพันเชื่อมโยงบุคคลไว้ด้วยน้ำใจ ชุมชนมีการระลึก ถึงกันอยู่ตลอดจะทำให้เกิดความสามัคคีเกื้อกูลกัน อันเป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จทั้งปวง ซึ่งสอดคล้องกับ สิริวิวรรณ มิตรัสต์ยัสสิริกุล (2565: ก) ได้ศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ จังหวัดน่านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุจังหวัดน่าน ผู้สูงอายุนำหลักภavana 4 ไปปรับใช้ปฏิบัติจะทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีพร้อมทั้ง 4 ด้าน คือ กาย ศีล จิต และปัญญาได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน สามารถที่จะปรับตนเองให้เป็นผู้มีความสุขได้ ได้แก่ 1) กายภavana การมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุที่ดี ในทาง พระพุทธศาสนาจะช่วยส่งเสริมให้ผู้นั้นมีอายุที่ยืนยาว ปราศจากโรคภัยต่าง ๆ 2) ศีลภavana การประยุกต์ใช้หลักศีลภavana ถือเป็นการพัฒนาเรื่องของความสัมพันธ์ ด้านบุคคลและสังคม คือการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม โดยการรักษาศีล 5 หรือศีล 8 เพื่อการไม่เบียดเบียน หรือสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น เป็นต้น 3) จิตภavana การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มาร่วม กิจกรรมตามความพร้อมและความเหมาะสมของผู้สูงอายุแต่ละคน เช่น การไหว้พระ การสวดมนต์ ทำวัตรเช้า-เย็น การทำบุญตามวัดต่าง ๆ การปล่อยปลา การเข้าวัดปฏิบัติธรรมในวันพระ และฟังเทศน์ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น 4) ปัญญาภavana การประยุกต์ใช้หลักปัญญาภavana คือ ปัญญาทางโลก ได้แก่ การเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารที่ น่าเชื่อถือเกี่ยวกับโควิด เช่น การปฏิบัติตัว การฉีดวัคซีน ฯลฯ และปัญญาทางธรรม คือ รู้ความ จริงว่าทุกสิ่งเป็นไปตามหลักไตรลักษณ์ไม่ยึดมั่นถือมั่น เป็นต้น และรู้จักดำเนินการต่าง ๆ ด้วยปัญญาที่ฉลาดจนสามารถแก้ไขปัญหาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้อย่าง แท้จริง และสอดคล้องกับ พระณเดช ปคุโณ (สมบรณฺ์ พร้อม) (2564: ก) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของประชาชนชุมชน OTOP บ้านบกหวาน ตำบลค้ายบกหวาน อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า สังคหวัตถุ 4

ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นหลักการสงเคราะห์มนุษย์ให้อยู่รวมกันในสังคมและชุมชนอย่างมีความสุข เป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลให้สร้างสานความสามัคคีโดยผ่านการให้การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การเสียสละ และการแบ่งปัน ปิยวาจา การพูดด้วยน้ำใจ อุตถจริยา การประพฤติประโยชน์ตนและผู้อื่น สมานัตตตา ความมีตนเสมอคือทำตนเสมอดันเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย

แนวทางการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับพัฒนาของประชาชนชุมชน OTOP ตามหลักทาน ชาวชุมชนมีการจัดกิจกรรมหรือจัดทำกองทุนเพื่อช่วยเหลือประชาชนชุมชน OTOP ด้านหลักปิยวาจา ผ่านหลักรัฐธรรมนูญชุมชน เป็นกฎที่หมู่บ้านตั้งขึ้น หลักอุตถจริยา ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และหลักสมานัตตตา การเป็นผู้ทำความดีและประโยชน์ให้กับชุมชนด้วยความสม่ำเสมอ ซึ่งจักทำให้เกิดความสุขความเจริญในชีวิตและสังคม ชุมชน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นำแนวทางสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรม ของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์นั้น ไปเป็นต้นแบบในการดำเนินการสร้างความสุขที่ยั่งยืนในสังคมที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

2. ในหน่วยงานหรือองค์กรที่มีผลประกอบการไม่ดี ควรมีการนำแนวทางสร้างสุขของชุมชนสลักไดไปปรับใช้ ในหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ให้เกิดภาวะ “คนสำราญงานสำเร็จ” ได้

3. นำวิธีแก้ปัญหาด้วยการใช้หลักพุทธธรรมและทฤษฎีสร้างสุข ไปใช้กับบุคลากรในชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงกันอย่างเป็นปัจเจก (ส่วนตัว)

4. แนวทางสร้างสุขเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศไทย ดังนั้น รัฐบาลควรกำหนดเป็นวาระแห่งชาติในการกำชับให้หน่วยงานต่าง ๆ สร้างสันติสุขด้วยหลักพุทธธรรมอย่างเคร่งครัด โดยมีงานวิจัยเล่มนี้เป็นใบเบิกทาง

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาที่พบว่าแนวทางการสร้างสุขของชุมชนตำบลสลักได ประกอบด้วยหลักธรรม 3 หลัก คือ ศีล 5 สังคหวัตถุ 4 และสาราณียธรรม 6 ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียว การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีจัดให้มีการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้นำทางศาสนา ประชาชนชาวบ้าน และนักวิชาการ เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษารูปแบบการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรมและหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ ในชุมชนอื่น ๆ

4. ควรศึกษากับการนำหลักธรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสุข เช่น พรหมวิหาร 4 ไตรสิกขา 3 อธิปไตย 4 และ ทิศ 6 เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ มีหลักคิด หลักปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาแนวทางการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรมของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ทำให้เห็นสภาพปัญหาของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีลักษณะดังนี้ 1) สภาพปัญหาด้านขาดความน่าเชื่อถือไว้ใจกัน 2) สภาพปัญหาด้านการไม่เกื้อกูลกัน 3) สภาพปัญหาด้านความสามัคคี

หลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้การสร้างสุขทางสังคมในการอยู่ร่วมกันของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ หลักศีล 5 หลักสังคหัตถุธรรม 4 และหลักสาราณียธรรม 6

แนวทางการสร้างสุขด้วยหลักพุทธธรรมของชุมชนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ด้วยการปฏิบัติตามหลักศีล 5 หลักสังคหัตถุธรรม และหลักสาราณียธรรม เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือ ความเกื้อกูล และความสามัคคี อันนำไปสู่การสร้างสุขในชุมชน ทำให้ชุมชนอาศัยอยู่ร่วมกันโดยความรักความสามัคคีไม่ทะเลาะกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อันเป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จ ความสุขทั้งปวง

เอกสารอ้างอิง

- ฐานิสร พันธุ์ครุฑ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นกับความคุ้มค่าในการเข้ารับบริการจากกระบวนการยุติธรรมของประชาชน. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะรัฐประศาสนศาสตร์: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุญตัน หล้ากอง. (2532). แนวคิดเรื่องการพัฒนาชุมชนในพุทธศาสนา. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- แผนพัฒนาจังหวัดสุรินทร์ พ.ศ. 2561-2565 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2563). (2563). **ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ.
- พระณเดช ปคุโณ (สมบรณ์ พร้อม). (2564). แนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหัตถุ 4 ของประชาชนชุมชน OTOP บ้านบักหวาน ตำบลค่ายบักหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุทิน จกกวโร (ราชวัฒน์). (2563). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของชุมชน บ้านหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ศิริสุตา ธนาวานิชยกุล, ปารีญา ราพา และฉัตรวิไล สุรินทร์ชมพู. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมและพัฒนาความรักความสามัคคีแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้านป่าหม้ออำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น. *วารสารเสถียรวิทย์ปริทัศน์*, 3(2), 1-11.
- สุภาพรรณ ฌ บางช้าง และคณะ. (2529). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาชนบท*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริวรรณ มิตต์สัจย์สิริกุล. (2565). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ จังหวัดน่านในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนตำบลสลักได อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. (2565). *สภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล*. เข้าถึงได้จาก http://salakdai.go.th/page.php?pagename=data_detail&id=137 (สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2565).

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหการดื่มสุรา
ของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
A Guideline of the Application of Buddhists Doctrines for Solving
Drinking Problem of Non Din Daeng People,
Non Din Daeng District, Buriram Provin

พระนระ สุรบุญโญ, พระมหาถนอม อานนุโท, พระมหาพจน์ สุวโจ
Phra Na Surapañño, Phramaha Thanorm Arnando, Phramaha Phocana Suvaco
วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Buriram Buddhist College, Mahachulalongkomrajavidyalaya University
E-mail: nahongsa0652806678@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ 2) ศึกษาหลักพุทธธรรมที่แก้ปัญหการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ และ 3) ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่ดื่มเพราะมีความเครียด มีหนี้สิน มีปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต บางคนดื่มเพราะต้องเข้าสังคม ส่วนวัยรุ่นเห็นว่าการดื่มสุราเป็นการยอมรับของหมู่คณะ

2. หลักพุทธธรรมที่แก้ปัญหการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ได้แก่ 1) หลักศีลข้อ 5 2) กัลยาณมิตรธรรม 3) การมีสติ 4) โยนิโสมนสิการ และ 5) คุณค่าแท้ คุณค่าเทียม

3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ คือ 1) การประยุกต์ศีลข้อที่ 5 คือการปรับใช้ด้วยการงดเว้นจากการเสพของมึนเมา 2) การประยุกต์ใช้หลักธรรมกัลยาณมิตร คือการใช้หลักธรรมในการคบมิตรที่ดีหรือมิตรแท้เพราะจะช่วยตักเตือนไปในทิศทางที่ดีและไม่ให้ดื่มสุรา 3) การประยุกต์ใช้หลักธรรมสติ คือมีสติในการดื่มหรือไม่ดื่ม การดื่มสุราต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อครอบครัว สังคม วัฒนธรรม และกฎหมาย 4) การประยุกต์ใช้หลักโยนิโสมนสิการ คือการปรับใช้ความคิดถูกวิธี สิ่งที่ดีควรทำและสิ่งไม่ดีไม่ควรทำ หรือสิ่งใดเกิดประโยชน์และสิ่งใดเกิดโทษ 5) การประยุกต์ใช้หลักธรรมคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม ปรับใช้ด้วยการพิจารณาว่าคุณค่าแท้หมายถึงสิ่งที่มี

ได้รับบทความ: 27 ธันวาคม 2566; แก้ไขบทความ: 3 กุมภาพันธ์ 2567; ตอรับตีพิมพ์: 4 กุมภาพันธ์ 2567

Received: December 27, 2023; Revised: February 3, 2024; Accepted: February 4, 2024

ประโยชน์ ส่วนคุณค่าที่เกี่ยวเนื่องหมายถึงสิ่งปรุงแต่งด้วยการโฆษณาให้หลงเพลิน หากปฏิบัติตามหลักธรรมเหล่านี้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ย่อมสามารถห่างไกลจากการดื่มสุราและเมรัยได้

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักพุทธธรรม, ปัญหาการดื่มสุรา

Abstract

The purpose of this research were: 1) study the problem of drinking alcohol among the people of Non Din Daeng Subdistrict. Non Din Daeng District Buriram Province 2) Study the principles of Buddhism that solve the problem of drinking alcohol among the people of Non Din Daeng Subdistrict. Non Din Daeng District Buriram Province and 3) study the application of Buddhist principles to solve the problem of alcohol drinking among the people of Non Din Daeng Subdistrict. Non Din Daeng District Buriram Province. It is qualitative research. By studying and analyzing data from documents. and in-depth interviews Then the research results are presented using descriptive analysis.

The research result found that:

1. The problem of drinking alcohol among the people of Non Din Daeng Subdistrict. Non Din Daeng District Buriram Province Most people drink because of stress, debt, and various problems in life. Some people drink because they have to socialize. As for teenagers, drinking alcohol is accepted by the group.

2. Buddhist principles that solve the problem of alcohol drinking among the people of Non Din Daeng Subdistrict. Non Din Daeng District Buriram Province includes 1) the 5th precepts, 2) Kalyanamitthamma, 3) mindfulness, 4) yonisomanasikāra, and 5) true value, false value.

3. Application of mindfulness principles That is, being conscious about drinking or not drinking. Drinking alcohol must consider the effects on family, society, culture, and the law. 4) Application of the principles of Yonisomasikāra. It is about applying ideas in the right way. Good things to do and bad things not to do. or what is beneficial and what is harmful. 5) Application of principles of true value and artificial value. Apply it by considering that intrinsic value means something useful. As for artificial value, it refers to things that are manipulated by advertisements to make people happy. If these principles are followed correctly and appropriately You can stay away from drinking alcohol and liquor.

Keywords: The Application, Buddhadhamma, Problems with Drinking Alcohol

1. บทนำ

จากการศึกษาเรื่อง ประเมินผลการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษา ในปี พ.ศ. 2551: กรณีศึกษาประชาชนอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานครและใน 23 จังหวัดทั่วประเทศ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่คิดว่า การเลิกเหล้าเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายได้จริง ถึงร้อยละ 54.3 หากประชาชนเลิกได้อย่างจริงจัง จะทำให้มีเงินเหลือใช้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นถึงร้อยละ 75.4 และช่วยลดปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ ได้ เช่น ความรุนแรงและอุบัติเหตุให้ท้องถิ่นได้ร้อยละ 66.2 (ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขอนแก่น, 2548: 17-18) สำหรับการดื่มแอลกอฮอล์นั้น ช่วยเพิ่มระดับเอชดีแอล ซึ่งเป็นคอเลสเตอรอลที่ดี ลดการแข็งตัวของเกร็ดเลือด ลดการติดต่ออินซูลิน ซึ่งช่วยป้องกันโรคหัวใจสำหรับผู้ที่มีความเสี่ยงจากเบาหวาน ความดันโลหิตสูงและในผู้ที่มีประวัติหัวใจวายมาก่อน ปัจจุบันนักวิจัยชาวยุโรปเชื่อว่า แอลกอฮอล์เกี่ยวข้องกับระดับสารที่ทำให้เกิดการอักเสบ เช่น สารซีอาร์พี หากทำให้สารนี้ลดลง จะป้องกันโรคหัวใจได้ การดื่มแอลกอฮอล์ วันละ 3 ดริงค์ขึ้นไปอาจทำให้อ้วน เพิ่มความเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ไชมันไตรกลีเซอไรด์สูง เส้นเลือดสมองตีบหรือแตก หัวใจล้มเหลว ดร.ร็อค แจ็คสัน นักระบาดวิทยาไม่เชื่อในข้อดีของแอลกอฮอล์เพราะข้อมูล การวิจัยส่วนใหญ่ไม่สามารถพิสูจน์ผลได้ว่าแอลกอฮอล์ให้ผลดีต่อหัวใจจริง การดื่มแอลกอฮอล์พอควรช่วยป้องกันความเสี่ยงอัลไซเมอร์และความจำเสื่อม เมื่อนักวิจัยแห่งศูนย์การแพทย์เบธอิสราเอลดีคอนส์ในรัฐบอสตัน เปรียบเทียบผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์กับผู้ที่ไม่ดื่มสัปดาห์ละ 1-6 ดริงค์ โดยใช้อาสาสมัคร 6,000 คน พบว่าผู้ที่ดื่มมีความเสี่ยงโรคความจำเสื่อมน้อยกว่า งานวิจัยจากฮาร์วาร์ดยังแสดงว่า ผู้หญิงที่ดื่มวันละดริงค์มีความเสี่ยงจากสโตรคชนิดหลอดเลือดแดงอุดตันเพียงครึ่งเดียว และการดื่มมากเร่งให้สมองเสื่อมเร็ว ร่างกายขาดวิตามิน บี 1 ถ้ารุนแรงอาจทำให้ความจำ การเรียนรู้ลดลง เพิ่มความเสี่ยงสโตรค (IECM company limited, ม.ป.ป.)

สำหรับพื้นที่อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอโนนดินแดง เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2536 โดยแยกจากตำบลโนนดินแดง อำเภอละหานทราย และได้ประกาศยกฐานะเป็นอำเภอโนนดินแดง เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2539 ในปัจจุบันมีประชากร 23,368 คน จำนวน 5,252 หลังคาเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนดินแดง, 2562: 3) ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เป็นพุทธศาสนิกชน ปัญหาที่เกิดขึ้นย่อมเกิดจากชาวพุทธ และจำเป็นต้องอาศัยพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการแก้ไข พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่จะชี้แนะจิตวิญญาณและแก้ไขปัญหาสังคมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางการเมืองการปกครอง ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาทางด้านยาเสพติด โดยเฉพาะปัญหาการดื่มสุรา ที่ก่อตัวขึ้นมาตั้งแต่ระดับเด็กและเยาวชนจนกระทั่งประชาชนโดยทั่วไป ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตสังคมทั้งระบบ โดยเริ่มตั้งแต่ปัญหาส่วนตัวของผู้ดื่มเอง เช่น ก่อให้เกิดการเสียทรัพย์สินเงินทอง โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ และก่อให้เกิดโรคร้ายต่อสุขภาพร่างกาย ของตัวเองเป็นต้น และยังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ในขณะที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งภายในครอบครัวตกอยู่ในห้วงอบายมุขย่อมทำให้ระบบเศรษฐกิจครอบครัวผันผวน

ความสุขภายในครอบครัวก็จะลดน้อยถอยลงไป ส่งผลให้เกิดเป็นมหันตภัยคอยบั่นทอนความมั่นคงของระบบสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ก่อให้เกิดเป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงในอนาคตได้

ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา และชอบการดื่มสุราเมรัยการดื่มสุราเมรัย ซึ่งถือว่าเป็นการเสพติดเป็นอาชญากรรม บางคนก็ยังถือว่าการดื่มสุรามีผลดีต่อชีวิตก็ดื่มต่อไป บางคนเห็นว่าการงดดื่มสุราเป็นผลดีต่อชีวิตตนเองและครอบครัว ดังที่มีผลในพฤติกรรมของการดื่มของคนที่ดื่มสุราในชุมชนตำบลโนนดินแดง ถ้าดื่มในปริมาณที่เหมาะสมจะส่งผลดีต่อสุขภาพ และยังเป็นยารักษาโรค ช่วยรับประทานอาหารให้มากขึ้น และช่วยให้นอนหลับ (ประชาชนตำบลโนนดินแดง, การสนทนากลุ่ม, 3 มีนาคม 2566)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม เพื่อแก้ปัญหาการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ และเพื่อหาทางออกในสังคมไทยไปสู่ความสุขยั่งยืนและมั่นคงได้ตามหลักพุทธธรรมสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่แก้ปัญหาการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยวิธีพรรณนาตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

ผู้วิจัยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากพระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2539 อรรถกถา หนังสือรายงานการวิจัยหนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสาร ผลงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งเอกสารทางวิชาการประเภทต่าง ๆ ภายในประเทศ รวมทั้งข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางเว็บไซต์ต่าง ๆ

3.2 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีความรู้ที่จะสามารถให้ข้อมูลที่สำคัญแบบเจาะจง (Purposive Selection)

และเป็นผู้ที่ยินดีจะให้ข้อมูลเชิงลึกถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังนี้ 1) กลุ่มพระสงฆ์ 5 รูป 2) กลุ่มนักวิชาการ 14 คน 3) กลุ่มเยาวชน 4 คน 4) เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล 5 คน รวมเป็น 28 รูป/คน

3.3 การวิจัยภาคสนาม (Field Research)

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม โดยประสานงานติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสอบถามในประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ที่ปรึกษาตรวจทานความถูกต้อง จึงส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมืออีกครั้ง ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปลงพื้นที่เก็บข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม (Field Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผล (Reasoning) และให้เหตุผล (Arguing) ที่ได้จากการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

3.6 สรุปผลการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการเขียนพรรณนาเชิงวิเคราะห์

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สภาพปัญหาการติ่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

สาเหตุส่วนใหญ่ในการติ่มสุราชาวตำบลโนนดินแดงนั้น เพราะมีความเครียด มีหนี้สิน สภาวะวิกฤติของครอบครัว และมีปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต อีกสาเหตุคือ เกิดจากการกิจกรรมทางสังคม เกิดจากค่านิยมที่ผิด ๆ ของคนในสังคม (พระครูนิเทศก์ธรรมคุณ, การสัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2566) เกิดจากการว่างงาน และเบื่อหน่ายชีวิต เกิดจากความเครียด จึงหาวิธีระบายความเครียดด้วยการเข้าสังคัมหรือสังสรรค์ และตามมาด้วยทดลองติ่มสุรา เมื่อได้เข้าสังคัมและติ่มสังสรรค์พบปะพูดคุยกับเพื่อนแล้วจะเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน หรือบางคนก็ประสบความสำเร็จก็จะนัดญาติหรือเพื่อนเพื่อฉลองความสำเร็จ ซึ่งในงานฉลองนี้ จะมีเครื่องติ่มที่ประกอบด้วยสุรา หรือบางคนอาจติ่มสุราเพราะมีความโศกเศร้าเสียใจ และบางกรณีอยากจะมีเพื่อนคุยและอยากผ่อนคลายหลังเลิกงาน (นางสาวน้ำฝน ศรีขาวรส, การสัมภาษณ์,

29 มีนาคม 2566) นอกจากนั้น ยังมีกรณีที่ใช้สุราเป็นทางออก เพราะรู้สึกอยากหนีจากโลกที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปสู่ความสนุกสนาน อาจจะมีความเครียดจากการทำงาน ที่ไม่สามารถหาทางออกหรือหาทางระบายได้ การดื่มสุราจึงถือว่าเป็นทางออกของคนที่กำลังเครียด และมักได้เห็นคนวัยทำงานที่ดื่มหนักกว่าวัยรุ่นและมักจะดื่มกันหลังเวลาเลิกงานเป็นประจำ (นางแก้วกาญจน์ ภูมิทวีโชค, การสัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2566) แต่จะมีวัยรุ่นบางกลุ่มที่ดื่มเพื่อความคิดคะนอง วัยรุ่นบางกลุ่มอาจจะแค่ทดลองดื่ม และจะมีบางกลุ่มที่ดื่มเป็นประจำเป็นเพื่อนเนื่องจากเป็นห่วงเพื่อน หรืออาจจะถูกเพื่อนบังคับให้ดื่มและคุยเป็นเพื่อน วัยรุ่นบางกลุ่มที่มีมุมมองว่าการดื่มสุราเป็นประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจ สามารถไปคุยอวดเพื่อน ๆ ให้เพื่อนยอมรับหรือชมเชยว่าดื่มสุราเก่ง คอแข็ง คอทองแดง ดื่มแล้วไม่เมาย่าง หรือเป็นจุดเด่นที่ทำให้สาว ๆ หันมามองและสนใจที่จะพูดคุยด้วย (นางสาวสุมาณี บินกระโทก, การสัมภาษณ์, 31 มีนาคม 2566) ส่วนมากจะเป็นผู้ชายที่ดื่มเพื่อสังสรรค์กับเพื่อนฝูงและคนรู้จักกัน จึงเกิดปัญหาตามมา คือ การลักขโมย ก่อการร้าย อาชญากรรม สิ่งเสพติด ช่มชืด และก่อความวุ่นวาย (พระครูนิเทศก์ธรรมคุณ, การสัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2566) และส่งผลกระทบต่ออีกหลายด้าน ดังต่อไปนี้

1. การดื่มสุรามีผลกระทบต่อสุขภาพกาย คือการดื่มสุราในปริมาณมาก ๆ จนติดเป็นนิสัยหรือติดสุราเรื้อรัง ทำให้ร่างกายมีอาการเหนื่อยล้า ทำให้สุขภาพทางกายทรุดโทรม มีความอ่อนเพลีย เป็นโรคประสาท ทำให้สมองผิดปกติ เป็นโรคตับแข็ง และให้สูญเสียการทรงตัวนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุทางจราจร จนถึงขั้นเสียชีวิตได้ (นายเจริญ กาลมัตน์, การสัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2566)

2. การดื่มสุรามีผลกระทบต่อสุขภาพจิต คือ ความสามารถด้านสติปัญญาลดลง ความทรงจำลดลง สุขภาพจิตย่ำแย่ ขาดสติ จิตหลอน มีอารมณ์ฉุนเฉียวง่ายและทำร้ายผู้อื่นโดยปราศจากเหตุผล (พระครูนิเทศก์ธรรมคุณ, การสัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2566)

3. การดื่มสุรามีผลกระทบต่อครอบครัว คือส่งผลกระทบต่อพ่อแม่ ต่อคนรัก หรือสามีภรรยา และต่อลูกหลาน คือทำให้เสียทรัพย์ เกิดการทะเลาะวิวาทกัน ขาดความสามัคคีในครอบครัว มีผลกระทบเรื่องการเงินค่าใช้จ่ายในครอบครัว มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวและทำลายสิ่งของภายในบ้าน นำไปสู่การหย่าร้างและครอบครัวแตกแยก (พระมหานิรัฐ ชิตมาโร, การสัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2566)

4. การดื่มสุรามีผลกระทบต่อสังคม คือ ทำให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต และนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงและการล่วงละเมิดทางเพศ และทำให้ผู้หญิงตั้งครรภ์โดยที่ยังไม่พร้อม นอกจากนี้ยังมีการลักทรัพย์ ปล้นฆ่าชิงทรัพย์ ทะเลาะวิวาทอันเป็นเหตุให้ทำร้ายร่างกายกันจนถึงขั้นเสียชีวิต (นางสาวปิยะมาศ เลิศแสง, การสัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2566)

4.2 หลักพุทธธรรมที่แก้ปัญหาการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ชาวตำบลโนนดินแดง สนับสนุนหลักธรรม 5 ประการ ในการแก้ปัญหา

การดื่มสุรา คือ หลักศีล 5 กัลยาณมิตตธรรม สติ โยนิโสมนสิการ และคุณค่าแท้คุณค่าเทียม มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักศีล 5 ถือว่าเป็นหลักคุณธรรมพื้นฐานของพุทธ ถ้าหากชาวพุทธไม่ประมาทในศีลข้อ 5 คืองดเว้นจากการดื่มสุรา หลีกเลี่ยงการเข้าสังคมที่มีการดื่มสุรา มีความตั้งใจจริงและนึกถึงผลเสียที่จะตามมา เพราะหากประมาทหรือหลงมัวเมาในการดื่มสุรา จะส่งผลให้ขาดสติล่วงละเมิดในศีลข้อ 1-4 ได้ด้วย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ที.ปา. (ไทย) 11/315/303)

2. กัลยาณมิตตธรรม คือ การมีมิตรแท้ที่เป็นบุคคลคอยให้คำแนะนำในสิ่งที่ดี ไม่นำเพื่อนไปในทางที่ผิด คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษา คำแนะนำในสิ่งดี ๆ แก่เพื่อน สามารถช่วยเหลือเพื่อนเมื่อคราวเดือดร้อน มีความหวังดีต่อเพื่อนเสมอ ชักชวนไปในทางสร้างสรรค์ มีความจริงใจต่อกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง คอยช่วยเหลือเกื้อกูล ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้เพื่อน จะเตือนเพื่อนเมื่อทำผิด แนะนำแนวทางในสิ่งที่ถูกต้อง แนะนำประโยชน์ให้เพื่อน คอยช่วยเหลือดูแลเพื่อน ฉะนั้นเพื่อนแท้จะไม่สนับสนุนให้เพื่อนดื่มสุราจนมัวเมา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543: 11)

3. หลักธรรมการมีสติ เป็นหลักธรรมที่เกื้อหนุนในแก้ปัญหาการดื่มสุรา คือ การควบคุมสติและเตือนสติตนเองอยู่เสมอ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสุรา การมีสติจะช่วยให้เรานึกถึงสิ่งที่เรากำลังจะทำ สามารถควบคุมตัวเองให้ทำในสิ่งที่ดี ช่วยให้มีสมาธิ ทำงานได้สำเร็จ มีจิตสงบ มั่นคง รู้จักควบคุมอารมณ์ได้ และทำให้เป็นคนรอบคอบไม่ประมาทมัวเมาในอบายมุขต่าง ๆ โดยเฉพาะเว้นจากการดื่มสุราอันเป็นของมีนเมาทุกชนิด (วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต วิปัสสนา, 2557)

4. หลักธรรมโยนิโสมนสิการ คือ หลักการใช้ความคิดถูกวิธี การคิดพิจารณาอย่างละเอียด ถี่ถ้วน ลึกซึ้ง และสร้างสรรค์ รู้จักคิดพิจารณาในสิ่งที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ คิดแบบรู้เท่าทันธรรมชาติว่าชีวิตของคนเราก็เป็นเช่นนี้เอง เป็นอนิจจัง ไม่เที่ยงแท้ เป็นทุกขัง การใช้ความคิดพิจารณาในสิ่งที่ดี ควรทำ และสิ่งที่มีโทษ ไม่ควรทำ การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะการพิจารณาในการไม่ดื่มสุรา หรือดื่มในปริมาณที่พอเหมาะ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น (thaihealthlife.com, ม.ป.ป.)

5. หลักธรรมคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม คือ การรู้จักคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม เป็นการใช้ชีวิตอย่างมีสติรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าและสิ่งใดไม่มีคุณค่า การรู้จักสาระของชีวิต การดำเนินชีวิตด้วยปัญญาที่ปลอดอบายมุข ควรทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น การรู้จักคุณค่าของชีวิตตัวเองไม่หลงในอบายมุขก็คือความดีถือว่าเป็นคุณค่าแท้ ถ้าไม่รู้จักคุณค่าของชีวิตตัวเองหลงในอบายมุขก็คือความชั่วถือว่าเป็นคุณค่าเทียม ฉะนั้นการดำเนินชีวิตในทางที่ดีคือการรู้จักคุณค่าแท้ไม่หลงในวัตถุนิยม คือมีค่านิยมเลียนแบบผู้อื่นในทางที่ผิด จึงต้องมีสติระลึกอยู่เสมอว่าการดื่มสุราเพื่อให้เป็นคุณค่าแท้หรือเป็นคุณค่าเทียม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546: 694)

4.3 แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาการติ่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยประยุกต์ใช้หลักธรรม 5 ประการ ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้หลักธรรมในศีลข้อที่ 5 คือ การงดเว้นจากการเสพของมีนเมาหรือติ่มสุรา ห้ามใจตัวเองไม่ติ่มสุรา และรู้จักประมาณตนในการบริโภค มีการสาบานต่อพระสงฆ์เพื่อเตือนสติไม่ให้กลับไปติ่มสุราอีก ฆราวาสไม่ให้นำสุรามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมหรืองานรื่นเริงต่าง ๆ หากิจกรรมอื่นทำ เช่น ไปเข้าวัดฟังธรรม การรักษาศีล 5 และทำบุญตามโอกาสทำบุญกับครอบครัว และให้ภาครัฐบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและทั่วถึง

2. การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม คือ การปรับใช้หลักธรรมในการคบมิตรที่ดีเพราะจะช่วยตักเตือนไปในทิศทางที่ดีและไม่ให้ติ่มสุรา จะไม่ชักชวนให้ไปติ่มสุราและไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขต่าง ๆ คอยชี้แนะและชักชวนทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ร่วมกับสังคม ไม่เกี่ยวข้องกับสุรานำพาในสิ่งที่ดีงาม ฉะนั้นการประยุกต์ใช้หลักธรรมกัลยาณมิตร คือต้องคบมิตรที่ดีที่จะช่วยเตือนสติแนะนำให้ทำสิ่งที่ดี มีประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

3. การประยุกต์ใช้หลักธรรมสติ เป็นการใช้สติ ทำในสิ่งที่ดีคือไม่ติ่มสุรา ระลึกรู้เสมอว่าการติ่มสุราจะให้คุณหรือให้โทษต่อตนเองและครอบครัวอย่างไร ไม่นำสุรามาเป็นข้ออ้างในการติ่มเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ การมีสติคอยควบคุมทุกขณะจิตสามารถทำให้เลิกการติ่มสุราได้

4. การประยุกต์ใช้หลักธรรมโยนิโสมนสิการ การประยุกต์ใช้หลักธรรมโยนิโสมนสิการในการลด ละ และเลิกสุรา ด้วยการพิจารณาถึงคุณและโทษของสุราก่อนแล้วจึงตัดสินใจว่าจะติ่มหรือไม่ติ่ม หรือหากจำเป็นต้องติ่ม ควรติ่มในปริมาณมากน้อยเพียงไร

5. การประยุกต์ใช้หลักธรรมคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม การปรับใช้คุณค่าแท้คือบริโภคแต่สิ่งที่มีประโยชน์ร่างกาย และคุณค่าเทียมคือการยับยั้งใจไม่ติ่มสุรา เพราะการติ่มสุราถือว่าเป็นคุณค่าเทียม เมื่อมีปัญหาแล้วติ่มสุราเข้าก็แก้ปัญหาได้แค่ช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ฉะนั้นการที่จะให้เข้าถึงคุณค่าแท้จะต้องปฏิบัติตนให้ถึงพร้อมด้วยการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยหลักธรรม ไม่ปรนเปรอกิเลส ก็จะสามารถแก้ไขในระยะยาวได้

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยนี้สามารถอภิปรายผล แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาการติ่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ดังนี้

5.1 สภาพปัญหาการติ่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ชาวตำบลโนนดินแดงติ่มสุราเพราะมีความเครียด มีหนี้สิน สภาพะวิฤติของครอบครัว มีปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต จึงเกิดปัญหาตามมา คือ การลักขโมย ก่อการร้าย อาชญากรรม สิ่งเสพติด ช่มชืด และก่อความวุ่นวาย และส่งผลกระทบต่ออีกหลายด้าน คือ 1) การติ่มสุรามีผลกระทบต่อสุขภาพกาย 2) การติ่มสุรามีผลกระทบต่อสุขภาพจิต 3) การติ่มสุรามีผลกระทบต่อครอบครัว 4) การติ่มสุรามีผลกระทบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสำราญ ญาณส่วโร (พินดอน) (2542: ก) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการละเมิด

ศีลข้อที่ 5 ที่สังคมไทย” ผลศึกษาพบว่า ปัญหาที่มีต่อสังคมไทยมากที่สุดในปัจจุบัน ก็คือปัญหา สิ่งเสพติดในสังคมไทย เป็นเพราะขาดหลักธรรมข้อปฏิบัติสำหรับมนุษย์ อันเรียกว่าศีลนั้น โดยเฉพาะศีลข้อที่ 5 ซึ่งถือว่าเป็นมีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งว่าด้วยเรื่องสุราเมรัยและของมีนเมา โดยมองเห็นโทษว่า สุรามัยนั้นเป็นสิ่งอันตราย เป็นข้อห้ามโดยส่วนเดียว เป็นพิษร้ายต่อสังคม เป็นสิ่งที่ทำลายสุขภาพกายและสุขภาพจิต ความหมายของสุราเมรัยและของมีนเมานั้น หมายถึง ของเมาทุกชนิด ทั้งที่กลั่นแล้วและยังไม่ได้กลั่น หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด ตลอดถึงสิ่งเสพติดทุกชนิด ใช้เสพโดยดื่มกินที่มีปรากฏอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน

5.2 หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาการดื่มสุรา ของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ชาวตำบลโนนดินแดง สนับสนุนหลักธรรม ประการ คือ หลักศีล 5 กัลยาณมิตรธรรม สติ โยนิโสมนสิการ และคุณค่าแท้คุณค่าเทียม เนื่องจากหลักธรรมดังกล่าวเป็นหลักธรรมพื้นฐานสำหรับคนที่ต้องการแก้ปัญหาการดื่มสุรา ถ้าหากยึดมั่นในหลักธรรมเหล่านี้อย่างจริงจังก็สามารถนำมาใช้ประกอบในการแก้ปัญหาการดื่มสุราได้ โดยเฉพาะการมีมิตรที่ดีจะคอยเตือนสติให้รู้ผิดชอบชั่วดี ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูโพธิธรรมานุศาสน์ (2563: ก) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม” ผลของการวิจัย พบว่า หลักพุทธธรรมที่ใช้ในการลดปัญหาอบายมุข ได้แก่ 1) ขรรษาธรรม 2) ศีล 5 และ 3) การคบกัลยาณมิตร สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหาอบายมุขในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม 1) การดื่มสุราในสังคมก่อให้เกิดปัญหาทุกข้อที่เกี่ยวข้องกันไปหมดแทบทุกเรื่องทั้งความฟุ้งเฟ้อความยากจนครอบครัวแตกแยก มีปัญหาก่อให้เกิดอาชญากรรมต่าง ๆ อุบัติเหตุโรคร้ายสารพัดรุมเร้าการสูญเสียทรัพยากรบุคคล และสูญเสียทางเศรษฐกิจของสังคมไทยโดยรวมสภาพปัญหาของการติดสุรามีผลเสียทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ เศรษฐกิจและสังคม ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการเรียน การทำงาน ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาความสัมพันธ์กับครอบครัว ปัญหาภัยอก น้อโกง อาชญากรรม รวมไปถึงปัญหาที่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาอื่น ๆ เช่น ติดเหล้าและสารเสพติดอื่น ๆ มีผลเสียหายทางอ้อมที่เกิดกับคนเสพติดสุรา 2) การพนันก่อให้เกิดปัญหาเริ่มจากการมีส่วนร่วมทำให้เกิดแรงจูงใจในการอยากเล่น อยากลอง อยากเสี่ยงโชค ซึ่งหากปล่อยไว้โดยไม่มีการควบคุมดูแลจากพฤติกรรมแค่ทดลองเพื่อความสนุก ก็อาจพัฒนาไปจนถึงขั้นเป็นโรคติดการพนันในอนาคต ผลกระทบจากการติดการพนัน สามารถทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้อีกมากมาย จนอาจจะนำไปสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาแบบผิด ๆ ได้และเพิ่มความเสี่ยงในการติดเหล้าและสารเสพติดอื่นที่มีผลเสียต่อสุขภาพ การพนันประเภทต่าง ๆ นั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด มีแต่ก่อให้เกิดปัญหาต่อตนเองและสังคมทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน นำไปสู่การสร้างปัญหาสังคมเพิ่มขึ้น

5.3 แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม 5 ประการ คือ 1) การประยุกต์ใช้หลักธรรมในศีลข้อที่ 5 2) การประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 3) การประยุกต์ใช้หลักธรรมสติ 4) การประยุกต์ใช้หลักธรรมโยนิโสมนสิการ 5) การประยุกต์ใช้

หลักธรรมคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม เนื่องจากชาวตำบลโนนดินแดงส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา จึงยึดมั่นในหลักธรรมแล้วนำมาปรับใช้กับการแก้ปัญหาการดื่มสุราของตนเองและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูโพธิธรรมานุศาสตร์ (2563: 193-194) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม” ผลของการวิจัยพบว่า หลักศีล 5 ศีลถือได้ว่าเป็นกฎระเบียบอยู่คู่กับสังคมพุทธของไทยมาก่อนที่จะมีการร่างกฎหมาย ขึ้นมาเพื่อบังคับใช้ ซึ่งตัวศีลเองนอกจากจะเป็นพื้นฐานธรรมของปัจเจกบุคคลแล้ว ศีลยังถือได้ว่าเป็นหมวดธรรมที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคมอีกด้วย ดังนั้นศีลจึงครอบคลุมเรื่องการจัดระเบียบชีวิตด้านนอกทั้งหมดการรักษาศีลพื้นฐานหรือศีล 5 ซึ่งเป็นข้อกำหนดอย่างต่ำ หรือหลักความประพฤติอย่างน้อยที่สุดในระดับศีลย่อมก่อให้เกิดความปกติเรียบร้อยดีงาม การปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยเฉพาะข้อสุราเมรัยนั้น ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องตั้งสัตย์ปฏิญาณว่า จะไม่ดื่มสุรา และเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ และ/หรือสิ่งเสพติดทุกชนิดที่เมื่อดื่มแล้วจะทำให้ประมาทขาดสติอันเป็นการสูญเสียปกติภาพแห่งความเป็นมนุษย์ทั้งนี้เพราะตระหนักเป็นอย่างดีว่าการดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มที่ประทุษร้ายต่อสติสัมปชัญญะใด ๆ และการเสพสิ่งเสพติดทุกชนิดนั้น

หลักคบมิตร ความเป็นมิตรเป็นสิ่งที่จำเป็นของผู้ที่อยู่รวมกัน ในสังคม เราจะอยู่ลำพังคนเดียวไม่ได้ ต้องมีเพื่อนเป็นองค์ประกอบในสังคม ดังนั้นการจะเลือกคบเพื่อนจึงควรพิจารณาเลือกคบแต่คนดีที่นำความเจริญรุ่งเรืองมาให้ ดังปรากฏจากคำสอนในพระไตรปิฎกเกี่ยวกับมิตร กล่าวสรุปได้ตามหลักมิตรแท้ 4 ได้ อธิบายเพื่อนที่ดีคือ 1) เพื่อนที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูล ป้องกันภัยอันตรายในชีวิตและทรัพย์สินของเรา คอยตักเตือนในยามที่ผิดพลาดพลั้งเสมอ 2) เพื่อนในยามที่สุขก็สุขด้วย ในยามทุกข์ก็ทุกข์ด้วยเป็นเพื่อนที่ไม่่ว่าจะทุกข์หรือสุขจะอยู่เคียงข้างคอยให้กำลังใจกันตลอด 3) เพื่อนที่คอยห้ามปรามป้องกันมิให้กระทำในสิ่งผิด คอยแนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี 4) เพื่อนที่มีน้ำใจ คอยดูแลอำนวยความสะดวกในสิ่งที่ถูกต้อง คือ เพื่อนมีทุกข์พลอยไม่สบายใจ (ทุกข์ ทุกข์ด้วย) เพื่อนมีสุข พลอยแจ่มชื่นยินดี (สุข สุขด้วย) เขาดีเตือนเพื่อนช่วยยับยั้งแก้ไข และเขาสรรเสริญเพื่อนช่วยพูดเสริมสนับสนุน จึงกล่าวได้ว่าเพื่อนทั้ง 4 นี้เป็นเพื่อนที่นำพาชีวิตให้ปลอดภัยห่างไกลจากยาเสพติดได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เรียบเรียงสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

แนวทางแก้ปัญหาการดื่มสุราและสิ่งเสพติดตามหลักพุทธธรรม ในตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์นั้น มีการดื่มสุราและเสพติดในทุกหมู่บ้าน ดังนั้น หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง คือ สาธารณสุขตำบล และส่วนราชการทุกส่วนในระดับอำเภอ เป็นคณะกรรมการ เช่น ระดับอำเภอและตำบล โรงพยาบาลต่าง ๆ สาธารณสุข เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีส่วนรวมในการแก้ปัญหาการดื่มสุราและสิ่งเสพติด

โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนนักเรียนนักศึกษา เพื่อให้ห่างไกลการดื่มสุราและเสพสิ่งเสพติดให้ลดลงและหมดไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้จากผลการวิจัยที่สรุปมายังมีประเด็นที่สามารถศึกษาวิจัยเพิ่มเติมได้อีก จึงขอเสนอหัวข้อในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ศึกษาแนวทางการบำบัดผู้ติดสุราตามหลักพรหมวิหาร 4 ในตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
2. การประยุกต์ใช้หลักศีล 5 เพื่อแก้ปัญหาการเสพสิ่งเสพติดในตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้เห็นสภาพปัญหาการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ คือดื่มเพราะมีความเครียด มีหนี้สิน มีปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต

หลักพุทธธรรมที่ใช้แก้ปัญหาการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ คือ 1) หลักศีลข้อ 5 2) กัลยาณมิตรธรรม 3) การมีสติ 4) โยนิโสมนสิการ และ 5) คุณค่าแท้ คุณค่าเทียม

ผลจากการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาการดื่มสุราของชาวตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ คือ 1) การประยุกต์ศีลข้อที่ 5 คือการปรับใช้ด้วยการงดเว้นจากการเสพของมึนเมา 2) การประยุกต์ใช้หลักธรรมกัลยาณมิตร คือการใช้หลักธรรมในการคบมิตรที่ดีหรือมิตรแท้เพราะจะช่วยตักเตือนไปในทิศทางที่ดีและไม่ให้ดื่มสุรา 3) การประยุกต์ใช้หลักธรรมสติ คือมีสติในการดื่มหรือไม่ดื่ม 4) การประยุกต์ใช้หลักโยนิโสมนสิการ คือการปรับใช้ความคิดถูกวิธี สิ่งที่ดีควรทำและสิ่งไม่ดีไม่ควรทำ 5) การประยุกต์ใช้หลักธรรมคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม คือการบริโภคแต่สิ่งที่มีประโยชน์ร่างกาย และรู้จักยับยั้งใจไม่ดื่มสุรา

เอกสารอ้างอิง

- พระครูโพธิธรรมมานุศาสตร์. (2563). แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดอบายมุขในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม. *Journal of Modern Learning Development*, 5(6), 193-194
- พระครูปริยัติปัญญารัตน์ (โสภรณ์ ธนปญโญ). (2552). การประยุกต์ใช้กิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมเพื่อบำบัดผู้ติดสุราในจังหวัดขอนแก่น. *คุณวินิพนธ์พุทธศาสตร์คุณวินิพนธ์ บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสำราญ ญาณส่วโร (พินดอน). (2542). การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ 5 ที่มีต่อสังคมไทย. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการกิตติ ยุตติธโร (ทีรักษา). (2559). การประยุกต์ศีล 5 เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตของชุมชน สวาระถี. **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิไลพร อุณเจ้าบ้าน. (2554). ศึกษาพฤติกรรมกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต วิปัสสนา. (2557). **คุณประโยชน์ของสติ**. เข้าถึงได้จาก https://www.facebook.com/376417349133008/posts/632028666905207/?locale=th_TH (สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565).
- ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขอนแก่น. (2548). อุบัติการณ์และแบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กเยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังนโยบายคุมครองเด็ก. **รายงานการวิจัยศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขอนแก่น**. ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขอนแก่น สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. (ม.ป.ป.). **อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์**. เข้าถึงได้จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER33/DRAWER046/GENERAL/DATA0000/00000004.HTM> (สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2566).
- องค์การบริหารส่วนตำบลโนนดินแดง. (2562). **แผนพัฒนาท้องถิ่นห้าปี (พ.ศ. 2561-2565)**. บุรีรัมย์: องค์การบริหารส่วนตำบลโนนดินแดง.
- iECM company limited. (ม.ป.ป.). **แอลกอฮอล์! ตี้อย่างไรให้ได้ประโยชน์**. เข้าถึงได้จาก http://www.iecm.co.th/cm_news/news_update/knowledge_78.html (สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2566).
- thaihealthlife.com. (ม.ป.ป.). **โยนิโสมนสิการ และแนวทางปฏิบัติ**. เข้าถึงได้จาก <https://thaihealthlife.com/โยนิโสมนสิการ/> (สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2566).

การศึกษาวิเคราะห์สติปัฏฐาน 4 ในอานาปานสติ An Analytical Study of the Four Foundations of Mindfulness in Anapanasati

พระครูประจักษ์วิริยาท (ดวงใจ), พระมหาพจน์ สุวโจ, พระครูศรีปัญญาวิกรม
Phrakhru Prachakviriyathorn (Duangchai), Phramaha Phocana Suvaco,
Phrakrusripanyavikrom
วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Buriram Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: weerasak.dc@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอานาปานสติที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท 2) ศึกษาสติปัฏฐาน 4 ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และ 3) ศึกษาวิเคราะห์สติปัฏฐาน 4 ในอานาปานสติที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเน้นการวิจัยทางเอกสาร โดยศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา อนุฎีกา ปกรณวิเสส หนังสือ ตำรา บทความ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. อานาปานสติเป็นกรรมฐานที่สำคัญในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติมากที่สุด แม้ในคัมภีร์สuttas พระองค์ก็ทรงเจริญกรรมฐานนี้ อานาปานสติเป็นกระบวนการพัฒนาจิตที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตทั้งร่างกายและจิตใจ พระพุทธองค์ทรงแสดงอานาปานสติไว้หลายสูตรในพระไตรปิฎกที่สมบูรณ์อยู่ในอานาปานสติสูตร อานาปานสติเมื่อเจริญให้มากย่อมทำสติปัฏฐาน 4 โภชณังค 7 วิชชาและวิมุตติให้สมบูรณ์

2. สติปัฏฐาน 4 คือการระลึกรู้ในฐานทั้ง 4 เป็นทางเอก เพื่อความบริสุทธิ์หมดจดดับความทุกข์และโทมนัส บรรลุนิพพาน หลักการในเจริญสติปัฏฐาน 4 คือ มีความเพียร มีสติ มีสัมปชัญญะ มี 4 หมวด คือ 1) กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน 2) เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน 3) จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน และ 4) ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน เมื่อผู้ปฏิบัติเกิดปัญญาเห็นพระไตรลักษณ์และปล่อยวางความยึดมั่นถือมั่น บรรลุอมรรค ผล นิพพาน อันเป็นภาวะที่หลุดพ้นจากกองทุกข์ทั้งปวงในที่สุด

3. อานาปานสติเมื่อปฏิบัติให้มากย่อมทำสติปัฏฐาน 4 ให้สมบูรณ์ด้วย อานาปานสติมีอารมณ์ 16 ชั้น 4 หมวด หมวดที่ 1 รู้ลมหายใจยาว สั้น ลมปรุงแต่งร่างกาย ทำลมปรุงแต่งร่างกายให้ระงับ มีความเพียร มีสติ มีสัมปชัญญะ พิจารณาลมหายใจเข้าออกและความรู้สึกที่รู้ลมเป็นไตรลักษณ์ ลมหายใจเป็นกายอย่างหนึ่งในกายทั้งหลายจัดเป็นกายานุปัสสนา หมวดที่ 2

ได้รับบทความ: 28 ธันวาคม 2566; แก้ไขบทความ: 3 กุมภาพันธ์ 2567; ตอรับตีพิมพ์: 4 กุมภาพันธ์ 2567

Received: December 28, 2023; Revised: February 3, 2024; Accepted: February 4, 2024

รู้ปิติ รู้สุข รู้ปิติและสุขปรุ้งแต่งจิต ทำปิติและสุขที่ปรุ้งจิตให้ระงับ มีความเพียร มีสติ มีสัมปชัญญะ พิจารณาลมหายใจเข้าออกที่ละเอียด และปิติ สุข ที่เกิดจากลม เป็นไตรลักษณ์ การใส่ใจในลมหายใจเป็นเวทนาอย่างหนึ่งในเวทนาทั้งหลาย จัดเป็นเวทนานุปัสสนา หมวดที่ 3 รู้จิต ทำจิตให้ปราโมทย์ ทำจิตให้ตั้งมั่น ปล่อยจิต มีความเพียร มีสติ มีสัมปชัญญะ พิจารณาลมหายใจเข้าออกและจิตที่มีลักษณะและอาการต่าง ๆ เป็นไตรลักษณ์ อานาปานสติไม่มีแก่คนที่หลงลืม ไม่มีสติ สัมปชัญญะ จัดเป็นจิตตานุปัสสนา หมวดที่ 4 เห็นความไม่เที่ยง ความจาง คลาย ความดับ ความสลัดคืน มีความเพียร มีสติ มีสัมปชัญญะ พิจารณาลมหายใจเข้าออกและสิ่งที่ปรุ้งแต่งจิต รูปนาม หรือขั้น 5 เป็นไตรลักษณ์ การเข้าไปเพ่งเห็นการละความพอใจและความไม่พอใจด้วยปัญญา จัดเป็นธัมมานุปัสสนา

คำสำคัญ: อานาปานสติ, สติปัฏฐาน 4

Abstract

The purpose of this research were: 1) study anapanasati that appears in the Theravada Buddhist scriptures, 2) study the 4 mindfulness that appears in the Theravada Buddhist scriptures, and 3) study and analyze the 4 mindfulness in anapanasati that appears in the Theravada Buddhist scriptures. It is qualitative research. Which focuses on document research by studying information from the Tripitaka, Commentary, Dika, Anudhika, Pakornvises, books, textbooks, articles, documents and related research. The data is analyzed and the results are presented in the form of descriptive analysis according to the research objectives.

The research results found that:

1. Anapanasati is an important meditation in Buddhism. The Buddha practiced the most Even on the night of his enlightenment, he practiced this meditation. Anapanasati is a process of mental development that directly affects the quality of life both physically and mentally. The Buddha expressed many suttas of anapanasati in the Tripitaka, which are complete in the anapanasati sutta. Anapanasati, when developed to a great extent, will complete the 4 satipatthanas, 7 bojjhngas, knowledge and liberation.

2. Satipatthana 4 is the remembrance of the four foundations as the main path to complete purity. End suffering and sorrow and attain Nirvana. The principles for developing the 4 mindfulness meditations are diligence, mindfulness, and awareness. There are 4 categories: 1) Kayanupassana Satipatthana, 2) Vedanupassana Satipatthana, 3) Cittanupassana Satipatthana, and 4) Dhammanupassana Satipatthana when the practitioner has wisdom and sees

the Trinity and let go of clinging and clinging and achieve the path, the result, nirvana, which is the state of finally liberation from all suffering.

3. Anapanasati, when practiced a lot, will also complete the four foundations of mindfulness. Anapanasati has 16 levels of consciousness, 4 sections. Section 1: Knowing long and short breaths, how the wind shapes the body. Make the wind condition the body to be calm, have diligence, be mindful, and have awareness. Consider the breath going in and out and the feeling of knowing the wind as a trinity. Breath is one of the bodily functions in all bodies and is classified as kayanupassana. Section 2: Knowing joy, knowing happiness, knowing joy and mental happiness. Cultivate joy and happiness that calms the mind, has diligence, mindfulness, and awareness, carefully considers the in-and-out breathing, and joy and happiness that arises from the wind are the trinity. Paying attention to the breath is one of the sensations among all sensations. Classified as Vedana Nupassana, Section 3: Knowing the Mind, Making the Mind Pramoda. Make your mind steady, release your mind, have diligence, be mindful, and have awareness. Consider the breathing in and out and the mind with various characteristics and symptoms as a trinity. Anapanasati does not exist for those who are forgetful and do not have mindfulness and awareness. It is classified as Cittanupassana. Section 4 sees impermanence, fading, extinguishing, returning. Has diligence, mindfulness, and awareness. Considers breathing in and out and things that make up the mind, the form, name, or aggregate. 5 is a trinity Focusing on the abandonment of satisfaction and dissatisfaction with wisdom is considered Dhammanupassana.

Keywords: Anapanasati, Satipatthana 4

1. บทนำ

บุคคลทั้งหลายที่ประสบกับความทุกข์ โศก ภัยต่าง ๆ จึงได้สนใจมาศึกษาและปฏิบัติอานาปานสติ ซึ่งเป็นกรรมฐานที่ราบเรียบ ไม่โลดโผน ทั้งอารมณ์และผลการปฏิบัติ ทำให้กายสงบ ใจสงบ อานาปานสติเป็นหลักธรรมในการปฏิบัติที่สำคัญอย่างยิ่งในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงเจริญอานาปานสติจนตรัสรู้อรุณีย์ 4 ดับความทุกข์ทั้งปวง อานาปานสติเป็นวิหาธรรมของพระพุทธเจ้า พระอรุณีย์เจ้า พรหม พระพุทธเจ้าทรงแสดงอานาปานสติที่ปรากฏในพระไตรปิฎกมีหลายสูตรที่สมบูรณ์คืออานาปานสติสูตร (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ม.อ. (ไทย) 14/144/183) มีอารมณ์อยู่ 16 ชั้น แบ่งเป็น 4 จตุกกะ จตุกกะที่ 1 มีสติรู้ลมในลักษณะต่าง ๆ ยาว สั้น ลมปรุ่กาย ลมละเอียด เป็นสมถะใช้เป็นบาทเจริญวิปัสสนา จตุกกะที่ 2

มีสติรู้ปิติ สุข เป็นเวทนาที่ปรุ้งจิต ทำจิตตสังขารให้ระงับ เป็นสมณะเจือวิปัสสนา จตุกกะที่ 3 มีสติรู้ลักษณะและอาการของจิต ทำจิตให้ปราโมทย์ ให้ตั้งมั่น ให้ปล่อยวาง เป็นสมณะเจือวิปัสสนา จตุกกะที่ 4 มีสติรู้ลมหายใจและความรู้สึกที่เกิดขึ้น หรือรูปนาม ชั้น 5 พิจารณาเป็นไตรลักษณ์ เกิดความจางคลาย ความดับ ความสลัดคืน เป็นวิปัสสนาล้วน พระพุทธองค์สรุปว่า อานาปานสติอันบุคคลเจริญทำให้มากแล้วเมื่อเจริญแล้วย่อมทำสติปัฏฐาน 4 ให้สมบูรณ์ สติปัฏฐาน 4 เมื่อเจริญทำให้มาแล้วย่อมทำโพชฌงค์ 7 ให้สมบูรณ์ โพชฌงค์เมื่อเจริญทำให้มากแล้วย่อมทำวิชาและวิมุตติให้สมบูรณ์

สติปัฏฐาน 4 เป็นหนทางอันเอก เพื่อความบริสุทธิ์หมดจด ดับความทุกข์กายทุกข์ใจ บรรลุธรรมที่ถูกต้อง สติปัฏฐาน 4 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: ที. มหา. (ไทย) 10/372/301) คือ 1) กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาเห็นกายในกาย มีความเพียร มีสติ มีสัมปชัญญะ ถอนความพอใจและความไม่พอใจในโลกออกได้แบ่งเป็น 6 หมวดย่อย คือ (1) หมวดอานาปานะ (2) หมวดอิริยาบถ (3) หมวดสัมปชัญญะ (4) หมวดปฏิกุศลมนสิการ (5) หมวดมนสิการธาตุ และ (6) หมวดนิวาสวิถิกะ 2) เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา มีความเพียร มีสติ มีสัมปชัญญะ ถอนความพอใจและความไม่พอใจในโลกออกได้ โดยจำแนกเป็นความรู้สึกสุข (สุขเวทนา) ความรู้สึกทุกข์ (ทุกข์เวทนา) และความรู้สึกวางเฉย ไม่ทุกข์ไม่สุข (อทุกขมสุขเวทนา) 3) จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาเห็นจิตในจิต มีความเพียร มีสติ มีสัมปชัญญะ ถอนความพอใจและความไม่พอใจในโลกออกได้ โดยกำหนดพิจารณาจิต 16 อย่าง เช่น จิตมีราคะ จิตไม่มีราคะ จิตมีโทสะ จิตไม่มีโทสะ จิตมีโมหะ จิตไม่มีโมหะ เป็นต้น และ 4) ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาเห็นธรรมในธรรมมีความเพียร มีสติ มีสัมปชัญญะ ถอนความพอใจและความไม่พอใจในโลกออกได้ เป็นการพิจารณารูปธรรมและนามธรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับจิต โดยมีหลักการคือ การตามดูกระบวนการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ของรูปนามธรรมทั้งหลาย พิจารณาในหมวดนี้แบ่งเป็น 5 หมวดย่อย คือ (1) หมวดนิรวณั (2) หมวดขันธ (3) หมวดอายุตนะ (4) หมวดโพชฌงค์ และ (5) หมวดสังขะ เมื่อเจริญแล้วทำให้บรรลุมรรค ผล นิพพาน

พุทธองค์ตรัสว่าอานาปานสติเมื่อปฏิบัติให้มากทำให้มากแล้วย่อมทำสติปัฏฐาน 4 ให้สมบูรณ์ ด้วยเหตุสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจวิจัยเรื่องศึกษาวิเคราะห์สติปัฏฐาน 4 ในอานาปานสติ ในเรื่อง กายานุปัสสนา เวทนานุปัสสนา จิตตานุปัสสนา ธัมมานุปัสสนา ที่ปรากฏอยู่ในอานาปานสติ ตลอดทั้งความสัมพันธ์ รูปนาม ชั้น 5 ไตรลักษณ์ ในอานาปานสติ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจและนำไปปฏิบัติที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความสงบ สุข ทั้งทางกายทางใจ การเข้าถึงพระนิพพาน อันเป็นภาวะที่หลุดพ้นจากกองทุกข์ทั้งปวงในที่สุดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอานาปานสติที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาสติปัฏฐาน 4 ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สติปัญญา 4 ในอานาปานสติที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ พระพุทธศาสนาเถรวาท

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะกรณีศึกษาการวิเคราะห์สติปัญญา 4 ในอานาปานสติ ใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์จากพระสูตร หนังสือ งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยกำหนดการดำเนินการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นตอนเตรียมการ

การเตรียมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 โดยเน้นการวิจัยศึกษาเนื้อหาอานาปานสติสูตรและสติปัญญาสูตร พร้อมทั้งอรรถกถา คัมภีร์วิสุทธิมรรค

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Resource) คือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยรวบรวมจากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย

3.2 ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

โดยการเตรียมศึกษาข้อมูลด้านเอกสารเบื้องต้นเกี่ยวกับกับการวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้วิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Resource) ได้แก่ พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 โดยเน้นการวิจัยศึกษาเนื้อหาอานาปานสติสูตรและสติปัญญาสูตร อรรถกถา

2. รวบรวมเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Resource) ได้แก่ หนังสือคัมภีร์วิสุทธิมรรค พระพุทธโฆสเถระ (สมเด็จพระพุฒาจารย์ แผลเรียบเรียง) อานาปานสติภาวนานิพนธ์โดยสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ อานาปานสติภาวนา นิพนธ์โดยพุทธทาสภิกขุ พุทธธรรมนิพนธ์โดย สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาสติ และอานาปานสติ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

3.3 วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม การตรวจสอบ มาวิเคราะห์การใช้เหตุผล คือ การอ้างแนวคิดทฤษฎีหรือหลักการในพระไตรปิฎก และให้เหตุผลคือการอ้างเอกสารวิชาการและงานวิจัยสนับสนุนในการศึกษาวิเคราะห์สติปัญญา 4 ในอานาปานสติ หลังจากนั้นจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาวิเคราะห์ความถูกต้องว่าสามารถตอบวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ และสรุปอ้างอิง หลังจากนั้นตรวจสอบข้อมูลตรวจสอบความสมบูรณ์ เก็บข้อมูล

เพิ่มเติมในกรณีที่ข้อมูลบางส่วนขาดความสมบูรณ์ จากนั้นจึงวิเคราะห์สังเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้

3.4 เสนอผลการศึกษาวิเคราะห์

การสรุปและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนที่นำข้อสรุปมาสังเคราะห์ เชื่อมโยงสู่ภาพรวม และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

4.1 อานาปานสติที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

จากการศึกษาอานาปานสติในพระพุทธศาสนาเถรวาทพบว่า อานาปานสติหมายถึง การระลึกไว้ในลมหายใจเข้าหายใจ เป็นวิหารธรรมของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ พุทธ พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญให้ภิกษุทั้งหลายเจริญ แม้พระองค์ก็ทรงอยู่ด้วยอานาปานสติเป็น ส่วนมากทั้งก่อนและหลังตรัสรู้ กายจะไม่ลำบาก ตาไม่ลำบาก จิตก็จะสงบ หลุดพ้นจากอาสวะ ทั้งหลาย เป็นกรรมฐานที่มีอารมณ์และผลที่ราบเรียบ ไม่โลดโผน สถานที่เหมาะแก่การปฏิบัติ คือ ป่า โคนไม้ หรือ เรือนว่าง เป็นสถานที่สงบสดชื่นอากาศสบาย ห่างไกลจากชุมชน ทำให้กาย วิเวก อานาปานสตินี้แปลกทำที่ไหนก็ได้ ถ้าทำที่บ้านก็ทำบ้านให้เป็นป่า สถานที่ที่สะดวกสบาย ที่อยู่แล้วทำให้สติมั่นคง ทำให้จิตใจเป็นสมาธิได้ง่าย สถานที่สงบสดชื่นเพื่อช่วยเกื้อกูลผู้ปฏิบัติ ใหม่ แต่พอเป็นแล้วก็ได้ทุกที่ทุกเวลา พระพุทธองค์ตรัสว่าอิริยาบถที่เหมาะสมคือ นั่งคู้บัลลังก์ ตั้งกายตรง เอาขาขวาทับขาซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ทำให้ร่างกายผ่อนคลาย มีสติหายใจออก หายใจเข้า พระองค์ตรัสไว้หลายสูตรที่สมบูรณ์ที่สุดคืออานาปานสติสูตร มีอยู่ 16 ชั้น จตุกกะที่ 1 รู้ชัดว่าหายใจเข้าออกยาว-สั้น ศึกษารู้กายทั้งปวง และศึกษาระงับกายสังขาร จตุกกะที่ 2 ศึกษา รู้ชัด ปิติ สุข จิตตสังขาร ระงับจิตตสังขาร จตุกกะที่ 3 ศึกษา รู้จิต ทำจิตให้ปราโมทย์ ทำจิตให้ ตั้งมั่น เปลื้องจิต และจตุกกะที่ 4 ศึกษาความไม่เที่ยง ความจางคลาย ความดับ ความสลัดคืน อานาปานสติเมื่อเจริญทำให้มากแล้วย่อมทำสติปัฏฐาน 4 ให้สมบูรณ์ สติปัฏฐานที่เจริญให้มาก แล้วย่อมทำโพชฌงค์ 7 ให้สมบูรณ์ โพชฌงค์ 7 เมื่อเจริญทำให้มากแล้วย่อมทำวิชชาและวิมุตติ ให้สมบูรณ์ ผลสำเร็จในแต่ละจตุกกะคือ จตุกกะที่ 1 จิตสงบเป็นสมาธิตั้งแต่ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ บรรลุฌาน 1, 2, 3 และ 4 จิตตั้งมั่นเป็นสมาธิ เป็นบาทฐานเจริญวิปัสสนา ทำให้ เกิดญาณ คือ เห็น กาย เวทนา จิต และธรรม เห็นโดยความเป็นอนวิปัสสนา 7 คือ เห็นความไม่ เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ทำให้เกิดนิพพิทา วิราคะ นิโรธะ และปฏินิสสัคคะ เห็นบ่อย ๆ จิตก็จะตั้งมั่น เวทนา สัญญา วิตก ปรากฏ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ตามเหตุปัจจัย คือ อวิชชา ตัณหา กรรม และผัสสะ จากนั้นจึงเกิดวิปัสสนาญาณ คือ รู้และเห็นตามความเป็นจริงในรูปนาม ชั้น 5 ว่ามีสภาวะไตรลักษณ์ ในที่สุดสภาวะธรรมที่เป็นกุศลในโพธิปักขิยธรรม 37 (ธรรมแห่ง

การตรัสรู้) และธรรมอื่น ๆ อันมีวิมุตติและธรรมที่ยิ่งลงสู่อมตะคือ นิพพาน ประชุมรวมลง
เกิตมรรคญาณและผลญาณ รู้แจ้งธรรมและบรรลุตธรรม

การเจริญอานาปานสติ เริ่มจากการเตรียมการ มีการชำระศีล ถืออตุตงค์ ตัดปถิโพธ
คบหากัลยาณมิตร แล้วหาสำนักเรียนกัมมัฏฐาน เสพสัปปายะ 7 เว้นจากอสัปปายะ 7
เลือกสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับจริต กำหนดถือกรรมฐานและปฏิบัติให้เหมาะสม จากนั้นเตรียม
ความพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติ ด้วยการเรียนรู้กรรมฐานเบื้องต้น เรียนรู้อานาปานสติ นิमित สมาธิ
ลักษณะของฌาน รักษาณิมิต ทำฌานให้เจริญ (สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สมศักดิ์ อุปสสมมหาเถระ,
2555: 122) จากนั้นก็ลงมือปฏิบัติอานาปานสติ โดยเลือกสถานที่เหมาะที่กายใจสงบง่าย นั่งคู้
บัลลังก์ ตั้งกายตรง มีสติอยู่เฉพะหน้า หายใจเข้ามีสติ หายใจออกมีสติ

1) รู้ชัดว่าหายใจเข้ายาวออกยาว รู้ลมหายใจยาวทุกแง่มุมที่เป็นธรรมชาติ
มีอิทธิพล มีความสัมพันธ์กับร่างกาย 2) รู้ชัดว่าหายใจเข้าสั้นออกสั้น รู้ลมหายใจสั้นทุกแง่มุมที่
เป็นธรรมชาติ มีอิทธิพล มีความสัมพันธ์กับร่างกาย 3) รู้พร้อมกายทั้งปวงหายใจเข้าหายใจออก
ศึกษาเรื่องลมหายใจปรุงแต่งร่างกายเรียกว่ากายสังขาร ดังนั้นกายมี 2 อย่างคือ กายลมและ
กายเนื้อ รู้จักลมหายใจทุกชนิดที่ปรุงแต่งร่างกาย สังเกตธรรมชาติ อิทธิพล และลมหายใจที่
ความสัมพันธ์กับร่างกาย ยาว สั้น หนัก เบา หยาบ ละเอียด ลมหายใจหยาบร่างกายจะหยาบ
ลมหายใจละเอียดร่างกายจะละเอียด ลมหายใจยาวร่างกายปกติ ลมหายใจสั้นร่างกายไม่ปกติ
ลมจะมีผลต่อความเป็นไปของร่างกาย 4) ทำกายสังขารให้ระงับอยู่หายใจเข้าหายใจออก
ด้วยการวิงตามลม เมื่อลมละเอียดก็ให้กำหนดที่ลมกระทบหรือเฝ้าดู เมื่อลมไม่มีก็ให้กำหนดอยู่
จนเกิดนิมิตเป็นอุคคหนิมิต ปฏิภาคนิมิต จิตที่ระงับ กายระงับ ลมระงับ มีผลทำให้เกิดปฐมฌาน
มีวิตก วิจาร์ ปิติ สุข เอกัคคตา ทุตติยฌาน ตุตติยฌาน จตุตถฌาน (พุทธทาสภิกขุ, 2535: 44-61)
5) รู้พร้อมซึ่งปิติหายใจเข้าหายใจออก กำหนดรู้ปิติที่เกิดจากองค์ฌาน 1 คือ วิตก วิจาร์ ปิติ สุข
เอกัคคตา โดยการวิงตาม กำหนดตรงกระทบ ทำอุคคหนิมิต ทำปฏิภาคนิมิต ก็สำเร็จเป็น
ปฐมฌาน กำหนดให้ละเอียดขึ้นไปละวิตก วิจาร์ มีแต่ปิติ สุข เอกัคคตา สำเร็จเป็นทุตติยฌาน
กำหนดปิติ หายใจเข้าออก กำหนดรู้ปิติ มีลักษณะ อากาโร อิทธิพล ที่ปรุงแต่งจิต โดยความสิ้น
ไปเสื่อมไป ย่อมรู้แจ้งโดยความไม่หลง เห็นไตรลักษณ์ 6) รู้พร้อมสุขหายใจเข้าหายใจออก
กำหนดรู้สุขที่เกิดจากองค์ฌาน 1, 2, 3 คือ วิตก วิจาร์ ปิติ สุข เอกัคคตา โดยการวิงตาม
กำหนดตรงกระทบ ทำอุคคหนิมิต ทำปฏิภาคนิมิต ก็สำเร็จเป็นปฐมฌาน กำหนดให้ละเอียดขึ้น
ไปละวิตก วิจาร์ มีแต่ปิติ สุข เอกัคคตา สำเร็จเป็นทุตติยฌาน ละปิติ มีแต่สุข และเอกัคคตา
สำเร็จเป็นตุตติยฌาน กำหนดรู้สุข มีลักษณะ อากาโร อิทธิพล ที่ปรุงแต่งจิต โดยความสิ้นไปเสื่อมไป
ย่อมรู้แจ้งโดยความไม่หลง เห็นเป็นไตรลักษณ์ 7) รู้พร้อมจิตตสังขารหายใจเข้าหายใจออก
จิตตสังขารคือเวทนาและสัญญา กำหนดรู้ปิติ สุข ที่เป็นองค์ของฌาน 1, 2, 3 และ 4 ปรุงแต่งจิต
ก็รู้พร้อมในขณะที่ปิติ สุข มีลักษณะ อากาโร อิทธิพล ปรุงแต่งจิตนั้น โดยความสิ้นไปเสื่อมไป
พิจารณาให้เห็นแจ้งโดยความไม่หลง เห็นเป็นไตรลักษณ์ เป็นไปตามอำนาจเหตุปัจจัย
8) ทำจิตตสังขารให้ระงับอยู่หายใจเข้าออก จิตตสังขารคือเวทนาและสัญญา กำหนดที่หยาบให้

ละเอียดลงไปโดยลำดับ 9) รู้พร้อมจิตหายใจเข้าออก เมื่อกำหนดจิตอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก เมื่อเข้ามาน 1-4 รู้โดยอารมณ์ เมื่อออกจากมาน 4 แล้ว พิจารณาจิตที่ประกอบกับมานมีลักษณะอาการเป็นอย่างไร โดยความสิ้นไปเสื่อมไป พิจารณาให้เห็นแจ้งโดยความไม่หลง เห็นเป็นไตรลักษณ์ 10) ทำใจให้ปราโมทย์หายใจเข้าออก ด้วยการกำหนดปีติโดยการเข้ามาน 1-2 ที่มีปีติเป็นองค์มานโดยอำนาจสมาธิ ออกจากมาน 1-2 แล้วพิจารณาปีติที่ประกอบกับมานโดยความสิ้นไปเสื่อมไป พิจารณาให้เห็นแจ้งโดยความไม่หลง เห็นเป็นไตรลักษณ์ 11) ทำจิตให้ตั้งมั่น หายใจเข้าออก วางจิตให้สม่ำเสมอในอารมณ์และมาน หรือเข้ามานทั้งหลายออกจากมานแล้ว แล้วพิจารณาจิตที่ประกอบกับมานโดยความสิ้นไปเสื่อมไป พิจารณาให้เห็นแจ้งโดยความไม่หลง เห็นเป็นไตรลักษณ์ 12) ทำจิตให้ปล่อยหายใจออก กำหนดเปลื้องจิตจากนิเวศด้วยปฐมมรรค จากวิตกวิจารณ์ด้วยทุติยมรรค จากปิตติด้วยตติยมรรค จากสุขและทุกข์ด้วยจตุตถมรรค หรือเข้ามานแล้วออกจากมานพิจารณาจิตที่ประกอบด้วยมาน โดยความสิ้นไปเสื่อมไป พิจารณาให้เห็นแจ้งโดยความไม่หลง เห็นเป็นไตรลักษณ์ เปลื้องจากกนิจสัญญาด้วยอนิจจานุปัสสนา ตามอนุปัสสนา 7 13) เห็นความไม่เที่ยงหายใจเข้าออก ชั้นที่ 1-4 พิจารณาลมหายใจ ยาว สั้น กายสังขาร กายสังขารระงับ ชั้นที่ 5-8 พิจารณาปีติ สุข จิตตสังขาร จิตตสังขารระงับ ชั้นที่ 9-12 พิจารณาจิต จิตปราโมทย์ จิตตั้งมั่น จิตปล่อยอยู่ ก็ไม่เที่ยง พิจารณาชั้นที่ 5 ก็ไม่เที่ยง เกิดขึ้นแล้วเสื่อมไป 14) เห็นความจางคลายหายเข้าออก พิจารณาชั้นที่ 5 ไม่เที่ยงบ่อย ๆ จนชัดขึ้น ละเอียดขึ้น จนจิตจางคลายออกได้ 2 อย่าง 1) ความดับไปทุกขณะของสังขาร ชื่อว่า ขยะวิราคะ เห็นได้ด้วยวิปัสสนา 2) พระนิพพาน ชื่อว่า อัจจันตะวิราคะ เห็นได้ด้วยมรรค เมื่อเห็นความไม่เที่ยงมากเท่าไรก็เห็นความจางคลายมากเท่านั้น 15) เห็นความดับหายใจเข้าออก เห็นความดับลงแห่งความยึดมั่นและความทุกข์ พิจารณาเห็นความดับ 2 อย่าง คือ 1) ความดับไปทุกขณะแห่งสังขารชื่อขยะนิโรธ เห็นได้ด้วยวิปัสสนา 2) พระนิพพาน ชื่อว่า อัจจันตะนิโรธ เห็นได้ด้วยมรรค 16) เห็นความสลัดคืนหายใจเข้าออก การพิจารณาเห็นความสลัดคืนมี 2 อย่าง 1) ปริจาคปฏินิสสัคคะ 2) ปักขันทนปฏินิสสัคคะ เป็นชื่อของวิปัสสนาและมรรคคือ 1) วิปัสสนา (1) ละกิเลสพร้อมทั้งชั้นและอกิสังขาร ได้ด้วย ตทังคปหาน ชื่อว่า ปริจาคปฏินิสสัคคะ (2) เห็นโทษในสังขตธรรมแล่นไปในนิพพานชื่อว่า ปักขันทนปฏินิสสัคคะ 2) มรรค (1) ละกิเลสพร้อมทั้งชั้นและอกิสังขาร ได้ด้วยสมุจเฉทปหาน ชื่อว่า ปริจาคปฏินิสสัคคะ (2) แล่นไปในนิพพานโดยทำนิพพานให้เป็นอารมณ์ ชื่อว่า ปักขันทนปฏินิสสัคคะ (พระมหาสามารถ อธิจิตโต, 2555: 57) อานาปานสติเมื่อเจริญให้มากย่อมทำ สติปฏิฐาน 4 ให้สมบูรณ์

4.2 สติปฏิฐาน 4 ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท

สติปฏิฐาน 4 เป็นหนทางอันเอก เป็นทางไปบุคคลเดียว เพื่อความบริสุทธิ์ทั้งหมดจดของสัตว์ทั้งหลาย เพื่อล่วงพ้นความเศร้าโศกเสียใจและความคร่ำครวญ เพื่อความดับไปแห่งทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลुरुธรรมที่ถูกต้อง เพื่อทำให้แจ้งนิพพาน สติปฏิฐาน 4 หมายถึง การมีสติระลึกธรรมในฐานทั้ง 4 คือ กาย เวทนา จิต ธรรม การปฏิบัติสติปฏิฐาน 4 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดปัญญารู้เท่าทันความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายเพื่อจะได้สามารถเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ต่อ

สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากชีวิตมีธรรมชาติ 2 ฝ่าย คือ กาย และจิต เป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ ที่จะต้องอาศัยและใช้ในการดำรงอยู่ ดังนั้น กาย และ จิต จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำให้เกิดปัญญารู้เท่าทันความเป็นจริง การเจริญ สติปัฏฐาน 4 นั้น จะต้องมีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ พิจารณาธรรมในฐานทั้ง 4 คือ 1) กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณา กายก็สักแต่ว่ากาย มิใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขา มี 6 บรรพ คือ ลมหายใจเข้าออก สัมปชัญญะ อิริยาบถ ปฏิกุศลของร่างกาย ธาตุ 4 นวสีวถิกา 9 พิจารณาเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เพื่อถอน ความพอใจและความไม่พอใจในโลก 2) เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาเวทนาก็สักแต่ว่าเวทนา มิใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา 9 อย่าง คือ สุข ทุกข์ ไม่สุขไม่ทุกข์ สุขประกอบด้วย อามิส สุขไม่ประกอบด้วยอามิส ทุกข์ประกอบด้วยอามิส ทุกข์ไม่ประกอบด้วยอามิส ไม่สุขไม่ทุกข์ประกอบด้วยอามิส ไม่สุขไม่ทุกข์ไม่ประกอบด้วยอามิส พิจารณาเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เพื่อถอนความพอใจและความไม่พอใจในโลก 3) จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาจิตก็สักแต่ว่าจิต มิใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขา มี 16 คือ จิตมีราคะ จิตปราศจากราคะ จิตมีโทสะ จิตปราศจากโทสะ จิตมีโมหะ จิตปราศจากโมหะ จิตหดหู่ จิตฟุ้งซ่าน จิตใหญ่ จิตไม่ใหญ่ จิตมีจิตอื่นยิ่งกว่า จิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า จิตตั้งมั่น จิตไม่ตั้งมั่น จิตหลุดพ้น จิตไม่หลุดพ้น พิจารณาเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เพื่อถอนความพอใจและความไม่พอใจในโลก และ 4) อัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาธรรมก็สักแต่ว่าธรรม มิใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขา คือ นิรวรณ 5 ชั้น 5 อายตนะ 12 โพชนงค์ 7 อริยสัจ 4 พิจารณาเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เพื่อถอนความพอใจและความไม่พอใจในโลก การพิจารณาเพื่อให้เกิดปัญญาเห็นสภาวะต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เมื่อผู้ปฏิบัติเกิดปัญญาเห็นพระไตรลักษณ์ และปล่อยวางความยึดมั่นถือมั่น เมื่อเจริญต่อเนื่อง 7 วันจะทำให้บรรลุเป็นพระอรหันต์ เมื่อยังมีกิเลสอยู่จะเป็นพระอนาคามี

4.3 วิเคราะห์สติปัฏฐาน 4 ในอานาปานสติที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

เถรวาท

อานาปานสติเป็นกัมมัฏฐานที่พระพุทธเจ้าเจริญและใช้เป็นวิหαρธรรมเมื่อก่อนและ หลังจกตรัสรู้ เป็นกัมมัฏฐานที่เจริญแล้วทำให้จิตใจสงบ เป็นสมาธิในหมวดกาย หรือใช้เป็นบาทในการเจริญวิปัสสนา หรือจะเจริญตามลำดับขึ้นไปจากหมวดกาย เวทนา จิต และธรรม อานาปานสติจึงเป็นทั้งสมถและวิปัสสนา เมื่อเจริญอานาปานสติจึงเป็นการเจริญสติปัฏฐาน 4 ไปพร้อมกันด้วย สติปัฏฐาน 4 ในอานาปานสติ 16 ชั้น 4 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน กำหนดรู้ลมหายใจในลักษณะต่าง ๆ ที่มี ความสัมพันธ์กับร่างกาย คือ 1) รู้ลมหายใจเข้าออกยาว เมื่อกำหนดลมหายใจเข้าออกยาว รู้จัก ทุกแง่ทุกมุมของลมหายใจยาว รู้จักธรรมชาติของลม ลักษณะของลม อิทธิพลของลม ผลที่เกิดขึ้นจากลมหายใจยาว ลมหายใจเข้ายาวกายจะเป็นอย่างหนึ่ง ลมหายใจออกยาวกายจะเป็น อย่างหนึ่ง ลมหายใจยาวหยาบ กายจะหยาบ ลมหายใจยาวละเอียด กายจะละเอียด ลมหายใจ จะปรุงแต่งกาย 2) รู้ลมหายใจเข้าออกสั้น เมื่อกำหนดลมหายใจเข้าออกสั้น รู้จักทุกแง่ทุกมุม ของลมหายใจสั้น รู้จักธรรมชาติของลม ลักษณะของลม อิทธิพลของลม ผลที่เกิดขึ้นจากลม

หายใจสั้น ลมหายใจสั้นหายากจะกระตุกแรง สั้นละเอียดกายจะกระตุกเบา กายจะเป็นไปตามลมหายใจ 3) รู้กายทั้งปวงหายใจเข้าออก กายมี 2 กาย คือ ลมหายใจปรุงแต่งร่างกายเรียกกายสังขาร คือกายลม ร่างกายคือกายเนื้อ ลมหายใจยาวกายเนื้อเป็นอย่างหนึ่ง ลมหายใจสั้นกายเนื้อเป็นอย่างหนึ่ง ลมหายใจหายาก กายจะหายาก ลมหายใจละเอียด กายจะละเอียด ดูทุกแง่ทุกมุมของกายกายเนื้อจะเป็นไปตามกายลมที่ปรุงแต่ง และ 4) ทำลมหายใจระงับ ทำกายลมให้ละเอียด ระงับ กายเนื้อก็จะละเอียด ระงับ ลมสงบ กายเนื้อก็สงบ จิตจะสงบระงับเป็นสมาธิ ลมหายใจไม่มี กายจะไม่มี ลมหายใจเป็นกายอย่างหนึ่งในกายทั้งหลาย จัดเป็นกายนุปัสสนาสติปัฏฐาน

หมวดที่ 2 เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน กำหนดรู้เวทนาที่เกิดจากลมหายใจสงบระงับ คือ 5) รู้พร้อมปีติ 6) รู้พร้อมสุข 7) รู้พร้อมจิตสังขาร 8) ทำจิตสังขารให้ระงับ เวทนา หมายถึงความรู้สึกเมื่อลมละเอียดจะทำให้เกิดปีติคือ ขนลุกชันน้ำตาไหล เหมือนฟ้าแลบเสียวแปลบกายไหวโคลง ระลอกคลื่นกระทบฝั่ง กล่าวคำอุทาน กายเบา ความปลาบปลื้มอิมใจเย็นแผ่ซ่านในกาย เมื่อปีติจางคลายก็จะทำให้เกิดความสุข เมื่อมีความสุขก็จะปรุงแต่งจิตให้คิดมีสติกำหนดรู้เมื่อกำหนดรู้จิตสังขารก็จะค่อยระงับลงไปเรื่อย ๆ จนจิตสังขารระงับดับลงเรียกว่าดูเวทนา การใส่ใจในลมหายใจเข้าออกเป็นเวทนาอย่างหนึ่งในเวทนาอย่างหนึ่งในเวทนาทั้งหลาย จัดเป็นเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน

หมวดที่ 3 จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน กำหนดรู้จิตที่มีอาการลักษณะต่าง ๆ คือ 9) รู้พร้อมจิต ดูอาการจิตในลักษณะต่าง ๆ คือ มีราคะ ไม่มีราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ เป็นต้น 10) ทำจิตให้ปราโมทย์ คือ เมื่อจิตหดหู่ ฟุ้งซ่าน ทำจิตให้ละเอียด เบิกบาน 11) ทำจิตให้ตั้งมั่นคือจิตเป็นสมาธิ ไม่หวั่นไหว จิตจะแยกออกจากอารมณ์ 12) ทำจิตให้ปล่อยอยู่ คือ จิตเป็นอิสระจากอารมณ์ อานาปานสติว่าเป็นสิ่งที่มีได้แก่บุคคลผู้มีสติอันลึมหลแล้ว ไม่มีสัมปชัญญะ จัดเป็นจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน

หมวดที่ 4 ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน สัจธรรมหรือความจริงมีกำหนดรู้ธรรมที่อาศัยกันที่มีลักษณะต่าง ๆ มี 4 แบบ คือ 13) ตามเห็นความไม่เที่ยง ดูความไม่เที่ยง ดูความเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ที่มีในทุกสิ่ง เช่น ชันธ 5 आयตนะ 12 เป็นต้น 14) ตามเห็นความจางคลาย ดูความเบื่อหน่ายคลายกำหนดจากการพิจารณาไตรลักษณ์ 15) ตามเห็นความดับ คือดูความไม่เกิดของความคิดปรุงแต่งของอารมณ์ หรือเห็นความดับไปของชันธ 5 กิเลส ตัณหา และ 16) ตามเห็นความสลัดคืน คือดูความสลัดคืนอารมณ์หรือรูปนามคืนสู่ธรรมชาติ ทำให้จิตว่างในความเป็นตัวกูของกู ทั้ง 4 แบบเรียกว่า ดูธรรม การเห็นการละอภิชมาและโทมนัสทั้งหลายนั้นด้วยปัญญา จัดเป็นธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จัดหลักสูตรทางการศึกษาในระบบ ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา จะได้ศึกษาเรื่องอานาปานสติและสติปัญญา 4 และเจริญอานาปานสติก่อนเข้าเรียน ภาคเช้า ปาย และหลังเลิกเรียน ทำให้จิตสงบ สุขภาพกายสุขภาพจิตดี ความคิดดีมีระเบียบ มีประสิทธิภาพในการเรียนดี

2. จัดให้มีการสอนหลักการเจริญอานาปานสติและสติปัญญา 4 และฝึกเจริญอานาปานสติในองค์กรต่าง ๆ ทั้งผู้บริหารและบุคลากร เพื่อให้จิตสงบ คลายเครียด สุขภาพกายจิตดี จะได้มีประสิทธิภาพการทำงาน

3. จัดให้ผู้สูงอายุและผู้ป่วยเจริญอานาปานสติและสติปัญญา 4 เพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกายและคลายเครียด ไม่ฟุ้งซ่าน ระบบประสาทดี ทำให้มีความสุข

4. สนับสนุน ส่งเสริมวัด สำนักปฏิบัติธรรมให้สอนและเจริญอานาปานสติและสติปัญญา 4 เพื่อจะทำให้คนในชุมชนมีความสุขทางกายและจิตใจ สุขภาพกายและจิตดี สังคมมีคุณธรรม

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้ที่ทำหน้าที่การสอนและนำการเจริญอานาปานสติ ควรศึกษาให้เข้าใจและควรเจริญอานาปานสติอย่างน้อย 15 วันหรือ 30 วัน เพื่อจะได้มีความรู้และมีความชำนาญ เข้าใจ

2. เปิดให้บุคคลทั่วไปที่สนใจได้เจริญอานาปานสติและให้นำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน จิตสงบมีความสุข สุขภาพกายและจิตจะดี เพื่อจะได้แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

3. เปิดสำนักการสอนและเจริญอานาปานสติให้ผู้สนใจทั่วไปเข้ามาศึกษา และปฏิบัติ

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเจริญสติปัญญา 4 ในการเจริญอานาปานสติ และยังชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของอานาปานสติและสติปัญญา 4 ถ้าจะมีการศึกษาครั้งต่อไป เพื่อให้เห็นถึงความชัดเจน รายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการเจริญจิตภาวนาในพระพุทธศาสนา ควรจะมีการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ศึกษาอานาปานสติเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
2. ศึกษาอริยสัจ 4 ในอานาปานสติ
3. ศึกษาอริยสัจ 4 ในสติปัญญา 4
4. ศึกษาชีวิตในอานาปานสติ
5. ศึกษาชีวิตในสติปัญญา 4
6. ศึกษาอานาปานสติที่มีต่อการบรรลุนิพพาน
7. ศึกษาสติปัญญา 4 ที่มีต่อการบรรลุนิพพาน

6. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิเคราะห์สติปัฏฐาน 4 ในอานาปานสติ ได้รับองค์ความรู้ดังนี้

1. อานาปานสติเป็นกรรมฐานที่สำคัญในพระพุทธศาสนา เป็นกระบวนการพัฒนาจิตที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตทั้งร่างกายและจิตใจ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้หลายสูตรในพระไตรปิฎก เมื่อปฏิบัติให้มากย่อมทำสติปัฏฐาน 4 โปะฌมค์ 7 วิชชาและวิมุตติให้สมบูรณ์

2. สติปัฏฐาน 4 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นหลักการในเจริญความเพียร มีสติ มีสัมปชัญญะ ประกอบด้วย กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน และ ธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน เมื่อปฏิบัติได้ถึงที่สุดแล้วจะเกิดภาวะที่หลุดพ้นจากกองทุกข์ทั้งปวงในที่สุด

3. อานาปานสติเมื่อปฏิบัติให้มากย่อมทำสติปัฏฐาน 4 ให้สมบูรณ์ มี 4 หมวด คือ

หมวดที่ 1 รู้ลมหายใจยาว สั้น พิจารณาลมหายใจเข้าออกและความรู้สึกที่รู้ลม เป็นไตรลักษณ์ ลมหายใจเป็นกายอย่างหนึ่งในกายทั้งหลายจัดเป็นกายานุปัสสนา

หมวดที่ 2 รู้ปิติ รู้สุข รู้ปิติและสุขปรุงแต่งจิต พิจารณาลมหายใจเข้าออกที่ละเอียด การใส่ใจในลมหายใจเป็นเวทนาอย่างหนึ่งในเวทนาทั้งหลาย จัดเป็นเวทนานุปัสสนา

หมวดที่ 3 รู้จิต ทำจิตให้ปราโมทย์ ทำจิตให้ตั้งมั่น อานาปานสติไม่มีแก่คนที่หลงลืม ไม่มีสติ สัมปชัญญะ จัดเป็นจิตตานุปัสสนา

หมวดที่ 4 เห็นความไม่เที่ยง พิจารณาลมหายใจเข้าออกและสิ่งที่ปรุงแต่งจิต รูปนาม หรืออันธ์ 5 เป็นไตรลักษณ์ เพ่งเห็นการละความพอใจและความไม่พอใจด้วยปัญญา จัดเป็นธรรมานุปัสสนา

เอกสารอ้างอิง

พุทธทาสภิกขุ. (2535). การเจริญภาวนาที่ดับทุกข์ได้ด้วยลมหายใจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

พุทธทาสภิกขุ. (2552). คู่มืออานาปานสติ อย่างสมบูรณ์แบบ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

พระมหาสามารถ อธิจิตโต. (2555). ศึกษาการบรรลุธรรมด้วยการเจริญในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิปัสสนาภาวนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎก ภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สมศักดิ์ อุปสสมมหาเถระ). (2555). อานาปานสติภาวนาลำดับการบรรลุธรรมของพระพุทธเจ้า. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรศาสนการพิมพ์.

สุรพล ไกรสราวุฒิ. (2554). สติปัฏฐาน 4 ฉบับวิเคราะห์-สังเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จาลงกรณมหาวิทยาลัย.

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

The Guideline of Application for Buddhist Principle for
Administration of Phrapariyatthidhamma School, General
Education Section of Buriram Province

พระปลัดศุภชัย สุนทรโร, พระมหาดนอม อานนุโธ, พระมหาพจน์ สุวโจ
Phrapalad Supachai Sundaro, Phramaha Thanorm Arnando,
Phramaha Phocana Suvaco

วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Buriram Buddhist College, Mahachulalongkomrajavidyalaya University
E-mail: supachaipk89@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ 2) ศึกษาหลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ และ 3) ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 44 คน เครื่องมือวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการบริหารจัดการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการเรียนการสอน 3) ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

2. หลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 1) หลักอรรถ 3 2) หลักอิทธิบาท 4 3) หลักพละ 4 และ 4) หลักสังขจะ 5

3. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน ด้านการเรียนการสอนและด้านวิชาการ ควรนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ มีความพึงพอใจต่อการศึกษาล่าเรียนมากที่สุด เดือนต้นในการศึกษาล่าเรียนมีเพียงพยายามในการเรียน เอาใจฝึกใฝ่ต่อการศึกษาล่าเรียน ควบคู่หลักสังขจะ 5 รับผิดชอบหน้าที่ของตน ไม่ทิ้งงานที่ตนรับผิดชอบ เน้นเพื่อให้ก่อประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรใช้หลักพละ 5

ได้รับบทความ: 27 ธันวาคม 2566; แก้ไขบทความ: 3 กุมภาพันธ์ 2567; ตอรับตีพิมพ์: 4 กุมภาพันธ์ 2567

Received: December 27, 2023; Revised: February 3, 2024; Accepted: February 4, 2024

มีศรัทธาต่อการเลือกปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศรัทธาต่อการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในวิชา เพื่อนำความสามารถในการควบคุมตนเองสร้างให้เกิดปัญหาและการมีสติอย่างสมบูรณ์ และเป็นพลังที่จะช่วยทำให้การดำเนินงานหรือการทำกิจกรรมเกิดความมั่นใจ ประโยชน์ปัจจุบัน มุ่งเน้นพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในรายวิชาเรียนของสถานศึกษาให้มีความทันสมัย และเป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพราะจะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดและส่งผลต่อความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักพุทธธรรม, การบริหารโรงเรียน, แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The purpose of this research were: 1) study the state of administrative problems in Phrapariyattham schools. General Education Department Buriram Province 2) Study the principles of Buddhism in the administration of Phrapariyattidhamma School. General Education Department Buriram Province and 3) study guidelines for applying Buddhist principles in the administration of Phrapariyattidhamma School. General Education Department Buriram Province. It is qualitative research. The sample group was personnel and those involved in Phra Pariyattham School. General Education Department Buriram Province, totaling 44 people. The research instrument used a semi-structured interview form. Then the research results are presented using descriptive analysis.

The research result found that:

1. Situation of management problems in Phrapariyattidhamma School General Education Department Buriram Province Can be divided into 3 areas: 1) academic administration problems, 2) teaching and learning problems, 3) curriculum improvement and development problems.

2. Buddhist principles in the administration of Phrapariyattidhamma School, General Education Department Buriram Province consists of 1) Attha principles 3, 2) Iddhipada principles 4, 3) Phala principles 4, and 4) Truth principles 5.

3. Guidelines for applying Buddhist principles in the administration of Phrapariyattidhamma School. General Education Department Buriram Province as follows: educational institution administrators, teachers, students, teaching and academics The 4 principles of Iddhipada should be applied. They are most satisfied with their studies. Remind yourself in your studies to be diligent in your studies. Be passionate about your studies. Along with the 5 principles of truth, take responsibility for your duties. Do not abandon the work that you are responsible

for. Focus on creating benefits for yourself and others. In terms of improving and developing the curriculum, use the 5 principles of physical education. Have faith in choosing to improve and develop the curriculum and develop learning media to strengthen faith in deep learning in the subject. To bring the ability to control oneself to create wisdom and complete consciousness. And it is a power that will help make operations or activities feel confident. Current benefits Focus on developing the educational curriculum in educational subjects to be modern. And it is a learner-focused curriculum because it will make students interested, leading to maximum benefits and affecting success according to the goals set.

Keywords: The Application, Buddhadhamma, School administration, General Education Department

1. บทนำ

ปัจจุบันมีการศึกษาสงฆ์มีอยู่ 3 แผนก ได้แก่ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา แผนกธรรมและแผนกบาลีนั้น เป็นการจัดการศึกษาเฉพาะด้านหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาแล้ว ๆ ไม่มีวิชาสามัญศึกษาเข้าไปปะปน ส่วนแผนกสามัญศึกษานั้นเป็นการจัดการศึกษาที่ผสมผสานกันทั้งหลักสูตรแผนกธรรม แผนกบาลี และหลักสูตรสามัญศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเข้าด้วยกัน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับเยาวชนยุคปัจจุบัน เพราะสามารถบูรณาการนำเอาการศึกษาสงฆ์ทั้ง 3 แผนกมาหลอมเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งเป็นการศึกษาแผนกเดียวที่ทุกคนยอมรับว่าเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ และเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาอบรมแก่เยาวชนชายที่เข้าไปบวชในพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักธรรมคำสอนแห่งพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรการอบรม เพื่อให้ผู้ได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม สมกับที่ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 จัดตั้งขึ้นปี พ.ศ. 2535 โดยความร่วมมือสนับสนุนของผู้จัดการและผู้บริหารโรงเรียนในเขต 5 จังหวัด คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันในเรื่องงานวิชาการ ปัจจุบันกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการสนองงานเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามประกาศมหาเถรสมาคม การจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน (กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11, 2563: 5) มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดอันประกอบด้วยวิชาทั้ง 8 กลุ่มสาระโดยมีกระบวนการบริหารโรงเรียนครอบคลุมงานทั้ง 4 คือ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหาร

บุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งในการจัดการศึกษา พระปรีดีธรรม เป็นการศึกษารูปแบบ ภาษาบาลี นักธรรม และสามัญทั่วไป โดยเฉพาะการบริหารจัดการภายในวัด เพราะนโยบายการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาส เนื่องจากพระภิกษุ สามเณร ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงครูผู้สอนและผู้เรียนจะหันเหไปศึกษาเล่าเรียนการศึกษารูปแบบอื่น ซึ่งมีกฎหมายรองรับอย่างถูกต้อง มีสวัสดิการ แรงจูงใจ และงบประมาณสนับสนุนอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การศึกษาของคณะสงฆ์ขาดบุคลากร ทั้งที่เป็นครูสอนและผู้เรียน ถือเป็นผลกระทบต่อการจัดการศึกษา และทำให้ระบบการศึกษาไม่เข้มแข็ง (สำนักกรรมการ 2 สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560: 12)

การบริหารจัดการโรงเรียนพระปรีดีธรรม แผนกสามัญศึกษา ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่อขาดความชำนาญในการวางแผนบริหาร การจัดการ ครูผู้สอนยังขาดทักษะและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และรูปแบบการเรียนการสอนยังเป็นรูปแบบเดิม (พระสมุห์สมพร รตนรสี, การสัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2565) ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากโรงเรียนขาดเอกสาร ตำราเรียน คู่มือครู วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและอาคารสถานที่ไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอนจึงทำให้การบริหารโรงเรียนได้ไม่เต็มที่ (พระมหาสายัญ ธิรปญโญ, การสัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2565) ปัญหาสามเณรที่จะเข้ามาบวชเรียนโรงเรียนพระปรีดีธรรมน้อยลง เนื่องจากผู้ปกครองส่วนมากนำบุตรไปเรียนยังสถานศึกษาอื่น ปัญหาด้านการปรับปรุงหลักสูตร และพัฒนาตามความเหมาะสมในแต่ละวิชา บุคลากรครูยังขาดการจัดทำแผนการเรียนรู้อยู่ในแต่ละวิชาที่ชัดเจนปัญหาขาดคุณภาพครูที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง โดยเฉพาะวิชาบังคับ ปัญหาครูที่ทำการสอนกับวิชาที่สอนขาดการอบรมเกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตร และเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ (พระมหานิรัญ ชิตมาโร, การสัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2565) ปัญหาด้านการบริหารวิชาการ บุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ ไม่มีความชัดเจนด้านหลักสูตร ครูผู้สอนยังขาดทักษะและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (พระครูสังฆรักษ์ปรีญาวัฒน์ จันทสาโร, การสัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2565) ดังนั้นจากสาเหตุดังกล่าวจึงต้องมีแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและยกระดับการบริหารจัดการโรงเรียนพระปรีดีธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปรีดีธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อแก้ปัญหาของนักเรียนและบุคลากร เพื่อพัฒนาบุคลากรและนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศนำไปพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปรีดีธรรม แผนกสามัญศึกษาสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยวิธีพรรณนาตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 การวิจัยเชิงเอกสาร(Documentary Research)

ผู้วิจัยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องจากพระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2539 อรรถกถา หนังสือรายงานการวิจัย ผลงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งเอกสารทางวิชาการประเภทต่าง ๆ ภายในประเทศรวมทั้งข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางเว็บไซต์ต่าง ๆ

3.2 การวิจัยภาคสนาม (Field Research)

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง คือ เป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง มีการนำคำสำคัญมาใช้ประกอบในการขึ้นคำสัมภาษณ์ โดยการสอบถามในประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีความรู้ที่จะสามารถให้ข้อมูลที่สำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และเป็นผู้ที่ยินดีจะให้ข้อมูลเชิงลึกถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังนี้ 1) ผู้จัดการสถานศึกษา จำนวน 4 รูป 2) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 รูป/คน 3) ครูผู้สอน จำนวน 16 รูป/คน 4) นักเรียน จำนวน 10 รูป/คน 5) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 8 รูป/คนรวมเป็น 44 รูป/คน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือที่ถูกรวบรวมโดยมีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์และข้อมูล อันเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อความที่มีความชัดเจนตายตัว โดยการสร้าง

แบบสัมภาษณ์ให้ที่ปรึกษาตรวจทานความถูกต้อง จึงส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมืออีกครั้ง ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปลงพื้นที่เก็บข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร และข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์ เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผล และให้เหตุผล โดยพิจารณาประเด็นหลักหรือแบบแผนหลักที่พบในข้อมูล ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลักมา พิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย และหัวข้อย่อย อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อย

3.6 สรุปผลการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการเขียนพรรณนาเชิงวิเคราะห์

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สภาพปัญหาการบริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

สภาพและปัญหาการบริหารจัดการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 1) ปัญหาด้านการบริหารวิชาการ งานด้านวิชาการ พบว่า บุคลากรที่รับผิดชอบในหน้าที่ขาดการฝึกอบรมการจัดทำแผนวิชาการ อีกทั้งไม่มีประสบการณ์ ในการพัฒนางานวิชาการ ไม่มีความต่อเนื่อง ไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ (พระมหานิรัฐ ชิตมาโร, การสัมภาษณ์, 4 เมษายน 2566) 2) ปัญหาด้านการเรียนการสอน พบว่า การจัดครูเข้าสอนยังไม่เป็นระบบและไม่ได้มาตรฐาน ขาดแผนการเรียนการสอนที่ชัดเจน (พระครูสังฆรักษ์ปรีญาวัฒน์ จนทสาโร, การสัมภาษณ์, 6 เมษายน 2566) ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า สื่อที่ทันสมัยมีไม่เพียงพอ สื่อที่มีอยู่ขาดคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาด้านกิจกรรมการเรียน การสอนโรงเรียนยังขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนมีน้อย เด็กนักเรียนแต่ละคนมีความรู้ความสามารถไม่เท่ากัน จึงทำให้ปัญหาความไม่ต่อเนื่องของการเรียนการสอน ผู้เรียน มุ่งเน้นการเข้าหาสิ่งบันเทิง เกมส์ มากกว่าการเรียน (พระครูจันทชัยธรรม, การสัมภาษณ์, 9 เมษายน 2566) 3) ปัญหาด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตรมีมากเกินไป ขาดการแก้ไขปรับปรุงและไม่เหมาะสมกับผู้เรียนในปัจจุบัน หลักสูตรแกนกลางของ โรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ยังไม่เชื่อมโยงกับบริบทของผู้เรียนเป็นหลัก ปัญหา ด้านการวัดผลและประเมินผล (พระครูจันทชัยธรรม, การสัมภาษณ์, 9 เมษายน 2566)

4.2 หลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

1. หลักอรรถะ 3 ประโยชน์ มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะฝึกตนมีหน้าที่จะต้องบำเพ็ญประโยชน์หรืออรรถะทั้ง 3 ด้าน ทุกคนจึงสามารถเป็นบัณฑิตด้วยการฝึกตนและด้วยการปฏิบัติตามหลักการฝึกตนที่เรียกว่า การศึกษา (สิกขา) หรือการพัฒนาชีวิต (ภาวนา) นั้น มนุษย์อาจแสวงหาหรือทำให้สำเร็จได้ ทั้งจากการปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนของระบบ ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการอย่างอื่นเพื่อนำคุณประโยชน์แก่การศึกษาทั้งด้านผู้สอน และผู้เรียน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: อจ. สดตท. (ไทย) 23/54/340-344)

2. หลักอิทธิบาท 4 หลักธรรมที่มุ่งสู่ความสำเร็จที่มีธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จมี 4 อย่าง ฉันทะมีความพอใจ พอใจที่จะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ไม่หวังเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร วิริยะพากเพียรขยันหมั่น ทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน ไม่ท้อถอย จิตตะเอาใจใส่ฝึกฝน ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลือนลอย วิมังสาใช้ปัญญาสอบสวน หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545: 40)

3. หลักพละ 4 กำลัง คือปัญญา กำลังหรือพลังแห่งความรู้ ความรู้หรือปัญญาที่กล่าวนี้ผู้นำจะต้องนำมาใช้ในการบริหารตนเอง บริหารคน และบริหารงานให้ดำเนินไปได้เป็นปกติ รู้จักเลือกเพื่อนำเอาหลักธรรมที่ถูกต้องมาปฏิบัติเพื่อเป็นหนทางทำให้ตนเข้าถึงความรู้แจ้ง นำพาดนก้าวเข้าสู่ความเป็นเลิศได้ (พระพรชัย สุกธมโม (ประสิทธิ์ สุขสันต์, 2554: 43)

4. หลักสัจจะ 5 สัจจะ การประพฤติตนเป็นคนที่เที่ยงแท้ มั่นคงต่อความดีไม่หันเหไปในทางชั่ว ไม่ว่าจะตกอยู่ในสถานการณ์เช่นไร ในทางปฏิบัติการจะมีสัจจะต่อความดีได้นั้น ต้องคิดให้เห็นถึงคุณความดีได้อย่างแจ่มแจ้ง จักต้องจริงใจต่อบุคคลนั้น ต้องอาศัยความจริงใจต่อกัน (พระพรหมมุนี (พิมพ์ ธรรมธโร), 2505: 451)

4.3 แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

การประยุกต์ใช้หลักอรรถะ 3 พบว่า 1) ด้านการบริหารวิชาการ ใช้หลักประโยชน์ ปัจจุบัน อันนับว่าเป็นหลักแนวคิดพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามพระพุทธศาสนา ที่เน้นการพัฒนาฐานะความเป็นอยู่ของบุคคลให้มั่นคงอย่างยั่งยืน คือ รู้ทำด้วยความขยัน รู้ใช้อย่างระมัดระวังไม่เกินตัว มีชีวิตที่สมดุลพอเพียง เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการชีวิตให้มั่นคงอย่างมีประโยชน์และมีประสิทธิภาพ เพื่อความสุขในชีวิตปัจจุบัน 2) ด้านการเรียนการสอน ใช้หลักประโยชน์ในอนาคต ซึ่งเป็นประโยชน์ที่เกี่ยวกับคุณค่าของชีวิต และความมีจิตใจที่เจริญงอกงามในคุณธรรม ต้องดำรงชีพอยู่ได้โดยไม่ลำบากหรือการได้ทำบุญทำกุศล สร้างความดีปลูกฝังจริยธรรมคุณธรรมในจิตใจ ทำให้การดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจศีลธรรม มีความพร้อมที่จะก้าวไปสู่ความสุขที่ตนเองคาดหวังไว้ในอนาคต และ 3) ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ใช้หลักประโยชน์สูงสุดหรือประโยชน์ทั้งสองฝ่าย อันเป็นประโยชน์ที่ยั่งยืนและยาวนานหรือเป็น

ประโยชน์ต่อประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและคนอื่นหรือส่วนรวม สามารถประสานประโยชน์ทุก ๆ ฝ่ายให้เข้าด้วยกัน อันสืบเนื่องมาจากมนุษย์สามารถแยกแยะประโยชน์ตน และประโยชน์ผู้อื่นได้ ซึ่งในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยกันและกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในทุกภาคส่วนเพื่อสรรสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรนั่นเอง

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 พบว่า 1) ด้านการบริหารวิชาการ ใช้หลักวิริยะ ความเพียร ได้แก่ความอาจหาญ แกล้วกล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก 2) ด้านการเรียนการสอน ใช้หลักฉันทะ ความพอใจ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ และ 3) ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ประยุกต์ใช้หลักจิตตะ คือความสนใจ ความใฝ่ฝัน และศรัทธาหลักวิมังสาควบคู่กันโดยการหาเหตุผลในเรื่องนั้นว่ามีอุปสรรคขัดข้องเราก็ต้องค้นหาเหตุผล จะปรับปรุงงานอย่างไรให้งานก้าวหน้าไปกว่านี้

การประยุกต์ใช้หลักพละ 4 พบว่า 1) ด้านการบริหารวิชาการ ใช้หลักปัญญาพละ ในการบริหารงานด้านวิชาการ เพราะปัญญาพละ กำลังความรู้ สามารถประยุกต์ใช้โดยการนำปัญญามาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้ สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานและค้นคว้าหาความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ 2) ด้านการเรียนการสอน ใช้หลักสังคหพละในการบริหารงานด้านเรียนการสอน เพราะสังคหพละ มีจิตอาสา สามารถนำมาประยุกต์ใช้โดยการเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพและความ เป็นอยู่ของบุคลากร และนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่อย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่บุคลากรและนักเรียนในองค์กร และ 3) ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ใช้หลักวิริยพละและอนวัชชพละในการบริหารงานด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรเพราะต้องใช้ความเพียรและความอดทนเป็นอย่างมาก มาเป็นเครื่องผลักดันให้ตัวผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาดำเนินงานได้อย่างเต็มความสามารถนั่นเอง

การประยุกต์ใช้หลักสัจจะ 5 พบว่า 1) ด้านการบริหารวิชาการ ใช้หลักสัจจะต่อบุคคล คือ ต้องจริงต่อบุคคล ได้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวเรา กล่าวคือการเป็นผู้ที่ประพฤติตนต่อคนอื่นอย่างสม่ำเสมอ 2) ด้านการเรียนการสอนสัจจะ 5 ใช้หลักสัจจะต่อหน้าที่และสัจจะต่อ วาจาในการบริหารงานด้านเรียนการสอน เพราะการเป็นคนที่มีสัจจะต่อหน้าที่ คือทำจริงในงานที่ได้รับมอบหมายและ 3) ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ใช้หลักสัจจะต่อความดี และสัจจะต่อการทำงานในการบริหารงานด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 สภาพปัญหาการบริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

สภาพปัญหาการบริหารจัดการในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านการบริหารวิชาการ พบว่า รับผิดชอบงานสอนมากเกินไป โรงเรียนขาดสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย มีการแบ่งภาระงาน

ด้านวิชาการไม่ชัดเจน กลุ่มสาระการเรียนรู้มากเกินไป ครูไม่มีความรู้ความชำนาญ ครูสอนไม่ตรงกับวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษามา ขาดงบประมาณที่จะซื้อสื่อจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย ที่มีคุณภาพ บุคลากรไม่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยเพื่อพัฒนางาน 2) ปัญหาด้านการเรียนการสอน พบว่า ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน ไม่มีห้องปฏิบัติการแต่ละกลุ่มสาระ เด็กแต่ละคนมีความรู้ความสามารถไม่เท่ากัน เพราะพื้นฐานครอบครัวของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ปัญหาความไม่ต่อเนื่องของการเรียนการสอน ปัญหาครอบครัวของเด็กแต่ละคนที่บางครอบครัวไม่ค่อยให้ความสำคัญของการศึกษา ปัญหาที่เกิดจากครู มีดังนี้ ครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของนวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ ขาดประสบการณ์หรือความชำนาญในการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้เรียนมุ่งเน้นการเข้าหาสิ่งบันเทิง เกมส์ หรือการเข้าสังคมการพูดคุยมากกว่าจะเข้าสู่ด้านการเรียนรู้ ผู้เรียนขาดความตั้งใจในการเข้าเรียนรู้ อุปกรณ์ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน 3) ปัญหาด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร พบว่า ครูแต่ละกลุ่มสาระวิชาจัดทำแผนและหลักสูตรยังไม่ชัดเจน หลักสูตรแกนกลางของโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญยังไม่เชื่อมโยงกับบริบทของนักเรียน มีครูไม่ตรงตามรายวิชาที่สอน เนื่องจากขาดผู้นำที่มีประสิทธิภาพและเกิดจากมีผู้ต่อต้านในการพัฒนาหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ราชันย์ ศรีดา และธีรชัย บุญมา, 2564: 278) ได้ทำศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านปัญหา คือ 1) ครูบางท่านยังจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 2) การจัดการเรียนรู้บางรายวิชายังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล 3) การวัดผลประเมินผลบางรายวิชายังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล 4) ครูบางท่านยังขาดทักษะการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมถึงโรงเรียนยังขาดสื่อที่เหมาะสม และไม่เพียงพอต่อการใช้ในการจัดการเรียนรู้ ด้านข้อเสนอแนะ คือ 1) โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ตรงและตอบสนองต่อหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้คณะครูและบุคลากร เข้ารับการอบรมเรื่องการประเมินผล เพื่อให้การวัดผลประเมินผลเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล 3) ครูและบุคลากร ควรมีการวางแผนนิเทศ ติดตามการเตรียมการสอน 4) ควรมีการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา

5.2 หลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

หลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วยหลักธรรม 4 ประการได้แก่ 1) หลักอัตถะ 3 ประโยชน์ คือ (1) ประโยชน์ปัจจุบัน มุ่งเน้นในสิ่งที่พึงมีพึงได้ตามสมควรหรือพอดีแก่การประพบัติ เข้าถึงประโยชน์อันพึงได้ในปัจจุบัน โดยจะต้องประพบัติตามหลักธรรม 4 ประการ คือ อุดมฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่นเพียร อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา กัลยาณมิตตา การคบเพื่อนที่ดีมีคุณธรรม และสมชีวิตา การดำรงชีพของตนพอเหมาะตามสมควรแก่ชีวิต

(2) ประโยชน์อนาคต ประโยชน์ที่เกี่ยวกับคุณค่าของชีวิต และความมีจิตใจที่เจริญงอกงามในคุณธรรม มีศีลธรรม มีความพร้อมที่จะก้าวไปสู่ความสุขที่ตนเองคาดหวังไว้ในอนาคต โดยต้องปฏิบัติตามหลักธรรม 4 ประการ คือ สัทธาสัมปทา สีลสัมปทา จาคสัมปทา และ ปัญญาสัมปทา และ (3) ประโยชน์สูงสุด ความสุขหรือสวัสดิภาพความมั่นคงของทั้งสองฝ่าย คือ ทั้งที่เป็นประโยชน์สุขเพื่อตนเอง และเป็นประโยชน์เพื่อคนอื่น ต้องมีความเอื้ออำนวยให้บรรลุจุดหมาย คือความสุขร่วมกัน โดยต้องปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประการ คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และ สมานัตตตา 2) อิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา อิทธิบาท 4 นี้ มีส่วนสำคัญต่อการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก กล่าวคือหลักธรรม 4 อย่างนี้ เป็นหลักความสำเร็จ ทั้งปัจเจกบุคคลและองค์กร ทำให้อาชีพครูมีความรักและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ รับผิดชอบต่อหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถและทำงานบรรลุวัตถุประสงค์และหน้าที่ ๆ รับผิดชอบได้ดี เป็นแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามความประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธฤชิตา แก้วภราดัย (2562: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผล 5 กับอิทธิบาท 4” ผลการวิจัย พบว่า ผล 5 หมายถึง ธรรมอันเป็นกำลัง องค์ธรรมของผลมี 5 ประการ คือ 1) สัทธาผล กำลังคือศรัทธา ศรัทธา ได้แก่ ความเชื่อมั่นในทางที่ถูกต้อง เป็นกำลังหนุนจิตที่เข้มแข็ง 2) วิริยะผล กำลังคือวิริยะ วิริยะ กล่าวคือสู้กับอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ 3) สติผล กำลังคือสติ สติ ความระลึกได้ 4) สมาธิผล กำลังคือสมาธิ สมาธิ คือ ความตั้งมั่นของจิต 5) ปัญญาผล กำลังคือปัญญา ปัญญา หมายถึง ความรู้ทั่ว รอบรู้ อิทธิบาท 4 หมายถึง คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย องค์ธรรม ของอิทธิบาท มี 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ รักงาน พอใจกับงานที่ทำอยู่ อย่างมีใจรัก 2) วิริยะ ขยันหมั่นเพียรกับงาน พากเพียรทำ 3) จิตตะ เอาใจใส่รับผิดชอบงาน จดจำจ่อจิต 4) วิมังสา ทำงานด้วยปัญญา ใช้ปัญญาพิจารณาวิจิจฉัย อิทธิบาท 4 เป็นองค์ธรรมที่เป็นบันไดก้าวสู่ความสำเร็จที่ดีเยี่ยมและเป็นหลักธรรมสำคัญยิ่ง ในฐานะเป็นเครื่องมือพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์พร้อม ไพบูลย์ ตั้งใจ (2554: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 กรณีศึกษา บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ สามารถพิจารณาได้ 4 ด้าน โดยการพัฒนาด้านฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานให้ดียิ่งขึ้น

5.3 แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้ 1) ด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาต้องมีความเพียร ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก

มีสัจจะต่อบุคคล ต้องจริงใจต่อบุคคล เป็นผู้ที่ประพฤติดนต่อคนอื่นอย่างสม่ำเสมอ ต้องอาศัยความจริงใจต่อกัน นึกถึงประโยชน์ปัจจุบัน อันนับว่าเป็นหลักแนวคิดพื้นฐานการดำเนินชีวิต เน้นการพัฒนาฐานะด้านวิชาการมีปัญหาในการบริหารงานด้านวิชาการ สามารถประยุกต์ใช้โดยการนำปัญญามาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานได้ สามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานและค้นคว้าหาความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ 2) ด้านการเรียนการสอน ความพอใจ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ เป็นคนที่มีสัจจะต่อหน้าที่ในการบริหารงานด้านการเรียนการสอน มีหน้าที่เอาใจใส่ต่องานเพื่อให้งานนั้นสำเร็จด้วยดี ก่อให้ประโยชน์ในอนาคต ซึ่งเป็นประโยชน์ที่เกี่ยวกับคุณค่าของชีวิต มีความพร้อมที่จะก้าวไปสู่ความสุขที่ตนเองคาดหวังไว้ในอนาคต ในการบริหารงานด้านการเรียนการสอน โดยการเอาใจใส่ต่อสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของบุคลากร และนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่อย่างทั่วถึง ช่วยแก้ปัญหาให้บุคลากรด้วยความปรารถนาดีและเต็มใจและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแก่บุคลากร และนักเรียนในองค์กร 3) ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร มีความสนใจ ความใฝ่ฝัน ความตั้งใจ หาเหตุผลในเรื่องนั้นว่ามีอุปสรรคขัดข้องอย่างไรเราก็ต้องปรับปรุงงานทำงานก้าวหน้าไปกว่านี้ สัจจะต่อความดีและสัจจะต่อการทำงานในการบริหารงานด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร การทำงานนั้นต้องทำจริงการมีความจริงจึงต่อการทำงานที่ตนได้รับมอบหมายจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก การพัฒนางานด้านนี้จึงจะประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ก่อประโยชน์สูงสุดหรือการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยกันและกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในทุกภาคส่วนเพื่อสรรสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรนั่นเอง ในการบริหารงานด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรเพราะต้องใช้ความเพียรและความอดทนเป็นอย่างมาก ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาดำเนินงานได้อย่างเต็มความสามารถนั่นเอง จากแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมดังกล่าวใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการเรียนการสอน และ 3) ด้านการปรับปรุงหลักสูตร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ย่อมจะเกิดผลดีมีประสิทธิภาพต่อการบริหารองค์กรอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุรัตโนภาส (ชูศักดิ์ จันทธมโม) (2561: บทคัดย่อ) ได้ทำศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการวางแผนการจัดทำโครงสร้างหลักสูตร สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนวัดประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และนำผลที่ได้มาปรับปรุงในภาคเรียนต่อไป ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนพัฒนาสื่อเทคโนโลยี และประเมินผลการใช้สื่อหลังการเรียนการสอน ด้านนิเทศการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหา และอุปสรรคในงานวิชาการระหว่างครู

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้เรียบเรียงสรุปข้อเสนอแนะการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ควรส่งเสริมการบริหารงานของผู้บริหารตามหน้าที่ในการปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างของผู้กำหนดและผู้นำในการเปลี่ยนแปลง มีนโยบายตลอดจนแผนงานที่ชัดเจนที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน มีการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจนสามารถนำไปสู่การบรรลุผลที่กำหนดและการบริหารอย่างมีคุณภาพเกิดประสิทธิภาพ

2. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ควรส่งเสริมการปฏิบัติและการประสานงานความร่วมมือของตนและบุคคลในองค์กรที่ร่วมปฏิบัติงานในกระบวนการคิด การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา ร่วมกันรับผิดชอบการดำเนินงานขององค์กร ทั้งร่วมมือกับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนในการส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ

3. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะความสามารถ ความชำนาญ และประสบการณ์โดยให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจความถนัดของแต่ละบุคคล เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองและมีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

4. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ควรส่งเสริมสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยบริหารงานด้านการจัดเก็บข้อมูลการประมวลผล และการแสดงผล ในลักษณะของระบบงานคอมพิวเตอร์ที่มีความสามารถพิเศษ ทันสมัยมาบูรณาการและประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้การบริหารจัดการมีระบบและรูปแบบ มีความรวดเร็ว ถูกต้อง ฉับไว และทันสมัย

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาบทบาทผู้นำกับการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

2. โรงเรียนพระปริยัติธรรม: กำเนิด พัฒนาการและแนวโน้มในอนาคต

3. ศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยเปรียบเทียบกับการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกลุ่มอื่น ๆ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ทำให้เห็นสภาพปัญหาใน 3 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านการบริหารวิชาการ 2) ปัญหาด้านการเรียนการสอน 3) ปัญหาด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

หลักพุทธธรรมที่สามารถใช้ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 1) หลักอรรถ 3 2) หลักกัทธิบาท 4 3) หลักผละ 4 และ 4) หลักสังขะ 5

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติ ด้านการเรียนการสอนและด้านวิชาการ ควรนำหลักกัทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ มีความพึงพอใจต่อการศึกษาล่าเรียนมากที่สุด เตือนตนในการศึกษาเล่าเรียนมีเพียรพยายามในการเรียน เอาใจฝึกฝนต่อการศึกษาล่าเรียนควบคู่หลักสังขะ 5 รับผิดชอบหน้าที่ของตน ไม่ทิ้งงานที่ตนรับผิดชอบเน้นเพื่อให้ก่อประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร พละ 5 มีศรัทธาต่อการเลือกปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาสื่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างศรัทธาต่อการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในวิชา เพื่อนำความสามารถในการควบคุมตนเองสร้างให้เกิดปัญญาและการมีสติอย่างสมบูรณ์ และเป็นพลังที่จะช่วยทำให้การดำเนินงานหรือการทำกิจกรรมเกิดความมั่นใจ ประโยชน์ปัจจุบัน มุ่งเน้นพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในรายวิชาเรียนของสถานศึกษาให้มีความทันสมัย และเป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพราะจะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดและส่งผลต่อความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11. (2563). ประวัติความเป็นมา. รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียนครูและบุคลากรทางการศึกษา. สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11.
- ธฤชิตา แก้วภราดัย. (2562). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพละ 5 กับกัทธิบาท 4. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระครูสุรัตโนภาส (ชูศักดิ์ จันทมโม). (2561). ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระพรชัย สุขธมโม (ประสิทธิ์ สุขสันต์). (2554). ผู้นำเชิงพุทธกับการจัดการอคติ = Buddhist Leaders and Bias Management. ใน *รวมบทความประชุมวิชาการทางพระพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ 8 เนื่องในวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลก 12-14 พฤษภาคม 2554 ประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: 21* เซ็นจูรี่.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2545). *ธรรมนุญชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์.*
- พระพรหมมุนี (พิมพ์ ธมฺมธโร). (2505). *สากลศาสนา ภาค 1-2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.*

- ไพบูลย์ ตั้งใจ. (2554). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 กรณีศึกษา บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
- ราชนันท์ ศรีตา และธีรชัย บุญมา. (2564). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังคมศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(1), 277-290.**
- สำนักกรรมการ 2 สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). การศึกษาของคณะสงฆ์พร้อมร่างพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม. **รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.**

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาประวัติศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี
โดยใช้สื่อมัลติมีเดียและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

The Development of Comparing Academic Achievement History
Course of Mathayom 4 Students at Suankularb Wittayalai Saraburi
School using Multimedia and Traditional Learning

พิมพ์กา กิ่งก้าน, อรนุช ลิมตศิริ

Pimpaka Kingkan, Oranuch Limtasiri

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

E-mail: boomskb07@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ สื่อมัลติมีเดีย 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ และ 4) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สื่อมัลติมีเดียและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำนวน 250 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มที่ใช้ทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 404 (ห้อง 4) จำนวน 34 คน และกลุ่มที่ใช้ควบคุม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 407 (ห้อง 7) จำนวน 34 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) สื่อการเรียนรู้อัลติมีเดียรายวิชาประวัติศาสตร์ 2) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย 3) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ผลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพนวัตกรรมการทดสอบค่าที (t-test for Independent sample)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สื่อมัลติมีเดียรายวิชาประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82.67/83.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

ได้รับบทความ: 9 มกราคม 2567; แก้ไขบทความ: 14 กุมภาพันธ์ 2567; ตอรับตีพิมพ์: 14 กุมภาพันธ์ 2567

Received: January 9, 2024; Revised: February 14, 2024; Accepted: February 14, 2024

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สื่อมัลติมีเดีย, การจัดการเรียนรู้แบบปกติ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purposes of this research were: 1) create and find the efficiency of multimedia according to the 80/80 criteria. 2) compare academic achievement History subject before and after using multimedia. 3) compare academic achievement History course between before and after using traditional learning management and 4) compare academic achievement History course using multimedia and traditional learning management. The population was Mathayom 4. Province Under the Saraburi Secondary Educational Service Area Office, 250 people. Purposive samplings included 34 students in Mathayom 404 (room 4) for experimentation and 34 students in Mathayom 407 (room 7) for control group. The tools used in the research were 1) multimedia learning media for the history subject 2) learning management plans for the history subject using multimedia 3) learning management plans for the history subject using traditional learning management 4) Achievement test for history subjects. The reliability of the whole test was 0.96. Results were analyzed using mean, percentage, and standard deviation. E1 / E2 T-test.

The research result found that:

1. multimedia History course For Mathayom 4 students, the efficiency value was 82.67/83.50, which met the criteria of 80/80.

2. Academic achievement in history subjects the average score after studying with multimedia management was higher than the score of studying with traditional management. Statistically significant at the .05 level.

3. Academic achievement in history subjects of Mathayom 4 students who received learning management using normal learning management after learning was higher than before learning. Statistically significant at the .05 level.

4. Academic achievement in history subjects. of Mathayom 4 students who received learning management using multimedia media was higher than that of normal learning management. Statistically significant at the .05 level.

Keywords: Multimedia, Normal Learning Management, Academic Achievement

1. บทนำ

การศึกษาของประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าและให้ความสนใจการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาเป็นอย่างมากสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดให้จัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ โดยผู้สอนต้องบูรณาการให้ผู้เรียนมีความรู้คุณธรรม และดำรงชีวิตในสังคมมีความสามารถที่จะใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยได้กำหนดให้ผู้เรียนมีสิทธิ์ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกๆ ที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ดังนั้นวิชาประวัติศาสตร์อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ถือได้ว่าเป็นสาระหนึ่งที่มีความสำคัญ และเป็นรากฐานของสรรพวิทยาการทุกสาขา ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด รวมถึงเกิดความรู้ความเข้าใจ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย และยังบอกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต เวลา สถานที่ และตัวบุคคล ทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง และมีเหตุผล (ณฐกรณ ด้าชะอม, 2553: 1-3) ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้วิชาประวัติศาสตร์ โดยได้กำหนดกรอบเนื้อหาที่ต้องเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นการเรียนการสอนเน้นในเรื่องของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก (กรมวิชาการ, 2551: 1-3) โดยเน้นการจัดการเรียนรู้หลาย ๆ รูปแบบ การจัดการเรียนการสอนหลาย ๆ วิธี หลาย ๆ ด้าน

การจัดการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี ในปีการศึกษา 2565 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องใช้การบรรยาย เน้นเนื้อหา เรื่องราว เหตุการณ์และยุคสมัยต่าง ๆ

ในอดีต ถือเป็นวิชาที่ใช้ความจำเป็นอย่างมาก จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนน้อยกว่าวิชาอื่น ๆ ที่มีกระบวนการสอนหลากหลายวิธี ส่งผลทำให้นักเรียนที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดีตามค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด แต่ยังไม่ถึงระดับดีเลิศ

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อกระตุ้นให้เกิดการจดจำและเกิดทักษะการเรียนรู้ที่มากขึ้นนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยสื่อที่มีความหลากหลาย และมีความน่าสนใจเพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนจดจ่อต่อสิ่งที่สนใจ ทำให้เกิดสมาธิในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเป็นอีกทฤษฎีหนึ่ง ที่มุ่งเน้นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงที่เหมาะสม (ภคณัฐ บัญญอนอม, 2553: 1) สื่อมัลติมีเดียเป็นตัวเลือกที่ตืออย่างหนึ่งในการเปลี่ยนนามธรรมให้เป็นรูปธรรม และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียน ตามความสามารถของตนเอง จึงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดการเรียนรู้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ยกระดับการศึกษาให้แก่ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่สูงขึ้น โดยการใช้สื่อมัลติมีเดียนั้นเป็นการแสดงตัวอักษร ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียงการ์ตูน หรือใช้ร่วมกับสิ่งอื่น ๆ ในลักษณะสื่อประสมได้อีกด้วย

จากสภาพปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีการนำสื่อผสม หรือสื่อมัลติมีเดียมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะการคิด และทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยี ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำนวน 250 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 ห้องเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 403 (ห้อง 3) จำนวน 30 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 404 (ห้อง 4) จำนวน 34 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 407 (ห้อง 7) จำนวน 34 คน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี จำนวน 98 คน ได้มาโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่ใช้หาประสิทธิภาพของสื่อ 80/80 คือ กลุ่มที่สอบเลือกห้องเข้าศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 403 (ห้อง 3) จำนวน 30 คน 2) กลุ่มที่ใช้ทดลอง คือ กลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 404 (ห้อง 4) จำนวน 34 คน 3) กลุ่มที่ใช้ควบคุม คือ กลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 407 (ห้อง 7) จำนวน 34 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียรายวิชาประวัติศาสตร์
2. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 แผน จำนวน 8 ชั่วโมง
3. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้สื่อรูปแบบปกติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 แผน จำนวน 8 ชั่วโมง
4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ ก่อนเรียน และหลังเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3.3 การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. สื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียรายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 วิธีการทางประวัติศาสตร์ และหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เวลา ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ และการตั้งถิ่นฐานในดินแดนไทย

1) ศึกษาหลักสูตร ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์ ขอบข่ายของ เนื้อหาสาระ การวัดประเมินผล สื่อการสอน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ

2) วิเคราะห์กำหนดเป้าหมายของเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ กำหนดเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการสร้างสื่อการเรียนรู้มัลติมีเดียรายวิชาประวัติศาสตร์

3) สร้างสื่อการเรียนการสอนมัลติมีเดีย โดยการสร้างเป็นเว็บบล็อก จาก google site โดยมีชื่อเว็บว่า www.historyByKruboom.com และจัดทำสื่อการเรียนการสอนมัลติมีเดีย รายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4) นำสื่อการเรียนการสอนมัลติมีเดียที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งตรวจสอบความเหมาะสม

ของเนื้อหาที่ใช้สอนกับเวลา ระดับความยากง่าย และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนตรวจสอบภาษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพื่อนำมาปรับปรุง โดยใช้แบบประเมินมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดคะแนนค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ การประเมินสื่อการเรียน การสอนมัลติมีเดีย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5) ปรับปรุงแก้ไขสื่อการเรียนการสอนมัลติมีเดียตามคำแนะนำที่ได้แล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และนำสื่อที่ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้กับกลุ่มหาประสิทธิภาพ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 (รายบุคคล) จำนวน 3 คน ขั้นที่ 2 (กลุ่มย่อย) จำนวน 9 คน และขั้นที่ 3 (ภาคสนาม) จำนวน 30 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 403 (ห้อง 3) เพื่อหาค่าประสิทธิภาพ 80/80

6) นำผลที่ได้ไปหาค่าประสิทธิภาพมาปรับปรุงพัฒนา ให้สมบูรณ์พร้อมนำสื่อมัลติมีเดียไปจัดการเรียนการสอน ได้ค่าประสิทธิภาพ ดังนี้ ขั้นที่ 1 (แบบรายบุคคล) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.83 (E1) / 81.67 (E2) ขั้นที่ 2 (กลุ่มย่อย) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82.67 (E1) / 82.22 (E2) และขั้นที่ 3 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82.67 (E1) / 83.50 (E2)

2. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 แผน จำนวน 8 ชั่วโมง

1) ศึกษาหลักสูตร ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์ ขอบข่ายของเนื้อหาสาระ การวัดประเมินผล สื่อการเรียน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ

2) วิเคราะห์กำหนดเป้าหมายของเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ กำหนดเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย

3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 แผน จำนวน 8 ชั่วโมง

4) นำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้สื่อมัลติมีเดียที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมทั้งตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาที่ใช้สอนกับเวลา และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน ตรวจสอบภาษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพื่อนำมาปรับปรุง โดยใช้แบบประเมินมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดคะแนนค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้สื่อมัลติมีเดียโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5) ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้สื่อมัลติมีเดียตามคำแนะนำที่ได้แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน จนสมบูรณ์แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มทดลองต่อไป

6) นำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย
 ที่ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจมาปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 404 (ห้อง 4)

**3. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้
 แบบปกติ** ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 แผน จำนวน 8 ชั่วโมง

1) ศึกษาหลักสูตร ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์ ขอบข่ายของ
 เนื้อหาสาระ การวัดประเมินผล สื่อการสอน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ
 วัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
 พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ

2) วิเคราะห์กำหนดเป้าหมายของเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ กำหนด
 เนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้การจัดการ
 เรียนรู้แบบปกติ

3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้การจัดการ
 เรียนรู้แบบปกติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 แผน จำนวน 8 ชั่วโมง

4) นำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้
 แบบปกติที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนจุดประสงค์
 การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการ
 เรียนรู้ พร้อมทั้งตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาที่ใช้สอนกับเวลา และพื้นฐานความรู้เดิม
 ของผู้เรียนตรวจสอบภาษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพื่อนำมาปรับปรุง โดยใช้แบบประเมินมาตรา
 ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดคะแนนค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ การประเมินแผนการ
 จัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5) ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้
 การจัดการเรียนรู้แบบปกติ ตามคำแนะนำที่ได้แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน
 จนสมบูรณ์แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนประกอบการเก็บ
 รวบรวมข้อมูลกับกลุ่มควบคุมต่อไป

6) นำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้
 แบบปกติที่ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจมาปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 407
 (ห้อง 7)

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาประวัติศาสตร์ก่อนเรียน
 และหลังเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

1) ศึกษาหลักสูตร ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์ ขอบข่ายของ
 เนื้อหาสาระ การวัดประเมินผล สื่อการสอน ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ
 วัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
 พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ

2) วิเคราะห์กำหนดเป้าหมายของเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ กำหนดเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์

3) สร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบแบบปรนัย แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 1 คำตอบ ตามเนื้อหา และระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของเบนจามิน บลูม 6 ระดับ ได้แก่ ชั้นความรู้ความจำ, ชั้นความเข้าใจ, ชั้นการประยุกต์ใช้, ชั้นการวิเคราะห์, ชั้นการประเมินค่าและชั้นการสร้างสรรค์

4) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือกโดยสร้างข้อสอบมากกว่าจำนวนข้อสอบที่ต้องการ เป็นจำนวน 40 ข้อ มีสัดส่วนจำนวนข้อในแต่ละตัวชี้วัดให้สอดคล้องตรงกับตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการวัด

5) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องระหว่างข้อสอบและจุดประสงค์การเรียนรู้ตามสูตรดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถาม (Index of item Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้แบบทดสอบที่มีความเหมาะสม มีค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67- 1.00 จำนวน 40 ข้อ

6) นำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ปรับแก้ตามผู้เชี่ยวชาญแนะนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เคยได้รับการจัดการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 505 (ห้อง 5) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี จำนวน 34 คน

7) นำผลการทดสอบใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ทั้งฉบับ (Reliability) ตามวิธีคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson Method) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.96 และหาความยากง่าย (item difficulty หรือ ค่า p) ค่าอำนาจจำแนก (item-discrimination หรือ ค่า r) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS พิจารณาเลือก แบบทดสอบที่มีค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ซึ่งมีแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์ มีจำนวน 33 ข้อ ซึ่งมีความยากง่าย ตั้งแต่ 0.35 - 0.59 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.41 - 0.83 ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมด

8) นำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 33 ข้อ มาคัดเลือกแบบทดสอบที่ดีที่สุด จำนวน 30 ข้อ ไปทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 404 (ห้อง 4) จำนวน 34 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 407 (ห้อง 7) จำนวน 34 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนครั้งนี้

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (pre - test) รายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 404 (ห้อง 4) และกลุ่มควบคุม ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 407 (ห้อง 7) ทำก่อนเรียน (pre - test) บันทึกผลการทำแบบทดสอบไว้เป็นคะแนนสอบก่อนการทดลองสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล

2. ดำเนินการทดลอง วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 ถึง 11 กันยายน พ.ศ. 2566 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน กับกลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 404 (ห้อง 4) และวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 ถึง 14 กันยายน พ.ศ. 2566 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบปกติ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน กับกลุ่มควบคุม ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 407 (ห้อง 7)

3. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (post - test) รายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 404 (ห้อง 4) และกลุ่มควบคุม ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 407 (ห้อง 7) ทำหลังเรียน (post - test) บันทึกผลการทำแบบทดสอบไว้เป็นคะแนนสอบเปรียบเทียบก่อนและหลังเรียนสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 คิดเป็นร้อยละแล้วได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 เพื่อดูว่าสื่อมัลติมีเดีย ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวแรก การวิเคราะห์ผลคะแนนจากการทำใบงาน 4 ชุด ผู้วิจัยนำคำตอบที่ถูกต้องในใบงาน วัดผลสัมฤทธิ์ที่นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดทำแต่ละข้อ นำมารวมกันแล้วคำนวณหาคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คิดเป็นคะแนนได้ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวหลัง 80 ตัวหลัง เป็นค่าเฉลี่ยและร้อยละของคะแนนที่ถูกต้องจากการทำแบบทดสอบย่อยวัดผลสัมฤทธิ์จากการทำใบงาน ภายหลังจากใช้สื่อมัลติมีเดีย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. เปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถิติ t-test Dependent

3. เปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถิติ t-test Dependent

4. เปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียและการจัดการเรียนรู้แบบปกติในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถิติ t-test Independent

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียรายวิชาประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำสื่อมัลติมีเดียไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 403 (ห้อง 3) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี จำนวน 30 คน โดยการเก็บคะแนนระหว่างเรียนด้วยใบงานที่สร้างขึ้นโดยใช้สื่อมัลติมีเดีย และทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ ของสื่อมัลติมีเดียให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ดังปรากฏ

ตารางที่ 1 แสดงการหาประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย รายวิชาประวัติศาสตร์

การทดลอง	จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนรวมระหว่างเรียน (40 คะแนน)		คะแนนหลังเรียน (20 คะแนน)		ประสิทธิภาพ
		ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ (E1)	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ (E2)	
รายบุคคล	3	32.33	80.83	16.33	81.67	80.83/81.67
กลุ่มย่อย	9	33.11	82.78	16.44	82.22	82.78/82.22
ภาคสนาม	30	33.07	82.67	16.70	83.50	82.67/83.50

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย รายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 403 (ห้อง 3) ตามลำดับขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพ ทั้ง 3 ขั้นตอนพบว่า การหาประสิทธิภาพ ขั้นที่ 1 (แบบรายบุคคล) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.83 (E1)/81.67 (E2) ขั้นที่ 2 (กลุ่มย่อย) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82.67 (E1) / 82.22 (E2) และขั้นที่ 3 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82.67 (E1) / 83.50 (E2)

4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนก่อนเรียน รายวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สื่อมัลติมีเดียและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

คะแนนทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	เฉลี่ย	S.D.	t	df	sig
ก่อนเรียน (กลุ่มทดลอง)	34	30	16.38	8.43	66.00	7.25	1.67
ก่อนเรียน (กลุ่มควบคุม)	34	30	16.24	10.37			

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สื่อมัลติมีเดียและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ. 05

ตารางที่ 3 แสดงคะแนนก่อนเรียน - หลังเรียน รายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย

คะแนนทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	เฉลี่ย	S.D.	t	sig
ก่อนเรียน	34	30	16.38	8.43	12.53	0.00
หลังเรียน	34	30	25.18	8.33		

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียน - หลังเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ. 05

ตารางที่ 4 แสดงคะแนนก่อนเรียน - หลังเรียน รายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

คะแนนทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	เฉลี่ย	S.D.	t	sig
ก่อนเรียน	34	30	16.24	10.37	-2.71	0.00
หลังเรียน	34	30	18.76	19.34		

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียน - หลังเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี โดยใช้การจัดการ
เรียนรู้แบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ. 05

ตารางที่ 5 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สื่อมัลติมีเดียและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

คะแนนทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	เฉลี่ย	S.D.	t	df	sig
หลังเรียน (กลุ่มทดลอง)	34	30	25.18	8.33	66.00	7.26	0.00
หลังเรียน (กลุ่มควบคุม)	34	30	18.76	19.34			

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี โดยใช้
สื่อมัลติมีเดียและการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนหลังเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
อยู่ที่ระดับ. 05

5. อภิปรายผลการวิจัย

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียและการจัดการเรียนรู้รูปแบบปกติสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สื่อมัลติมีเดีย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบสร้างขึ้นโดย Google site การสร้างเครื่องมือมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงเครื่องมือ ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียก่อนจะนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง สื่อมัลติมีเดียที่สร้างขึ้นมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82.67/83.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 สื่อมัลติมีเดียมีองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ถึง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านภาษา ด้านสื่อ นวัตกรรม ด้านประสิทธิภาพและความคงทน และด้านการวัดผลและประเมินผล เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญช่วยส่งเสริมทักษะในการในเทคโนโลยี ดึงดูดความสนใจ ทำให้เนื้อหาของบทเรียนมีความ น่าสนใจต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ พิมพ์ชนก สุวรรณศรี (2563: 23-33) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เพื่อนำเสนอประวัติศาสตร์สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1) มัลติมีเดียนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ สร้างขึ้นจากการเล่าเรื่องจากเด็กหญิง ผู้เล่าประวัติสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของเชียงใหม่ การพัฒนา มัลติมีเดียมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ กระบวนการออกแบบ การพัฒนา การทดลอง และการประเมินผล 2) การประเมินคุณภาพมัลติมีเดีย โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน อยู่ในระดับดี 3) ผลการประเมินความพึงพอใจด้านมัลติมีเดียของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรลักษณ์ วิหุวินิต (2560: 106-107) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อการสอนมัลติมีเดีย เสมือนจริง เรื่องประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมอยุธยา : กรณีศึกษาวัดพระราม พบว่า สื่อการสอนมัลติมีเดีย เสมือนจริง เรื่องประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมอยุธยา : กรณีศึกษาวัดพระราม ผ่านการประเมินความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาได้ประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สระบุรี ที่ได้รับการสอนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียสูงกว่าการสอน แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานเพราะการจัดการ เรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียและการจัดการเรียนรู้รูปแบบปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่เรียน โดยใช้รูปแบบการสอนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการ จัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนาวัลย์ อินทร์ยา (2564: 85) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองใหญ่ศิริวรพาพิทยาทิตย์ที่เรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียใน วิชาประวัติศาสตร์ พบว่า 1) ประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง แหล่งอารยธรรมในทวีป เอเชีย มีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียน ด้วยสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง แหล่งอารยธรรมในทวีปเอเชีย มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง แหล่งอารยธรรมในทวีปเอเชีย อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิสร์ ยางคำ (2558: 101) ได้ศึกษาการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียที่มีประสิทธิภาพ 80/80 เปรียบเทียบกับการจัดการเรียนรู้รูปแบบปกติ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โรงเรียนในสังกัด สพฐ. และเอกชน สามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียที่มีความทันสมัย มีความหลากหลาย และเพิ่มความน่าสนใจมากขึ้น
2. โรงเรียนในสังกัด สพฐ. และเอกชน ที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียควรมีคู่มือบอกถึงรายละเอียดในการทำกิจกรรมอย่างชัดเจน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูผู้สอนควรเตรียมอุปกรณ์สมาร์ทโฟนที่พร้อมสำหรับการใช้สื่อมัลติมีเดียในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเพิ่มสื่อใหม่ ๆ ในการจัดกิจกรรม
2. เพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และแปลกใหม่ เช่น กิจกรรมเกมสื่อแอนิเมชัน เนื้อหาที่เป็นสื่อเคลื่อนไหว วิดีโอ ฯลฯ
3. เพื่อทักษะกระบวนการการนำเทคโนโลยีไปประยุกต์กับทุกกิจกรรมในรายวิชาประวัติศาสตร์

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนสอนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียทำให้นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ และทักษะด้านเทคโนโลยีสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เกิดความแปลกใหม่ และทำให้นักเรียนสนใจในรายวิชาประวัติศาสตร์มากขึ้น จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์สูงขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการผสมผสานการเรียนรู้อย่างบูรณาการไปกับระบบเทคโนโลยี นักเรียนสามารถเรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง ไม่จำกัดสถานที่ และสามารถทบทวนความรู้เดิมหรือบทเรียนที่เรียนผ่านไปแล้วได้จากการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนสอนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียทำให้นักเรียนมีพัฒนาการ เรียนรู้ และทักษะด้านเทคโนโลยีสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และสามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา เรียนย้อนหลัง ทบทวนเนื้อหาที่เรียนมาแล้วได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ณัฐกรณ์ คำชะอม. (2553). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5Es และวิธีการทางประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประวัติศาสตร์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทัศนาวลัย อินทร์ยา. (2564). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองใหญ่ศิริวรราชวิทยา ที่เรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียในวิชาประวัติศาสตร์. **รายงานการค้นคว้าอิสระ**. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธนีสร ยางคำ. (2558). ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **วารสารราชพฤกษ์**, 13(2), 101.
- พิมพ์ชนก สุวรรณศรี. (2563). การพัฒนามัลติมีเดียเพื่อนำเสนอประวัติศาสตร์สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่. **รายงานการค้นคว้าอิสระ**. ภาควิชาคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ภคณัฐ บัญณอม. (2553). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรลักษณ์ วิฑูวินิต. (2560). การพัฒนาสื่อการสอนมัลติมีเดียเสมือนจริงเรื่องประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมอยุธยา: กรณีศึกษาวัดพระราม. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์**, 2(3), 96-108.

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการ
ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
Strategic Leadership of School Administrators Affecting Teachers'
Academic Performance Under the Secondary Educational
Service Area Office Bangkok 2

ศิตา ประสานสุข
Sita Prasansook
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Suan Sunandha Rajabhat University
E-mail: sita@nsm.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 2) ศึกษาระดับการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 และ 3) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างเป็น สถานศึกษาจำนวน 52 แห่ง โดยผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร 13 คน และ 2) ครู 348 คน รวมทั้งสิ้น 361 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.902 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

- ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก
- การปฏิบัติงานวิชาการของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
- ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานวิชาการของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 พบว่า พบว่า ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา และด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ สามารถร่วมกันพยากรณ์ และมีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 60.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ได้รับบทความ: 9 มกราคม 2567; แก้ไขบทความ: 4 เมษายน 2567; ตอรับตีพิมพ์: 4 เมษายน 2567

Received: January 9, 2024; Revised: April 4, 2024; Accepted: April 4, 2024

Abstract

The purpose of this research were: 1) study the strategic leadership level of educational institution administrators. Under the jurisdiction of the Bangkok Secondary Educational Service Area Office, Area 2 2) study the academic performance level of teachers Under the jurisdiction of the Bangkok Secondary Educational Service Area Office, Areas 2 and 3) studied the strategic leadership of school administrators that affects teachers' academic performance. Under the jurisdiction of the Bangkok Secondary Educational Service Area Office, Area 2. The sample group is 52 educational institutions, with the informants consisting of 1) 13 administrators and 2) 348 teachers, totaling 361 people. Tools used the research is a questionnaire. It has a confidence value of 0.9. Statistics used in data analysis include percentage, mean, and standard deviation. Pearson's correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis.

The research results found that:

1. Strategic leadership of school administrators Secondary school Under the jurisdiction of the Bangkok Secondary Educational Service Area Office, Area 2, overall, it is at a high level

2. Academic performance of secondary school teachers. Under the jurisdiction of the Bangkok Secondary Educational Service Area Office 2, the overall level is at a high level and

3. the relationship between the strategic leadership of school administrators and the academic performance of secondary school teachers. Under the jurisdiction of the Bangkok Secondary Educational Service Area Office 2, it was found that revolutionary thinking and the implementation of strategies can jointly predict and has a predictive power value of 60.60% with statistical significance at the .01 level. A prediction equation can be created in the form of raw scores and standard scores, which are.

Keywords: Strategic Leadership of Educational Institution Administrators

1. บทนำ

การศึกษาในประเทศไทยเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและ

ประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลก ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษานิวฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด มีการวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: ก-จ)

สถานศึกษาจึงมีภารกิจที่จะต้องจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานให้นักเรียนมีคุณภาพทัดเทียมกับนานาประเทศ การที่จะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพต้องอาศัยการบริหารงานด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษา โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ จะเห็นว่าคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด เมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ดังที่ เอี่ยมจิรา เดชกัลยา (2559: 37) กล่าวว่า งานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา คือ การจัดการศึกษา คุณภาพ และมาตรฐานของสถานศึกษาจึงอยู่ที่งานด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วยงานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดส่งเสริมงานด้านวิชาการ รวมถึงงานด้านวัดผลประเมินผล สอดคล้องกับ สารินทร์ เอี่ยมครอง (2561: 19) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานและคุณภาพการศึกษาจะเด่นชัด หากผู้บริหารสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นถือได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องเอาใจใส่ ตระหนักในภารกิจ รู้และเข้าใจงานวิชาการอย่างถ่องแท้ รวมทั้งพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้า สอดคล้องกับ ศิวพร ละหารเพชร (2562: 13) กล่าวว่า งานวิชาการในสถานศึกษานั้น เป็นงานที่สำคัญของสถานศึกษา เป็นหน้าที่หลัก เป็นหัวใจสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องร่วมกันปฏิบัติตามภารกิจ สถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ ดิก็ขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการว่าจะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อให้นักเรียนได้นำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม และยังเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จ ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะผู้นำขององค์กรด้วย และสอดคล้องกับ อธิวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562: 19) กล่าวว่า งานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจและเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษา เพราะงานวิชาการประกอบไปด้วยงานที่สำคัญ ๆ ของสถานศึกษามากมาย ไม่ว่าจะเป็นงานหลักสูตร งานจัดการเรียนการสอน งานวัดผลประเมินผล ฯลฯ ซึ่งแต่ละงานจะเป็นตัวชี้วัดความก้าวหน้า และคุณภาพของสถานศึกษานั้น ๆ ดังนั้นแล้วการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพนั้น จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมาย

การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งสำคัญเพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา คือการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ.ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด.พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพมีความรู้มีจริยธรรมและคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้ ดังที่ สุนันธินีย์ ม่วงเนียม (2560: 22) กล่าวว่า ครูมีหน้าที่หลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคคลในสังคมให้มีความเจริญงอกงาม เป็นบุคคลที่มี ความสำคัญยิ่ง เพราะมีบทบาทต่อการสร้างคนไปพัฒนาสังคมประเทศชาติต่อไป นั่นคือบทบาทของความเป็นครูที่มีหน้าที่อบรมสั่งสอนศิษย์ในด้านวิชาการและการใช้ชีวิต ประเทศชาติจะพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองได้นั้นส่วนหนึ่ง ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของครู สอดคล้องกับ ชนัชฎาภรณ์ ใจแน่น (2560: 2) กล่าวว่า การปฏิบัติงานที่ดีเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลให้สถานศึกษา สามารถก้าวหน้าไปสู่ความเป็นผู้นำและแข่งขันกับนานาชาติได้และการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยครู ทั้งนี้เพราะครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เพราะคุณภาพการศึกษาของนักเรียนจะดีมากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนของครู ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิผล จึงต้องพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูด้วย สอดคล้องกับ นาทยา ทับยาง (2561: 33) กล่าวว่า ความสำคัญของการปฏิบัติงานของครูนั้นมีหลายประการ ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน เสาะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอเพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถเป็นคนดีมีศีลธรรม ดูแลเอาใจใส่ คอยช่วยเหลือในสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้เรียนจะเกิดการพัฒนามากขึ้น เมื่อได้รับการกระตุ้นส่งเสริมจากครูผู้สอน หน้าที่และบทบาทของครูจึงมีความสำคัญมากต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับ สุธิกานต์ บริเอก (2564: 144) กล่าวว่า การปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นการแสดงให้เห็นถึงงานที่มีความสัมพันธ์กับหน้าที่ที่ของบุคลากรได้รับมอบมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรและยังเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละคน สามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานทั้งจุดเด่น จุดด้อยของบุคลากรแต่ละคน ข้อมูลต่าง ๆ ที่หน่วยงานได้รับจะถูกนำไปใช้ประโยชน์หลาย ๆ ด้าน

นอกจากนี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นส่วนสำคัญให้การปฏิบัติงานวิชาการของครูมีประสิทธิภาพที่จะส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายที่สถานศึกษาได้ตั้งไว้ ซึ่งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์นั้นเป็นภาวะที่ผู้นำแสดงออกในลักษณะสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ร่วมงานให้ใช้ความสามารถที่มีอยู่มาทำงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จของทีมงานและสถานศึกษา โดยผู้นำจะมีเทคนิคการจูงใจอย่างเหมาะสม โดยเลือกใช้วิธีจูงใจอย่างหลากหลายและมีประสิทธิผลเพื่อให้การทำงานประสบผลสำเร็จ อีกทั้งแสดงออกถึงการตัดสินใจ และการควบคุมการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ดังที่ นพวรรณ บุญเจริญสุข (2560: ก) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ

ผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ. 01 4) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้านร่วมกันส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ. 01 ซึ่งในทำนองเดียวกันงานวิจัยของ มนสิชา ธรรมรักษ์ (2561: ก) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ กัญญาณัฐไชยชนะ (2563: ก) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากงานวิจัยพบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา เพราะผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ มีการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาอย่างชัดเจน วางแผนกลยุทธ์ และมีการใช้ความคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อเปลี่ยนแปลงหรือพลิกแพลงได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป รวมถึงใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการสื่อสารกับผู้ร่วมงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทุกคนสามารถทำงานด้วยความมั่นใจ ตลอดจนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจที่ถูกต้องและรวดเร็ว (พระครูสุตธรรมกิจ, 2561: 75-76)

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู ซึ่งงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มุ่งสู่ความเป็นเลิศตามเป้าหมายขององค์การอย่างยั่งยืนสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 2) ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 3) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3.2 ประชากร พื้นที่วิจัย และกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหาร 215 คน ครู 5,562 คน รวม 5,777 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2565: 6)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 แบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิชาการของครู

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร และครูในสถานศึกษา โดยนำแบบสอบถามไปให้ด้วยตนเอง

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้ตอบกลับมาทั้งหมด 361 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ พร้อมนำแบบสอบถาม มาทำการลงรหัส เพื่อนำไปประเมินผลของข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ ตัวแปรเชิงคุณภาพ คือ ค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) พร้อมนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 จากการหาค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 3 การปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จากการหาค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เป็นรายด้านและภาพรวม ซึ่งพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล เพื่อทราบระดับการปฏิบัติงานวิชาการของครู

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบาย ดังตารางที่ 1- 4

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยเบื้องต้นทั้ง 6 ด้าน ที่ได้รับข้อมูลจากผู้บริหารและครู

ด้านที่	ปัจจัยเบื้องต้น	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ผลการประเมิน
1	ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์	4.28	0.51	มาก	ผ่าน
2	ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	4.18	0.72	มาก	ผ่าน
3	ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร	4.24	0.69	มาก	ผ่าน
4	ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.28	0.70	มาก	ผ่าน
5	ด้านการคิดเชิงปฏิวัติ	4.26	0.70	มาก	ผ่าน
6	การปฏิบัติงานวิชาการของครู	4.38	0.34	มาก	ผ่าน

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

การปฏิบัติงานวิชาการของครู	n = 361		แปลผล	อันดับที่
	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.39	0.35	มาก	3
2. ด้านการพัฒนา สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี	4.40	0.35	มาก	2
3. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.41	0.32	มาก	1
รวม	4.38	0.34	มาก	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

(\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.34) และหากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ลำดับแรก ด้านการนิเทศการศึกษา

4.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์รูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์	R	R ²	Adj R ²	SEE	F
X ₄	.764	.584	.583	.263	504.550**
X ₄ X ₃	.778	.606	.604	.257	275.140**

จากตารางที่ 3 พบว่าการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อหาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จากทั้งหมด 4 ด้าน มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ทดสอบแล้วพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งหมด 2 ด้าน คือ ด้านการคิดเชิงปฏิวัติ (X₄) และด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (X₃)

4.3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของการหาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรือมีอำนาจการพยากรณ์เท่ากับ 0.606 ซึ่งเป็นค่าอำนาจการพยากรณ์ที่สูงที่สุด ผู้วิจัยจึงเลือกรูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบของหาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์	b	SE _b	β	t	Sig t.
ด้านการคิดเชิงปฏิวัติ (X ₄)	.611	.027	.764	22.462	.000
ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (X ₃)	.202	.046	.256	4.427	.000
R = .778 R ² = .606 Adj R ² = .604 SEE = .257 F = 275.140 a = 1.787					

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรเกณฑ์ (ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา) และตัวแปรพยากรณ์ (X4X3) มีค่าเท่ากับ .778 มีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 60.60 และค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากการพยากรณ์เท่ากับ .257

4.4 ผลการวิเคราะห์ความถี่ และค่าร้อยละ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 361 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20 – 30 ปี จำนวน 229 คน วุฒิกิจการศึกษาระดับสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 256 คน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติงานต่ำกว่า 10 ปี ตำแหน่งปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติงานครูผู้สอน

2. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ รองลงมา คือ ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา และด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร ส่วนลำดับสุดท้าย คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์

3. การปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมา ด้านการพัฒนา สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา (X4) มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) และจำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (X3) และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ (X1)

5. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีตัวแปรทั้งหมด 2 ตัวแปร ที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้แก่ ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา (X4) และด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (X3)

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนำ

กลยุทธ์ไปปฏิบัติ รองลงมา คือ ด้านการคิดเชิงปฏิบัติ และด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษานั้นก่อนที่จะได้ดำรงตำแหน่ง จะต้องมีการสอบคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่เกณฑ์กำหนด มีการฝึกอบรม มีการพัฒนาองค์ความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มพูนความรู้

5.2 การปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมา ด้านการพัฒนา สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการวัดผลและประเมินผล ตามลำดับ ส่วนลำดับสุดท้าย ด้านการพัฒนาหลักสูตร

5.3 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน วิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ด้านการคิดเชิงปฏิบัติ และด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ สามารถร่วมกันพยากรณ์ และมีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 60.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครูมากที่สุด ไปยังภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู น้อยที่สุด พบว่า ด้านการคิดเชิงปฏิบัติ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครูมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ กล้าลอง และทำในสิ่งใหม่ ๆ ที่มีความท้าทาย เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และความต้องการของสังคมอยู่ตลอดเวลา โดยมีนโยบาย รูปแบบการบริหารที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างชาญฉลาด มีทัศนคติเชิงบวกกับปัญหา ยอมรับปัญหาและพร้อมที่จะแก้ไขภายใต้กรอบการทำงานอย่างมีระบบ มีความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงหรือสถานการณ์ที่ฉุกเฉินได้ จะส่งผลให้ครูในสถานศึกษามีการปรับตัวและยอมรับแนวคิด วิธีการใหม่ ๆ เพื่อปรับเปลี่ยน และพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานวิชาการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างมีคุณภาพ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่กล่าวมาข้างต้น มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาการบริหารการปฏิบัติงานวิชาการของครู เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ควรนำภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ดังกล่าวไปพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา และพัฒนาการจัดกิจกรรมการปฏิบัติงานวิชาการของครูของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิผลทางการบริหารงานวิชาการต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตานต์ บริเอก (2564: ก) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของ

ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยภาพรวมและด้านการนำกลยุทธ์ไป ปฏิบัติงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ด้านการคิดเชิงปฏิบัติและด้านการนำกลยุทธ์ไป ปฏิบัติ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู

1. การปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางและข้อเสนอแนะ ไปใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาการบริหารการปฏิบัติงานวิชาการของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นการบูรณาการอันก่อให้เกิดความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องตามพัฒนาการด้านร่างกายอารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยใช้เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สร้างสรรค์ ตอบสนองบริบทของสังคมปัจจุบัน

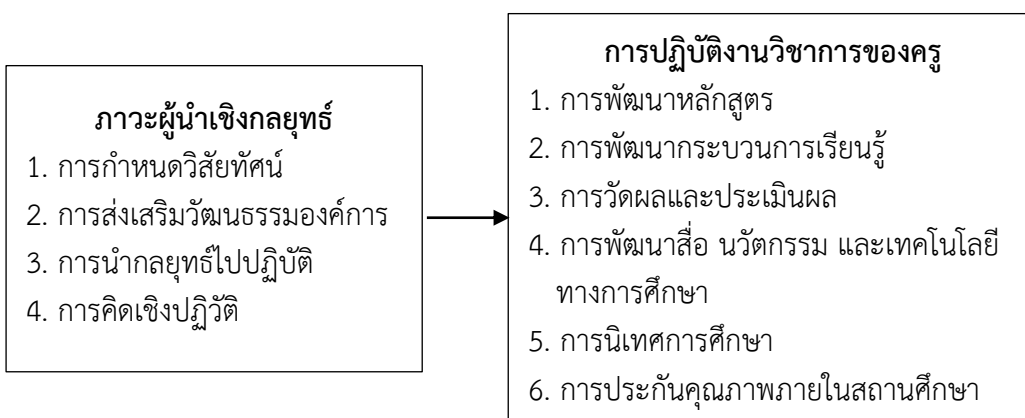
2. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ด้านการคิดเชิงปฏิบัติ และด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ สามารถร่วมกันพยากรณ์ และมีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 60.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรนำภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทั้ง 2 ด้านนี้ ไปปรับใช้ในการบริหารการปฏิบัติงานวิชาการของครูอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาการปฏิบัติงานวิชาการของครูให้สามารถสนองตอบต่อนโยบายทางการศึกษา และความต้องการของผู้เรียนต่อไป

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ด้านการคิดเชิงปฏิบัติ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อให้การบริหารจัดการการปฏิบัติงานวิชาการของครูในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สำหรับการปฏิบัติงานวิชาการของครู มีการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ดังนั้นการวิจัยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 2 ครั้งนี้ จึงได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ 2) การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 4) การคิดเชิงปฏิบัติ และการปฏิบัติงานวิชาการของครู จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลและประเมินผล 4) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) การนิเทศการศึกษา และ 6) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ ไชยชนะ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาในอำเภอแม่สรวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. **การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.**
- ชนัชฎาภรณ์ ใจแน่น. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนบริษัทไทยกลีกรสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.**
- นาตยา ทับยาง. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.**
- นพวรรณ บุญเจริญสุข. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.**

- พระครูสุตวรธรรมกิจ. (2561). **ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- มนสิชา ธรรมรักษ์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายมหาวิทยาลัย. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศิวพร ละหารเพชร. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. (2564). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2565-2567**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุธิกานต์ บริเอก. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชสงครามนคร.
- สุนันธิณี ม่วงเนียม. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนจัดการเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อริวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เอี่ยมจิรา เดชกล้า. (2559). การปฏิบัติงานวิชาการของครู โรงเรียนในกลุ่มค่ายพระเจ้าตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

การศึกษาแรงจูงใจและพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

The Study of Non-English Major Undergraduate Students' Motivation and English Learning Behavior: A Case Study of Physical Education Undergraduate Students at Buriram Rajabhat University

สุदारัตน์ โพธิ์สระ

Sudarat Phosa

สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Linguistics Program, Faculty of Humanities, Naresuan University

E-mail: sudarat.phosa@gmail.com

อมรเทพ วันดี

Amorntheap Wandee

สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Physical Education Program, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

E-mail: amorntheap.wa@bru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ และ 2) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ โดยกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 144 คน และบทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามออนไลน์ (Google Forms Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) สอบถามข้อมูลทั่วไป 2) สอบถามแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ (แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน) และ 3) สอบถามพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ได้รับบทความ: 21 มกราคม 2567; แก้ไขบทความ: 8 กุมภาพันธ์ 2567; ตอรับตีพิมพ์: 9 กุมภาพันธ์ 2567

Received: January 21, 2024; Revised: February 8, 2024; Accepted: February 9, 2024

ผลการวิจัยพบว่า

1. แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอก ภาษาอังกฤษในภาพรวมพบว่าแรงจูงใจภายใน ($\bar{X}=3.44\pm 1.09$) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าแรงจูงใจภายนอก ($\bar{X}=3.28\pm 1.05$) ซึ่งปรากฏว่าแรงจูงใจที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ แรงจูงใจภายใน คือความสนใจในการท่องเที่ยวต่างประเทศ ($\bar{X}=4.08\pm 1.05$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก และแรงจูงใจที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ แรงจูงใจภายนอก คือการเลือกเรียนภาษาอังกฤษเพราะเพื่อน ๆ เลือกเรียน ($\bar{X}=2.53\pm 1.04$) ซึ่งอยู่ในระดับน้อย

2. พฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอก ภาษาอังกฤษในภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ที่ระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{X}=3.10\pm 0.98$) โดยพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การเข้าเรียนวิชาภาษาอังกฤษทุกครั้ง ($\bar{X}=3.78\pm 1.05$) ซึ่งอยู่ในระดับที่ปฏิบัติบางครั้ง และพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การทบทวนบทเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังเลิกเรียน ($\bar{X}=2.63\pm 0.99$) ซึ่งอยู่ในระดับที่ปฏิบัติบางครั้ง

คำสำคัญ: แรงจูงใจภายนอก, แรงจูงใจภายใน, พฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ

Abstract

The purpose of this research were: 1) non-English major undergraduate students' English learning motivation and 2) non-English major undergraduate students' English learning behavior. The samples used in this study were selected by purposive sampling method to meet the research objectives. The samples were 144 undergraduate students majoring in Physical Education at Buriram Rajabhat University. This research article was quantitative research using a Google Forms questionnaire to collect data. The collected data were divided into 3 parts: 1) general information 2) English learning motivation (extrinsic and intrinsic motivation) and 3) English learning behavior. The collected data were analyzed using percentage (%), mean (\bar{X}), and standard deviation (S.D.) statistics.

The research results found that:

1. The results of non-English major undergraduate students' English learning motivation indicated that the mean value of intrinsic motivation ($\bar{X}=3.44\pm 1.09$) was higher than the mean value of extrinsic motivation ($\bar{X}=3.28\pm 1.05$).

The motivation with the highest mean value was the interest in traveling abroad (intrinsic motivation) ($\bar{X}=4.08\pm 1.05$). In contrast, the motivation with the lowest mean value was choosing to study English because of friends (extrinsic motivation) ($\bar{X}=2.53\pm 1.04$).

2. The results of non-English major undergraduate students' English learning behavior indicated that the overall appropriate English learning behavior was at the sometimes level ($\bar{X}=3.10\pm 0.98$). The English learning behavior with the highest mean value was attending English classes every time ($\bar{X}=3.78\pm 1.05$). Conversely, the English learning behavior with the lowest mean value was reviewing English lessons after class ($\bar{X}=2.63\pm 0.99$).

Keywords: Extrinsic Motivation, Intrinsic Motivation, English Learning Behavior

1. บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ดังนั้นภาษาอังกฤษจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารสำคัญที่ช่วยให้ผู้คนที่พูดภาษาต่างกัันมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ในหลากหลายมิติ เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และการศึกษา เป็นต้น ภาษาอังกฤษจึงเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและสามารถช่วยเพิ่มโอกาสในการแข่งขันทางการเรียนและการทำงาน (สุพัตรา พรหมดำ, ชไมภักดิ์ เตชสุนันต์ และปณิดา เลอเลิศ ยุติธรรม, 2563: 65) ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่หลายประเทศให้ความสำคัญและได้นำมาจัดการเรียนการสอน ซึ่งประเทศไทยได้มีการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศเป็นวิชาพื้นฐาน โดยมุ่งพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้ทัดเทียมกับนานาชาติ (ปิยภัทร พลัฒลา, วิมลรัตน์ จตุรานนท์ และอานนท์ ไชยสุริยา, 2560: 230-231)

แต่ในปัจจุบันปัญหาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยเป็นปัญหาที่มีความสำคัญเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข เนื่องจากพบว่าความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำมากมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานและยังไม่ได้รับการแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้น (ศุภิกา นิรัตติศัย, 2561: 140) และผลการสำรวจของสถาบันสอนภาษาอังกฤษ EF พบว่าความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (EF Proficiency Index) ในปีพ.ศ. 2566 ของคนไทยอยู่ในอันดับที่ 101 จาก 113 ประเทศทั่วโลก และอยู่ในอันดับที่ 21 จาก 23 ประเทศในทวีปเอเชีย ซึ่งเป็นความสามารถภาษาอังกฤษในระดับที่ต่ำมาก (Education First, 2023) และมหาวิทยาลัย

หลายแห่งในประเทศไทยได้มีการจัดการทดสอบภาษาอังกฤษของนักศึกษา เช่น CU-TEP TU-GET และ BRU English Test โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์เป็นอีกหนึ่งมหาวิทยาลัยที่ตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญในการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาจึงได้มีการจัดการทดสอบภาษาอังกฤษ (BRU English Test) โดยทดสอบทักษะภาษาอังกฤษทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด คำศัพท์ การเขียน และการอ่าน และจากผลการทดสอบภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ปรากฏว่าระดับภาษาอังกฤษโดยรวมของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ สาขาภาษาอังกฤษและสาขาภาษาอังกฤษธุรกิจ และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สาขาภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาคณะครุศาสตร์ สาขาพลศึกษาซึ่งไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ (สำนักงานวิเทศสัมพันธ์, 2566) จึงชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนและผู้สอนภาษาอังกฤษควรให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ เนื่องจากทักษะทางภาษาอังกฤษเป็นอีกหนึ่งทักษะที่มีความจำเป็นอย่างมากต่อการเรียนและการประกอบอาชีพของนักศึกษาสาขาพลศึกษาในอนาคต (ถนอมจิตต์ สารอด, พิรตล เพชรานนท์ และชวนิดา สุวานิช, 2559: 43) โดยควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและนำมาพัฒนาการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อผู้เรียน (วันเพ็ญ ภูมิรินทร์ และคณะ, 2563: 30)

กลยุทธ์ในการเรียนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลากหลายด้าน เช่น แรงจูงใจ เพศ อายุ และวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนควรตระหนักถึงแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อที่จะช่วยส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Oxford, 2003: 15-17) โดยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจและพฤติกรรมที่เป็นที่รู้จักคือ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ที่อธิบายถึงแรงจูงใจและพฤติกรรมของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ที่เป็นไปตามลำดับขั้น 5 ลำดับ ดังนี้ 1) ความต้องการด้านร่างกาย ได้แก่ ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น อาหาร น้ำ อากาศ และที่พักอาศัย เป็นต้น 2) ความต้องการด้านความปลอดภัย ได้แก่ ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต เช่น มีทรัพย์สินและอาชีพที่มั่นคง เป็นต้น 3) ความต้องการเป็นเจ้าของและเป็นที่ยอมรับ ได้แก่ ความต้องการที่จะเป็นที่รักของคนในสังคม เช่น ครอบครัว เพื่อน หรือคนรัก เป็นต้น 4) ความต้องการที่จะได้รับการยกย่อง ได้แก่ ความต้องการที่จะได้รับการชมเชยกยกย่องจากผู้อื่นว่าเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่ามีความรู้ ความสามารถ และเป็นประโยชน์ต่อสังคม และ 5) ความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ได้แก่ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จตามอุดมคติของแต่ละบุคคล (อำไพวรรณ ทัพเป็นไทย, 2556: 12) และนักจิตวิทยา Richard Ryan และ Edward Deci ยังได้กล่าวถึงแรงจูงใจในทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory: SDT) ว่าแรงจูงใจคือปัจจัยที่ส่งผลและส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมลงมือทำเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งประเภทของแรงจูงใจสามารถแบ่งได้จากเหตุผลและเป้าหมายต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมลงมือทำ

โดยแรงจูงใจสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) และแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ซึ่งแรงจูงใจภายนอกคือการที่ตัวบุคคลได้รับแรงกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น สภาพแวดล้อม รางวัล ผลการเรียน การได้รับคำชมเชย หรือการถูกบังคับ เป็นต้น และแรงจูงใจภายในคือการที่ตัวบุคคลได้รับแรงกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายในตนเอง เช่น ความสนใจหรือความพึงพอใจในการทำสิ่งนั้น ๆ โดยแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายในจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่บุคคลนั้น ๆ ลงมือกระทำเพื่อให้บรรลุผลที่ต้องการ (Ryan & Deci, 2000: 55-56) ซึ่งแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายในยังเป็นตัวกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ในตัวบุคคล ดังนั้นพฤติกรรมของผู้เรียนที่เหมาะสมจะส่งผลให้การเรียนภาษาอังกฤษบรรลุเป้าหมายได้ และพฤติกรรมการเรียนที่ไม่เหมาะสมจะทำให้การเรียนภาษาอังกฤษไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษที่เหมาะสมจึงจะสามารถช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ดีเด่น เบ็ญฮาวัน, 2556: 68)

จากปัญหาที่ได้กล่าวไปข้างต้นจึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษให้มีศักยภาพที่ดียิ่งขึ้น เนื่องจากเมื่อผู้สอนทราบแรงจูงใจและพฤติกรรมในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนจึงจะสามารถจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้เรียนให้คุณค่าและส่งผลต่อแรงจูงใจและพฤติกรรมในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแรงจูงใจและพฤติกรรมในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ สาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนภาษาอังกฤษในการนำผลการวิจัยไปปรับใช้กับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยวิธีการดำเนินการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2566 สาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 225 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2566 สาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่สมัครใจตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane เพื่อประมาณค่าหาสัดส่วนของประชากร โดยมีระดับค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ 0.05 (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2562: 18) ดังนั้นจึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 144 คน ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และเป็นการสุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

3.2.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจและพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ เช่น ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ และทฤษฎีการกำหนดตนเอง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและประเด็นในการตั้งข้อคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2. สร้างแบบสอบถามโดยใช้ Google Forms เพื่อสร้างแบบสอบถามออนไลน์ เรื่องการศึกษาแรงจูงใจและพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ และ 3) พฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งแบบสอบถามใช้มาตราส่วนการประมาณค่าของลิเคอร์ต (Linkert Scale) 5 ระดับ และแบบสอบถามได้พัฒนามาจากแบบสอบถามของตีเติน เบ็ญฮาวัน (2556: 56-57) ศุภิกา นริตติศัย (2561: 152-155) และ วันเพ็ญ ภูมรินทร์และคณะ (2563: 37)

3.2.2 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาที่มีค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.50-1.00 จึงจะนำไปใช้ได้ โดยผลการคำนวณค่า IOC ได้เท่ากับ 1.00 แบบสอบถามจึงมีความเที่ยงตรงสามารถนำมาใช้ได้

2. นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try-out) กับนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยจำนวน 20 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS 15.0 เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งผลการคำนวณได้เท่ากับ 0.94 แบบสอบถามจึงมีความเหมาะสมและสามารถนำมาใช้ได้

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามในรูปแบบ Google Forms ที่ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพส่งไปให้ผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 144 คน โดยผู้วิจัยระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัยลงในแบบสอบถามเพื่อชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และใช้เวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 3-5 มกราคม 2567

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแรงจูงใจและพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS 15.0 (Statistical Package for the Social Sciences) มาวิเคราะห์หาความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์แบบสอบถามสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ และ 3) พฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งสรุปผลได้ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศและอายุ

จากผลการวิจัยพบว่าในกลุ่มตัวอย่าง 144 คน สามารถแบ่งได้เป็น เพศชาย จำนวน 77 คน (53.47%) และ เพศหญิง จำนวน 67 คน (46.53%) ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 21-23 ปี จำนวน 94 คน (65.28%) ลำดับถัดมาคือ ช่วงอายุ 18-20 ปี จำนวน 49 คน (34.03%) และช่วงอายุกลุ่มสุดท้ายคือ ช่วงอายุ 24-26 ปี จำนวน 1 คน (0.69%)

4.2 ข้อมูลแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลระดับแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

แรงจูงใจที่ส่งผลต่อการเรียนภาษาอังกฤษ (N=144)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ระดับ
1. แรงจูงใจภายนอก			
1.1 ข้าพเจ้าเรียนภาษาอังกฤษเพราะเป็นวิชาบังคับที่มหาวิทยาลัยกำหนด	3.51	1.04	ปานกลาง

1.2 ข้าพเจ้าเรียนภาษาอังกฤษเพราะเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษเป็นประโยชน์	3.85	0.93	ปานกลาง
1.3 ข้าพเจ้าเรียนภาษาอังกฤษเพราะความสามารถของอาจารย์ผู้สอน	3.10	1.01	ปานกลาง
1.4 ข้าพเจ้าเรียนภาษาอังกฤษเพราะอาจารย์ผู้สอนมีวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ	3.53	1.02	ปานกลาง
1.5 ข้าพเจ้าเรียนภาษาอังกฤษเพราะอาจารย์ผู้สอนมีความเป็นกันเองกับผู้เรียน	3.70	1.00	ปานกลาง
1.6 ข้าพเจ้าเรียนภาษาอังกฤษเพราะเพื่อน ๆ เลือกเรียน	2.53	1.04	น้อย
1.7 ข้าพเจ้าเรียนภาษาอังกฤษเพราะความคาดหวังของครอบครัว	2.88	1.15	น้อย
1.8 ข้าพเจ้าเรียนภาษาอังกฤษเพราะต้องการได้รับค่าชมเชยและเป็นที่ยอมรับ	2.60	1.17	น้อย
1.9 ข้าพเจ้าเรียนภาษาอังกฤษเพื่อผลการเรียนที่ดี	3.62	1.08	ปานกลาง
1.10 ข้าพเจ้าเรียนภาษาอังกฤษเพื่อผลสอบภาษาอังกฤษที่ดี เช่น CU-TEP TOEIC หรือ IELTS เป็นต้น เพื่อนำไปสมัครงานหรือศึกษาต่อ	3.49	1.09	ปานกลาง
ภาพรวม	3.28	1.05	ปานกลาง
2. แรงจูงใจภายใน			
2.1 ข้าพเจ้ามีความสนใจในภาษาอังกฤษ	3.50	1.04	ปานกลาง
2.2 ข้าพเจ้ามีความสุขในการเรียนภาษาอังกฤษ	3.26	1.03	ปานกลาง
2.3 ข้าพเจ้ามีความสนใจในวรรณกรรมภาษาอังกฤษ	2.89	1.01	น้อย
2.4 ข้าพเจ้ามีความสนใจในสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมตะวันตก	3.39	1.07	ปานกลาง
2.5 ข้าพเจ้ามีความสนใจในประวัติศาสตร์ตะวันตก	3.25	1.07	ปานกลาง
2.6 ข้าพเจ้าชอบดูภาพยนตร์และซีรีส์ภาษาอังกฤษ	3.33	1.20	ปานกลาง
2.7 ข้าพเจ้าชอบฟังเพลงภาษาอังกฤษ	3.71	1.10	ปานกลาง
2.8 ข้าพเจ้ามีความชื่นชอบดารานักกร้องตะวันตก	3.38	1.19	ปานกลาง
2.9 ข้าพเจ้าสนใจในการไปทำงานต่างประเทศ	3.56	1.18	ปานกลาง
2.10 ข้าพเจ้าสนใจในการท่องเที่ยวต่างประเทศ	4.08	1.05	มาก
ภาพรวม	3.44	1.09	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่าภาพรวมค่าเฉลี่ยของแรงจูงใจภายใน (\bar{X} =3.44) มีมากกว่าค่าเฉลี่ยของแรงจูงใจภายนอก (\bar{X} =3.28) และเมื่อพิจารณาผลการวิจัยแบบแบ่งประเภทแล้วพบว่าแรงจูงใจภายนอกที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การที่นักศึกษาเลือกเรียนภาษาอังกฤษเพราะเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษเป็นประโยชน์ (\bar{X} =3.85) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และแรงจูงใจภายนอกที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การที่นักศึกษาเลือกเรียนภาษาอังกฤษเพราะเพื่อน ๆ เลือกเรียน (\bar{X} =2.53) ซึ่งอยู่ในระดับน้อย และผลการวิจัยในประเภทของแรงจูงใจภายในพบว่าแรงจูงใจภายในที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การที่นักศึกษาสนใจในการท่องเที่ยวต่างประเทศ (\bar{X} =4.08) ซึ่งอยู่ในระดับมาก และแรงจูงใจภายในที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ความสนใจในวรรณกรรมภาษาอังกฤษ (\bar{X} =2.89) ซึ่งอยู่ในระดับน้อย

จากการพิจารณาผลการวิจัยเปรียบเทียบทั้งแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายในพบว่าแรงจูงใจภายในข้อที่ 10 การที่นักศึกษาสนใจในการท่องเที่ยวต่างประเทศ (\bar{X} =4.08)

มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และแรงจูงใจภายนอกข้อที่ 6 การที่นักศึกษาเลือกเรียนภาษาอังกฤษเพราะเพื่อน ๆ เลือกเรียน ($\bar{X}=2.53$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

4.3 ข้อมูลพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 2 ตารางแสดงผลระดับพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ

พฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ (N=144)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ระดับ
1. ข้าพเจ้ามีการวางแผนการเรียนก่อนเข้าเรียน เช่น ทำตารางอ่านหนังสือหรือตารางส่งงานล่วงหน้า เป็นต้น	3.08	1.00	ปฏิบัติบางครั้ง
2. ข้าพเจ้ามีการเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนเข้าเรียน เช่น อ่านหนังสือล่วงหน้ามาก่อนเข้าเรียนหรือหาความหมายของคำศัพท์มาก่อนเสมอ เป็นต้น	2.81	0.92	ปฏิบัติน้อยครั้ง
3. ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นอย่างมากในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ	3.01	0.93	ปฏิบัติบางครั้ง
4. ข้าพเจ้าเข้าเรียนวิชาภาษาอังกฤษทุกครั้ง	3.78	1.05	ปฏิบัติบางครั้ง
5. ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนภาษาอังกฤษในขณะที่อาจารย์สอน	3.44	0.83	ปฏิบัติบางครั้ง
6. ข้าพเจ้าตั้งใจฟังและจดบันทึกตามที่อาจารย์สอนเสมอ	3.28	0.94	ปฏิบัติบางครั้ง
7. ข้าพเจ้าจะถามอาจารย์ทันทีเมื่อมีคำถามหรือไม่เข้าใจในบทเรียนนั้น ๆ	2.88	0.90	ปฏิบัติบางครั้ง
8. ข้าพเจ้ามักจะตอบคำถามในห้องเรียนเสมอ	2.90	1.01	ปฏิบัติบางครั้ง
9. ข้าพเจ้าจะสรุปเนื้อหาหรือประเด็นต่าง ๆ อยู่เสมอ	2.90	0.98	ปฏิบัติบางครั้ง
10. ข้าพเจ้ามักจะทบทวนบทเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังเลิกเรียน	2.63	0.99	ปฏิบัติบางครั้ง
11. ข้าพเจ้าทำการบ้านวิชาภาษาอังกฤษด้วยตนเองเสมอ	3.11	0.99	ปฏิบัติบางครั้ง
12. ข้าพเจ้าส่งการบ้านวิชาภาษาอังกฤษตรงเวลาเสมอ	3.69	1.01	ปฏิบัติบางครั้ง
13. ข้าพเจ้ามักจะศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับภาษาอังกฤษเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่อาจารย์สอนในห้องเรียน	3.04	1.01	ปฏิบัติบางครั้ง
14. ข้าพเจ้ามักจะฝึกฝนทักษะทางภาษาอังกฤษเพิ่มเติม เช่น ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน นอกเหนือจากที่อาจารย์สอนในห้องเรียน	3.06	0.98	ปฏิบัติบางครั้ง
15. ข้าพเจ้าจะจับกลุ่มกับเพื่อนเพื่อศึกษาทบทวนบทเรียนก่อนสอบเสมอ	2.78	1.01	ปฏิบัติบางครั้ง
16. ข้าพเจ้าได้นำความรู้ภาษาอังกฤษที่เรียนไปฝึกฝนใช้ในชีวิตประจำวัน	3.28	1.08	ปฏิบัติบางครั้ง
ภาพรวม	3.10	0.98	ปฏิบัติบางครั้ง

จากตารางที่ 2 พบว่าในภาพรวมพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษที่เหมาะสมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้งที่ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 3.10 ซึ่งเมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายข้อแล้วเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรกพบว่าพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การเข้าเรียนวิชาภาษาอังกฤษทุกครั้ง ($\bar{X}=3.78$) ลำดับที่สอง ได้แก่ การส่งการบ้านวิชาภาษาอังกฤษตรงเวลาเสมอ ($\bar{X}=3.69$) และลำดับที่สาม ได้แก่ การตั้งใจเรียนภาษาอังกฤษในขณะที่อาจารย์สอน ($\bar{X}=3.44$) โดยพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การทบทวนบทเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังเลิกเรียน ($\bar{X}=2.63$) ซึ่งอยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ และ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ ดังนี้

5.1 เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ

แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษสามารถแบ่งออกเป็นแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน ดังนี้

5.1.1 แรงจูงใจภายนอก

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจภายนอกในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.28$) โดยการที่นักศึกษาเลือกเรียนภาษาอังกฤษเพราะเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษเป็นประโยชน์ ($\bar{X}=3.85$) เป็นแรงจูงใจภายนอกที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด จึงกล่าวได้ว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับประโยชน์ของเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษมากที่สุด และการที่อาจารย์ผู้สอนมีความเป็นกันเองกับผู้เรียน ($\bar{X}=3.70$) เป็นแรงจูงใจภายนอกที่มีค่าเฉลี่ยมากเป็นลำดับที่สอง จากผลดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่าอาจารย์ผู้สอนก็ถือเป็นแรงจูงใจภายนอกที่สำคัญทั้งในด้านความเป็นกันเองกับนักศึกษา วิธีการสอนและความสามารถของอาจารย์ผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับ วันเพ็ญ ภูมรินทร์ และคณะ (2563: 39) ที่อธิบายว่าอาจารย์ผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษที่เหมาะสม โดยอาจารย์ผู้สอนสามารถเลือกวิธีการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นได้ อีกทั้งผลการเรียนและผลสอบภาษาอังกฤษก็เป็นแรงจูงใจภายนอกที่สำคัญเช่นเดียวกัน ซึ่งคล้ายคลึงกับ สุดคนึง นฤพนธ์จิรกุล และศิริโสภา แสนบุญเวช (2562: 42) ที่กล่าวว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษเนื่องจากนักศึกษาต้องการผลสอบภาษาอังกฤษในระดับที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดเพื่อประกอบวิชาชีพครู ดังนั้น ผลการเรียนภาษาอังกฤษที่ดีและผลสอบภาษาอังกฤษที่ผ่านเกณฑ์จึงเป็นแรงจูงใจภายนอกที่ส่งผลต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ จึงสรุปได้ว่าแรงจูงใจภายนอกเป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกตัวผู้เรียน ได้แก่ เนื้อหาวิชา อาจารย์ผู้สอน ข้อบังคับ ผลการเรียน และผลสอบภาษาอังกฤษ เป็นต้น

5.1.2 แรงจูงใจภายใน

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจภายในในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษพบว่าแรงจูงใจภายใน ($\bar{X}=3.44$) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า

แรงจูงใจภายนอก ($\bar{X}=3.28$) โดยการที่นักศึกษาสนใจในการท่องเที่ยวต่างประเทศเป็นแรงจูงใจภายในที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.08$) และการที่นักศึกษาชอบฟังเพลงภาษาอังกฤษ ($\bar{X}=3.71$) เป็นแรงจูงใจภายในที่มีค่าเฉลี่ยมากเป็นลำดับที่สอง ซึ่งแรงจูงใจภายในส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางที่เกิดจากความสนใจและความชอบจากตัวนักศึกษาเอง เช่น ความสนใจในการท่องเที่ยวหรือทำงานในต่างประเทศ ความชอบในเพลง ซีรีส์ ภาพยนตร์ภาษาอังกฤษ และความสุขในการเรียนภาษาอังกฤษ เป็นต้น สอดคล้องกับทัศนีย์ จันตริยะ, สุภิญญา ปัญญาสิทธิ์ และจิราภรณ์ กาแก้ว (2560: 1086) ที่กล่าวว่าแรงจูงใจภายในเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวนักศึกษาเอง ซึ่งอาจเกิดจากทัศนคติ ความสนใจ และความพึงใจ และการให้คุณค่าในการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งจะมีความยั่งยืนกว่าแรงจูงใจภายนอก

5.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ

จากผลการวิจัยนี้ภาพรวมพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษที่เหมาะสมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษอยู่ในระดับที่นักศึกษาปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{X}=3.10$) โดยการเข้าเรียนวิชาภาษาอังกฤษทุกครั้ง ($\bar{X}=3.78$) เป็นพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติมากที่สุด และการทบทวนบทเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังเลิกเรียน ($\bar{X}=2.63$) เป็นพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติน้อยที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับการเรียนในห้องเรียนมากกว่าการเรียนนอกห้องเรียน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดีเด่น เบ็ญฮาวัน (2556: 68) และ ศุภิกา นิรติศัย (2561: 162) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีพบว่าในภาพรวมนักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับปานกลางซึ่งเป็นการปฏิบัติบ้างเป็นบางครั้งเช่นเดียวกัน โดยในงานวิจัยนี้พบว่าพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษในห้องเรียนเป็นพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการเข้าเรียนวิชาภาษาอังกฤษทุกครั้ง ลำดับถัดมาคือพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติบางครั้ง เช่น การเข้าเรียนตรงเวลา การตั้งใจฟังและจดบันทึกขณะที่อาจารย์สอน เป็นต้น ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาของ จันทิมา ชูวานนท์, ธัญวรรณ กำคำ และ ชมพูนุท ถาวรวงค์ (2562: 40) พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีมีพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมในการเข้าเรียนวิชาภาษาอังกฤษทุกครั้งและตรงเวลา และพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษที่ปฏิบัติน้อยครั้ง ได้แก่ การตอบคำถามในห้องเรียน การสรุปเนื้อหาหรือประเด็นต่าง ๆ และการถามคำถามเมื่อไม่เข้าใจในบทเรียน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ จิรายุ สงเคราะห์ (2562: 2) ที่ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษ เช่น การถามตอบระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน โดยกล่าวว่าผู้เรียนมักจะไม่ตั้งคำถามหรือตอบคำถามในห้องเรียน เนื่องจากกลัวคำตอบไม่ถูกต้องและจะทำให้ผู้เรียนสูญเสียความมั่นใจจึงไม่กล้าที่จะตอบคำถามหรือตั้งคำถามในห้องเรียน

จากผลการวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่านักศึกษาที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษมีภาพรวมของแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษทั้งแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายในอยู่ในระดับปานกลาง และพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมในการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับที่นักศึกษาปฏิบัติบางครั้งเท่านั้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ครูผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิธีการสอนที่ตอบสนองต่อผู้เรียนที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเรียนภาษาอังกฤษจึงจะสามารถช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาแรงจูงใจและพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยในกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เพื่อที่จะได้ทราบถึงแรงจูงใจและพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษในผู้เรียนหลากหลายกลุ่มจึงจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษต่อไป

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผู้วิจัยได้ทราบถึงแรงจูงใจและพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ สาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยแรงจูงใจภายในมีค่าเฉลี่ยมากกว่าแรงจูงใจภายนอก ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าปัจจัยภายในตัวบุคคล เช่น ความสนใจ ความพึงพอใจ และการให้คุณค่าในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษามีความสำคัญมากกว่าปัจจัยภายนอก เช่น คำชมเชย ครอบครัว หรือเพื่อน ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีและให้คุณค่าในการเรียนภาษาอังกฤษจึงเป็นแนวทางที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้ อีกทั้งจากการศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาพบว่านักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนเป็นหลักมากกว่าการเรียนนอกห้องเรียน จากผลการวิจัยนี้จึงทำให้ผู้วิจัยทราบถึงแนวทางในการนำไปพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เหมาะสมต่อนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ เพื่อที่จะสามารถพัฒนาศักยภาพทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา ชูวานนท์, ธัญวรรณ กำคำ และชมพูนุท ถาวรวงศ์. (2562). เจตคติและพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาต่อการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่ออุตสาหกรรมบริการ. *รายงานการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- จิรายุ สงเคราะห์. (2562). ปัญหาด้านการตอบคำถามครูผู้สอนในชั้นเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. *รายงานการวิจัย*. สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- ดีเด่น เบ็ญฮาวิน. (2556). ทักษะคิดและพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่มีความรู้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำ. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษานานาชาติ*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ถนอมจิตต์ สารอด, พีรตล เพชรานนท์ และชานิดา สุวานิช. (2559). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาพลศึกษาด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ. *มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 33(3), 39-66.
- ทัศนีย์ จันติยะ, สุภิญญา ปัญญาสิทธิ์ และจิราภรณ์ กาแก้ว. (2560). การศึกษาแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน. *การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 14: ตามรอยพระยุคลบาท เกษตรศาสตร์กำแพงแสน*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปิยภัทร พลัปลา, วิมลรัตน์ จตุรานนท์ และอานนท์ ไชยสุริยา. (2560). การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ทางภาษา และหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 14(64), 229-238.
- วันเพ็ญ ภูมรินทร์ และคณะ. (2563). ทักษะคิดในการเรียนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*, 15(2), 29-42.
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2562). การหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย: มายาคติในการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ และเครทซ์-มอร์แกน. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 8(1), 11-28.
- ศุภิกา นิรัตติย์. (2561). ทักษะคิด แรงจูงใจ และพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(2), 138-170.

- สำนักงานวิเทศสัมพันธ์. (2566). ประกาศผลการทดสอบภาษาอังกฤษหลังการอบรมสำหรับ
นักศึกษา ชั้นปีที่ 1. เข้าถึงได้จาก <https://oire.bru.ac.th/2023/07/19/bru-english-test-1-2-07-66/> (สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2567).
- สุดคณิง นฤพนธ์จิรกุล และศิริโสภา แสนบุญเวช. (2562). การศึกษาแรงจูงใจในการเรียน
ภาษาอังกฤษของนักศึกษาโปรแกรมวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏกำแพงเพชร. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 (น.33-44). สถาบันวิจัย
และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุพัตรา พรหมดำ, ชไมภักดิ์ เตชสุนันต์ และปิ่นนดา เลอเลิศยุติธรรม. (2563). การศึกษาคู่วิจัยกรรม
ในการสนทนาในห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ.
วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 10(1), 63-78.
- อ่ำไพวรรณ ทัพเป็นไทย. (2556). แรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. รายงานการวิจัย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- Education First. (2023). **EF English Proficiency Index**. Retrieved from
<https://www.ef.co.th/epi/> (Accessed 10 January 2024).
- Oxford, R. L. (2003). Language Learning Styles and Strategies: An Overview. **GALA**, 1-25.
- Ryan, M. R. & Deci, L. E. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions
and New Directions. **Contemporary Educational Psychology**, 25, 54-67.

การพัฒนากระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2
The Development of Budget Management Process of Schools
under Primary Educational Service Area Office 2

ศิริวรรณ ทัสนา, ปาริชาติ บัวเจริญ

Siriwan Tassana, Parichat Buachareon

มหาวิทยาลัยพายัพ

Payap University

Corresponding Author, Email: parichat_b@payap.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 2) พัฒนารูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 และ 3) ประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และเจ้าหน้าที่การเงินในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 123 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 246 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
2. ได้รูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ประกอบไปด้วย 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) ด้านการจัดสรรงบประมาณ 3) ด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงาน 4) ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 5) ด้านการบริหารการเงิน 6) ด้านการบริหารบัญชี และ 7) ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์
3. ความเหมาะสมของรูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ส่วนความเป็นไปได้ของรูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบกระบวนการ, การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

ได้รับบทความ: 26 มกราคม 2567; แก้ไขบทความ: 8 กุมภาพันธ์ 2567; ตอรับตีพิมพ์: 10 กุมภาพันธ์ 2567

Received: January 26, 2024; Revised: February 8, 2024; Accepted: February 10, 2024

Abstract

The purpose of this research were: 1) study the current and desired states of budget management in schools under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2, 2) develop a budget management process model for schools in the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2, and 3) evaluate the suitability and feasibility of the budget management process model in schools under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2. The population included school administrators and financial officers from 123 schools in the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2, totaling 246 individuals. Research tools included questionnaires, interviews, and suitability and feasibility assessment forms. Statistical analysis involved percentages, mean, standard deviation, and content analysis.

The research result found that:

1. The current state of budget management in schools was found to be at a high level, while the desired state of budget management was at the highest level.
2. The developed budget management process model for schools under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2 consists of seven aspects: 1) budget preparation and proposal 2) budget allocation 3) monitoring, evaluation and reporting of operations 4) resource mobilization and investment for education 5) financial management 6) accounting management 7) management of supplies and assets.
3. The suitability of the budget management process model was assessed to be at a high level, and its feasibility was rated at the highest level.

Keywords: Process Model, School Budget Management

1. บทนำ

การศึกษา คือรากฐานของชีวิต สังคม และประเทศชาติ รวมทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคม การศึกษาจึงต้องพัฒนาให้มีคุณภาพ โดยปัจจัยที่ขับเคลื่อนคุณภาพของการศึกษานั้นคืองบประมาณที่สนับสนุนการศึกษาอย่างสมดุลและเกิดประสิทธิภาพภายใต้การร่วมมือในการกระจายอำนาจการบริหารอย่างโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา อีกทั้งมาตรา 60

กำหนดให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน ให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศในลักษณะเงินอุดหนุน (รายหัว) เป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อการดำเนินการตามนิติกรรมที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาตามกฎหมายและหน่วยตรวจสอบภายใน

ทั้งนี้ มีความสอดคล้องกับการบริหารงานโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษามากขึ้นด้วยการให้เขาเหล่านั้นรับผิดชอบในการตัดสินใจในเรื่องงบประมาณ บุคลากรและหลักสูตร นอกจากการมีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องดังกล่าวของครู ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนแล้ว การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานยังเพิ่มประสิทธิภาพของบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับเด็กด้วย (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2542: 73) ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งและมีมาตรฐานสามารถจัดสรรงบประมาณร่วมกันได้อย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ดังนั้น งานบริหารงบประมาณเป็นกลุ่มงานที่กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการจัดงบประมาณและการบริหารงบประมาณให้กับสถานศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นภารกิจหลักที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างเพียงพอ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาจึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการบริหารจัดการให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเพื่อให้บรรลุตามแผนที่กำหนดไว้และเพื่อให้การบริหารงบประมาณมีความสอดคล้องกับระบบ วิธีการระบบ และวิธีการงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์มีผลสำเร็จตามภารกิจที่กำหนดและรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายงบประมาณโดยมีแผนกลยุทธ์แผนการปฏิบัติงานแผนการใช้จ่ายงบประมาณและการติดตามรายงานผลเป็นเครื่องมือกำกับดูแลการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสและสามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนได้ ซึ่งการบริหารงบประมาณเป็นการบริหารงานที่อยู่ในกรอบมากกว่างานในด้านอื่น ๆ จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งและจำเป็นจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย คำสั่ง และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดภาระและสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานด้านงบประมาณในสิ่งที่พึงปฏิบัติและพึงระมัดระวังเริ่มตั้งแต่ได้รับเงินจัดสรร การเบิกจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การจัดทำบัญชี รวมไปถึงการจัดทำรายงานเกี่ยวกับการเงิน การบัญชีต่าง ๆ ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันอยู่เสมอเพื่อให้การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด (อำนาจ วงศ์สิงห์, 2552: 3)

ในการดำเนินงานการบริหารงบประมาณเป็นงานที่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบ กฎหมายข้อบังคับของกระทรวงการคลัง สืบด้วยกระบวนการในการดำเนินการด้าน

งบประมาณมีหลายขั้นตอนและซับซ้อน สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 เกิดความสับสนในการปฏิบัติงาน ทำให้แนวทางปฏิบัติไม่เป็นไปในทางเดียวกัน อีกทั้งการผลัดเปลี่ยนบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านงบประมาณบ่อยครั้ง เพราะเกษียณอายุราชการและย้ายสถานศึกษาส่งผลให้บุคคลที่เข้ามารับช่วงต่อในการปฏิบัติงานยังขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งงบประมาณที่จัดสรรไม่เพียงพอต่อการบริหารการศึกษา ทำให้ไม่สามารถตอบสนองการพัฒนาการศึกษาได้เท่าที่ควร และความล่าช้าของการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดมายังเขตพื้นที่ที่มีความล่าช้าทำให้การบริหารจัดสรรเงินไปยังส่วนต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่องในการบริหารงบประมาณให้ทันตามกรอบเวลาที่กำหนด (รายงานผลการดำเนินงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2, 2565: 97) จากประเด็นปัญหากระบวนการในการปฏิบัติ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนารูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
2. เพื่อพัฒนารูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และเจ้าหน้าที่การเงินในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 123 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 246 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา มีดังนี้คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบประเมิน ดังนี้

1. แบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีองค์ประกอบ 22 ด้าน จำนวน 60 ข้อผู้วิจัยดำเนินการสร้าง

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาคำนวณค่าความสอดคล้อง มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูการเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 1 จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.925 จากนั้นปรับปรุงแบบสอบถามและนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 โดยวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา จากขั้นตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 แล้วกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) ด้านการจัดสรรงบประมาณ 3) ด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน 4) ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 5) ด้านการบริหารการเงิน 6) ด้านการบริหารบัญชี และ 7) ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 ผู้วิจัยนำรูปแบบกระบวนการที่ได้มาจากการสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำมาสร้างเป็นแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ด้านดังนี้ 1) ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) ด้านการจัดสรรงบประมาณ 3) ด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน 4) ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 5) ด้านการบริหารการเงิน 6) ด้านการบริหารบัญชี และ 7) ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3.3 วิธีการเก็บข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยพายัพเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน พร้อมหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยพายัพ เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินที่ได้รับนำมา ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของคำตอบและนำไปประมวลผลคะแนนตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้ กำหนดไว้เพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป

3.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้วิธีหาค่าความถี่ (frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 สรุปผลได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันในการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.37, \sigma = 0.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน ($\mu = 4.57, \sigma = 0.75$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน ($\mu = 4.54, \sigma = 0.75$) และด้านการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ ($\mu = 4.52, \sigma = 0.72$)

สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.72, \sigma = 0.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ($\mu = 4.88, \sigma = 0.39$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร และการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ ($\mu = 4.85, \sigma = 0.52$) และด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน, ด้านการขอโอนและขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ และด้านการวางแผนพัสดุ ($\mu = 4.83, \sigma = 0.38$)

4.2 ผลการพัฒนารูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ได้รูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ประกอบไปด้วย 7 ด้านดังนี้ 1) ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ประกอบไปด้วย 10 กระบวนการ 2) ด้านการจัดสรรงบประมาณประกอบไปด้วย 7 กระบวนการ 3) ด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน ประกอบไปด้วย 10 กระบวนการ 4) ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ประกอบไปด้วย 8 กระบวนการ 5) ด้านการบริหารการเงิน ประกอบไปด้วย 10 กระบวนการ 6) ด้านการบริหาร

บัญชีประกอบไปด้วย 7 กระบวนการ และ 7) ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ประกอบไปด้วย 10 กระบวนการ

4.3 ผลการศึกษาความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบกระบวนการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ความเหมาะสมของรูปแบบกระบวนการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริหารบัญชี ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.67) รองลงมาคือ ด้านการบริหารการเงิน และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.46) ลำดับที่สามคือ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.38)

ความเป็นไปได้ของรูปแบบกระบวนการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารการเงิน ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.28) รองลงมาคือ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และด้านการบริหารบัญชี ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.35) ลำดับที่สามคือ ด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.27)

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนารูปแบบกระบวนการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สภาพปัจจุบันในการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชีทะเบียน และรายงาน รองลงมาคือ การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน และอันดับที่สามคือ การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำ และจัดหาพัสดุ ทั้งนี้อาจเพราะการจัดทำกรรายงานแบบพิมพ์มีความสำคัญยิ่งจำเป็นต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความถูกต้องตามแนวปฏิบัติเดียวกัน เพื่อง่ายต่อการตรวจสอบ ลดความซับซ้อนและความผิดพลาดในการดำเนินงานบริหารงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์จิรา โชติพิบูลย์ และสุรางคณา มัณยานนท์ (2565: 17) ได้ศึกษาการบริหารงานด้านงบประมาณโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานงบประมาณ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการบริหารการเงิน รองลงมาคือ ด้านการบริหารบัญชี และด้านบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ปัญหาการบริหารงานด้านงบประมาณ

ได้แก่ การจัดแผนงบประมาณของโรงเรียน วิเคราะห์ SWOT ไม่ชัดเจน การดำเนินงานทางการเงินไม่เป็นปัจจุบัน ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบภายในโรงเรียนไม่มีอิสระในการทำงาน ไม่มีแผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษา การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ในโรงเรียนยังไม่เป็นระบบ ใช้จ่ายเงินไม่เป็นไปตามแผน และการจัดเก็บเอกสารประกอบการจ่ายเงินไม่เรียบร้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดร.ณภัพ เย็นวัฒนา (2562: 77) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23 พบว่าสภาพการบริหารงานงบประมาณในโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพ็ญพรรณ บางอร (2565: 61) สภาพการบริหารจัดการระบบบริหารงานงบประมาณโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งงานที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหามากที่สุด คืองานแผนและควบคุมภายในรองลงมาคืองานบัญชีและงานการเงินงาน ส่วนค่าเฉลี่ยของสภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อย ได้แก่งานสารสนเทศรองลงมาคืองานพัสดุและสินทรัพย์

ประเด็นที่ 2 สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ รองลงมาคือ การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร และการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ และอันดับที่สาม คือ การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน, การขอโอนและขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ และการวางแผนพัสดุ ทั้งนี้อาจเพราะการรายงานผลการใช้จ่ายในการใช้งบประมาณในสถานศึกษา การอนุมัติงบประมาณต่าง หรือแผนปฏิบัติการในสถานศึกษา เป็นเรื่องที่ต้องจัดเตรียมเป็นประจำทุกปีเพื่อให้มีการดำเนินงานใช้งบประมาณในสถานศึกษาเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง ต้องยึดหลักความถูกต้อง ความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยการศึกษาของ ทศพล นวนไชยดี และพิมพ์พร จารุจิตร (2565: 152) ได้ศึกษา การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงบประมาณสู่ความสำเร็จของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ซึ่งผลการวิจัย พบว่าสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการบริหารบัญชีมีความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับแรก รองลงมาเป็นด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ด้านการระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน ด้านการจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ และด้านการจัดสรรงบประมาณ ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัทนียา เพ็ชรนอก (2563: 142) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงานงบประมาณในโรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านงานงบประมาณ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านและรายข้อ พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงานบัญชีด้านการเงิน ด้านงานแผนงานและด้านงานพัสดุ พิจารณารายด้าน พบว่าด้านงานพัสดุ มีความต้องการจำเป็นที่ต้องพัฒนาโดยเร่งด่วน รองลงมาคือด้านงานบัญชีด้านงานแผนงาน และด้านงานการเงิน

ประเด็นที่ 3 ผลการพัฒนารูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ได้รูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ประกอบไปด้วย 7 ด้านดังนี้ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารบัญชี และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ทั้งนี้ รูปแบบกระบวนการนี้เป็นกระบวนการสำหรับการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา ตามกรอบภาระงานบริหารงบประมาณ และแนวปฏิบัติที่บุคลากรพึงปฏิบัติได้อย่างเป็นกระบวนการบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา บุญวัน (2561: 227) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล พบว่ารูปแบบการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย 30 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การวางแผนงบประมาณ มี 4 องค์ประกอบย่อย 2) การคำนวณต้นทุนผลผลิต มี 4 องค์ประกอบย่อย 3) การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง มี 5 องค์ประกอบย่อย 4) การบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ มี 4 องค์ประกอบย่อย 5) การบริหารสินทรัพย์ มี 5 องค์ประกอบย่อย 6) การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานมี 5 องค์ประกอบย่อย และ 7) การตรวจสอบภายในมี 3 องค์ประกอบย่อย

ประเด็นที่ 4 ความเหมาะสมของรูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ประชากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริหารบัญชี สถานศึกษามีการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ผ่านระบบสารสนเทศทางการเงินการคลังได้อย่างถูกต้องโปร่งใสและตรวจสอบได้ รองลงมาคือ ด้านการบริหารการเงิน สถานศึกษามีการรายงานงบกระแสเงินสดและรายงาน เหตุประกอบการเงินตามลักษณะการจ่ายเงินของ

สถานศึกษาต่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ สถานศึกษามีการควบคุมการสั่งซื้อโดยจัดทำเอกสารการสั่งซื้อ จัดจ้างอย่างเป็นระบบและรายงานผลการดำเนินงานเป็นปัจจุบัน ลำดับที่สามคือ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา สถานศึกษามีการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีในการจัดหารายได้และผลประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสาธารณชน รวมทั้งเผยแพร่เชิดชูเกียรติผู้สนับสนุนทุนเพื่อการศึกษา ทั้งนี้อาจเพราะรูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่นำมาใช้ได้จริงในการบริหารงบประมาณ ครอบคลุมตามภารกิจงานบริหารงบประมาณ สถานศึกษานำมาเป็นแนวปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา พวงทอง (2563: 110) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ผลวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ซึ่งมีรายการปฏิบัติรวม 40 รายการ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติได้จริงสูงกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยที่กำหนดไว้ที่ 4.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุจันทร์ทา ศรีวระมย์ (2560: 20) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงบประมาณที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าจากการประเมินกลยุทธ์การบริหารงบประมาณที่พัฒนาขึ้น พบว่ามีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

ประเด็นที่ 5 ความเป็นไปได้ของรูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นไปได้ของรูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารการเงิน สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเงินคงเหลือประจำวันของสถานศึกษาในการเก็บรักษาเงินตามหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รองลงมาคือ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา สถานศึกษามีการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีในการจัดหารายได้และผลประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสาธารณชน รวมทั้งเผยแพร่เชิดชูเกียรติผู้สนับสนุนทุนเพื่อการศึกษา ลำดับที่สามคือ ด้านการบริหารบัญชี สถานศึกษามีการจัดทำบัญชีการบันทึกการเปิดบัญชี และการรายงานทางบัญชีของสถานศึกษาที่ถูกต้องตามระเบียบที่กระทรวงการคลังเป็นผู้กำหนดโดยใช้ระบบสารสนเทศที่ทันสมัย และสถานศึกษามีการจัดทำแบบบันทึกบัญชีแบบสรุป บัญชีตามแบบพิมพ์ บัญชีและเอกสารทางบัญชี ประเภทต่าง ๆ อย่างถูกต้องเป็นปัจจุบันและตรวจสอบได้ ทั้งนี้อาจเพราะรูปแบบกระบวนการพัฒนางบประมาณของสถานศึกษาในการบริหารจัดการงบประมาณของตนเอง ภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐที่ดี (Good governance) โดยเน้นที่

ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ สถานศึกษาจะต้องมีการกำหนดแนวทางในการนำไปปฏิบัติให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม สามารถขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร สุวรรณพูล, สมชัยชัย วงษ์นายะ และสัมฤทธิ์ ไวเปีย (2566: 109) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 พบว่า ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 พบว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการของกลยุทธ์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิริยาพร สายช่วย, โสภณ เพ็ชรพวง และสถาพร สังข์वासสุทธิรักษ์ (2565: 48) ได้ทำการศึกษาเรื่องกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 ผลวิจัยพบว่า ผลการตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากถึงที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและอภิปรายผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมากำหนดเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

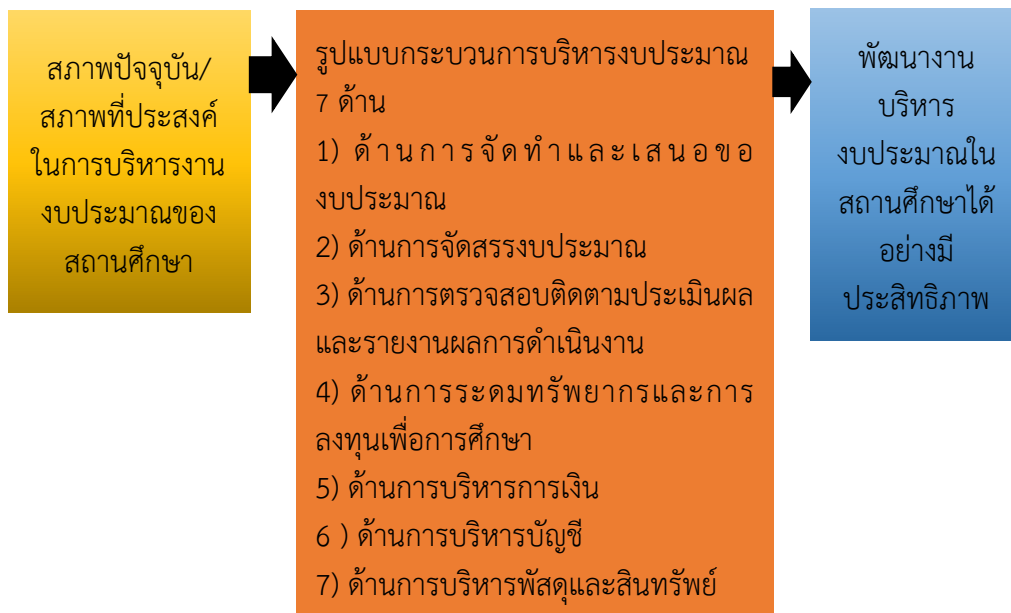
การบริหารงานงบประมาณในระดับสถานศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย มีการจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะต้องผ่านการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด การกระจายอำนาจจากเขตพื้นที่การศึกษาอย่างชัดเจนให้แก่ สถานศึกษาในการบริหารจัดการงบประมาณของตนเอง ภายใต้การบริหารจัดการภาครัฐที่ดี (Good governance) โดยเน้นที่ความ โปร่งใส ตรวจสอบได้ สถานศึกษาจะต้องมีการกำหนดแนวทางในการนำไปปฏิบัติให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมซึ่งงบประมาณเปรียบเสมือนเชื้อเพลิงในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาอุปสรรคและโอกาสของรูปแบบกระบวนการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
2. ควรศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาที่มีการบริหารงบประมาณแตกต่างกัน เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา
3. ควรศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่างการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ตามยุทธศาสตร์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสามารถนำมาปรับใช้ในการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดได้ รูปแบบกระบวนการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา มี 7 ด้าน คือ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารบัญชี และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ เป็นรูปแบบกระบวนการบริหารงานงบประมาณที่ผู้วิจัยนำเสนอขึ้นเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง และส่งผลให้การบริหารจัดการงบประมาณและสินทรัพย์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยการยึดหลักการบริหารแบบการมีส่วนร่วมและแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อให้ทราบถึงความต้องการความจำเป็นที่แท้จริงของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีอิสระในการเสนอความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการไปจนถึงคณะกรรมการสถานศึกษา มีการตรวจสอบ การติดตามและประเมินผลของการใช้จ่ายงบประมาณ มีการรายงานผลเป็นระยะ ๆ เพื่อเป็นการติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด เพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้บริหารสามารถที่จะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้มาสร้างค่านิยมในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นค่านิยมการประหยัดทรัพยากร การเลือกใช้ต้นทุนที่ต่ำกว่าโดยอาจใช้วิธีการสร้างแรงจูงใจเพื่อก่อให้เกิดการร่วมมือ สามารถตรวจสอบได้ และก่อให้เกิดความคุ้มค่าในต้นทุนงบประมาณและประสิทธิภาพ ในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา

แผนภาพองค์ความรู้ที่ได้รับรูปแบบกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัลยา บุญวัน. (2561). รูปแบบการบริหารงบประมาณเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น**, 15(2), 227.
- เกตุจันทร์ทา ศรีวะรมย์. (2560). กลยุทธ์การบริหารงบประมาณที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร. **วารสารวิจัยทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, 11(2), 20.
- จันทร์จิรา โชติพิบูลย์ และสุรางคณา มัณยานนท์. (2565). การบริหารงานด้านงบประมาณโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ. **วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 2(1), 17.
- ชุตินา พวงทอง. (2563). แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ดร.ณภาพ เย็นวัฒนา. (2562). ปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทศพล นวนไชยดี และพิมพ์พร จารุจิตร. (2565). การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงบประมาณสู่ความสำเร็จของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี. **วิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ**, 23(1), 152.
- เพ็ญพรรณ บางอร. (2562). แนวทางการบริหารจัดการระบบบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสพเมยวิทยาคม อำเภอสพเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิริยาพร สายช่วย, โสภณ เพ็ชรพวง และสถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์. (2565). เรื่องกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. **วารสารรัชต์ภาคย์**, 16(5), 48.
- มัทนียา เพ็ชรนอก. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านงานงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

- ศศิธร สุวรรณพูล, สมชัยชัย วงษ์นายะ และสัมพันธ์ ไวเปี้ย. (2566). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 17(1), 109.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2542). หลักการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2. (2565). รายงานผลการดำเนินงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2. กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
- อานวย วงศ์สิงห์. (2552). การกระจายอำนาจการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอำเภอแก่งกระจานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 2. สารนิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การพัฒนาหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบ
โฟร์บล็อกพร้อมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
The Curriculum Development of Reading Comprehension using
Four Blocks with Storyline Diagram for Grade 6 Students

วนิดา วงศ์ไทยดี, ปริญาภา สีสทอง

Wanida Wongthaidee, Parinyapast Seethong

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Lampang Rajabhat University

E-mail: Wanidas1965@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกพร้อมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 2) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกพร้อมกับแผนภาพโครงเรื่องสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น แบบแผนที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านแม่จ๊ะ (ประชากรราษฎร์รังสรรค์) อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ สำนักงานการศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 2 จำนวน 18 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกพร้อมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร ประกอบด้วย 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 Aesop's fables หน่วยที่ 2 Moral Tales หน่วยที่ 3 Story หน่วยที่ 4 News 5) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 6) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. นักเรียนที่เข้าร่วมหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกพร้อมกับแผนภาพโครงเรื่องมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, การอ่านเพื่อความเข้าใจ, วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อก, แผนภาพโครงเรื่อง

ได้รับบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2567; แก้ไขบทความ: 22 กุมภาพันธ์ 2567; ตอบรรตีพิมพ์: 23 กุมภาพันธ์ 2567

Received: February 6, 2024; Revised: February 22, 2024; Accepted: February 23, 2024

Abstract

The purpose of this research were: 1) create the Curriculum Development of Reading Comprehension Using Four Blocks with Storyline Diagram for Grade 6 Students. and 2) to study the impacts of utilizing the curriculum. This is the pre-experimental research. The design is the one-group Pretest-Post test design. There were 18 samples used cluster sampling methodology for this study who are Primary 6 students studying at Banmaejua School (Den chai district, Phrae Province) in 2nd semester of Academic Year B.E. 2566. The instruments used for data collection were the curriculum, the curriculum instructions, Reading Comprehension tests. The data were analyzed by percentage, average, standard deviation, and t-test dependent.

The research results found that:

1. The curriculum development in enhancing Primary 6 students' ability to reading comprehension with a Four Blocks and Storyline Diagram consists of 7 parts which are 1) background 2) principles 3) objectives 4) content in the curriculum consisted of 4 units (1) Aesop's fables (2) Moral Tales (3) story (4) News 5) learning activities 6) learning aids/ sources 7) assessment and evaluation. The average of the curriculum appropriateness was at the high level and the overall of the curriculum instructions was appropriated at high level.

2. After utilizing the curriculum development in enhancing Primary 6 students' ability to reading comprehension with a Four Blocks and Storyline Diagram, it was found that the posttest score was higher than the pretest at the significant level of .05.

Keywords: The Curriculum Development, Reading Comprehension, Four Blocks, Storyline Diagram

1. บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศทุกช่วงชั้นเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์สร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ เป็นรากฐานและเตรียมความพร้อมในการเรียนของเยาวชนรุ่นใหม่ให้สอดคล้องกับสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ช่วยให้นักเรียนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เพื่อใช้เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยให้นักเรียนมีความเข้าใจ และสามารถนำหลักภาษาอังกฤษที่ได้ศึกษาไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนในระดับต่อไป และก่อให้เกิดพัฒนาการในการเรียนได้อย่างยั่งยืนและมี

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยมีความคาดหวังว่าเมื่อนักเรียน เรียนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา นักเรียนจะมีความรู้ความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนคติของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551: 220-221) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการอ่าน ซึ่งเป็นทักษะที่ให้ประโยชน์สำหรับการแสวงหาความรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

จากการรายงานผลการประเมินการทดสอบระดับชาติ O-Net ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาอังกฤษ ระดับประเทศปีการศึกษา 2565 จากผู้เข้าสอบทั้งหมด จำนวน 564,173 คน ยังมีผู้เข้าสอบที่ควรปรับปรุงจำนวน 35,995 คน คิดเป็นร้อยละ 6.38 ควรปรับปรุงอย่างยิ่งจำนวน 35,995 คน คิดเป็นร้อยละ 0.25 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565:36) จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2564–2565 ของสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 2 ในปีการศึกษา 2564 มีค่าเฉลี่ย 38.13 และปีการศึกษา 2565 มีค่าเฉลี่ย 34.44 แสดงได้ว่านักเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 2 มีผลการทดสอบในปีการศึกษา 2564-2565 ค่าเฉลี่ยลดลงที่ -3.69 ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานการศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 (2565: 25)

และจากรายงาน PLC (Professional Learning Community)การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (วิชาภาษาอังกฤษ) ครั้งที่ 6 ปีการศึกษา 2565 ในการประชุมหารือเกี่ยวกับปัญหาที่พบในรายวิชาภาษาอังกฤษที่ส่งผลต่อคะแนนการทดสอบระดับชาติ O-Net ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าระดับค่าเฉลี่ยระดับประเทศ พบว่าครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษที่ได้ทำการสอนในชั้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบปัญหาในลักษณะเดียวกันคือ นักเรียนมีปัญหาด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ จึงส่งผลให้การเรียนไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้

จากนั้นจึงได้วิเคราะห์ปัญหาตามมาตรฐานตัวชี้วัดเร่งด่วนในแต่ละปีที่ทำการทดสอบระดับชาติ O-Net วิชาภาษาอังกฤษ แบบบันทึก PLC โรงเรียนบ้านแม่จิวะ (ประชากรภูริรังสรรค์) (2565: 12) ปรากฏว่าจากการรายงานการทดสอบระดับชาติ O-Net วิชาภาษาอังกฤษ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2563-2565 มาตรฐานการเรียนรู้ที่โรงเรียนควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ คือ มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ในปีการศึกษา 2563 ค่าเฉลี่ยระดับโรงเรียน มาตรฐาน ต 1.1 คิดเป็นร้อยละ 29.17 ในขณะที่ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ คิดเป็นร้อยละ 45.67 ในปีการศึกษา 2564 ค่าเฉลี่ยระดับโรงเรียน มาตรฐาน ต 1.1 คิดเป็นร้อยละ 14.29 ในขณะที่ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ คิดเป็นร้อยละ 34.25 และปีการศึกษา 2565 ค่าเฉลี่ยระดับโรงเรียน มาตรฐาน ต 1.1

คิดเป็นร้อยละ 23.81 ในขณะที่ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ คิดเป็นร้อยละ 35.68 ซึ่งผลคะแนนดังกล่าว ยังเป็นผลคะแนนที่ควรพัฒนาเร่งด่วน ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยเฉพาะส่วนของการอ่าน จับใจความเป็นพื้นฐานที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจในเรื่องที่อ่าน และเป็นการรับสารที่สำคัญจำเป็นในชีวิตประจำวัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563, 2564, 2565) ดังนั้น ผู้สอนจึงควรจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ในการสร้างความหมายจากสิ่งที่อ่าน รู้จักตีความหมายจากสิ่งที่อ่าน เพื่อความเข้าใจของนักเรียน

และการสอนแบบโฟร์บล็อกเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจได้ดี เพราะเป็นกระบวนการสอนที่เน้นการอ่านที่มีความยืดหยุ่นในการเรียนการสอน นอกจากการสอนด้วยวิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกจะช่วยพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแล้ว ยังมีการเรียนรู้แผนภาพโครงเรื่อง ที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเขียนสรุปความรู้จากเรื่องที่อ่านได้และเป็นการสรุปความรู้จากเรื่องที่อ่าน เพราะแผนภาพโครงเรื่องจะมีขั้นการเขียนที่ทำให้สามารถมองเห็นใจความสำคัญ (Main idea) ลำดับเหตุการณ์ ตลอดจนความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในเรื่องที่อ่านและเป็นเทคนิคการสรุปการอ่านที่มุ่งให้นักเรียนทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องที่อ่านอย่างเป็นระบบ

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะการพัฒนาหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนานักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจให้ดีขึ้น และนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่องสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่องสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียววัดสองครั้ง (One-Group Pretest-Posttest Design)

3.2 ประชากร พื้นที่วิจัย และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 2 จังหวัดแพร่ ปีการศึกษา 2566 34 โรงเรียน

จำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,089 คน ซึ่งนักเรียนทุกคนมาจากโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบ
คละความสามารถทางการเรียนของนักเรียน และกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยนักเรียนจาก
8 กลุ่มโรงเรียน จากนั้นสุ่มได้มา 1 กลุ่มโรงเรียน ได้กลุ่มโรงเรียนเด่นชัยพนา และสุ่มโรงเรียน
จากกลุ่มโรงเรียนเด่นชัยพนามา 1 โรงเรียน ได้โรงเรียนบ้านแม่จัวะ (ประชากรราษฎร์รังสรรค์)
อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน
นักเรียน 18 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยสุ่มกลุ่ม
โรงเรียนระดับประถมศึกษาขนาดกลาง สำนักงานการศึกษาประถมศึกษาแพร่เขต 2
ปีการศึกษา 2566

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 แบบ ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา

1) หลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการสอนแบบ
โพรบลิอ้อมร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2) คู่มือการใช้หลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการ
สอนแบบโพรบลิอ้อมร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1 ฉบับ ได้แก่ แบบทดสอบวัด
ความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ
4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชี้แจงการจัดการเรียนการสอน ให้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถ
การอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามคู่มือ โดยใช้เวลารวม
8 สัปดาห์ วันละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง โดยใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนในชั่วโมง
รายวิชาลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

4. หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สิ้นสุดลง ให้นักเรียนกลุ่ม
ตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความ
เข้าใจ ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

5. รวบรวมผลการทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความ
เข้าใจ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำกระดาษคำตอบของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนตาม
เกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. รวบรวมคะแนน แล้วคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบวัดความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนตามหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้การสอนแบบโพรบลิอ้อมร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t-test dependent samples)

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโพรบลิอ้อมร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า

4.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโพรบลิอ้อมร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ 1 สรุปผลการหาคุณภาพของหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโพรบลิอ้อมร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

รายการประเมิน	คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
	1	2	3	4	5			
1. ความเป็นมาและ ความสำคัญของหลักสูตร	4.00	4.00	4.00	4.50	5.00	4.50	0.54	มากที่สุด
2. หลักการของหลักสูตร	4.00	4.00	4.00	4.50	5.00	4.50	0.44	มาก
3. จุดมุ่งหมายของ หลักสูตร	4.00	4.00	3.80	5.00	4.80	4.65	0.54	มากที่สุด
4. เนื้อหาของหลักสูตร	4.00	3.80	4.00	5.00	5.00	4.65	0.54	มากที่สุด
5. การจัดการเรียนการ สอน	4.00	4.00	4.00	4.80	5.00	4.65	0.54	มากที่สุด
6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้	4.00	3.80	3.80	5.00	5.00	4.56	0.54	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.00	4.00	3.70	5.00	5.00	4.46	0.54	มากที่สุด
ผลรวมการประเมิน	4.00	3.88	3.88	4.88	4.96	4.58	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีความเห็นว่าองค์ประกอบของหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโพรบลิอ้อมร่วมกับแผนภาพ

โครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แต่ละด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร, ด้านเนื้อหาของหลักสูตร, ด้านการจัดการเรียนการสอน , ด้านความเป็นมาและความสำคัญ, ด้านหลักการของหลักสูตร, และด้านการวัดและประเมินผล

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					\bar{x}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
	จำนวน 5 ท่าน							
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1. ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร	4.30	4.50	4.50	5.00	5.00	4.65	0.54	มากที่สุด
2. คำแนะนำการใช้หลักสูตร	4.00	4.50	4.50	4.50	5.00	4.50	0.54	มากที่สุด
3. กำหนดการสอนของหลักสูตร	4.50	4.50	4.00	4.00	5.00	4.40	0.44	มาก
4. บทบาทของครูผู้สอน	4.50	4.50	4.50	5.00	5.00	4.70	0.44	มากที่สุด
5. วิธีการวัดและประเมินผล	4.00	4.00	4.00	5.00	5.00	4.40	0.54	มาก
6. แผนการจัดการเรียนรู้	4.70	4.40	4.60	4.70	4.90	4.35	0.44	มาก
ผลรวมการประเมิน	4.48	4.41	4.48	4.74	4.96	4.61	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีความเห็นว่าคู่มือการใช้หลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แต่ละด้านมีความเหมาะสมอยู่ระดับมากและมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านบทบาทของครูผู้สอน, ด้านความเป็นมา, ความสำคัญของหลักสูตร, ด้านคำแนะนำการใช้หลักสูตร, ด้านคำแนะนำการใช้หลักสูตร, ด้านการวัดและการประเมินผล, ด้านกำหนดการสอนของหลักสูตร และด้านวิธีการวัดและประเมินผล

4.2 ผลการใช้หลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังตารางที่ 3 ผลจากการนำหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏผล ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวัดความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน	\bar{x}	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนเรียน	18	30	203	11.28	5.09	282	4712	15.98*
หลังเรียน	18	30	485	26.94	1.80			

* $p < .05$ จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 11.28 และ 26.94 ตามลำดับ แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนตามหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

5.1 ผลการพัฒนาหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. การพัฒนาหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่องสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) เนื้อหาของหลักสูตร ประกอบด้วย 4 หน่วย หน่วยที่ 1 Aesop's fables หน่วยที่ 2 Moral Tales หน่วยที่ 3 Story หน่วยที่ 4 News 5) การจัดการเรียนการสอน 6) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล ทั้งนี้เป็นผลมาจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรจากนักการศึกษา ได้แก่ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบ่า (Taba, 1962: 422-423) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา เนื้อหาของหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน วิธีการประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สังกต อุทรานันท์ (2532: 187-188) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบไปด้วย การกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร การใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน การกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในขั้นที่ 1 วินิจฉัยความต้องการ

โดยผู้วิจัยรวบรวมบริบทของนักเรียนทั้งปัญหา ความต้องการ และความสนใจของนักเรียนเพื่อนำมาสร้างเป็นหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรนอกจากนี้ผู้วิจัยยังให้ความสำคัญกับขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหา โดยการกำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน ประกอบด้วย 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 Aesop's fables หน่วยที่ 2 Moral Tales หน่วยที่ 3 Story หน่วยที่ 4 News และให้ความสำคัญกับขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสอนแบบโพรบลิอ้อมร่วมกับแผนภาพโครงเรื่องเพื่อจัดประสบการณ์ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกิดความสามารถการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับ คลาร์ก Clark (1997: 316-319) ที่ได้กล่าวว่า การเพิ่มเนื้อหาของการเรียนรู้ที่มีความลึกและกว้างมากขึ้นหรือมีการขยายกลยุทธ์ในการสอนให้แตกต่างจากเดิม หลักสูตรจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากการขยายหลักสูตรเดิมและผู้สอนทราบความต้องการของนักเรียนหรือทราบวัตถุประสงค์ว่าต้องการจะให้เกิดสิ่งใดขึ้นกับนักเรียน ดังนั้นหากผู้สอนจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ของหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียนจะทำให้หลักสูตรนั้นเป็นลักษณะของสูตรที่ดีได้

2. ผลการหาคุณภาพของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโพรบลิอ้อมร่วมกับแผนภาพโครงเรื่องสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยนำปัญหาที่พบและเกิดขึ้นจริงกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ และได้ศึกษาระบบการพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ จากนั้นสร้างหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรการใช้หลักสูตรไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตร จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการตรวจสอบคุณภาพมาดำเนินการปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้หลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรมีคุณภาพ ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณทิพย์ภา ปาลวัฒน์ (2562: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค เค ดับเบิลยู แอล พลัส สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าผลการประเมินหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์พอง ปัญญาวงศ์ (2565: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีแบบโพรบลิอ้อมร่วมกับเทคนิค 5W1H เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปใจความสำคัญ ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ความสามารถในการเขียนสรุปใจความสำคัญภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีแบบโพรบลิอ้อมร่วมกับเทคนิค 5W1H พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 ผลการใช้หลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่องสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกร่วมกับแผนภาพโครงเรื่อง มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจดีขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากเนื้อหากิจกรรมของหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการความสนใจของนักเรียน ที่มีความน่าสนใจ จึงทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจและยังช่วยกระตุ้นความสนใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย เพราะการเรียนรู้ของนักเรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ดีก็เนื่องมาจากความพึงพอใจและความต้องการสนใจที่จะเรียนรู้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดหน่วยการเรียนรู้ที่อยู่ในความต้องการและความสนใจของนักเรียน รวมถึงนักเรียนสามารถเลือกบทอ่านได้ด้วยตนเองจึงทำให้นักเรียนมีความสนใจในการอ่านมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้หลักสูตรยังส่งเสริมให้นักเรียนฝึกฝนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งกมล บางศรี (2565: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของ Story Maps ต่อการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ EFL ภาษาไทย วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของแผนที่เรื่องราวต่อทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ Thai EFL และเพื่อตรวจสอบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการใช้แผนที่เรื่องราวในการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ แผนผังเรื่องราวถูกนำมาใช้เป็นกลยุทธ์การสอนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะความเข้าใจในการอ่านเรื่องเล่าของนักเรียนในระดับความเข้าใจตามตัวอักษร ผู้เข้าร่วมเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 13 คน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย การนำสตอรีแมปไปใช้เป็นเวลาแปดสัปดาห์ระยะเวลาการสอนในแต่ละสัปดาห์คือสองชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนวัดความเข้าใจในการอ่านและแบบสอบถามเจตคติของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าทักษะการอ่านจับใจความแบบเล่าเรื่องของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แผนผังนิทานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

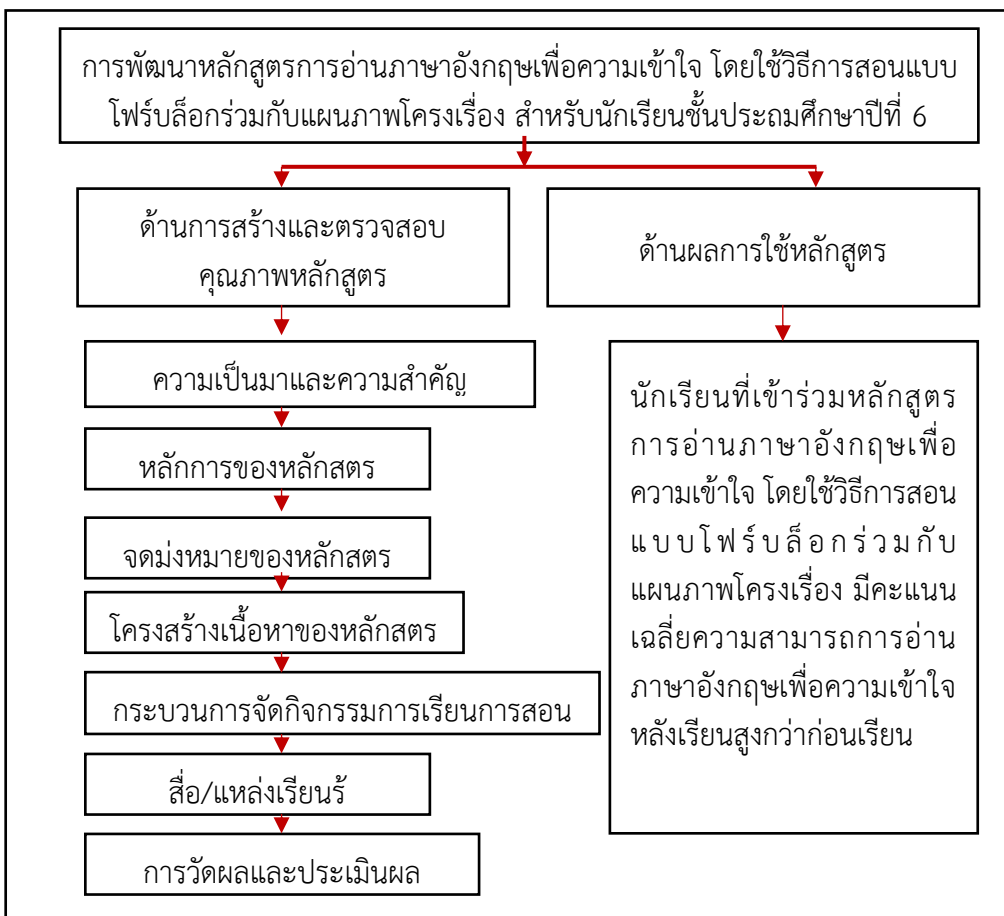
1. ผู้ที่จะนำหลักสูตรนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น ๆ ควรปรับเนื้อหาเรื่องที่จะอ่านให้เหมาะสมกับวัยและเหมาะสมกับระดับชั้นนั้น ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเขียนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม
2. ควรให้นักเรียนได้ฝึกการอ่าน และเขียนแผนภาพโครงเรื่องอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนอื่น ๆ เช่น การเสริมต่อการเรียนรู้ประสบการณ์อ่าน (Scaffolding Reading Experience) การเรียนรู้แบบลึก (Deep Learning)
2. ควรมีวิจัยถึงการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้เรียนโดยวิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกพร้อมกับแผนภาพโครงเรื่อง

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การพัฒนาหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกพร้อมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบไปด้วย ด้านการสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร และด้านผลการใช้หลักสูตร ดังแสดงในภาพที่ 1 ซึ่งจากโมเดลการพัฒนาหลักสูตรการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการสอนแบบโฟร์บล็อกพร้อมกับแผนภาพโครงเรื่อง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังกล่าวข้างต้น ผู้สอนที่จะนำหลักสูตรนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น ๆ ควรปรับเนื้อหาเรื่องที่จะอ่านให้เหมาะสมกับวัยและเหมาะสมกับระดับชั้นนั้น ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานการเขียนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และควรให้นักเรียนได้ฝึกการอ่าน และเขียนแผนภาพโครงเรื่องอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). **การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว. กลุ่มงานนิเทศติดตามและประเมินผล. (2565). **รายงานผลการดำเนินงาน ปีการศึกษา 2565**. แพร่: สำนักงานการศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2.
- กลุ่มงานวิชาการโรงเรียนบ้านแม่จ๊ะ (ประชากรราษฎร์รังสรรค์). (2565). **บันทึกการ PLC ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565**. แพร่: โรงเรียนบ้านแม่จ๊ะ (ประชากรราษฎร์รังสรรค์).
- กิ่งกมล บางศรี. (2565). ผลของ Story Maps ต่อการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ EFL ภาษาไทยโรงเรียนขยายโอกาสทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. **รายงานการวิจัย**. หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- จันทร์พอง ปัญญาวงศ์. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีแบบโพร์บลิอกร่วมกับเทคนิค 5W1H เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนสรุปใจความสำคัญ ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **รายงานการวิจัย**. หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พรณทิพย์ภา ปาลวัฒน์. (2562). การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค เค ดับเบิลยู แอล พลัส สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมวิทยา. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563, 2564, 2565). **สทศ. NIETS สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)**. เข้าถึงได้จาก <http://www.niets.or.th> (สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2566).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Clark, B. C. (1997). **Growing Up Gifted 5th ed.** Upper Saddle River. New Jersey: Pretica-Hall.
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development Theory and Practice**. New York: Harcourt, Brace.

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูใน
กลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
Guideline for the Local Curriculum Administration to Improve Lisu
Ethnic's Livelihood in Educational Opportunity of the Expansion
School Group under the Chiang Mai Primary
Educational Service Area 3

สิริพิงค์ ดีดู

Siriping Deedoo

มหาวิทยาลัยพายัพ

Payap University

E-mail: So.happysmie310@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส 2) พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส และ 3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 และผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งสิ้น 185 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาและความต้องการของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือด้านการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น

ได้รับบทความ: 10 กุมภาพันธ์ 2567; แก้ไขบทความ: 4 มีนาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 4 มีนาคม 2567

Received: February 10, 2024; Revised: March 4, 2024; Accepted: March 4, 2024

(Plan) จำนวน 5 ข้อ ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น (Action) จำนวน 6 ข้อ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น (Observe) จำนวน 5 ข้อ และด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น (Reflect) จำนวน 3 ข้อ

3. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่าความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น, กลุ่มชาติพันธุ์ลีซู, โรงเรียนขยายโอกาส

Abstract

The purpose of this research were: 1) study the problem and expectations of Guideline for the local curriculum administration to improve Lisu ethnic's livelihood in educational opportunity of the Expansion School Group under the Chiang Mai Primary Educational Service Area 3, 2) develop guideline for the local curriculum administration to improve Lisu ethnic's livelihood in educational opportunity of the Expansion School Group under the Chiang Mai Primary Educational Service Area 3 and 3) evaluate suitability and feasibility of Guideline for the local curriculum administration to improve Lisu ethnic's livelihood in educational opportunity of the Expansion School Group under the Chiang Mai Primary Educational Service Area 3. The population and target group consisted of 185 included School administrators, Teachers who work as subject header for learning groups, the supervisors and the experts. The instrument used in the research consisted of a five point scale questionnaire with the reliability of 0.92, the semi-structured interviews and evaluate suitability and feasibility. The data were analyzed by statistics for frequency, percentages, mean and standard deviation, and content analyze.

The research results found that:

1. The problem and the expectations of Guideline for the local curriculum administration to improve Lisu ethnic's livelihood in educational opportunity of the Expansion School Group under the Chiang Mai Primary Educational Service Area 3: the overall problem and the expectations were at high level in every items.

2. Develop an approach of Guideline for the local curriculum administration to improve Lisu ethnic's livelihood in educational opportunity of the Expansion School Group under the Chiang Mai Primary Educational Service Area 3 consists of 4 methods which are 1) The planning management of the local curriculum 2) The action management of the local curriculum 3) The observation management of the local curriculum 4) The reflection management of the local curriculum.

3. Evaluate suitability and feasibility a Guideline for the local curriculum administration to improve Lisu ethnic's livelihood in educational opportunity of the Expansion School Group under the Chiang Mai Primary Educational Service Area 3 was rated at highest level in every items.

Keywords: Local Curriculum Administration, Lisu Ethnic, Educational Opportunity Expansion School Group

1. บทนำ

นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งมีวิสัยทัศน์ว่าคนไทยทุกคนพึงได้รับโอกาสทางการศึกษาและมีระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่ได้มีการกำหนดและกล่าวถึงสาระสำคัญของการศึกษาคือ มุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการทางศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอิงนโยบายการจัดการศึกษาจากในพระราชบัญญัติการศึกษาทั้ง 4 ฉบับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 1)

การพัฒนาคนตามแนวทางของการพัฒนาศักยภาพและลดความเหลื่อมล้ำของสังคมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 นั้นได้กล่าวไว้ถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ถูกสะท้อนออกมาอย่างเด่นชัด โดยพบว่าการเข้าถึงการศึกษาของกลุ่มคนด้อยโอกาสทางการศึกษามีมากขึ้นเนื่องจากขาดแคลนงบประมาณเพื่อให้ตอบโจทย์ต่อการพัฒนาแห่งอนาคตที่มุ่งเน้นด้านการสร้างกำลังคนซึ่งเป็นผลผลิตของการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการที่เหมาะสมต่อสถานการณ์และสังคมโลกในปัจจุบัน (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 139, 2565: 1) จังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และเป็นศูนย์รวมของอารยธรรมและความเชื่อที่แตกต่าง โดยกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อชุนั้นมีประชากรในจังหวัดโดยรวม 35,622 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 ของกลุ่มชาติพันธุ์ทั่วทั้งจังหวัดโดยกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อชุนั้นกระจายตัวอยู่ทั่วจังหวัดเชียงใหม่ (สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง, 2564: 4) โรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ที่ครอบคลุมพื้นที่บริการทั้ง 5 อำเภอ ซึ่งได้แก่อำเภอแม่เมาะ อำเภอฝาง อำเภอไชยปราการ อำเภอเชียงดาว และอำเภอเวียงแหง กลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีจำนวน 62 โรงเรียน การจัดการศึกษาในพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ ลีซูลีซูลีนั้นต้องอาศัยความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพบริบท วิถีชีวิต นำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของลูกหลานเนื่องจากผู้ปกครองบางส่วนนั้นไม่มีความพร้อมด้านทุนทรัพย์ รวมทั้งไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่จะสามารถนำไปประกอบอาชีพที่สุจริตได้ซึ่งการศึกษานั้น ถือเป็นจุดเริ่มต้นและแนวทางแก้ไขทุกปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูลี (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3, 2565: 7)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาด้านการบริหารจัดการ หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูลีในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เพื่อจะได้รู้ถึงกระบวนการและแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อนำไปพัฒนาการบริหารหลักสูตรในพื้นที่ของโรงเรียน ขยายโอกาสที่มีนักเรียนชาติพันธุ์ลีซูลีในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 รวมทั้งการเข้าใจสภาพบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูลีอย่างแท้จริง เพื่อพัฒนาการ บริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้สำหรับการใช้ในสถานศึกษาจริง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมยุคใหม่ของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูลีให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพเหมาะสมต่อสังคมอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูลีในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่ม ชาติพันธุ์ลีซูลีในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง การบริหารจัดการ หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูลีในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการบริหารจัดการหลักสูตร ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูลีในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 กลุ่มประชากรที่ใช้ใน การวิจัยได้แก่ ผู้บริหาร

สถานศึกษา จำนวน 20 คน ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนละ 8 คน รวม 160 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 185 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม คุณภาพแบบสอบถาม โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.98 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งใช้การเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ โรงเรียนที่มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูมากกว่า 40 % ขึ้นไป ซึ่งมีจำนวน 3 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านห้วยจะค่าน ตชด.อนุสรณ์ โรงเรียนบ้านปางมะเยา และโรงเรียนโชติคุณเกษมบ้านเมืองงาม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระโรงเรียนละ 8 คน รวมจำนวน 24 คน และศึกษานิเทศก์จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi - Structures interview)

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา จากโรงเรียนที่มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูมากกว่า 40 % ขึ้นไปที่เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนที่มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการสอนในโรงเรียนที่มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูไม่ต่ำกว่า 5 ปีและมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คนและศึกษานิเทศก์ที่เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการรับผิดชอบด้านการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามและ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผ่านทางแพลตฟอร์มออนไลน์ Google form สำหรับการสัมภาษณ์ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายด้วยตนเองและผ่านแพลตฟอร์ม Online meeting

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนา วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 สถิติที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

4. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

4.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ปรากฏผลตามด้านได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำแนกตามด้านดังต่อไปนี้

การบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3	ระดับสภาพปัญหา			ระดับความต้องการ		
	μ	σ	การแปลผล	μ	σ	การแปลผล
1. ด้านการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น (Plan)	3.82	0.28	มาก	4.00	0.14	มาก
2. ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น (Action)	3.98	0.05	มาก	4.08	0.11	มาก
3. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น (Observe)	3.98	0.04	มาก	4.12	0.14	มาก
4. ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น (Reflect)	3.75	0.37	มาก	4.20	0.06	มาก
รวมเฉลี่ย	3.88	0.11	มาก	4.10	0.08	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับสภาพปัญหาและระดับความต้องการของ การบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.88$, $\sigma=0.11$) และความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.10$, $\sigma=0.08$)

4.2 ผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ปรากฏผลการสังเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามด้านได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส (Plan)

1.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์อีสาน

- 1.2 การเข้าถึงแหล่งความรู้ทั้งในและนอกชุมชนเพื่อเข้าถึงความต้องการที่จริงของบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.3 การแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการวางแผนการใช้งบประมาณ
- 1.4 การสร้างคู่มือการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการบูรณาการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.5 การแต่งตั้งคณะทำงานการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น
2. ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์
ลือในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส (Action)
 - 2.1 การบริหารจัดการบุคลากรให้มีความพร้อมในด้านการนำหลักสูตรมาใช้เพื่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
 - 2.2 การบริหารจัดการการวัดผลการประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้
 - 2.3 ควรมีการบูรณาการสาระการเรียนรู้เพื่อลดความซ้ำซ้อน
 - 2.4 พัฒนาทักษะการสื่อสารของบุคลากรในโรงเรียน
 - 2.5 ผู้บริหารให้ความสำคัญด้านความแตกต่างทางภาษาเพื่อการเข้าถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน
 - 2.6 เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานภายนอกเข้าถึงข้อมูลในการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น
3. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลือในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส (Observe)
 - 3.1 การวางแผนทางการนิเทศกำกับ ติดตาม และประเมินผลให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของสถานศึกษา
 - 3.2 สถานศึกษาควรมีโครงการสนับสนุนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น
 - 3.3 การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองและองค์กรอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล
 - 3.4 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น
 - 3.5 สถานศึกษาควรมีการจัดการนิเทศภายในอย่างมีระบบและมีความสอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น
4. ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลือในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส (Reflect)
 - 4.1 การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมต่อสภาพบริบทและความต้องการของชุมชนและนักเรียน

4.2 มีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยองค์กร คณะบุคคลและเครือข่ายภายนอก

4.3 สร้างความตระหนักและความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของ องค์กรให้เกิดการยอมรับภายใต้จุดหมายเดียวกัน

4.3 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ตารางที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำแนกตามด้านดังต่อไปนี้

การบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3	ระดับความเหมาะสม			ระดับความเป็นไปได้		
	μ	σ	การแปลผล	μ	σ	การแปลผล
1. ด้านการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น (Plan)	4.69	0.20	มากที่สุด	4.61	0.17	มากที่สุด
2. ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น (Action)	4.61	0.12	มากที่สุด	4.62	0.15	มากที่สุด
3. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น (Observe)	4.63	0.21	มากที่สุด	4.69	0.13	มากที่สุด
4. ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น (Reflect)	4.62	0.20	มากที่สุด	4.54	0.19	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.63	0.03	มากที่สุด	4.61	0.06	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ การบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.63$, $\sigma=0.03$) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu= 4.61$, $\sigma=0.06$)

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 สภาพปัญหาและความต้องการของการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมมีสภาพความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=3.88$, $\sigma=0.11$) การวางแผนการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มชาติพันธุ์อีสานนั้นเป็น

หลักสูตรที่ยังใหม่และไม่ได้ได้รับความนิยมกันแพร่หลายจึงทำให้การบริหารจัดการด้านการวางแผนยังไม่ครอบคลุมต่อทั้งความต้องการขาดความพร้อมด้านการวางแผนทั้งเรื่องการเตรียมความพร้อมข้อมูลสภาพความต้องการของชุมชนในเบื้องต้น ด้านการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์สี่ชุมชนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่ทำให้ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์สี่ชุมชนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสนั้นยังต้องอุดช่องว่างที่ปรากฏ ต้องให้เวลาและ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์สี่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผดุงเกียรติ ปานแดง (2556: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ผลการวิจัยพบว่าสภาพ การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนและการเตรียมหลักสูตรสถานศึกษาใน ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ ปริญญา จริตไทย (2559: 164) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นของ บริหารโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือกำหนดนโยบายให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนด้านนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ที่เหมาะสมกับหลักสูตร และการเรียนการสอนและด้านที่มี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

5.2 การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์สี่ชุมชนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตร ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์สี่ชุมชนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์สี่ชุมชนใน กลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส (Plan) 2) ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถี ชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์สี่ชุมชนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส (Action) 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์สี่ชุมชน ในกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส (Observe) 4) ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตร ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์สี่ชุมชนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส (Reflect) ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ อ้อมใจ วงษ์มณฑา และคณะ (2560: 134) ได้ทำรายงานวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าการ บริหารจัดการหลักสูตรที่เหมาะสมในการบริหารจัดการหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น มี 5 ขั้นตอนดังนี้ ได้แก่ 1) การศึกษาบริบท 2) การวางแผน

การใช้หลักสูตร 3) การดำเนินการใช้หลักสูตร 4) การนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมหลักสูตรและ 5) การประเมินผลและพัฒนาหลักสูตรและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ นิทัศน์ อินทร์ฉ่ำ (2555: 172) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่าสภาพ การบริหารหลักสูตร ท้องถิ่นของผู้บริหารและรองผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการที่มีต่อการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นทั้ง 4 ด้าน คือ 1.การเตรียมบุคลากร การจัดบุคลากรเข้าสอนตามหลักสูตรการบริหารและบริการ วัสดุหลักสูตร และการบริหารหลักสูตรภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

5.3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการ พัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จาก ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ประเมินความเหมาะสมของการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนา วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.63$, $\sigma=0.03$) ทั้งนี้เนื่องจากการคำนึงถึงบทบาทของสถานศึกษาที่มีการวางแผนวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน บริบทชุมชน ท้องถิ่นและวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูเพื่อนำมาใช้ในการวางกรอบการบริหาร จัดการหลักสูตรท้องถิ่นมีแผนในการพัฒนาบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และบุคลากรเกี่ยวกับการใช้ หลักสูตรท้องถิ่นให้มีขอบข่ายงานบริหารจัดการหลักสูตรให้ยังคงไว้ซึ่งความงดงามทาง วัฒนธรรม ขนบประเพณีความเชื่อควบคู่กับการพัฒนาให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุค ปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สงกรานต์ เรืองประทีป (2559: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย ในหัวข้อเรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ผลการศึกษาพบว่าการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1.สถานศึกษาบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่ม ชาติพันธุ์ลีซูให้มีความเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน
2. สถานศึกษาควรคำนึงถึงการกระจายอำนาจการเปิดโอกาสให้ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกำกับ ติดตาม นิเทศและประเมินผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตร ท้องถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคของการก้าวสู่เทคโนโลยี

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศเพื่อพัฒนาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสมนำมาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่าแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูหรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึงข้อแตกต่างบริบทและวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์โดยมีกระบวนการในการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น 4 ด้าน ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่มีบริบทคล้ายกันเพื่อมุ่งเน้นให้ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มพื้นราบอีกทั้งนำไปสู่การสร้างบุคคลที่มีคุณภาพสู่สังคมต่อไป

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- นิทัศน์ อินทร์น้า. (2555). **แนวทางการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา.
- ปฏิญญา จริตไทย. (2559). **การศึกษาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ผดุงเกียรติ ปานแดง. (2556). **สภาพและปัญหาการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาดาก เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. (2565). **แผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา**. เข้าถึงได้จาก <https://www.cmarea3.go.th/2566/o09> (สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2565).
- สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. (2564). **รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2564**. เข้าถึงได้จาก <https://www.hrdi.or.th/Operations/ActionPlan> (สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2565).
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา และคณะ. (2560). **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรและ กระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้. รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

แนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์
Promotion Guidelines of the Morale for Job Performance of
Teachers Under Phetchabun Secondary Educational Service

ฐานิตา ใจแสน

Thanita Jaisean

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

E-mail: Thani.bbmii@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและหาแนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 322 คน ที่กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกนและการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบสอบถามสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู มีค่าความตรงระหว่าง 0.67 - 1.00 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การหาแนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น รองลงมา คือ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ลักษณะของงาน 2. แนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู คือ 1) ด้านความมั่นคงในอาชีพ ควรกำหนดเกณฑ์และพิจารณาผลงานจากประสิทธิภาพและความสำเร็จของงาน 2) ด้านการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น ควรส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน และส่งเสริมให้บุคลากรส่งผลงานตามความรู้ ความสามารถ 3) ด้านลักษณะของงาน ควรมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและความถนัด และกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย 4) ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ควรส่งเสริมให้ครูได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับหน่วยงานภายนอก 5) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา คือ ควรเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารต้องรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครู 6) ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ควรจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก

ได้รับบทความ: 1 มีนาคม 2567; แก้ไขบทความ: 13 มีนาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 14 มีนาคม 2567

Received: March 1, 2024; Revised: March 13, 2024; Accepted: March 14, 2024

ความสะดวกที่เพียงพอและเหมาะสม ปรับสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย และ 7) ด้านเพื่อนร่วมงาน ควรส่งเสริมให้ครูได้มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้มีการดูแลซึ่งกันและกัน มีการแบ่งปันและให้เกียรติซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม, ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานครู

Abstract

The purposes of this research were to study and find the guidelines for promotion of teacher's morale in job performance. The research was conducted into 2 steps: 1) studied the state of teacher's morale in job performance. The sample consisted of 322 teachers obtained by using Krejcie & Morgan formula and simple random sampling. The study instrument was a questionnaire concerning the teacher's morale in job performance with the validity between 0.67 - 1.00 and the reliability at 0.98. Data were analyzed by mean and standard deviation. 2) the found the guidelines for promotion of teacher's morale in job performance was conducted by the discussion group comprising 7 experts. The instrument was the recording form of discussion group. Data was analyzed by content analysis.

The research result found that:

1. The state of teacher's morale in job performance in overall was at the high level. To considered in each aspect, it was found that the highest mean was the respect from other people, followed by the relationships with administrators and the lowest mean was the job.

2. The guidelines for the guidelines for promotion of teacher's morale in job performance were as follows: 1) The aspect of career stability should set the criteria and consider results based on efficiency and success of the work, 2) the aspect of respect from other people should encourage workmate to exchange knowledge together and encourage personnel to submit work according to their knowledge and abilities, 3) the aspect of job description should assign work according to knowledge, ability, and aptitude, and set the standards for performance according to goals, 4) the aspect of career advancement should encourage teachers to transfer knowledge to outside agencies, 5) the aspect of relationships with administrators should provide opportunities for teachers to participate in planning, set a mutual agreement for work and the administrators must listen to teachers' opinions and suggestions, 6) the aspect of working environment should provide adequate and appropriate facilities and adjust the

environment to be safe and 7) the aspect of co-workers should encourage teachers to have a professional learning community to take care of each other, share and respect each other.

Keywords: Guidelines for Promotion, Teachers' Morale for Job Performance

1. บทนำ

หน่วยงานภาครัฐ มีข้าราชการเป็นกลไกสำคัญในการที่จะปฏิบัติงานเพื่อนำพาหน่วยงานไปสู่เป้าหมาย หน่วยงานจึงจำเป็นต้องดูแลเอาใจใส่เสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ดีให้เกิดแก่ข้าราชการ แต่โดยธรรมชาติของบุคคลของมนุษย์จะมีความแตกต่างกัน เช่น ความแตกต่างทางด้านทัศนคติ ความรู้ ทักษะและความสามารถในการทำงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบที่ทำให้งานขององค์กรบรรลุเป้าหมายหรือประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียน บุคลากรเป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จในการพัฒนาทุกด้านของการศึกษา เพราะบุคลากรเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบริหารงานโดยการจัดการให้คนร่วมกันทำงานอย่างมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และทำงานด้วยความพึงพอใจ ขวัญกำลังใจมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นอันมาก เพราะขวัญและกำลังใจเป็นสภาพจิตใจและพฤติกรรมของบุคคล แสดงออกให้เห็นถึงลักษณะและความรู้สึกที่มีต่อการปฏิบัติงาน บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถสูงหากกำลังใจไม่ดีการปฏิบัติงานอาจจะไม่มีประสิทธิภาพดีเท่าที่ควร ในทางตรงกันข้าม คนที่มีความรู้ความสามารถไม่สูงนัก แต่ถ้ามีกำลังใจที่ดี การปฏิบัติงานอาจจะได้ผลมากกว่าบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถสูง (อรรถพร จอมคำสิงห์, 2559: 2)

การสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการทำงานนั้น ขึ้นอยู่กับการสร้างขวัญและกำลังใจของผู้บริหาร ขวัญและกำลังใจกับผลผลิตจะมีความสัมพันธ์ต่อกันเสมอ ถ้าหากขวัญของคณาบดีหรืออยู่ในระดับสูงแล้ว ก็จะทำให้ผลผลิตสูงขึ้นด้วย งานจะออกมาดีมีคุณภาพหรือไม่เสร็จทันเวลาหรือได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานหรือไม่ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพราะสภาพแวดล้อมในการทำงานจะส่งผลกระทบต่อความคิดความรู้สึกอารมณ์ของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งขวัญและกำลังใจในการทำงานด้วย บรรยากาศในสถานที่ทำงาน ความสัมพันธ์ที่ดีของกลุ่มทำงาน สนุกกับการทำงานร่วมกันเป็นทีม เห็นประโยชน์รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน องค์ประกอบของขวัญและกำลังใจซึ่งแบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมั่นคงในอาชีพ 2) ด้านการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น 3) ด้านลักษณะของงาน 4) ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ 5) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา 6) ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน และ 7) ด้านเพื่อนร่วมงาน องค์ประกอบของขวัญและกำลังใจนี้ถ้าหากบุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในองค์กรขาดขวัญและกำลังใจในด้านใดด้านหนึ่ง องค์กรก็ยากที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรใส่ใจขวัญและกำลังใจของบุคลากรในหน่วยงานของตนเพื่อพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ในด้านขวัญและกำลังใจในการทำงานควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ องค์กรหนึ่งย่อมประกอบด้วยบุคลากรหลาย ๆ คน ซึ่งมีความแตกต่างกัน (ฐิติพรรณ ดอนหัวรอ, 2560: 1-2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลเรื่องการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด มีเขตพื้นที่รับผิดชอบ 11 อำเภอ คืออำเภอเมืองเพชรบูรณ์ อำเภอชนแดน อำเภอวังโป่ง อำเภอหล่มสัก อำเภอหล่มเก่า อำเภอน้ำหนาว อำเภอเขาค้อ อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอศรีเทพ อำเภอหนองไผ่ และอำเภอ빙สามพัน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 39 แห่ง มีข้าราชการครูรวม จำนวน 1,950 คน นักเรียนจำนวน 27,928 คน จากแผนปฏิบัติการประจำปี พ. ศ. 2566 ของกลุ่มบริหารงานบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ปรากฏว่า อัตรากำลังครู อยู่ในภาวะขาดแคลนอัตรากำลังสืบเนื่องมาจากนโยบายภาครัฐกำหนดให้ทุกส่วนราชการยุบเลิกอัตรว่างเนื่องจากการเกษียณอายุราชการปกติและการเกษียณก่อนกำหนดการย้ายออกนอกพื้นที่มากขึ้นซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้แก้ปัญหา โดยใช้ระบบครูช่วยราชการกลับสังกัดเดิม เกลี่ยครูช่วยสอน แต่ก็ยังไม่เพียงพอ ในภาวะขาดแคลนครูเช่นนี้ นอกจากครูต้องรับภาระหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว ครูยังต้องรับภาระงานพิเศษด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นงานสนับสนุนการศึกษาที่แต่ละโรงเรียนต้องดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและของรัฐบาลมากยิ่งขึ้น อาจส่งผลให้ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ มีขวัญกำลังใจการปฏิบัติงานต่ำ ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์, 2566: 14)

ดังนั้น ขวัญกำลังใจจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญและหาแนวทางในการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้แก่ครูเพราะในการบริหารงานที่มุ่งหวังความสำเร็จขวัญของบุคคลในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญ การที่บุคคลในองค์กรมีขวัญดีจะแสดงออกในความศรัทธาและพอใจในการทำงาน ใ้ความพยายามทำหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุดเพื่อให้ได้ผลงานทั้งปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนมีการร่วมมือ ประสานงานที่ดีต่อกัน มีทัศนคติ ท่าที ความรู้สึกที่ดีในการทำงานขวัญในการทำงานของแต่ละบุคคลจะเกิดขึ้น เมื่อเป้าหมายของกลุ่มโดยทั่วไปได้บรรลุผลสำเร็จและสมาชิกของกลุ่มแต่ละคนมีความสุขและพึงพอใจเกิดขึ้นด้วย จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์เพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคล ทำให้สามารถสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู และสามารถที่จะทำงานให้มีประสิทธิภาพและก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

2. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยมุ่งหวังที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

3.2 ประชากร พื้นที่วิจัย และกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 1,950 คน จาก 39 โรงเรียน และกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 322 คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ (1) แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การสอน สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ตอนที่ 2 สภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครู

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ถึงกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 322 ฉบับ ด้วยตนเองและทำการเก็บแบบสอบถามคืนโดยวิธีเดียวกัน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนตรวจความถูกต้องเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป
ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประชุมเพื่อสนทนากลุ่ม

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 7 คน เพื่อเชิญประชุมการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน

3. ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสนทนา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ไปบันทึกการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 7 คน เพื่อบันทึกข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เป็นแนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

1. ตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2. ออกแบบและลงรหัสข้อมูลในแบบสอบถามกับเครื่องคอมพิวเตอร์
3. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์
4. แปลความหมายของระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากการสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.6 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย นำเสนอข้อมูลในลักษณะการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่เรียบร้อยแล้ว แล้วนำมาตีพิมพ์เป็นบทความวิจัยเชิงวิชาการสืบต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวม

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับสภาพ	อันดับ
1	ด้านความมั่นคงในอาชีพ	3.81	0.40	มาก	3
2	ด้านการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น	3.87	0.38	มาก	1
3	ด้านลักษณะของงาน	3.71	0.39	มาก	7
4	ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ	3.72	0.43	มาก	6
5	ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	3.82	0.31	มาก	2
6	ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน	3.73	0.33	มาก	5

7	ด้านเพื่อนร่วมงาน	3.80	0.38	มาก	4
	รวมเฉลี่ย	3.78	0.26	มาก	

จากตารางที่ 4.1 พบว่า สภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสูงสุด คือ สภาพด้านการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.38) รองลงมา คือ สภาพด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.31) และด้านที่มีสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูต่ำที่สุด คือ สภาพด้านลักษณะของงาน ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.39) ตามลำดับ

4.2 แสดงผลการดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

1. ด้านความมั่นคงในอาชีพ ผู้บริหารควรประเมินเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือเงินค่าตอบแทนด้วยความเป็นกลางอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้
2. ด้านการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมแสดงผลงานนักเรียนแก่ผู้ปกครอง ชุมชนกับผู้อื่นผ่านทางสื่อโซเชียลมีเดียอยู่เสมอ
3. ด้านลักษณะของงาน ผู้บริหารควรมอบหมายงานตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัด
4. ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ผู้บริหารควรส่งเสริมเปิดโอกาสให้ครูได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ องค์กร, หน่วยงานต่าง ๆ
5. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารควรจัดแข่งขันกีฬาผู้บริหารและครูเพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ
6. ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดบรรยากาศชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้
7. ด้านเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารสร้างแนวคิดให้ครู ดูแลและแบ่งปันให้เกียรติซึ่งกันและกัน

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 การศึกษาสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมมีทักษะอยู่ในระดับมากแบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความมั่นคงในอาชีพ พบว่า ข้อที่มีสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูต่ำที่สุด ได้แก่ การได้รับเงินเดือนหรือเงินค่าตอบแทนที่เหมาะสมและมั่นคง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานตามความสามารถ

เพื่อเพิ่มโอกาสในการประเมินเลื่อนขั้นเงินเดือน ในการปฏิบัติงานผู้บริหารอำนวยความสะดวกในทุก ๆ ด้าน

2. ด้านการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น พบว่า ข้อที่มีสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูต่ำที่สุด ได้แก่ เพื่อนร่วมงานนำแนวคิดไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ยกย่องชมเชยในความสามารถ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูได้ปฏิบัติงานตามความถนัด ผู้บริหารให้การยอมรับเมื่อปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย สร้างความเชื่อถือไว้วางใจแก่ผู้บริหาร และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงาน

3. ด้านลักษณะของงาน พบว่า ข้อที่มีสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูต่ำที่สุด ได้แก่ ความภาคภูมิใจกับตำแหน่งหน้าที่ที่ดำรงอยู่ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ครูได้รับผิดชอบงานตรงกับความรู้ และความสามารถ โดยการบริหารแบ่งงานที่ได้รับมอบหมายสอดคล้องกับชั่วโมงการปฏิบัติของครู มีการกระจายอำนาจโดยใช้การแบ่งสายงานบังคับบัญชาและกำหนดงานในหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

4. ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ พบว่า ข้อที่มีสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูต่ำที่สุด ได้แก่ การได้รับมอบหมายให้เป็นวิทยากรในการถ่ายทอด และพัฒนาทักษะความรู้ให้กับครู บุคลากร และนักเรียน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูได้ใช้ความรู้ความสามารถในการเป็นผู้ถ่ายทอด เป็นวิทยากรในการให้ความรู้และเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้นำเสนอผลงานให้แก่ผู้อื่น

5. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา พบว่า ข้อที่มีสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาให้อำนาจในการตัดสินใจ มีความอิสระในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายงานที่ตรงกับความถนัด ความสามารถของบุคลากรและให้อำนาจในการบริหารจัดการในการปฏิบัติงานในส่วนที่รับผิดชอบ

6. ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน พบว่า ข้อที่มีสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูต่ำที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ครูกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ มีการจัดห้องทำงาน ห้องสุขา ห้องอาหารให้มีสภาพแวดล้อม อุณหภูมิ แสง เสียง ผู้บริหารมีงบประมาณสนับสนุนในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ

7. ด้านเพื่อนร่วมงาน พบว่า ข้อที่มีสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูต่ำที่สุด ได้แก่ ครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้ความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือกันในกรณีเกิดปัญหาทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการทำงาน

5.2 แนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความมั่นคงในอาชีพ แนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู คือ ผู้บริหารมีการกำหนดเกณฑ์และพิจารณาผลงานจากประสิทธิภาพและความสำเร็จของงาน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินเลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างเป็นทางการและเปิดเผยในที่ประชุม ประเมินเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือเงินค่าตอบแทน ด้วยความเป็นกลาง อย่างโปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชรอ ยากองโค (2561: บทคัดย่อ) ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาเกี่ยวกับการโยกย้ายพื้นที่ในการปฏิบัติงาน การต่อสัญญาจ้างของพนักงานราชการและครูอัตราจ้าง ตามหลักธรรมาภิบาล มีความยุติธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้และผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานให้กับครู

2. ด้านการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น แนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน อีกทั้งยังส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมส่งผลงานตามความรู้ ความสามารถ ให้มีการจัดกิจกรรมแสดงผลงานนักเรียนแก่ผู้ปกครอง ชุมชนกับผู้อื่นผ่านทางสื่อโซเชียลมีเดียอยู่เสมอ ครูและบุคลากรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอยรัตน์ คงทัพ, และเสวียนเจนเขว่า (2564: 30) ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การยกย่องความสำเร็จของครูอย่างเท่าเทียมกัน ชื่นชมหรือให้รางวัลสำหรับครูที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดนโยบาย ใ่วางใจให้ครูมีอำนาจการตัดสินใจในงานที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานครูและผลงานของสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานหรือได้รางวัลด้านต่าง ๆ ให้ผู้ปกครอง ชุมชน

3. ด้านลักษณะของงาน แนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู คือ ผู้บริหารมอบหมายงานตรงกับความรู้ ความสามารถและความถนัดและมีการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ อินทสโร (2560: บทคัดย่อ) ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารควรใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หลักการมีส่วนร่วม หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานและการบริหารองค์กรด้วยการส่งเสริมการปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานเป็นหมู่คณะ มอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถและเป็นงานที่ท้าทายความสามารถและมีการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานตามลักษณะความยากง่าย ปฏิบัติหน้าที่การสอนและพัฒนางานด้านการสอนจนประสบความสำเร็จ

4. ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ แนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู คือ ผู้บริหารส่งเสริมเปิดโอกาสให้ครูได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ องค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ส่งเสริมให้ครูได้เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับหน่วยงานภายนอกและยังให้ความสำคัญในการแบ่งปันความรู้ในด้านที่ครูมีความรู้ ความสามารถ ให้ความสำคัญในการ

สร้างประสบการณ์ในงานวิชาการต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบลรัตน์ ชุณหพันธ์ (2558: บทคัดย่อ) ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ มีความเป็นธรรม โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาควรมีนโยบายส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูได้พัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ สามารถนำความรู้มาพัฒนาโรงเรียนให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา แนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู คือ ผู้บริหารได้จัดกิจกรรมที่ทำร่วมกันกับครูอยู่เสมอ จัดแข่งขันกีฬา ผู้บริหารและครูเพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ร่วมสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาชีพกับคณะครู สร้างความคุ้นเคยให้มีบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ อินทสโร (2560: บทคัดย่อ) ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหารโดยใช้หลักคุณธรรม หลักกัลยาณมิตร หลักมนุษยสัมพันธ์ ควรมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ร่วมงานด้วยความเต็มใจ ให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน จัดกิจกรรมเน้นความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้บริหาร

6. ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน แนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู คือ ผู้บริหารจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอและเหมาะสม สนับสนุนงบประมาณในการจัดบรรยากาศชั้นเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกอร ทองเรือง, และสมกุล ถาวรกิจ (2563: 13) ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานควรปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการทำงาน นอกจากนี้ สถานศึกษาควรจัดให้มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย และอุปกรณ์ที่มีคุณภาพสูง มีระบบอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียรสูง ควรปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานอยู่เสมอ เพื่อความสะดวกรวดเร็วและส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

7. ด้านเพื่อนร่วมงาน แนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู คือ ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมกับชุมชน โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและเชิญชวนชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อานัส รุ่งวิทย์พันธ์ (2565: บทคัดย่อ) ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูในโรงเรียน ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันและกระตุ้นการทำงานกัน โดยที่ครูทุกคนควรสร้างสัมพันธ์ที่ดีและให้คำแนะนำในการทำงานหากได้รับการร้องขอจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารกับครูทุกคนควรสร้างความรักสามัคคีกัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านความมั่นคงในอาชีพ ผู้บริหารควรกำหนดเกณฑ์การได้รับเงินเดือนหรือเงินค่าตอบแทนที่เหมาะสมและมั่นคง

2. ด้านการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำแนวคิดที่ประสบความสำเร็จไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และแสดงการยกย่องชมเชยในความสามารถ

3. ด้านลักษณะของงาน ผู้บริหารควรทำให้ครูรู้สึกภาคภูมิใจกับหน้าที่และตำแหน่งที่ดำรงอยู่

4. ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูเป็นวิทยากรในการถ่ายทอด และพัฒนาทักษะความรู้ให้กับครู บุคลากร และนักเรียน

5. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารควรให้ครูมีส่วนในการใช้อำนาจในการตัดสินใจ มีความอิสระในการปฏิบัติงาน

6. ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ผู้บริหารควรจัดให้สถานศึกษามีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ครูกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน

7. ด้านเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือกันในกรณีเกิดปัญหาทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว

6.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาลักษณะของงานที่สร้างขวัญกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภาคภูมิใจกับตำแหน่งหน้าที่ที่ดำรงอยู่ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ครูกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

แนวทางการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ประกอบไปด้วยสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น ด้านลักษณะของงานด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านเพื่อนร่วมงาน ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาลักษณะของงานที่สร้างขวัญกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ คือ ผู้บริหารมอบหมายงานตรงกับความรู้ ความสามารถ และความถนัด และมีการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังให้มีการนิเทศ ติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของครูในทุกตำแหน่งอย่างเป็นกัลยาณมิตร ผู้บริหารให้ครูชื่นรับรางวัลครูดีในดวงใจเด็ก เพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้กับครู ผู้บริหารสร้างแนวคิดในการทำงานให้แก่บุคลากรว่าทุกคนสามารถปฏิบัติงานจนสำเร็จได้ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานทุกขั้นตอน

ของการปฏิบัติงาน ผู้บริหารวางแผนอัตรากำลังให้สอดคล้องกับขอบเขตในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารมอบหมายภาระงานให้เหมาะกับครูและสอดคล้องกับชั่วโมงการสอนของครู ผู้บริหารนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูเพื่อรับฟังความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแบบกัลยาณมิตร

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร ทองเรือง และสมกุล ถาวรกิจ. (2563). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม. *วารสารสังคมศึกษา มจร.*, 1(1), 13-25.
- ฐิติพรรณ ดอนหัวรอ. (2560). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา.* มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พระชรอ ยากองโค. (2561). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โชนเศรษฐกิจ จังหวัดสงขลา. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ศิริวรรณ อินทโสโร. (2560). แนวทางการเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์. (2565). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2565.* เข้าถึงได้จาก , https://drive.google.com/file/d/1GwBGw7UAI65KhMufZ5liFI1qwrN_855V/view (สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2565).
- อรรคพร จอมคำสิงห์. (2559). ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนท่าใหม่ พูลสวัสดิ์ราษฎร์นุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อานัส รุ่งวิทย์พันธ์. (2565). แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อุบลรัตน์ ชุณหพันธ์. (2558). การศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดจันทบุรีระยอง และตราด. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* มหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี.
- ไอยรัตน์ คงทัพ, และเสวียน เจนเข้ว่า. (2564). ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 1(2), 30-37.

กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี
สังกัดกรุงเทพมหานคร
Academic Management Strategies of School Administrators of
Watchongnonsee School under the Bangkok
Metropolitan Administration

ประภา บุญรักษ์, ธดา สิทธิธาดา

Prapa Boonrak, Thada Siththada

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Educational Administration, Graduate School Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: s65561802030@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 2) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 3) ครูผู้สอน 4) เจ้าหน้าที่ในสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2566 จำนวน 51 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการนิเทศการสอน รองลงมาคือค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อยู่ตามลำดับ สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม

2. แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อยู่ ผู้บริหารต้องประชุม เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา 2) ด้านการวัดผลประเมินผล ผู้บริหารควรวางแผนวัดผลประเมินผลการเรียนของผู้เรียนในแต่ละปี การศึกษาและพัฒนาเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้ทันสมัยในรูปแบบที่หลากหลาย 3) ด้านการ

ได้รับบทความ: 29 กุมภาพันธ์ 2567; แก้ไขบทความ: 13 มีนาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 14 มีนาคม 2567

Received: February 29, 2024; Revised: March 13, 2024; Accepted: March 14, 2024

พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารร่วมมือกับทุกฝ่ายกำหนดทิศทางของหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 4) ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียน ผู้บริหารควรอบรมให้ความรู้ในเรื่องการผลิตสื่อวัตกรรมการเรียนที่ทันสมัยให้แก่ครูเพื่อจัดทำสื่อได้ตรงตามวัตถุประสงค์ 5) ด้านการนิเทศการสอน ผู้บริหารควรแนะนำครูตามสภาพจริง เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การบริหารงานวิชาการ, ผู้บริหารโรงเรียน

Abstract

The purpose of this research were: to 1) study the level of academic management strategies employed by the administrators of Watchongnonsee School under the Bangkok Metropolitan Administration, and 2) propose ways to develop these strategies. The population for this research comprised 1) school administrators, 2) assistant directors of the educational institution, 3) teaching staff, and 4) other school personnel for the academic year 2023, totaling 51 individuals. 5 key informants. The research tools employed were questionnaires and interviews. Quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation, while qualitative data were analyzed through content analysis.

The research results found that:

1. The level of academic management strategies employed by the administrators of Watchongnonsee School, Bangkok, was overall high. When considering individual aspects, the highest mean score was found in the area of instructional supervision, followed by other areas with high scores including curriculum development, assessment and evaluation, and learning process development, in that order. The lowest mean score was in the development of innovative media.

2. The proposed strategies for developing academic management at Watchongnonsee School involve five aspects: 1) In learning process development, management personnel must hold a meeting to develop a learning plan that aligns with the school's objectives. 2) For assessment and evaluation, administrators should plan yearly student assessments and develop modern, diverse evaluation tools. 3) In curriculum development, administrators cooperate with all departments to set the direction of the school curriculum to be consistent with the context of the school. 4) For the development of innovative media, administrators should train teachers in producing modern media that meets

educational objectives. 5) In instructional supervision, administrators should offer realistic guidance and support to teachers, collaborating to solve problems and enhance the learning process.

Keywords: Strategies, Academic Management, School Administrator

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ ท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมาก ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วและรุนแรง ส่งผลให้ทุกภาคส่วนรวมถึงสถานศึกษาต้องปรับตัวปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิต ดังนั้นหน่วยงานทางการศึกษาต้องพยายามปรับเปลี่ยนและดำเนินนโยบายให้เท่าทันกระแส ความเปลี่ยนแปลงเพื่อรับมือกับสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน

นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษานั้น สถานศึกษาต้องส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ผู้สมรรถนะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่ให้กับผู้เรียนและจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาให้กับผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ในรูปแบบ Active Learning, STEM Education, Coding ฯลฯ และกระบวนการส่งต่อในระดับที่สูงขึ้น มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นแห่งอนาคต พร้อมทั้งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะด้าน Soft Power ให้กับผู้เรียน พัฒนาการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพสถานศึกษาที่เน้นสมรรถนะและผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567: 2)

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาจึงต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขเพื่อยกระดับการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายการศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารงานด้านวิชาการ กระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจึงถือว่าเป็นเรื่องที่มีความท้าทายต่อความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง (เกศรา ตุ่มคำ, 2562: 1) โดยเฉพาะการวางแผนกลยุทธ์ในงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ของการบริหารงานวิชาการจึงเป็นสิ่งสำคัญ อย่างไรก็ตามการบริหารงานวิชาการจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (อนุวัฒน์

จงเดิน, 2560: 4) ผู้บริหารต้องรู้จักประยุกต์หลักการและแนวคิดของการบริหารเชิงกลยุทธ์ไปใช้ในการบริหารจะช่วยให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ นำพาองค์กรดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารเชิงกลยุทธ์ด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้อง ดำเนินงานด้วยการวางแผน มีกลวิธีการบริหารที่หลากหลายเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และ บรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กร ซึ่งการกำหนดแนวทางและทิศทางในการดำเนินงานนั้น จำเป็น จะต้องวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก องค์กรเพื่อกำหนดวิธีการทำงานเพิ่มเติมจากเดิม หรือที่เรียกว่า “กลยุทธ์” เพื่อเป็นแนวทาง ขององค์กรที่จะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้สูงสุด ด้วยความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่อง นนทรี สังกัดสำนักงานเขตยานนาวากรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องได้นำแนวทางกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ได้ศึกษานี้ไปปรับใช้เป็น แนวทางในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและมีการพัฒนางานบริหาร วิชาการของโรงเรียนอย่างยั่งยืนบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่อง นนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัด กรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2566 จำนวน 51 คน ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน 2) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 2 คน 3) ครูผู้สอน 33 คน 4) เจ้าหน้าที่ในสถานศึกษา 15 คน จำแนกตามสถานภาพของบุคลากรของสถานศึกษา

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 แบบ ได้แก่

1. แบบสอบถาม 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทางสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) เพื่อสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ แบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 ด้าน ด้านละ 8 ข้อรวม 40 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้รวม 2) ด้านการวัดผลประเมินผล 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม 5) ด้านการนิเทศการสอน

2. แบบสัมภาษณ์ 1 ฉบับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีข้อความเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร นำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติมทุกด้านเพื่อนำเสนอกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานครโดยมีประเด็นดังนี้ 1) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้รวม 2) ด้านการวัดผลประเมินผล 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม 5) ด้านการนิเทศการสอน และหาคุณภาพเครื่องมือโดยการหาความตรงตามเนื้อหา (IOC) และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ตามวิธีของ Cronbach โดยหาสัมประสิทธิ์อัลฟา

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามไปยังกลุ่มประชากร และเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 51 คน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ถึงผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของสถานศึกษา

2) ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามให้กลุ่มประชากรด้วยตนเองและส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ด้วยโปรแกรม google form และสร้าง QR Code ของแบบสอบถามแนบส่งผ่านระบบของโรงเรียน จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ สรุปผล ตามขั้นตอนของการวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

1) ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาถึงผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ตามที่กำหนดไว้

2) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองและสรุปรวบรวมความคิดเห็นเมื่อการสัมภาษณ์สิ้นสุดลง ผู้วิจัยจะสรุปอีกครั้งซึ่งหากผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนมีความคิดเห็นเพิ่มเติมก็จะบันทึกเพิ่มเติมอีกครั้งและบันทึกการสัมภาษณ์ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ไว้ทุกครั้ง โดยขออนุญาตในการบันทึกต่อผู้ให้สัมภาษณ์

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้ ตัวแปรเชิงคุณภาพ คือ ค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) พร้อมนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2. วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร จากการหาค่าเฉลี่ย (Mu) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (sigma) เป็นรายด้านและภาพรวม

3. นำเสนอแนวทางการพัฒนาการกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยนำผลสรุปจากการวิเคราะห์แบบสอบถามกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ไปสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพิ่มเติมในทุกด้านกับผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้ดังนี้

4.1 ระดับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และหากพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการนิเทศการสอน รองลงมาเป็นค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม

4.2 แนวทางการพัฒนาการกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ดังนี้ ผู้บริหารต้องมีการบริหารงานวิชาการด้วยกลยุทธ์ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยมีการประชุมวางแผนพัฒนา มาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมีแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายทุกระดับครอบคลุมภารกิจหลักของสถานศึกษาโดยร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทบพทวน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา พร้อมทั้งให้ความรู้แก่ครูผู้สอน เพื่อนำมาปรับใช้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับบริบทและเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและตรงตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และช่วยพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นการประสานความร่วมมือในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน เพิ่มประสิทธิภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนช่วยให้ระบบการทำงานคล่องตัวขึ้นเพิ่มประสิทธิภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

2. ด้านการวัดผลประเมินผล ดังนี้ ผู้บริหารต้องวางแผนวัดผลประเมินผลการเรียนของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา เพื่อวัดผลและประเมินผลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลเพราะผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ ผู้บริหารพัฒนาเครื่องมือเพื่อการวัดผลและประเมินผลที่ทันสมัยในรูปแบบที่หลากหลาย นำข้อมูลการวัดผลและประเมินผลของผู้เรียนมาวิเคราะห์ ปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษาและการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อน และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนี้ ยังต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ในการกำหนดทิศทางของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและบริบทของโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรเกิดประสิทธิผล และมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ นำไปสู่คุณภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา

4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมs ดังนี้ ผู้บริหารต้องริเริ่ม สร้างสรรค์ พัฒนา ส่งเสริมสนับสนุนการนำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ตรงตามที่หลักสูตรกำหนด ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาการจัดทำสื่อและนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างหลากหลาย เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จัดทำสื่อได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา บรรลุตามวัตถุประสงค์มีการติดตามประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีการรายงานผลและนำไปปรับปรุงอย่างต่อเนื่องให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5. ด้านการนิเทศการสอน ดังนี้ ผู้บริหารต้องวางแผนกลยุทธ์การนิเทศการสอน เพื่อเป็นการช่วยเหลือ แนะนำส่งเสริม ครูผู้สอน เป็นการร่วมกันแก้ปัญหาพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับและประเภทของการศึกษา ผู้บริหารจึงควรจัดดำเนินการเพื่อช่วยเหลือครูให้มีความสามารถในการ

ปรับปรุงพัฒนาเทคนิคการสอนการทำงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานคาดหวังไว้ อันจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูก้าวทันโลกที่กำลังเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ระดับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการนิเทศการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียน ได้เล็งเห็นว่า ผู้บริหารต้องริเริ่มสร้างสรรค์ พัฒนาส่งเสริมสนับสนุนการนำสื่อวัตกรรมการเรียนและเทคโนโลยีให้ทันสมัยสามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้ตรงตามที่หลักสูตรกำหนดเพื่อให้จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ จิราธิรัตน์ กระจำนที (2562: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส ในอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีสภาพการบริหารงาน วิชาการทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อเรียงตามอันดับพบว่า อันดับที่ 1 ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน อันดับที่ 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อันดับที่ 3 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อันดับที่ 4 ด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ อันดับที่ 5 ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนและเทคโนโลยีทางการจัดการศึกษา อันดับที่ 6 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ 2) ผลการพัฒนากลยุทธ์งานวิชาการทั้ง 6 ด้าน พบว่าสามารถนำมาพัฒนาเป็นกลยุทธ์ได้ด้านละ 3 กลยุทธ์ รวมทั้งหมด 18 กลยุทธ์

5.2 ผลของการศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ 2) ด้านการวัดผลประเมินผล 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียน 5) ด้านการนิเทศการสอน สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จากผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารต้องมีการบริหารงานวิชาการด้วยกลยุทธ์ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยมีการประชุมวางแผนพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ ครอบคลุมภารกิจหลักของสถานศึกษาโดยร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทบทวน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา พร้อมทั้งให้ความรู้แก่ครูผู้สอน เพื่อนำมาปรับใช้พัฒนาแผนการ

จัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทและเป้าหมายที่สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith (2006: Abstract) ที่กล่าวว่า การจะทำให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพสูงต้องส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ วิธีให้คณะครูมีส่วนร่วมในการจัดวางแผนการอบรม จัดโครงการให้ครูได้สลับเปลี่ยนกันเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการณ์สอน การประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติงานของครู

2. ด้านการวัดผลประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารควรมีการวางแผนวัดผลประเมินผลการเรียนของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลเพราะผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ ผู้บริหารพัฒนาเครื่องมือเพื่อการวัดผลและประเมินผลที่ทันสมัยในรูปแบบที่หลากหลาย นำข้อมูลการวัดผลและประเมินผลของผู้เรียนมาวิเคราะห์ ปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภวนันท์ชัย สวัสดิ์สละ (2563: บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่ามีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด รวม 6 ด้าน 32 กลยุทธ์ประกอบด้วย ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5 กลยุทธ์ด้านการนิเทศการศึกษา 5 กลยุทธ์ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 6 กลยุทธ์ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา 5 กลยุทธ์ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 4 กลยุทธ์ และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 7 กลยุทธ์

3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนในการกำหนดทิศทางของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรเกิดประสิทธิผล และมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ นำไปสู่คุณภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ อนุวัฒน์ จองเดิน (2560: บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ประกอบด้วย 6 ด้าน 21 กลยุทธ์ ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล

และเทียบโอนผลการเรียนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม จากผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารต้อง ริเริ่ม สร้างสรรค์ พัฒนาส่งเสริมสนับสนุนการนำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ ในการจัดการเรียนรู้ตรงตามหลักสูตรกำหนด ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเข้ารับการ อบรมเพื่อพัฒนาการจัดทำสื่อและนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างหลากหลาย เพื่อการจัดกระบวนการ เรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จัดทำสื่อได้ตรงตามวัตถุประสงค์ มีการรายงานผลและ นำไปปรับปรุงอย่างต่อเนื่องให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ พรหมมน พินทุสมิต (2560: บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติงานด้านการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี มีระดับการบริหารงานวิชาการเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากกว่าการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานีใน 4 ด้าน โดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ด้านการบริหาร ซึ่งมีระดับการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

5. ด้านการนิเทศการสอน จากผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารต้องวางแผน กลยุทธ์การนิเทศการสอน เพื่อเป็นการช่วยเหลือ แนะนำส่งเสริม ครูผู้สอน เป็นการร่วมกัน แก้ปัญหาพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ เกิดการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานคาดหวังไว้ อันจะทำให้การจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ของครูก้าวหน้าโลกที่กำลังเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจวรรณ กลสิผล (2565: 109) ที่กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ ของผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษาอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับได้แก่ โรงเรียนมี การประเมินผลนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ รองลงมาได้แก่ โรงเรียนจัดระบบการนิเทศงาน วิชาการไว้อย่างชัดเจนรองลงมาได้แก่โรงเรียนจัดทำโครงการนิเทศ ภายในโรงเรียนใน แผนปฏิบัติ การประจำปี ของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่โรงเรียน จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการนิเทศภายในกับโรงเรียนอื่น ๆ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ควรนำแนว ทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัด กรุงเทพมหานคร ที่ควรพัฒนา ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้

2) ด้านการวัดผลประเมินผล 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม 5) ด้านการนิเทศการสอน ไปกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาการบริหารงาน วิชาการภายในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

โรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ควรนำแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ไปสู่การ ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

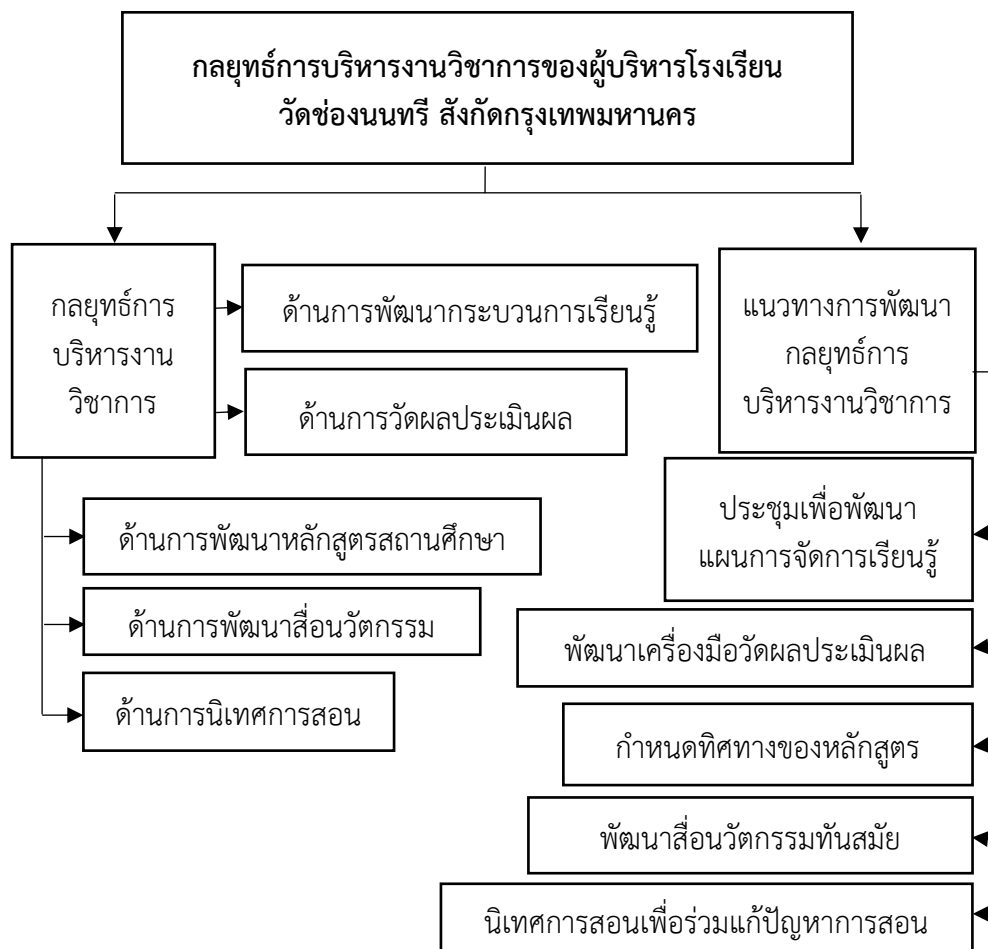
1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรมีการประชุมวางแผน ให้ความรู้แก่ ครูผู้สอน เพื่อนำมาปรับใช้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับ บริบทและเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียน
2. ด้านการวัดผลประเมินผล ควรวางแผนวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษาและพัฒนาเครื่องมือเพื่อการวัดผลและประเมินผลที่ทันสมัยใน รูปแบบที่หลากหลาย
3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดทิศทางของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และบริบทของ สถานศึกษา
4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ควรมีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการผลิตสื่อ นวัตกรรมที่ทันสมัยให้แก่ครูผู้สอนเพื่อจัดทำสื่อได้ตรงตามวัตถุประสงค์
5. ด้านการนิเทศการสอน ควรแนะนำส่งเสริมครูผู้สอนตามสภาพจริง เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

6.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัย กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตอื่นๆ ในสถานศึกษาและกลุ่มเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อกลยุทธ์การ บริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครทั้งหมด
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. ควรมีการศึกษาวิจัยทักษะผู้บริหารที่มีผลต่อการพัฒนากลยุทธ์การ บริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร
4. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนากลยุทธ์การ บริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผลจากการทำวิจัยทำให้ได้กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ด้านการนิเทศการสอน และแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). **นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567**. เข้าถึงได้จาก <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024/> (สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2567).
- เกศรา ตุ่มคำ. (2562). การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านแม่ชะปะ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ตามกระบวนการ PDCA. **สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จิรารัตน์ กระจ่างดี. (2562). การศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. **สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- เบญจวรรณ กสิผล. (2565). การบริหารงานวิชาการของผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง. **สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก.
- พรพรรณ พินทุสมิต. (2560). การปฏิบัติงานด้านการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ภวานันท์ชัย สวัสดิ์สละ. (2563). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 26. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อนุวัฒน์ จองเดิน. (2560). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Smith, David. (2006). **Exploring Innovation**. Berkshire: McGraw-Hill Education.

ความสัมพันธ์ของทักษะทางการบริหาร และการบริหารงานวิชาการภายใต้
สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู
The Relationship Between School Administration Skills and Academic
Administration Under the Epidemic Situation of Covid-19 in Schools
Under the Secondary Educational Service Area
Office Loei-Nongbualamphu

พงษ์มนัส บุญทีณ์, คณิศร จีกระโทก, นวัตกร หอมสิน
Pongmanas Boontee, Kanisorn Jeekratok, Nawattakorn Homsin
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
Faculty of education, Udon Thani Rajabhat University
E-mail: 63120605142@udru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการบริหารกับการบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 2) สร้างสมการพยากรณ์ทักษะทางการบริหาร ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 323 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) มาตรฐาน 5 ระดับมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และ 0.81 ซึ่งแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะทางการบริหารมีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.421 – 0.810 และแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการมีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.402 ถึง 0.711 การวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะทางการบริหารกับการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย หนองบัวลำภู มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01
2. สมการพยากรณ์ทักษะทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เลย หนองบัวลำภู มีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 79.00 ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.997 + .333(X_5) + .080(X_1) + .071(X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .700(X_5) + .123(X_1) + .126(X_2)$$

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ทักษะทางการบริหาร, โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the relationship between the skills of school administrators and the academic affairs administration under the epidemic situation of COVID-19, 2) to create the equation for the skill of school administrators forecasting of the academic affairs administration under the epidemic situation of COVID-19 in schools under the Secondary Education Service Area Office, Loei Nongbualumpu. The sample consisted of 323. using stratified random sampling. The instrument used in the research was a five-rating scale questionnaire with the reliability 0.89 and 0.81. The questionnaire inquired about the skill of school administrators with the discrimination index between 0.421 to 0.802 and about the academic affairs administration with the discrimination index between 0.402 to 0.711. The statistics used for data analysis were frequency, percentage mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis.

The research results found that:

1 . The skill of school administrators and the academic affairs administration under the epidemic situation of COVID-19 in schools under the Secondary Education Service Area Office, Loei Nongbualumpu had positive relationship at a high level with statistical significance level of .01.

2. Forecasting equations of the academic affairs administration under the epidemic situation of COVID-19 in schools under the Secondary Education Service Area Office, Loei Nongbualumpu with predictive power of 79.00 as follows.

Equation of raw score

$$\hat{Y} = 1.997 + .333(X_5) + .080(X_1) + .071(X_2)$$

Equation of standard score

$$\hat{Z} = .700(X_5) + .123(X_1) + .126(X_2)$$

Keywords: Relationship, The Skills of School Administration, The Epidemic Situation of COVID-19

1. บทนำ

การบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น สภาพของโรงเรียน สภาพของชุมชน คุณภาพของบุคลากร การประสานความร่วมมือของสถานศึกษาและชุมชน รวมไปถึงความสามารถ และคุณลักษณะของผู้บริหารที่ต้องเข้าใจหน้าที่ตามกระบวนการบริหาร ใช้ทักษะที่มีอยู่ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุดเพราะความสำเร็จขององค์กรก็ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการ และนโยบายต่าง ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจึงเป็นบุคลากรที่สำคัญต่อการดำเนินการในทุก ๆ ด้านทุก ๆ งานของสถานศึกษา โดยใช้ทักษะที่มีอยู่บริหารจัดการตามรูปสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการเป็นผู้นำทางการศึกษามีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญคือการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 39 ได้กำหนดการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งงานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคลและงานบริหารทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 16)

การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อการบริหารจัดการให้ประสบผลสำเร็จ และบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา จำเป็นต้องคำนึงองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานวิชาการ ทั้ง 17 องค์ประกอบ ดังนี้ การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่นการวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษาการแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จากองค์ประกอบทั้งหมดของการบริหารงานด้านวิชาการ จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสถานการณ์ที่เป็นอยู่ของปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 1-2)

เนื่องด้วยสถานการณ์โรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดขึ้นทั่วโลก นับตั้งแต่ปี 2563 จนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมรวมไปถึงการบริหารและจัดการการศึกษา จะต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับ

สถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ออกเป็น 3 รูปแบบ ซึ่งโรงเรียนสามารถเลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยพิจารณาตามความเหมาะสมและบริบทของโรงเรียน ดังนี้ 1) การเรียนในชั้นเรียน (On-Site) เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนหรือชั้นเรียนเป็นหลัก 2) การเรียนผ่านโทรทัศน์ (On-Air) การเรียนการสอนทางไกลผ่านโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล และระบบดาวเทียม เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงการเรียนรู้อยู่ในทุกระยะ ผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ 3) การเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) เป็นการศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผู้เรียนสามารถเลือกรับรู้ตามความสนใจ หรือผู้สอนกำหนดเนื้อเรื่องการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาด้วยตนเองทั้ง Realtime หรือ Non-Realtime ผ่าน Platform ต่าง ๆ เช่น E-mail, Chat, Social Network, G Suit เป็นต้น รวมไปถึงการบริหารจัดการสถานศึกษา จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเช่นเดียวกันกับเมื่อสถานการณ์ยังเป็นปกติ เนื่องด้วยสถานการณ์โรคระบาดติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563: 4-5)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ของทักษะทางการบริหาร และการบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน เนื่องจากเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาในทุก ๆ ด้าน รวมไปถึงด้านการบริหารงานวิชาการ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการการศึกษา โดยคำนึงถึงความปลอดภัย วางแผนการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุดและเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหาร สำหรับการบริหารจัดการงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการบริหาร กับการบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู

2. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ทักษะทางการบริหาร ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต เลย-หนองบัวลำภู จำนวน 52 โรงเรียน

ซึ่งมีจำนวนผู้บริหารและครูผู้สอนทั้งหมด 2,038 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ โดยการเปิดตาราง เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 607-610) ขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาคัดสรรประชากร (P) ณ ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ เมื่อยอมรับความคลาดเคลื่อน (E) ของการประมาณสัดส่วนที่เกิดขึ้นได้ในระดับ $\pm 5\%$ ของค่าสัดส่วนสูงสุด ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 323 คนแล้วกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความกระจายและครอบคลุมตามขนาดโรงเรียน และกำหนดวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามต้องการ

3.2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaires) จากการวิเคราะห์และการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะทางการบริหาร ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู ลักษณะแบบมาตราส่วน 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert, 1967: 27) โดยได้ค่าอำนาจจำแนกตอนที่ 2 อยู่ระหว่าง .421-.810 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .89 ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย-หนองบัวลำภู ลักษณะแบบมาตราส่วน 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert, 1967: 27) โดยได้ค่าอำนาจจำแนกตอนที่ 3 อยู่ระหว่าง .402-711 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .81

3.3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 323 คน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองผ่าน Google Form และทางไปรษณีย์ โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์พร้อมซอง ผู้วิจัยรับแบบสอบถามการวิจัยทางไปรษณีย์ และผ่านทาง Google Form ตรวจสอบความถูกต้อง โดยได้รับการอนุเคราะห์ตรวจแบบสอบถาม จำนวน 323 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ค่าสถิติในการวิจัย ในการวิเคราะห์ค่าสถิติในการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ขนาดโรงเรียนโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลทักษะทางการบริหาร ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย์ หนองบัวลำภู และวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. นำค่าเฉลี่ยจากข้อ 2 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการบริหาร และการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)

4. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างตัวแปรพยากรณ์ คือ ทักษะทางการบริหาร 5 ทักษะ ตัวแปรเกณฑ์ คือ การบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) โดยวิธีการเลือกแบบคัดเลือกเข้า (Enter Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 49.54 อายุระหว่าง 30 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 65.64 ระดับการศึกษาอยู่ที่ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 62.22 ตำแหน่งครู คิดเป็นร้อยละ 90.71 วิทยฐานะชำนาญการ คิดเป็นร้อยละ 39.62 ประสบการณ์ทำงานอยู่ที่ 5 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.11 และปฏิบัติหน้าที่โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ คิดเป็นร้อยละ 34.36

ผลการศึกษาระดับทักษะทางการบริหาร ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย์ หนองบัวลำภู โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายทักษะ พบว่า ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.31$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลำดับต่อมาคือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 3.98$) ทักษะด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.68$) ทักษะด้านนวัตกรรมและการเป็นนวัตกรรม ($\bar{X} = 3.45$) และทักษะด้านเทคนิคและกลยุทธ์ ($\bar{X} = 3.34$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ผลการศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย์ หนองบัวลำภู โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 3.96$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลำดับต่อมาคือ

ด้านนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 3.76$) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.63$) ด้านการวัดประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 3.60$) และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.50$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ 1 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการบริหาร กับการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู

ตัวแปร	ทักษะทางการบริหาร ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู					Tolerance	VIF	
	(X ₁)	(X ₂)	(X ₃)	(X ₄)	(X ₅)			
(X ₁)	1.00	.544**	.604**	.610**	.627**	.630**	.516	1.937
(X ₂)		1.00	.789**	.610**	.722	.768**	.180	5.567
(X ₃)			1.00	.753**	.727**	.770**	.124	8.063
(X ₄)				1.00	.587**	.584**	.369	2.707
(X ₅)					1.00	.780**	.251	3.986
(Y _{Total})						1.00		

จากตารางที่ 1 พบว่าทักษะทางการบริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู โดยรวม (Y_{Total}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ สัมประสิทธิ์การถดถอย และความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าตัวแปรด้วยวิธี Enter

ทักษะทางการบริหาร	b	S.E. _b	β	t	Sig
ค่าคงที่ (a)	1.959			25.639	.000
1. ทักษะด้านเทคนิคและกลยุทธ์ (X ₁)	.070	.023	.107	3.002	.003
2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม (X ₂)	.067	.034	.119	1.960	.051
3. ทักษะด้านการสื่อสาร (X ₃)	-.008	.043	-.014	-1.96	.845
4. ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X ₄)	.027	.025	.045	1.061	.290
5. ทักษะด้านนวัตกรรมและการเป็นนวัตกร (X ₅)	.333	.024	.701	13.670	.000
R = .889	R ² = .790	Adj R ² = .778		Std.E. = .138	

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อนำตัวแปรทั้ง 5 ตัวแปร มาพยากรณ์การบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู โดยมีค่าสัมประสิทธิ์

การพยากรณ์ร้อยละ 79.00 ($R^2 = .790$) เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ทั้งหมดในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน พบว่าตัวพยากรณ์การบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรที่ส่งผล ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิคและกลยุทธ์ (X_1) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และการทำงานเป็นทีม (X_2) และทักษะด้านนวัตกรรมและการเป็นนวัตกร (X_5) โดยการสร้างสมการพยากรณ์จะเลือกจากตัวพยากรณ์ ดังแสดงในรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ สัมประสิทธิ์การถดถอยและความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าตัวแปรโดยใช้วิธี (Stepwise Multiple Regression Analysis)

Model	R	R ²	Adj R ²	Std.E	F	Sig
1. (X_5)	.780	.775	.774	.142	1104.974	.000
2. (X_5) (X_1)	.886	.758	.784	.139	584.011	.000
3. (X_5) (X_1) (X_2)	.889	.790	.788	.138	400.140	.000

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อนำตัวแปรทักษะทางการบริหาร ทั้ง 5 ด้าน มาพยากรณ์การบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู พบว่าวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) รูปแบบที่ 3 เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ที่สุดของตัวแปรพยากรณ์ โดยมีทักษะด้านนวัตกรรมและการเป็นนวัตกร (X_5) ทักษะด้านเทคนิคและกลยุทธ์ (X_1) และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม (X_2) เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภูที่สมบูรณ์ที่สุดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) = .889 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการพยากรณ์ (R^2) = .790 หรือมีอำนาจในการพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 79.00 และมีสัมประสิทธิ์การถดถอย $Adj R^2 = .788$ คิดเป็นร้อยละ 78.80

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของการบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู

ตัวพยากรณ์การบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน		Sig
	B	Std.E	β	T	
ค่าคงที่ (a)	1.997	.069		29.097	.000
1. ทักษะด้านนวัตกรรมและการเป็นนวัตกร (X_5)	.333	0.23	.700	14.388	.000

2. ทักษะด้านเทคนิคและกลยุทธ์ (X ₁)	.080	.022	.123	3.722	.000
3. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม (X ₂)	.071	.025	.126	2.784	.006
R = .889	R² = .790	Adj R² = .778	Std.E. = .138		

จากตารางที่ 4 พบว่า เมื่อนำทักษะทางการบริหาร ที่เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีทั้ง 3 ด้าน ไปหาความสัมพันธ์เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ โดยใช้การบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นตัวแปรเกณฑ์ ตัวพยากรณ์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (B) และในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) เมื่อนำค่าสถิติต่าง ๆ มาสร้างเป็นสมการพยากรณ์ จึงได้สมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.997 + .333(X_5) + .080(X_1) + .071(X_2) \quad \hat{Z} = .700(X_5) + .123(X_1) + .126(X_2)$$

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการบริหาร กับการบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยรายชื่อของทักษะทางการบริหาร กับการบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู โดยรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ดังนี้

ทักษะด้านเทคนิคและกลยุทธ์ เป็นทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคน จำเป็นต้องมี โดยที่ผู้บริหารควรมีทักษะในการสร้างเทคนิคและกลยุทธ์ พร้อมทั้งเลือกเทคนิค กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับภารกิจ ทำให้การบริหารงานวิชาการมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยวัฒน์ พนมวรชัย(2563: 81) กล่าวว่า ผู้บริหารที่ดี ควรมีทักษะในการนำเทคนิค กลยุทธ์ต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการบริหารองค์กร เพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน

ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีม รวมไปถึงทักษะการสร้างทีมงาน ทักษะการจัดการความขัดแย้ง เพื่อให้องค์กรกลายเป็นองค์กรแห่งความสุขหากผู้บริหารเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ญัฐพล รัตน์ (2562: 105) กล่าวว่า ผู้บริหารมีการสร้างความสัมพันธ์ภายในองค์กร มีการบริหารอย่างมีส่วนร่วม ทำให้องค์กรสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ทักษะด้านการสื่อสาร เป็นทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถพูด ฟัง อ่าน เขียนและสรุปได้อย่างชัดเจน กระชับและเข้าใจง่าย หรือสื่อสารได้มากกว่า 2 ภาษา

ติดต่อประสานงานได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ทางด้านงานวิชาการนั้นดำเนินไปได้ อย่างสะดวกและรวดเร็ว สอดคล้องกับแนวคิดของ นริศรา บุญสอด (2563: 131) กล่าวว่า ทักษะการสื่อสารของผู้บริหาร เป็นสิ่งสำคัญในการกระจายสารสนเทศต่าง ๆ ไปยังหน่วยงานย่อยภายในองค์กร เพื่อให้รับทราบข่าวสารอย่างทั่วถึง รวดเร็ว

ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นทักษะที่สำคัญในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการองค์กร ในการบริหารจัดการระบบการทำงาน วิชาการที่ซับซ้อน สอดคล้องกับแนวคิดของ ณัฐพล รัตน์ (2562: 112) กล่าวว่า ผู้บริหาร จำเป็นจะต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการอำนวยความสะดวก หรือช่วยให้การบริหารจัดการภายในองค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ทักษะด้านนวัตกรรมและการเป็นนวัตกรรม เป็นทักษะที่ผู้บริหารมีความรู้ เทคนิค วิธีการ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ สร้างองค์ความรู้ จากประสบการณ์ของตนเอง พัฒนาต่อยอดเป็นนวัตกรรมต่าง ๆ นำมาใช้ในการบริหารงานวิชาการให้บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ ศุภโชค ปิยะสันต์ (2564 : 5-6) กล่าวว่า ผู้บริหารที่ดี ต้องมีการนำเอานวัตกรรมเข้ามาช่วยในการบริหารองค์กร หรือช่วยในการบริหารจัดการภายในองค์กร ให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐพล รัตน์ (2562: 121) ได้ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุณิสา แพทย์พิพัฒน์ (2564: 104-108) ได้ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงาน วิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เลย หนองบัวลำภู โดยใช้ทักษะทางการบริหาร เป็นตัวพยากรณ์

ผลการวิจัยพบว่า มีทักษะทางการบริหาร 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านนวัตกรรมและการเป็นนวัตกรรม ทักษะด้านเทคนิคและกลยุทธ์ และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการทำงาน เป็นทีม เป็นทักษะทางการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เลย หนองบัวลำภูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .889 สามารถพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 79.00

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐพงษ์ ปรีชานนทกุล (2563: 112-113) ได้ศึกษา ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตั้งแต่ 0.667 ถึง 0.800

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นริศรา บุญสะอาด (2563: 135-141) ได้ศึกษา ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตั้งแต่ 0.886 มีอำนาจพยากรณ์เท่ากับ 75.10

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เห็นควรให้ผู้บริหารสถานศึกษา นำปัจจัยรายด้านทักษะทางการบริหาร ทั้ง 5 ด้าน ไปพัฒนาต่อยอด หรือนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์การของตนเอง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษา หรือวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะทางการบริหารภายใต้สถานการณ์อื่น ๆ เช่น ทักษะทางการบริหาร และแนวทางในการบริหารการศึกษาในสภาวะภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรือสภาวะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อชนิดอื่น ๆ เพื่อเป็นการวางแผน และเตรียมการจัดการจัดการศึกษาให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เลย หนองบัวลำภู ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ	สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
$\hat{Y} = 1.997 + .333(X_5) + .080(X_1) + .071(X_2)$	$\hat{Z} = .700(X_5) + .123(X_1) + .126(X_2)$

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชัยวัฒน์ พนมวรชัย. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนเครือข่ายมูลนิธิลาซาล. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ณัฐพงษ์ ปรีชานนทกุล. (2563). ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ณัฐพล รัตน์. (2562). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- นริศรา บุญสะอาด. (2563). ทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศุภโชค ปิยะสันต์. (2564). **ทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีในศตวรรษที่ 21**. เข้าถึงได้จาก <http://www.eef.or.th>. (สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2564).
- สุณิสา แพทย์พิพัฒน์. (2564). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **แนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปีการศึกษา 2563**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สารนิเทศการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3), 607-610.
- Likert. (1967). **Reading in Attitude Theory and Measurement**. New York: Wiley and Son.

เปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย
Compare the Teachers Coaching Behavior of School Administrators
Under Secondary Education Service Area Office Nongkhai

ธนาบุญ จันทร์วิไล, คณิศร จักระโทก, นวัตกรรม หอมสิน

Thanaboon Chantharawilai, Kanisorn Jeekratok, Nawattakorn Homsin

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Faculty of education, Udon Thani Rajabhat University

E-mail: 63120605132@udru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำแนกตาม เพศ อายุ วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 19 คน และครูผู้สอน จำนวน 178 คน ภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย โดยข้อมูลข้าราชการผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 รวมจำนวนทั้งสิ้น 197 คน จำแนกได้ดังนี้ เพศชาย จำนวน 89 คน เพศหญิง จำนวน 108 คน อายุ 20-30 ปี จำนวน 66 คน อายุ 31-40 ปี จำนวน 81 คน อายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 50 คน ไม่มีวิทยฐานะ จำนวน 112 คน วิทยฐานะชำนาญการ จำนวน 63 คน วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 22 คน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 97 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 44 คน โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 56 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการโค้ชครู วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบ โดยการทดสอบ F-test Independent และ ค่า t-test

ผลการวิจัยพบว่า

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

- 1) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคายที่จำแนกตามเพศ ทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน
- 2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำแนกตามอายุ ทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน
- 3) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ที่จำแนกตามวิทยฐานะ ทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ได้รับบทความ: 6 มีนาคม 2567; แก้ไขบทความ: 23 มีนาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 26 มีนาคม 2567

Received: March 6, 2024; Revised: March 23, 2024; Accepted: March 26, 2024

4) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ที่จำแนกตามขนาดโรงเรียน มี ทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การโค้ช, การโค้ชครู, พฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

Abstract

The purposes of this research were: 1) to compare the teachers coaching behavior of school administrators under secondary education service area office Nongkhai categorized by gender, age, educational status, and school size. The sample group used in this study consists of 19 administrators and 178 teachers within a school under the jurisdiction of the Educational Service Area Office of Secondary Education in Nong Khai. The data on government officials, administrators, and teachers in the school are derived from the annual performance report for the fiscal year 2021. In total, there are 197 individuals, comprising 89 males and 108 females. Among them, 66 individuals are aged between 20 and 30, 81 are aged between 31 and 40, and 50 are aged 41 and above. There are 112 individuals without academic rank, 63 with a proficient academic rank, and 22 with a higher than proficient academic rank. The school sizes are distributed as follows: 97 individuals in small schools, 44 in medium-sized schools, and 56 in large special schools. The research instrument were a questionnaire on the current situation and a questionnaire on the teachers coaching behavior of school administrators. The statistics for data are analyzed by average and standard deviation and comparing the teachers coaching behavior of school administrators was conducted using the F-test Independent and t-test in research terminology.

The research result found that:

The results of the comparison on the teachers coaching behavior of school administrators under secondary education service area office Nongkhai are as follows:

1) The results of the comparison of the teachers coaching behavior of school administrators under secondary education service area office Nongkhai categorized by gender show no significant differences across all five dimensions.

2) The results of the comparison of the teachers coaching behavior of school administrators under secondary education service area office Nongkhai categorized by age show no significant differences across all five dimensions.

3) The results of the comparison of the teachers coaching behavior of school administrators under secondary education service area office Nongkhai categorized by academic credentials show no significant differences across all five dimensions.

4) The results of the comparison of the teachers coaching behavior of school administrators under secondary education service area office Nongkhai categorized by size of school show no significant differences across all five dimensions.

Keywords: Coaching, Teachers Coaching, Teachers Coaching Behavior of School Administrators, The Secondary Educational Service Area Office Nongkhai

1. บทนำ

การโค้ช (Coaching) เป็นวิธีการที่น่าสนใจที่จะนำมาแก้ปัญหาการพัฒนาครูได้และการเลือกวิธีการพัฒนาครูต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ของครูที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ที่จะแตกต่างจากเด็กโดยทั่วไปตามที่ Knowles (1984: 21) ได้กล่าวถึง การสอนผู้ใหญ่ไว้ว่า “ท่านสามารถสอนเด็กได้แต่สำหรับผู้ใหญ่ ท่านสามารถทำได้เพียงช่วยให้เขาเกิดการเรียนรู้เท่านั้น” (You can teach children but you can only help adults learn) ซึ่งการโค้ชเป็นวิธีการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การโค้ชเป็น “การเรียนรู้จากการปฏิบัติ” (action learning) ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดของคนวัยผู้ใหญ่ ด้วยความช่วยเหลือของโค้ช (Valerio & Lee, 2005: 21) การโค้ชสามารถพัฒนาทักษะของครูเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน เมื่อได้รับโอกาสฝึกปฏิบัติทำให้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ดีกว่าการพัฒนาด้วยวิธีอื่น และยังพบว่า ร้อยละ 80 ของครูที่ได้รับการโค้ชมีการนำกลยุทธ์การสอนใหม่ ๆ ไปใช้ (Barkley & Bainco, 2010: 7) การโค้ช (Coaching) เป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรวิธีหนึ่งซึ่งสามารถดึงศักยภาพของบุคคลออกมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ชัดเจน (เกรียงศักดิ์ นิรัตน์พัฒนาศัย และคณะ, 2551: 21) หลักการสำคัญของการโค้ชคือ การที่โค้ชช่วยให้ผู้ได้รับการโค้ชได้พยายามหาทางออกของปัญหาด้วยตนเอง เช่น การบอกคำตอบหรือให้คำแนะนำทางออกให้ เป็นการฝึกให้ผู้ได้รับการโค้ชได้คิดอย่างเป็นระบบและสามารถหาทางออกใหม่ ๆ ด้วยตนเองโดยโค้ชทำหน้าที่ในการสะท้อนมุมมองและท้าทายให้เกิดความคิดรอบด้านทำให้เกิดการฝึกฝนและพัฒนาเป็นทักษะใหม่ในตัวผู้ได้รับการโค้ชช่วยให้เกิดการเพิ่มพูนความสามารถในการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ด้วยตัวเอง (จิระโรจน์ ติกกะวี, 2559: 1) การโค้ชส่งผลเชิงบวกในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ความสัมพันธ์ กับผู้อื่น ทักษะการสื่อสาร การบริหารเวลาและทีมงาน และผลการปฏิบัติงาน จากผลการศึกษาของสหพันธ์ โค้ชนานาชาติร่วมกับสถาบันทุนมนุษย์ (Human Capital

Institute) พบว่า องค์การที่ทุ่มเทให้กับการพัฒนาผู้นำและผู้จัดการให้มีทักษะการโค้ชโดยผ่านหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับการโค้ช ส่งผลต่อความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ การมีภาวะผู้นำและผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นของตัวผู้นำและผู้จัดการสำหรับการค้นหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพบว่า การโค้ชเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุดเนื่องจากเป็นแรงขับเคลื่อนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จทางการศึกษารวมถึงความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความเป็นผู้นำและดึงความสามารถ ที่หลากหลายจากผู้อื่นได้ (Henderson, 2018) การโค้ชเป็นกระบวนการการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างโค้ชและผู้รับการโค้ช โดยโค้ชใช้ทักษะต่าง ๆ เช่น การสร้างความไว้วางใจ การฟัง การถาม การให้กำลังใจ การให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นต้น ร่วมกับกระบวนการโค้ช การสร้างข้อตกลง ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการสำรวจสถานการณ์ปัจจุบัน การค้นหาทางเลือก การวางแผน การติดตามผล เป็นต้น ในการกระตุ้นระบบความคิดของผู้รับ การโค้ช สนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้ผู้รับการโค้ชสามารถนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่หรือที่ได้รับการอบรมมาใช้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการทำงานที่ตั้งไว้หรือพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเป็นการเพิ่มพูนศักยภาพในตนเอง โดยการสร้างบรรยากาศในการโค้ชให้มีความเป็นเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมวิชาชีพและสร้างความรู้สึกที่ปลอดภัยเป็นการปฏิบัติงานร่วมกับระหว่างโค้ชกับผู้รับการโค้ช ที่เน้นความร่วมมืออย่างจริงจัง การยอมรับไว้ซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ และประสบการณ์ (วัชรา เล่าเรียนดี, 2556: 192-291)

การโค้ชเป็นวิธีการพัฒนางานหรือการพัฒนาวิชาชีพที่ผู้ทำหน้าที่โค้ชและผู้รับการโค้ชมีความรู้และประสบการณ์ระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างเพื่อน ผู้ร่วมงาน ที่มีความเชี่ยวชาญหรือผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญที่เต็มใจทำหน้าที่โค้ชในการพัฒนาการเรียนการสอน มีการสังเกตการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เป็นไปตามความต้องการที่ทั้งสองฝ่ายร่วมกันกำหนดขึ้น อาจผลัดเปลี่ยนกันสังเกตการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนซึ่งกันและกัน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้หรือพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเอง รวมทั้งการพัฒนาผู้เรียนของทั้งสองฝ่าย เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมาย การโค้ชสามารถถ่ายโอนทักษะใหม่ให้กับครูหรือผู้บริหาร ที่มีความคงทนได้มากกว่าวิธีอื่น ผู้รับการโค้ชสามารถจดจำความรู้ได้ถึงร้อยละ 90 ถึงแม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานแต่ระดับความรู้ความเข้าใจก็ยังคงที่ในระดับเดิม การโค้ชมุ่งเน้นการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ช่วยเหลือให้ผู้รับการโค้ชได้ใช้กระบวนการคิด และกระบวนการทางปัญญาของตนเองในการเรียนรู้การปฏิบัติงาน และตัดสินใจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ผู้รับการโค้ชจะต้องเป็นผู้ที่ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยตัวเองซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ทำหน้าที่โค้ชและผู้รับการโค้ชเป็นสื่อกลางให้เกิดกระบวนการคิดการพัฒนา และการสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นภายในตนเอง ขั้นตอนของการโค้ชส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วย 1) ขั้นการวางแผน 2) ขั้นการสังเกต 3) ขั้นการปฏิบัติ 4) ขั้นการวิเคราะห์ 5) ขั้นการประเมิน และ 6) ขั้นการสะท้อนผล

การโค้ช สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของครูร่วมกับวิธีอื่น ๆ อย่างได้ผล มุ่งเน้นการพัฒนาตนเอง และพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยนักเรียนจะบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อได้รับการสอนจากครูที่เข้าร่วมกิจกรรมการโค้ช การโค้ชมีหลายประเภท ในแต่ละประเภทอยู่บนพื้นฐานของหลักจิตวิทยา ทฤษฎี ผลการวิจัย และการทดลองปฏิบัติ วิธีโค้ชที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 มีด้วยกัน 6 ประเภท ได้แก่ การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) การโค้ชแบบร่วมมือ (Collaborative Coaching) การโค้ชโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Coaching) การโค้ชแบบพี่เลี้ยง (Mentor Coaching) การโค้ชเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน (Instructional Coaching) และการโค้ชทางปัญญา (Cognitive Coaching) (สมาพร มณีอ่อน, 2560: 61)

การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพ การศึกษาระดับโรงเรียนโดย ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญ มีหน้าที่ในการส่งเสริม พัฒนาครูอาจารย์และบุคลากร ตลอดจนจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ สถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น หากผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับหลักการทักษะและกระบวนการโค้ช สามารถนำทักษะ การโค้ชไปใช้ได้ อย่าง ถูกต้อง ตลอดจนประยุกต์ให้เข้ากับบริบทที่แตกต่างอย่างเหมาะสมจะส่งผลให้การพัฒนา บุคลากร และการบริหารงานในหน่วยงานมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการโค้ช (Coaching) เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยกระตุ้นศักยภาพของครูและบุคลากรให้เกิด ความตระหนักรู้ตนเอง (Self-awareness) สามารถคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สร้างสัมพันธ์ที่ดี กับผู้อื่น และสร้างผลการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา และของประเทศ สอดคล้องกับ ลอฟต์เฮาส์ลีต และทาวเลอร์ (Loftthouse, Leat; & Towler, 2010: 36) ที่ได้สรุป ไว้ว่าการโค้ชที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้ครูเกิดความตระหนัก คิดไตร่ตรองและ สำรวจตรวจสอบในงานที่ทำมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจในการจัด กระบวนการเรียนรู้การวางแผน และการติดตาม

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการ โค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำแนกตาม เพศ อายุ วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน โดยศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการโค้ชครู ของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษา อีกทั้งเป็น แนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อการดำเนินงาน ส่งเสริมประสิทธิผลของ ผู้บริหารสถานศึกษาให้มีมากขึ้นอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา การพัฒนาในหน่วยงานและ องค์การทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบให้สถานศึกษามีศักยภาพที่จะผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้ สามารถ อยู่ร่วมกันและแข่งขันอย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลกอย่างเต็มศักยภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้ครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำแนกตาม เพศ อายุ วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ปีการศึกษา 2564 จำนวน 31 โรงเรียน จำนวน 1,198 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 19 คน และครูผู้สอน จำนวน 178 คน ภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย โดยข้อมูลข้าราชการผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ในการสุ่มอย่างมีขั้นตอน

3.2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น จากการวิเคราะห์ และการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วิทยฐานะ และขนาดของโรงเรียนลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้ครูของผู้บริหารสถานศึกษาสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ครูของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประกอบไปด้วย 5 ด้าน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 197 คน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองผ่าน Google ผู้วิจัยรับแบบสอบถามการวิจัยทางผ่านทาง แพลตฟอร์ม Google Form ตรวจสอบความถูกต้อง โดยได้รับการอนุเคราะห์ตรวจสอบแบบสอบถาม จำนวน 197 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science : SPSS) ในการวิเคราะห์ค่าสถิติในการวิจัย ผลของการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8 มีช่วงอายุตั้งแต่ 31 - 40 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 41.1 เป็นผู้ไม่มีวิทยฐานะ จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 และอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 49.2 มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย

1. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำแนกตาม เพศ อายุ วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน

ผู้วิจัยได้นำคำตอบจากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกตามเพศ อายุ วิทยฐานะ และขนาดสถานศึกษา โดยการทดสอบความแตกต่าง t-test for Independent Sample และ f - test การวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อและเป็นรายด้าน ผลการวิเคราะห์เป็นรายข้อ ผู้วิจัยได้เสนอไว้ในภาคผนวก ในที่นี้จะนำเสนอการวิเคราะห์แบบรายด้านเท่านั้น ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำแนกตามเพศ ดังนี้

พฤติกรรมการโค้ช ฯ	เพศ	จำนวน (คน)	t-test for Independent samples			
			\bar{X}	S.D.	t	P
	ชาย	89	4.05	0.64	- 0.82	0.41
	หญิง	108	4.13	0.69		
รวม		197	4.09	0.66		

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.05 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.64 เพศหญิงมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.69 โดยมีค่า t = -0.82 และ ค่า p-value (Sig.) = 0.41 มีความคิดเห็นในเรื่องพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคายของเพศชายและเพศหญิง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำแนกตามช่วงอายุ ดังนี้

พฤติกรรมการโค้ช ฯ	ช่วงอายุ	จำนวน (คน)	F -test				
			\bar{X}	S.D.	df	F	P
	20 – 30 ปี	66	4.10	0.81	2	0.15	0.90
	31 – 40 ปี	81	4.07	0.99			
	41 ปี ขึ้นไป	50	4.12	0.59			
รวม		197	4.09	0.67			

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามช่วงอายุ 20 – 30 ปี มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.10 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.81 ช่วงอายุ 31 – 40 ปี มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.07 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.99 ช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.12 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.59 โดยมีค่า $df = 2$ ค่า $F = 0.15$ และ ค่า P (Sig.) = 0.90 มีความคิดเห็นในเรื่องพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ของช่วงอายุแต่ละช่วง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำแนกตามวิทยฐานะ ดังนี้

พฤติกรรมการโค้ช ฯ	วิทยฐานะ	จำนวน (คน)	F -test				
			\bar{X}	S.D.	df	F	P
	ไม่มีวิทยฐานะ	112	4.09	0.81	2	0.35	0.71
	ชำนาญการ	63	4.12	0.99			
	ชำนาญการพิเศษ	22	3.99	0.59			
	รวม	197	4.09	0.66			

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีวิทยฐานะ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.81 วิทยฐานะชำนาญการ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.12 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.99 วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.99 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.59 โดยมีค่า $df = 2$ ค่า $F = 0.35$ และ ค่า P (Sig.) = 0.71 มีความคิดเห็นในเรื่องพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ของวิทยฐานะแต่ละวิทยฐานะ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ดังนี้

พฤติกรรม การโค้ช ฯ	ขนาดโรงเรียน	จำนวน (คน)	F -test				
			\bar{X}	S.D.	df	F	Sig. (2-tailed)
	เล็ก	97	4.07	0.72	2	0.35	0.71
	กลาง	44	4.13	0.53			
	ใหญ่ ขึ้นไป	56	4.09	0.65			
	รวม	197	4.09	0.66			

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.07 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.72 โรงเรียนขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.53 โรงเรียนขนาดใหญ่ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 4.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.65 โดยมี ค่า df = 2 ค่า F = 0.35 และ ค่า P (Sig.) = 0.71 มีความคิดเห็นในเรื่องพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หนองคาย ของขนาดโรงเรียนแต่ละขนาดโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เรื่องพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หนองคายสรุปผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

4.1. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หนองคาย

1. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หนองคาย ที่จำแนกตามเพศ ทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน
2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หนองคาย จำแนกตามอายุ ทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน
3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หนองคาย ที่จำแนกตามวิทยฐานะ ทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน
4. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หนองคาย ที่จำแนกตามขนาดโรงเรียน มีทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หนองคาย สรุปได้ ดังนี้

5.1 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หนองคาย จำแนกตามเพศ อายุ วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน อภิปรายผลดังนี้

1. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หนองคาย จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน สืบเนื่องจากเพศแต่ละเพศมีพฤติกรรมโค้ชที่มีแนวคิดและทัศนคติในการโค้ชที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Bloom, Castagna & Warren (2003: 20-23) กล่าวว่าการโค้ชเป็นการใช้ภาวะผู้นำเพื่อนำครูไปสู่ความสำเร็จตามความปรารถนาของตนเอง การโค้ชการสอนเป็นไปเพื่อความเจริญงอกงามของครู มิใช่การประเมินความสามารถของครู โค้ชการสอนหรือ

ครูมีสิทธิ์ มีเสียงเท่ากับครู ที่จะนำนักเรียนไปสู่ความสำเร็จ โค้ชการสอน คือเพื่อนร่วมเดินทางของครู และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมุติ หยกพรายพันธ์ (2563: 38) พฤติกรรมคุณธรรมเปรียบเทียบพฤติกรรม คุณธรรม และศึกษาความต้องการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ประกอบด้วยจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม และสุพรรณบุรี จำนวน 103 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 103 คน ผู้ช่วยผู้บริหาร 103 คน ครูผู้สอน 206 คน รวมทั้งสิ้น 412 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการปฏิบัติพฤติกรรมคุณธรรมของผู้บริหารด้าน ปัญญา ขยัน สุจริต และมนุษยสัมพันธ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One –Way ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติพฤติกรรมคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ด้านปัญญา ขยัน สุจริต และด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าพฤติกรรมคุณธรรมที่พบมากที่สุด คือ ด้านสุจริต รองลงมาคือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ขยัน และด้านปัญญา ตามลำดับ การเปรียบเทียบ พฤติกรรมคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติพฤติกรรมคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 แตกต่างจากผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการศึกษาความต้องการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมของ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่าผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อความต้องการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรม อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกัน สืบเนื่องมาจากอายุแต่ละวัยมีแนวคิดและทัศนคติในการโค้ชที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ สุปราณี ขวัญบุญจันทร์ (2541: 30-31) กล่าวถึง พฤติกรรมของโค้ช (Behaviors of the coach) ว่า พฤติกรรมของโค้ชมีอิทธิพลต่อตัวนักกีฬาเพราะพฤติกรรมของโค้ชสามารถกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้นักกีฬายินยอม หรือตั้งใจแสดงความสามารถในการแข่งขันอย่างเต็มที่และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของฮาร์เปอร์ (Harper, 2015: 26-27) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของการโค้ชการจัดการเรียนรู้ตามการรับรู้ของครูโดยศึกษาจากลูกหรือแม่ของตนเอง พบว่ารูปแบบที่สำคัญของการโค้ชการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการเรียนแต่ละรายวิชา หรือแต่ละ

ระดับชั้น ที่สำคัญคือ การสร้างความสมดุลระหว่างการทำงานหรือการดูแลครอบครัว นักเรียนเปรียบเสมือนลูกที่ครูสนับสนุนยกย่อง เชิดชู ยอมรับหรือให้ความรักแบบไม่มีเงื่อนไข

3. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำแนกตามวิทยฐานะ ไม่แตกต่างกัน สืบเนื่องจากวิทยฐานะแต่ละวิทยฐานะมีกระบวนการโค้ชและรูปแบบการโค้ชที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของอัจฉรา จุ้ยเจริญ (2558: 17) ได้กล่าวว่า การโค้ชเน้นการนำศักยภาพของผู้รับการโค้ชออกมาใช้ ไม่ใช่การนำประสบการณ์ของผู้โค้ชมาหล่อหลอมความคิดของผู้รับการโค้ช แต่ใช้การถามหรือการค้นหาทางออกต่าง ๆ เพื่อการปฏิบัติในอนาคตมากกว่าการมุ่งแก้ปัญหาหรือข้อผิดพลาดอีกทั้งกล่าวถึงลักษณะสำคัญของการโค้ช 3 ประการ คือ 1) การโค้ชเน้นการใช้คำถามที่มาจาก การรับฟังผู้รับการโค้ช ไม่เน้นการหาคำตอบ การบอก การชี้แนะหรือแนะนำ คำตอบควรมาจากความคิดที่ชัดเจนหรือรอบด้านของผู้รับการโค้ช 2) การสนทนาถึงความสำคัญไปที่ปัจจุบันหรืออนาคตไม่ใช่อดีต หรือ 3) การสนทนาเน้นไปที่ทางออก หรือทางเลือกใหม่ ๆ การกระทำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ไม่ตอกย้ำปัญหาหรือตัดสินว่าใครถูกหรือผิดและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพอร์เตอร์ (Porter, 2014: 80-81) ได้ศึกษาผลของการโค้ชด้วยกลุ่มเพื่อนครู (peer coaching) ที่มีความเชี่ยวชาญระดับครูมืออาชีพ กับกลุ่มครูที่ฝึกประสบการณ์ขั้นต้น โดยทำวิจัยในลักษณะการวิจัยปฏิบัติการ เก็บข้อมูลโดยการสำรวจ สัมภาษณ์ การจดบันทึก หรือการสะท้อนผล จากการนำรูปแบบการโค้ชด้วยกลุ่มเพื่อนไปใช้ พบว่าการโค้ชด้วยกลุ่มเพื่อนครูมีผลเชิงบวกสำหรับครูกลุ่มเล็ก เมื่อครูนำกลุ่มผู้ที่ฝึกประสบการณ์ขั้นต้นได้นำไปใช้สอนในเนื้อหา/กลุ่มสาระฯ ใหม่ ในระหว่างการพัฒนาคุณภาพครู

4. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย จำแนกตามขนาดโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน สืบเนื่องจากโรงเรียนแต่ละ โรงเรียนมีเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการโค้ชไว้จึงทำให้มีพฤติกรรมโค้ชที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ มาร์ุต พัฒผล (2558: 593-612) กล่าวว่า การโค้ชเพื่อการรู้คิด ทำให้บุคคลเกิดการตระหนักในตนเอง เกิดการพัฒนาวิชาชีพ พัฒนาบุคคลให้มีการคิดสร้างสรรค์ การโค้ชเป็นการพัฒนาที่กระบวนการคิดที่มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาตนเอง ให้เกิดประสิทธิภาพภายในตนเองเชิงสร้างสรรค์ (Creative self-efficacy) และสอดคล้องกับงานวิจัยของคัสซ์แมน (Cushman, 2013: 32-33) ได้ศึกษาผลกระทบของการโค้ชการสอน ตามการรับรู้ความสามารถของตนเองของครูโดยภาพรวมทั้งโรงเรียนหรือผลกระทบต่อครูในระดับโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของรัฐ ในรัฐเทนเนสซี สหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจผลกระทบของการโค้ชการสอนอย่างมืออาชีพ รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทั้งหมดของโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้สอน โดยการตรวจสอบการนำการโค้ชการสอนไปใช้ในโรงเรียน ได้แก่ 1) กระบวนการหรืออธิบายลักษณะของการปฏิบัติที่แตกต่างกันของการใช้โค้ชการสอน 2) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้การโค้ชการสอนหรือการรับรู้ความสามารถของ

ตนเองของครูโดยภาพรวมทั้งโรงเรียน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ความสามารถของตนเองของครูโดยภาพรวมทั้งโรงเรียนหรือการประมาณค่าผลกระทบต่อครูในระดับโรงเรียนด้านความสามารถในการอ่านเขียน หรือความสามารถด้านการคำนวณ 4) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติการโค้ชการสอนที่หลากหลายหรือการประมาณค่าผลกระทบต่อครูในระดับโรงเรียนด้านความสามารถในการอ่านเขียนหรือความสามารถด้านการคำนวณ 5) การระบุหรืออธิบายถึงวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการปฏิบัติการโค้ชการสอนที่บรรลุเป้าหมายในระดับสูง ตามการรับรู้ความสามารถของตนเองของครูโดยภาพรวมทั้งโรงเรียนหรือการประมาณค่าผลกระทบต่อครูในระดับโรงเรียนด้านความสามารถในการอ่านเขียนหรือความสามารถด้านการคำนวณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย โค้ชการสอน 10 คน หรือครู 171 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) การปฏิบัติโดยใช้การโค้ชการสอน 2 วิธี มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลกระทบด้านการคำนวณของครู คือ การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างมืออาชีพสำหรับตัวเอง การรวมกลุ่ม หรือให้แหล่งทรัพยากรสำหรับครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญ 2) การปฏิบัติการโค้ชของการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างมืออาชีพสำหรับตัวเองความสัมพันธ์เชิงบวกมีผลกระทบต่อครูด้านความสามารถด้านภาษา หรือด้านการคำนวณ อย่างมีนัยสำคัญด้วยเช่นกัน 3) ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างการฝึกปฏิบัติต่าง ๆ ที่ใช้ หรือการรับรู้ความสามารถของตนเองโดยรวมของครู หรือระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองโดยรวมของครู หรือผลกระทบต่อครูในระดับโรงเรียนที่มีการวัดนอกจากผลกระทบในอนาคตที่เป็นไปได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน พบว่าพฤติกรรมกรรมการโค้ชที่จำแนกตาม เพศ อายุ วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน ไม่มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า เขตพื้นที่การศึกษามีแนวทางการโค้ชให้แต่ละสถานศึกษาปฏิบัติไปทางเดียวกัน ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับพฤติกรรมกรรมการโค้ชด้าน ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงานร่วมกันภายในสถานศึกษา

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาตัวแปรอื่นที่มีผลต่อการโค้ชเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ศึกษาวิธีแนวทางการโค้ช เพื่อให้เกิดกระบวนการใช้งาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของผู้บริหารในอนาคต

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากผลการวิจัย การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย มีพฤติกรรมที่ไม่มีความแตกต่างกัน

เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคายได้มีกรอบแนวปฏิบัติในด้านการโค้ชเพื่อให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกันจึงทำให้ พฤติกรรมการโค้ชครูของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย เมื่อเปรียบเทียบกับจำแนกตาม เพศ อายุ วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียนไม่มีความแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ นิธิพัฒน์ชัย และคณะ. (2556). เอกสารประกอบการสอน Executive Coaching การโค้ชผู้บริหาร. เข้าถึงได้จาก <http://thecoach.in.th/wpcontent/uploads/2013/05/Executive-Coaching-การโค้ชผู้บริหาร-E-Book-โดย ทีม-ECS.pdf> (สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2564).
- จิรโรจน์ ติกกะวี. (2559). Feedback อย่างไรให้การโค้ชประสบความสำเร็จ. เข้าถึงได้จาก <https://www.bankokbiznews.com2prnews/biz2u/209035> (สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2564).
- มารุต พัฒนาผล. (2558). รูปแบบการพัฒนาครูประถมศึกษาด้านการโค้ชเพื่อการรู้คิด. *Veridian E-Journal*, 8(2), 593-612
- วัชร เล่าเรียนดี. (2556). ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ชการพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 12. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิมุติ หยกพรายพันธ์. (2563). พฤติกรรมคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สมาพร มณีอ่อน. (2560). การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เทคนิคการโค้ช (Coaching). *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 15(2), 61.
- สุปราณี ขวัญบุญจันทร์. (2541). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- อัจฉรา จุ้ยเจริญ. (2559). คู่มือการโค้ช เพื่อผู้นำยุคใหม่ = Leader as coach. กรุงเทพมหานคร: แอคคอมแอนด์อิมเมจ อินเตอร์เนชั่นแนล.
- Barkley, S.G., & Bainco, T. (2010). *Quality Teaching in a Culture of Coaching*. 2nd ed. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers.
- Bloom, G., Castagna, C., & Warren, B. (2003). More than mentors: Principal coaching. *Leadership-Burlingame*, 32(5), 20-23.
- Cushman, C. S. (2013). The effects of instructional coaching on collective teacher efficacy and school-level teacher effect in Tennessee public middle schools. *Doctoral dissertation*. Ed.D., Union University, Jackson, 24(1), 32-33.

- Harper, Jamie. (2015). Teacher' Perceptions on the Effectiveness of Instructional Coaching. Masters of Arts in Education. **Curriculum and Instruction school of Education, California State University at Stanislaus**, 27(2), 26-27.
- Knowles, P.J., & Handy, N.C. (1984). **A determinant based full configuration Interaction program**. Computer physics communication Chemical physics letters.
- Lofthouse, R., Leat, D.; & Towler, C. (2010). **Coaching for teaching and learning: a practical guide for schools**. Newcastle: National College.
- Porter, L. (2014). EBOOK: Behaviour in Schools: Theory and practice for teachers. **McGraw-Hill Education**, 14(1), 80-81.
- Valerio, A. M., & Lee R. J. (2005). **Executive coaching: a guide for the HR professional**. San Francisco: John Wiley & Sons.
- Henderson, A. (2018). **Coaching for education**. Retrieved from <http://www.prachachat.net/education/news-157914> (Accessed 10 January 2021).

แนวทางการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤต ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2
The Crisis Management of School Administrators in Opportunity expansion Schools Under the Primary Educational Service Area
Nongbualumphu Office 2

ศราวุธ ดลราศรี, คณิศร จีกระโทก, นวัตกร หอมสิน
Sarawut Donrasri, Kanisorn Jeekratok, Nawattakorn Homsin
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
Faculty of education, Udon Thani Rajabhat University
E-mail: 63120605141@udru.ac.t

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ประเด็นเนื้อหาตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล ทำให้ได้แนวทางการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤต ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า สถานศึกษาต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับสภาวะวิกฤต โดยการนำเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา บูรณาการในการจัดการเรียนการสอน สอดแทรกความรู้เรื่องการเอาตัวรอดในวิกฤตต่าง ๆ และต้องเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนภายใต้สภาวะวิกฤต
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า สถานศึกษาต้องจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการรับมือกับสภาวะวิกฤต สร้างความปลอดภัยของอาคารเรียนหรือสิ่งอำนวยความสะดวก มีการซ่อมแซมเผชิญเหตุ สำรวจและค้นหาแหล่งทุนสนับสนุนภายนอก เพื่อเพิ่มโอกาสในการได้รับทุนเพิ่มเติมสำหรับโครงการในการแก้ไขในสภาวะวิกฤต
3. ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า สถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุน ฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้เกี่ยวกับสภาวะวิกฤต เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือครูและนักเรียนต้องมีความรอบคอบ ไม่ประมาทกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ผู้บริหารและครูจะต้องเป็น

ได้รับบทความ: 7 มีนาคม 2567; แก้ไขบทความ: 24 มีนาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 25 มีนาคม 2567

Received: March 7, 2024; Revised: March 24, 2024; Accepted: March 25, 2024

ผู้ที่พร้อมเรียนรู้และพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

4. ด้านการบริหารทั่วไป พบว่า สถานศึกษาต้องมีแผนเผชิญเหตุและมีการซ้อมแผน และมีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก การรักษาความปลอดภัย การจัดเวรยาม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานในสภาวะวิกฤตไว้รองรับสถานการณ์วิกฤต วางแผนการดำเนินงาน โดยพิจารณาจากความต้องการและเหมาะสมกับสภาวะวิกฤต ผู้บริหาร ควรติดตามแบบประเมินผลการดำเนินงานเพื่อวัดความสำเร็จและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ในการบริหารทั่วไปในสภาวะวิกฤตอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารจัดการ, สภาวะวิกฤต, ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The purpose of this research were to study management guidelines in crisis situations.of school administrators expanding educational opportunities It is qualitative research. The sample group consisted of 7 people, including 2 deputy directors of the district office, 2 educational supervisors, and 3 school directors. The instrument used was a semi-structured interview. (Semi-structured Interview) takes information from the interview to synthesize content points based on the opinions of the informants. This gives guidelines for management in crisis situations. of school administrators to expand educational opportunities in all 4 areas as follows.

The research results found that:

1. Academic administration: Educational institutions must provide knowledge about crisis situations. By importing it into the school curriculum Integration in teaching and learning Insert knowledge about survival in various crises and must prepare for the use of technology in teaching and learning under crisis conditions.

2. Budget management is that educational institutions must allocate budgets to support activities related to dealing with crisis situations. Ensure the safety of school buildings or facilities. There is a rehearsal for emergency response plans. Explore and identify external funding sources to increase your chances of receiving additional funding for crisis resolution projects.

3. Personnel management is that educational institutions must promote and support Train teachers and educational personnel to have knowledge about crisis situations. To prepare to deal with Teachers and students must be careful. Do not be careless about various events. Administrators and teachers must be

people who are ready to learn and ready for change. Executives must be people with a broad vision. Being alert all the time.

4. General administration is that the educational institution must have an incident response plan and practice plans and be prepared in terms of buildings and facilities. facilities Security, guard duty arrangements, and a crisis management committee have been appointed to support crisis situations. Plan operations by considering needs and appropriateness to the crisis situation. Executives should follow up on performance evaluations to measure success and improve to correct shortcomings. in general management in crisis situations with maximum efficiency.

Keywords: Management, Crisis, School Administrators Expand Educational Opportunities

1. บทนำ

การบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางการบริหารที่ดี เพราะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นรูปแบบของการปฏิบัติและการจัดสรรทรัพยากรที่ออกแบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งหากเป็นสถานการณ์ปกติ การกำหนดแนวทางการบริหารสถานศึกษาก็อาจจะสามารถทำได้โดยไม่มีความยุ่งยาก แต่หากเป็นสถานการณ์ที่เป็นสภาวะวิกฤต ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาและทำให้ไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ก็เป็นได้ ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาในสภาวะวิกฤต จึงจำเป็นต้องกำหนดแนวทางที่มีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับกับสภาวะวิกฤตนั้น ๆ (สัมมา ธรณีย์, 2554: 653)

สภาวะวิกฤตเป็นปรากฏการณ์เชิงลบที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และการดำเนินงานขององค์กร ปัจจุบันการจัดการสภาวะวิกฤตได้รับความสนใจจากทุกองค์กร เพราะการปล่อยให้สภาวะวิกฤตเกิดขึ้นยาวนานมากเท่าไรก็ยิ่งได้รับผลกระทบมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นการจัดการสภาวะวิกฤตจึงถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกองค์กรในปัจจุบันเพราะจะสามารถช่วยลดผลกระทบและทำให้องค์กรอยู่รอดได้ในยุคที่สภาพแวดล้อมภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (ชาญวิทย์ ดาวประทีป, 2550: 1) ดังนั้น สภาวะวิกฤตจึงไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ในรูปแบบใดก็ตาม ย่อมสามารถเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดแนวทางการบริหารสถานศึกษา รวมทั้งยังเป็นสถานการณ์ที่มีความท้าทายต่อทักษะ ความรู้ความสามารถในการบริหารงานสถานศึกษา และยังท้าทายต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอีกด้วยเช่นกัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 มีประสบการณ์ในการเผชิญกับสภาวะวิกฤตต่าง ๆ เช่น ประสบปัญหาทั้งการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา (Covid -19) ปีการศึกษา 2564 ที่ผ่านมาซึ่งถือเป็นสภาวะวิกฤตประเภทหนึ่ง แม้จะมีการเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องตาม

นโยบายของรัฐบาลและนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่ก็ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ ทำให้ต้องงดการจัดกิจกรรมแบบ On Site ในห้องเรียนปรับเปลี่ยนมาเป็นการเรียนการสอนแบบ Online ซึ่งการปรับเปลี่ยนดังกล่าว เป็นการปรับเปลี่ยนกะทันหัน ครูและนักเรียนบางส่วนยังไม่ทันตั้งรับหรือได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบเต็มรูปแบบที่เพียงพอ ซึ่งอาจทำให้จัดการเรียนการสอนเกิดปัญหาหรือไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงพอ และปลายปี 2565 ที่ผ่านมา ซึ่งเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันขึ้น คือ เหตุการณ์กราดยิง ที่ตำบลอุทัยสวรรค์ อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู อันสร้างความสูญเสียให้แก่ชุมชนและโรงเรียนในสังกัดเป็นวงกว้าง ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการประชุมวางแผนรับมือและป้องกันเป็นการเร่งด่วน เพื่อไม่ให้เหตุการณ์ที่เป็นสภาวะวิกฤตเช่นนี้เกิดขึ้นซ้ำรอย

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤต ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 ซึ่งจะถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการขับเคลื่อนและนำพาสถานศึกษาผ่านพ้นสภาวะวิกฤตไปสู่ความสำเร็จได้ อันจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันและอนาคต ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการศึกษา ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ศิษยานุศิษย์ 2 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 7 คน โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน ประกอบด้วย
 - 1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการบริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป
 - 2) วุฒิการศึกษาปริญญาโทการบริหารการศึกษาขึ้นไป
2. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ประกอบด้วย
 - 1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

2) วุฒิกการศึกษาปริญญาโทการบริหารการศึกษาขึ้นไป

3. ศีกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน ประกอบด้วย

1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

2) วุฒิกการศึกษาปริญญาโท บริหารการศึกษาหรืออย่างอื่นขึ้นไป

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารบุคคล 4) ด้านการบริหารทั่วไป

3.3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ผู้วิจัยกำหนดเรื่องให้กระชับ เฉพาะเจาะจง และชัดเจนที่สุด กำหนดวัตถุประสงค์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คุณสมบัติ ส่วนเกี่ยวข้องและกำหนดเวลาให้ชัดเจนและเหมาะสม พร้อมนำเสนอข้อมูลสภาพและปัญหาในการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

1) ผู้วิจัยเตรียมประเด็นคำถามหรือแบบสัมภาษณ์ที่จะสัมภาษณ์ โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตเนื้อหาที่จะศึกษา

2) ผู้วิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการสัมภาษณ์ เช่น สมุดโน้ต ปากกา เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น

3) ผู้วิจัยประสานติดต่อนัดหมาย วันเวลา รวมถึงเรื่องหรือประเด็นที่จะสัมภาษณ์ กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ล่วงหน้า

4) เมื่อถึงเวลานัดหมายแนะนำตนเองต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมทั้งทักทายพูดคุยและสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง เพื่อผ่อนคลายความเกร็งวิตกกังวลในการสัมภาษณ์

5) ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์และเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ โดยประมาณ

6) เริ่มต้นการสัมภาษณ์ ตามประเด็นที่ผู้วิจัยเตรียมมา พร้อมจดบันทึกข้อมูล

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์

นำไปจำแนกจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นและตีความความหมายข้อมูลตามกรอบแนวคิด เอกสารที่เกี่ยวข้อง ขอบเขตการวิจัย วัตถุประสงค์ และข้อค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตของผู้บริหาร และส่งแนวทางที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ กลับคืนให้ผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 7 คน เพื่อยืนยันผลของแนวทางการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤต ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

4. สรุปผลการวิจัย

ผลของการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 พบว่า มีการระบุแนวทางการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตของผู้บริหาร ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นการบริหาร จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

4.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า สถานศึกษาต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับสภาวะวิกฤตต่าง ๆ โดยการนำเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา บูรณาการในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภัยทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ 2) ภัยจากอุบัติเหตุ 3) ภัยจากการถูกละเมิดสิทธิ 4) ภัยที่เกิดจากผลกระทบต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ สอดแทรกความรู้เรื่องการเอาตัวรอดในวิกฤตต่าง ๆ กับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กำหนดกลยุทธ์และศึกษากระบวนการจัดการบริหารวิชาการในสถานการณ์วิกฤต และเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนภายใต้สภาวะวิกฤตต่าง ๆ เพื่อให้สามารถลดผลกระทบต่อการจัดการศึกษา

4.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า สถานศึกษาต้องจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับมือกับสภาวะวิกฤต จัดสรรงบประมาณในการสร้างความปลอดภัยของอาคารเรียนหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีการจัดตั้งงบประมาณในการซ่อมแซมเผชิญเหตุ ผู้บริหารควรทำการวิเคราะห์และประเมินความต้องการทางการเงินของโรงเรียนในสภาวะวิกฤตที่เจออยู่ ผู้บริหารควรสำรวจและค้นหาแหล่งทุนสนับสนุนภายนอก เพื่อเพิ่มโอกาสในการได้รับทุนเพิ่มเติมสำหรับโครงการในการแก้ไขในสภาวะวิกฤต

4.3 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า สถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุน ฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้เกี่ยวกับสภาวะวิกฤตต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือ ผู้บริหารต้องมีการเน้นย้ำให้ครูและนักเรียนมีความรอบคอบ ไม่ประมาทกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่พร้อมจะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ ผู้บริหารและครูจะต้องเป็นผู้ที่พร้อมเรียนรู้และพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา สามารถคาดการณ์และวางแผนอนาคตขององค์กรได้ เตรียมความพร้อมด้านบุคลากรในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเกิดวิกฤตใด ๆ ขึ้นก็ตาม การจัดการเรียนการสอนก็ยังดำเนินต่อไปได้

4.4 ด้านการบริหารทั่วไป พบว่า สถานศึกษาต้องมีแผนเผชิญเหตุและมีการซ้อมแผนโดยแบ่งเป็น 3 ระยะ 1) ระยะก่อนเกิดวิกฤต 2) ระยะเกิดวิกฤต 3) ระยะหลังเกิดวิกฤต มีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก การรักษาความปลอดภัย การจัดเวรยาม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานในสภาวะวิกฤตไว้รองรับสถานการณ์วิกฤต วางแผนการดำเนินงาน โดยพิจารณาจากความต้องการและเหมาะสมกับสภาวะวิกฤต ผู้บริหารควรติดตามแบบประเมินผลการดำเนินงานเพื่อวัดความสำเร็จและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ในการบริหารทั่วไปในสภาวะวิกฤตอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลของการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤต ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ สามารถนำมาอภิปราย ดังนี้

5.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า สถานศึกษาต้องเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนภายใต้สภาวะวิกฤตต่าง ๆ เพื่อให้สามารถลดผลกระทบต่อการจัดการศึกษา สอดแทรกความรู้เรื่องการเอาตัวรอดในวิกฤตต่าง ๆ กับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี มีการให้ความรู้เกี่ยวกับสภาวะวิกฤตต่าง ๆ โดยการนำเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา กำหนดกลยุทธ์และศึกษากระบวนการจัดการบริหารวิชาการในสถานการณ์วิกฤต และบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภัยทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ 2) ภัยจากอุบัติเหตุ 3) ภัยจากการถูกละเมิดสิทธิ 4) ภัยที่เกิดจากผลกระทบต่อสุขภาวะทางกายและจิตใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขาดการวางแผนพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาสาระหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อรองรับกับสภาวะวิกฤต ใช้กระบวนการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา เช่น ออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนในช่วงที่เผชิญกับสภาวะวิกฤต สอดคล้องกับแนวคิดของ วสิษฐา รุมาคม (2565: 16) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19 ผลการศึกษาพบว่า การออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่ควรกำหนดให้มีเนื้อหาการเรียนรู้ในเรื่องของสุขภาพ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างสรรค์นวัตกรรมและขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การค้นหาเป้าหมายของผู้เรียน ค้นหาวิธีการและช่องทางการเรียนรู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้ ประเมินผลกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองเพื่อการเรียนรู้ครั้งใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ แหวตดา ชุ่มอิม (2562: 82) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมครูนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยการจัดหาสื่อและสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี

รวมถึงการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษาต้องมีการกำกับติดตามกำหนดการดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนและมีการสรุปผลเพื่อพัฒนาปรับปรุงจัดทำหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับหลักสูตรสถานศึกษามีการประเมินผลการใช้หลักสูตร วัตถุประสงค์ประเมินผลตามสภาพจริง และมีกระบวนการสร้าง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า สถานศึกษาต้องจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ จัดสรรงบประมาณในการสร้างความปลอดภัยของอาคารเรียนหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับมือกับสภาวะวิกฤต ควรมีการจัดตั้งงบประมาณในการซ่อมแซมเผชิญเหตุ ผู้บริหารควรทำการวิเคราะห์และประเมินความต้องการทางการเงินของโรงเรียนในสภาวะวิกฤตที่เจออยู่ ควรสำรวจและค้นหาแหล่งทุนสนับสนุนภายนอกเพื่อเพิ่มโอกาสในการได้รับทุนเพิ่มเติมสำหรับโครงการในการแก้ไขในสภาวะวิกฤต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขาดการใช้กระบวนการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤต ระดมทรัพยากรและการระดมทุนเพื่อการศึกษา เช่น การดำเนินการประชาสัมพันธ์ การระดมทรัพยากรและการระดมทุนเพื่อการศึกษา เพื่อรองรับสภาวะวิกฤต สอดคล้องกับแนวคิดของ วันทนา ฤทธิงู (2565: 134) ได้อธิบายเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ว่า ปัจจุบันสถานศึกษามีความสามารถ ศักยภาพและวิธีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพที่แตกต่างกันไปทักษะในการบริหารเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นคนที่มีส่วนโดยตรงที่จะทำให้การบริหารงานโรงเรียนเกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวัง นอกจากนี้การได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน และความสามารถในการระดมทรัพยากรทั้งในรูปแบบตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ภูมิปัญญา องค์ความรู้วิชาการ แรงงาน วัสดุครุภัณฑ์ และสิ่งก่อสร้าง และอื่น ๆ เป็นปัจจัยเสริมที่ทำให้สามารถจัดการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร โยศรีธา (2564: 68) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาอำเภอลานสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาอำเภอลานสัก มีดังนี้ 1) ด้านการจัดทำงบประมาณ สถานศึกษาประชุมคณะทำงานเพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนงบประมาณและขอตั้งงบประมาณโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม 2) ด้านการบริหารงบประมาณรายจ่าย สถานศึกษาดำเนินงานตามแผน/โครงการตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ 3) ด้านควบคุมงบประมาณ สถานศึกษาพัฒนาบุคลากรบริหารพัสดุและสินทรัพย์โดยการอบรม เกี่ยวกับระเบียบการคลังและพัสดุ กำกับติดตาม ตรวจสอบ การจัดทำรายงานเงินคงเหลือและการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านการประเมินผลและการรายงาน สถานศึกษากำกับติดตามระหว่างและหลังการใช้งบประมาณ และจัดทำรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ให้ทุกภาคส่วนทราบ

5.3 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า สถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุน ฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้เกี่ยวกับสภาวะวิกฤตต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือ ผู้บริหารต้องมีการเน้นย้ำให้ครูและนักเรียนมีความรอบคอบ ไม่ประมาทกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่พร้อมจะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ ผู้บริหารและครูจะต้องเป็นผู้ที่พร้อมเรียนรู้และพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา สามารถคาดการณ์และวางแผนอนาคตขององค์กรได้ เตรียมความพร้อมด้านบุคลากรในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเกิดวิกฤตใด ๆ ขึ้นก็ตาม การจัดการเรียนการสอนก็ยังคงดำเนินต่อไปได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาขาดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤต และใช้กระบวนการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตในการวางแผนอัตรากำลัง เช่น การจัดทำแผนอัตรากำลังภายใต้สภาวะวิกฤต สอดคล้องกับแนวคิดของ กนกศักดิ์ ทินราช และวิภาดา ประสารทรัพย์ (2566: 715) ได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ว่า การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ควรมีการจัดการความรู้ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ความต้องการในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ส่งผลให้องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเกิดการแข่งขันกันด้วยความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การจัดการความรู้ในองค์กรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดแนวคิด ทักษะ กระบวนการในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้รับทั้งภายใน และภายนอกองค์กร เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง และผู้เรียนในการเปลี่ยนผลสัมฤทธิ์ให้เป็นโอกาสซึ่งบุคลากรต้องรู้จักการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาดา สารัมย์ (2562: 93) ได้ศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้าศึกษา อบรม สัมมนา ในหลักสูตรต่าง ๆ ให้ค่ายกย่องชมเชยเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการฝ่ายอาคารสถานที่ให้มีความพร้อมและความปลอดภัย รวมถึงการให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการทำงานอย่างเป็นประชาธิปไตย ผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศ กำกับติดตาม บันทึกข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากร เพื่อหาแนวทางแก้ไขหรือพัฒนาบุคลากรในส่วนที่ยังบกพร่อง

5.4 ด้านการบริหารทั่วไป พบว่า สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานในสภาวะวิกฤต ไว้รองรับสถานการณ์วิกฤต วางแผนการดำเนินงาน โดยพิจารณาจากความต้องการและเหมาะสมกับสภาวะวิกฤต มีแผนเผชิญเหตุและมีการซ้อมแผนโดยแบ่งเป็น 3 ระยะ 1) ระยะก่อนเกิดวิกฤต 2) เกิดวิกฤต 3) ระยะหลังเกิดวิกฤต มีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก การรักษาความปลอดภัย การจัดเวรยาม ผู้บริหารควรติดตามแบบประเมินผลการดำเนินงานเพื่อวัดความสำเร็จและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการบริหารทั่วไปในสภาวะวิกฤตให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขาด

การวางแผนการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม เช่น การดำเนินการจัดทำแผนการรักษาความปลอดภัย การจัดเวรยาม ภายใต้สภาวะวิกฤต สอดคล้องกับแนวคิดของ รัชตภรณ์ ชัยประภา (2566: 92) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียน สันทรายหลวงอำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 2 ว่า แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัย 1) การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน 2) การสร้างการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานความปลอดภัยกับชุมชน และภาคีเครือข่าย 3) การจัดระบบช่องทางการสื่อสารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา กำหนดรูปแบบการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ช่องทาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ วารินทร์ (2563: 97) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งเป็น 3 ด้าน รวมทั้งสิ้น 14 รายการ ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านความปลอดภัย มี 5 รายการ เช่น ติดตั้งสัญญาณระบบป้องกันภัย ด้านที่ 2 ด้านสิ่งแวดล้อม มี 4 รายการ เช่น จัดทำแผนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม และด้านที่ 3 ด้านอาคารสถานที่ มี 5 รายการ เช่น มีการวางแผนการโครงสร้างด้านอาคารสถานที่

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

แนวทางที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการใน สภาวะวิกฤต ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาต้องเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนภายใต้สภาวะวิกฤตต่าง ๆ เพื่อให้สามารถลดผลกระทบ ต่อการจัดการศึกษา สอดแทรกความรู้เรื่องการเอาตัวรอดในวิกฤตต่าง ๆ กับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ สถานศึกษาต้องจัดสรรงบประมาณในการ สนับสนุนกิจกรรม และจัดสรรงบประมาณในการสร้างความปลอดภัยของอาคารเรียนหรือสิ่ง อำนวยความสะดวกต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับมือกับสภาวะวิกฤต
3. ด้านการบริหารงานบุคคล สถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุน ฝึกอบรมครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้เกี่ยวกับสภาวะวิกฤต เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือ
4. ด้านการบริหารทั่วไป สถานศึกษาต้องมีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก การรักษาความปลอดภัย การจัดเวรยาม

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1. ควรนำแนวทางการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตของสถานศึกษาที่ได้จากการวิจัยไปทดลองปฏิบัติจริงในสถานศึกษาหลายระดับ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและประเมินสภาพจริง เพื่อปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมต่อไป

2. ควรศึกษาการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตที่เจาะจงมากขึ้น เช่น การบริหารจัดการ การรับมือกับภัยคุกคามภายนอกของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารจัดการวิกฤตในหลากหลายรูปแบบ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากแนวทางการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับสภาวะวิกฤต โดยการนำเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา บูรณาการในการจัดการเรียนการสอน สอดแทรกความรู้เรื่องการเอาตัวรอดในวิกฤตต่าง ๆ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ สถานศึกษาต้องจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการรับมือกับสภาวะวิกฤต สร้างความปลอดภัยของอาคารเรียนหรือสิ่งอำนวยความสะดวก 3) ด้านการบริหารงานบุคคล สถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุน ฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้เกี่ยวกับสภาวะวิกฤต เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือ 4) ด้านการบริหารทั่วไป สถานศึกษาต้องมีแผนเผชิญเหตุและมีการซ้อมแผนและมีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก การรักษาความปลอดภัย การจัดเวรยาม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานในสภาวะวิกฤตไว้รองรับสถานการณ์วิกฤต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร: พรรณพรมทอง.
- ชาญวิทย์ ดาวประทีป. (2550). การวางแผนบริหารจัดการภาวะวิกฤต กรณีศึกษา: โรงงานผลิตเหล็กเส้นกลม. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ วารีนิล. (2563). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัด

- อ่างทอง. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- รชตภรณ์ ชัยประภา. (2566). แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์จังหวัดเชียงใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์** มจร วิทยาเขตแพร่, 9(1), 92.
- วันทนา ฤทธิยง. (2565). การระดมทรัพยากรทางการศึกษา. **วารสารมณีเชษฐาราม วัตจอมมณี**, 5(2), 134.
- วัสสิกา รุมาคม. (2565). การบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. **วารสารมหาจุฬานาครธรรม์**, 9(6), 16.
- วิภาดา สารมัย (2562). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- แววตา ชุ่มอิม. (2562). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สัมมา ธรณิธย์. (2554). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารมหาวิทยาลัย. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สิริพร โยศรีธา. (2564). แนวทางการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาอำเภอลานสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้
การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
The Development the Ability to Think Analytically Scientific
Graders Using 4 MAT Learning Management
for 6th Grade Students

ธนากร กาเผือก
Thanakorn Kaphuek
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี
Graduate School Ratchathani University
E-mail: thanakorn8451@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพเกณฑ์ 80/80 (E1/E2) และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นรูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านจานลาน เครือข่ายอำเภอพนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 17 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 2) แบบทดสอบวัดทักษะทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test (Dependent Samples) 3) แบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80.39/80.19
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบ 4 MAT, การคิดวิเคราะห์, ทักษะทางวิทยาศาสตร์

ได้รับบทความ: 14 มีนาคม 2567; แก้ไขบทความ: 22 มีนาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 25 มีนาคม 2567
Received: March 14, 2024; Revised: March 22, 2024; Accepted: March 25, 2024

Abstract

The purpose of this research were: 1) to determine the effectiveness of 4 MAT learning management in developing scientific analysis capabilities for 6th-grade students according to the standard 80/80 (E1/E2) and 2) to compare the achievement in the development of scientific analytical thinking ability using 4 MAT learning management for grade 6 students between before and after school. The research design is a quasi-experimental research. The sample group is grade 6 students, Ban Chan Lan School, Phana District Network, Amnat Charoen Primary Educational Service Area Office That is studying in the second semester, 2023, and 17 people from simple random sampling (Simple et al.) using the classroom as a random unit the research tools used are: 1) science learning lesson plan 2) the test measures science learning skills. The statistics used in data analysis are averages, standard deviations, and hypothesis tests with t-tests (Dependent Samples) 3) Assessment of the ability to think scientifically for grade 6 students using the 4 MAT learning management.

The research results found that:

1. The effectiveness of 4 MAT learning management in the development of scientific analysis capabilities for 6th-grade students with efficiency according to the criteria 80.39/80.19.

2. Students have the achievement development of scientific analytical thinking ability using 4 MAT learning management for 6th grade students after studying higher than before studying. Statistically significant at the level.05.

Keywords: 4 MAT Learning, Analytical Thinking, Scientific Skills

1. บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากวิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์คิดอย่างมีเหตุผลเป็นระบบ มีแบบแผน สามารถ วิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์วางแผนตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งความรู้ (Knowledge based society) มีบทบาทสำคัญในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต การเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นการเรียนรู้เพื่อเตรียมคนในสังคมแห่งความรู้และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมุ่งหวังให้นักเรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยงเนื้อหา แนวคิด หลัก และกระบวนการที่เป็นสากล แต่มีความสอดคล้องกับชีวิตจริง มีความยืดหยุ่นที่หลากหลาย ตอบสนองนักเรียนที่มีความถนัด

และความสนใจแตกต่างกัน และนักเรียนทุกคนจะได้รับการส่งเสริมให้ พัฒนาระบวนการคิด ความสามารถในการเรียนรู้ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ใช้ยุทธศาสตร์การเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการ ความสนใจและวิธีเรียนที่แตกต่างกันของนักเรียน และต้องส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มี เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่เหมาะสมต่อ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมและสิ่งแวดล้อม (จุฑามาศ แจ่มจำรัส, 2565: 59)

ในสภาพปัจจุบันพบว่า มีนักเรียนจำนวนมากยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดทักษะ ในการดำเนินบทบาท ซึ่งจะต้องจัดประสบการณ์ กิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สาเหตุ ที่มีผลต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีหลายประการที่สำคัญคือ ด้านผู้เรียนมีปัญหาความรู้ พื้นฐานไม่ดีพอ ปัญหาผู้เรียนไม่สนใจเรียน ทำให้นักเรียนขาดการคิดวิเคราะห์ ขาดทักษะใน การสังเกต และขาดทักษะในการแสดงความคิดเห็น จากการสังเกตและสัมภาษณ์ครูผู้สอน วิทยาศาสตร์ในโรงเรียนบ้านจานลาน พบว่าผู้สอนยังใช้การสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ขาด อุปกรณ์ในการทดลอง จากการศึกษาสภาพปัญหาดังกล่าวจึงควรมีการพัฒนาความสามารถใน การวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ซึ่งเป็นแนวคิดของ Bernice McCarthy เป็นเครื่องมือออกแบบการสอนที่ช่วยให้ผู้สอนมีวิธีการสอนที่เป็นระบบ กระตุ้น ผู้เรียนให้มีส่วนร่วม สร้างความสนใจใคร่รู้ของผู้เรียน ปลุกฝังความคิดด้วยการทดลองปฏิบัติ และส่งเสริมให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง เหมาะกับผู้เรียนทุกช่วงวัย การ เรียนในช่วงกิจกรรมที่ตนเองถนัดและรู้สึกท้าทายในช่วงที่ผู้อื่นถนัดผสมผสานกันไป (สุภาพร อุดไชย, 2564: 209-224) 4 MAT model ประกอบด้วยการเรียนรู้ 4 รูปแบบ แต่ละรูปแบบจะมีพลังเป็นการเฉพาะตัวอันเป็นผลจากความสัมพันธ์ระหว่างการสังเกตและกระบวนการจัดการ ข้อมูล เกิดเป็นขั้นตอนย่อย 2 ขั้นตอนในแต่ละรูปแบบ รวมทั้งสิ้น 8 ขั้นตอนใน 4 รูปแบบ เรียงลำดับกันไปในวงจรการเรียนรู้ ผู้สอนจะใช้วงจรนี้กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน อีกทั้ง ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ทำให้เกิดการปลุกฝังความรักซึ่งกันและกัน ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ช่วยให้นักเรียนมั่นใจในตัวเองเกิดการยอมรับซึ่งกัน และกันทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดพัฒนาการทางสมองและอารมณ์ทำให้รู้จักการ แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับวัย รู้จักกระบวนการแสวงหาความรู้โดยวิธีการต่าง ๆ การรวบรวมข้อมูล เมื่อปฏิบัติเป็นประจำจะทำให้เกิดการพัฒนาการขั้นสูงไปอย่างรวดเร็ว (ระวีพร แสนพยุห์, 2557: 163-176)

จากการรวบรวมผลการสำรวจพบว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์ควรต้องได้รับการแก้ไขเพราะนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์ต่ำ ซึ่งข้อมูลที่ได้ นำเสนอมาข้างต้นเป็นการยืนยันว่าการสอนวิทยาศาสตร์ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และใน กรณีของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายอำเภอพนา พบว่าค่าเฉลี่ยผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564-2565 นักเรียนที่ได้คะแนน ระดับดีขึ้นไป คือได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 70 มีจำนวนร้อยละ 30.00 และ 32.21 ตามลำดับ

ซึ่งอยู่ในระดับต้องปรับปรุงเมื่อเทียบกับเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพนา, 2566: 35)

จากสภาพปัญหาผลการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพนา อำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่าอยู่ในระดับต้องปรับปรุง โดยในส่วนของเนื้อหาเรื่องอาหารและสารอาหาร ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสำคัญต่อทุกคน เนื่องจากในชีวิตประจำวันอาหารและสารอาหารมีความจำเป็นต่อร่างกายมนุษย์จำเป็นต้องได้รับสารอาหารในสัดส่วนที่เหมาะสมกับเพศและวัยเพื่อการเจริญเติบโตและการดำรงชีวิต แต่จากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบว่า ผู้เรียนยังไม่สามารถนำความรู้เรื่องอาหารและสารอาหารไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และส่งผลให้ผลการเรียนรู้อัตราวิทยาศาสตร์ในระดับต่ำ จึงศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารและสารอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทาง ที่จะช่วยในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้อัตราวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพเกณฑ์ 80/80 (E1/E2)
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ หาประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพเกณฑ์ 80/80 (E1/E2) และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยประกอบด้วย

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายอำเภอพนา จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 21 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 21 ห้อง รวมนักเรียนทั้งสิ้น 201 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านจานลาน อำเภอนา จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 17 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบ 4 MAT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง อาหารและสารอาหาร จำนวน 10 แผน โดยวิเคราะห์ความเหมาะสมจากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งมี 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 126) ซึ่งผลการประเมินระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยที่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.78

2. แบบทดสอบวัดทักษะทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง อาหารและสารอาหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบอัตนัย ชนิดถามตอบ เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านที่มีคุณสมบัติด้านหลักสูตรและการสอน การวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบรายการประเมินความสอดคล้องกับความสามารถในการอ่านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Valid) ของเกณฑ์การประเมินภาคปฏิบัติ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ซึ่งผลการประเมินระดับคุณภาพแบบทดสอบวัดทักษะทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.91

3. แบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT จำนวน 3 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการสังเกต 2) ทักษะการจำแนกประเภท 3) ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูลเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านที่มีคุณสมบัติด้านหลักสูตรและการสอน การวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบรายการประเมินความสอดคล้องกับความสามารถในการอ่านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Valid) ของเกณฑ์การประเมินภาคปฏิบัติ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ซึ่งผลการประเมินระดับคุณภาพแบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เฉลี่ยอยู่ที่ 1.00

3.3 การทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนทำความเข้าใจกับครูและนักเรียนในโรงเรียนแจ้งวัตถุประสงค์กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. ดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาหารและสารอาหารจำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ทักษะทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

3. ดำเนินการสอนตามแผนการสอน เรื่องอาหารและสารอาหาร ที่สร้างขึ้นทั้งหมด 10 แผน ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนตั้งแต่แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 โดยนักเรียนในชั่วโมงเรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในด้านทักษะการทำงาน และควมมีวินัยในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการสอนทุกแผน ดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาหารและสารอาหาร จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ทักษะทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 17 คน โรงเรียนบ้านจวนลาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และร้อยละ มีคะแนนการประเมิน

2. เปรียบเทียบทักษะทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้เรื่องอาหารและสารอาหาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 186)

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารและสารอาหาร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (E1/E2) แสดงผลดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จำนวน นักเรียน (n)	กระบวนการทางวิทยาศาสตร์			ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน		
	คะแนน เต็ม (A)	คะแนน รวม (ΣX)	ประสิทธิภาพ กระบวนการ (E_1)	คะแนน เต็ม (B)	คะแนน รวม (ΣY)	ประสิทธิภาพ กระบวนการ (E_2)
17	15	205	80.39	30	409	80.19

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารและสารอาหาร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (E1/E2) เท่ากับ 80.39/80.19 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งประสิทธิภาพของ

กระบวนการมีค่ามากกว่าค่าสัมประสิทธิ์ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน แสดงให้เห็นว่ากระบวนการสอน แบบ 4 MAT มีส่วนช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ตารางที่ 2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์						
n	การสังเกต (5 คะแนน)	การจำแนก (5 คะแนน)	การลงความเห็นจากข้อมูล (5 คะแนน)	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ
17	4.12	3.76	4.18	4.02	0.45	80.39

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนจำนวน 17 คน โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 4.02 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80 และเมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะ เรียงจากมากไปน้อย พบว่าทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล มีคะแนนเฉลี่ย 4.18 รองลงมาคือ ทักษะการสังเกต 4.12 และ ทักษะการจำแนก 3.76 แสดงให้เห็นว่าทักษะการลงความเห็นจากข้อมูลของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่ตั้งไว้

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ 4 MAT เรื่อง “อาหารและสารอาหาร” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

นำแบบทดสอบมาวัดในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านจานลาน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จากผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนนำคะแนนมาคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ 4 MAT

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	N	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	17	12.47	2.93	19.70*	.000
หลังเรียน	30	17	24.06	4.09		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง อาหารและสารอาหารของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีค่าเท่ากับ 24.06 คะแนน ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน ซึ่งมีค่ากับ 12.47 คะแนน

จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน เมื่อวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าทีแล้ว พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทดสอบหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง อาหารและสารอาหาร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT สูงกว่าก่อนเรียน

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 จากการศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ 4 MAT ในการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพเกณฑ์ 80.39/80.19 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT ได้ฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในแลกเปลี่ยนความรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดี จึงทำให้เกิดผลการเรียนก้าวหน้ายิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สุริยัน เขตบรรจง (2566: 270-286) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการสอนแบบ 4 MAT กับที่ได้รับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมแบบ 4 MAT มีผลสัมฤทธิ์และมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรมแบบวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวาริ ศรีอำไพวิวัฒน์ (2559: 103-116) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกการเรียนรู้ตามแนวคิดของแมคคาธิ (4 MAT) กับการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อแนวความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวัสดิศึกษา เขตวัฒนา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหลังจากการฝึกการเรียนรู้ตามแนวคิดของแมคคาธิหรืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.01 นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหลังจากการใช้กลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 อีกทั้งนักเรียนที่ได้รับการใช้กลุ่มสัมพันธ์มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนแบบ 4 MAT เรื่อง “อาหารและสารอาหาร” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT ได้ฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการคิดวิเคราะห์ การสังเกต การจำแนก และการลงความเห็นจากข้อมูล กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการศึกษาปัญหาเพื่อแก้ปัญหาโดยใช้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จึงทำให้ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย นูรมา อาลี (2559: 71-74) ได้ศึกษาผลการสอนโดยใช้กิจกรรม 4 MAT และการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีผลต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการสอนแบบ 4 MAT กับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดจัดกิจกรรมตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพล โคตรวิชา (2565: 147-148) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง ความร้อนและสสาร โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอน ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 75 ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ เฉลี่ยคะแนนปกติ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ การนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารและสารอาหาร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ไปใช้ประโยชน์สูงสุด ควรคำนึงถึงความพร้อมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในหลายด้านต่อไปนี้

1. ควรพิจารณาถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้นว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดหรือความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาหรือไม่
2. ก่อนการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรศึกษาขั้นตอนการใช้และการเตรียมสื่อ อุปกรณ์และเครื่องมือวัดผลให้มีความพร้อม เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความต่อเนื่อง
3. การใช้แผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารและสารอาหาร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้จัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 1) ก่อนใช้แผนควรชี้แจงรายละเอียดของจุดประสงค์ คำชี้แจง และกระบวนการจัดการเรียนรู้เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสาเหตุผลในสิ่งที่จะต้องเรียนรู้
 - 2) ระหว่างการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และให้ความช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนด
 - 3) บทบาทของครูผู้สอนต้องเป็นผู้คอยให้การสนับสนุน ช่วยเหลือให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการปฏิบัติกิจกรรมให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน
 - 4) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรใช้สื่อประกอบการสอนและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
 - 5) ครูผู้สอนต้องคอยให้กำลังใจและเสริมแรงในทุก ๆ แผนการสอน
 - 6) ครูผู้สอนควรมีการสรุปบทเรียนร่วมกันกับนักเรียนในแต่ละเรื่อง

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

การปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและปัจจัยหลายประการ ด้วยเหตุผลที่ว่านักเรียนมีความแตกต่างกัน ตลอดจนบริบทที่เกี่ยวข้องด้วยเหตุนี้เพื่อให้มีประสิทธิภาพกว่าที่เป็นอยู่ควรคำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้

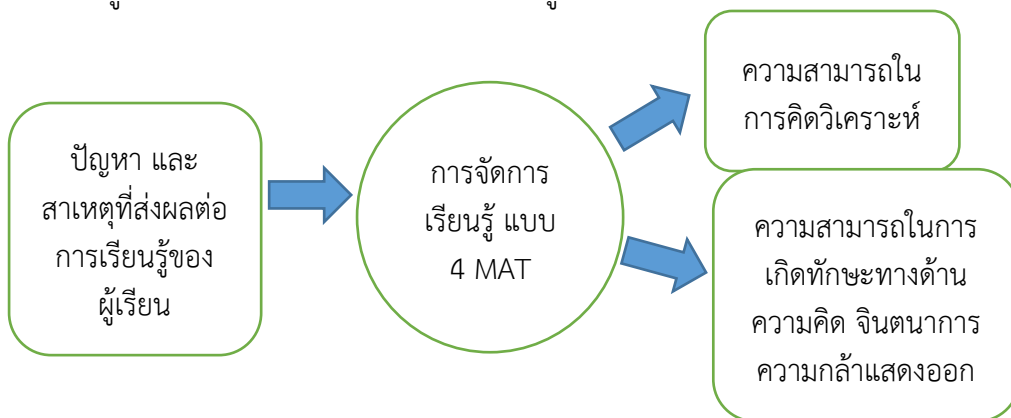
1. ควรศึกษาการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการจัดกิจกรรมสำหรับการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายขึ้น

2. ควรศึกษาการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้จัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ไปทำการสอนในเรื่องอื่น ๆ ในวิชาวิทยาศาสตร์

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นการวัดประสพการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มุ่งพัฒนาสมองของผู้เรียนทั้ง 2 ซีก คือซีกซ้าย และซีกขวาไปพร้อม ๆ กัน และสาเหตุที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมีหลายประการที่สำคัญคือ ด้านผู้เรียนมีปัญหาความรู้พื้นฐานไม่ดีพอ ปัญหาผู้เรียนไม่สนใจเรียน ทำให้นักเรียนขาดการฝึกทักษะ และการสังสรรค์เชิงกระบวนการวิทยาศาสตร์ และขาดทักษะในการเรียนแบบปฏิบัติทดลอง ขาดทักษะในการสังเกต ขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์ปัญหาไม่กล้าตอบคำถาม และขาดทักษะในการแสดงความคิดเห็น

การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT จึงเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางด้านความคิด จินตนาการ กล้าแสดงออก ทำให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนไม่น่าเบื่อ ครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนต่อไป

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT กับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพนา. (2566). **แผนปฏิบัติการกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายพนา**. อำนาจเจริญ. จุฑามาศ แจ่มจำรัส. (2565). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และ จิตวิทยาศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนพล โคตรวิชา. (2565). การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องร่างกายของเรา โดยใช้การจัดการเรียนรู้วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับผังมโนทัศน์. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการ สอนวิทยาศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นุรมา อาลี. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ระวีพร แสนพยุห์. (2557). การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 4 MAT. **วารสารข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา**, 15(1), 163-176.
- สุภาพร อุดไชย. (2564). การจัดการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT. **วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, 17(2), 209-224.
- สุริยัน เขตบรรจง. (2566). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องฟังก์ชันโดยวิธีการเรียนรู้แบบ 4 MAT. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 8(2), 270-286.
- สุวารี ศรีอำไพวัฒน์. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับเทคนิคทีจีที (TGT) ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. **วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม**, 12(2), 103-116.

การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะโอ
ตำบลม่วงงาม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา
Application of the Principles of Brahma Vihara Dhamma in the Life
of the Ban Pa O Community, Muang Ngam Subdistrict,
Singhanakhon District, Songkhla Province

พระประยูร โกวิท (ใสสะอาด), พระครูโมลีตวัณนานุกูล, พระใบฎีกาไพจิตร รตนญาโณ,

พระชีพ รุกขิตตมโม (แก้วนิล), พระลิขิต สุเขษฐิโต (สอนมา)

Phra Prayut Kowito (Saisaart), Phrakru Kositwattananukul,

Phrabaitika Paichit Rattanayano, Phra Cheep Rukkitatummo (Kaewnli),

Phra Likit Sukatito (Sornma)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus

E-mail: somkiat.wijanpreecha@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะโอ ตำบลม่วงงาม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา 2) ศึกษาหลักพรหมวิหารธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และ 3) การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะโอ ตำบลม่วงงาม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยการศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการวิจัย นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

- การดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกัน ของชุมชนบ้านปะโอ ตำบลม่วงงาม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา กำลังประสบกับสภาวะการขาดคุณธรรม ขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างมีทิฐิมีมานะ สมาชิกในครอบครัวไม่รู้จักหน้าที่ของตนเองในการอยู่ร่วมกัน ทำให้เกิดเป็นปัญหาต่าง ๆ ดังนี้ ปัญหาความแตกร้างในครอบครัว และปัญหาหาเสพติด
- หลักพรหมวิหารธรรม เป็นหลักธรรมประจำใจ เพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์เฉกเช่นพรหม เป็นแนวธรรมปฏิบัติของผู้ที่ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
- การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะโอ ในการแก้ปัญหาครอบครัว โดยการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต ด้วยการ

ได้รับบทความ: 16 มีนาคม 2567; แก้ไขบทความ: 10 เมษายน 2567; ตอรับตีพิมพ์: 11 เมษายน 2567

Received: March 16, 2024; Revised: April 10, 2024; Accepted: April 11, 2024

แสดงการกระทำต่อกันอย่างสุจริตและจริงใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในครอบครัวของชุมชนบ้านปะโอ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เมื่อนำมาส่งเสริมใช้ให้ถูกต้อง ถูกวิธี ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และภาระที่รับผิดชอบ เรียนรู้อุปนิสัยความต้องการของกันและกัน ของบุคคลภายในครอบครัว ทำให้สามารถประคับประคองครอบครัวของตนให้มีความสุขความอบอุ่น สมาชิกในครอบครัวตั้งอยู่บนฐานการร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อสร้างความสุขในครอบครัว

คำสำคัญ: การประยุกต์ใช้, หลักพรหมวิหารธรรม, การดำเนินชีวิต

Abstract

The purpose of this research were: 1) to study the concept of life of the Ban Pa O community, Muang Ngam Subdistrict, Singhanakhon District, Songkhla Province, 2) study the principles of Brahmavihara Dhamma that appear in Theravada Buddhist scriptures, and 3) the application of the principles of Brahmavihara Dhamma. In the life of the Ban Pa-o community, Muang Ngam Subdistrict, Singhanakhon District, Songkhla Province. It is qualitative field research. By studying information from the Tripitaka Academic documents on Buddhism Related research Use in-depth interviews as a research tool. Present data with analytical descriptions.

The research result found that:

1. Living together of the Ban Pa-O community, Muang Ngam Subdistrict, Singhanakhon District, Songkhla Province, is experiencing a state of lack of morality. Lack of understanding between each other Different people have different views. Family members do not know their responsibilities in living together. This causes various problems as follows: Problems of discord in the family and drug problems.

2. Principles of Brahma Vihara Dhamma It is a moral principle. So that he can live a life as noble and pure as Brahma. It is the moral code of conduct for those who rule. and living together with others. It consists of four principles: loving-kindness, compassion, kindness, and equanimity.

3. Application of the principles of Brahma Vihara Dhamma for the lifestyle of the Ban Pa O community. in solving family problems by applying the principles of Brahma Vihara Dhamma in living life. By showing honest and sincere actions towards each other. both in front of and behind and promote family living together in the Ban Pa-o community to solve various problems when used to promote correct use and proper methods, conduct oneself according to one's role

and responsibilities. Learn the habits and needs of each other within the family. This makes them able to support their families in happiness and warmth. Family members are based on cooperation. To create happiness in the family.

Keywords: Application, Brahmavihàra Dhamma Principles, Lifestyle

1. บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือ ซึ่งมีหลักธรรมทางศาสนาที่เป็นแบบแผนและแนวทางในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันตลอดถึงในสังคม โดยมีหลักที่สำคัญคือ ทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องใส ไม่เพียงเท่านั้น ยังมีหลักธรรมที่สำคัญที่สอนให้พุทธศาสนิกชนประพฤติปฏิบัติตนให้มีความเมตตา กรุณา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน อันเป็นการเน้นพัฒนาทางจิตใจเป็นสำคัญและมีผลต่อบุคคลผู้ปฏิบัติโดยตรงและบุคคลอื่นในทางอ้อมคือ หากผู้ใดนำไปปฏิบัติได้ก็ย่อมเป็นผลดีแก่บุคคลนั้น ซึ่งเป็นอานิสงส์ของผู้นำหลักธรรมมาปฏิบัติพร้อมทั้งทำให้บุคคลอื่นรอบข้างมีความสุข หัวข้อหลักธรรมต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนายังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในด้านอื่น ๆ ได้อย่างเป็นอเนกอนันต์ เช่น สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในปฏิบัติหน้าที่ในการทำงาน นำมาใช้ในการศึกษา เป็นต้น

การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขนั้น สมาชิกในสังคมจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในด้านต่าง ๆ เช่น การพึ่งพาอาศัยให้ความช่วยเหลือกัน มีความสามัคคีและร่วมมือกันพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า สังคมก็จะน่าอยู่สมาชิกในสังคมก็มีความสุข แต่การอยู่ร่วมกันอย่างหลากหลาย ย่อมมีการขัดแย้งกันบ้าง คงไม่มีใครสามารถสร้างสังคมที่ปราศจากความขัดแย้งได้โดยสิ้นเชิงแม้เพียงคน ๆ เดียวก็อาจมีความขัดแย้งในตนเองได้ เพราะมนุษย์ย่อมมีความขัดแย้งกันเป็นธรรมดาอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความต้องการไม่จำกัด แต่สิ่งที่สนองความต้องการนั้นมีอยู่จำกัด ความขัดแย้งจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่มีอยู่ทั่วไปในสังคมมิใช่เป็นสิ่งที่เลวร้ายเสมอไปเพราะบางครั้งความขัดแย้งก็เป็นประโยชน์ ก่อให้เกิดความหลากหลายในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ที่อยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้ หากแต่ถ้าเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นแล้วมีวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินการใด ๆ ที่เหมาะสมกับชุมชนและสังคมนั้น ๆ ก็จะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ (โคทม อาริยา, 2548: 18)

จากการสังเกตการใช้ชีวิตประจำวันของคนในชุมชนบ้านปะโอ มีปัญหามากมายที่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกันมีการดำเนินชีวิตด้วยการเห็นแก่ตัว มีความอิจฉาริษยาเอาเปรียบกันไม่มีจิตใจคิดสงสารผู้ที่ด้อยกว่า ตลอดถึงมีการกระทบกระทั่งจนเกิดมีปากเสียงทะเลาะวิวาทหรือบางครั้งทำร้ายร่างกายกันถึงแก่ความตาย หมายถึงขาดเมตตา การช่วยเหลือซึ่งกันและกันก็ทำได้ยากเพราะต่างตนต่างตั้งรกรากมาหากิน หมายถึงขาดกรุณา มีความริษยาต่อกัน หมายถึงขาดมูทิตา และประการสุดท้าย เมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีร่ำรวยกว่าก็เกิดการแข่งขันในการประกอบอาชีพจนมีปัญหาต่าง ๆ ตามมา หมายถึง ขาดอุpekha เมื่อศีลธรรมขาดหายไปจึงทำให้ชุมชนเกิด

ปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อความสงบสุขของคนในชุมชนบ้านปะโอ หลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และเป็นท่าทีของจิตใจ ที่จะทำให้แสดงออกหรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างถูกต้องโดยสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ด้วยเหตุผลข้างต้นที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะโอ ตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา” เพื่อการพัฒนาสมาชิกให้มีคุณภาพทางด้านกาย อารมณ์ สังคม ปัญญา อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลในการปฏิบัติต่อกันในการอยู่ร่วมกัน และทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาเชื่อมั่น ตลอดจนการนำไปปรับใช้ในวิถีชีวิต โดยผู้วิจัยมีความมุ่งหวังในการนำผลการวิจัยข้อสรุป ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นองค์ความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะโอให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะโอ ตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาหลักพรหมวิหารธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
3. เพื่อการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะโอ ตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ชั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลจากเอกสาร ชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ หนังสือ ตำรา เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และงานวิชาการอื่น ๆ รวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศึกษา

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะโอ ตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

3.2 ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และการสัมภาษณ์
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษามาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

3.3 สรุปผลการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนามจากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วเรียบเรียงเป็นเล่มวิทยานิพนธ์ แล้วนำเสนอผลการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

4.1 การดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกัน หมายถึง การอยู่ร่วมกันเป็นพวกเดียวกันของคนหรือกลุ่มคนมีองค์ประกอบทางสังคม และใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เป็นพื้นฐาน เพื่อให้คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้ ตามสถานภาพและบทบาทของสมาชิก ที่ทุกคนต่างทำหน้าที่ที่เป็นสมาชิกในชุมชน ด้วยสาเหตุที่มาอยู่ร่วมกันคือมนุษย์มีระยะเวลาของการเป็นทารกยาวนาน และไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จำเป็นต้องอาศัยการแบ่งงานและความร่วมมือจากบุคคลอื่น สร้างวัฒนธรรมและส่งผ่านวัฒนธรรมไปสู่คนรุ่นหลังให้ได้รับรู้ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีวิธีอยู่ร่วมกันอย่างหลากหลาย เช่น ต้องยอมรับวิถีชีวิตร่วมกันได้เพราะอยู่ใต้หลังคาแห่งอุดมคติเดียวกัน ไม่ควรแบ่งแยกคนรวยและคนจน แต่มองว่าทุกคนเป็นสมาชิกของสังคม เคารพกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน เพราะจะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย ด้วยการใช้วาจาแห่งความรักความเมตตา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อกัน ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น อันจะนำไปสู่แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างมีสุข คือ มีสันติภาพ ด้วยสันติวิธี สมานฉันท์ และความปรองดอง

4.2 หลักพรหมวิหารธรรม มีคุณประโยชน์มากมาย เช่น สร้างความตระหนักปลูกเตือนสติให้เกิด ความสำนึก เห็นคุณค่า และความสำคัญของหลักธรรม ที่ต้องนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาปรับปรุงและประยุกต์ โดยนำหลักธรรม ที่ตนปฏิบัติ ได้ผลดีแล้ว ไปเผยแผ่แบ่งปัน ถ่ายทอดให้คนใกล้ชิด และชักชวนเพื่อนมนุษย์ ในสังคมให้ปฏิบัติตาม ปรับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรม ได้ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมที่เราอยู่ร่วมกันได้

4.3 การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะโอ ตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เพื่อแก้ปัญหาความแตกร้างในครอบครัว โดยการนำหลักพรหมวิหารธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต ด้วยการแสดงการกระทำต่อกันอย่างสุจริตและจริงใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง สามารถนำหลักพรหมวิหารธรรมมาส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในครอบครัวและชุมชนบ้านปะโอ เพื่อแก้ไขปัญหาความแตกร้างในครอบครัว เมื่อนำมาส่งเสริมใช้ให้ถูกต้อง ถูกวิธี ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่และภาระที่รับผิดชอบ เรียบร้อยอุปนิสัย ความต้องการของกันและกันให้เป็นคนขยันหมั่นเพียร ควรเอาใจใส่ต่อหน้าที่การงาน ของบุคคลภายในครอบครัวตามการประกอบอาชีพ ให้สามารถระดับประกอบครอบครัวของตนให้มีความสุขอบอุ่นของสมาชิกในครอบครัว สามารถสร้างเนื้อสร้างตัวได้ ตั้งอยู่บนฐานการร่วมไม้ร่วมมือกัน ให้มีบทบาทในทิศทางเดียวกัน เพื่อสร้างความสุขในครอบครัว

5. อภิปรายผลการวิจัย

การดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะโอ ตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่บุคคลในชุมชนมีการแบ่งแยก แยกความสามัคคีไม่มีความกลมเกลียวกันในชุมชน ต่างยึดถือเอาแต่ความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ ทำให้เกิดความระแคะระคายหาถาะระแวงต่อกันในชุมชน แบ่งเป็นพรรคเป็นพวก อิจฉาริษยากัน คิดแต่ประโยชน์ส่วนตัวมาก่อน มักมีความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัวและในสังคม ชุมชน จึงจำเป็นต้องนำหลักพรหมวิหารธรรม มาส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของชุมชนบ้านปะโอ ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า พรหมวิหาร เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อให้ชุมชนแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นออกมาโดยไม่ต้องฝึกฝน บุคคลต้องมีพรหมวิหาร ซึ่งจะทำให้ผู้ดำรงธรรมนี้ยอมช่วยเหลือมนุษย์สัตว์ทั้งหลายด้วยเมตตากรุณาและยอมรักษาศรัทธาไว้ได้ด้วยอุเบกขา สอดคล้องกับ แก้ว ชิตตะขบ (2547: 93-94) ได้ให้ความหมายของ “พรหมวิหาร 4” ไว้ว่า พรหมวิหาร หมายถึงธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจ อันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ธรรมที่ ต้องมีไว้เป็นหลักและกำกับความประพฤติให้เป็นไปโดยชอบถูกต้องตามทำนองคลองธรรมจึงจะชื่อว่า ดำเนินชีวิตหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายโดยชอบ สอดคล้องกับ บุปผา พิกุลแก้ว (2553: ก) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการส่งเสริมวิชาการ และด้านการวางแผนวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพศชายกับเพศหญิงและประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็น โดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกันในขณะที่ผู้ที่มีอายุต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบสำคัญ พบว่าผู้บริหารมีการประยุกต์ใช้หลักกรุณาโดยส่วนใหญ่ รองลงมา คือ เมตตา อุเบกขา มุทิตา โดยเฉพาะใช้หลักกรณากับงานการวัดผลและประเมินผล ใช้หลักเมตตากับการวางแผนวิชาการ ใช้หลักมุทิตากับงานส่งเสริมวิชาการ และใช้หลักอุเบกขากับงานหลักสูตรและการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรชนก โปธารามิก (2552: ก) ได้ทำวิจัยเรื่อง “วิธีการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 เพื่อการพัฒนาสังคม” ผลการวิจัยพบว่า พรหมวิหาร 4 คือ ธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างประเสริฐเรียกอีกอย่าง หนึ่งว่า อัปมัญญา คือ ธรรมที่แผ่ไปไม่มีประมาณ เป็นหมวดธรรมที่มีมาตั้งแต่ก่อนพุทธกาล แต่การเจริญพรหมวิหาร 4 สมัยก่อนพุทธกาลไม่สามารถนำผู้ปฏิบัติไปสู่ปรมาตถประโยชน์ได้สำหรับการเจริญพรหมวิหาร 4 ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มีความสำคัญหลายประการ คือ เป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานในการดำรงชีวิต เป็นคุณธรรมที่เกื้อหนุนกรรมดีทั้งหลายให้บริบูรณ์เป็นหลักปฏิบัติในการเจริญกัมมฐาน เป็นหลักปฏิบัติซึ่งนำไปสู่สุคติภูมิเป็นพื้นฐานในการบรรลุธรรมขั้นสูงสุด และสร้างสันติสุขให้แก่สังคม สอดคล้องกับ พระจำปี ชินดา (2552: ก) ได้เสนอปริญาณานิพนธ์เรื่อง การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการ

บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านเมตตา 2) ด้านมุทิตา 3) ด้านอุเบกขา 4) ด้านกรุณา ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามอายุในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทำการทดสอบรายคู่ในภาพรวม พบว่า กลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี แตกต่างกับอายุระหว่าง 40-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแตกต่างกับกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามบทบาทที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาและจำแนกตามวุฒิการศึกษาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทำการทดสอบรายคู่ในภาพรวม พบว่า กลุ่มที่เป็นครูผู้สอนแตกต่างกับกลุ่มที่เป็นนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 และแตกต่างกันกับกลุ่มที่เป็นกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบรายคู่ในภาพรวม พบว่า กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและสูงกว่าปริญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 สอดคล้องกับ พระมหาบุญญวิฑูรย์ ปัญญาวุฑฒโน (อ่อนดี) (2555: ก) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาการบริหารงานบุคลากร ตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนประถมศึกษา ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยด้านเมตตาอยู่ในระดับมาก ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขาตามลำดับ แนวทางการบริหารงานบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า ด้านเมตตา ผู้บริหารควรมีเมตตา แสดงถึงความรักความปรารถนาดีต่อบุคลากรทุกคนอย่างทั่วถึง ด้านกรุณา ผู้บริหารควรให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรมีทัศนคติที่ดีต่อบุคลากรยินดีในความสำเร็จของบุคลากรอย่างจริงใจ และด้านอุเบกขา ผู้บริหารวางตัวเป็นกลางในทุกสถานการณ์ สอบถามจากหลาย ๆ ฝ่ายก่อนตัดสินใจฝ่ายใดถูกหรือผิด ส่วนปัญหาและอุปสรรคพบว่า ปัญหาด้านเมตตา มีการเลือกปฏิบัติ เฉพาะผลประโยชน์ฝ่ายตน ด้านกรุณา บุคลากรเกรงกลัวไม่กล้าร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา ด้านมุทิตา ผู้บริหารเลือกความยินดีกับบางคนโดยไม่เท่าเทียมกัน และด้านอุเบกขา ผู้บริหารไม่พิจารณาคุณและโทษตามความเป็นจริงเห็นแก่พวกพ้อง มีอคติไม่เป็นกลาง

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะโอ ตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

ชุมชน องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการสร้างความมั่นคงเข้มแข็งให้กับชุมชนของตนเองสามารถที่จะนำหลักพรหมวิหารธรรม ไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของบุคคลในชุมชน อันจะนำไปสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และพึ่งตนเองได้บนพื้นฐานของความเสียสละ สื่อสารกันด้วยความเข้าความเห็นอกเห็นใจกัน และมีท่าทีความเป็นมิตรต่อกัน

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า ยังมีประเด็นที่น่าสนใจศึกษาเพื่อทำวิจัยต่อไป ดังนี้

1. ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวตามกรอบแนวคิดหลักพรหมวิหารธรรม
2. ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ตามกรอบแนวคิดหลักพรหมวิหารธรรม

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การนำหลักพรหมวิหารธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะโอ สามารถแก้ปัญหาครอบครัว ปัญหาความแตกร้างในครอบครัว และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ โดยการแสดงการกระทำต่อกันอย่างสุจริตและจริงใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในครอบครัวของชุมชนบ้านปะโอ เมื่อนำมาส่งเสริมใช้ให้ถูกต้อง ถูกวิธี ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่และภาระที่รับผิดชอบ เรียนรู้อุปนิสัยความต้องการของกันและกันของบุคคลภายในครอบครัว ทำให้สามารถประคับประคองครอบครัวของตนให้มีความสุขอบอุ่น สมาชิกในครอบครัวตั้งอยู่บนฐานการร่วมมือร่วมใจกันเพื่อสร้างความสุขในครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

- แก้ว ชิตตะชบ. (2547). **รวมวิชาธรรมศึกษาชั้นตรี ตามหลักสูตรของสภามหาลงแผนกธรรม พ.ศ. 2546**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- โคทม อารียา. (2548). **การใช้สันติวิธีเพื่อแก้ไขความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในสันติวิธีจากมุมมองศาสนา**. นครปฐม: สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เนตรชนก โพธารามิก. (2552). **วิธีการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 เพื่อการพัฒนาสังคม**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- บุปผา พิกุลแก้ว. (2553). การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบุญญวัฑฒ์ ปญญาวุฑโฒ (อ่อนดี). (2555). การศึกษาการบริหารงานบุคลากรตามหลักพรหม วิหาร 4 โรงเรียนประถมนศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระจำปี ชินดา. (2552). การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

การพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการ
เรียนรู้แบบผังความคิดและเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
The Development of Reading and Writing Ability in English Vocabulary
by Using Mind-map-based Learning Management
and Games for Grade 3 Students

ปาจริย์ เนื่องโนราช, สมร ทวีบุญ
Pajaree Nuangnorach, Samon Thaweboon
มหาวิทยาลัยราชธานี
Ratchathani University
E-mail: pajareenuangnorach@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านม่วงเต่า ที่มีประสิทธิภาพ (E1/E2) กำหนดเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านม่วงเต่า ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน และ 3) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านม่วงเต่า ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านม่วงเต่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมนักเรียน 16 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.24-0.69 มีค่าอำนาจจำแนก (B) ระหว่าง 0.30-0.60 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.91 และ 3) แบบประเมินความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.33-0.69 มีค่าอำนาจจำแนก (B) ระหว่าง 0.30-0.55 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t-test Dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบผังความคิดและเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สรุปผลได้ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของ

ได้รับบทความ: 27 มีนาคม 2567; แก้ไขบทความ: 10 เมษายน 2567; ตอรับตีพิมพ์: 11 เมษายน 2567

Received: March 27, 2024; Revised: April 10, 2024; Accepted: April 11, 2024

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด (Mind Map) และเกมภาษา (Games) มีประสิทธิภาพ 88.94/85.63 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความสามารถในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสามารถในการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ, ความสามารถในการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ, แบบผังความคิด, เกม

Abstract

This purpose of this research were 1) to develop the English vocabulary, reading, and writing skills of Grade 3 pupils at Ban Muang Tao School. This study aims to assess the English vocabulary reading and writing skills of Grade 3 pupils at Ban Muang Tao School, using the criterion of 80/80 for effectiveness (E1/E2). 2) to compare achievement in reading and writing English vocabulary. of students in Grade 3 at Ban Muang Tao School Between before studying and after studying and 3) before schooling and after studying, the investigation was conducted on a sample group of 3rd-grade pupils from Ban Muang Tao School, The Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office, Area 2, Semester 1, Academic Year 2023. The sample group consisted of 16 students selected using purposive sampling, with the classroom as the randomization unit. The utilized tools consist of: 1) five learning management plans. 2) Academic achievement test on reading and writing English vocabulary Grade 3 is a multiple choice test with four options and 20 questions, has a difficulty value (p) between 0.24-0.69, has a discriminatory power value (B) between 0.30-0.60, and has a reliability value for the entire document equal to 0.91. 3) competency evaluation forms engaging in comprehending and producing written language consisting of 30 lexical units in the English language, has a difficulty value (p) between 0.33-0.69, has a discriminatory power value (B) between 0.30-0.55, and has a reliability value for the entire document equal to 0.94 and utilizing computer programs to analyze data. The measurements of statistics used in data analysis include percentage, mean, standard deviation, and dependent t-test.

The research results found that:

The Development of Reading and Writing Ability in English Vocabulary by Using Mind-map-based Learning Management and Games for Grade 3 Students, the results can be summarized as follows.

1. Basic learning plan for reading and writing English vocabulary for Grade 3 students with mind maps and language games has an efficiency of 88.94/85.63, which meets the specified criteria.

2. The achievement in reading and writing English vocabulary of 3rd year primary school students after studying is higher than before studying. Statistically significant at the .01 level.

3. The ability to read and write English vocabulary of 3rd year primary school students after studying is higher than before studying. Statistically significant at the .01 level.

Keywords: English Vocabulary Reading Ability, English Vocabulary Writing Ability, Mind Maps, Games

1. บทนำ

รัฐกำหนดให้ภาษาต่างประเทศเป็น 1 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ในทุกช่วงชั้น ซึ่งการเรียนภาษาต่างประเทศต้องอาศัยกระบวนการคิด การฝึกฝน การใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ได้จริง ทั้งภาษาพูด และภาษาเขียนให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ นอกจากนี้ยังต้องเน้นความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ที่เรียนเพื่อเป็นเครื่องมือในการค้นหาความรู้ การศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2560: 1) การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยในปัจจุบันไม่ได้มีการวิจัยและเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนภาษาอังกฤษที่ใช้กันมานาน คนไทยยังเรียนภาษาอังกฤษด้วยวิธีสอนอ่านแบบองค์รวม (Whole language) ซึ่งเป็นการสอนอ่านเป็นคำ (Whole Word Method) และเป็นประโยคที่เน้นการท่องจำคำศัพท์โดยให้เด็กดูตัวอักษรหรือดูรูปด้วยสายตา สอนให้ข้ามคำที่ไม่รู้จัก และให้หาคำอื่นมาแทน สอนให้รู้จักทำนายความหมายของคำโดยดูจากบริบทของประโยค อีกทั้งเน้นอ่านที่หลากหลาย แต่ไม่เน้นอ่านออกเสียงดัง ๆ ผู้ที่เก่งภาษาอังกฤษในระบบนี้เก่งเพราะความจำดี ทำให้คนไทยเป็นจำนวนมากที่เรียนภาษาอังกฤษมานานนับสิบปีก็ยังไม่สามารถสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษได้ดี เพราะความสามารถในการได้ยินของคนไทยไม่ได้รับการฝึกด้วยเทคนิคพิเศษที่จะช่วยให้ได้ยินเสียงภาษาอังกฤษครบทุกหน่วยเสียง ผลทำให้คนไทยส่วนมากพูดภาษาอังกฤษไม่ชัด ฟังไม่รู้เรื่อง อ่านคำใหม่ไม่ออก เขียนไม่เป็น และลืมนำคำศัพท์ง่าย ๆ โดยเฉพาะการสะกดคำและการอ่าน (อินทริธา ศรีประสิทธิ์, 2553: 9) สอดคล้องกับ ธาริณี อุณาพรหม (2554: 186) กล่าวว่า ปัญหาสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษต่ำ คือ ผู้เรียนมีทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับดี

แต่ไม่สามารถอ่านออกเสียงและเขียนสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ จึงประสบปัญหาเมื่อต้องทำแบบทดสอบที่ต้องอาศัยการอ่านและการเขียนเป็นสำคัญ

วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพมีหลายวิธีด้วยกัน ในการนำมาแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิดมีประโยชน์หลากหลาย โดยเฉพาะกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ ใช้ในการระดมความคิดเห็นช่วยในการจัดระเบียบความคิดให้สามารถคิดได้ทั้งแบบคิดกว้างและคิดลึก ช่วยให้เข้าใจการเรียนรู้ที่มีความหมาย ดังที่ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2553: 180) กล่าวว่า แผนผังความคิดเป็นหนึ่งในหลาย ๆ รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบจัดกรอบ มโนทัศน์ การสร้างผังความคิดเป็นการจัดกลุ่มความคิดรวบยอดเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของความคิดระหว่างความคิดหลักและความคิดรองลงไป ซึ่งการนำทฤษฎีเกี่ยวกับสมองไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ว่าจะเป็นสมองซีกซ้ายหรือซีกขวาในแผนที่ความคิดนั้นทำให้เด็กได้วิเคราะห์คำ ภาษา สัญลักษณ์ ระบบ ลำดับ คำนวณ ความเป็นเหตุผล ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ เป็นต้น (สำลี รักสุธี, 2553: 23)

นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ อย่างสนุกสนานและท้าทายความสามารถ โดยนักเรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมสูง ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ดังที่ ทิศนา ขมมณี (2552: 389) กล่าวว่า เกมเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนเล่นเกมตามกติกา และนำเนื้อหาและข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Wright (1992) ได้กล่าวว่า เกมนั้นช่วยให้ครูได้สร้างสรรค์เนื้อเรื่องให้ภาษา มีประโยชน์ และมีความหมายยิ่งขึ้น ผู้เรียนเองก็มีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมเพื่อที่จะเข้าใจผู้อื่นและมีโอกาสแสดงความรู้สึกรู้สึกหรือส่งสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ด้วย อีกทั้งเกมมีลักษณะสำคัญ คือ การฝึกซ้ำ ๆ ซึ่งจะช่วยในการฝึกฝนทุกทักษะ ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน ในทุกระดับของการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านม่วงเฒ่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนต่ำเป็นปัญหาที่มากที่สุด สอดคล้องกับ วิญญาณี พลเยี่ยม (2552: 2) ได้กล่าวถึงปัญหาที่พบในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 (ประถมศึกษาปีที่ 1-3) คือ การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะทักษะการอ่านที่ต่ำกว่าทักษะด้านอื่น ๆ ซึ่งปัญหาส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับครูที่สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่ส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา และขาดทักษะทางการสอน เนื่องจากมีประสบการณ์น้อย ไม่มีความถนัด และไม่มีโอกาสพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่ครูที่จบวิชาเอกภาษาอังกฤษโดยตรงมีน้อย (พรรณนที โชติพงศ์, 2552 : 3)

ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้

แบบผังความคิดและเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการอ่านและเขียนคำศัพท์ และใช้เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาค้นหาความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านม่วงเฒ่า ที่มีประสิทธิภาพ (E1/E2) กำหนดเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านม่วงเฒ่า ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านม่วงเฒ่า ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในเครือข่าย 18 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 16 โรงเรียน จำนวน 16 ห้อง รวมนักเรียน 316 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านม่วงเฒ่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แผนการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด (Mind Map) และเกมภาษา (Games) จำนวน 5 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นข้อสอบแบบปรนัยเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
3. แบบประเมินความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 ข้อ

3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบผังความคิดและเกม มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับโครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ รวมถึงการวัดและประเมินผล เพื่อกำหนด จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน และการวัดและประเมินผล

1.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษด้วยแผนผังความคิด และเกมภาษา

1.3 ศึกษาเอกสารเกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการ อ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยแผนผังความคิด และเกมภาษา

1.4 คัดเลือกคำศัพท์ที่ใช้ในการสอนจากตำราเรียนและหนังสือที่เกี่ยวข้อง โดยให้ความยากง่ายของคำศัพท์ที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3

1.5 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยแผนผังความคิด และเกมภาษา จำนวน 5 แผน ใช้เวลาสอนแผนละ 3 ชั่วโมง ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1.5.1 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

1.5.2 สาระสำคัญ

1.5.3 จุดประสงค์การเรียนรู้

1.5.4 สาระการเรียนรู้

1.5.5 กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นนำ (Warm up)

2) ขั้นสอน (Presentation) 3) ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) 4) ขั้นประยุกต์ใช้ (Production) และ

5) ขั้นสรุปผล (Wrap up)

1.5.7 สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1.5.7 การวัดและประเมินผล

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุง แก้ไข หลังจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผล ตามกรอบการวิจัยที่พัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน ในแบบ ประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เหมาะสมมากที่สุด ได้ 5 คะแนน

เหมาะสมมาก ได้ 4 คะแนน

เหมาะสมปานกลาง ได้ 3 คะแนน

เหมาะสมน้อย ได้ 2 คะแนน

เหมาะสมน้อยที่สุด ได้ 1 คะแนน

และมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean) โดยกำหนด ขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด
 จากนั้นการนำคะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน

มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และระดับคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

1.7 ทำการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง

1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำนวน 15 คน และบันทึกอุปสรรคและปัญหา ระหว่างเรียน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และความต่อเนื่องของกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 81.97/80.44

1.9 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ให้สมบูรณ์แล้วดำเนินการทดลองจริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

2.2 คัดเลือกคำศัพท์จากแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ให้ครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์การเรียนรู้

2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่เพื่อพิจารณาและเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน (ชุดเดิม) เพื่อพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษา ตัวเลือกและพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนจากการพิจารณา ดังนี้

- + 1 หมายถึง เห็นด้วย
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

2.5 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ คำนวณหาค่า IOC เป็นรายข้อ และคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งเป็นข้อที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2558: 220-221)

2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งเพื่อพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำนวน 15 คน

2.8 ตรวจสอบให้คะแนนข้อสอบข้อละ 1 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบถูก ข้อละ 0 คะแนนสำหรับข้อที่ตอบผิด นำมาวิเคราะห์หาค่าคุณภาพ เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพ โดยวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (B) แล้วทำการคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายที่ใช้ได้ อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20-1.00 (สมนึก ภัททิยธนี, 2558: 206) พบว่า มีข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 20 ข้อ ที่ค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.24-0.69 และมีค่าอำนาจจำแนก (B) ระหว่าง 0.30-0.60

2.9 นำข้อสอบที่คัดเลือกไว้จำนวน 20 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ตามวิธีการของ Kuder-Richardson ดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2558: 229) พบว่า ข้อสอบที่เลือกทั้ง 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ อยู่ที่ 0.91

2.10 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การสร้างแบบประเมินความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

3.1 คัดเลือกคำศัพท์จากแผนการจัดการเรียนรู้ ศึกษาศาสตร์การสร้างเกณฑ์การประเมิน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

3.2 สร้างแบบประเมินความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยกำหนดจุดประสงค์ของการประเมิน คือ เพื่อประเมินทักษะการเขียนและการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน

3.3 นำแบบประเมินความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน (ชุดเดิม) เพื่อพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษา ตัวเลือกและพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนจากการพิจารณา ดังนี้

+ 1	หมายถึง	เห็นด้วย
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
- 1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

3.4 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ คำนวณหาค่า IOC เป็นรายข้อ และคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งเป็นข้อที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2558: 220-221)

3.5 นำแบบประเมินความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษมาปรับปรุงแก้ไขในประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.6 นำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try -Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำนวน 15 คน

3.7 ตรวจสอบคะแนนข้อสอบข้อละ 1 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบถูก ข้อละ 0 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบผิด นำมาวิเคราะห์คุณภาพ เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพ โดยวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (B) แล้วทำการคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายที่ใช้ได้ อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 - 1.00 (สมนึก ภัททิยธนี, 2558: 206) พบว่า มีข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ ที่ค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.33-0.69 และมีค่าอำนาจจำแนก (B) ระหว่าง 0.30-0.55

3.8 นำข้อสอบที่คัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ตามวิธีการของ Kuder-Richardson ดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2558: 229) พบว่า ข้อสอบที่เลือกทั้ง 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ อยู่ที่ 0.94

3.9 นำแบบประเมินทักษะทางภาษาอังกฤษไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.4 ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบผังความคิดและเกม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการอ่านคำและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

3.5 ระยะเวลาที่ศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบผังความคิดและเกม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง ระหว่างเดือนสิงหาคม 2566 ถึงเดือนตุลาคม 2566

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และแบบประเมินความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด (Mind Map) และเกมภาษา (Games) จำนวน 5 แผน ใช้เวลาในการสอน 15 ชั่วโมง

3. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และแบบประเมินความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับที่ใช้ในการประเมินก่อนเรียน

4. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test (Dependent Samples)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test (Dependent Samples)

3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบประเมินความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง IOC

1.2 การหาค่าความยากของข้อสอบ (Difficulty)

1.3 การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของข้อสอบ โดยใช้สูตรของเบรนนาน (Brennan)

1.4 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบประเมินความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีของ Kuder-Richardson

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สูตร (t-test Dependent Samples)

4. สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สูตร E_1/E_2

4. สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด (Mind Map) และเกมภาษา (Games) ตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด (Mind Map) และเกมภาษา (Games) ตามเกณฑ์ 80/80

ผลการเรียน	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	16	200	177.88	4.75	88.94
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	16	20	17.13	1.15	85.63
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ (E_1/E_2) เท่ากับ 88.94/85.63					

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนระหว่างเรียนจากการทำใบกิจกรรมและการทดสอบย่อยในแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 5 แผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 177.88 คิดเป็นร้อยละ 88.94 และคะแนนหลังเรียนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.13 คิดเป็นร้อยละ 85.63 ของคะแนนเต็ม แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด (Mind Map) และเกมภาษา (Games) มีประสิทธิภาพ 88.94/85.63 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (คะแนนเต็ม)	n	\bar{X}	S.D.	ΣD	ΣD^2	t	P
ก่อนเรียน (20 คะแนน)	16	9.88	1.26				
หลังเรียน (20 คะแนน)	16	17.13	1.15	116	852	38.865	.00**

**ที่ระดับ .01, $df(n-1) = 15$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ความสามารถในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ (คะแนนเต็ม)	n	\bar{X}	S.D.	ΣD	ΣD^2	t	P
ก่อนเรียน (30 คะแนน)	16	12.94	1.77				
หลังเรียน (30 คะแนน)	16	25.44	1.41	200	2,582	21.385	.00**

**ที่ระดับ .01, $df(n-1) = 15$

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสามารถในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด (Mind Map) และเกมภาษา (Games) มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 88.94/85.63 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 หมายความว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยรวมจากการทำใบกิจกรรมและการทดสอบย่อยระหว่างเรียนแต่ละแผนการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน คิดเป็นร้อยละ 88.94 และได้คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 85.63 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด (Mind Map) และเกมภาษา (Games) ที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีกระบวนการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบโดยมีการศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรและเนื้อหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแนวทางการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนด แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านเนื้อหา สื่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และได้มีการปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำก่อนนำไปทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีและมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556: 16) กล่าวว่า การผลิตสื่อหรือชุดการสอนนั้น ก่อนนำไปใช้จริงจะต้องนำสื่อหรือชุดการสอนที่ผลิตขึ้นไปทดสอบประสิทธิภาพ เพื่อดูว่าสื่อ

หรือชุดการสอนทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่ มีประสิทธิภาพในการช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด สามารถดำเนินการได้ 2 ระดับ คือ การทดลองใช้เบื้องต้น และการทดลองใช้จริง ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ สินธุมาส อินันชัย (2562: 75) พบว่า แผนการสอนการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยสื่อโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านจอยล์โฟนิกส์แอปพลิเคชันมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.17/80.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 80/80 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาพร ยางเงิน (2562: 95) พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.89/82.46 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตน์ติยา ใส้สอย (2565: 69) พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิด มีประสิทธิภาพ 79.68/78.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 75/75

5.2 ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียน ได้ฝึกฝนการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบผังความคิด (Mind Map) จะช่วยในเรื่องของการใช้สมองในการจำ การฟื้นความจำ การวางแผนงานและการเรียน การระดมความคิด เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งส่งผลในด้านต่าง ๆ ของการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนในเรื่องของการสรุปและจัดระบบความคิด การทบทวนบทเรียน ซึ่งช่วยให้ เข้าใจเนื้อหาได้เร็วขึ้นมากกว่าอ่านเนื้อหาแล้ว ๆ (รุ่งตะวัน นวลแก้ว, 2560: 26) นอกจากนี้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม (Games) ยังทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนภาษาน่าสนใจ การที่ผู้เรียนสนใจทำให้เกิดความพยายามและเป็นแรงจูงใจที่ดี เพราะสนุกสนานและท้าทายผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในขณะที่เล่นเกม และได้พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (พรสวรรค์ สีป้อ, 2550: 237) จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาพร ยางเงิน (2562: 95) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้เกมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตน์ติยา ใส้สอย (2565: 69) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยแผนผังความคิดหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์ คือ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 78.75 หมายความว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิดส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนสูงขึ้นและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

5.3 ความสามารถในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด (Mind Map) และเกมภาษา (Games) ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านทักษะการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ มากขึ้นกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด (Mind Map) และเกมภาษา (Games) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีขั้นตอน ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจอยากรู้ อยากเห็น กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนออกเสียงได้ถูกต้อง ทำให้พวกเขาสื่อสารภาษาอังกฤษได้ชัดเจน และสามารถอ่านเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นนำ (Warm up) เป็นขั้นการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นและจูงใจให้นักเรียนสนใจและมีความพร้อมที่จะเรียน (2) ขั้นสอน (Presentation) ขั้นที่ครูนำเสนอเนื้อหาให้กับนักเรียนเป็นการนำเสนอคำศัพท์ โดยใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหา และเกิดการเรียนรู้เนื้อหานั้น ๆ (3) ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) ขั้นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านคำ การสะกดคำ การเขียนคำจากรูปภาพ และการแยกหน่วยเสียงจากคำ (4) ขั้นประยุกต์ใช้ (Production) ขั้นการฝึกกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการอ่านหรือการเขียนคำศัพท์ โดยให้นักเรียนเล่นเกมคำศัพท์ และเกมการเขียน และ (5) ขั้นสรุปผล (Wrap up) ขั้นกิจกรรมที่ครูและนักเรียนร่วมกันตรวจสอบข้อมูลผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และสรุปเนื้อหาที่ได้เรียนมา ในรูปแบบแผนผังความคิดแบบใยแมงมุม (A Spider Map) ซึ่งเกมจะช่วยให้เด็ก ๆ รู้สึกว่าการเรียนภาษาอังกฤษเป็นเรื่องสนุกและมีคุณค่า การเล่นเกมในชั้นเรียน เป็นการพัฒนาความสามารถของเด็กในการทำงานร่วมกันในการแข่งขันโดยปราศจากความก้าวร้าว ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายอารมณ์ ดึงเครียด ช่วยให้เกิดความสนใจในการเรียน และกระตุ้นให้อยากเรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างเต็มความสามารถ ทำให้ผู้สอนทำเนื้อหากระจำง่ายต่อความเข้าใจ ช่วยเสริมสมรรถภาพในการสอนของครู ดังที่ ขวัญพัฒน์ เอกนราจิรารัตน์ (2561: 39) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้เกมประกอบการสอนมีคุณค่า และประโยชน์หลายประการ คือ ช่วยพัฒนาทักษะการใช้ภาษาของผู้เรียน และเกมช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูให้น่าสนใจ ตั้งแต่ขั้นทบทวนบทเรียน ซึ่งเพิ่มพูนทักษะที่ดีแก่ผู้เรียนและช่วยส่งเสริมการสอนของครูให้น่าสนใจยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิด (Mind mapping) มีประโยชน์หลากหลาย ช่วยในการจัดระเบียบความคิดให้สามารถคิดได้ทั้งแบบคิดกว้างและคิดลึก ช่วยให้เข้าใจการเรียนรู้อย่างมีความหมาย สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียน การเขียน และการอ่าน เป็นเครื่องมือในการประชุมร่วมกันคิด และสรุปเรื่องที่ประชุมเป็นเครื่องมือสรุปหมวดของความรู้ เป็นเอกสารเพื่อเก็บรักษาและช่วยจำได้ ดังที่ รุ่งตะวัน นวลแก้ว (2560 :26) กล่าวว่า การเขียนแผนผังความคิดช่วยในเรื่องของการใช้สมองในการจำ การฟื้นฟู

ความจำ การวางแผนงานและการเรียน การระดมความคิด เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งส่งผลในด้านต่าง ๆ ของการทำงานให้มีประสิทธิภาพซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนในเรื่องของการสรุปและจัดระบบความคิด การทบทวนบทเรียน ซึ่งช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้เร็วขึ้นมากกว่าอ่านเนื้อหาล้วน ๆ ผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา แพนบุตร (2559: 111) พบว่า ความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการร่วมกับผังความคิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ ไม้เลี้ยง (2560: 55) พบว่า ความสามารถในการจดจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีโฟนิกส์สูงกว่าก่อน การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีโฟนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยา รมยपाल (2563: 85) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบผังความคิดและเกม ในทุกระดับชั้น เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบผังความคิดและเกม ในทุกระดับชั้น เพื่อให้เด็กเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำการจัดการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด และเกมภาษา ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่น เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด และเกมภาษากับวิธีการสอนแบบอื่น ๆ เพื่อหาจุดอ่อน จุดด้อย และเป็นการพัฒนารูปแบบการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่เหมาะสมมาใช้ร่วมกัน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การจัดการเรียนรู้แบบผังความคิดและเกม เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์หลากหลายในการถ่ายทอดความคิดหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสมองลงกระดาษ โดยการใช้อักษร สี เส้น และการโยงใย แทนการจดย่อแบบเดิมที่เป็นบรรทัด ๆ เรียงจากบนลงล่าง และช่วยเป็นสื่อนำข้อมูลจาก

ภายนอก เช่น หนังสือ คำบรรยาย การประชุม ส่งเข้าสมองให้เก็บรักษาไว้ได้ดีกว่าเดิม ช่วยให้
เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ง่าย นอกจากนี้ผู้เรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นวิธีการ
ที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ อย่างสนุกสนานและท้าทายความสามารถ
โดยนักเรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วน
ร่วมสูง ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ทำให้สามารถพัฒนาความสามารถการอ่านและ
การเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ**. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กิตติยา รมยपाल. (2563). การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารประกอบเกมทางภาษา. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ขวัญพัฒน์ เอกนราจิรารัตน์. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เกม. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- จารุวรรณ ไม้เลี้ยง. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีโฟนิกส์เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงและจำความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ชฎาพร ยางเงิน. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อการเรียนการสอน. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, 5(1), 7-20.
- ทีศนา แคมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธาริณี อุณาพรหม. (2554). การเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงและเขียนสะกดคำภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. **วารสารศึกษาศาสตร์**, 5(1), 186-192.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. สุวีริยาสาส์น.
- ปวีณา แพนบุตร. (2559). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การสอนเขียนแบบเน้น

- กระบวนการร่วมกับผังความคิด. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พรรณนที โชติพงศ์. (2552). การใช้กิจกรรมประกอบจังหวะเพื่อพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรสวรรค์ สีสื่อ. (2550). **สุดยอดวิธีสอนภาษาอังกฤษนำไปสู่...การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่**. ไทยร่มเกล้า.
- รัตน์ติยา ใช้สอย. (2565). การจัดการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รุ่งตะวัน นวลแก้ว. (2560). ผลของการสอนอ่านโดยใช้แผนผังความคิดที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความพึงพอใจต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคลองวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิภาณี พลเยี่ยม. (2552). ความสามารถด้านการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ใช้รูปแบบการสอนแบบทางตรง. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2558). **การวัดผลการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: ประสานการพิมพ์.
- สำลี รักสุทธี. (2553). **คู่มือการจัดทำสื่อนวัตกรรมและแผนฯ ประกอบสื่อนวัตกรรม**. สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- สินธุมาศ อินนันชัย. (2562). การพัฒนาความสามารถด้านการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยสื่อโพนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยแม่เหลี่ยมผ่านจอยลีโพนิกส์แอปพลิเคชัน. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2553). **19 วิธีการจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์.
- อินทิรา ศรีประสิทธิ์. (2553). โครงการศึกษาการเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษด้วยการวิธีการถอดรหัสตัวอักษรให้เป็นเสียงของนักเรียนในโรงเรียนเอกชน. **รายงานผลการวิจัย**. โรงเรียนเสริมทักษะภาษาอังกฤษออนไลน์.
- Wright, D. A. (1992). **The Reciprocal Nature or University Grammar and Language Strategies in Computer Assisted Language Learning**. Retrieved From <https://repository.arizona.edu/handle/10150/558183> (Accessed 15 January 2024).

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การ
เรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4

The Development of English Reading and Writing Comprehension
Ability by Using the CIRC Technique in Conjunction with Graphic
Organizer of Prathomsuksa 4 Students

อรญา บุญพิมพ์, สมร ทวีบุญ

Oraya Boonpim, Samon Thaweboon

มหาวิทยาลัยราชธานี

Ratchathani University

E-mail: oraya2539goy@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 (E1/E2) และ 2) เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านยางซึ้งก จำนวน 11 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน 2) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 ชุด ชุดละ 6 ข้อ มีค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.30-0.53 มีค่าอำนาจจำแนก (B) ระหว่าง 0.47-0.70 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) หน่วยการเรียนรู้ My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.33-0.57 มีค่าอำนาจจำแนก (B) ระหว่าง 0.43-0.67 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t-test Dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก มีประสิทธิภาพ 82.00/83.64 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสามารถการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ, ผังกราฟิก, การเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค CIRC

Abstract

The purpose of this research were: 1) to enhance reading and writing proficiency. Employing cooperative learning strategies and collaborative Information Retrieval (CIRC) approaches in conjunction with visual graphic diagrams. Grade 4 students' reading ability in English writing was evaluated based on the criteria of 80/80 (E_1/E_2). 2) compare the reading capacity of Grade 4 students who received cooperative learning utilizing the CIRC technique and graphic organizers. Before schooling and after studying, the study focused on a specific demographic: fourth-grade pupils attending Ban Yang Khin Nok School, comprises 11 students selected via purposive sampling. The utilized tools comprise 1) seven learning management plans and 2) measuring tests. The reading skill required for this English writing task is at a Grade 4 level. There are five sets of questions, with six questions in each set, has a difficulty value (p) between 0.30-0.53, has a discriminatory power value (B) between 0.47-0.70, and has a reliability value for the entire document equal to 0.92. 3) Academic achievement test, multiple choice, four options, 30 questions. Utilizing computer programs to analyze data, has a difficulty value (p) between 0.33-0.57, has a discriminatory power value (B) between 0.43-0.67, and has a reliability value for the entire document equal to 0.89. The statistical measures commonly employed in data analysis are percentage, mean, standard deviation, and t-test dependent.

The research results found that:

1. Basic learning plan for reading and writing English vocabulary for Grade 3 students with mind maps and language games has an efficiency of 88.94/85.63, which meets the specified criteria. hold

2. The ability to read and write English vocabulary of 3rd year primary school students after studying is higher than before studying. Statistically significant at the .01 level.

Keywords: Reading Proficiency, English Composition, Graphic Diagrams, Collaborative Learning CIRC

1. บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ได้รับความนิยมนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสารกันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ และความเจริญทางเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยในการติดต่อสื่อสารทั้งทางด้านธุรกิจ อุตสาหกรรมและด้านการคมนาคม ทำให้ประเทศต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการที่จะนำภาษาอังกฤษมาใช้เพื่อเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร และเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมโลกในปัจจุบัน ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้านภาษาอังกฤษจึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญยิ่งที่คนไทยต้องเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งทางการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การประกอบอาชีพ เพื่อที่เยาวชนไทยจะได้เป็นกำลังหลักสำคัญในการผลักดันประเทศให้เจริญก้าวหน้าให้ทัดเทียมกับประเทศอื่นซึ่งในการใช้ภาษานั้นจึงมีความจำเป็นที่คนไทยจะต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในทุกระดับการศึกษา ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล ซึ่งทุกฝ่ายต้องนำไปสู่การปฏิบัติ โดยการส่งเสริมพัฒนาให้ผู้เรียนใช้ภาษาอังกฤษ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 200) ดังนั้นครู จึงต้องออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC (Cooperative Integrated Reading and Composition) เป็นวิธีการสอนโดยบูรณาการการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ร่วมกับการสอนเขียนภาษาอังกฤษเพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านและเขียน อีกทั้งการใช้เทคนิค CIRC เป็นการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกในกลุ่มคละความสามารถกันทุกคนต้องช่วยเหลือกัน เพื่อให้การทำงานประสบผลสำเร็จ ดังที่ วิชา เล่าเรียนตี (2556: 169) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC เป็นเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่ม ในการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างแท้จริง สมาชิกทุกคนยอมรับซึ่งกันและกันและมีเป้าหมายเดียวกัน คือความสำเร็จของงาน โดยครูผู้สอนต้องให้ความรู้และฝึกทักษะการอ่านและการเขียนด้วยเทคนิค CIRC ให้นักเรียนสามารถนำไปปรับใช้กับกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่ม และนอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคผังกราฟิก เป็นการพัฒนาทางด้านความคิดอย่างมีวิจารณญาณและยิ่งไปกว่านั้นยังช่วยเพิ่มความมีเหตุผลและเข้าใจถึงความสัมพันธ์ต่าง ๆ อีกทั้งช่วยในเรื่องการลำดับความสำคัญก่อนหลังและยังช่วยในเรื่องการพัฒนาทางด้านความจำอีกด้วยอันจะนำไปสู่การพัฒนาผลการเรียนที่ดีขึ้นของผู้เรียน ดังที่ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียรวิญญู ยินดีสุข (2551: 67) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของผังกราฟิกไว้ว่า เป็นการพัฒนาการคิดในระดับสูง คือ ฝึกผู้เรียนให้ใช้การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน การเปรียบเทียบ การวัดกลุ่ม การสร้างมโนทัศน์ การสร้างแบบแผน เป็นต้น ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียน ช่วยให้ผู้เรียนจำได้ เป็นความจำแบบถาวร เพราะการได้เห็นได้วาดภาพ เมื่อมีการออกแบบผังกราฟิก เพื่อนำเสนอเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้จัดทำผัง

กราฟิกจำเนื่อหาความรู้ได้นาน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาปัญญาหลากหลาย (Multiple intelligence) ช่วยสะท้อนให้ผู้เรียนเห็นถึงกระบวนการทางความคิดของตนเอง และทราบถึงความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนของตนว่าเป็นอย่างไร

จากการการสังเกตพฤติกรรมในขณะจัดการเรียนการสอนของผู้วิจัยและการวัดผลประเมินผลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า การเรียนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านยางซึ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 นั้น ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ จากการรายงานการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประจำปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านยางซึ้ง พบว่า ในปีการศึกษา 2565 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 3 ปีซ้อนหลัง พบว่า ปีการศึกษา 2563 เท่ากับ ร้อยละ 53 ปีการศึกษา 2564 เท่ากับ ร้อยละ 63 และปีการศึกษา 2565 เท่ากับ ร้อยละ 65 ซึ่งจะเห็นได้ว่าต่ำกว่าเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 เมื่อพิจารณาคะแนนโดยแยกเป็นรายทักษะ พบว่า ทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมาก แม้ว่านักเรียนจะได้รับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สาเหตุเกิดจากนักเรียนมีปัญหาในการอ่านคำศัพท์ หรือประโยคภาษาอังกฤษ มีความรู้สึกละอายใจในการออกเสียง เพราะกลัวตนเองจะออกเสียงผิด อีกทั้งนักเรียนไม่รู้ความหมายของคำศัพท์ แม้จะเป็นความหมายในระดับพื้นฐาน จึงทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจในสิ่งที่อ่าน ส่งผลให้ไม่สามารถเขียนคำหรือประโยคง่าย ๆ ได้ และจากบริบทโรงเรียนบ้านยางซึ้ง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทและขาดความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย (โรงเรียนบ้านยางซึ้ง, 2565: 24)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งนี้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้ดีขึ้น และการเรียนรู้แบบร่วมมือจะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการอ่านและการเขียนมากขึ้น อีกทั้งเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษและเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 (E1/E2)

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเครือข่ายเชิงองใน 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมนักเรียน 65 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านยางซึ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมนักเรียน 11 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ My family จำนวน 12 แผน ใช้เวลาในการสอน 12 ชั่วโมง (ไม่รวมการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน)

2. แบบวัดความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 ชุด ชุดละ 6 ข้อ รวม 30 ข้อ

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) หน่วยการเรียนรู้ My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3.4 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับโครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ รวมถึงการวัดและประเมินผล เพื่อกำหนด จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน และการวัดและประเมินผล

1.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ การจัดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิก

1.3 ศึกษาตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

1.4 เลือกหน่วยการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ในภาคเรียนที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งสอดคล้องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยคัดเลือกเนื้อหามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการอ่านและเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และพิจารณาถึงความง่ายของคำศัพท์และโครงสร้างประโยคในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1.5 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิกชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วยการเรียนรู้ My family จำนวน 12 แผน ใช้เวลาในการสอน 12 ชั่วโมง

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลตามกรอบการวิจัยที่พัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน ในแบบประเมินที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เหมาะสมมากที่สุด	ได้ 5 คะแนน
เหมาะสมมาก	ได้ 4 คะแนน
เหมาะสมปานกลาง	ได้ 3 คะแนน
เหมาะสมน้อย	ได้ 2 คะแนน
เหมาะสมน้อยที่สุด	ได้ 1 คะแนน

และมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean) โดยกำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51 - 5.00	หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51 - 4.50	หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51 - 3.50	หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51 - 2.50	หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.50	หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

จากนั้นการนำคะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และระดับคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

1.7 ทำการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง

1.8 นำแผนการจัดการเรียนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคูขาด (ศรวิทยาคาร) จำนวน 20 คน และบันทึกอุปสรรคและปัญหาระหว่างเรียน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และความต่อเนื่องของกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.90/80.67

1.9 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ให้สมบูรณ์แล้วดำเนินการทดลองจริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. การสร้างแบบวัดความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก แนวคิดเกี่ยวกับการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ การสร้างเครื่องมือวัดความสามารถด้านการอ่าน การเขียน

2.2 กำหนดกรอบเนื้อหาในการสร้างแบบวัดความสามารถด้านการอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาให้ครอบคลุมตามแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

2.3 สร้างแบบวัดความสามารถด้านการอ่านการเขียนภาษาอังกฤษ จำนวน 5 ชุด ชุดละ 6 ข้อ ให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน เป็น 30 คะแนน ใช้ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ประกอบด้วย

ชุดที่ 1	ข้อสอบแบบเติมพยัญชนะที่หายไป	จำนวน 6 ข้อ
ชุดที่ 2	ข้อสอบแบบเติมคำลงในช่องว่าง	จำนวน 6 ข้อ
ชุดที่ 3	ข้อสอบแบบเรียงคำให้เป็นประโยค	จำนวน 6 ข้อ
ชุดที่ 4	ข้อสอบแบบเลือกตอบ	จำนวน 6 ข้อ
ชุดที่ 5	ข้อสอบแบบเขียนตอบเป็นประโยค	จำนวน 6 ข้อ

2.4 นำแบบวัดความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำผลคะแนนผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50–1.00 และปรับปรุงข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

คะแนน +1 เมื่อข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้
คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้

คะแนน -1 เมื่อข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้

2.5 นำแบบวัดความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษที่ปรับปรุงแก้ไขประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.6 นำแบบวัดความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try -Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคูขาด (ศรวิทยาคาร) จำนวน 20 คน

2.7 ตรวจสอบให้คะแนนข้อสอบข้อละ 1 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบถูก ข้อละ 0 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบผิด นำมาวิเคราะห์คุณภาพ เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพ โดยวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (B) แล้วทำการคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายที่ใช้ได้ อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20-1.00 (สมนึก ภัททิยธนี, 2558: 206) พบว่า มีข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ ที่ค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.30-0.53 และมีค่าอำนาจจำแนก (B) ระหว่าง 0.47-0.70

2.8 นำแบบวัดความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษที่คัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ตามวิธีการของ Kuder-Richardson ดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2558: 229) พบว่า ข้อสอบที่เลือกทั้ง 30 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ อยู่ที่ 0.92

2.9 นำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) หน่วยการเรียนรู้ My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร/มาตรฐาน/ตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษา ต่างประเทศ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งวิธีการสร้างแบบทดสอบ

3.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) หน่วยการเรียนรู้ My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ต้องการใช้จริง 30 ข้อ

3.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำผลคะแนนผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 และปรับปรุงข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

คะแนน +1 เมื่อข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้
 คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้
 คะแนน -1 เมื่อข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้

3.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคูขาด (ศรวิทยาการ) จำนวน 20 คน

3.5 ตรวจสอบให้คะแนนข้อสอบข้อละ 1 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบถูก ข้อละ 0 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบผิด นำมาวิเคราะห์คุณภาพ เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพ โดยวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (B) แล้วทำการคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายที่ใช้ได้ อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20-1.00 (สมนึก ภัททิยธนี, 2558: 206) พบว่า มีข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ ที่ค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.33-0.57 และมีค่าอำนาจจำแนก (B) ระหว่าง 0.43-0.67

3.6 นำข้อสอบที่คัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ตามวิธีการของ Kuder-Richardson ดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2558: 229) พบว่า ข้อสอบที่เลือกทั้ง 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ อยู่ที่ 0.89

3.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.5 ระยะเวลาที่ศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านยางซึ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ระหว่างเดือนสิงหาคม 2566 ถึงเดือนกันยายน 2566

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) หน่วยการเรียนรู้ My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และประเมินความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษก่อนเรียน

2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก จำนวน 6 แผน ใช้เวลาในการสอน 12 ชั่วโมง

3. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) หน่วยการเรียนรู้ My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และประเมินความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ หลังเรียน

4. ดำเนินการวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก

5. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ตามเกณฑ์ 80/80

ผลการเรียน	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E ₁)	11	300	246.00	4.15	82.00
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E ₂)	11	30	25.09	1.30	83.64

ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก (E₁/E₂) เท่ากับ 82.00/83.64

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยจากการทำใบกิจกรรมและการทดสอบย่อยในแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 246.00 คิดเป็นร้อยละ 82.00 และค่าเฉลี่ยจากทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) หน่วยการเรียนรู้ My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.09 คิดเป็นร้อยละ 83.64 ของคะแนนเต็ม แสดงว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก มีประสิทธิภาพ 82.00/83.64 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (คะแนนเต็ม)	n	\bar{X}	S.D.	ΣD	ΣD^2	t	P
ก่อนเรียน (30 คะแนน)	11	13.82	2.27				
หลังเรียน (30 คะแนน)	11	24.82	1.25	121	1,447	10.712	.00**

**ที่ระดับ .01, $df(n-1) = 15$

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก มีประสิทธิภาพ 82.00/83.64 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หมายความว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยรวมจากการทำใบกิจกรรมและการทดสอบย่อยท้ายแผนการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 82.00 และได้คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) หน่วยการเรียนรู้ My family ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.64 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ครั้งนี้ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ซึ่งทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ได้ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพ โดยเริ่มตั้งแต่การตรวจสอบแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านเนื้อหา ได้ทำการประเมินความสอดคล้องชัดเจนและเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ในด้านสาระสำคัญ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล ว่ามีความเหมาะสมในการนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก อีกทั้งการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนก่อนการอ่าน มีการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม มีการยอมรับผู้อื่น สามารถตัดสินใจและสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันแสดงความคิดเห็นทางบวก เพื่อให้งานที่ทำความสำเร็จ มีขั้นตอนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องเป็นระบบ ผู้เรียนได้นำกระบวนการคิดและวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ มาใช้ในขณะอ่านและหลังการอ่าน ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2560: 82) กล่าวว่า เทคนิค CIRC เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ใช้ในการสอนอ่านและเขียนโดยเฉพาะรูปแบบนี้ โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน ประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วริษา จันทรลี (2560: 64) พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน เพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.74/74.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

5.2 ความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนตามรูปแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสานในการสอนอ่านและเขียน โดยเฉพาะมุ่งพัฒนาผลการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ดังที่ วัชรา เล่าเรียนดี (2556: 169) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC เป็นเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มในการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนเป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างแท้จริง สมาชิกทุกคนยอมรับซึ่งกันและกันและมีเป้าหมายเดียวกัน คือความสำเร็จของงาน โดยครูผู้สอนต้องให้ความรู้และฝึกทักษะการอ่านและการเขียนด้วยเทคนิค CIRC ให้นักเรียนสามารถนำไปปรับใช้กับกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่ม นอกจากนี้ สิริญา พรหมบุตร (2564: 41) กล่าวว่า ผังกราฟิกเป็นเทคนิคที่ช่วยปรับปรุงการอ่าน การเขียน และการคิดให้ดีขึ้น ในขณะที่นักเรียนทำการสร้างผังกราฟิก นักเรียนจะขยายขอบเขตของการอ่าน การเขียน และการคิดให้กว้างขึ้น และเมื่อมีการอภิปรายถึงการจัดข้อมูลด้วยแผนภาพจะให้นักเรียนได้อ่านซ้ำ ๆ พุดคุยให้เหตุผล และทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิกจึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการอ่านและการเขียน การทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนได้ผสมผสานความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย จึงสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านการอ่าน การเขียนและมีความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญภา อินธิแสง (2557: 163) พบว่าความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรนันท์กรณ์ สำรองพันธุ์ (2560: 86) พบว่าความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านประกอบเทคนิคผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิกในทุก ระดับชั้น เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เพิ่มขึ้น

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ในทุกระดับชั้น เพื่อให้ให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผัง กราฟิก สูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้น ครูผู้สอนควรนำแนวทางการพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ไปใช้ เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนวิชา ภาษาอังกฤษของนักเรียนให้สูงขึ้น

2. ก่อนนำแผนการจัดการเรียนรู้พื้นฐานการอ่านและการเขียนคำศัพท์ ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด (Mind Map) และเกมภาษา (Games) ไปใช้ ครูผู้สอนควรศึกษารายละเอียดและเตรียมการสอนก่อนเพื่อให้การสอนเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ครูผู้สอนควรกระตุ้นและเสริมแรงให้นักเรียนกล้าพูด กล้าแสดงออกและ ควรยกย่อง ชมเชยผลงานของนักเรียนทุกคน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ ส่งผลให้เกิด ความกระตือรือร้น ในการเรียนแต่ละชั่วโมง

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดให้มีหลากหลายรูปแบบเพื่อให้ นักเรียนเกิดความสนใจ มีความกระตือรือร้น ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน อันจะส่งผลให้ เกิดทักษะการพูด การเขียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชา ภาษาอังกฤษ

5. การเล่นเกมควรมีการยืดหยุ่นในเรื่องการแข่งขัน กฎ กติกาที่กำหนด ทั้งนี้เพื่อให้การเล่นเกมนสามารถฝึกทักษะทางภาษาตามที่กำหนดให้ได้

6. ครูควรเตรียมอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนให้พร้อมก่อน เพื่อจะทำ ให้การเรียนการสอนไม่ติดขัด

6.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรนำการจัดการเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด และเกมภาษา ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่น เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้การอ่านและการเขียน คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยผังความคิด และเกมภาษา กับวิธีการสอนแบบอื่น ๆ เพื่อหาจุด จุดด้อย และเป็นการพัฒนาารูปแบบการสอนวิชา ภาษาอังกฤษที่เหมาะสมมาใช้ร่วมกัน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค CIRC เป็นเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่ม ในการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างแท้จริง สมาชิกทุกคนยอมรับซึ่งกันและกัน และมีเป้าหมายเดียวกันคือความสำเร็จของงาน ส่วนผังกราฟิก เป็นเครื่องมือที่ช่วยแสดงความคิดให้ออกมาเป็นรูปธรรมในลักษณะของภาพ หรือไดอะแกรม โดยความคิดนั้นสื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันเกี่ยวเนื่องกันของเนื้อหาหรือข้อมูลที่ได้รับ เป็นเครื่องมือในที่ช่วยในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูง เมื่อนำแนวคิดทั้ง 2 มารวมกันจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น สามารถพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทิตินา แคมมณี. (2560). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 21. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พิทรนันธกรณ สාරองพันธ์. (2560). ผลการสอนอ่านประกอบเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พิชญาภา อินธิแสง. (2557). การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ทักษะการคิดวิเคราะห์และความพึงพอใจต่อการเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนากการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2551). **ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และการจัดการการสอนแบบบูรณาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนบ้านยางซึ้งก. (2565). **รายงานประจำปี (SAR) ปีการศึกษา 2565**. โรงเรียนบ้านยางซึ้งก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1.
- วรวิษา จันทรลี. (2560). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน.
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
วัชรา เล่าเรียนดี. (2556). **ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎี
กลยุทธ์สู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
สมนึก ภัททิยธนี. (2558). **การวัดผลการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: ประสานการพิมพ์.
สิริญา พรมบุตร. (2564). **การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนอ่านแบบ SQ4R
ร่วมกับการใช้ ผังกราฟิกเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อ
ความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา.**

การใช้หลักสารณียธรรมเพื่อสร้างความสามัคคีในงานบุญทอดกฐิน The Using States of Conciliation Principles to Create Unity in the Kathin Merit-Making Ceremony

พระมหาโชตนิพิฐพนธ์ สุตฺตจิตฺโต, พระราชวิมลโมลี,
พระครูใบฎีกาเวียง กิตฺติวัฒนโณ, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม, ภัฏชวพัชร สุขเสน
Phramaha Chotniphitphon Suttajitto, Phraratvimolmolee,
Phrakrubaidika Weang Kitiwanno, Thanarat Sa-ard-iam, Phatchavat Suksen
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Surin Campus
E-mail: chotniphitphon.srn@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

งานบุญทอดกฐินเป็นประเพณีที่สำคัญของพุทธศาสนิกชนในการประกอบพิธีกรรม เพราะกฐินเป็นพุทธบัญญัติและเป็นวินัยกรรมของภิกษุสงฆ์ที่จะต้องปฏิบัติร่วมกันและมีความมั่นคงในอนาถสงฆ์เมื่อได้รับกฐินตามพระวินัยและพระพุทธรเจ้าทรงสรรเสริญภิกษุผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับกฐินตามพระวินัย การใช้หลักสารณียธรรมเพื่อสร้างความสามัคคีในงานบุญทอดกฐินเป็นการปฏิบัติร่วมกันทั้งพระภิกษุและพุทธศาสนิกชนในชุมชนและจะต้องปฏิบัติตามหลักสารณียธรรม 6 ประการ เป็นการทำความดีต่อกัน ด้วยเมตตาทางกาย ทางวาจาและทางใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีลาภก็แบ่งปันกัน มีศีลเสมอกัน และมีความเห็นเสมอกัน เพื่อสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น และเป็นไปเพื่อการปรองดองกัน ไม่ทำให้ทะเลาะกัน เป็นเหตุให้เกิดความสำเร็จในกิจต่าง ๆ และทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

คำสำคัญ: กฐิน, สารณียธรรม, ความสามัคคี

Abstract

KATHIN: Offering alms to monks is an important practice for the Buddhist community during ceremonies. Ordination is a Buddhist precept and disciplinary practice for monks, who must cooperate and maintain stability in their monastic duties upon receiving ordination according to the discipline of the Buddha. Using moral principles to foster harmony in offering alms is a collective practice of both monks and the Buddhist community in the local community. It involves adhering to the Six Principles of state of conciliation which is a collaborative effort to do good for each other with physical, verbal, and mental kindness, publicly and privately. Sharing blessings, maintaining virtuous conduct, and having mutual understanding

ได้รับบทความ: 31 ธันวาคม 2566; แก้ไขบทความ: 22 กุมภาพันธ์ 2567; ตอรับตีพิมพ์: 22 กุมภาพันธ์ 2567

Received: December 31, 2023; Revised: February 22, 2024; Accepted: February 22, 2024

contribute to success and harmony, fostering mutual support and avoiding conflicts. This leads to success in various endeavours and ensures peaceful coexistence.

Keywords: Kathin, Conciliation Principles, Unity

1. บทนำ

กฐินเป็นพระประสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าทรงมีพระบรมพุทธานุญาตให้พระภิกษุผู้อยู่จำพรรษาครบถ้วนไตรมาสแล้วกรานกฐินได้ ต้นพุทธานุญาตเรื่องกฐิน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2535: 3/306/191) คือ พระภิกษุชาวเมืองปาฐะยะ 30 รูป ที่ได้เดินทางมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าแต่เป็นวันเข้าพรรษาเสียก่อนจึงจำพรรษาระหว่างทางและเมื่อวารณาออกพรรษาแล้วก็เร่งรีบไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ทั้ง ๆ ที่ฝนยังตกชุกอยู่ พื้นแผ่นดินเต็มไปด้วยน้ำเป็นหล่มเลน พระภิกษุจึงมีจีวรที่ชุ่มไปด้วยน้ำและเหน็ดเหนื่อยเดินทางไกลมาเพื่อเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า...ครั้งนั้นพระพุทธเจ้าทรงตรัสถามถึงความเป็นอยู่แล้วทรงทราบ พระองค์ทรงเห็นใจในความทุกข์ความลำบากของภิกษุทั้งหลาย ทรงแสดงธรรมแล้ว รับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ผู้อยู่จำพรรษาแล้วกรานกฐิน” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2535: 5/306/146) วัตถุประสงค์ของเรื่องกฐินในสมัยนั้น คือ ให้พระภิกษุแสวงหาผ้าจากผ้าบังสุกุลเพื่อมาทำผ้าไตรจีวร หาผ้ามารวมเป็นผ้ากองกลางสงฆ์ และสงฆ์มีมติอุบาสกผู้หนึ่งให้พระภิกษุ 1 รูป เป็นผู้กรานกฐินและพระภิกษุรูปดังกล่าวต้องมีองค์ความรู้ธรรม 8 ประการอาทิธรรมเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำบุพพกรรมผ้ากฐินพร้อมทำให้แล้วเสร็จภายในวันเดียวเพื่อนำผ้าไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่ง หรือทั้งสำหรับที่เสร็จแล้วทำพิธีกรานกฐินตามลำดับ คฤหัสถ์มีความศรัทธาพระพุทธศาสนาและต้องการทำบุญโดยการสร้างศาสนสถานไว้เป็นอนุสรณ์จึงมีการสร้างวัดมากขึ้นแต่มีจำนวนพระภิกษุที่อยู่จำพรรษาในวัดนั้นไม่ครบ 5 รูปวัดนั้นจึงไม่มีสิทธิ์รับกฐินได้เพราะพระภิกษุไม่เพียงพอในการทำสังฆกรรม จึงเป็นปัญหาของพระภิกษุแม้ว่าจะอยู่จำพรรษาครบถ้วนไตรมาสแล้วแต่ก็ไม่สามารถรับกฐินตามพระธรรมวินัยได้ส่วนคฤหัสถ์ก็ต้องการไปทอดกฐินแต่ขาดความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัยก็จะมองว่าเพราะภิกษุวัดนั้นปฏิเสธไม่ต้องการรับกฐินตนเอง ซึ่งเป็นเหตุให้คฤหัสถ์ไม่ต้องการไปทำบุญที่วัดนั้นอีก และหากเป็นการพูดกล่าวกันต่อ ๆ ไปย่อมทำให้วัดและพระภิกษุเสียหายไม่มีใครไปทำบุญและนาน ๆ ไป หากไม่มีคฤหัสถ์ไปทำบุญพระภิกษุจำเป็นต้องจาริกไปวัดอื่นและทั้งวัดนั้นเป็นวัดร้างได้เพื่อให้พุทธานุญาตเกี่ยวกับ “เรื่องกฐิน” คงอยู่สืบทอดเจตนาเป็นผู้เผยแผ่พระธรรมของพระพุทธเจ้าให้คงอยู่ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ตราบกาลนาน และให้มีคฤหัสถ์เป็นผู้อุปถัมภ์สถาบันพระพุทธศาสนา พระธรรม และพระสงฆ์ ให้ดำรงมั่นอยู่สืบไป เพื่อมีพระรัตนตรัยเป็นสรณะที่พึ่งสูงสุดของคฤหัสถ์ตลอดกาลนาน

ในปัจจุบันประเพณีการทำบุญทอดกฐินได้กลายเป็นประเพณีหนึ่งที่มีความสำคัญในพระพุทธศาสนาและในสังคมไทย แต่ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำบุญกฐินในยุคปัจจุบันมีความผิดเพี้ยนไปจากพุทธบัญญัติในหลายประการ เพราะไปมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับสิ่งอื่นที่ไม่ใช่ตัวกฐิน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวว่า“แท้จริงแล้ว ความสำคัญของการทอดกฐิน อยู่ที่จิวรเพียงผืนเดียวเท่านั้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551: 1) สะท้อนให้เห็นถึง วัตถุประสงค์หลักของการทอดกฐินได้ถูกลดความสำคัญ ไปมุ่งเน้นที่วัตถุประสงค์ของบริวาร กฐินเป็นหลัก เพื่อขยายประโยชน์จากบริวารกฐิน โดยพระสงฆ์บางวัดอาจขอกฐินจากเจ้าภาพเอง ส่วนเจ้าภาพกำหนดกิจกรรมกฐินเอง แตกต่างกันไปตามค่านิยมของแต่ละท้องถิ่น อาจจัดให้มี กิจกรรมรื่นเริงสนุกสนาน มีแห่รำวง มีมหรสพ มีการดื่มสุรา ทำให้งานบุญกฐินเกิดการทะเลาะวิวาท ขาดความสามัคคี ความขัดแย้งภายในชุมชนส่งผลต่อภาพลักษณ์ของประเพณีการทอดกฐิน เป็นข้อควรพัฒนาไม่ให้เกิดกลายเป็นประเพณีที่รักษา รูปแบบ มากกว่าการรักษาหลักการที่แท้จริง ของบุญกฐิน การขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการของกฐินที่แท้จริง ย่อมส่งผลให้ทั้งฝ่ายผู้ ทอดและฝ่ายผู้รับ อาจไม่ได้รับอานิสงส์ของบุญกฐินที่แท้จริง งานบุญทอดกฐินบางชุมชนก็ยัง ขาดความสามัคคีซึ่งกันและกันอันเนื่องจาก ภาระงานประจำการประกอบอาชีพที่ตนเองกระทำ บางครั้งก็ขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในงานบุญทอดกฐินแต่ละครั้ง การประกอบพิธีบุญ ต่าง ๆ ต้องอาศัยชุมชนหรือชาวบ้านนั้นได้มีความร่วมมือหรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อการ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

ในทางพระพุทธศาสนากล่าวถึงหลักสร้างความสามัคคีแก่ชุมชนได้แก่ หลักสาราณียธรรม เป็นหลักธรรมที่เป็นเหตุให้ระลึกลึถึงกัน เป็นที่รัก เป็นที่เคารพ มีการ สงเคราะห์กันและกัน ไม่ทะเลาะวิวาทกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีจำนวน 6 ข้อ (1) ตั้งมั่นเมตตาทายกรรม (2) ตั้งมั่นเมตตาตวจกรรม (3) ตั้งมั่นเมตตาตามโนกรรมในเพื่อน พรหมจารีทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง (4) บริโภคโดยไม่แบ่งแยกลาภทั้งหลายที่ ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม โดยที่สุดแม้เพียงบิณฑบาต บริโภคร่วมกับเพื่อนพรหมจารี ทั้งหลายผู้มีศีลทั้งต่อหน้าและลับหลัง (5) เป็นผู้มีศีลไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็นไท ท่านผู้รู้สรรเสริญไม่ถูกค้นหาและทักท้วงครอบงำ เป็นไปเพื่อสมาธิ เสมอกันกับเพื่อนพรหมจารี ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง (6) เป็นผู้มีทิวาญโดยทิวาญอันประเสริฐ เป็นนียยานิกธรรม (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2535: 12/492/532) หลักสาราณียธรรม นั้น เป็นหลักธรรมที่ช่วยส่งเสริมความสามัคคี เป็นหลักธรรมอันเป็นเหตุให้ระลึกลึถึงกัน และเป็น หลักการของการอยู่ร่วมกันในสังคมทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะนำมาใช้ในการเป็น หลักธรรมนี้มาช่วยส่งเสริมความพร้อมเพรียงกันของชุมชนทั้งบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อประกอบกิจพิธีทอดกฐินพร้อมเพียงใจกันในชุมชน

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงมีความสนใจในศึกษาการใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อสร้างความ สามัคคีในการทอดกฐิน โดยเห็นว่าการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับบุญพิธี ของการทอดกฐินเป็นสิ่งสำคัญของชาวพุทธ 1 ปี มีเพียงครั้งเดียว หลักจากออกพรรษา และบุญกฐิน เปรียบเสมือนบุญใหญ่ เป็นกาลทาน ชาวพุทธในชุมชนควรจะช่วยกันสร้างหรือจัดทำด้วยความ รักสมัครสมานสามัคคีกัน เพื่อให้สมกับการสร้างบุญกุศลให้เกิดขึ้นในแต่ละปีของชุมชนที่มีวัด บ้าน และโรงเรียนเดียวกัน

2. ความหมายของการทอดกฐิน

คำว่า “กฐิน” เป็นชื่อไม้สะดึงที่ลาดหรือกางออกเพื่อชิงจิวรเย็บ แต่ในปัจจุบันนิยมใช้เป็นชื่อสังฆกรรมและพิธีการทำบุญพิเศษที่มีกำหนดไว้เฉพาะในช่วงระยะเวลา 1 เดือน หลังจากออกพรรษาแล้วคือ ตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 และการทอดกฐินมาจากคำว่า กฐินทาน หรือการถวายผ้ากฐิน ซึ่งกฐินเป็นผ้าที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตตั้งปรากฏในกฐินชั้นธกะพระพุทธเจ้าอนุญาตให้ภิกษุจำพรรษาแล้วกรานกฐิน ดังพุทธพจน์ “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาแล้วกรานกฐิน” และว่า “ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้าผ้ากฐินนี้เกิดแล้วแก่สงฆ์ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว ฟังให้กรานกฐินแก่ภิกษุชื่อนี้เพื่อกรานกฐิน นี้เป็นญัตติ” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2535: 5/307/147) กฐิน จึงหมายถึงผ้าและเป็นสังฆกรรมของสงฆ์ที่พร้อมใจกันยกผ้ากฐินให้แก่ภิกษุรูปหนึ่งเพื่อกรานกฐิน และได้มีการอธิบายความหมายของกรานกฐิน คือ วิธีการตัดเย็บจิวรโดยชิงไม้กฐิน (ไม้สะดึง) แล้วเอาผ้าที่เย็บเป็นจิวรเข้า ซึ่งที่ไม้กฐินเย็บเสร็จแล้วบอกแก่ภิกษุทั้งหลายผู้ร่วมใจกันยกผ้าให้ในนามของสงฆ์เพื่ออนุโมทนา

ในสมันตปาสาทิกา ที่ว่าด้วยเรื่องอนุญาตกฐิน มีคำถามว่า ใครคือผู้ควรถวายกฐิน คำตอบว่า คือ ผู้ใดผู้หนึ่งจะเป็นเทวดา มนุษย์ หรือสทรรณิกจำพวกคนใดคนหนึ่งก็ตาม มีธรรมเนียมของผู้ถวายกฐิน ถ้าเขายังไม่เข้าใจธรรมเนียมนั้น ถามว่า “ท่านขอรับควรถวายกฐินอย่างไร” ภิกษุพึงบอกเขาอย่างนี้ว่า “ในเวลาอย่างรุ่ง ควรถวายผ้าพอทำจิวร 3 ผืน ผืนใดผืนหนึ่งได้ว่า “พวกข้าพเจ้าถวายผ้ากฐิน” ควรถวายเข็มเท่านั้น ด้ายเท่านั้น น้ำย้อมเท่านั้น และถวายข้าวยาคุและภัตตาหารแก่ภิกษุผู้ช่วยทำบริการประมาณเท่านั้นรูป” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2535: 3/306/240)

นอกจากนี้ ในคัมภีร์วินยาลังการได้ให้ความหมายของคำว่า กฐิน มีอยู่ 3 ความหมาย คือ

1. วินัยกรรมที่รวมเอาอานิสงส์ 5 ไว้ไม่ให้ไปสู่สถานอื่น = ปลูกจันส์เสอญญุตถ คนตุดทวดา กถติ สงคณหาตีติ กถิน

2. วินัยกรรมที่มีความมั่นคง = กฐติ กิจเจณ ชิวตีติ กถิโน, รุกโข, ตสส เอโสติ กถิโน, ถิรภาโว, โส เอตสสอติติ กถิน

3. วินัยกรรมที่พระพุทธเจ้าเป็นต้นทรงสรรเสริญไว้ = กถียเต สิลามเตปัสสียเตพุธาที่ตีติกถิน (พระพุทธโฆสาจารย์ รัตนาคันธสารากิวศ์ แปลและอธิบาย, 2557: 60-61)

อธิบายได้ว่า คำว่า กฐิน เป็นวินัยกรรม หมายถึง ภิกษุในวัดเมื่อกรานกฐินแล้วเท่านั้น จึงจะได้รับอานิสงส์กฐิน 5 ประการอย่างแน่นอน หรือมีความมั่นคงในอานิสงส์เมื่อได้รับกฐินตามพระวินัยและพระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญภิกษุผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับกฐินตามพระวินัย

นอกจากนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ก็ได้ให้ความหมายของการทอดกฐินหรือกฐินทานเป็นการถวายผ้ากฐิน คือ การที่ศฤห์สผู้ศรัทธาหรือแม่ภิกษุสามเณรนำผ้าไปถวายแก่สงฆ์จำพรรษาแล้ว ณ วัดใดวัดหนึ่งเพื่อทำเป็นผ้ากฐิน เรียกสามัญว่า ทอดกฐิน

(นอกจากผ้ากฐินแล้วปัจจุบันนิยมมีของถวายอื่น ๆ อีกด้วยจำนวนมาก เรียกว่า บริวารกฐิน) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2554: 2)

ส่วนความหมายของกฐินที่นิยมใช้โดยทั่วไปนั้น กรมการศาสนา ได้อธิบายความหมายของกฐินเกี่ยวข้องกัน 4 ประการ ดังนี้

1) เป็นชื่อของกรอบไม้อันเป็นแม่แบบสำหรับทำจีวร ซึ่งอาจเรียกว่า สะติงก็ได้ เนื่องจากในครั้งพุทธกาล การทำจีวรให้มีรูปลักษณะตามที่กำหนดกระทำได้ยาก จึงต้องทำกรอบไม้สำเร็จรูปไว้เพื่อเป็นอุปกรณ์สำคัญในการทำเป็นผ้าห่มหรือผ้าห่มซ้อน ที่เรียกว่า จีวร เป็นชื่อรวมของผ้าผืนใดผืนหนึ่งก็ได้ ในภาษาไทยนิยมเรียกผ้านี้ว่า สบง ผ้าห่มว่า จีวร ผ้าห่มซ้อนว่า สังฆาฏิ การทำผ้าโดยอาศัยแม่แบบเช่นนี้คือ ทาบผ้าลงไปกับแม่แบบ แล้วตัดเย็บย้อมทำให้เสร็จในวันนั้นด้วยความสามัคคีของสงฆ์ เป็นการร่วมแรงร่วมใจกันทำกิจที่เกิดขึ้นและเมื่อทำเสร็จ หรือพ้นกำหนดกาลแล้ว แม่แบบหรือกฐินนั้นก็รื้อเก็บไว้ใช้ในการทำผ้าเช่นนี้อีกในปีต่อ ๆ ไป การรื้อแม่แบบนี้เรียกว่า เตาะ คำว่า กฐินเตาะหรือ เตาะกฐิน จึงหมายถึง การรื้อแม่แบบเพื่อเก็บไว้ใช้ในโอกาสหน้า

2) เป็นชื่อของผ้าที่ถวายแก่สงฆ์เพื่อทำจีวร ตามแบบหรือกรอบไม้ นั้นหมายถึง ผ้าที่ถวายให้เป็นกฐินภายในกำหนดกาล 1 เดือน นับตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ผ้าที่จะถวายนั่นจะเป็นผ้าใหม่ หรือผ้าเทียมใหม่ เช่น ผ้าฟอกสะอาด หรือผ้าเก่า หรือผ้าบังสุกุล คือผ้าที่เขาทิ้งแล้ว และเป็นผ้าเปื้อนฝุ่นหรือผ้าตกตามร้านก็ได้ ผู้ถวายจะเป็นคฤหัสถ์ก็ได้ เป็นพระภิกษุหรือสามเณรก็ได้ ถวายแก่พระสงฆ์แล้วก็ใช้อย่างอื่นได้

3) เป็นชื่อของบุญกิริยา คือ การถวายผ้ากฐินเป็นทานแก่พระสงฆ์ผู้จำพรรษาอยู่ในวัด ไตวัดหนึ่งครบ 3 เดือน เพื่อสงเคราะห์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ให้มีผ้าห่มหรือผ้าห่มใหม่ จะได้ใช้ผลัดเปลี่ยนของเก่าที่จะขาดหรือชำรุด การทำบุญถวายผ้ากฐิน หรือที่เรียกว่า ทอดกฐิน คือ การทอดหรือวางผ้าลงไปแล้วกล่าวคำถวายในท่ามกลางสงฆ์ เรียกได้ว่า เป็นกาลทาน คือ การถวายทานที่ทำได้เฉพาะกาล 1 เดือนดังกล่าว ในกฐินที่เป็นชื่อของผ้า ถ้าถวายก่อนหน้านั้นหรือหลังจากนั้นไม่เป็นกฐินทานจึงถือว่าโอกาสทำได้ยาก

4) เป็นชื่อของสังฆกรรม คือ กิจกรรมของสงฆ์ก็จะต้องมีการสวดประกาศขอรับความเห็นชอบจากที่ประชุมสงฆ์ในการมอบผ้ากฐินให้แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง เมื่อทำจีวรสำเร็จแล้วด้วยความร่วมมือของภิกษุทั้งหลาย ก็จะได้เป็นโอกาสที่ได้ช่วยกันทำจีวรของภิกษุรูปอื่นขยายเวลาทำจีวรได้อีก 4 เดือนทั้งนี้เพราะในสมัยพุทธกาล การหาผ้าทำจีวรทำได้โดยยาก ไม่ทรงอนุญาตให้เก็บสะสมผ้าไว้เกิน 10 วัน แต่เมื่อได้ช่วยกันทำสังฆกรรมเรื่องกฐินแล้วอนุญาตให้แสวงหาผ้าและเก็บผ้าไว้ทำเป็นจีวรได้จนตลอดฤดูหนาว คือ จนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 (กรมการศาสนา, 2551: 415)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า ทอดกฐิน คือ การทำพิธีถวายผ้ากฐิน พระภิกษุผู้ได้รับมอบผ้ากฐินจากสงฆ์โดยวิธีที่กำหนดไว้ในพระวินัย เรียกว่า ผู้กรานกฐินผู้ครองกฐิน หรือองค์กฐิน ถ้าพร้อมไปกับของอื่นอันเป็นบริวารสำหรับถวาย

ภิกษุสงฆ์ เรียกว่าเครื่องกฐินหรือบริวารกฐิน กฐิน คือ ผ้าพิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตแก่ภิกษุสงฆ์เฉพาะกฐินกาล, ตามศัพท์แปลว่า ไม้สะดึง คือ กรอบไม้สำหรับซึ่งผ้าที่จะเย็บเป็นจีวร; คำกฐินนี้ ใช้ประกอบกับคำอื่นอันเนื่องด้วยพิธีกฐิน ผ้าที่ถวายแก่ภิกษุสงฆ์ในพิธีนี้ เรียกว่า ผ้ากฐิน ในฤดูกาลเรียกว่า กฐินกาล (กะถินะกาน) คือ ระยะเวลาตั้งแต่แรมหนึ่ง ค่ำ เดือน 11 ถึงกลางเดือน 12 ระยะเวลานี้ เรียกเป็นสามัญว่าเทศกาลกฐิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 5)

ดังนั้น ความหมายของคำว่า “กฐิน” และคำว่า “การทอดกฐิน” ได้ตั้งนี้กฐินเป็นบัญญัติคำ หมายถึง ไม้สะดึง หรือกรอบไม้แม่แบบในสมัยพุทธกาลใช้เป็นอุปกรณ์ช่วยในการเย็บผ้า ต่างจากปัจจุบันที่ใช้เครื่องจักรในการเย็บผ้าเป็นจีวรสำเร็จรูป เป็นผ้าที่เกิดขึ้นแก่สงฆ์หลังวันออกพรรษาแล้วภายใน 1 เดือน เรียกว่า ผ้ากฐิน เป็นผ้าพิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระภิกษุสงฆ์รับได้เฉพาะกฐินกาลเท่านั้น และต้องเป็นพระภิกษุ ที่อยู่จำพรรษาครบตลอดไตรมาสบริบูรณ์ในวัดเดียวกัน มีจำนวนไม่ต่ำกว่า 5 รูปขึ้นไป สงฆ์มีมติพร้อมใจกันยกผ้ากฐินให้ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ที่สมควรเป็นผู้กรานกฐิน เพื่อนำไปกรานกฐิน คือ ตัดเย็บย้อมทำให้เป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งใน 3 ผืน ซึ่งหากผ้ากฐินเป็นผ้าจีวรสำเร็จรูปแล้ว กระบวนการในการทำจีวรก็จะมี ไม่มี ดังนั้น ผู้กรานกฐิน จึงน่าจะใช้เรียกแทนเป็นผู้ครองกฐิน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง สำหรับคุณสมบัติของภิกษุผู้รับกฐินนั้นต้องเป็นภิกษุที่มีความแก่กล้าด้วยสติปัญญา ซึ่งเกิดจากการฝึกฝนอบรมตนเองในศีล สมาธิ ปัญญาแล้วมีความฉลาด จึงควรแก่การรับผ้ากฐินได้กฐินยังเป็นสัญลักษณ์ของการแสดงความมีน้ำใจในการช่วยกันทำจีวรให้เสร็จในวันนั้น และเมื่อทำจีวรเสร็จแล้วภิกษุผู้กรานกฐินต้องแจ้งให้สงฆ์รับทราบเพื่อให้ทั้งพระภิกษุผู้กรานและพระภิกษุผู้ร่วมอนุโมทนาในการกรานกฐินครั้งนี้ ได้รับอานิสงส์กฐิน 5 ประการ กฐินจึงเป็นวินัยกรรม ที่พระพุทธเจ้าเป็นต้นทรงสรรเสริญ เพราะกระทำเกี่ยวกับพระวินัยหรือการปฏิบัติตามวินัย และเป็นสังฆกรรม เพราะกฐินเป็นกิจที่พึงทำโดยที่ประชุมสงฆ์ คือ เป็นญัตติทุติยกรรมกรรมที่ทำด้วยตั้งญัตติแล้วสวดอนุสาวนาหนหนึ่ง ฝ่ายทายกทายิกาผู้เป็นเจ้าของภาพในสมัยพุทธกาลนั้นผู้ถวายจะเป็นเทวดา มนุษย์ หรือสหธรรมิก 5 จำพวกคนใดคนหนึ่งก็ได้ (ภิกษุภิกษุณีสิกขมานา สามเณร สามเณรี) ปัจจุบันผู้ถวายผ้ากฐินเป็นคฤหัสถ์หรือภิกษุสามเณรซึ่งต้องแก่กล้าในศรัทธามีจิตใจมั่นคงเข้มแข็ง ยินดีอยู่ในบุญที่เกิดจากการให้ทานทั้ง 3 กาล คือ ก่อนทำ ขณะทำ และหลังทำ จึงจะได้บุญมาก เป็นการทำบุญ ที่เรียกว่า การทอดกฐินดังนั้น ความหมายของการทอดกฐิน หมายถึง การถวายผ้ากฐินของชาวพุทธผู้ศรัทธาหรือกฐินทาน นำไปถวายท่ามกลางสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาครบถ้วนไตรมาสในวัดนั้น ไม่ต่ำกว่า 5 รูปขึ้นไป มีกำหนดระยะเวลาให้ถวายได้เพียงปีละครั้ง หลังวันออกพรรษาภายใน 1 เดือน เรียกว่า กฐินกาล คือระยะเวลาตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เมื่อสงฆ์รับแล้วจะทำพิธีสังฆกรรมและวินัยกรรม เกี่ยวกับ การกราน กฐินให้เสร็จในวันเดียว ทำให้ภิกษุผู้ครองกฐินและพระภิกษุผู้ร่วมอนุโมทนาได้รับอานิสงส์กฐิน 5 ประการ (ปัจจุบันนิยมถวายผ้ากฐินพร้อมด้วยบริวารกฐิน)

3. หลักสารณียธรรมในพระพุทธศาสนา

3.1 ความหมายสารณียธรรม

สารณียธรรม หมายถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2535: 11/324/321) เป็นธรรมที่มีอุปการะมาก (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 11/356/387) ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 12/492/531) ในพระไตรปิฎกมีหลักฐานแสดงสารณียธรรม มีอยู่ 6 ประการ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2535: 8/274/368-369) ได้แก่

(1) เมตตากายกรรม หมายถึง การตั้งมั่นเมตตากายกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เมตตากายกรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

ก) เมตตากายกรรมของคฤหัสถ์ ได้แก่ การไปเพื่อไหว้พระเจดีย์ การไปเพื่อไหว้ต้นโพธิ์ การไปเพื่อนิมนต์พระสงฆ์ การเห็นภิกษุทั้งหลายเข้าบ้านที่เหมาะสมแก่โคจร เพื่อบิณฑบาตแล้วต้อนรับ การรับบาตร การปูลาดอาสนะ การตามส่ง ชื่อว่าเมตตากายกรรมของพวกคฤหัสถ์

ข) เมตตากายกรรมของภิกษุ ได้แก่ การบำเพ็ญอาภิสมาจาริกรรมด้วยเมตตาจิต (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี, 2535: 12/492/292) กายกรรมที่พึงทำด้วยจิตประกอบด้วยเมตตา (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี, 2535: 2/492/302)

(2) เมตตาวจีกรรม หมายถึง การตั้งมั่นเมตตาวจีกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง จำแนกออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

ก) เมตตาวจีกรรมของคฤหัสถ์ ได้แก่ กรรมในเวลากล่าวคำเป็นต้นว่าเราทั้งหลายจะไปไหว้พระเจดีย์ จะไปไหว้ต้นโพธิ์ จะฟังธรรม จะบูชาด้วยประทีป พวงมาลัยและดอกไม้ จะสมาทานประพตีสัจจิริต 3 จะถวายสลากภัตเป็นต้น จะถวายผ้าจ่านำพรรษา จะถวายปัจจัย 4 แก่พระสงฆ์ในวันนี้ ท่านทั้งหลายจงนิมนต์พระสงฆ์แล้วจัดแจงของควรเคี้ยวเป็นต้น จงปูลาดอาสนะทั้งหลาย จงเข้าไปตั้งน้ำดื่มไว้ จงไปรับพระสงฆ์มา จงให้ท่านนั่งบนอาสนะที่ปูลาดไว้แล้ว มีความพอใจ ความอดุสาหะ ขวนขวายเถิด ชื่อว่าเมตตาวจีกรรมของคฤหัสถ์ทั้งหลาย

ข) เมตตาวจีกรรมของภิกษุ ได้แก่ การบอก สิกขาบทที่ทรงบัญญัติเพื่อมารยาท การบอกกัมมัญฐาน การแสดงธรรม การบอกพระพุทธพจน์คือพระไตรปิฎก ด้วยเมตตาจิต (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี, 2535: 2/492/302)

(3) เมตตามโนกรรม หมายถึง การตั้งมั่นเมตตามโนกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีอยู่ 2 ประเภทได้แก่

ก) เมตตามโนกรรมของคฤหัสถ์ ได้แก่ การคิดว่า ขอพระคุณเจ้าทั้งหลาย จงมีความสุข ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกันเถิด

ข) เมตตามโนกรรมของภิกษุ ได้แก่ การลุกขึ้นแต่เช้าแล้วชำระล้างร่างกาย และการทำวัตรที่ลานพระเจดีย์เป็นต้นแล้วนั่งบนอาสนะที่สังคคคิดว่า ภิกษุทั้งหลายในวิหารนี้ จงมีความสุข ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกันเถิด (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี, 2535: 2/492/302)

อนึ่ง ประเด็นเรื่อง ความเมตตาทั้งต่อหน้าและทั้งลับหลัง มีอธิบายเพิ่มเติมว่า การเข้าถึงความเป็นเพื่อนกันในจักรวรรเป็นต้น ของภิกษุณวกะทั้งหลาย ชื่อว่าเมตตาทายกรรมต่อหน้า ส่วนสามิจักรมทุกอย่าง เช่นการล้างเท้า การไหว้ และการพัดให้เป็นต้น แก่พระเถระก็ชื่อว่าเมตตาทายกรรมต่อหน้า การไม่ทำความดูดาย ในเครื่องใช้ไม้สอย เป็นต้น แม้ที่คนทั้ง 2 ฝ่ายเก็บไว้ไม่ดีแล้ว เก็บงำไว้เหมือนตนเองเก็บไว้ไม่ดี ชื่อว่าเมตตาทายกรรมลับหลัง การกล่าวยกย่องอย่างนี้ว่า พระทเวเถระ พระติสสเถระ ชื่อว่าเมตตาวจกรรมต่อหน้า ส่วนการที่บุคคลสอบถามถึงพระเถระผู้ไม่อยู่ในวิหาร แล้วกล่าวอ้างเป็นของตนอย่างนี้ว่า พระทเวเถระของพวกเราไปไหน พระติสสเถระของพวกเราจักมาเมื่อไรหนอ ชื่อว่าเมตตาวจกรรมลับหลัง อนึ่ง การลิมณันตที่เปี่ยมด้วยเมตตาและเสน่หาแล้วมองดูด้วยใบหน้าทีผ่องใสดี ชื่อว่าเมตตามโนกรรมต่อหน้าการประมวลงสิ่งทีดีมีว่า ขอพระทเวเถระ ขอพระติสสเถระ จงไม่มีโรค มีอาพาธน้อยเถิด ชื่อว่าเมตตามโนกรรมลับหลัง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี, 2535: 12/492/293)

(4) **สาธารณโภคิตา** หมายถึง การบริโภคโดยไม่แบ่งแยกภททั้งหลายทีประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม โดยทีสุดแม้เพียงบดินชบพท บริโภคร่วมกับพรหมจาร์ทั้งหลายผู้มีศีล อธิบายเพิ่มเติมว่า การบริโภคโดยไม่แบ่งแยกมีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) ไม่แบ่งแยกอำมิส (2) ไม่แบ่งแยกบุคคล การไม่แบ่งแยกอำมิส คือไม่แบ่งแยกอำมิสโดยคิดว่าจะให้เท่านี้ ๆ และไม่แบ่งแยกบุคคลโดยคิดว่า จะให้แก่คนนั้น ไม่ให้แก่คนนี ส่วนการไม่แบ่งแยกบุคคล คือ การไม่แบ่งด้วยความคิดอย่างนี้ว่า เราจักให้แก่ท่านโน้น จักไม่ให้แก่ท่านโน้น ผู้ใดไม่ทำการแบ่งแยกแม้ทั้ง 2 อย่างนี้แล้วบริโภคโดยไม่แบ่งแยก ผู้นั้นชื่อว่าบริโภคโดยไม่แบ่งแยก (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี, 2535: 2/492/303)

(5) **ศีลสามัญญตา** หมายถึง การมีศีลทีไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อยเป็นไท ท่านผู้สรสรเสริญ ไม่ถูกต้งหาและทีฎฐิครอบงำ เป็นไปเพื่อสมาธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจาร์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

(6) **ทีฎฐิสามัญญตา** หมายถึง การมีอริยทีฎฐิ หมายถึง สัมมาทีฎฐิในอริยมรรค (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี, 2535: 3/11/103) อันเป็นธรรมเครื่องนำออก (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี, 2535: 34/1295/327) เพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบแก่ผู้ทำตาม เสมอกันกับเพื่อนพรหมจาร์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

องค์ธรรมทั้ง 6 ประการดังกล่าวมานี้เรียกว่า หลักสาราณียธรรม พระพุทธองค์ตรัสไว้ เป็นส่วนใหญ่โดยตรัสต่างวาระกัน ทรงแสดงเพื่อต้องการให้สังคมสงฆ์เกิดความเป็นปึกแผ่น สามัคคีต่อกัน ด้วยการอาศัยการเจริญเมตตาทั้ง 3 ทวารคือกายกรรม วาจากรรม และมโนกรรม (เมตตากายกรรม เมตตาวาจากรรม เมตตามโนกรรม) แก่บุคคลรอบข้าง นอกจากนั้นยังเป็นการ สอนให้รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของบริโศกแก่มิตร (สาธารณโศก) ในขณะที่เดียวกันนั้นการเสมอกัน ด้วยสิ่ง 2 สิ่งก็เป็นอีกองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในหลักการนี้ กล่าวคือ มีศีลเสมอกัน (ศีลสามัญญตา) และมีทิวฐิที่เสมอกัน (ทิวฐิสสามัญญตา) ทำให้การดำเนินชีวิตในสังคมภายใต้ กรอบแห่งสาราณียธรรมดำเนินไปได้อย่างราบรื่นขึ้น พระพุทธองค์ทรงยก ทิวฐิ ว่าเป็นธรรมชั้น ยอดที่ยึดคฤมสาราณียธรรม 6 ประการเอาไว้ทั้งหมด ดังพุทธพจน์ที่ว่า ทิวฐิอันไกลจากกิเลสที่ เป็นข้าศึก เป็นนียยานิกธรรม (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2535: 12/492/532) นำบุคคลผู้ทำตามนั้นออกไป เพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบ นี่เป็นธรรมชั้น ยอดที่ยึดคฤมสาราณียธรรม 6 ประการนี้ไว้ ภิกษุทั้งหลาย ยอดอันเป็นส่วนสูงสุดเป็นที่ยึดคฤม เรือนยอด แม้นใด ทิวฐิอันไกลจากกิเลสที่เป็นข้าศึก เป็นนียยานิกธรรมนำบุคคลผู้ทำตามนั้น ออกไป เพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบนี้ ก็ฉันนั้นเหมือนกัน เป็นธรรมชั้นยอดที่ยึดคฤมสาราณียธรรม 6 ประการนี้ไว้ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2535: 12/492/532-533) มีการอธิบายเพิ่มเติมว่า “สำหรับผู้ที่บำเพ็ญสาราณียธรรม อันเป็นเหตุให้ ระลึกถึงกัน เมื่อกาลผ่านไปนาน ก็ไม่ควรลืม เพราะเธอเป็นผู้ประกอบด้วยธรรมที่ควรระลึกถึง ผู้ใดบำเพ็ญธรรมเหล่านั้นให้บริบูรณ์ ธรรมเหล่านั้นย่อมทำผู้นั้นให้เป็นที่รักของเพื่อนพรหมจารี ทั้งหลาย” (พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี, 2535: 12/492/292)

สรุปความหมายของสาราณียธรรมที่ปรากฏในพระไตรปิฎก และที่ใช้กล่าวถึงใน งานวิจัยเล่มนี้ มี 6 ประการ ได้แก่ เมตตากายกรรม คือ การกระทำใด ๆ ต่อบุคคลอื่นด้วยจิตที่ ประกอบด้วยเมตตา ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เมตตาวาจากรรม คือ การกล่าววาจาใด ๆ ต่อบุคคล อื่นด้วยจิตที่ประกอบด้วยเมตตา ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เมตตามโนกรรม คือ การคิดถึงบุคคล อื่น ด้วยจิตปรารถนาให้เขามีความสุข ทั้งต่อหน้าและลับหลัง สาธารณโศกิตา คือ การแบ่งปัน ทรัพย์สินให้กับผู้อื่นโดยไม่เลือกบุคคล สีสสามัญญตา คือ การปฏิบัติตนตามระเบียบปฏิบัติ เสมอเหมือนกับบุคคลอื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง และทิวฐิสสามัญญตา คือ การมีความเห็น ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม(สัมมาทิวฐิ) เสมอเหมือนกับผู้อื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

3.2 ความสำคัญสาราณียธรรม

3.2.1 ความสำคัญระดับปัจเจกบุคคล ความสำคัญของสาราณียธรรมใน ระดับนี้เป็นระดับที่ส่งผลดีให้กับมนุษย์ ถือเป็นระดับปัจเจกบุคคล มีความสำคัญคือ สามารถขัด เกลากิเลสออกจากจิตใจของบุคคลผู้ที่ศึกษาดีแล้วและบำเพ็ญสาราณียธรรมนี้ให้บริบูรณ์ดี สำหรับบริษัทผู้ที่ยังไม่ได้ศึกษาขอมบำเพ็ญให้บริบูรณ์ดีไม่ได้ ผู้ใดจะได้จากผู้อื่น ผู้นั้นย่อมไม่ ถือเอามาก แม้มือไม่ได้จากผู้อื่น ย่อมถือเอาพอประมาณเท่านั้น ไม่เอามากไป มีหลักฐานที่ น่าสนใจอยู่ชิ้นหนึ่งที่ผู้วิจัยพบ ได้แก่ ประเด็นเรื่อง “ระยะเวลาของการบำเพ็ญสาราณียธรรมให้

เต็มบริบูรณ์” ในพระบาสิระระบุว่าต้องใช้เวลาบำเพ็ญอย่างตั้งใจถึง 12 ปี สาราณียธรรมจึงจะเต็มบริบูรณ์ได้ ดังข้อความต่อไปนี้

สาราณียธรรมนี้ ย่อมเต็มบริบูรณ์โดยใช้เวลาถึง 12 ปี แม้แก่ผู้ที่เที่ยวบิณฑบาตแล้วให้สิ่งที่ตนได้แล้วบ่อย ๆ อย่างนี้ ไม่น้อยกว่า 12 ปีนั้น ก็หากภิกษุผู้บำเพ็ญสาราณียธรรมให้บริบูรณ์ครบปีที่ 12 วางบาตรที่เต็มด้วยบิณฑบาตไว้บนหอนั้นแล้วไปสรงน้ำ และพระสังฆเถระมาถามว่า นี่บาตรของใคร เมื่อมีผู้ตอบว่า ของภิกษุผู้บำเพ็ญสาราณียธรรมขอรับ ก็กล่าวว่า พวกท่านจงนำบาตรนั้นมา แล้วจัดแจงบิณฑบาตทั้งหมด ฉะนั้นแล้ววางบาตรเปล่าไว้ ครั้นนั้น ภิกษุนั้นเห็นบาตรเปล่าแล้วให้เกิดโทมนัสขึ้นว่า ภิกษุทั้งหลายฉันไม่เหลือไว้สำหรับเราเลย สาราณียธรรมย่อมเป็นอันแตกไป เธอต้องบำเพ็ญให้บริบูรณ์อีก 12 ปี เพราะสาราณียธรรมนี้เป็นเช่นกับติดถียปริวาส เมื่อขาดคราวเดียวก็ต้องบำเพ็ญให้บริบูรณ์อีกเท่านั้น ส่วนผู้ใดเกิดโสมนัสว่า เป็นลาภของเราหนอ เราได้ดีแล้วหนอที่เพื่อนพรหมจารีทั้งหลายไม่ได้ถามโดยเอื้อเฟื้อถึงของที่อยู่ในบาตรของเราเลยแต่ก็บริโภคนั้น ชื่อนั้นชื่อว่ามีสาราณียธรรมเต็มบริบูรณ์ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี, 2535: 12/492/294) จากข้อความดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า สาราณียธรรม อันผู้ที่บำเพ็ญอยู่นั้นอาศัยระยะเวลาในการใช้ความเพียรพยายามนานถึง 12 ปีซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่นานมาก กาลเวลาที่ดำเนินชีวิตภายใต้กรอบของหลักสาราณียธรรมนี้ ทำให้ผู้บำเพ็ญต้องผ่านกระบวนการฝึกฝนอย่างหนักทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงความวิริยะอุตสาหะ ตั้งใจบำเพ็ญไม่ให้เกิดความย่อท้อ (หากสาราณียธรรมไม่บริบูรณ์ต้องเริ่มบำเพ็ญใหม่เป็นเวลา 12 ปี) พฤติกรรมทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจดังกล่าวจึงถูกขัดเกลากให้กิเลสตัณหาลดน้อยถอยลงไปตามลำดับ

3.2.2 ความสำคัญระดับสังคม สาราณียธรรม ถือเป็นหลักธรรมที่เปรียบเสมือนเครื่องมือในการช่วยให้ผู้นำเอาไปปฏิบัติได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสวัสดิ และเกิดความประทับใจซึ่งกันและกันด้วยการกระทำที่ประกอบไปด้วยกุศลทั้งกาย วาจา และใจ เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญในระดับสังคม กล่าวคือก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะนั้น ๆ ทำให้สังคมการอยู่ร่วมกันทั้งในระดับมนุษย์ด้วยกันเอง และในระดับการอยู่ร่วมกันของหมู่มนุษย์และเทวดาซึ่งถือเป็นภูมิหนึ่งในโลกียภูมิ ดังที่ปรากฏข้อความในคัมภีร์ชั้นอรรถกถา มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์ ว่า

ภิกษุผู้บำเพ็ญสาราณียธรรมบริบูรณ์แล้วอย่างนี้ย่อมไม่มีความริษยา ไม่มี ความตระหนี่ เธอย่อมเป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย มีปัจจัยหาได้ง่าย แม้สิ่งของที่อยู่ในบาตรที่ผู้อื่นถวายเธอก็ไม่หมดสิ้นไป เธอย่อมได้สิ่งของชั้นเลิศในที่ที่เขาแบ่งสิ่งของ เมื่อเกิดมีความหวาดกลัวหรือความหิวโหย เทวดาทั้งหลายย่อมชวนชวยเพื่อช่วยเหลือ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี, 2535: 12/492/294)

สรุปได้ว่า ความสำคัญของสาราณียธรรม แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ระดับปัจเจกบุคคล เป็นการขัดเกลากิเลสออกจากจิตใจของบุคคลผู้ปฏิบัติ และระดับสังคม ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะนั้น ๆ

4. การใช้หลักสารานีธรรมเพื่อสร้างความสามัคคีในงานบุญทอดกฐิน

ความเจริญและความเสื่อมของสังคมมนุษย์นั้น เกิดจากความร่วมแรงร่วมใจกันของผู้คนในสังคมนั้น ๆ กล่าวคือ พิจารณาถึงความสามัคคีของผู้คนในสังคมนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร หากประชาชนมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีความคิดเห็นที่ตรงกัน จึงถือว่าชุมชนหรือสังคมมีความสามัคคี พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของคำว่า “สามัคคี” ไว้ว่า ความพร้อมเพรียงกันมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การมีจิตที่มุ่งไปในทางเดียวกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2551: 439) ความสามัคคีของมวลมนุษย์ทุกคนสามารถปฏิบัติได้เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อความสงบสุข ความเจริญของโลกและสังคมมนุษย์ทุกคนสามารถร่วมมือกัน มีความสมัครสมานสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการทำบุญตามประเพณีงานบุญทอดกฐินตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การประกอบพิธีงานบุญประเพณีทอดกฐินนั้น ซึ่งจะต้องมีความเกี่ยวข้องทั้ง 2 ฝ่าย คือพระภิกษุสงฆ์และประชาชน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความสมัครสมานสามัคคีซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จและเกิดประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย โดยอาศัยและปฏิบัติตามหลักสารานีธรรมทั้ง 6 ประการ เพราะสารานีธรรม คือ เป็นหลักธรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เป็นเพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจการ หรือร่วมชุมชน ตลอดจนพี่น้องร่วมครอบครัวพึงปฏิบัติตามหลักอยู่ร่วมกันในสังคมทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์

1) เมตตาทายกรรม ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงานร่วมกิจการ ร่วมชุมชน ด้วยการช่วยเหลือกิจธุระต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2546: 182) พระสงฆ์และคฤหัสถ์จะต้องปฏิบัติหรือกระทำประกอบพิธีบุญทอดกฐินด้วยความรักและมีความเมตตาต่อกันในชุมชน พร้อมทั้งร่วมด้วยช่วยกันประกอบพิธีตั้งแต่ก่อนถึงวันที่จะทอดกฐินขึ้น

2) เมตตาวจีกรรม จะพูดอะไรก็ประกอบด้วยเมตตา ได้แก่ การพูดวาจาที่เป็นคำสัตย์ คำจริงคำสมานสามัคคี กระชับสามัคคี พูดแต่คำไพเราะอ่อนหวาน และคำที่มีประโยชน์ นั้นเป็นคำที่มีพื้นฐานมาจากเมตตาต่อคนที่ตนพูดด้วย และคนที่พูดถึง พูดต่อหน้าอย่างไรลับหลังก็ต้องพูดอย่างนั้นลับหลังอย่างไร ต่อหน้าเขาต้องพูดอย่างนั้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2548: 200) พระสงฆ์และคฤหัสถ์ต้องมีเมตตาวจีกรรม พูดต่อกันด้วยเมตตา ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน หรือแนะนำ ตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยมีการประชุมซึ่งกันและกัน ชี้แจงเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ของการทอดกฐินเพื่อการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

3) เมตตาโมกกรรม จะต้องมิมโนกรรม คือการตั้งใจเมตตาปรารถนาดีต่อกันกับเพื่อนร่วมสังคัมร่วมหมู่คณะเดียวกันมีจิตปรารถนาดีทั้งต่อหน้าและลับหลังคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกันมองเห็นในแง่ดีไม่มีความระแวงสงสัยซึ่งกันและกัน (พระมหาธรรมรัต อริยธมโม, 2543: 46) พระสงฆ์และคฤหัสถ์จะต้องมีเมตตาโมกกรรม คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มองกันในด้านดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

4) สาธารณโภคี ได้มาแบ่งกันกินกันใช้ คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคร่วมกันทั่วถึง (คณาจารย์สำนักพิมพ์ เลียงเชียง, 2546: 108 – 109) การได้มาแบ่งกันกินกันใช้ คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคร่วมกันทั่วถึง

5) สีสสามัญญาตา ประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีความประพฤติสุจริต ดึงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจ หรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ (ปัญญา ใช้บางยาง, 2546: 122 -123) พระสงฆ์และคฤหัสถ์จะต้องมีศีลบริสุทธิ คือ ความรักใคร่สามัคคี รักษาศีลอย่างเคร่งครัดเหมาะสมตามสถานะของตน มีความประพฤติสุจริต ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ของหมู่คณะ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

6) ทิฏฐิสามัญญาตา ปรับความเห็นเข้ากันได้ คือ เคารพ รับฟังความคิดเห็น มีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงาม หรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ประยุตโต), 2543: 23-24) พระสงฆ์และคฤหัสถ์มีการปรับความเห็นให้เข้ากันได้ คือ เคารพรับฟังความคิดเห็น การมีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติหลัก เห็นความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน

ดังที่ได้กล่าวแล้วในตอนต้น กฐินจีวรจะสำเร็จเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่ง เพื่อเป็นประโยชน์แก่พระภิกษุผู้ครองกฐิน ได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากพระภิกษุที่อยู่จำพรรษา ร่วมกันกรานกฐินให้เสร็จทันในวันเดียว อันจะได้านิสงส์กฐินร่วมกันตามพุทธานุญาต โดยพุทธประสงค์ที่แท้จริงของการกรานกฐินก็เพื่อให้เกิดความสามัคคีตามหลักประชาธิปไตยในหมู่สงฆ์ ซึ่งหลักธรรมที่เกื้อหนุนความสำเร็จในกิจของหมู่สงฆ์นี้ เป็นหลักคำสอนที่พระพุทธเจ้าได้กล่าวไว้

ภิกษุทั้งหลายสาราณียธรรม(ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน) 6 ประการนี้ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกันสาราณียธรรม 6 ประการ คือ

1. ตั้งมั่นเมตตาทายกรรม ในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง สาราณียธรรมแม้นี้ ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกันเพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน

2. ตั้งมั่นเมตตาวัจกรรม ในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง ฯลฯ

3. ตั้งมั่นเมตตาโมกกรรม ในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง ฯลฯ

4. บริโภคโดยไม่แบ่งแยกลาภทั้งหลายที่ประกอบด้วยธรรมได้มาโดยธรรม โดยที่สุดแม้เพียงบิณฑบาต บริโภคร่วมกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายผู้มีศีลทั้งต่อหน้าและลับหลัง ฯลฯ

5. เป็นผู้มีศีลไม่ขาดไม่ทะลุไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็นไท ท่านผู้รู้สรรเสริญ ไม่ถูกค้นหาและทฎฐิครอบงำ เป็นไปเพื่อสมาธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ฯลฯ

6. เป็นผู้ที่มีทิวทัศน์โดยทิวทัศน์อันประเสริฐเป็นนิตยนิยามนิกรรมเพื่อความสิ้นทุกข์ โดยชอบแก่ผู้ทำตามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจารีทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ฯลฯ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย, 2535: 12/492/531 – 532)

ดังนั้น หลักสาราณียธรรม 6 ประการ มีความสำคัญต่อการกรณการณที่ช่วยกัน ทำจิรวณผืนใดผืนหนึ่งใน 3 ผืน ให้เสร็จทันในวันนั้น เพื่อให้ได้รับอานิสงส์กฐินร่วมกัน ซึ่งเป็น พุทธประสงค์ของพระพุทธเจ้าที่ต้องการให้พระภิกษุได้แสดงความสามัคคีในหมู่สงฆ์ ด้วยการทำความดีต่อกัน มีการแสดงออกด้วยความมีเมตตาทั้งทางกาย วาจา และทางใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เมื่อได้ลาภมาโดยชอบธรรมก็แบ่งปันกัน มีศีลเสมอกัน มีความเห็นเสมอกัน ธรรมทั้ง 6 ข้อนี้ เป็นไปเพื่อการปรองดองกัน ไม่ทำให้ทะเลาะกัน เป็นเหตุให้เกิดความสำเร็จในกิจต่าง ๆ และทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แม้เวลาผ่านไปภายหลังก็ยังระลึกถึงกัน

5. สรุป

การใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อสร้างความสามัคคีในงานบุญทอดกฐิน การประกอบพิธี งานบุญทอดกฐินจะต้องร่วมด้วยช่วยกันทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์ เพื่อทำให้เกิดความสำเร็จ ทั้งนี้จะต้องมีความรักสามัคคีในหมู่คณะ ในชุมชน จะต้องมีการปฏิบัติตามขั้นตอนระเบียบการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมทั้ง 2 ฝ่าย โดยพระสงฆ์และคฤหัสถ์จะต้องปฏิบัติตามหลักสาราณียธรรม 6 ประการ เพื่อการระลึกถึงกัน คือ การทำความดีต่อกัน ด้วยเมตตาทางกาย ทางวาจาและทางใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีลาภก็แบ่งปันกัน มีศีลเสมอกัน และมีความเห็นเสมอกัน ธรรมทั้ง 6 ข้อนี้ เป็นไปเพื่อการ ปรองดองกัน ไม่ทำให้ทะเลาะกัน เป็นเหตุให้เกิดความสำเร็จในกิจต่าง ๆ และทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แม้เวลาผ่านไปภายหลังก็ยังระลึกถึงกัน

6. องค์ความรู้ที่ได้รับ

บุญกฐินมีความสำคัญทั้งด้านพุทธบัญญัติและเป็นวินัยกรรมของภิกษุสงฆ์ที่จะต้อง ปฏิบัติร่วมกัน การใช้หลักสาราณียธรรมเพื่อสร้างความสามัคคีในงานบุญทอดกฐิน เป็นการ ปฏิบัติร่วมกันทั้งพระภิกษุและพุทธศาสนิกชนในชุมชน หลักสาราณียธรรมนั้นมี 6 ประการ กล่าวคือ การทำความดีต่อกัน ด้วยเมตตาทางกาย ทางวาจาและทางใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีลาภก็แบ่งปันกัน มีศีลเสมอกัน และมีความเห็นเสมอกัน เพื่อสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น และเป็นไปเพื่อการปรองดองกัน ไม่ทำให้ทะเลาะกัน เป็นเหตุให้เกิดความสำเร็จในกิจต่าง ๆ และทำให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2551). “ความรู้เรื่องกฐิน” พระอารามหลวง เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- คณาจารย์สำนักพิมพ์เลียงเชียง. (2546). หนังสือบูรณาการแผนใหม่ นวัตกรรมขั้นตรี. กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). **พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). แนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- ปัญญา ใช้บางยาง. (2546). **ธรรมมาธิบาย เล่ม 1**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรม.
- พระพุทธโฆสจารย์ รจนา พระคันธสาราภิวังศ์ แปลและอธิบาย. (2557). **กัณฑ์ไตรปิฎก คัมภีร์ อรรถกถาของปาทิมอกข์ เล่ม 2**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2543). **ธรรมบัญญัติชีวิตพุทธจริตรธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม**. พิมพ์ครั้งที่ 30. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2548). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). **ปัญหาขัดแย้งในโลกแก้ได้ด้วยกฐิน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัทพิมพ์สวยจำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2554). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระมหาธรรมรัต อริยธมโม. (2543). การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักรัฐศาสตร์ที่มีในพระไตรปิฎก. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ Augmented Reality Technology to Promote Analytical Thinking Abilities

วคินี ทาสวรรณ

Wasinee Thasuwan

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา

Faculty of Education, Thaksin University, Songkhla

E-mail: wasineethasuwanwi@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเป็นตัวช่วยที่จะส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน จากผลการวิเคราะห์พบว่าในปัจจุบันสังคมไทยมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนไปตามลำดับ โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับการศึกษาของผู้คนในสังคมที่มีบทบาทอย่างมากต่อการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะเทคโนโลยีจะเข้ามามีส่วนช่วยให้การรับรู้ข่าวสารในด้านต่าง ๆ ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ว่าด้วยการสร้างสื่อ คลังสื่อ และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลหรืออำนวยความสะดวกให้การศึกษามีความรวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำมากขึ้น เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ การนำเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมหรือที่เรียกว่า AR (Augmented Reality) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบูรณาการการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยในปัจจุบันเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมถูกนำมาประยุกต์ใช้ในด้านการศึกษาอย่างหลากหลาย เพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมุ่งหมายให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ตามหลักเหตุผลนำไปสู่การสร้างปัญญา

ปัจจุบันเป็นยุคสารสนเทศ ซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีความยืดหยุ่นไม่จำกัดแค่เพียงการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่ง ดังนั้นเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม จึงเป็นตัวช่วยที่จะส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน โดยในบทความนี้จะกล่าวถึง แนวคิดและที่มาของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ความหมายของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม วิวัฒนาการของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม หลักการทำงานของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม องค์ประกอบของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม การนำเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์

คำสำคัญ: เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม, ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ได้รับบทความ: 8 กุมภาพันธ์ 2567; แก้ไขบทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2567; ตอรับตีพิมพ์: 22 กุมภาพันธ์ 2567

Received: February 8, 2024; Revised: February 20, 2024; Accepted: February 22, 2024

Abstract

The purpose of this article is to present the idea of augmented reality technology as a tool to promote analytical thinking ability in students. From the analysis results, it was found that at present, Thai society has developed and changed accordingly, especially the introduction of technology into the education of people in society that role in facilitating various aspects inevitably in particular, technology will help in understanding news in various areas according to the strategic plan. That involves creating media, media libraries, and digital learning resources or facilitating education to be faster, more accurate, and more accurate to support the changes in the world in the information technology era using augmented reality technology, also known as AR (Augmented Reality), is used in teaching and integrating learning management to develop analytical thinking abilities. Currently, augmented reality technology is being applied in a variety of educational fields in line with the development of essential skills in the 21st century and to promote self-learning the aim is for students to develop analytical thinking abilities. According to the principle of reason, it leads to the creation of wisdom.

Today is the information age where learners have access to modern technology. As a result, student learning is flexible, not limited to just one type of learning. therefore, augmented reality technology is a tool to promote analytical thinking ability in students. In this article will about Concept and origin of augmented reality technology implication of augmented reality technology Evolution of augmented reality technology Working principle of augmented reality technology elements of augmented reality technology application of augmented reality technology learning management with augmented reality technology using augmented reality technology, for the purpose of develop analytical thinking abilities.

Keywords: Augmented Reality Technology, Ability to Think Analytically

1. บทนำ

ประเทศไทยกำลังเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการสรรค์สร้างความรู้ และการนำองค์ความรู้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-พ.ศ. 2570) มีหลักการสำคัญคือ ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยเป้าหมายส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

ที่มุ่งหวังให้ได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งตอบสนองด้านความเท่าเทียมกัน เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทด้านการศึกษา และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ซึ่งความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีดิจิทัลก่อให้เกิดการกระตุ้นการเรียนรู้ ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกในการเรียนช่วยให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนรู้ช่วยให้การออกแบบ พัฒนา และการใช้นวัตกรรมการศึกษา กลายเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่สำคัญ เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม เชื่อมโยงความรู้ ความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่อำนวยความสะดวกได้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความกว้างขวาง ไม่จำกัดแค่เพียงในชั้นเรียน ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมก่อให้เกิดประโยชน์มากมายทางการเรียนรู้กับผู้เรียน และยังกระตุ้นการเรียนรู้ เนื่องจากมีสื่อการเรียนรู้ที่มีภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหวที่ชัดเจน การเชื่อมโยงมัลติมีเดียที่มีความหลากหลายของรูปแบบ การนำเสนอข้อมูลเนื้อหาในสื่อการสอนทางทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้เกิดการคิดวิเคราะห์ เนื่องจากการคิดวิเคราะห์มีการปฏิบัติตามหลักการขั้นตอนอย่างมีระบบ และมีความสำคัญอย่างยิ่ง

อีกทั้งการคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะของการนำไปปรับแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ทำได้โดยการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนอย่างมีระบบ จะช่วยให้การคิดวิเคราะห์ประสบผลสำเร็จตามจุดหมาย และหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกระบวนการจากครูผู้สอนได้สร้างขึ้นก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งการนำกระบวนการทางด้านการคิดวิเคราะห์ต่อการใฝ่รู้ทางด้านการเรียนในผู้เรียนแล้ว และยังเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญของบุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และการพัฒนาความสามารถในการคิดด้านอื่น ๆ ที่สูงขึ้น ทั้งด้านสติปัญญา การดำรงชีวิต สามารถช่วยบุคคลนั้นได้รู้ความจริงและมีเหตุผล ซึ่งคนที่มีบทบาทสำคัญคือ คุณครู ควรทำความเข้าใจและนำความสามารถในการคิดวิเคราะห์มาบูรณาการเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (มนตรี วงษ์สะพาน, 2556: 12) สำหรับการนำเทคโนโลยีเข้ามาผนวกในการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับความสนใจในปัจจุบัน ได้แก่ เทคโนโลยีใหม่ที่มีการผสมผสานระหว่างโลกแห่งความจริงกับโลกเสมือน ก็คือ เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality: AR) (ประหยัด จิระวรพงศ์, 2553: 189) การจัดรูปแบบการเรียนการสอนความเป็นจริงเสริม หรือ AR ตามที่ราชบัณฑิตยสถานได้กล่าวถึงศัพท์ดังกล่าวนี้ไว้ในศัพท์บัญญัติวิชาการในสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ซึ่งเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (AR) สามารถจะใช้ในลักษณะที่ดูได้ ในเหตุการณ์ที่เป็นจริง

จากแนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า องค์ประกอบที่หลากหลายของเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์และความเสมือนจริงที่มีความเกี่ยวข้องกับโลกแห่งความจริง มีเนื้อหาและสภาพแวดล้อมที่ทำให้การมองเห็นความเป็นจริงได้ ความเป็นจริงเสริมเป็นการรวมเอาความจริงและความเสมือนเข้าด้วยกัน มีการทำให้เกิดการตอบสนองระหว่างความจริงกับความเสมือน

ในขณะเวลานั้น รวมถึงการทำงานด้วยระบบสามมิติ (Azuma, 1997: 3) เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมได้ถูกนำไปใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยมากขึ้น โดยเฉพาะในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์

2. แนวคิดและที่มาของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality หรือ AR) เป็นสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้นเพื่อเลียนแบบสภาพแวดล้อมจริง โดยอาศัยองค์ประกอบของการแสดงผลด้วยภาพแบบดิจิทัล รวมไปถึงเสียงและสิ่งกระตุ้นอื่น ๆ ผสมกับเทคโนโลยีภาพเพิ่มภาพเสมือนของโมเดลสามมิติที่ถ่ายมาจากกล้องวิดีโอเว็บแคมหรือกล้องในโทรศัพท์มือถือแบบเฟรมต่อเฟรมด้วยเทคนิคทางด้านคอมพิวเตอร์กราฟิกและมีการแบ่งประเภทของระบบความจริงเสมือนตามพื้นฐานวิธีที่ติดต่อกับผู้ใช้งาน (พินดา ตันศิริ, 2560: 168)

โดยเทคโนโลยี AR มีความแตกต่างกับเทคโนโลยี VR มีความแตกต่างกัน (Ammar, 2017: 46) พบว่า VR ใช้อุปกรณ์ที่มีความซับซ้อนเพื่อระบุตำแหน่งของส่วนที่ปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ ส่วนเทคโนโลยี AR จะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวด้วยการปฏิสัมพันธ์ใช้เพียงกล้องที่ติดกับอุปกรณ์ต่าง ๆ และวัตถุสัญลักษณ์ (marker) มีความสามารถพัฒนาส่วนของการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมได้ง่ายเป็นหนึ่งในโลกเสมือนในรูปแบบจำลองสามมิติเป็นการนำภาพแต่ละฉากและในรูปแบบวิดีโอผ่านการควบคุมองค์ประกอบ คุณลักษณะสำคัญของ Augmented Reality (AR) มี 3 ประการ (วิวัฒน์ มีสุวรรณ, 2558: 2) ประการแรก เป็นการผสมผสานกันระหว่างข้อมูลหรือสารสนเทศในสถานะที่เป็นจริงและเสมือนจริง ประการที่สอง เป็นการปฏิสัมพันธ์ในเวลาจริง หรือ ณ เวลานั้น ประการที่สาม เป็นกระบวนการที่มีการใช้สภาพแวดล้อมที่เป็นมิติ โดยปัจจุบันเทคโนโลยี Augmented Reality (AR) ถูกพัฒนาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่สามารถควบคุม สั่งการ มีปฏิสัมพันธ์กับระบบคอมพิวเตอร์โดยใช้งานกล้อง แต่ยังคงมีหลักการเดิมถึงแม้มีลักษณะ และวัตถุประสงค์การใช้งานที่ต่างออกไป

3. ความหมาย ของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality Technology หรือ AR) ที่สามารถผนวกโลกแห่งความเป็นจริงและโลกดิจิทัลเข้าด้วยกันบนเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมที่แสดงภาพดิจิทัลซ้อนทับบนสภาพแวดล้อมของจริงได้ เพื่อสร้างความดึงดูด น่าสนใจของสิ่งต่าง ๆ ได้ เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม เป็นเทคโนโลยีสมัยปี 2010 ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ผสมเอาโลกแห่งความเป็นจริงเข้ากับโลกเสมือน โดยผ่านอุปกรณ์ กล้องมือถือ รวมกับการใช้ Software ต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะทำให้ภาพที่เห็นในจอภาพจะเป็นวัตถุต่าง ๆ เช่น คน สัตว์ สิ่งของ เป็นต้น (อดิศักดิ์ มหาวรรณ, 2556) เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมยังจะช่วยพัฒนาประสาทสัมผัสทั้งห้าได้ โดยเฉพาะการพัฒนาทางสายตาซึ่งมีให้เห็นอยู่อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมช่วยให้ผู้ใช้เห็นภาพจริงของวัตถุนั้นบนความเป็นจริงและสิ่งแวดล้อมจริง สิ่งที่ไม่ใช่เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ได้แก่ ภาพที่ผ่านการตัดต่อด้วยการ

ตกแต่งรูปภาพด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ หรือแม้แต่ภาพยนตร์ หรือภาพจากโทรทัศน์ พื้นฐานสำคัญของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Gregory Kipper and Joseph Rampolla, 2013: 28) นอกจากนั้น เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality Technology หรือ AR) สามารถนำมาประยุกต์ใช้งานได้กว้างขวางทั้งด้านการศึกษา ด้านธุรกิจ ด้านการแพทย์ การทหาร การบันเทิง กล่าวโดยสรุปได้ว่า เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality Technology หรือ AR) เป็นเทคโนโลยีที่ผสมระหว่างโลกแห่งความเป็นจริงเข้ากับโลกเสมือน โดยผ่านอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น กล้องเว็บแคม สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต ซึ่งอุปกรณ์จะแสดงผลเป็นภาพ 3 มิติ โดยจะเกิดจากการทับซ้อนระหว่างภาพในโลกแห่งความจริงกับภาพที่เกิดในโลกเสมือนและผู้ใช้สามารถตอบสนองได้ทันที

4. วิวัฒนาการของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

คำว่า Augmented Reality ถูกบัญญัติขึ้นโดย Tom Caudell and David Mizell ใน โครงการที่ชื่อว่า Boeing's Computer Services' Adaptive Neural Systems Research and Development โดยเป็นการสร้างซอฟต์แวร์ที่ใช้ช่วยในการผลิตของบริษัทโบอิง ซอฟต์แวร์จำลอง การจัดวางสายต่าง ๆ ไว้ภายในอาคาร (Kipper, 2013: 25)

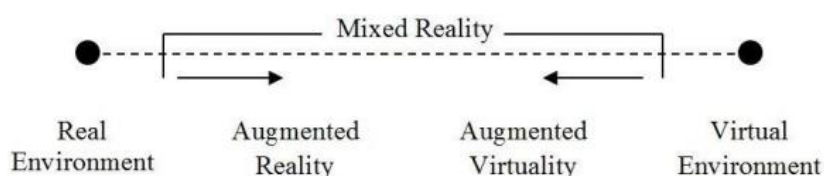
ปี ค.ศ. 1962 ได้มีการพัฒนาเครื่อง Sensorama โดย Morton Heilig เป็นแบบจำลองรูปร่างคล้ายกับรถมอเตอร์ไซค์ที่ให้การตอบสนองทางประสาทสัมผัส อาทิ ภาพ เสียง การสั่นสะเทือน

ปี ค.ศ. 1968 Ivan Sutherland ได้คิดค้นอุปกรณ์เสมือนจริงขั้นแรก เรียกว่า The Sword of Damocles Head Mounted Display และได้ออกแบบระบบ AR ขั้นแรก เรียกว่าหัวที่สวมพร้อมติดจอแสดงผล หรือ HMD

ปี ค.ศ. 1985 Krueger และคณะได้พัฒนาระบบ VIDEOPLACE ซึ่งเป็นระบบแรกๆ ที่ผู้ใช้สามารถโต้ตอบกับวัตถุเสมือนในโปรแกรมแบบเรียลไทม์

ปี ค.ศ. 1992 Tom Caudell และ David Mizell ได้บัญญัติคำว่า Augmented Reality ขึ้น ในโครงการที่ชื่อว่า Boeing's Computer Services' Adaptive Neural Systems Research and Development โดยเป็นการสร้างซอฟต์แวร์ที่ใช้ช่วยในการผลิตของ บริษัทโบอิง ซอฟต์แวร์จำลองการจัดวางระบบสายต่าง ๆ ไว้ภายในอาคาร

ปี ค.ศ. 1994 Paul Milgram และ Fumio Kishino ได้ให้นิยามของคำว่า Augmented Reality และ Virtual Reality ดัง ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 Milgram's Augmented Reality Continuum

ปี ค.ศ. 2000 มีการสร้างเกม AR บนอุปกรณ์เคลื่อนที่ mAR ครั้งแรก-7homuj University of South Australia โดยโรมัสและคณะได้พัฒนาเกมชื่อ ARQuake ขึ้น

แนวความคิดทั้งหมดของ ARQuake คือการให้ผู้ใช้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับเกม ในสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ได้โดยสภาพแวดล้อมที่อยู่ในเกม ARQuake จำลองมาจากอาคารต่าง ๆ ของ Mawson Lake campus ของ University of South Australia

ปี ค.ศ. 2008 มีการพัฒนาแอปพลิเคชันชื่อ Wikitude ขึ้นบนอุปกรณ์เคลื่อนที่อย่าง โทรศัพท์สมาร์ทโฟน Wikitude เป็นโปรแกรมนำทางที่ช่วยให้คนขับรถไปยังสถานที่ต่าง ๆ โดยใช้เพียงแค่มือถือ

ในช่วงแรกการพัฒนาเทคโนโลยี Augmented Reality เป็นการพัฒนาเพื่อใช้งานทางการทหาร คือ ระบบการลงจอดและการนำวิถีของอาวุธจากเครื่องบินขับไล่ ซึ่งจะแสดงภาพจริงที่ได้จากกล้องและคอมพิวเตอร์กราฟิกที่บอกพิกัด ระดับ และข้อมูลต่าง ๆ ที่สำคัญและจำเป็นต่อนักบิน เพื่อประกอบการตัดสินใจและเห็นผลลัพธ์การทำงานต่าง ๆ อย่างทันท่วงทีซึ่งเทคโนโลยี AR มีประโยชน์มากในการเพิ่มความเชื่อมั่นและแม่นยำ ในการควบคุมและตัดสินใจให้กับนักบิน (ก้องเกียรติ หิรัญเกิด, 2557: 2)

5. วิธีการทำงานของความเป็นจริงเสริม

ในการเรียนการสอนออนไลน์จำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจถึงรายละเอียดการเรียนการสอน โดยผู้สอนจะต้องกำหนดกรอบเวลาการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน ความเป็นจริงเสริมจะสร้างประสบการณ์ที่เหมือนจริงให้กับผู้ใช้ทุกคน แม้ว่ารูปแบบ AR ที่ใช้กันมากที่สุดจะเป็น AR แบบผ่านแว่นตาหรือเลนส์กล้อง แต่ความสนใจใน AR ก็เพิ่มขึ้น และธุรกิจต่าง ๆ ก็กำลังนำเสนอเลนส์และฮาร์ดแวร์ประเภทอื่น ๆ ผ่านตลาดซื้อขาย ทั้งนี้ AR มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 5 ประการ (อดิศักดิ์ มหาวรรณ, 2556) ได้แก่

1. ปัญญาประดิษฐ์ โสลูชันความเป็นจริงเสริมส่วนใหญ่ต้องอาศัยปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการทำงาน ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้สามารถดำเนินการโดยใช้การแจ้งเตือนด้วยเสียง นอกจากนี้ AI ยังช่วยประมวลผลข้อมูลสำหรับแอปพลิเคชัน AR ของคุณได้อีกด้วย

2. ซอฟต์แวร์ AR ต่อไปนี้คือเครื่องมือและแอปพลิเคชันที่ใช้ในการเข้าถึง AR บางธุรกิจสามารถสร้างซอฟต์แวร์ AR ของตัวเองได้

3. การประมวลผล จะต้องใช้พลังของการประมวลผลเพื่อให้เทคโนโลยี AR ทำงานได้ โดยทั่วไปแล้วจะใช้ประโยชน์จากระบบปฏิบัติการภายในของอุปกรณ์ของคุณ

4. เลนส์ จะต้องมีย่านหรือแพลตฟอร์มรูปภาพเพื่อดูเนื้อหาหรือรูปภาพของคุณ ยิ่งหน้าจอของคุณมีคุณภาพดีขึ้นเท่าใด ภาพของคุณก็จะยิ่งสมจริงมากขึ้นเท่านั้น

5. เซนเซอร์ ระบบ AR จำเป็นต้องแยกแยะข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเพื่อปรับให้เข้ากับโลกแห่งความจริงและโลกดิจิทัล เมื่อกำหนดตำแหน่งของคุณบนที่ข้อมูลได้ กล้องจะส่งข้อมูลนั้นผ่านซอฟต์แวร์เพื่อทำการประมวลผล

6. หลักการทำงานของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

แนวคิดหลักของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม คือ การพัฒนาเทคโนโลยีที่ผสานเอาโลกแห่งความเป็นจริงและความเสมือนจริงเข้าด้วยกัน ผ่านซอฟต์แวร์และอุปกรณ์เชื่อมต่อต่าง ๆ เช่น เว็บแคม คอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์อื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งภาพเสมือนจริงนั้นจะแสดงผลผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ หน้าจอโทรศัพท์มือถือ บนเครื่องฉายภาพ หรือบนอุปกรณ์แสดงผลอื่น ๆ โดยภาพเสมือนจริงที่ปรากฏขึ้นจะมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ได้ทันที ทั้งในลักษณะที่เป็นภาพนิ่งสามมิติ ภาพเคลื่อนไหว หรืออาจจะเป็นสื่อที่มีเสียงประกอบ ขึ้นกับการออกแบบสื่อแต่ละรูปแบบว่าให้ออกมาแบบใด (Kipper, 2013)

ฮาร์ดแวร์ที่ใช้ในการทำงาน

ฮาร์ดแวร์ที่สำคัญสำหรับการสร้างงานเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ได้แก่

1. ส่วนแสดงผล ส่วนแสดงผลที่ใช้สำหรับการทำงานของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ได้แก่

- ชุดที่สวมศีรษะ (HMD: Head Mounted Display)
- การแสดงบนมือถือหรืออุปกรณ์พกพา (HD: Handheld Display)
- การแสดงบนจอดิจิทัล (SAR: Spatial Augmented Reality)

2. กล้องถ่ายภาพ ในการทำงานของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ใช้ กล้องดิจิทัล และ/ หรือตัวจับภาพ GPS หรืออุปกรณ์อื่น ๆ เช่น อุปกรณ์ไร้สาย ทั้งนี้ เทคโนโลยีแต่ละอย่างทำหน้าที่ ในระดับที่เหมาะสม เพื่อเสริม AR ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. อุปกรณ์ป้อนเข้า (Input devices) ใช้ 3D ในการจัดภาพ
4. คอมพิวเตอร์ (Computer)
5. แผนที่นำทาง GPS และเข็มทิศ

กล่าวโดยสรุป เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม การพัฒนาเทคโนโลยีที่ผสานเอาโลกแห่งความเป็นจริงและความเสมือนจริงเข้าด้วยกัน ผ่านซอฟต์แวร์และอุปกรณ์เชื่อมต่อต่าง ๆ โดยสามารถสร้างภาพออกมาได้ทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และภาพสามมิติ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุก ๆ วงการ โดยมีอุปกรณ์ในการเชื่อมต่อเพื่อที่จะสามารถเข้ากันได้

7. องค์ประกอบของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

องค์ประกอบของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม มีบางส่วนคล้ายกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ทั่ว ๆ ไปมีบางส่วนที่เพิ่มเติมเข้ามาสามารถอธิบายการเตรียมอุปกรณ์ดังต่อไปนี้

1. Hardware (ฮาร์ดแวร์) ประกอบด้วยอุปกรณ์ 2 ประเภทหลักคือ ประเภทที่หนึ่งคอมพิวเตอร์ชนิดตั้งโต๊ะหรือพกพาที่เชื่อมต่อกับกล้องเว็บแคม สามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ทั่วไปไม่จำเป็นต้องมีการ์ดแสดงภาพสามมิติแต่ควรจะมีลำโพงเพื่อแสดงเสียงได้หากจะใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมที่มีเสียงประกอบหรือจะเป็นโทรศัพท์มือถือที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตได้

2. Software (ซอฟต์แวร์) สำหรับการแสดง Augmented Reality ซึ่งประเภทคือ

2.1 ซอฟต์แวร์บนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตผ่านทางเบราว์เซอร์ติดตั้ง java script และมี flash player

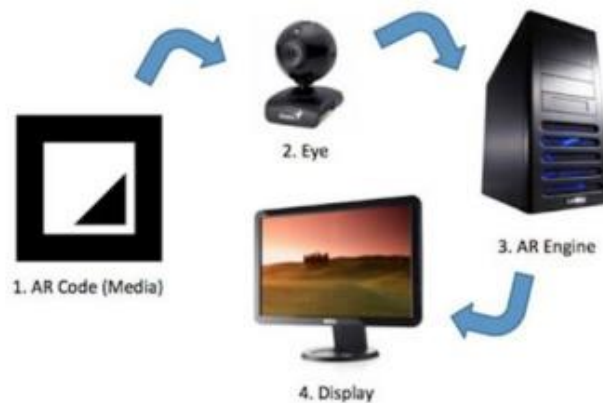
2.2 เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ไม่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตจำเป็นต้องติดตั้งซอฟต์แวร์ประเภทแสดงผลงาน

3. Marker (มาร์คเกอร์) เป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่กำหนดไว้ เป็นตัวเปรียบเทียบกับฐานข้อมูล โดยมาร์คเกอร์อาจเป็นรูปภาพ สัญลักษณ์ หรือวัตถุซึ่งจะต้องเป็นวัตถุที่มีความคงที่ของรูปทรงและตำแหน่ง

4. คำนวณตำแหน่งและองศา เพื่อคำนวณหาตำแหน่งและทิศทางระหว่างกล้องและสัญลักษณ์ซึ่งมีผลต่อการแสดงภาพของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

5. วัตถุเสมือนเป็นภาพเสมือนจริงในรูปแบบสามมิติที่สร้างขึ้นด้วยคอมพิวเตอร์อาจเป็นรูปแบบของภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวที่สามารถตอบสนองกับการกระทำต่าง ๆ ของผู้ใช้งาน

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม จะปรากฏบนจอคอมพิวเตอร์ได้จึงมีการทำงานที่ต่อเนื่องกัน คือ ฮาร์ดแวร์ที่เชื่อมต่อกับเว็บแคม ซอฟต์แวร์ที่สามารถแสดง Augmented Reality มาร์คเกอร์จึงนำไปสู่การแสดงผล Augmented Reality บนจอคอมพิวเตอร์แบบต่าง ๆ จำลองการทำงาน การคำนวณตำแหน่งและองศาเพื่อคำนวณหาตำแหน่งและทิศทาง วัตถุเสมือนเป็นภาพเสมือนจริงในรูปแบบสามมิติที่สร้างขึ้นกระบวนการมีการทำงาน ดังนี้

ภาพที่ 2 กระบวนการทำงานของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมด้วยคอมพิวเตอร์ PC
(ที่มา: <https://pixabay.com/th/>)

8. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม สุพจน์ พวงศิริ (2559: 80) กล่าวว่า เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมสามารถประยุกต์ใช้กับด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านการศึกษา Augmented Reality สามารถประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์ใหม่ในมิติที่เสมือนจริง ผู้เรียนเกิดกระบวนการร่วมกับการเรียนรู้ ครูผู้สอนเสริมสร้างความรู้ของผู้เรียนผ่านการสาธิต การสนทนา ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่มีความหมาย เชื่อมโยงเนื้อหาที่ได้เรียนรู้กับสถานที่หรือวัตถุด้วยภาพ 3 มิติเสมือนจริง ทำให้การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดแต่ในห้องเรียนอีกต่อไป จะขยายสู่นอกห้องเรียนมากขึ้น

2. ด้านเกมและความบันเทิง Augmented Reality สามารถนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างการเล่นเกมและความบันเทิง โดยเฉพาะเกมที่มีรูปแบบเล่นตามบทบาท ผู้เล่นมีความรู้สึกเหมือนอยู่ในสภาพแวดล้อมจริง ผู้เล่นเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในเกมหรือเป็นตัวละครในเกม

3. การรักษาความปลอดภัยและการป้องกันประเทศการนำเทคโนโลยี Augmented Reality มาใช้ในการฝึกให้กับทหาร ให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ข้อมูลต่าง ๆ ในพื้นที่ราบ สามารถนำมาใช้ฝึกการเคลื่อนไหวของกำลังและวางแผนการเคลื่อนกำลังของทหารในฝ่ายเดียวกันและศัตรูในพื้นที่สงครามเสมือนจริง สามารถสร้างมุมมองรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลพื้นที่ลาดตระเวนได้

4. ทางการแพทย์เทคโนโลยี Augmented Reality สามารถนำมาใช้ทางด้านศัลยกรรม ทางระบบประสาทสัมผัสการรับรู้ การผ่าตัด ทางด้านสุขภาพจิตที่ช่วยให้ผู้ป่วยสามารถเอาชนะสถานการณ์ที่ท้าทายที่เป็นอุปสรรคทางการรับรู้และเรียนรู้ของผู้ป่วย เช่น การกลัวความสูง การสนทนาในที่สาธารณะ ความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม เป็นต้น

5. ทางด้านธุรกิจ สามารถนำเทคโนโลยี Augmented Reality มาใช้ในงานอาคารสิ่งก่อสร้าง เพื่อการบริหารจัดการงานก่อสร้าง การเก็บข้อมูลภาคสนาม การสำรวจทางธรณีวิทยา ช่วยให้วางแผนการตัดสินใจก่อสร้างได้อย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับด้านต่าง ๆ ได้หลากหลาย และสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งได้พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อีกด้วย

9. การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม จะเห็นได้ว่ามีความสำคัญในหลาย ๆ องค์ประกอบที่ต้องให้ความสำคัญ วิวัฒน์ มีสุวรรณ (อ้างถึงใน นงคราญ ศรีสะอาด, 2556: 72) ได้เสนอแนวทางการกำหนดบทบาทของครูผู้สอนและกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่

1. บทบาทครู ครูทำหน้าที่ออกแบบพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดและอธิบายขั้นตอนต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการเรียน ครูดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน หากเป็นไปได้ควรดำเนินการ ออกแบบพัฒนากิจกรรมก่อนที่จะจัดการรู้จริงของผู้เรียนและสลับกลับไปมาระหว่างการเรียนรู้ โดยต้องสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายในการสร้างองค์ความรู้ ครูจะสอนหนึ่งคนหรือหลาย ๆ คนก็ได้

2. การสอนแบบปกติ ควรการจัดการเรียนรู้โดยออกแบบและพัฒนา เป็นพื้นที่ในการทำกิจกรรม มีบริเวณให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม ร่วมกับการให้คำอธิบายของครูผู้สอน และเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามกระบวนการหรือ เนื้อหาที่กำหนดไว้ก่อนหน้า ตลอดจนให้ผู้เรียนได้ทำซ้ำ ๆ โดยได้รับคำแนะนำจากครูผู้สอน

3. การสอนแบบอัตโนมัติ การให้ผู้เรียนได้ดำเนินการหรือจัดการเรียนรู้ ได้ด้วยตนเองศึกษา โดยได้รับฟังคำอธิบายที่บันทึกไว้ล่วงหน้าของตามขั้นตอนสร้างกระบวนการแสวงหาคำตอบ ให้คำแนะนำกันเองของผู้เรียน มีการบันทึกการสนทนา การพูดคุย หรือการใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ที่ส่งผลผู้เรียนเกิดความเข้าใจในโครงสร้างความรู้ของตนเอง และควรส่งเสริมหรือ กระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีการทำซ้ำ ๆ อีกครั้งได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. การทดสอบและประเมิน เมื่อผู้เรียนดำเนินการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ ในขั้นสุดท้ายควรมีการตรวจสอบผลการเรียนรู้ และทำการบันทึกผลการทดสอบต่าง ๆ ที่ได้หรือการเก็บข้อมูลจากการสังเกตของผู้สอนและการประเมินตนเองของผู้เรียน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเน้นกระบวนการให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนของนักเรียน รวมทั้งผู้สอนได้ออกแบบกิจกรรมการสอนที่หลากหลายและดำเนินการสอนอย่างเป็นขั้นตอน

10. การนำเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมที่ช่วยในเรื่องของการเพิ่มความน่าสนใจและการแสดงรายละเอียดให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้มีการนำเทคโนโลยีความจริงเสริมนี้มาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ทักษะด้านภาษา ได้มีการนำเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมมาใช้ เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาของผู้เรียนในแง่มุมที่หลากหลาย เช่น ในด้านการอ่าน การออกเสียงคำ รวมถึงการเรียนรู้ ความหมายของคำโดยมักใช้เทคโนโลยีนี้เป็นสื่อประกอบการสอนเพื่อแสดงภาพประกอบในการให้ความหมาย หรือการแสดงรูปแบบการออกเสียงของคำเนื่องจากการแสดงผลที่หลากหลายรูปแบบของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Azuma, 2001: 12) เช่น การแสดงผลในรูปแบบของเสียง รวมทั้งการนำเทคโนโลยีอื่น ๆ มาใช้ร่วมกันช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้านทักษะภาษาได้ในหลายรูปแบบ

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ช่วยให้ผู้เรียนสำรวจความสมเหตุสมผลของข้อมูลตามหลักเหตุผลและข้อมูลที่เป็นจริง ไม่หลงเชื่อข้ออ้างที่เกิดจากตัวอย่างเพียงอย่างเดียว แต่จะพิจารณาเหตุผลและปัจจัยเฉพาะในแต่ละกรณีช่วยพัฒนาการเป็นคนช่างสังเกต และช่วยประมาณความน่าจะเป็น สามารถใช้ข้อมูลพื้นฐานที่มีการวิเคราะห์จากปัจจัยอื่น ๆ การเรียนการสอนที่พัฒนาการคิดวิเคราะห์มีหลากหลายวิธี การจัดการเรียนการสอนให้มีลักษณะหรือองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ การจัดการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดและการคิดวิเคราะห์ สิ่งสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ที่เป้าหมายของคุณภาพของผู้เรียนผู้สอนจัดการเรียนรู้แบบใดก็ได้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมแต่ต้องยึด

เป้าหมายของผู้เรียน ดังนั้นการพัฒนาด้านการคิดนั้นควรเน้นการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สามารถใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ โดยได้มีการนำเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมมาช่วยในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน โดยมักจะสร้างเทคโนโลยีความจริงเสริมนี้เป็นสถานการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ ผู้เรียนเลือกที่จะแก้ไขปัญหาที่นั้น ๆ รวมถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้ผู้ทราบถึงผลที่อาจตามมาจากสถานการณ์จำลองดังกล่าว ยกตัวอย่าง ในงานวิจัยของ (Yoikaew and Rampai, 2021: 48) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อแอปพลิเคชันความจริงเสริมร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถามตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล ผลการวิจัยพบว่า การวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.97 ซึ่งมากกว่าก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 8.00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 0.82 ซึ่งแสดงว่าสื่อแอปพลิเคชันความจริงเสริมสามารถทำให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมยังช่วยส่งเสริมทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยที่ผู้เรียนสามารถเติมแต่งจินตนาการของผู้เรียนให้ เห็นเป็นภาพได้อย่างชัดเจน

กล่าวโดยสรุป การนำเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สามารถเป็นการเรียนการสอนที่ดี ผู้สอนสามารถ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ เพราะเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเป็นการนำภาพ เสียง วิดิทัศน์ ภาพเคลื่อนไหวมาสอน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา

11. องค์ความรู้ที่ได้รับ

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม หรือ AR เป็นเทคโนโลยีที่มีคุณลักษณะที่สำคัญคือการสร้างภาพของโลกเสมือนซ้อนไว้บนโลกจริง ซึ่งช่วยให้สื่อที่นั้น ๆ มีความน่าสนใจ อีกทั้งยังช่วยแสดงรายละเอียดของสิ่งที่ต้องการสื่อได้โดยไม่ต้องใช้ของจริง รวมถึงแสดงผลได้อย่างหลากหลาย เมื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนจึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเข้าถึงสื่อได้โดยง่ายส่งผลให้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมจึงเป็นหนึ่งในตัวช่วยที่สำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อได้ในรูปแบบของการเรียนแบบออนไลน์และเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกิจการต่าง ๆ ของสังคมทั้งการสื่อสาร การแพทย์ การอุตสาหกรรม การบันเทิงและการศึกษา เพราะระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์กับซอฟต์แวร์ที่สามารถทำให้การผสมระหว่างโลกแห่งความเป็นจริงและโลกเสมือนให้เห็นอย่างกลมกลืนบนจอที่หลากหลายอย่างนำอัจฉริยด้วยการออกแบบเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมจะต้องเป็นเทคโนโลยีที่สำคัญและมีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถในการคิดและการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นและช่วยให้ผลการเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยจะช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงสารสนเทศต่าง ๆ

เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งระหว่างความคิดหลัก ความคิดรองและความคิดย่อยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันตามลำดับความสำคัญให้เป็นรูปธรรม

การจัดการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดและการคิดวิเคราะห์ สิ่งสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ที่เป้าหมายของคุณภาพของผู้เรียน ผู้สอนจัดการเรียนรู้แบบใดก็ได้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมแต่ต้องยึดเป้าหมายของผู้เรียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ก้องเกียรติ หิรัญเกิด. (2557). **Augmented Reality Open Source for Project**. เล่มที่ 1. กรุงเทพมหานคร: Fast-Books.
- นงคราญ ศรีสะอาด. (2556). การสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนจากเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เรื่อง ระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเรียนรู้และสื่อสารมวลชน**. ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ประหยัด จิระวรพงศ์. (2553). เทคโนโลยีผสมผสานความจริงเสมือน. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 12(3), 189-194.
- พนิดา ต้นศิริ. (2560). โลกเสมือนผสมผสานโลกจริง Augmented Reality. **วารสารนักบริหารมหาวิทยาลัยกรุงเทพ**, 30(2), 167-175.
- มนตรี วงษ์สะพาน. (2556). การยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์. **วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ**, 13(2), 25-139.
- วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2558). **การพัฒนาสื่อ Augmented Reality ด้วยโปรแกรม Processing และ OpenSpace3D**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพจน์ พวงศิริ. (2559). การพัฒนาคู่มือความจริงเสริม เรื่อง การใช้เครื่องวัดปริมาณไขมันในร่างกาย สำหรับนิสิตสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา**. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อดิศักดิ์ มหาวรรณ. (2556). **AR หรือ Augmented Reality**. Retrieved from <http://edu.techno-google.blogspot.com/2013/05/ar-augmented-reality.htm> (Accessed 29 December 2023).
- Ammar, H.S. et al. (2017). The effectiveness of using augmented reality apps in teaching the English Alphabet to kindergarten children: A case study in

the state of Kuwait. **Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education**, 13(2), 46.

Azuma, R.T. (2001). **A Survey of Augmented Reality Presence: Teleoperators and Virtual Environments**. Retrieved from <http://www.cs.unc.edu/azuma/ARpresence.pdf> (Accessed 17 November 2023).

Azuma, R.T. (1997). A Survey of Augmented Reality. **Presence**, 6(4), 355-385.

Gregory Kipper and Joseph Rampolla. (2013). **Augmented reality: an emerging technologies guide to AR**. Waltham: Syngress.

Kipper,G. (2013). Chapter 1-What Is Augmented Reality?. **Augmented Reality. Journal of Physics**, Boston: Syngress. (pp.1-27).

แนวทางการยกระดับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า Guidelines for Upgrading the Universal Health Coverage Project

คิวนัตร์ ศิริสิทธิ์นฤวัต, โชติมา นวลจันทร์, วิเชียร ชวดสูงเนิน,
ณัฐพงษ์ โชติปรีชารัตน์, กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์
Siwachat Sirasitnaruewat, Chotima Nuanchan,
Wichiar Chuadsungnoen, Nathatchaphong Chotpreecharat,
Kampanart Wongwatthanaphong
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Department of Public Administration, Pibulsongkram Rajabhat University
E-mail: chotiman.2513@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของประเทศไทย โดยการวางมาตรฐานคุณภาพสถานพยาบาลรองรับการยกระดับ 30 บาทพลัส บริหารจัดการผู้ป่วยที่มาโดยไม่ได้นัดหมายล่วงหน้าจากบัตรประชาชนใบเดียว ผู้ป่วยส่วนใหญ่ต้องการรักษาใกล้บ้าน พร้อมวางมาตรฐานเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอ และ รพ.สต. ถ่ายโอนไปท้องถิ่น สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) สรพ. เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่พัฒนามาตรฐานและรับรองคุณภาพสถานพยาบาลโดยสมัครใจ เหมือนนโยบายรัฐบาลประกาศยกระดับ 30 บาทพลัส สถานพยาบาลจะต้องปรับเปลี่ยนหรือยกระดับการดำเนินการตามมาตรฐานของสถานพยาบาลให้เป็นไปตามระบบที่วางไว้เน้นเรื่องคุณภาพ ความปลอดภัย ทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ เมื่อมีการยกระดับบัตรทองและเรื่องบัตรประชาชนใบเดียวรักษาทุกที่ ต้องมีการปรับเปลี่ยน คือ สถานพยาบาล หรือโรงพยาบาลนั้น ๆ ต้องมีระบบบริการในการรองรับผู้ป่วยที่จะเข้ามาแบบไม่ได้นัดหมายล่วงหน้าเพราะเดิมจะทราบจำนวนผู้ป่วยตามสิทธิหลักประกันสุขภาพฯ ที่มารับการรักษาพยาบาลทำให้สามารถออกแบบการให้บริการที่เหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมายได้

เมื่อประชาชนสามารถไปได้ทุกที่ โรงพยาบาลต้องบริหารจัดการโดยคาดการณ์สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น และเตรียมรองรับผู้ป่วยกลุ่มใหม่ ๆ ที่อาจจะเดินทางมารักษา แต่ในความเป็นจริงยังมองว่า ตามศักยภาพและที่ตั้งของโรงพยาบาลแต่ละแห่ง โรงพยาบาลบางกลุ่มอาจมีจำนวนผู้ป่วยกลุ่มใหม่เพิ่มขึ้นไม่มากนัก เพราะประชาชนอาจไม่ยอมเดินทางไกล ๆ ในการรักษาพยาบาล ส่วนใหญ่อาจอยากรักษาใกล้บ้านมากกว่า แต่โรงพยาบาลที่มีศักยภาพสูง และเป็นความคาดหวังของคนไข้ การเดินทางไปยังโรงพยาบาลใหญ่ ๆ ถึงแม้ห่างไกล ก็อาจเกิดขึ้นได้ ทำให้มีโอกาสรับคนไข้เพิ่มมากขึ้นทั้งลักษณะกลุ่มโรคหายาก โรคที่มีความซับซ้อน หรือแม้แต่โรคที่สามารถรักษาได้ตามโรงพยาบาลทั่วไป

คำสำคัญ: แนวทางการยกระดับระบบประกันสุขภาพ, หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

ได้รับบทความ: 20 มีนาคม 2567; แก้ไขบทความ: 17 เมษายน 2567; ตอรับตีพิมพ์: 18 เมษายน 2567

Received: March 20, 2024; Revised: April 17, 2024; Accepted: April 18, 2024

Abstract

The purpose of this article is to provide recommendations regarding Thailand's universal health coverage policy. By setting quality standards for medical facilities to support the upgrade to 30 baht plus, managing walk-in patients from a single ID card. Most patients want treatment close to home. Ready to set health network standards at the district level and Subdistrict Health Promotion Hospital transferred to the local area The Healthcare Accreditation Institute (Public Organization) or Healthcare Accreditation Institute is an important agency that is responsible for developing standards and accrediting the quality of healthcare facilities voluntarily. When the government policy announces an increase to 30 baht plus, medical facilities will have to modify or raise the level of operations according to the standards of the medical facility, maintaining the system that has been laid out, emphasizing quality and safety for both service providers and service recipients. When there is an upgrade to the gold card and the issue of a single ID card being maintained everywhere. What needs to be changed is the nursing home or hospital. There must be a service system to accommodate walk-in patients. Because previously the number of patients under health insurance rights would be known. who come to receive medical treatment, making it possible to design appropriate services according to the target group.

When people can go anywhere Hospitals must manage by anticipating upcoming situations. and prepare to accommodate new groups of patients who may come for treatment but in reality, it is still seen that according to the potential and location of each hospital Some groups of hospitals may not have a small increase in the number of new patients. Because people may not want to travel far for medical treatment, most may prefer treatment close to home. But the hospital has high potential and is the expectation of the patients. Traveling to major hospitals Even though we're far away It may happen. This creates an opportunity to accept more patients, both in rare disease groups. complicated disease or even diseases that can be treated at general hospitals.

Keywords: Upgrading the Health Insurance System, Universal Health Coverage

1. บทนำ

โครงการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ที่บริหารงานโดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา ได้รับการชื่นชมจากประชาชนชาวไทยและการ

ยอมรับจากนานาชาติ ประเทศ รวมถึงองค์การอนามัยโลก ว่าเป็นโครงการที่ทำให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้อย่างทั่วถึง การพัฒนาคุณภาพของสถานพยาบาลระดับปฐมภูมิให้มีความก้าวหน้า แต่ยังมีจุดอ่อนของระบบที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน นั่นก็คือ ปัญหาเรื่องจำนวนบุคลากรทางการแพทย์และโรงพยาบาลที่ไม่มีความสมดุลกับจำนวนประชาชนที่มาใช้บริการ และปัญหาการบริหารงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณที่ไม่ตรงตามเป้าหมาย ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ย่อมส่งผลถึงคุณภาพการรักษาพยาบาลและการทำงานของบุคลากรด้านสาธารณสุขอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (ชัยวุฒิ ศรีสุขโข, 2557) โดยเฉพาะในเรื่องการบริหารงบประมาณ ซึ่งหากไม่มีการปฏิรูประบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า ระบบสวัสดิการด้านสุขภาพของประเทศไทยต้องประสบปัญหาทางการเงินภายใน 10 ปีนี้ อย่างแน่นอน (ไทยรัฐออนไลน์, 2558) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้พยายามหาแนวทางเพื่อปรับปรุงระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยเฉพาะเรื่องการบริหารงบประมาณ ซึ่งประชาชนต้องยอมรับความจริงว่างบประมาณจากรัฐบาลเพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ และต้องมีการระดมเงินทุนจากส่วนอื่นโดยประชาชนต้องมีส่วนร่วมเพื่อมาค้ำจุนระบบให้สามารถดำเนินต่อไปอย่างยั่งยืน (มติชนออนไลน์, 2558) นายแพทย์ประทีป ธนกิจเจริญ รักษาการเลขาธิการสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เสนอว่า นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าในระยะยาวต้องมีการจัดหางบประมาณจากหลายแหล่งมาเพิ่มเติมเพื่อให้ระบบมีความยั่งยืน เช่น การเก็บเงินสมทบคล้ายกับกองทุนประกันสังคม การร่วมจ่ายกรณีที่ต้องการบริการที่มากกว่ามาตรฐานด้านสาธารณสุข (co-payment) และการเก็บภาษีสำหรับกองทุนเฉพาะ (Earmarked Tax) ซึ่งยังต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงผลกระทบต่อสังคมในภาพรวม (มติชนออนไลน์, 2558) สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือปัจจุบันโรคส่วนใหญ่เป็นกลุ่มโรคที่ไม่ได้เกิดจากการติดต่อทางเชื้อโรค แต่เกิดจากพฤติกรรมของตนเองแทบทั้งสิ้น (Non-communicable diseases - NCDs) ดังนั้นความรับผิดชอบในการดูแลสุขภาพเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายทางการแพทย์จึงเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่ต้องแบกรับภาระทางการเงินร่วมกับภาครัฐ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้ประชาชนหันมารักษาสุขภาพกันมากขึ้นเพื่อประหยัดงบประมาณส่วนตน และงบประมาณของรัฐไปโดยปริยาย (มติชนออนไลน์, 2558)

2. แนวทางการระบบประกันสุขภาพที่ภาครัฐจัดให้ของต่างประเทศ ตารางเปรียบเทียบสวัสดิการระบบประกันสุขภาพของประเทศสหพันธ์เยอรมนี ฝรั่งเศส ไต้หวัน สิงคโปร์

ประเทศ	การบริหารจัดการสวัสดิการ	สวัสดิการที่ได้รับ	กลุ่มผู้รับสวัสดิการ
สหพันธ์เยอรมนี	- ระบบประกันสังคมมี 4 แบบ	การเข้ารับบริการ - โรงพยาบาลรัฐ - โรงพยาบาลมูลนิธิ	- ประชาชนทุกคนที่เป็นผู้ประกันตน

	<p>1. ความสมานฉันท์ (Solidarity) สมาชิกถือหุ้น ค้ำจุนกันและกัน</p> <p>2. การระดมทุนด้วยเงินสมทบ (Contribution financing) จากการหักเงินค่าจ้างจากลูกจ้างและนายจ้าง</p> <p>3. ความคุ้มครองแบบเต็มรูปแบบ (Comprehensive coverage) จากกองทุนประกันสุขภาพ</p> <p>4. การกำกับและควบคุมตนเองขององค์กร (Self-governance) สมาคมแพทย์ สมาคมโรงพยาบาล</p> <p>- กองทุนประกันสุขภาพภาคบังคับ (Statutory Health Insurance funds)</p>	<p>- โรงพยาบาลเอกชน</p>	
<p>ฝรั่งเศส</p>	<p>1. ระบบประกันสุขภาพภาคบังคับหรือStatutory health insurance</p> <p>1.1 กองทุนประกันสุขภาพทั่วไป สำหรับผู้มีเงินเดือนได้รับค่าตอบแทน</p> <p>1.2 กองทุนประกันสุขภาพสำหรับผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม</p> <p>1.3 กองทุนประกันสุขภาพของผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ</p> <p>2. ระบบประกันสุขภาพแบบสมัครใจ รูปแบบบริษัทที่ไม่แสวงหาผลกำไร</p>	<p>หน่วยงานสาธารณสุข ส่วนภูมิภาคแบ่งการบริการ</p> <p>- การบริการระดับปฐมภูมิ</p> <p>- การบริการระดับทุติยภูมิ</p>	<p>- บุคคลที่ไม่ได้มีสัญชาติฝรั่งเศสแต่ทำเรื่องร้องขอใช้สิทธิการ</p> <p>- ประชาชนทุกคนที่เป็นชาวฝรั่งเศส</p>

ไต้หวัน	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้าถึงบริการโดยการเลือกโรงพยาบาลและแพทย์หรือเลือกใช้การรักษาสมัยใหม่หรือแบบดั้งเดิม - การบริการรักษาพยาบาลแบบพื้นฐานสะดวกรวดเร็วด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ - โรงพยาบาลเอกชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนทุกคน
สิงคโปร์	<ul style="list-style-type: none"> - Medisave เป็นกองทุนเงินออมสำหรับตนเองและครอบครัว - Medishield เป็นกองทุนสำหรับผู้ประกันตน - Medifund เป็นกองทุนสงเคราะห์ 	<ul style="list-style-type: none"> - บริการระดับปฐมภูมิและโพลีคลินิก รวมถึงการเยี่ยมบ้านของแพทย์ทั่วไปและทันตแพทย์บริการสุขภาพขั้นพื้นฐาน - การบริการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนทุกคน
ไทย	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ - ระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ - ระบบประกันสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยบริการปฐมภูมิ - หน่วยบริการทุติยภูมิ - หน่วยบริการตติยภูมิ 	<ul style="list-style-type: none"> - คนไทยที่ไม่ได้รับความคุ้มครองสวัสดิการด้านสุขภาพใด ๆ จากรัฐเอกชนหรือองค์กรต่าง ๆ - ข้าราชการ - ลูกจ้างประจำ - ผู้รับบำนาญ - เบี้ยหวัดสังกัดราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค - ครอบครัว - ลูกจ้างในองค์กรตามเงื่อนไข

			- ลูกจ้างที่ออกจากงาน แต่ต้องการใช้สิทธิ สามารถจ่ายเงินสมทบด้วยตนเอง
--	--	--	--

2.1 ระบบประกันสาธารณสุขของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นระบบประกันสังคมแบบ "คู่" ประกอบด้วย 1) ภาคประชาชน: กองทุนประกันสุขภาพ (Krankenkassen): ประชาชนทุกคนในเยอรมนีต้องเป็นสมาชิกกองทุนประกันสุขภาพ มีกองทุนประกันสุขภาพทั้งแบบรัฐบาล (gesetzliche Krankenversicherung - GKV) และแบบเอกชน (private Krankenversicherung - PKV) ประชาชนสามารถเลือกกองทุนประกันสุขภาพได้ กองทุนประกันสุขภาพครอบคลุมค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่ายา ค่าโรงพยาบาลเบี้ยประกันจะขึ้นอยู่กับรายได้ ประกันสุขภาพเพิ่มเติม: ประชาชนสามารถซื้อประกันสุขภาพเพิ่มเติมเพื่อคุ้มครองค่าใช้จ่ายที่ไม่ครอบคลุมโดยกองทุนประกันสุขภาพ 2) ภาคภาครัฐ: กฎหมายควบคุมราคา: รัฐบาลเยอรมนีควบคุมราคาค่ารักษาพยาบาลและค่ายา การอุดหนุน: รัฐบาลเยอรมนีให้เงินอุดหนุนกองทุนประกันสุขภาพบางแห่ง

2.2 ระบบประกันสาธารณสุขของประเทศฝรั่งเศส เป็นระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่เรียกว่า Sécurité sociale ประชาชนทุกคนในฝรั่งเศสมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจาก Sécurité sociale โดยไม่คำนึงถึงรายได้ อาชีพ หรือสภาพสุขภาพ หลักการสำคัญของ Sécurité sociale: การเข้าถึงอย่างถ้วนหน้า: ประชาชนทุกคนในฝรั่งเศสมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจาก Sécurité sociale การร่วมจ่าย: ประชาชนทุกคนต้องร่วมจ่ายค่าใช้จ่ายบางส่วนสำหรับการรักษาพยาบาล การจัดการโดยรัฐ: Sécurité sociale บริหารจัดการโดยรัฐบาล บริการที่ครอบคลุมโดย Sécurité sociale: การรักษาพยาบาลทั่วไป: การตรวจรักษาโดยแพทย์ การจ่ายยา การรักษาในโรงพยาบาล การรักษาโรคเรื้อรัง: (โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง มะเร็ง) การคลอดบุตร การบำนาญ เงินทดแทนการว่างงาน การระดมทุนของ Sécurité sociale: เงินสมทบจากนายจ้างและลูกจ้าง ภาษีเงินได้ เงินสนับสนุนจากรัฐบาล ผลลัพธ์ของ Sécurité sociale: ประชาชนฝรั่งเศสมีสุขภาพที่ดีขึ้น อายุขัยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาพลดลง ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพโดยรวมมีราคาไม่แพง

2.3 ระบบประกันสาธารณสุขของประเทศไต้หวัน(NHI) เป็นระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่ครอบคลุมประชากรไต้หวันเกือบ 100% ก่อตั้งขึ้นในปี 1995 ได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในระบบประกันสุขภาพที่ดีที่สุดในโลก หลักการสำคัญของ NHI: การเข้าถึงอย่างถ้วนหน้า: ประชาชนทุกคนในไต้หวันมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจาก NHI โดยไม่คำนึงถึงรายได้ อาชีพ หรือสภาพสุขภาพ การร่วมจ่าย: ประชาชนทุกคนต้องร่วมจ่ายค่าใช้จ่ายบางส่วนสำหรับการรักษาพยาบาล การบริหารจัดการโดยชุมชน: NHI บริหารจัดการโดยคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนจากประชาชน ผู้ให้บริการด้านสุขภาพ และหน่วยงานภาครัฐ บริการที่ครอบคลุมโดย NHI: การรักษาพยาบาลทั่วไป: การตรวจรักษาโดยแพทย์ การจ่ายยา การรักษา

ในโรงพยาบาล การรักษาโรคเรื้อรัง: โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง มะเร็ง การส่งเสริมสุขภาพ: การตรวจสุขภาพ การฉีดวัคซีน การให้คำปรึกษาสุขภาพ การระดมทุนของ NHI: เงินสมทบจาก นายจ้างและลูกจ้าง เงินสนับสนุนจากรัฐบาล ค่าธรรมเนียมผู้ป่วยร่วมจ่าย ผลลัพธ์ของ NHI: ประชาชนได้หันมีสุขภาพที่ดีขึ้น อายุขัยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาพลดลง ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพโดยรวมมีราคาไม่แพง

2.4 ระบบประกันสาธารณสุขของประเทศสิงคโปร์ เป็นระบบแบบ "คู่" ประกอบด้วย 1. ภาคประชาชน: กองทุนออมทรัพย์เพื่อสุขภาพ (Medisave): เป็นระบบออมเงินบังคับที่ประชาชนทุกคนต้องส่งเงินเข้ากองทุน เงินในกองทุน Medisave สามารถนำไปใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาล เช่น ค่ารักษาพยาบาลในโรงพยาบาล ค่าทันตกรรม ค่าแว่นตา อัตราการส่งเงินเข้ากองทุนจะขึ้นอยู่กับรายได้ มีเพดานจำกัดจำนวนเงินที่สามารถเก็บไว้ในกองทุน Medisave ประกันสุขภาพเชิงพาณิชย์: ประชาชนสามารถซื้อประกันสุขภาพเพิ่มเติมเพื่อคุ้มครองค่าใช้จ่ายที่ไม่ครอบคลุมโดย Medisave 2. ภาคภาครัฐ: กองทุน MediShield: เป็นประกันสุขภาพภาคบังคับที่ช่วยคุ้มครองค่าใช้จ่ายสำหรับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลที่รุนแรง ประชาชนทุกคนต้องสมัครเข้าร่วมกองทุน MediShield เบี้ยประกันจะขึ้นอยู่กับอายุและเพศ มีวงเงินคุ้มครองต่อปี กองทุน Medifund: เป็นกองทุนที่ช่วยเหลือผู้ที่มีรายได้น้อยและประสบปัญหาในการชำระค่ารักษาพยาบาล ประชาชนสามารถสมัครขอรับความช่วยเหลือจากกองทุน Medifund กองทุน Medifund จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือเป็นรายกรณีไป

2.5 ระบบประกันสุขภาพสาธารณสุขของประเทศไทย มุ่งเน้นการให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนทั่วไปอย่างเป็นระบบและมีความเป็นธรรมและเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการ ดังนี้ 1) บัญชีสุขภาพของประชาชน (Universal Coverage Scheme - UCS) 2) ประกันสังคม (Social Security Scheme) ระบบนี้เป็นการประกันสุขภาพสำหรับลูกจ้างในเครือข่ายของการประกันสังคม โดยธุรกิจและผู้สร้างงานจะต้องจ่ายเงินเข้าสู่ระบบเพื่อให้ความคุ้มครองสำหรับพนักงานของตน 3) ประกันสุขภาพของข้าราชการ (Civil Servant Medical Benefit Scheme) ระบบนี้เป็นการประกันสุขภาพสำหรับข้าราชการและครอบครัวของพวกเขา ที่ให้บริการสุขภาพโดยโรงพยาบาลของรัฐและเอกชน 4) โปรแกรมบริการสุขภาพส่วนภูมิภาค (Health Service Program for the Informal Sector) ระบบนี้เป็นการให้บริการสุขภาพสำหรับกลุ่มคนที่ไม่มีงานทำและกำลังพยายามทำงานในสถานการณ์ไม่แน่นอน 5) ระบบบริการสุขภาพสาธารณสุข (Public Health Services) ระบบนี้เป็นการให้บริการสุขภาพสำหรับประชาชนทั่วไป โดยให้บริการฟรีหรือในราคาที่เป็นส่วนหนึ่ง ๆ ของค่าใช้จ่ายจริง

3. การวิเคราะห์แนวทางการยกระดับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

3.1 ประเทศไทย โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือ "30 บาท รักษาทุกโรค" ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2545 ถือเป็นนโยบายสำคัญที่มุ่งหวังให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาโครงการประสบความสำเร็จอย่างมาก ส่งผลดีต่อ

สุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนไทย และมีประเด็นท้าทายและโอกาสในการพัฒนาโครงการนี้อยู่หลายประการ บทความนี้มุ่งวิเคราะห์แนวทางการยกระดับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าประเทศไทยโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเป็นนโยบายสำคัญที่มีบทบาทต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนไทย การพัฒนาโครงการนี้อย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาบริหารจัดการคุณภาพบริการ การจัดสรรทรัพยากร การหาวิธีการต่าง ๆ ในการพัฒนา (ณัฐรัฐิติ ต่านวิไล และคณะ, 2562: 11)

3.2 ประเทศเยอรมนี ประเทศเยอรมนีมีระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่ประสบความสำเร็จมาอย่างยาวนาน ประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ โดยไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่าย ระบบนี้มีจุดเด่นหลายประการ เช่น ความครอบคลุม ความเป็นธรรม และประสิทธิภาพ และยังมีประเด็นท้าทายและโอกาสในการพัฒนาโครงการนี้อยู่หลายประการ การวิเคราะห์แนวทางการยกระดับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าประเทศเยอรมนีเป็นระบบที่ประสบความสำเร็จ แต่ยังมีประเด็นท้าทายและโอกาสในการพัฒนา การยกระดับโครงการนี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาบริหารจัดการ การควบคุมค่าใช้จ่าย คุณภาพบริการ การเข้าถึงบริการ และการส่งเสริมสุขภาพ

3.3 ประเทศฝรั่งเศส ประเทศฝรั่งเศสมีระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่เรียกว่า "ระบบประกันสุขภาพแห่งชาติ" (Sécurité Sociale) ซึ่งประสบความสำเร็จมาอย่างยาวนาน ระบบนี้ให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ โดยไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่าย ระบบนี้มีจุดเด่นหลายประการ เช่น ความครอบคลุม ความเป็นธรรม และประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นท้าทายและโอกาสในการพัฒนาโครงการนี้อยู่หลายประการ บทความนี้มุ่งวิเคราะห์แนวทางการยกระดับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าประเทศฝรั่งเศส ประเด็นท้าทายและโอกาสในการพัฒนาการยกระดับโครงการนี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาบริหารจัดการ การควบคุมค่าใช้จ่าย คุณภาพบริการ การเข้าถึงบริการ และการส่งเสริมสุขภาพ (Marjan J. Faber, Jako S. Burgers, Richard Grol and Gert P. Westert, 2011: 441)

3.4 ประเทศไต้หวัน ประเทศไต้หวันมีระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่เรียกว่า "ระบบประกันสุขภาพแห่งชาติ" (National Health Insurance, NHI) ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างมาก ระบบนี้ให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ โดยไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่าย ระบบนี้มีจุดเด่นหลายประการ เช่น ความครอบคลุม ความเป็นธรรม และประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นท้าทายและโอกาสในการพัฒนาโครงการนี้อยู่หลายประการ วิเคราะห์แนวทางการยกระดับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าประเทศไต้หวันเป็นระบบที่ประสบความสำเร็จแต่ยังมีประเด็นท้าทายและโอกาสในการพัฒนาการยกระดับโครงการนี้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน โดยมุ่งเน้นการพัฒนา

ระบบบริหารจัดการ การควบคุมค่าใช้จ่าย คุณภาพบริการ การเข้าถึงบริการ และการส่งเสริมสุขภาพ (Guang–Xu Wang. (2010: 3)

3.5 ประเทศสิงคโปร์ ประเทศสิงคโปร์มีระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่เรียกว่า "ระบบประกันสุขภาพแห่งชาติ" (Medisave) ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ประชาชนทุกคนต้องมีบัญชี Medisave ใช้สำหรับเก็บเงินออมเพื่อการรักษาพยาบาลควบคู่กับระบบประกันสุขภาพเชิงพาณิชย์ ระบบนี้มีจุดเด่นหลายประการ เช่น ความครอบคลุม ความเป็นธรรม และประสิทธิภาพ ยังมีประเด็นท้าทายและโอกาสในการพัฒนาโครงการนี้อยู่หลายประการ วิเคราะห์แนวทางการยกระดับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าประเทศสิงคโปร์ เป็นระบบที่มีจุดเด่นหลายประการ แต่ยังมีประเด็นท้าทายและโอกาสในการพัฒนา การยกระดับโครงการนี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน โดยมุ่งเน้นการควบคุมค่าใช้จ่าย ลดความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาพ พัฒนาระบบบริหารจัดการ คุณภาพบริการ และการส่งเสริมสุขภาพ

4. สรุป

1. การสร้างพื้นฐานข้อมูล: การศึกษาแนวทางการยกระดับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าสามารถเริ่มต้นด้วยการสร้างพื้นฐานข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพของประชากรทั้งหมด ซึ่งรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของโรค ความต้องการในการรักษา และปัจจัยที่ส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์และวางแผนการจัดทำนโยบายที่เหมาะสม (มติชนออนไลน์, 2558).

2. การเสริมสร้างระบบบริการสุขภาพ: โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ามุ่งเน้นการเสริมสร้างระบบบริการสุขภาพที่สามารถให้บริการทั้งในด้านการป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสุขภาพได้อย่างครอบคลุม

3. การเน้นการป้องกันโรค: การศึกษาแนวทางการยกระดับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าระบุถึงความสำคัญของการให้ความสำคัญกับการป้องกันโรค ไม่เพียงแต่การรักษาโรคที่เกิดขึ้นแล้ว โดยการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเป็นโรค และการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการรักษาตัวเองเมื่อเกิดโรค

4. การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย: การศึกษาแนวทางการยกระดับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าย้ำความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการและให้บริการด้านสุขภาพ เช่น การใช้ระบบสารสนเทศทางการแพทย์ (Health Information Systems) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสุขภาพ และการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพสูง (มติชนออนไลน์, 2559)

5. การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ: การโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้ามุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับประชากร โดยการลดค่าใช้จ่ายในการรักษาโรค และการลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจที่เกิดจากโรคที่สามารถป้องกันได้ล่วงหน้า

6. การสร้างความเชื่อมั่นในระบบสุขภาพ: 1) การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและโปร่งใส
2) การสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของบริการ 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชากร
4) การสร้างความน่าเชื่อถือในระบบบริการ 5) การสร้างพื้นที่สำหรับการเสนอข้อเสนอลและการ
เรียนรู้ (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2567: 17-18)

5. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาแนวทางการยกระดับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ทำให้ได้
องค์ความรู้ดังนี้

1. หลักการสำคัญของ UHC และการเข้าถึงอย่างถ้วนหน้า ประชาชนทุกคนควรมี
สิทธิเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพโดยไม่คำนึงถึงรายได้ อาชีพ หรือสภาพสุขภาพ ความ
เป็นธรรม การบริการด้านสุขภาพควรมีราคาไม่แพงและสามารถเข้าถึงได้ง่าย ด้านประสิทธิภาพ:
ระบบประกันสุขภาพควรมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า คุณภาพ บริการด้านสุขภาพมีคุณภาพสูง

2. กลยุทธ์การยกระดับ UHC การขยายความครอบคลุม โดยการเพิ่มจำนวน
ประชาชนที่เข้าถึงระบบประกันสุขภาพ การลดค่าใช้จ่าย: ควบคุมค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ
การปรับปรุงคุณภาพ: พัฒนาคุณภาพของบริการด้านสุขภาพ การเสริมสร้างระบบ:
พัฒนาระบบประกันสุขภาพให้มีประสิทธิภาพ (วรัญญู คงศรีสุข, 2560)

3. บทเรียนที่ได้จากประเทศต่าง ๆ: ประเทศที่มีระบบ UHC ที่ประสบความสำเร็จ:
ประเทศไทย ประเทศไต้หวัน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส

บทเรียนที่เรียนรู้: ความสำคัญของการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ความสำคัญของการมี
ผู้นำที่เข้มแข็งความสำคัญของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ความสำคัญของการมีระบบ
การเงินที่ยั่งยืนความสำคัญของการมีกลไกการควบคุมคุณภาพ

4. แนวทางการยกระดับ UHC ในประเทศไทย โดยการขยายความครอบคลุม:
เพิ่มจำนวนประชาชนที่เข้าถึงระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า พัฒนาศักยภาพให้
ครอบคลุมมากขึ้น การลดค่าใช้จ่าย: ควบคุมราคาค่ารักษาพยาบาล ส่งเสริมการใช้ยาอย่างมี
เหตุผล พัฒนาระบบการบริหารจัดการ การปรับปรุงคุณภาพ: พัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ
พัฒนาเทคโนโลยี พัฒนาระบบการบริการ การเสริมสร้างระบบ: พัฒนาระบบการเงิน พัฒนา
ระบบการกำกับดูแล พัฒนาระบบข้อมูล ความท้าทาย:การระดมทุน: หาเงินทุนที่เพียงพอ
สำหรับการขยายและพัฒนา UHC การควบคุมค่าใช้จ่าย: ควบคุมค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่เพิ่ม
สูงขึ้น การขาดแคลนบุคลากรด้านสุขภาพ: พัฒนากำลังคนด้านสุขภาพให้เพียงพอ ความเหลื่อมล้ำ:
ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ โอกาส: เทคโนโลยี: เทคโนโลยีดิจิทัล
สามารถช่วยพัฒนา UHC ความร่วมมือ: ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค
ประชาสังคม การเรียนรู้จากประเทศอื่น: เรียนรู้จากประสบการณ์ของประเทศอื่น สรุป:
การยกระดับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเป็นสิ่งที่ทำท้าทาย แต่ก็ยังเป็นโอกาสที่สำคัญใน

การพัฒนาสุขภาพของประชาชน จำเป็นต้องมีการร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้ UHC ประสบความสำเร็จ (วรัญญ คงศรีสุข, 2560)

เอกสารอ้างอิง

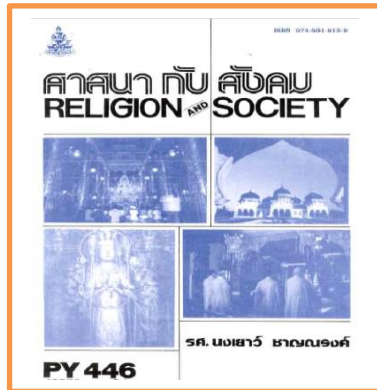
- ชัยวลี ศรีสุขโข. (2557). 12 ปี ระบบสาธารณสุขไทยภายใต้ระบบหลักประกัน สุขภาพถ้วนหน้า. เข้าถึงได้จาก <http://www.hfocus.org/content/2014/10/8495> (สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2559).
- ไทยรัฐออนไลน์. (27 ธันวาคม 2558). นักวิชาการ ค้านโละ 30 บาท รักษาทุกโรค หนุนคนมีเงินร่วมจ่าย. เข้าถึงได้จาก <http://www.thairath.co.th/content/554920> (สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2559).
- ณัฐธิดา ด่านวิไล และคณะ. (2562). หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า: แนวคิด เป้าหมาย และความท้าทาย. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มติชนออนไลน์. (24 ธันวาคม 2558). บัตรทองจ่อถึงแตก!! ใช้งบสูง 16-17% ดันแนวทาง ‘ประชารัฐร่วมจ่าย’ ป้องกันรพ.ล้ม. เข้าถึงได้จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1450943754 (สืบค้น 12 มกราคม 2559).
- มติชนออนไลน์. (27 ธันวาคม 2558). รักษาการเลขาธิการ สปสช. ยันเพิ่มงบฯบัตรทองแค่ 5% ของเม็ดเงินทั้งประเทศ. เข้าถึงได้จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1451207288 (สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2559).
- มติชนออนไลน์. (29 ธันวาคม 2558). ปรับปรุง “บัตรทอง” ยังไม่จบ ตั้ง กก.อีกชุด เคาะร่วมจ่ายหลังปีใหม่. เข้าถึงได้จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1451389897 (สืบค้น 12 มกราคม 2559).
- มติชนออนไลน์. (9 มกราคม 2559). จับตา...งบบัตรทอง ตรง/ไม่ตรงวัตถุประสงค์. เข้าถึงได้จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1452319546 (สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2559).
- วรัญญ คงศรีสุข. (2560). บนเส้นทางสู่หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า. เข้าถึงได้จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=9743234128 (สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2560).
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2567). หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า: บทเรียนและแนวทางพัฒนา NHI. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- Guang–Xu Wang. (2010). Financial Sustainability of Universal Healthcare and Its Reform: The Case of Taiwan. *Asian Social Science*, 6(4), 3–18.
- Marjan J. Faber, Jako S. Burgers, Richard Grol and Gert P. Westert. (2011). Achieving high performance quality in primary healthcare: The Dutch example. *International Journal of Public Health*, 3(4), 441–447.

บทวิจารณ์หนังสือ(Book Review)

ศาสนากับสังคม

RELIGION and SOCIETY

ผู้แต่ง : รศ.นงเยาว์ ชาญณรงค์

พระมหาโชตนพิรุฬพนธ์ สุทฺธจิตโต,
พระครูใบฎีกาเวียง กิตติวัฒนโณ, ภัฏชววิชัย สุขเสน

Phramaha Chotniphitphon Suttajitto,

Phrakrubaidika Weang Kitiwanno, Phatchavat Suksen

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

Mahachulalongkomrajavidyalaya University,

Surin Campus

E-mail: patchavat.suk@mcu.ac.th

1. บทนำ

หนังสือเรื่อง “ศาสนากับสังคม” ที่ผู้เขียนสนใจและนำมาวิจารณ์ต่อไปนี้เป็นหนังสือประกอบการสอนของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งผู้เขียนโดย รศ.นงเยาว์ ชาญณรงค์ อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้เขียนเพื่อการเรียนการสอน ศาสนากับสังคม (PY 446) นี้เป็นวิชาที่เปิดสอนเพื่อมุ่งเน้น ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในศาสนาสำคัญต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในสังคมอันจะเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ในการดำเนินชีวิตและการร่วมสังคม การร่วมงาน กับผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ทำให้เกิดการเข้าใจการสมานท์ และประสานประโยชน์กันได้อย่างดี ในการศึกษาวิชานี้สอนให้ผู้เรียนศึกษาศาสนาต่าง ๆ ด้วยใจเป็นกลาง มองศาสนาในแง่มุมใหม่ โดยใช้สหวิทยาการมาศึกษาวิเคราะห์ในฐานะที่พฤติกรรมการแสดงออกแห่งความเชื่อถือศรัทธาในศาสนาต่าง ๆ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม มิได้มุ่งเปรียบเทียบหลักธรรมคำสอนแต่มุ่งเน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ด้วยใจเป็นกลาง วิชาศาสนากับสังคมได้เปิดสอนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 (นงเยาว์ ชาญณรงค์, 2542: คำนำ) เป็นวิชาเลือกเสรีที่มีนักศึกษาสนใจเรียนตลอดมาทุกเทอม กระบวนวิชา ศาสนากับสังคม เป็นรายวิชาที่ศึกษาศาสนาในแง่ใหม่ คือศึกษาในฐานะที่เป็นสถาบันที่สำคัญของสังคม มีอิทธิพล บทบาท และผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสังคม ศึกษาศาสนาในแง่ที่เป็นปรากฏการณ์ของสังคม ศึกษาวิเคราะห์ศาสนาและสังคมที่เป็นแหล่งกำเนิดของศาสนานั้น ๆ โดยใช้หลักการพิจารณาด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา สังคมวิทยา ศาสนา จิตวิทยา มานุษยวิทยา วัฒนธรรมวิทยา และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่ศาสนามีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย การศึกษาวิชานี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาและผู้สนใจทั่วไป ในการ

ได้รับบทความ: 9 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 27 ธันวาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 28 ธันวาคม 2566

Received: November 9, 2023; Revised: December 27, 2023; Accepted: December 28, 2023

เข้าใจและพิจารณา มองศาสนาในอีกแง่หนึ่งซึ่งมีชีวิตชีวา และมีอิทธิพลทั้งทางโดยตรง โดยอ้อม โดยเปิดเผย และแฝงเร้นต่อมนุษย์ คำอธิบายรายวิชา ศึกษาแหล่งกำเนิดและวิวัฒนาการของศาสนาต่าง ๆ ขอบข่ายและเนื้อหาของการศึกษา ศาสนาในฐานะที่เป็นสถาบันของสังคม ศึกษาโครงสร้างและองค์ประกอบต่าง ๆ ของศาสนา ในแง่ที่เป็นพฤติกรรมและปรากฏการณ์ของสังคมศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับสังคม เกี่ยวกับบทบาทอิทธิพลของศาสนาที่มีต่อสังคม ทำให้มีผลต่อสมาชิกในสังคม เกิดพฤติกรรม การเจริญ การเสื่อม การเปลี่ยนแปลง และวิวัฒนาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ และมีอิทธิพลต่อกันกับสถาบันอื่น และองค์ประกอบอื่น ๆ ของสังคม เป็นการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ของศาสนาในแง่มุมต่าง ๆ ของสังคม และพฤติกรรมของมนุษย์ ในหนังสือได้เขียนสารบัญทั้งหมด 11 บท ทั้งนี้ได้มีบทบรรณานุกรมของการอ้างอิงข้อมูลทางวิชาการไว้ด้วย

2. เนื้อหาหนังสือ “ศาสนากับสังคม”

ทุกสังคมต้องมีศาสนา ซึ่งจะเป็นในรูปศาสนา ลัทธิ หรือความเชื่อใด ๆ ก็ตาม แต่ศาสนาก็เป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากสังคมมนุษย์ได้ ศาสนาเป็นโครงสร้างสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งในสังคม ที่ทำให้สังคมมีระบบ เป็นตัวกำหนดให้สมาชิก (มนุษย์) ในสังคมมีความเป็นระเบียบและอยู่ร่วมกันได้ ศาสนาคือสิ่งที่คอยควบคุมไม่ให้สมาชิกของสังคมกระทำผิดต่อสังคม

เนื้อหาในหนังสือเรื่อง “ศาสนากับสังคม” ผู้วิจารณ์ขอนำเนื้อหาบางส่วนของหนังสือศาสนากับสังคมตั้งแต่บทที่ 1 - บทที่ 11 ตามลำดับ เพื่อทราบข้อมูลบางส่วนของเนื้อหาการเขียนขึ้น ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 ศาสนาและสังคม

การให้ความหมายคำศาสนา ผู้ให้แต่ละคนก็มักจะเน้นหนักไปตามศาสนาที่ตนนับถือ หรือตามอุดมคติที่ยึดเป็นสูงสุด และมีนักวิชาการผู้มีชื่อเสียงหลายท่าน ไม่ให้ความหมายของศาสนา เพราะถือว่า ไม่มีความหมายหรือคำจำกัดความใดจะสมบูรณ์ในการอธิบายหรือจำกัดความ ศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งนับถือศรัทธาของมนุษย์และมีหลายศาสนาซึ่งมีความแตกต่างกันไปอีก คำว่า ศาสนา หมายถึง คำสั่งสอน มูลเหตุที่เกิดศาสนา แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ 1) ความต้องการทางร่างกาย เพื่อการมีชีวิตอยู่อย่างปลอดภัยมีความสุข อันได้แก่ ความต้องการทางปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ตลอดจนปัจจัยอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ทางร่างกาย และ 2) ความต้องการทางจิตใจ เพื่อความอบอุ่น ไม่ขาดที่พึ่ง มีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ รู้สึกมั่นคงปลอดภัย ไม่หวาดกลัว ต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง ความสบายใจ ความสุขทางอารมณ์ จิตใจ

จากความต้องการของจิตใจความรู้สึกต้องการความคุ้มครองที่พึ่งทางใจนั้นเอง นำไปสู่มูลเหตุที่เกิดศาสนา 3 สาเหตุ ดังนี้ คือ เกิดจากความกลัวภัยธรรมชาติ เกิดจากความปราศจากความรู้อันเกิดจากความต้องการผลสนองตอบแทน และต่อมาผ่านไป มนุษย์มีความ

เจริญขึ้นในหลายด้าน เข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์ มนุษย์มีการศึกษา การเรียนรู้ และรู้จักหาเหตุผล จึงเกิดศรัทธาและความเชื่อที่ยิ่งใหญ่เป็นระบบมั่นคง แพร่หลาย นับถือร่วมกันในชนหมู่ มาก เกิดเป็นศาสนาใหญ่ ๆ ซึ่งเป็นมูลเหตุ 3 ประการ คือ

1. เกิดจากการคิดหาเหตุผล เมื่อมนุษย์มีความเจริญสูงขึ้น มีสติปัญญา สามารถพิจารณาเหตุผลได้ ก็คิดหาเหตุผล และปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงคำตอบ

2. ลัทธิการเมือง เกิดจากผู้มีอำนาจทางการเมือง ต้องการให้อำนาจของตนคง อยู่ และสืบทอดไปสู่ทายาทพรรคพวกตลอดกาล

3. อำนาจบุคคล ในสมัยโบราณ บุคคลผู้มีอำนาจและสร้างบารมีความดีไว้มาก เมื่อตายไปผู้คนนับถือ ปันรูปเคารพบูชา และมีความเชื่อ ขอความคุ้มครองและขอให้ช่วยเหลือ เช่น เจ้าแม่กวนอิม

ประเภทของศาสนาแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ 1) ศาสนาประเภทเทวนิยม 2) ศาสนา ประเภทแบบอเทวนิยม

บทที่ 2 พฤติกรรมทางศาสนา

1. องค์ประกอบศาสนา เนื่องจากศาสนามีความหมายกว้างขวาง ลึกซึ้ง และมี ผู้ให้ความหมายไว้มากมาย โดยยึดถือตามความเข้าใจและศาสนาที่ตนนับถือเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม นักวิชาการส่วนใหญ่ ก็มีความเห็นสอดคล้องใกล้เคียงกันว่า ศาสนาควรจะมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ผู้ริเริ่ม คือผู้ตั้งศาสนาขึ้น ซึ่งเรียกว่าศาสดา หรือศาสดาพยากรณ์

1.2 คำสอนในศาสนา คือ ข้อความที่ท่องจำและสืบต่อกันมา แล้วจดจารึกไว้ เป็นคัมภีร์

1.3 นักบวช คือผู้สืบต่อศาสนา หรือตัวแทนของศาสนานั้น ๆ เป็นชนชั้นนำ ในผู้ถือศาสนานั้นด้วย

1.4 ศาสนสถาน หรือปูชนียสถาน อันเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาหรือ สถานที่ประกอบพิธีกรรมของศาสนา

1.5 เครื่องหมาย หรือสิ่งแทนศาสนา อันเป็นสัญลักษณ์แห่งศาสนา รวมทั้ง พิธีกรรมอันพึงปฏิบัติของศาสนิก

1.6 ความเชื่อ มีความเชื่อและมีการปฏิบัติตามความเชื่อนั้น

2. การแสดงออกทางศาสนา 2 ทาง ได้แก่ ทางใจ และทางกาย

บทที่ 3 ศาสนาฮินดู

ความเป็นมาของศาสนาฮินดู ชนเผ่าอารยันหรืออินโดยูโรเปียน เป็นชนเผ่าที่กรบ มีความฉลาดและสามารถในการรบ รุกราน ขยายอาณาจักรแต่เดิมชนเผ่านี้นับถือเทพเจ้าต่าง ๆ เช่น เทพเจ้าแห่งดวงอาทิตย์ ไฟ ได้วัฒนาการมาเป็นศาสนาฮินดูในปัจจุบัน ชนเผ่าอารยันเข้า รุกรานชมพูทวีป แต่ตั้งมั่นบ้านเรือนเมืองอยู่ตามลุ่มแม่น้ำสินธุ และอาศัยเหตุชาวอารยันกลุ่มนี้ มาอาศัยอยู่ลุ่มแม่น้ำสินธุนี้เองมีชื่อว่าฮินดู (เสถียร พันธรั้งสี, 2513: 58)

ความเชื่อ วิถีชีวิตและพฤติกรรมในสังคมของชาวฮินดู ชาวอินเดียทั่วไปในสมัยโบราณ และชาวฮินดูมีวิถีชีวิตและการแสดงออกทางพฤติกรรมในสังคมภายใต้กฎเกณฑ์ ขนบธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติ ตามหลักความเชื่อซึ่งฝังรากในจิตสำนึกจากบรรพบุรุษ ซึ่งมีอิทธิพล ต่อแนวทางการดำเนินชีวิตและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคมการเมือง การปกครอง คือ ความเชื่อ เรื่องวรรณกรรม ความเชื่อเรื่องเทพเจ้าบันดาลและเรื่องแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ และทรศนะเกี่ยวกับเรื่อง โลกและชีวิต

ชาวฮินดูนับถือเทพเจ้ามากมาย และวิวัฒนาการตั้งแต่สมัยโบราณที่พวกอารยันเข้า รุกราน และปกครองชนชาติพื้นเมือง เจ้าของถิ่นเดิมและกลืนวัฒนธรรมผสมผสานความเชื่อใน เทพเจ้ารวมเข้ากับของพวกอารยัน ผู้ปกครองอาณาจักร ได้แก่ พวกพราหมณ์และกษัตริย์ ได้รวมเทพเจ้าต่าง ๆ ในเป็นระบบ มีหนึ่งเดียวร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการเมือง การปกครอง และความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของชนชาติในประเทศ และประชากรในสังคม จึงเกิดมีพระเจ้าสูงสุด เพียงหนึ่งเดียว ซึ่งพระเจ้าสูงสุดนี้ ทรงมี 3 ภาค ในองค์เรียกว่า ตรีมูรติ คือ

1. พระพรหม คือ พระผู้ทรงสร้าง ทรงสร้างจักรวาล โลก มนุษย์ และสิ่งมีชีวิต ทั้งปวงในโลก

2. พระวิษณุ คือ พระผู้อภิบาล ทรงดูแลคุ้มครองปวงเทพ และมนุษย์ทั้งหลาย ให้อยู่เป็นสุข

3. พระศิวะ คือ พระผู้ทำลาย ทรงมีอำนาจมาก สามารถทำลายล้างโลกได้ด้วย คัมภีร์สำคัญของศาสนาฮินดู คัมภีร์พระเวท เป็นคัมภีร์เก่าแก่ที่สุดของอินเดีย และเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์สูงสุดของศาสนาฮินดู ภาษาที่ใช้ในพระเวทนั้น เป็นภาษาที่เก่าแก่ที่สุดในตระกูล ภาษาอินโด-ยูโรเปียน จากคัมภีร์พระเวทอันนับว่าเป็นวรรณกรรมสำคัญที่สำคัญยิ่งนี้ ทำให้เราทราบถึงชีวิตความเป็นอยู่ สังคมการปกครอง และลัทธิศาสนา ความเชื่อของชาว อารยันโบราณได้ พระเวทมี 3 คัมภีร์ เรียกว่า ไตรเวทหรือไตรเพท ได้แก่

1. ฤคเวท กล่าวถึง เทพและชื่อของเขาทั้งหลาย

2. ยชุรเวท กล่าวถึง การบูชาและวิธีบูชาเทพต่าง ๆ

3. สามเวท กล่าวถึง คำสวดบูชาและสรรเสริญเทพทั้งหลาย

บทที่ 4 พุทธศาสนากับสังคมชาวพุทธ

ศาสนาพุทธเกิดขึ้นมาในโลกประมาณ 2500 กว่าปี ในประเทศอินเดียซึ่งในขณะนั้น เรียกว่าชมพูทวีป ในสมัยพุทธกาลนั้นชมพูทวีปส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธก็คืออินเดียตอน เหนือในปัจจุบัน อินเดียยังแบ่งออกเป็นหลายแคว้นแคว้น ดังที่กล่าวไว้ในคัมภีร์พุทธศาสนามีอยู่ 16 แคว้น ได้แก่ อังคะ มคธ กาสี โภสถ วัชชี มัลละ เจตี วังสะ กุรุ ปัญจาละ มัจฉะ สุรเสนะ อัชสกะ อวันตี คันธาระ กัมโปชะ และแคว้นเล็ก ๆ อีกมากมาย แต่ที่สำคัญเกี่ยวกับศาสนาพุทธ คือสักกะชนบท เป็นแคว้นตั้งอยู่ระหว่างกลางแม่น้ำคันทราภกับแม่น้ำอิรวดี ทางทิศตะวันออก ของแคว้นโกศล มีเมือง กบิลพัสดุ์ เป็นราชธานี ซึ่งอยู่ใกล้กับเมืองเทวทหะหรือรามคาม ในสมัยนั้น แคว้นสักกะหรือสักกะชนบทนี้ขึ้นต่อแคว้นโกศล

พระเจ้าสุทโธทนะ เป็นกษัตริย์ครองกรุงกบิลพัสดุ์ มีพระมเหสีพระนามว่าสิริมหามายา ได้ประสูติพระโอรสเป็นรัชทายาท พระนามว่า สิทธัตถะ หรือสิทธารถ เมื่อประสูติได้ 7 วัน พระมารดาก็สิ้นพระชนม์ พระบิดาแต่งตั้งพระเจ้าน้าคือ พระนางปชาบดีโคตรมีเป็นมเหสี และทรงเลี้ยงดูเจ้าชายสิทธัตถะแทนพระมารดา เมื่อประสูติใหม่ ๆ นั้น มีมหาฤาษีและ โหราจารย์ผู้มีชื่อเสียง รวมทั้งท่านอัญญาโกณฑัญญะ ได้ถวายคำทำนายต่อ พระเจ้าสุทโธทนะ ว่า เจ้าชายสิทธัตถะทรงมีบุญบารมีสูงส่งยิ่งตามพระลักษณะ ถ้าครองราชย์ต่อไปจะได้เป็น พระมหาจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดของโลก หากออกบวชบรรพชิตสละชีวิตทางโลกแล้ว ก็จะได้เป็น พระศาสดาเอกของโลกและด้วยความเชื่อในคำทำนาย พระบิดาเกรงว่าพระโอรสจะออกบวช จึงบำรุงบำเรอด้วยความสุขต่าง ๆ เพื่อมิให้พระโอรสฝึกฝนฝึกเลศ ทรงจัดการแต่งงานให้กับ พระโอรสกับพระนางยโสธรา หรือพิมพา และเป็นพระชนินุชชาของพระเวททัต ผู้จงล้าง พระพุทธเจ้าในเวลาต่อมา เมื่อพระชนม์ได้ 29 พรรษาและได้ศึกษาเล่าเรียนในสำนักอาจารย์ ทั้งหลายที่มีชื่อเสียงจนหมดสิ้นความรู้ของอาจารย์ แต่ก็ยังไม่พบวิธีพ้นทุกข์ที่แท้จริง โดยการ บำเพ็ญเพียรทุกขกิริยาความเพียรด้วยความทรمانกายด้วยวิธีต่าง ๆ อย่างหนัก จึงทรงหันมา บำเพ็ญเพียรทางจิต บำเพ็ญสมาธิ ปฏิบัติแบบทางสายกลาง มัชฌิมาปฏิปทา จนพระชนม์ได้ 35 พรรษา ก็ทรงได้ตรัสรู้ พระสัมมาสัมโพธิญาณ ในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ก่อน พ.ศ. 45 ปี เรียกว่าวันวิสาขบูชา นับเป็นวันที่กำเนิดศาสนาที่สำคัญของโลก

หลักธรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนา

1. ธรรมจักรกัปปวัตตสูตร ธรรมจักรกัปปวัตตสูตร หรือปฐมเทศนา ซึ่งพระพุทธเจ้าแสดงแก่ปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 เป็นครั้งแรก จนสามารถทำให้ท่านอัญญาโกณฑัญญะ ซึ่งเป็นองค์หนึ่งในหมู่ปัญจวัคคีย์นั้นได้ดวงตาเห็นธรรม พระสูตรนี้พระองค์ได้แสดงอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค

2. ปฏิจจสมุปบาท เป็นหลักธรรมที่อธิบายความแท้จริงของชีวิต ความเป็นมาและเป็นไปของชีวิต ตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ซึ่งล้วนเป็นทุกข์ และอย่างไรจึงจะไม่ เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย มี 12 ประการ

1. อวิชชา ความไม่รู้จริง ความโง่
2. สังขาร เจตนา
3. วิญญาณ ความรู้สึกนึกคิด
4. นามรูป กายและจิต
5. สฬายตนะ อายุตนะ 6
6. ผัสสะ การกระทบ การสัมผัส
7. เวทนา ความรู้สึก
8. ตัณหา ความอยาก
9. อุปาทาน ความยึดมั่น
10. ภพ การแสดงออก

11.ชาติ กำเนิด

12.ชรา แก่ ตาย ทุกข์ เศร้า เสียใจ

3. อนัตตลักษณะสูตร เป็นสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ให้แก่ปัญจวัคคีย์ จนกระทั่งบรรลุความเป็นพระอรหันต์ หมกคิเลสที่จะทำให้ต้องไปเกิดใหม่อีก ในพระสูตรนี้ พระองค์ทรงแสดงให้เห็นความไม่เที่ยงของสิ่งต่าง ๆ คือ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เมื่อไม่เที่ยง มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ก็ย่อมเป็นทุกข์ เราไม่สามารถบังคับให้อยู่ในอำนาจเราได้ เป็นสิ่งที่ไม่มีความแน่นอนอะไรเลยเป็นการสมมติขึ้นมาเท่านั้นเอง อนัตตลักษณะสูตรเป็นพระสูตรที่แสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนามีค่าเหนือศาสนาอื่น ๆ นั่นคือหลัก อนัตตา ซึ่งจะหาไม่พบในศาสนาอื่นเลย และโลกขณะนี้กำลังก้าวไปสู่เรื่อง ตัณหา ในทางวัตถุเข้าทุกที

หลักธรรมสำหรับนักปกครองที่ดี หลักธรรมสำหรับระบบประชาธิปไตยนั้น ถ้าพิจารณาจะเห็นคติหรือแนวคิดของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการปกครองของระบบนี้ว่า มีเนื้อหาสาระที่เน้นเรื่องใด และผิดแผนจากแนวคิดเดิมอย่างไร ตามคติเดิมโดยเฉพาะตามแนวคิดของพราหมณ์หรือฮินดู สมัยต่อมาสอนเรื่องการปกครองโดยมุ่งไปแต่ความยิ่งใหญ่ของกษัตริย์ พูดแต่อำนาจ วิธีแสวงหาอำนาจ ความมั่งคั่งสมบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์ อิสริยศบิรวารจนบางที่ไม่คำนึงถึงจริยธรรม ตามคติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูยกฐานะกษัตริย์อยู่สูงเกินมนุษย์ว่าเป็นสมมติเทพ ประชาชนต้องเคารพเชื่อฟัง ไม่ว่าผิดหรือถูก อยู่เหนือเหตุผล เหนือกฎหมาย แต่ตามหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนนั้น จะเห็นว่าพระพุทธศาสนาได้เป็นจุดสนใจของการปกครองออกจากความมีอำนาจเพื่อความยิ่งใหญ่มาเป็นมีอำนาจเพื่อความสงบสุขของประเทศชาติ

บทที่ 5 ความเจริญและความเสื่อมการนับถือของพุทธศาสนาในสังคมที่กำเนิด

พระพุทธศาสนาเจริญสูงสุดในสังคมอินเดีย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ในสมัยพุทธกาลและในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช

1. สมัยพุทธกาล ในสมัยพุทธกาล พุทธศาสนาได้เจริญสูงสุด เพราะปรากฏว่ามีประชาชนทั้งชมพูทวีป ทุกชั้นวรรณะ หันมาเลื่อมใสศรัทธา นับถือพุทธศาสนาอย่างมาก และพากันประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์กันถ้วนหน้า นับตั้งแต่พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นองค์ประมุข ขุนนางผู้บริหารบ้านเมือง เศรษฐี คหบดีพ่อค้า ตลอดจนจนานาชาวไร่ รวมทั้งชนชั้นยาก จัณฑาล ทำให้พระพุทธศาสนาแพร่หลาย เฟื่องฟูและหยั่งรากลงสู่จิตใจของประชาชน ด้วยเหตุนี้เองทำให้สังคมอินเดียสมัยพุทธกาล โดยเฉพาะสังคมที่เลื่อมใสศรัทธาพุทธศาสนา จึงมีความสงบสุขเรื่อยมา

2. สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วประมาณ 200 กว่าปี (ในราว พ.ศ. 235) ได้มีกษัตริย์แคว้นมคธ ซึ่งเป็นแคว้นใหญ่ มีแคว้นเล็ก ๆ เป็นเมืองขึ้นมากมาย ทรงพระนามว่าพระเจ้าอโศกมหาราชแห่งราชวงศ์โมริยะ ผู้นิยมโปรดการทำสงครามขยายดินแดน จนมาถึงการทำสงครามครั้งสุดท้ายทรงยกกองทัพไปตีแคว้นกาลิงคะ ซึ่งอยู่ตอนใต้ของอินเดีย พระองค์ได้ฆ่าทหารจำนวนมาก และพระองค์ทรงสลดพระทัยอย่างมาก และเริ่มเบื่อหน่าย

การทำสงคราม ในเวลาต่อมาได้ฟังธรรมจากพระอริยสาวกในพุทธศาสนา เกิดความเลื่อมใส ศรัทธาขอเป็นพุทธมามกะ และเป็นองค์อุปถัมภ์พุทธศาสนาตลอดไป

บทที่ 6 ศาสนายิวและสังคมยิว

กำเนิดและความเป็นมาของศาสนายิว ศาสนายิวหรือศาสนายูดาห์ หรือศาสนายิบรู เป็นศาสนาของชาชาติยิว หรือพวกเชื้อสายยิบรู ซึ่งปัจจุบันได้ตั้งเป็นประเทศอิสราเอล ซึ่งดินแดนนี้ก่อนเกิดประเทศอิสราเอลนั้น อยู่ในความครอบครองของชาวอาหรับเรียกว่า ปาเลสไตน์

บัญญัติ 10 ประการ ประกอบด้วย แผ่นศิลา 2 แผ่น จารึกบัญญัติไว้แผ่น 5 ประการ บัญญัติ 5 ประการแรก

1.อย่ามีพระเจ้าอื่นต่อหน้าเราเลย
2.อย่าทำรูปเคารพสำหรับตัว หรือสัณฐานรูปร่างหนึ่งสิ่งใด ซึ่งอยู่ในอากาศ เบื้องบนก็ดี ซึ่งมีอยู่ในน้ำ ใต้แผ่นดินก็ดี อย่ากราบไหว้มัน หรือปฏิบัติต่อมันด้วยว่า พระยะโฮวา พระเจ้าของเรา เป็นพระเจ้าหวงแหนให้โทษต่อเนื่องมาถึงลูกหลาน 3-4 ชั่วคนและสำแดง เมตตากรุณาต่อคนที่เรารัก และรักษาบัญญัติของเราถึงหลายพันปี

3.อย่าออกนามพระยะโฮวา ผู้เป็นพระเจ้าเปล่า ๆ ด้วยผู้ที่ออกนามเปล่า ๆ นั้น พระยะโฮวา จะถือว่าไม่มีโทษนั้นหาได้

4.จงระลึกถึงวันสบาโต ให้ถือเป็นวันบริสุทธิ์จงทำการและให้การทำงานของเจ้า สำเร็จลงในกำหนด 6 วัน แต่วันที่ 7 นั้นเป็นวันสบาโตแห่งพระยะโฮวาของเรา ในวันนั้น การงานสิ่งใดอย่างกระทำ คือตัวเจ้านี้ บุตรชายบุตรหญิงของเจ้านี้ ทาสหญิงชายของเจ้านี้สัตว์ใช้ของเจ้านี้ และแขกบ้านที่อาศัยอยู่ในประตูบ้านของเจ้านี้ เพราะว่าในกำหนด 6 วัน พระยะโฮวาได้สร้างฟ้าและแผ่นดิน ทะเล และสรรพสิ่งซึ่งมีอยู่ในที่เหล่านั้นและในวันที่เจ็ดได้งดในการทำงาน เหตุนี้ พระยะโฮวา จึงได้อวยพรแก่วันสบาโตและตั้งเป็นวันบริสุทธิ์

5.จงนับถือบิดามารดาของเรา เพื่อเจ้าจะได้มีอายุยืนนานบนแผ่นดิน ซึ่งพระยะโฮวาพระเจ้าประทานไว้แก่เจ้า

บัญญัติ 5 ประการหลัง

6.อย่าฆ่าคน
7.อย่าล่วงประเพณีผิดเมีย
8.อย่าลักทรัพย์
9.อย่าเป็นพยานเท็จต่อเพื่อนบ้าน
10.อย่าโลภเรือนของเพื่อนบ้าน อย่าโลภภรรยาของเพื่อนบ้านหรือทาสชายหญิงหรือตัวโค ตัวลา ของเขา หรือสิ่งใดที่เป็นของเพื่อนบ้าน

บทที่ 7 ศาสนายิวและสังคมยิว ศาสนากับการสร้างชาติ

ศาสนายิวหรือศาสนายูดาห์มีกำเนิดมาราว 4,000 ปี ควบคู่กับประวัติการสร้างชาติ สร้างประเทศของชาวยิวในอดีต จากชนเผ่าเร่ร่อนมาถูกทดลองเป็นทาส สร้างประเทศของชาวยิวในอดีต ช่วงระยะเวลาเกือบ 4,000 ปี ซึ่งชาวยิวแบ่งเป็นช่วงเวลาและเหตุการณ์ได้ 9 ยุค ดังนี้

1. ยุคคัมภีร์ไบเบิล
2. ยุคโบสถ์หลังที่สอง
3. ดินแดนศักดิ์สิทธิ์และการพลัดถิ่น
4. ภายใต้การปกครองของชาติ
5. การสร้างแผ่นดินใหม่
6. สัทธาไซออน
7. การเตรียมตัวเป็นประเทศ
8. การฆ่าล้างชาติ
9. เอกกราชอธิปไตย

บทที่ 8 ศาสนาคริสต์และสังคมชาวคริสต์

ก่อนที่ศาสนาคริสต์จะกำเนิดมีในโลกนั้น สภาพสังคมของชาวยิวในกรุงเยรูซาเล็ม เมืองนาซาเรท และเมืองอื่น ๆ ของชาวยิว มีสภาพที่ทนทุกข์ทรมานภายใต้การปกครองการกดขี่ข่มเหงทุกด้านจากชาวโรมัน ผู้รุกรานดินแดนชาวยิวและได้ชัยชนะ การปกครองมีแต่การกดขี่ชาวยิวทุกข์ทรมานมากเท่าใดก็ยิ่งนึกถึง และอ้อนวอนพระเจ้ามากขึ้นเท่านั้น โดยหวังให้พระเจ้าช่วยจากความเชื่อในศาสนายิวว่า ยามเมื่อชาวยิวมีทุกข์จะมีพระเจ้าผู้มาโปรดมาช่วยไถ่บาปให้มนุษย์ พระเยซูคืนสู่สังคมและออกสั่งสอนประชาชนพระองค์กลายเป็นตัวแทนของพระเจ้า คำสั่งสอนของพระองค์ นอกจากจะเป็นข้อความบัญญัติ 10 ประการ และมีคำสั่งสอนของโมเสสแล้ว ยังมีสิ่งอื่น ๆ อีกที่ผิดแผกต่างไปจากศาสนายิวในสมัยนั้น เมื่อพระเยซูและเหล่าสาวกของพระองค์มาเยี่ยมเยินเมืองเยรูซาเล็ม เพื่อฉลองงานเลี้ยงเทศกาลปาสคาโอเวอร์ ของชาวยิว และได้ถูกทหารโรมันจับตัวได้ ผู้สำเร็จราชการของทหารโรมันผู้ปกครองแคว้นจูเดียชื่อ ปอนติอุสไพเลตตัดสินประหารชีวิตพระเยซูด้วยการตรึงไม้กางเขน นับแต่พระเยซูสิ้นพระชนม์ สาวกของพระองค์ก็ออกประกาศศาสนาแบบหลบ ๆ ซ่อน ๆ และออกนอกแคว้นยูดา ศาสนาคริสต์ได้แพร่หลายและมีอิทธิพลมากขึ้น จนเวลาต่อมาจักรพรรดิแห่งอาณาจักรโรมันก็ยังยอมรับและให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในการนับถือคริสตศาสนา

บทที่ 9 ศาสนาอิสลามและสังคมอิสลาม

ศาสนาอิสลามเกิดในดินแดนอาหรับ ซึ่งเป็นทะเลทราย สภาพทางภูมิศาสตร์แห้งแล้งเป็นส่วนใหญ่ มีลมร้อนจัดพัดแรงในเวลากลางวัน เอลากกลางคืนอากาศเยือกเย็น ชาวอาหรับเป็นชนชาติที่อาศัยอยู่ในดินแดนนี้เป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็ยังมีชาวยิวอาศัยอยู่ แต่ไม่มากเท่าชาวอาหรับ

ผู้ก่อตั้งศาสนาอิสลามให้มีขึ้นในโลก คือ ท่านนบี มุฮัมมัด พระองค์เกิดที่เมืองมักกะฮ์ เป็นเชื้อสายเผ่าอาหรับ สายตระกูลที่ได้รับเกียรติให้ดูแลรักษาวิหารและหินกาบาตามประวัตินั้นท่านเกิดในวันจันทร์ที่ 20 เมษายน ค.ศ. 570

คัมภีร์ที่สำคัญสำคัญของศาสนาอิสลาม คือ คัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งพระทรงประทานให้แก่ท่านศาสดา มุฮัมมัด โดยการลงวะฮีย์ เป็นภาษาอาหรับ ประกอบด้วยหลักธรรมอันเป็นโอองการแห่งพระเจ้า ซึ่งประทานแก่มนุษย์โดยผ่านท่านนบี มุฮัมมัด

การละหมาด หรือมาซ มาจากภาษาอาหรับ อัศ-เศาะลาตุ แปลว่า การขอพร การละหมาด คือการแสดงความเคารพต่อพระเจ้าทั้งร่างกายและจิตใจตามคัมภีร์อัลกุรอาน การทำละหมาดทำได้ 5 ครั้งต่อวัน และมุสลิมจะทำละหมาดที่ไหนก็ได้ไม่จำเป็นในมัสยิดหรือบ้าน อาจเป็นที่ทำงาน หรือบนพาหนะ

การประกอบพิธีฮัจญ์ ฮัจญ์ แปลว่า การมุ่งไปสู่การเยือน หมายถึง การเดินทางไปประกอบศาสนกิจ ณ บัยตุลลอฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยในทุกปีมุสลิมทั่วโลกจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์พร้อม ๆ กัน 1 ครั้ง เป็นเวลา 2 สัปดาห์ในเดือนที่ 2 ของปฏิทินอิสลาม

บทที่ 10 วิเคราะห์เปรียบเทียบสังคมของศาสนาต่าง ๆ

1. สังคมชาวฮินดูและชาวพุทธ สังคมฮินดูประกอบด้วยชนเผ่าพันธุ์ หลายภาษาและมีวัฒนธรรม ชนธรรมนิยมประเพณีตลอดจนความเชื่อทางศาสนาที่ต่างกัน คำสั่งสอนพระพุทธองค์ที่ทรงประกาศแก่ชาวฮินดูในสมัยพุทธกาลเป็นคำสั่งสอนที่ปฏิเสธความเชื่อถือดั้งเดิมและพิธีกรรมทางศาสนาของชาวฮินดูที่นับถือศาสนาฮินดู และลัทธิความเชื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมายในสมัยนั้น ได้แก่

- 1) พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธเรื่องพรหมลิขิต ทรงประกาศสั่งสอนว่าทุกอย่าง เป็นไปตามกรรมลิขิต
- 2) พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้ชาวฮินดูเลิกมกมายเรื่องการล้างบาปในแม่น้ำคงคา กรรมใดใคร่ก่อก็ต้องได้รับผลแห่งกรรมทั้งดีและชั่ว
- 3) พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธเรื่องระบบวรรณะในสังคม ซึ่งเป็นการแบ่งชนชั้น มีมานานหลายร้อยปี พระพุทธองค์ทรงสอนว่าทุกคนมีความเสมอภาคกัน
- 4) พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนว่าทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในวรรณะใด ต่างมีคุณสมบัติบรรลธรรมได้

2. สังคมชาวยิว คริสต์ และมุสลิม ชาวยิวเกิดมาท่ามกลางความลำบาก ทุกข์ยาก นานัปการเมื่อเกิดศาสนาขึ้น ศาสนาก็จึงสามารถตอบข้อสงสัยได้ว่า ทำไมชาวยิวและ มนุษย์ทั้งหลายจึงต้องทุกข์ลำบาก เพราะต้นตระกูลของมนุษย์นั้นทำผิดไม่เชื่อฟังพระเจ้า ศาสนายิวเกิดขึ้นมาเพื่อช่วยชนชาติยิวโดยเฉพาะจริง ๆ และชนชาติยิวก็มีความเชื่อความ ศรัทธาในหลักธรรมคำสอนของศาสนาอย่างลึกซึ้ง แท้จริงสืบต่อมาเป็นผลให้ชนชาติยิวเข้มแข็ง มั่นคง มีพลังและอิทธิพลขึ้นมาในโลก

ศาสนาคริสต์เกิดขึ้นท่ามกลางของสังคมชาวยิว ซึ่งมีสภาพไม่ต่างไปจากสมัยที่เป็น ทาสของชาวอียิปต์เท่าใดนัก ผิดกันตรงที่มีไม่ใช่เป็นทาส แต่เป็นผู้ถูกปกครองอย่างกดขี่ เพราะเสียเอกราชและประเทศ เป็นเมืองขึ้นของชาวโรมันผู้ถูกรุกราน ต้องอยู่ภายใต้การบังคับ กดขี่ ขาดอิสระเสรี สภาพความเป็นอยู่อดคัดยากจนและต้องทำงานหนักเพื่อเสียภาษีแก่รัฐ

ผู้ปกครอง ศาสนาคริสต์มุ่งเน้นเฉพาะชนชาติยิว แต่ศาสนาคริสต์มุ่งเน้นที่จะช่วยเหลือแก่มนุษยชาติทั้งหลายเป็นสากลไม่เลือกชาติชั้น ศาสนาคริสต์มีลักษณะเปิดกว้าง และเต็มไปด้วยความรักอันบริสุทธิ์ คือ ความรักต่อพระเจ้า และความรักต่อเพื่อนมนุษย์

ศาสนาอิสลามเกิดขึ้นในสภาพสังคมที่แตกต่างจากศาสนายูดาห์และศาสนาคริสต์ การใช้ชีวิตของคนในสังคมอาหรับ อันเป็นแหล่งกำเนิดศาสนาอิสลามนั้นมีอิสระเสรีภาพมาก จนมีการละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น หรือใช้เสรีภาพเกินขอบเขต เช่น มีการแย่งชิงทรัพย์สิน ผู้หญิงของผู้อื่น หากพอใจหรือมีเสรีภาพมากที่จะกดผู้หญิงเป็นเพียงสมบัติชาย มีอิสระที่จะเดินทางท่องเที่ยวเร่ร่อน ค้าขายย้ายถิ่นฐานไปตามความพอใจของกลุ่ม ศาสนาอิสลามเหมาะกับชาวอาหรับ และสภาพสังคมที่หลากหลาย เพราะเป็นการทำให้สังคมมีระเบียบ สงบสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และสามัคคีกัน นับเป็นศาสนาที่มีคำสอนที่สามารถควบคุมสังคมได้อย่างดียิ่ง

บทที่ 11 ความสัมพันธ์ของศาสนาและสังคม

ทุกประเทศยอมรับว่า ความก้าวหน้าทางศิลปวิทยาการทุกชนิดเกิดจากศาสนา ศาสนาเป็นบ่อเกิดแห่งการศึกษา เพราะวิชาอันเดียวในโลกที่ไม่เคยหวังกันมาแต่ไหนแต่ไรก็คือ วิทยาศาสตร์ วัดจึงเป็นโรงเรียนแห่งแรกในโลก วิชาทางแพทย์ก็ได้ขึ้นจากศาสนา โรงพยาบาลแห่งแรกที่เกิดในโลกก็คือวัด แพทย์รุ่นแรกของโลกก็คือพระ ทั้งยังเป็นสวัสดิการที่ดีของสังคม เพราะเป็นการรักษาให้เปล่า ๆ ไม่เอาค่าจ้างรักษา ในด้านความเชื่อถือ ศาสนาเป็นเสมือนความเร้นลับของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เป็นไสยศาสตร์ เวทมนต์ คาถา ซึ่งนักสังคมวิทยา ลงความเห็น เป็นเรื่องไร้สาระไม่มีเหตุผล แต่มาพิจารณาในแง่ของจิตวิทยาสังคม ก็ยังยอมรับในประสิทธิผลของอำนาจเร้นลับ และไสยศาสตร์

ดังนั้นมนุษย์และสมาชิกในสังคม จึงให้ความสนใจเอาใจใส่แก่ศาสนาให้มากขึ้น เพราะทุกวันนี้ค่านิยมในความศรัทธา นับถือ และปฏิบัติศาสนาลดน้อยลงจากสมัยก่อนมาก มนุษย์กลับเห็นวัตถุเหนือความเลื่อมใสศรัทธา ทำให้จิตใจของมนุษย์แข็งกระด้างขึ้น และศีลธรรมอ่อนลง ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายนับตั้งแต่หน่วยเล็ก ของสังคม เช่นครอบครัว ตลอดไปจนถึงสังคมและประเทศชาติและลูกหลานถึงโลก (นงเยาว์ ชาญณรงค์, 2542: 1-203)

3. วิเคราะห์หนังสือเรื่อง ศาสนากับสังคม

ก. ข้อเด่น

ผู้เขียนยอมรับว่าเนื้อหาของ หนังสือ ศาสนาและสังคม เป็นหนังสือประกอบการเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาที่ตนเองนับถือมีความเป็นมาอย่างไร และผู้แต่งสามารถเขียนหรือถ่ายทอดความหมายออกมาได้อย่างชัดเจนตามลำดับ เพราะศาสนาความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ ให้แก่มนุษย์มากมายสาขาแม้ความรู้ทางแพทย์ วิทยาศาสตร์ ซึ่งเข้าใจกันว่าเป็นของใหม่ ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาก็สืบเนื่องมาจากศาสนา และเป็นความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าของนักศาสนาเป็นส่วนใหญ่

1. การเขียนผู้เขียนได้เขียนบรรยายตามเนื้อหา หัวข้อ ไปตามลำดับ โดยเมื่อผู้อ่านหรือศึกษาเรียนรู้ก็จะสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย และตรงประเด็นเกี่ยวกับ ศาสนาและสังคม

2. ตามโครงเรื่อง หนังสือ มีบทนำ สารบัญ มีเนื้อหาในแต่ละบทไปตามลำดับ มีอ้างอิงข้อมูลซึ่งมีความเป็นวิชาการ บรรณานุกรม และมีคำถามท้ายบท

3. หนังสือเรื่อง ศาสนากับสังคมสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับผู้เรียนรู้หรือศึกษา ข้อมูล เพื่อปฏิบัติตามและยังสามารถสร้างความเข้าใจตามความหมาย หัวข้อ และส่งเสริมให้เกิดความรักและความบันเทิงใจให้แก่ผู้เรียน

ข. ข้อควรพัฒนา

หนังสือเรื่องศาสนากับสังคม ในประเด็นข้อด้อยมี 3 ประเด็น

1. เนื้อหาข้อมูลหรือการเพิ่มเติมข้อมูลในส่วนของการวิเคราะห์ความคิดเห็น ทศนคติของผู้เขียนยังน้อย เนื้อหาที่จะวิเคราะห์ในแต่ละสรุปตามวรรคตอนหรือเนื้อหา ความเห็นของผู้แต่งสามารถเพิ่มเติมเนื้อหาเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้อ่านมากขึ้น และเป็น การสร้างความพึงพอใจสำหรับผู้สนใจ และเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจสำหรับผู้อ่านมากขึ้น

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า แนวความคิดเห็น ซึ่งเป็นคำสมานระหว่างคำว่า “ทัศนะ” แปลว่า “ความเห็น” กับคำว่า “คติ” ซึ่งแปลว่า “แบบอย่างหรือแนวทาง ” เมื่อแปลรวมกันจึงมีความหมายว่า ความรู้สึกที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 246)

สุชา จันทรเอมและสุรางค์ จันทรเอม กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ เราไม่สามารถแยกความคิดเห็นและทัศนคติออกจากกันได้ เพราะความคิดเห็นมีลักษณะคล้ายทัศนคติ แต่ความคิดเห็นแตกต่างจากมโนทัศน์ตรงที่ทัศนคตินั้นเป็นความพร้อม ทางด้านจิตใจที่มีต่อสิ่งเร้าที่จะแสดงออกมาได้อย่างเปิดเผยหรือตอบสนองอย่างตรง ๆ และลักษณะของความคิดเห็นไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ (สุชา จันทรเอม และสุรางค์ จันทรเอม, 2520: 104)

2. เนื้อหายังขาดข้อมูลเชิงวิชาการ การอ้างอิงข้อมูลทางวิชาการยังน้อย ข้อมูลหรือเนื้อหาทางวิชาการซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นหรือทัศนคติทางนักวิชาการทั้ง ต่างประเทศและในประเทศไทย เพื่อเพิ่มเติมเนื้อหาให้มีความหลากหลายตามแนวคิดเห็นตามหลักนักวิชาการ

3. เนื้อหาข้อมูลยังขาดอรรถรสหรือสุนทรียะในการอ่านหรือสนใจที่เรียนรู้ หากจะปรับแต่งเพิ่มเติมจะต้องเป็นข้อมูลวิชาการสมัยใหม่หรือข้อมูลวิชาการในยุคปัจจุบัน

สุนทรียศาสตร์ เป็นปรัชญาส่วนหนึ่งในปรัชญาสาขาคุณวิทยา ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความสวย ความงาม ความไพเราะโดยเฉพาะอย่างยิ่งความงามด้านศิลปะเพื่อหา มาตรฐานสำหรับตัดสินความงาม ความงามเป็นความรู้สึกของจิตใจจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ

ธรรมชาตินิสัยส่วนบุคคลและการฝึกอบรม ความงามเป็นคุณสมบัติในทางศีลธรรมพุทธิปัญญา และรูปสมบัติ ซึ่งอาจโน้มน้าวใจเราให้เกิดความรู้สึก และความปลาบปลื้มยินดีด้วยความสมบูรณ์ของรูป สี เสียง ถ้อยคำ และความคิด ความงามเป็นความกลมกลืนระหว่างเนื้อหา กับรูปแบบ ความงามในแง่ของปรัชญาเป็นเรื่องราวของการพิจารณาถึงความเหมาะสมประโยชน์ มีคุณค่าต่อสังคม สุนทรียะ มีส่วนประกอบเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลให้เหมาะสมกลมกลืน สุนทรียศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของคุณวิทยา เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องความงาม ความงามในศิลปะ และยังรวมไปถึงเรื่องรสนิยม และมาตรฐานทางคุณค่าสำหรับตัดสินศิลปะว่า ด้วยทฤษฎีศิลปะ และทำที่หรือความรู้สึกนึกคิดที่มนุษย์มีต่อศิลปะ “สุนทรียศาสตร์เป็นคาถาใน ภาษาสันสกฤต แปลว่า วิชาที่ว่าด้วยเรื่องแห่งความงามหรือสิ่งที่สวยงาม ภาษาอังกฤษใช้คำว่า AESTHETIC” (บุญมี แทนแก้ว, 2545: 80) หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยความรู้สึกอันมีความงาม เป็นพื้นฐาน การศึกษาฝึกฝนในเรื่องสุนทรียะไม่ใช่ของง่าย เป็นเรื่องของแต่ละบุคคล

4. สรุป

ผู้เขียน (ผู้วิจารณ์) ก็มีความเห็นว่า หนังสือเล่มนี้มีความเหมาะสมในการเป็นคู่มือ สำหรับผู้ศึกษา และผู้แต่งสามารถเขียนหรือถ่ายทอดความหมายออกมาได้อย่างชัดเจน ตามลำดับ เพราะศาสนามีความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ ให้แก่นุชนุชย์มากมายสาขาแม้ความรู้ทาง แพทย์ วิทยาศาสตร์ ซึ่งเข้าใจกันว่าเป็นของใหม่ ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาก็สืบเนื่องมาจากศาสนา และเป็นความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าของนักศาสนาเป็นส่วนใหญ่

ข้อเด่น

1. การเขียนผู้เขียนได้เขียนบรรยายตามเนื้อหา หัวข้อ ไปตามลำดับ โดยเมื่อ ผู้อ่านหรือศึกษาเรียนรู้ก็จะสามารถทำความเข้าใจได้โดยง่าย และตรงประเด็นเกี่ยวกับศาสนา และสังคม

2. ตามโครงเรื่อง หนังสือ มีบทนำ สารบัญ มีเนื้อหาในแต่ละบทไปตามลำดับ มีอ้างอิงข้อมูลซึ่งมีความเป็นวิชาการ บรรณานุกรม และมีคำถามท้ายบท

3. หนังสือเรื่อง ศาสนากับสังคมสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับผู้เรียนรู้หรือศึกษา ข้อมูล เพื่อปฏิบัติตามและยังสามารถสร้างความเข้าใจตามความหมาย หัวข้อ และส่งเสริมให้เกิดความรักและความบันเทิงใจให้แก่ผู้เรียน

ข้อควรพัฒนา

1. เนื้อหาข้อมูลหรือการเพิ่มเติมข้อมูลในส่วนของการวิเคราะห์ความเห็น ทศนะคติของผู้เขียนยังน้อย เนื้อหาที่จะวิเคราะห์ในแต่ละสรุปตามวรรคตอนหรือเนื้อหา ความเห็นของผู้แต่งสามารถเพิ่มเติมเนื้อหาเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้อ่านมากขึ้น และเป็น การสร้างความพึงพอใจสำหรับผู้สนใจ และเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจสำหรับผู้อ่านมากขึ้น

2. เนื้อหายังขาดข้อมูลเชิงวิชาการ การอ้างอิงข้อมูลทางวิชาการยังน้อย ข้อมูลหรือเนื้อหาทางวิชาการซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นหรือทศนะคติทางนักวิชาการทั้ง

ต่างประเทศและในประเทศไทย เพื่อเพิ่มเติมเนื้อหาให้มีความหลากหลายตามแนวคิดเห็นตามหลักนักวิชาการ

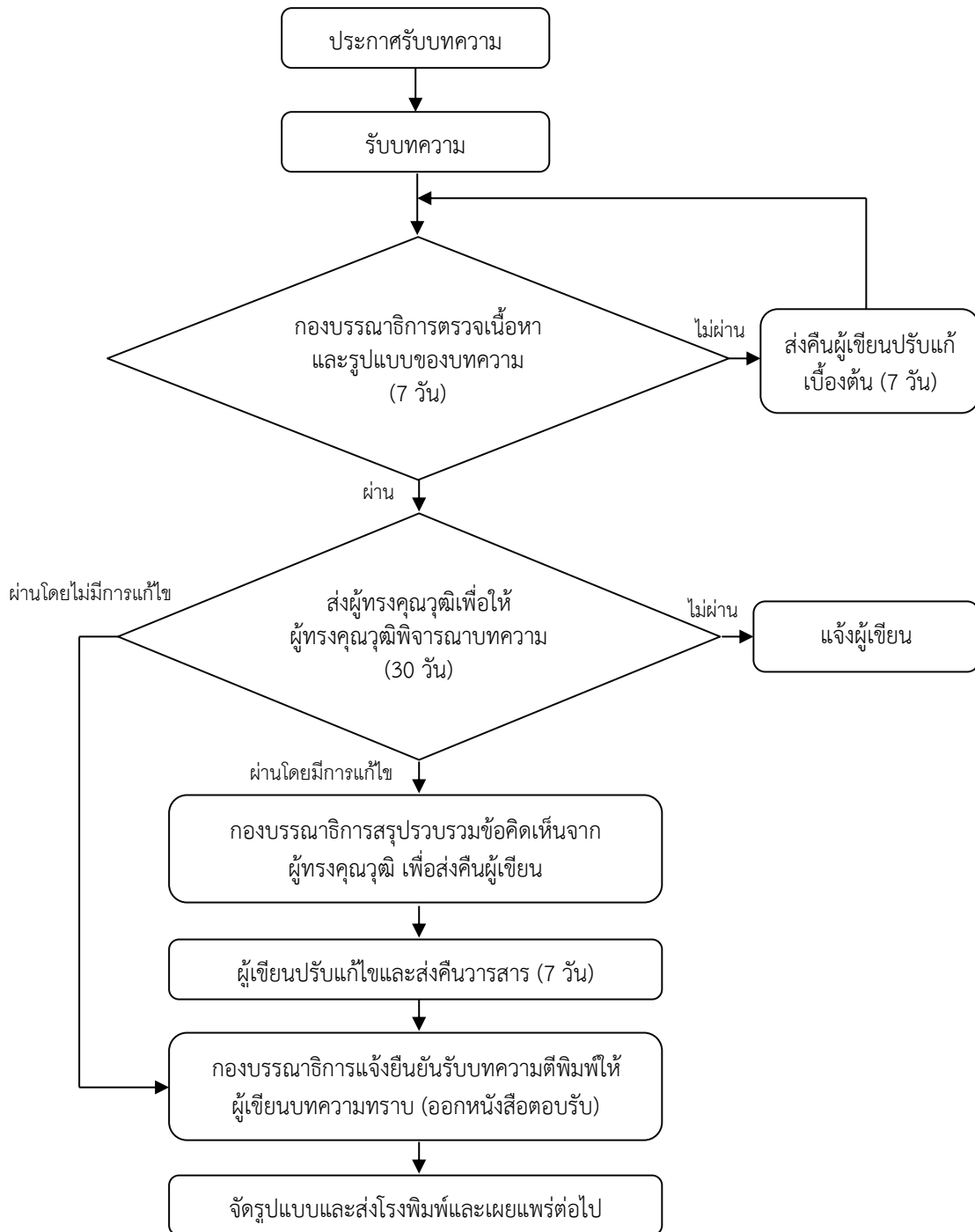
3. เนื้อหาข้อมูลยังขาดบรรณหรือสุนทรียะในการอ่านหรือสนใจที่เรียนรู้ หากจะปรับแต่งเพิ่มเติมจะต้องเป็นข้อมูลวิชาการสมัยใหม่หรือข้อมูลวิชาการในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- บุญมี แทนแก้ว. (2545). **พุทธปรัชญาเถรวาท**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- นงเยาว์ ชาญณรงค์. (2542). **ศาสนากับสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชบัณฑิตยสถาน 2542. (2542). **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- สุชา จันทร์เอมและสุรางค์ จันทร์เอม. (2520). **จิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- เสถียร พันธรังสี. (2513). **ศาสนาเปรียบเทียบ**. พระนคร: แพร่วิทยา.

ภาคผนวก

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์
วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องยินยอมและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ รูปแบบ ขั้นตอนการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปกิณกะ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงในเนื้อหาและอ้างอิงในท้ายบทความ(References) ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารในรูปแบบของ APA 6th edition ดูตัวอย่างอ้างอิง

ทัศนคติและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนคติและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำซ้อนของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCatch ในระบบเว็บไซต์ของ ThaiJO ไม่เกิน 25%

ผู้ประสงค์จะตีพิมพ์บทความต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและกระบวนการดังต่อไปนี้

1. ผู้เขียนจะต้องศึกษารูปแบบและตรวจสอบการเขียนบทความให้ตรงตามรูปแบบของวารสาร

2. แนบไฟล์บทความ (Microsoft word) เข้าสู่ระบบออนไลน์ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/ambj/index> พร้อมแจ้งและติดต่อประสานงานไปที่ ผู้ช่วยบรรณาธิการ นายมงคล สอนไธสง โทร. 064-946-1595, อีเมล: mongkol.son@mcu.ac.th, ไลน์: kee_s ทั้งนี้ผู้เขียนต้องระบุต้นสังกัด และเบอร์โทรศัพท์ ที่ติดต่อได้โดยตรง ไว้ในกล่องโต้ตอบ หรือ Discussion Box หรือ ทาง LINE

3. บทความต้องผ่านการตรวจรูปแบบจากกองบรรณาธิการ และผู้เขียนต้องปรับแก้ไขให้สมบูรณ์และถูกต้องตามคำแนะนำของกองบรรณาธิการ

4. เนื้อหาบทความและองค์ประกอบของบทความต้องผ่านการตรวจพิจารณาและอนุมัติจากกองบรรณาธิการ เพื่อส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมินบทความ

5. เมื่อบทความผ่านการอนุมัติจากกองบรรณาธิการแล้ว ผู้เขียนต้องทำการโอนเงินค่าธรรมเนียมบทความ 4,000 บาท (สี่พันบาทถ้วน) ต่อ 1 บทความ ตามหมายเลขบัญชี "791-0-50021-1" ธนาคารกรุงไทย ชื่อบัญชี "วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ (วารสาร)" พร้อมแนบสลิปหลักฐานไปที่กล่องโต้ตอบ หรือ Discussion Box หรือ ทาง LINE

วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ไม่มีนโยบายในการเก็บเงินค่าธรรมเนียมเกินที่กำหนดไว้ โปรดระวังมีบุคคลแอบอ้างเรียกเก็บเงินเพิ่ม ซึ่งทางวารสารไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่ขอรับผิดชอบโดยประการทั้งปวง

6. บทความต้องผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน และการพิจารณาของกองบรรณาธิการถือเป็นขั้นสุดท้าย ในกรณีที่บทความของท่านไม่ผ่านการประเมินและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการ วารสารขอสงวนสิทธิ์ในการไม่รับตีพิมพ์บทความ และไม่คืนเงินโดยประการทั้งปวง

7. เมื่อได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) โดยได้รับการจัดให้อยู่ในวารสารกลุ่มใด ๆ ก็ตาม ผู้เขียนยินยอมที่จะรับผลการประเมินนั้นโดยไม่มีข้อโต้แย้ง

8. เนื้อหาบทความที่แก้ไขตามผู้ประเมินต้องไฮไลท์ตัวอักษรสีแดง เพื่อให้กองบรรณาธิการได้ใช้ตรวจสอบว่าท่านได้แก้ไขจริง และหากท่านไม่ไฮไลท์ตัวอักษรสีแดง ทางวารสารจะถือว่าท่านไม่ได้แก้ไขบทความตามผู้ประเมิน และส่งไฟล์ (Microsoft word) บทความที่แก้ไขสมบูรณ์แล้วแนบเข้ามาในระบบ โดยมีระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือน หลังจากวารสารได้ส่งผลประเมินให้ผู้เขียนทราบ ในกรณีกองบรรณาธิการตรวจพบว่าบทความย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ไม่สมบูรณ์ทางวารสารจะส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาปรับแก้ไข ซึ่งผู้เขียนจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการตรวจแก้ Abstract จำนวน 500 บาท

9. ทั้งนี้แม้บทความที่ผ่านการอนุมัติแล้ว ภายหลังจากพบว่ามีข้อผิดพลาดติดต่อผู้เขียนบทความได้ และผู้เขียนไม่ยอมแก้ไขบทความให้สมบูรณ์หรือแก้ไขบทความล่าช้าไม่ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด ทางวารสารขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธไม่รับตีพิมพ์บทความ และขอยกเลิกใบตอบรับตีพิมพ์บทความ โดยวารสารจะแจ้งผ่านทางอีเมลจากระบบที่ผู้เขียนได้ลงทะเบียนไว้แล้วเท่านั้น

10. การจัดเลื่อนลำดับเพื่อเผยแพร่บทความในแต่ละฉบับ เป็นอำนาจและสิทธิ์ในการตัดสินใจของกองบรรณาธิการ โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าของบทความ

11. ความก้าวหน้าเกี่ยวกับบทความ เป็นความรับผิดชอบของเจ้าของบทความที่ต้องติดตามสอบถามอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้กองบรรณาธิการ จะแจ้งให้ทราบในระบบของวารสาร

ผู้นิพนธ์บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ต้องดำเนินการตามองค์ประกอบและรูปแบบที่วารสารกำหนด ดังนี้

1. ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.1 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

1.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มอบคุณค่าความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน

1.3 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่ น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ต้องผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ Website: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/ambj> และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน ทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะพร้อมส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้

การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 15 หน้า กระดาษพิมพ์ (A4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind Peer Review)

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการ ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมด ซึ่งบทคัดย่อของเรื่องไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และให้มีเพียง 3 ส่วนเท่านั้น คือ

1) วัตถุประสงค์ ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2) ระเบียบวิธีวิจัย

3) ผลการวิจัยพบว่า ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)

4) คำสำคัญ (Keywords) ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 5 คำที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (Comma),)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่าง ๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่า จะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ข้อมูลและเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษา และวิเคราะห์ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่ และสัมพันธ์ กับวัตถุประสงค์ ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือ แผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (ถ้ามี) (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 องค์ความรู้ที่ได้รับ (ถ้ามี) (Knowledge Gained) เป็นองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ วิธีการในลักษณะความเรียง แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์เพื่อให้ได้ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้น

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมาย วงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ บทความปกิณกะ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำ โดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่าง ๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวม หรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์ (Name of Reviews) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานของผู้วิจารณ์สังกัด

3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อเรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่องของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์ และเหตุผลตามหลักวิชาการ

3.3.5 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์ รวมถึงให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

3.3.6 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA

1. คัมภีร์พระไตรปิฎก

ให้อ้างชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์: ชื่อย่อคัมภีร์ เล่ม/ชื่อ/หน้า และให้วงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย หรือ (บาลี) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกภาษาบาลี ตัวอย่างเช่น

(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: อง.ทุก. (ไทย) 20/395/106)

2. หนังสือ

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์: เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์: เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

ผู้แต่งคนเดียว ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหานามหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ด้วย **กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์**

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2557: 15)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557: 15)

กรณีผู้แต่งเป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ปรวรรณ เขาเรียง (2563: 61)

Yamane (1967)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ปรวรรณ เขาเรียง, 2563: 61)

(Yamane, 1967)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านามของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่ง ชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระธรรณัท ฐาตตโร และบุญชนะ ทาโยศรี (2562)

Phitchayangkul and Chitram (2016)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระธรรณัท ฐาตตโร และบุญชนะ ทาโยศรี, 2562)

(Phitchayangkul and Chitram, 2016)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม (2552)

Dokchan, Phromkun and Yothum (2009)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม, 2552)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งคนแรกตามด้วย “และคณะ” หรือ คนอื่น ๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2525: 100)

Prasitratsin et al. (1982: 100)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น สุชาติ (ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525: 100)

(Prasitratsin et al., 1982: 100)

3. วารสาร

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์: เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์: เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

ผู้แต่งคนเดียว ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหานามหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตาม

กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต) (2557: 15)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต), 2557: 15)

กรณีผู้แต่งเป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ปวรวรรณ เขาเรียง (2563: 61)

Yamane (1967)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ปวรวรรณ เขาเรียง, 2563: 61)

(Yamane, 1967)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านามของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่ง ชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระธรรมาภรณ์ ฐาตตโร และบุญชนะ ทาโยศรี (2562)

Phitchayangkul and Chitram (2016)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระธรรมาภรณ์ ฐาตตโร และบุญชนะ ทาโยศรี, 2562)

(Phitchayangkul and Chitram, 2016)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรหมกุล และสุบัน โยทุม (2552)

Dokchan, Phromkun and Yothum (2009)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรมกุล และสุบัน โยทุม, 2552)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งคนแรกตามด้วย “และคณะ” หรือ
คนอื่น ๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2525: 100)

Prasitratsin et al. (1982: 100)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น สุชาติ (ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525: 100)

(Prasitratsin et al., 1982: 100)

4. วิทยานิพนธ์/ดุษฎีวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์: เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์: เลขหน้าที่อ้างอิง (ถ้ามี))

ผู้แต่งคนเดียว ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป
ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหานามหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ตาม

กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธรรมจิตโต) (2557: 15)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธรรมจิตโต), 2557: 15)

กรณีผู้แต่งเป็นกลุ่มบุคคลหรือนิติบุคคล

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ปวรวรรณ เขาเรียง (2563: 61)

Yamane (1967)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ปวรวรรณ เขาเรียง, 2563: 61)

(Yamane, 1967)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านามของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้
คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่ง ชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ

ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระชนันท์ ฐาตโตร และบุญชนะ ทาโยศรี (2562)

Phitchayangkul and Chitram (2016)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระชนันท์ ฐาตโตร และบุญชนะ ทาโยศรี, 2562)

(Phitchayangkul and Chitram, 2016)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้
แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาว
ต่างประเทศ

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรมกุล และสุบัน โยทุม (2552)

Dokchan, Phromkun and Yothum (2009)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (ภาสกร ดอกจันทร์, สุรพล พรมกุล และสุบัน โยทุม, 2552)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อ นามสกุลของผู้แต่งคนแรกตามด้วย “และคณะ” หรือ
คนอื่น ๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ
ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ (2525: 100)
Prasitratsin et al. (1982: 100)
ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น สุชาติ (ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2525: 100)
(Prasitratsin et al., 1982: 100)

5. รายงานการวิจัย

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่พิมพ์: เลขหน้าที่ย่ออ้างอิง (ถ้ามี))

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่พิมพ์: เลขหน้าที่ย่ออ้างอิง (ถ้ามี))

(ใช้รูปแบบเดียวกับหนังสือ)

6. ราชกิจจานุเบกษา

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อพระราชบัญญัติ/(ปีที่พิมพ์)

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อพระราชบัญญัติ,/ปีที่พิมพ์)

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุและพิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติ พ.ศ. 2504 (2544)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุและพิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติ พ.ศ. 2504, 2544)

7. สัมภาษณ์

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(การสัมภาษณ์,/วันที่/เดือน/พ.ศ.)

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/การสัมภาษณ์,/วันที่/เดือน/พ.ศ.)

ผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ระบุชื่อ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไป
ให้ใส่คำว่าพระ, พระมหา นำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์
ตามด้วยชื่อตัวในเครื่องหมายวงเล็บ

กรณีผู้แต่งมีสมณศักดิ์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต (การสัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2557)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต, การสัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2557)

8. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

การอ้างอิงในเนื้อหา

หน้าข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ ชื่อ/นามสกุล/(ปีที่จัดทำ)

หลังข้อความ ตัวอย่างรูปแบบ (ชื่อ/นามสกุล,/ปีที่จัดทำ)

ตัวอย่าง เว็บไซต์

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น กรวรรณ สังขกร (2558)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (กรวรรณ สังขกร, 2558)

ตัวอย่าง วิกีพีเดีย

ตัวอย่าง หน้าข้อความ เช่น Wikipedia (2558)

ตัวอย่าง หลังข้อความ เช่น (Wikipedia, 2558)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. พระไตรปิฎก

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี) ใส่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2. หนังสือ:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ (ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี) ใส่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. (2547). **พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ประชญา**. กรุงเทพฯ: โบบาง.

Yamane, T. (1967). **Statistics: an introductory analysis**. New York: Harper and Row.

3. วารสาร:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่(ฉบับที่)./ เลขหน้า.

อานวย มีราคา. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 ศรีสะเกษ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์. **วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์**, 6(1), 134-145.

Prescott, S. G. (2015). Will Instructors Save Time Using a Specifications Grading System?. **Journal of Microbiology & Biology Education**, 16(2), 298.

4. วิทยานิพนธ์/ดุขฎิณิพนธ์/สารนิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์./ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณตติหรือวิทยานิพนธ์ดุขฎิณิบัณตติ./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือชื่อมหาวิทยาลัย.

พระมหาบุญพิเชษฐ จันทรเมือง. (2553). การจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์. **ปริญญาณิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณตติ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Phrachanna Baddharakhito. (2015). An Analytical Study of Morality in Cambodian Traditional Wedding at Chamnomkuet Village, Chamnom Sub-district, Mongkolborei District, Banteay Meanchey Province Based on Buddhist Principle. **Master of arts**. Khon Kaen: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

5. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ รายงานการวิจัย./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

สมเกียรติ ชัยพิบูลย์. (2550). การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

6. ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อพระราชบัญญัติ./ (ปีที่พิมพ์./วันที่/เดือน)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่มที่/ตอนที่/หน้า.
พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504. (2544,
21 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 118 ตอนพิเศษ 127ง, หน้า 13-17.

7. สัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ให้ทำการอ้างอิงในเนื้อหาโดยไม่ต้องลงรายการในเอกสารอ้างอิง

8. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./เข้าถึงได้จาก/http://www.xxxxxxx (สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี
ที่สืบค้น).

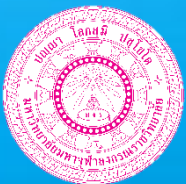
(คำว่า เข้าถึงได้จาก ใช้สำหรับเอกสารภาษาไทย Retrieved from สำหรับเอกสาร
ภาษาต่างประเทศ) (คำว่า สืบค้นเมื่อ ใช้สำหรับเอกสารภาษาไทย Accessed สำหรับเอกสาร
ภาษาต่างประเทศ)

กรวรรณ สังขกร. (2558). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับวิถีไทย. เข้าถึงได้จาก
http://www.slideshare.net/amicsangkakorn/ss-48803224 (สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม
2559).

Bhandari, P., Rishi, P. and Prabha, V. (2014). Positive Effect of Probiotic
Lactobacillus Plantarum in Reversing the LPS Induced Infertility in
Mouse Model. Retrieved from http://www.jmm.microbiologyresearch.org/
content/journal/jmm/10.1099/jmm.0.000230;jsessionid=1me6a81o04g7o.x
-sgm-live-03 (Accessed 12 February 2014).

9. วิกีพีเดีย:

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./วันที่สืบค้น./จาก/http://www.xxxxxxx
วิกิพีเดีย. (2561). จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2560. วันที่สืบค้น 3 มิถุนายน 2562, จาก
https://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดบุรีรัมย์

วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buriram Buddhist Collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

281 หมู่ 13 ถนนบุรีรัมย์-ประโคนชัย ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

โทรศัพท์ 06 4946 1595, 08 97102920

E-mail: ambj.mcu@gmail.com

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/ambj/index>